OVIDIU BÎRLEA

ANTOLOGIE DE PROZĂ POPULARĂ EPICĂ

SNOAVE (ȘI BASME — SNOAVE)

IANOȘ SLUGĂ LA POPĂ

Zîśe c-o fost on sărac și avę tri copii. Acuma, iel iera sărac și n-avę n'imic. Și copiii, după če-o crescut o țîră, hăl mai mare o zîs că să duče slugă. O porn'it să tomn'ească slugă la čin'e-va. S-o dus înt-alt sat mai d'epart'e d'e satu lor. Oamen'ii îl întrebau că un'e mere. Iel spun'ę că vrea să să tomn'ească, să să baje slugă. Coló-n satul ăla iera și popa. Da aud'e popa că vrę copilu să să tomn'ească slugă, îl k'eamă la iel.

— Vrei, copile, să t'e tomn'eșt'i slugă?

— Vręu, părint'e!

— No, bin'e, t'e tomn'eșt'i la min'e.

Or tomn'it sîmbrie că-i dă p-on an d'e zîle oareșcare sîmbrie. Da popa spun'e la copil:

— Care ne-om mîn'ia unu pă altu, ăla n'e trajem tri curele d'in spate d'i pă piele,

Înt-on sat iera, la o casă, tri copii săraś. Ăl mai mic iera Ianoș numele, da iel să źuca în čenușă.

Acuma iei, dac-or mai crescut, n-avę pă n'ime, o zîs că să duc sluji.

Ăl mai mare o porn'it să să ducă slugă, să baje slugă la śin'eva, ca să cășt'ije și iel. Trecîn, nu-ș găsę stăpîn, da înt-o comună mai apropiată, dă pi la om popă-acoló. Popa zîśe:

— Un'e t'e duś, voin'iśe?

— Să mă tomn'esc slugă!

— Vin'i la min'e!

— Vin, părint'e!

— No — zîśe — uită-t'e — zîśe — t'e tomn'es slugă — zîśe — da așę — zîśe — că care n'e-om mîn'ia năint'e — zîśe — ahăla — zîśe — trajem tri piei d'i pă spinare, unu la altu — zîśe. — Dacă mă mîn'i ieu — zîśe — neint'e — zîśe — traji tu

și dacă t'e mîn'i tu, sîmbrie nu mai capeț.

No bin'e! Acuma, popa, pă cîn ved'ę că s-apropie să să-mplin'ească anu, spun'e la slugă:

— Du-t'e la cutare loc la plug că — zîče — acolo vin'e preot'easa cu amiază-ț şî-ț aduče.

Să duśe și ară. Treče amiazăzu. Pună sara, nu-i duśe d'e mîncare n'imic. Sara vin'e acasă cu boii, și-l întreabă popa:

— Da cum o fost astăz, bińe?

Iel îi spun'e:

— Cum să fie bin'e, că m-ai ținut tătă zua flămînd!

Da popa zîče:

— K'iar t'e-ai mîn'iat?

— Cum să nu mă mîn'i, dacă mă ții tătă zua flămînd la plug!

— No, haida — zîśe — să-ț trag o curauă jos d'i pă spat'e, că d'e dǫă t'e iert!

Și i-o dat drumu. S-o dus acasă. Îl întreabă frațî:

— Un'e-ai fost?

Spun'e iel că:

— Am fost slugă la cutare popă ş-în loc să-m plăpiei d'i la min'i d'i pă spinare, dacă t'e mîn'i tu, îț trag io tri piei d'i pă spinare!

Nǫ bin'e, s-o tomn'it copilu, iel s-o gîn'it că nu să mîn'ie. Da popa îl căzn'ę în tătă zîua: nu-i da d'e mîncare, îi da d'e lucru, nu-l lăsa să să încălzască cîn iera frig. O năcăjît iel cîtva timp. Da flămînd, odată, ven'ind d'i la lucru, sara iera cam năcăjît.

Da popa, corios, îśe:

— T'e-ai năcăjît, voin'iśe? — Cam pă cîn gătasă să i să gat'e-anu.

Če:

— Cum să nu mă năcăjăsc, că tătă zua am lucrat az — iče — și să stau flămînd!

— Doară nu t'e-ai mîn'iat?

— Ba — zîče — m-am mîn'iat — zîce — cum să nu mă mîn'i!

— Nǫ acuma — zîče — ai gătat-o cu mine!

I-o tras tri piei, tri curăle d'i pă spinare și i-o dat drumu, fără sîmbriie. Să duśe-acasă și spun'e:

— Uit'e če-am pățît!

Ăl mijločiu zîśe:

t'ească, m-o tras o scoarță d'i pă spat'e.

Al doilea frat'e, ăl mijločin, spun'e:

— Mă duc ieu slugă.

Să duśe iel slugă. Să duśe pună la popa.

— Bună zîua! — i-o dat la popa. Zîśe: — Nu mă tomn'eșt'i slugă?

— Ba t'e tomn'esc.

O tomn'it și cu iel ca cu frat'ele lui. Pă cîn i să să-mplin'ească anu, ca să nu-i plăt'ească, iară-l mînă la plug. Îi spun'e că:

— Du-t'e, că vin'e cu amiază-ț preot'easa ș-îț aduče.

Da nu s-o dus n'ime cu mîncare pună sara. Sara, o ven'it acasă flămînd. Întreabă popa:

— Bin'e-o fost astăz?

Iel spun'e:

— Cum să fie bin'e? Tătă zua m-ai ținut la plug flămînd — zîśe.

— Api — zîśe — t'e-ai mîn'iat?

— Cum să nu mă mîn'i, că mă ții să-ț ar tătă zua flămînd — zîśe.

— Nọ — zîśe — avem tomn'eală: țîie-ț trag dọă scoarțe d'i pă spat'e, că t'e-ai mîn'iat.

— Ăă! Tu ai fost amărî — zîče — mă duc ieu — zîśe — că — zîśe — ieu nu mi-i frică [1]) — zîśe — că mă mîn'i pă n'ime — zîśe.

Să duce și iel. Da nu-j găseșt'e stăpîn n'icăurea. Pună cîn aźunźe la, țăt la popa ăla.

— Un'e te duś, voiniśe? Zîśe:

— Mă dug — zîśe — să mă tomn'es slugă la śin'eva — zîśe.

— Nu vin'i la min'e?

— Ba — zîśe — vin!

— Nọ — zîśe — uit'e — zîśe — faśem tomn'eală — zîśe — că — zîśe — îs plăt'es la an — zîśe — îz dau sîmbrie — zîśe — da — zîśe — faśem o tomn'eală — zîśe — că care n'e-om mîn'ia năint'e — zîśe — trajem tri curăl'e d'i pă spinare unu la altu — zîśe.

Bin'e! îi dă și lui d'e lucru încoaśe, încoló, îi mai dă iel cîtva timp d'e mîncare, mai ved'e d'e iel ca să-i lucre. Lucra copilașu, asculta, făśę tăt'e ęlea. Da d'i la o vreme, popa, pă cînd gînd'ę iel că:

[1]) Pov. schițează, cu dreapta, un gest de nepăsare.

I-o tras dǫă scǫarță d'i pă spat'e.

— No — zîče — acuma poț să pleči.

S-o dus acasă, nu i-o dat sîmbrie n'imica.

L-întreabă frați:

— Da tu un'e-ai fost?

Spun'e și iel:

— Tăt la popa care-ai fost tu. Și mię-n loc să-m dęie sîmbrie, m-o tras dǫă scoarță d'i pă spat'e.

Frat'ele lor hăl mai mic iera un mucos rău. Zîče:

— Pă voi v-o căzn'it popa, da — zîče — mă duc ieu, să-l slujăsc ieu on an d'e zîle.

Da iei zîc:

— Mucosule! Un'e t'e duči tu? Pă t'in'e t'e și omoare popa, nu t'e du!

Iel zîśe:

— Ba mă duc, io nu șăd acasă; pă min'e nu mă căzn'ešt'e popa ca pă voi.

Să duśe ș-întreabă d'in oamen'i:

— Un'e șed'e popa? — acolo pin sat'ele ęlea.

Să duče pînă la popa și-i dă bună zua; popa-i mulțumešt'e ș-îl întreabă că če-i trăbă? Zîśe:

« Acuma să împlin'ešt'e vremea, îl căzn'es și păsta! »

Nu-i dă d'e mîncare, îl mînă la lucru d'in greu, îl țîn'e d'ezbrăcat. O năcăjît copilu mult timp. Da odată îl mînasă să să ducă la pădure să-i strîngă lemn'e, să-i facă lucruri mari. Să duśe copilu, faśe. Da d'e mîncare nu-i dă n'imica *). Sara vin'e flămînd, ustăn'it. Popa niś habar n-are ca să-i dęe d'e mîncare, încă-i dă d'e lucru. Da zîśe cătă iel, zîśe:

— T'e-ai năcăjît?

— Da — îče — cum să nu mă năcăjăsc, că astăz tătă zua-am lucrat — zîśe — t'e-am ascultat — zîśe — și mîncare — zîśe — nu m-ai dat n'imica!

— Dǫr nu t'e-ai mîn'iat? Śe:

— Cum să nu mă mîn'i ieu — zîśe — pă asta? — zîśe.

— Ęę — zîśe. — Acuma am gătat-o! — zîśe. — Avem tomn'eală — zîśe — să-z trag tri curăle d'i pă spinare!

*) Întrerupere pentru schimbarea benzii.

— Io vreau să mă tomn'esc slugă, dacă vrei să mă tomn'eșt'i.

— Păi — popa zîśe — mie-m trăbă slugă, da — zîśe — io fac tomn'eală cu tin'e.

Păi iel zîśe:

—Tomn'eală să-m plăt'eșt'i p-on an d'e zîle să t'e slujăsc.

« Api fac o tomn'eală și cu iel, ca cu hăialanț. » Să-nțălejẹ bin'e popa cu copilu pună cîn s-apropiasă sfîrșitu anului să-i plăt'ească, cîn s-apropia să-i plăt'ească.

Traje și lui tri curăle, ș-îi dă drumu. Bin'e. O slujît doi an'i d'e zîle doi copii și nu le-o plătit n'im'ica, ba i-o și căzn'it popa ! Mă, să duśe-acasă:

— Mă — zîśe — am pățît-o și ieu ca și t'in'e — zîśe — cu popa — zîśe.

Năcăjîț copiii ! Da Śenușotcă-Ianoș:

— Mă — zîśe — voi az fost amărîz — zîśe — mă duc ieu !

— T'e duś tu la amaru să t'e mînśe !

— Ba mă duc ieu — zîśe — slugă — zîśe — că voi — zîśe — tăt nu cîștigaz n'imica, mă duc ieu — zîśe.

Să duśe Ianoș. Nu-l tomn'ẹșt'e n'ime slugă, da aźunje la popa [2]).

— Un'e t'e duś, voin'iśelule?

— Părint'e — zîśe — să mă tomn'es și io sluguță la śin'eva ! — zîśe.

— Nu vi la min'e?

— Ba vin — zîče — dacă mă tomńeșt'i !

— Hai la min'e — zîśe — că t'e țîn ieu slugă — zîśe.

— Haidă !

[2]) Pov. tresare, pe scaun.

— Nǫ — zîśe — bin′e — zîśe — uit′e — zîśe. — Cum t′e k′iamă pă t′in′e?

— Ianoș!

— Ęę! Ianoș! — zîśe. — Ienășuțu mn′eu! — zîśe — t′e tomn′ešt′e părint′ele slugă! — zîśe.

Îl tomn′ešt′e slugă, cu care sîmbriie, la an, zîśe:

— Ț-o plăt′ešt′e părint′ele — zîśe — da — zîśe — uit′e — zîśe — avem o tomn′eală — zîśe — că — zîče — care ne-om mîniia înăint′e — zîče — n′e trajem tri curăle d′i pă spinare — zîśe. — Dacă mă mîn′ii ieu, îm traji tu miie, dacă t′e mîn′ii tu — zîśe — îț trag ieu țiie!

— Pă bin′e, părint′e, ș-așă [3])! — zîśe. — Io nu mă mînii, śe să mă mînii ieu? — zîśe.

Îi dă d′e lucru la copil încoaśe și încolo, lucră copilu, ascultă, îi dă și d′e mîncare.

Da pă cînd s-apropia vremea ca să-mplin′ească anu:

— Ianoș — zîśe.

— Da, părint′e!

[3]) Pov. tresare, pe scaun.

— Du-t′e — zîče — cu vit′ele pă cîmp — zîśe — şî le paj — zîśe — că — zîśe — acolo — zîśe — ţ-aduc io d′e mîncare!

— Bin′e — zîče — da să-m aduś, părinte!

— Ţ-aduc!

Să duče cu vit′ele pă cîmp, i le paşte p-acolo — avę şî uăi popa. D′e un′e să vină popa cu mîncare la iel! Nu vin′e. Ved′e iel că treśe d′e-amiazăz, treče în d′esară, nu vin′e popa. Iel s-apucă şî taie on berbec d′i-a lu popa, şî faśe foc, şî frije, şî mîncă carn′e, cît s-o săturat, ş-aialaltă-o las-acolo [4]). Să duśe sara cu vit′ele şî cu uoile acasă. Popa vęd′e că berbecu nu-i, iśe:

— Ianoş! — iśe. — Da berbecu un′e-i?

— Apăi — zîśe — l-am tăiat d′e l-am mîncat — zîśe — că — zîśe — ai zîs că vin′i cu mîncare — iśe — şî n-ai ven′it!

— Eei — zîśe — apăi — zîśe — i rău!

Iče:

— Păi — zîče — doar nu t′e-ai năcăjît, părint′e?

[4]) Pov. clatină din cap, a nepăsare.

Cîn s-apropie să-i plătească, îi spun'e la copil:

— Uită-t'e — zîśe — mîn'e t'e duś la plug în cutare holdă şî ari acolo să-m gaţ holda d'e arat, că vin'e preot'easa ş-îţ aduče d'e-amn'iază-ţ.

Ię plugu şî boii d'imin'eaţa şî să duśe la plug. Ară la amn'iază, preot'easa nu vin'e. Iel, dacă văzu că treče amn'iazăzu şî nu vin'e preot'easa, la capetu hold'ii opri boii, să uită pă drum şî ved'e că nu vin'e preot'easa. S-apucă şî taie plugu, şî rot'ilele, şî tînjala, şî fače-on foc şî s-apucă şî taie on bou ş-îl beleşt'e şî frije carn'e, şî mîncă. Sara, să duśe acasă cu on bou. Să duśe la popa, ved'e popa că vin'e numa cu on bou.

— Nuu! Śe să mă năcăjăsc!

Śe: — Doar nu t'e-ai mîn'iiat?

— Nuu! — zîče — nu m-am mîn'iiat ieu — zîče.

— No bin'e!

«Ă! Stăi — iče — că — popa să gîn'ę — stăi — iče — că pintru asta t'e căzn'esc ieu pă t'in'e! Îţ trag io tri piei d'i la t'in'e d'i pă spinare!»

Da astălaltă zî, îl mînă la plug. Dă plugu, boii şî:

— Du-t'e în cutare holdă — zîśe — să ari — zîče — că la amn'iaz — iče — vin'e preot'easa — zîče — şî-ţ aduśe d'e mîncare.

— Bin'e, părint'e!

Ię plugu şî boii, să duśe şî ară iel pînă la amn'iaz şî treśe d'e amiaz — iel ara acolo — nu vin'e priot'easa, nu vin'e n'ime! Nu vin'e n'ime în aretu lui. Ęę, śe să gînd'eşt'e iel: « Stai, popo, că tu nu vin'i cu mîncare, da fac ieu! »

Să dă şî taie rot'ilele, taie plugu, îş faśe foc. S-apucă şî belęşt'e on bou şî pun'e carn'e pă foc şî mîncă. Alalt-o las-acolo. Să duśe sara cu on bou acasă, fără plug, fără n'imica.

— D-api — zîśe — on bou un'e-i?

— Api — zîśe — iacă vin'e p-aśiia — zîśe.

— Da — zîśe popa, o crezut că vin'e bou — astăz cum o fost, bin'e o fost?

Zîśe:

— Bin'e.

— Da — zîśe — n-ai fost flămînd?

Zîśe:

— Nu, că am văzut — zîśe — că preot'easa o avut lucru acasă, n-o ven'it — zîśe — m-am apucat ș-am tăiat plugu, și roti'lele, și tînjala ș-am făcut foc ș-am tăiat pe Vînăt și l-am mîncat.

— D-api — zîśe — pintru Dumn'ezo, d'e ęle-ai făcut?

— Păi — zîśe — d'-elea, dacă preot'easa o avut d'e lucru și n-o putut vin'i, iacă i-am făcut bin'e.

— Api — zîśe popa — io nu t'e-am tomn'it să tai boi — zîśe.

Păi iel îi spun'e:

— N'ič ieu n-am tomn'it să șăd flămînd — zîśe.

Da copilu l-întreabă:

— T'e-ai mîn'iat, părinte? — zîśe.

— D-apăi — zîśe — śe-ai făcut, Ienășuc?

— Če să fac? părint'e — zîśe — iacă ț-am arat!

— Pă — iče — plugu ș-on bou un'e-i?

— Pă — zîśe — plugu — zîče — am făcut foc cu iel — zîče — și bou l-am tăiat — iče — d'e-am mîncat carn'e — zîče. — Śe să fac — zîče — almintrelea — zîče — că n-ai ven'it să-m aduj d'e mîncare. Dǫr nu t'e-ai năcăjît, părint'e?

— Nuu! — zîče. — Nu m-am năcăjît!

— Apă — zîśe — o t'e-ai mîn'iat, părinte?

— Baa! Nu m-am mîn'iat.

— Nǫ bin'e — zîśe — dacă nu t'e-ai mîn'iat, rămîn'em! — zîśe.

Slujășt'e iel mai d'epart'e. Da popa zîśe:

— Mă — zîśe — cum să n'e scăpăm noi d'e-ahăsta? — zîśe. — Śe ne faśem noi? — zîśe. — Ahăsta — zîśe — îi rău!

Cumpără popa boi iară, faśe car aśiia, rînduială.

« Pă asta nu-l pot ieu căzn'i — să gîn'i iel — da tăt o să-l căzn'esc ieu. »

Da popa să t'emę d'e tomn'eala la care o avę cu copk'ilu, zîśe:

— Nu m-am mîn'ięt.

— No, dacă nu t'e-ai mîn'iat, bin'e — zîśe. Acuma — zîśe — să-m plăt'eșt'i — zîśe — să mă duc.

Popa zîśe, ca să-l căzn'ească, zîśe:

— Să mai tomn'im p-on an d'e zîle.

Tomn'iră p-on an d'e zîle. Da copilu — avęa popa un cal slab și șk'iop:

— Să-m dai calu ăla mie.

— Ț-îl dau.

Rămîn'e slugă ș-a doilea an. Da popa śe să facă?

— Auz — zîśe — să n'e strînj vo dǫă lemn'e d'in pădure să n'e aduči acasă.

Pă iel zîśe:

— Io cum să mă duc, doară nu ț-oi aduce lemn'e-n cîrcă.

Popa avea un naș acolo-n sat, bogat.

— Api — zîśe — mă duc să iau caru și boii lu nănașu, t'e duči cu iei după lemn'e.

Să duče ș-îi aduče caru și boii d'i la nănașu-so ș-îi dă drumu să să ducă-n pădure după lemn'e. Să duče acolo-nt-on d'eal-nt-o pă-

— Mă Ianăș!

— Śe-i, părint'e?

— Mă — zîśe — t'e duś tu — zîśe — îm pădure — zîśe — să n'i-aduś — zîśe — n'eșt'e lęmn'e!

— Mă duc, părint'e! — zîče.

Prind'e boii la car și să duśe îm pădure: acolo înt-o pădure-adîncă, înt-on d'eal mare, cum ierau văi pă d'e lături, în vîrvu d'ealului. Pun'e boii acolo, și iel s-apucă d'e tăiat d'e lemn'e, cu caru. Ęę! vin'e on lup, s-apucă d'e-on bou să-l mînśe.

— Mă — zîče — śe faś tu — zîśe — cu bou ăla?

dure cu caru și să bagă cu caru acolo-n pădure un'e o gîn'it că sînt lemn'e bun'e, și oprești'e boii acolo cu caru. S-apucă d'e tăiat d'e lemn'e. Vin'e on lup ș-îi ia on bou d'e la jug. Da iel zîśe:

— Śe faś cu bou ăla, mă?

— Să-l mînc, că-s flămînd.

— Mîncă, numa să nu-ț pară rău, că traji tu-n locu lui.

Lupu zîśe:

— Lasă să-l mînc ieu — zîśe — c-apu mai pun'i tu mîna pă min'e!

S-apucă iel d'e tăiat, n-avu baiu. Lupu-l mîncă și să dusă. Iel taie lemn'e. Vin'e on urs șî-i ię hălălalt bou.

— Če fači cu ahăla, mă? — zîśe cătă urs.

— Vreu să-l mînc, că-s flămînd.

— Mîncă-l, numa să nu-ț pară rău, că traji tu-n locu lui!

— Să-l mînc ieu, că mai pun'i tu mîna pe min'e!

Mîncă ursu ș-ahăla bou. Iel încă taie la lemn'e să pună pă car. Ursu s-o dus. Vin'e on drac și ia o roată d'i la car.

— Îl mînc și ieu — zîče — că mi-s flămînd.

— Bin'e, mă, mîncă-l — zîče — io nu zîc să nu-l mînś — iśe — da tu traji în locu lui!

Să gîn'i lupu:

« Las să-l mînc ieu, că tu mai pun'i mîna pă min'e! Ăă! »

Bin'e! D'estul că mîncă lupu bou și să duśe.

Vin'e-on urs mai tîrzîu — iel tăt tăia la lemn'e încă. Tăia la lemn'e. S-apucă d'e bou ălalalt să-l mînśe.

— Śe faji, mă ? — cătă urs.

— Mînc și io bou ăsta — zîče — că-s flămînd!

Da iel iśe:

— Bin'e, mă — zîśe — da — zîśe — nu pă urmă să traji tu în locu lui.

— Nuu! — zîśe.

— No bin'e — zîśe — mîncă-l!

« Mă — să gîn'i ursu — mai pun'i tu mîna pă min'e, numa să-l mînc ieu — zîče — că mie mi-i foame! »

Mîncă bou. Iel taie la lemn'e, taie la lemn'e [5]), faśe-o grămadă mare d'e

[5]) Pov. ridică sprîncenele.

— Če fači cu aia, mă? l-întreabă.

Zîče:

— Să mă joc cu ię.

— Joacă-t'e, numa să nu t'e baji tu să ţîn'i acolo în locu iei!

Pă iel zîśe:

— S-o iau io, că mai pun'i tu mîna pă min'e!

O ię şî să duśe cu ię înt-on vîrv d'e coastă ră şî-i dă pă coastă la vale. Cîn o fost în părău, o fost tătă doaje. Şî iel s-o dus. Iel încă taie la lemn'e ş-încarcă pă car cît pun'ea alţî pă tri cară. Şî beleşt'e o nuiaua, după če-o-ncărcat caru şî fače on tuturez, şî strîgă d'in gură cu iel. S-o adunat tăt'e jǫvin'ele acolo ş-întreabă o lupoaică mare:

— Če vrei cu noi?

Da iel arată pă lupu ăla:

— Uit'e, cu ăsta am treabă. Îi spun'e: — Un'e-i bou, mă?

Zîśe:

— L-am mîncat!

— No, dacă l-ai mîncat, bagă-t'e-n jug în locu lui.

Da iel nu vrea să să baje-n jug şî-i dăd'e dǫă cu bičiu, să dusă lupu sîngur în jug. Zîśe cătă urs: lemn'e acoló. Vin'e un copil d'e drac şî scoat'e-o rotilă, o rǫtă d'i la car.

— Śe faji, mă? — zîśe.

— Mă źoc şî io cu rot'ila asta o ţîră.

— Mă — zîśe — să nu strîś rot'ila — zîśe — că — zîče — tu — zîśe — ţîn'i în locu roat'ii — zîče — d'e car!

« Aa! mai pun'i tu mîna pă min'e — zîśe — numa să mă... »

Să duśe dracu înt-o muk'e acolo un'i iera mai înaltă şî valea mai afundă şî dă la roată p-acolo la vale. Cînd fu roata în vale, praav să făcu, nu mai fu n'imic d'e ię! Dracu să şî şt'earsă. Iel tăie la lęmn'e, strîns-o grămadă mare d'e lemn'e şî încărcă caru, cît pun'e alţî, n'ij d'e şępt'e uori nu pun'ia atîta pă car cît pusă iel pă car! Cîn fu gata, luo biśu şî pomn'i uodată. Cîn pomn'i, să strînsără tăz lupii acolo, grămadă lîngă iel.

Da ălalaltu sta acolo cam d'e-o lături.

— Hai, mă, hai [6]) că — iče — cu ăşt'ialalţi n-am ieu

[6]) Pov. cheamă, cu arătătorul drept.

— Un'e-i bou, mă?

— No—iśe—l-am mîncat!

— No, bagă-t'e-n jug în locu lui.

Da nu vrę să să baje. Mai ded'e dǫă biśuri și-l băgă-n jug. Și trîmbiță odată iară cu tuturezu și s-adunară draśii ș-îl întreabă o drăcoaică bătrînă:

— Śe vrei cu noi?

Zîśe:

— Io cu ăla am treabă. Un'e-i rot'ila, mă?

Zîśe:

— S-o spart.

— No — zîśe — dacă s-o spart, țîn'e colo d'e osiie.

Ș-o luă cu iei cu biśu. D'e patru ori da pă boi și de tri ori da pă roată:

« Ho, Lupilă,
haiț, Ursîlă,
țîn'e, draśe, d'e rot'ilă ».

Da cîn ajunje acasă — acolo iera sară — opri. Da popa:

— Na, că vin'e sluga.

Iese ș-îl ved'e.

— Api — zîśe — preot'easă, preot'easă! — zîśe. — Are-on urs ș-on lup la car!

Da zîśe iel d'in drum:

— Popo! Ḩaidă d'eșk'id'e vran'ița să n'e băgăm cu caru.

n'imica — zîče — cu t'ine am d'e lucru. Hai încoaś!

— Ee!

— Hai încoači!

Nu ven'i lupu și-i trasă una cu biśu! Zîśe:

— Acolo în źug, un'e-o foz bou să t'e baji!

N-avu lupu încătro, să băgă în źug. Mai pomn'i o dată cu biśu și ven'iră tăț urșî, să strînsără grămadă acolo lîngă iel. Da un urs și sta acolo d'e-o lăture — iel îl șt'ię c-o mîncat bou.

— Hai, mă — zîśe — tu če stai acolo? — zîče. — Vină încoaśe — zîśe — nu șt'i c-ai mîncat bou d'e-aiśea?

— Eaa! — zîśe — nu vin.

Șî-i trasă și lui una cu biśu.

— În locu boului — zîśe — să t'e baji la źug.

Mai pomn'i o dată. Ven'iră atîța copii d'e draś acolo! Hălălalt care-o lǫt roata sta d'e-o lature și iel.

— Mă — zîśe — tu nu șt'i c-ai luat roata?

— Ba șt'iu — iče — da s-o spart!

— Nǫ dacă s-o spart, hai țîne!

— Nu vin! — iče.

Da popa zîśe:

— Mai d'esk'idă-ţ-o şî dracu!

Da dracu zîśe:

— Api io nu pot, că trăbă să ţîn d'e-aič!

No, s-o dus şî s-o băgat cu caru cu lemn'e-n ocol la popa. No, i-o d'esprins.

— Acuma, duśe-vi-ţ, că popa faśe alţî.

Popa trăbuię să cumpere boii şî să plăt'ească la nănaşu-so şî roata.

Da śe să facă popa să să skępe d'e iel? Nu să poat'e scăpa. Zîśe popa:

— Acuma să-ţ plăt'esc să t'e duś — zîśe.

Iel zîśe:

— Ba nu mă duc — zîśe — şăd să-m împlin'esc anu, să nu zîcă lumea că t'e-am căzn'it.

Îi trasă şî lui on biči şî-l pusă la rǫtă.

— Nǫ, tu d'e-aiś să ţîn'i.

O luǫ cu iei pă drum cătă casă:

— Ho, Lupilă!
haiţ, Ursîlă,
ţîn'e, draśe, d'e rot'ilă!
Ţîn'ę dracu d'e rot'ilă.

— Ţîn, ţîn! mînă tu numa — zîče — că ieu ţîn d'e-aiśea — zîče.

Pun -aźunsără d'i ru popa acolo la vran'iţă un'i să să baje la popa în ocol. Acoló:

— Ho, Lupilă,
haiţ, Ursîlă,
ţîn'e, draśe, d'e rot'ilă!

Da preot'easa iesă şî-l ved'e cu on urs [7]) şî cu on bou [8]) la car şî on copil ţîn'ę de osie în locu roţî.

— Popa, popo! — zîśe.

— Śe-i?

Zîśe:

— Uită-t'e! — zîśe — că sluga vin'e — iče — cu on lup şî cu on urs în locu boilor — zîśe — şî — iče — unu ţîn'e d'e-o rǫtă — zîče — — nu-i o roată la car!

— I-auz!

— Da!

[7]) Pov. rîde. [8]) Sic! — lup.

— Ei, bătu-l Dumn'ezău şî Maica Prečestă !

D'estul că:

— Popo ! — zîśe — popo ! — zîśe. — Ieş d'eşk'ide vran'iţa.

Da popa zîśe, d'e năcaz zîče:

— Da mai desk'idă-ţ-o şî dracu !

Da dracu d'i colo:

— Apă — iče — că ieu nu pot — iče — că io ţîn d'e-aiś — iśe.

Nǫ, să bagă cu caru.

— Nu-i n'imica — zîśe.

Să bagă cu caru în uocol.

— Voi duśe-vi-ţ — zîče — că — iče — lẹmn'ele le d'escarc io.

Să dusără. Iel rămasă.

— Ei, săracu d'e min'e ! Śe să faśem noi ? — popa şî preot'easa.

— Mă Ianoş ! — Avẹ o turmă d'e porś. — Mă Ianoş !

— Śe-i ? — zîśe.

— Mă — zîče — acuma — zîśe — n-ai śe mai lucra alčeva — zîče. — T'e duś la porči, cauţ d'e porči. Alśeva śe să mai lucri ?

— Duc ! Mă duc.

Iesă cu porśii acolo înt-on cîmp, înt-on vîrv d'e d'eal, un'e să afla ş-on tău acolo.

Porčii vrę mînca, săraśii, da iel da d'e un'e! Tătă zua făśę instrucție cu iei. Ca la cătăn'ie: on piśor sus, unu źos, o urek'e sus, una źos! Şî-i învăța ca la cătăn'ie cătan'ele, cum să să întǫrcă ş-încǫśe, ş-încolo, n-avę porśii vreme să mînśe n'imica! D'i la o vreme slăbisără porśii rău.

Nǫ, popa avę şî capre, zîśe:

— Mă Ianoş — zîśe — poț tu — iče — să cauț şî porśii, şî caprele — zîśe — să le duś şî pă iele?

— Păi — zîśe — d'i śe să nu l'e pot? Dă-le la min'e, că le duc ieu.

Eę! Dusă şî caprele cu porśii. Tăt aia meserie le da, tăt aia învățătură şî la capre! Caprele umbla să mai fugă, da le trăję cît'e una cu biśu, le strînję grămadă şî le-nvăța cătăn'ie. On piśor sus, unu źos. Da înt-o zî, vin'e împăratu şî treśę p-acolo pă drum, d'i un'eva treśę pă drum p-acolo cu căruța. Ved'e-acolo că o grămadă d'e capre şi d'e porś stau acoló lîngă marjin'ea tăului, lîngă drum şî cînd ven'i împăratu cu

căruța, iei tăț pușî ca cătan'ele, rînd doi cu doi [9]) șî c-o urek'e sus, cu una źos, cu on piśor sus șî unu źos! șî îi făcură o dare d'e unoare lu împăratu cînd trecu cu caru p-acolo. Împăratu stătu în loc șî să mn'iră d'e iel că śe, śe armată are iel acolo în d'ealu-ăla! Cînd o aźuns acolo în sat, întriabă, zîśe:

— A cui îs porčii șî caprele acolo?

Spun oamen'ii:

— A lu popa.

— Mă — zîśe — vręn'ic slugă are — zîśe — c-ahăia — zîče — șt'iu mai bin'e ca armata mę — zîśe — să dęe śinstă, — zîśe — încă d'-ęlea n-am văzut d'e cîn sînt pă lume! — zîče.

Bin'e! Da d'i la o vręme, nu mai avę popa încătro, că iei tăz murę d'e foame, nu mai put'ę să mai facă n'imica.

— Mă Ianoș — zîče — śe faś tu cu iei?

— Apă — zîśe — să țî-i învăț — zîśe — că astęa — zîče — trăbă să-i ai — iče — învățați — zîče.

[9]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Da auzîsă popa că să făcusă un război acolo șî trăbuia să ducă cătan'e la război, acolo-n altă țară strină. Da iel să duśe la nănașă-su — că nănașă-su iera șî birău, primar' — zîśe:

— Nănașule ! — zîśe. — Cum să mă scăp d'e iel — zîśe — că ala-m prăpăd'e tăt — zîśe — șî nu mai rămîn cu n'imica. Nu poț cumva să-i dai drumu acolo la bătaia aia, să scăpăm d'e iel?

No, să duśe birău acolo la popa șî strîgă pă popa:

— Părint'e, părint'e !

D'a popa șťię. Zîśe:

— Aud, nănașule, aud ! Da śe ai cu min'e?

— Api — zîśe — i-o poruncă mare — zîśe — d'e la-mpăratu — zîśe — ca să mîn'i șî dumn'etale sluga la războiu, să nu facă, că dă d'e potcă mare !

— No, bin'e, nănașule, bin'e ! Da — zîśe: Auz, Ia-

— Mă — zîče — mai lasă-i — zîče — să mai mînśe.

— Las — iśe — că mîncă iei — iče — cîn le dai d'e mîncare — zîče. — Acolo — zîče — merg — iče — să fačem lucru — zîśe.

Da, bin'e. Să școrn'isă un război cu un împărat veśin șî trăbuia să mîn'e la război uǫmen'ii. D'e-acolo d'in sat mîna care-i k'ema, nu mîna pe fiečin'e. Da popa să duśe la birău — că popa iera nănaș la birău — zîśe:

— Fin'e, fin'e ! — zîśe. — Fă cumva cum ai put'ę — zîśe — șî să mîn'i — iče — șî pă sluga nost — iče — da d'e s-o potopi dracului p-acolo — zîśe — să n'e scăpăm d'e iel — zîče.

Birău:

— Las că-l mîn ieu — zîče — nănașule !

Vin'e birău strîgîn p-aśia:

— Mă ! — iče. — Tu t'e duś la cătăn'ie. Tu t'e duji la cătăn'ie. Tu t'e duś. Nănașule, nănașule ! — cătă popa.

— Śe-i, fine, śe-i?

— A un'e — zîče — ț-ì sluga? — zîśe.

năș — iera sluga — če zîśe nănașu, birău? Trăbă să t′e duś și tu acolo la bătaie.

— Ba — zîśe — io nu mă duc — zîśe — io śe să mă duc!

— Api, cum să faś să nu t′e duś, că-i poruncă d′i la împăratu. Nu să poat′e să nu t′e duś.

— No — zîśe — iacă mă duc, numa să-m dai mîncare.

I-o dat d′e mîncare on sac d′e făină d′e mămăligă și unu d′e brînză, și căldare. Ș-o luat on cal d′e-a lu popa, care călărę popa pă iel. S-o dus pună acolo la bătaie un′e iera fruntu, cum zîc acuma. Ș-acolo, o pus źos, ș-o făcut foc, ș-o pus căldarea pă foc, să facă mămăligă, să mînče cu brînză. Da dușman′ii care iera cuntra, pușca cu șareț — nu avea cartușe ca acuma. Da iei pușca și vin′ę șireți eia pun-acolo la iel în foc. Iel zîśe cătă iei:

— Mă! Nu-m umpleț focu și mămăliga — zîśe — d′e căcăreze d′e iepure, că mai tîrzîu nu șt′iu če-o fi d′e voi!

Iei rîd′ę:

— A, śe să n′e faś tu noă? — zîśe.

— I-aiś, acasă — zîče

— Spun′e-i să vină încǫśe — zîśe — că-l mîn la cătăn′ie, să să ducă la cătăn′ie.

— Auzi, Ianăș, če zîče birău? — zîče.

— Śe zîśe?

— Că t′e mînă la cătăn′ie să t′e duj și tu la cătăn′ie.

— Pă — zîče — dacă mă mînă, iacă mă duc! — zîče.

— Ianăș — zîče — să t′e gaz — zîče — să t′e duj — zîče — că-i poruncă — zîśe — d′i la împăratu să t′e duj la cătăn′ie.

— Bin′e — zîśe — mă duc ieu — zîśe.

— No, priot′easo — zîśe — gată-i d′e mîncare — zîśe — și — zîśe — bagă-i în straiță — zîśe — bin′e d′e mîncare lu Ianoș — iśe — că acum vez, să duśe și iel săracu — zîśe — că trăbă să ascultăm — iče — porunca împăratului.

Da pă iel nu-l k′emasă n′ime, numa iei ca să sk′epe d′e iel, să să ducă, că nu să mai put′ę scăpa d′e iel. Ee, da gată priot′easa.

— Bagă — iče — bin′e d′e mîncare — zîče — dǫră n′e

O ales iel şîreţî d'i pin mămăligă şî i-o lăpădat. S-o apucat ş-o mîncat mămăligă cu brînză. Şî, după śe s-o arăn'it, o luat calu lu popa d'e cǫmă d'i la grumaz cu o mînă, şî cu una d'e cǫdă şî s-o apucat d'e duşman'i pună cîn i-o făcut tăt prav ! O gătat cu bătaia, s-o dus acasă. No, da calu înc-o murit. L-o luat în cîrcă, s-o dus cu iel la popa. O ajuns sara, nǫpt'ea, acasă. L-o băgat acolo-n poiată la popa, mort, ş-în loc d'e piśǫre, l-o propt'it cu patru bît'e. S-o dus în casă la popa. Da zîśe popa:

— No, ven'iş, Ianăş?

— Ven'i — zîśe.

— N-ai murit p-acolo?

— Nu! — zîśe.

— Da calu — zîśe — un'e-i?

— Îl băgai în poiată. Dut'e — zîśe — şî dă-i śeva d'e mîncare, că-i ustăn'it.

Să duśe popa şî tăt dă cu mîna pă cal, şî povestę cu calu, îl perię cu mîna. Da-ntorcînu-să pă lîngă iel, i-o bold'it om bît d'e ăla ş-o căzut calu pă popa şî i-o rupt on pičior. No, popa o avut on śocăn'el acolo, ş-aşă scăpăm d'e iel — popa cătă preot'easă.

Bagă priot'easa-acolo d'e mîncare prescuri, bagă una, bagă alta. Şî popa avę un cal frumos.

— Nǫ, Ianoş — zîśe — acuma — zîśe — să-ţ iei d'intră cai — da iel îi păr'ę rău d'e calu ăla ca să i-l dęe — să-ţ iei d'intră caii ăşt'ia — zîśe, — da — zîśe — îl laş pă ăsta — zîśe. [10])

— Baa! părint'e, — zîśe — k'iar pă ăsta-l ięu! — zîśe.

— No — zîče — ię-l, Ianoş, ię-l.

Să gîn'i popa:

« Acuma dacă mă scap d'e tin'e, nu-i bai că rămîn'e şî calu — zîśe — da să mă scăp d'e tin'e! »

Să duśe acoló und'e iera războiu. Preut'easa-i băgasă brînză, slăn'ină, prescuri, făină şi căldarea. O zîs:

— Să-m baji, preut'easo, şî căldarea să-m fac mămăligă — zîče.

S-apucă acoló şî făcu foc, şî pusă căldarea pă foc să facă mămăligă. Da armata

[10]) Întrerupere pt. schimbarea benzii.

cu pičioru rupt, luptîndu-să, o dat la cal în cap şî strîga d'e acolo: tulai!

— Śe-i, părinte, śe-i, părint'e?

— Bată-l Dumn'ezău să-l bată, că căzu pă min'e ş-îm rupsă on pičior.

— Apu — zîśe — śe făcuş cu iel?

— Śe să fac? Uit'e, dedei cu śocanu-n cap.

— No, da-l-ai dracu — zîśe sluga cătă popă — ieu — — zîśe — am bătut o trupă d'e armată cu iel — zîśe — şî — zîśe — nu l-am omorît, şî dumneta-l omorîş acasă!

No, popa şî cu pičioru rupt, şî fără cal, trăi vo cît'eva zîle. d'e cuantră, iei da acolo cu puşt'ile, făśę cu gloanțe-acoló şî țîpa — cum iera d'in vremile vek'i — şerez d'-eia d'in puşcă, să băga la iel în căldare. Da iel i scot'ę ş-îi țîpa d'e-acolo.

— Mă — zîśe — śe tăt băgaz voi — iśe — căcăreze d'e capră şî d'e iepure îm mămăliga mę — zîče — că mai tîrzîu — zîśe — o să vă ię dracu pă voi!

Da iei rîd'ę.

— Ha, ha!-şî da, da cu şareț.

Iel niś habar n-avu. Gătă mămăliga, i țîpă, mîncă cu brînză, să ărăn'i. Luǫ calu d'e căpăstru şî d'e cǫdă şî s-apucă d'e iei, pună cîn praf făcu d'in iei. Dacă gătă, nu mai avu cu śin'i să mai bat'e, luǫ calu în cîrcă ş-o luǫ cu iel mereuț cătă casă.

Ę, aźunsă-nt-o sară, pănsărat acasă şî băgă calu în grajd'i ş-îl propt'i cu patru bît'e acolo în grajd'i, în poiată la popa. Da să duśe în casă. Cîn îl văzu popa, înlemn'i.

« Ii! Pintru Dumn'ezo! — să gîn'i iel — da...

— Nǫ — zîče — cum îi, Ianoș? — zîče — ai ven'it?

— Ven'it, părint'e, dă săi bată Dumn'ezo — zîče — d'e-abia mă scăpai d'e iei — zîče. — Da p-aia — zîče — i săturai io d'e śe nu-s sătui iei ! — zîśe.

I-o lăsat tăz morț p-acoló. Împăratu auzîsă că iacătă iel o miruit, că Ianoș o bătut pă tăț. Da zîśe popa, zîśe:

— D-apăi — zîče — calu? Śe:

— I-n grajd'i — zîče — dut'e, dă-i śeva d'e mîncare, că-i ustăn'it ș-ahăla, — zîče — să mînče șî iel — zîče.

Să duče popa acoló cu-o țîră luminuță la un limpaș acoló șî cam ved'ę slab. Să duče pîngă cal:

— Oo! Săracu, bietu calu mn'eu! Če-i fi pățît tu p-acolo!

Șî îl periia pă spat'e. Calu mort, d'e un'e să mai... Da če faśe popa, śe nu faśe, îi bold'eșt'e on bît d'e-ăla cu care l-o fos propt'it iel, cade calu p-om pičior la popa, i rupe-om pičior.

— Ii! — strîgă popa d'eacolo — preot'easo, preut'easo, preut'easo!

Să duśe preut'easa:

— Śe-i, śe-i?

Iacă cure şî Ianoş:

— Če-ai făcut?

Iel nu put'ę să-ş tragă pičioru rupt d'i su cal d'e-acoló.

— Pintru Dumn'ezo, săracu d'e min'e! Nọ, îi ded'e — adă śocanu — cătă preut'easa.

Avę un ciocan d'e-acolo şî-i dęd'e cu iel d'e-acolo d'in vatră în cap la cal. Calu iera mort d'e mult. Da Ianoş iśe:

— Nọ aşă, da-l-ai dracului — zîče — că io omorîi o armată întreagă cu iel — zîče — şî nu l-am omorît pîn-aiśa. Acuma — iśe — l-omorîş, popo, aiči acasă — zîśe.

Nọ, rămasă popa cu pičioru rupt. Bin'e. Da popa cătă preut'easa:

— Če să faśem noi, că d'e asta nu n'e mai put'em scăpa! Ei, săracu de noi, nu mai avem n'imica acuma — zîśe — tăt n'e prăpăd'i ahăsta, śe să faśem? Cum să n'e scăpăm noi d'e-aăsta?

Da-mpăratu trimesęsă vorbă acoló la solgăbirău,

la birău, că śin'e-i ahăla care o bătut armata dujmană, care-o fost cu iel? Ei, i scrisără iei: iacă śin'e-i.

— Ę — zîśe — să-l mînaț aič la min'e — zîśe — să văd — zîče — că śe uom îi.

Să duśe Ianoș acolo la-mpăratu. Să bagă-acoló, zîśe:

— Ieu sînt, dă-i dracului — zîče — că tăt m-or băgat — zîče — acolo — zîče — căcărężă d'e iepure — zîče — șî d'e capră în mămăligă șî m-o fos čiudă — zîče — m-am apucat d'i iei — zîče — că nu-i omorężm io k'iar pă tăț, da așă m-am apucat d'e iei, — zîče — șî i-am omorît — zîče.

— Bin'e — zîče. — Da — zîče — nu ieș tu ahăla — zîče — care făśea instrucție — zîśe — cu caprele șî cu porśii acoló, în d'ealu ăla, la tău ăla?

— Ba — iče — io am fost acoló.

— Auz! — zîče — să vin'i aičia la min'e — zîče — că — zîče — io am o fată — zîśe — să ț-o dau după t'in'e șî să rămîn'i împărat aiśa.

— Nuu! — zîče — mă dug la popa — zîče — că

Cătă preot'easa zîśe:

— Če să faśem, preot'easă — zîśe — să n'e scăpăm de iel? Că ăsta — zîśe — nu n'e mai put'em scăpa d'e iel! — zîśe.

— No, bine — zîśe — să-l lăsăm pă iel aiśea, și noi să merem.

— D'irept ai tu — zîśe popa — merem d'e-aići.

S-o tomn'it iei să să ducă în cutare loc.

— Alčeva nu n'e put'em lua, numa n'ișt'e țǫle și n'ișt'e sači, și merem.

— No — zîśe — mîn'e îi dau să n'e strîngă lemn'e la pădure, și noi n'e strînjem lucrurile, și merem.

încă n-am gătat anu cu popa — zîče — să isprăvesc cu iel — iče. — Apăi, dupăaia, zîče.

No, s-o dus la popa năpoie.

— Na cumu-i, Ianoș?

— Nǫ — zîśe — iacă n'imica — zîśe — păi — zîśe — io rămîn — zîče — aičea la dumetale, io nu mă duc d'e-aiś!

« Vai, săracu d'e min'e! — să gîn'ę popa — nǫ d'e asta nu mă mai văd scăpat! »

Iel cu pičioru rupt și nu mai avę n'imica.

Da odată zîśe:

— Mă Ianoș! — zîśe. — Să t'e duś tu în pădure — zîśe — să n'e mai strînji vo dǫă lęmn'e.

— Mă duc, părint'e, mă duc!

Da.

— Nǫ — zîśe — să t'e duś.

Ię toporu și să faśe iel a ascuțî la topor p-aśiia. Da popa cătă preut'easa:

— Preut'easo! Acuma — zîśe — če poț — zîśe — bagă — zîče — înt-on sac n'eșt'e hain'e — zîśe — și înt-unu — zîśe — iau io ș-înt-unu tu — zîśe — și

Şî s-or dat d'imin'eaţa, popa:

— Ianoş — zîśe popa cătă slugă — să t'e duś la pădure să n'e strînj vo doă lemn'e.

Zîśe:

— Bin'e, mă duc.

— No — zîśe — ię-ţ toporu şî t'e du.

O luat toporu şî s-o dus, o plecat. S-o-ntors acolo pi lîngă casă. Pă cîn îşi strînję popa şî preot'easa la hain'e să le baje-n dăsaji — iera-nt-on sac n'işt'e ţoale băgat'e, şî sluga le scoat'e d'in fundu sacului şî să bagă-n sac, şî traje n'işt'e ţoale pă iel în sac. Popa cu preut'easa strînsără ţoalele şî umplură sačii, fără ca să şt'ie că iel îi în sac. Cîn fură plin'i saśii, zîśe popa:

— Să merem, preot'easă, să nu vină cumva să n'e găsască iară acasă.

Cotă popa care-i mai greu sacu, să-l ieie iel. Ala iera mai greu care iera cu sluga. Îl luă popa-n cîrcă, să dusără tătă zua. Da să duśę pă drum tare, ca nu cumva să le dęie d'e urmă. Cîn în d'esară, ajunsără la o apă. Apa aia avęa dǫă d'espărţituri, on crac mai mic luǫm în spat'e — zîče — şî — zîče — merem — zîče — că — zîče — noi tă nu n'e mai put'em scăpa d'i iel. Merem ş-îl lăsăm pă iel aičea, şî — zîśe — noi porn'im.

Să dă preut'easa şî strînje n'eşt'e hăinuţă d'i p-aśiia śe-o gîn'it iei că pot să ducă şî le bagă înt-on sac la popa, înt-on sac lui şî popa bagă şî evang'elia acolo în sac, ca s-o ducă cu iel, popa. D'estul că Ianăş i-auzî că śe vreau iei să facă. Să duśe şî s-ascund'e p-aśiia şî, pună cîn dau iei a strînje p-acolo, iel să duče şî scǫt'e hain'ile d'int-on sac şî să bagă în fundu sacului şî traje hain'e pă iel d'easupra. Şęd'e-acolo în sac. Ę, după śe gătară, aśia, popa zîśe:

— Ahăsta-i mai greu — zîče — asta-l iau io! — Iera Ianoş în fundu sacului — Asta-l iau io!

Zîśe:

— Acuma să merem.

Porn'iră. Să dug zua întreagă, pună sara. Cîn îi sara, aźung acolo, la o ţîră apă. Trec pîn apa aia. Da iera apa cam mărişǫră o ţîră, treśę p-acoló. Da popa

d'int-ăl mare. Acuma, p-acolo trecură pin apă, nu iera așa mare. Da iel zîśe d'in sac, cîn iera acolo pîn apă:

— Ajută, popo, mai sus! Ajută, că să udă evang'elia!

Da popa cătă preut'easa:

— Auz cum zîśe sfînta evang'elie, că s-o țîu mai sus, să nu să ud'e!

Ajunsără la cracu hăl mare d'e apă. Acolo nu mai putură, n-avę pă un'e să treacă, pănă s-o făcut zuă. Pusără jos șî strînsără răduri, háscot'e, să doarmă acolo pănă d'imin'eața, șî șî făcură on foc mai mic acolo. După śe făcură focu, zîśe popa cătă preot'easa, zîśe:

— Haidă, preot'easă, haida să mai strînjem v-o dọă rădiuri.

O luară pîn sălcari să strîngă uscături. Sluga o ieșît d'in sac șî s-o pus lîngă foc. Popa îl ved'e d'i la o vreme. Zîśe:

— Preot'easă! — zîśe. — Uit'e sluga lîngă foc, bată-l Dumn'ezo să-l bată că n'e-o dat d'e urmă șî n'e-ajunsă! — zîśe. — No, de ăsta nu n'e ved'em scăpaț, numa ieu — zîśe — la nọpt'e — zîśe — tăt aźuta d'e sac[11]) că iera greu. Da iel d'e-acolò:

— Sus, părint'e, sus! — zîśe — că să udă evang'elia!

Da popa zîśe:

— Auz — zîśe — auz, preot'easo, cum zîče sfînta evang'elie că s-aźut mai sus d'e sac, că să udă!

Trecură apa aia. Sạ duc, tă să duc. Aźung la o apă mai mare. Ę, acolo la apa aia nu mai putură să treacă.

— Nọ, acuma-i n'imica, preut'easă, d'e-aiś nu mai put'em mere — zîśe. — Da — zîśe — să strînjem d'e-aiśa — zîśe — n'eșt'e rămiguri — zîśe — să faśem o țîră foc, n'e culcăm aiś pună d'imin'eață.

Strînsără pe-aśia śe putură iei, făcură foc, ațîțară focu-acoló șî să dęd'eră, preut'easa p-o parte, popa pă alta, p-acoló pin sălcari pi lîngă apă, să mai strîngă, ca să aibă vo douță lemn'e d'e foc pă nọpt'e. Iel iese d'in sac șî să pun'e lîngă foc. Șed'ę în cur acolo lîngă foc. Iacă vin'e preut'easa. Îl ved'e-acolo. Să duśe p-acoló cătă popa:

[11]) Pov. ridică puțin din umărul drept.

pă iel îl pun'em pe lîngă apă şî tu d'e-o lăture şî io d'e alta d'e foc — zîśe — şî cîn t'e-oi bold'i io la noapt'e, să t'e scoli — zîśe — şî — zîśe — unu-l luăm d'e piśǫre şî unu d'e cap ş-îl ţîpăm în apă — zîče.

Să duseră la foc, la slugă.

— No — zîsă popa — ai venit, Ianoş?

— Ven'it, doară n-o să şăd sîngur, am ven'it şî io, doară-s sluga vost.

— No bin'e — zîśe. — No, acuma — zîśe — tu t'e culś p-iśea — zîśe, i-o arătat locu lîngă apă — şî preot'easa p-aičea d'incoače, şî io mă culc p-aičea — zîśe.

S-or culcat tăţ-tri. Cîn or adurmit, iel s-o sculat, sluga, ş-o luat pă preot'easa ş-o pus-o-n locu lui şî iel s-o culcat în locu preot'ęsî. Şî cîn să pomén'e popa, bold'eşt'e pă slugă cu mîna:

— Preot'easo, preot'easo!

Iel zîśe:

— Śe-i?

— Scǫlă-t'e, scǫlă-t'e!

Iel să duśe acolo şî ię preot'easa d'e cap, popa, şî zîśe cătă slugă s-o ieie d'e pičioare, şî dau cu ia-n apă. Dup-aśeia, pun'e ră-

— Popo, popo!

— Śe-i?

— Pă — iśe — uit'e Ianăş — iśe — i lîngă foc [12]).

— I-auz!

— Da!

— Ei, bată-l Dumn'ezo să-l bată — zîče — şî d'e-ala nu n'e mai scăpăm!

Iel şed'ę lîngă foc acolo. Să duc.

— Api cum, pintru Dumn'ezo, Ianoş?

— Nǫ — zîče — m-ai lăsat, părint'e — zîśe — pă min'e sîngur acoló, io după śe să şăd acolo? — zîče. — Io am ven'it şî ieu — iče — merg şî ieu cu voi — zîśe.

— Nǫ bin'e! No — zîśe — şăz aśi lîngă foc. Ai să mai strînjem noi, preot'easo — zîče — vo dǫă rămiguri — zîśe — s-avem pă nǫpt'e.

— Haidă.

Să duc amîndoi p-acoló.

— Preut'easo! — zîśe. Tu t'e culś d'e-o lăture, io mă culc d'e alta — zîśe — şî lui — zîśe — îi dăm loc — zîśe — d'i cătă apă — zîśe — şî la nǫpt'e — zîśe — cîn t'e-oi bold'i ieu — zîśe

[12]) Pov. ridică sprîncenele a mirare.

diuri pă foc, şî pun'e la rădiuri.

Zîśe:

— Aşă, c-acuma n'e scăparăm d'e iel.

Da după śe să faśe lumină, ved'e că-i sluga cu iel la foc. Da zîśe popa:

— O, bată-t'e maica sfîntă, api tu ieşt'i, Ianoş?

Zîśe:

— Ieu.

— Api preot'easa?

— Api preot'easa ai zîs că s-o ţîpăm în apă.

— No — zîśe — acuma îi gata! — popa cătă slugă. Da sluga:

— Ba nu-i gata, trăbă să meri cu min'e să-m plăt'eşti.

S-o dus acasă cu popa.

— No — zîśe — acuma — zîśe popa — îţ dau tăt če-i aičea ţîie.

Da iel zîśe cătă popa:

— Nu-m trăbă să-m dai n'imica, numa če-am tomn'it. Tu ai căzn'it fraţî mn'ei — zîśe — ieu t'e-am căzn'it pă t'in'e. Ieu îm ięu calu şî mă duc.

— tu să t'e scoli şî să pun'i mîn'ile pă piśoare şî ieu pun mîn'ile pă cap, şî dăm cu iel în apă — zîče — că almintrelea — zîče — nu n'e put'em scăpa d'e iel.

— Bin'e!

Iel i-auză d'i la foc — iei vorbę mereu — da iel i-auză śe zîśea iei. Să duśe popa cu preut'easa cu rămigur'le -acoló, scot iei śeva d'e mîncare, mîncă-acoló şî iel cu iei.

— Nǫ, acuma dar să mîncăm śeva, Ianǫş!

— Hai să mîncăm, părint'e!

Činară iei acoló. Popa ostăn'it, preut'easa ostăn'ită. Ianoş d'e-un'e să fie ustăn'it, c-o ven'it în cîrcă la popa! Da iśe:

— No — zîče — uit'e — zîśe — Ianoş — iśe — io mă culc iči pă laturea asta, preut'easa d'incoaśe — zîśe — şî t'e culś tu aiśea.

— Bin'e, părint'e — zîśe — pă un'e zîś dumeata, p-acoló mă culc.

Să culcă Ianoş pi lîngă apă, d'e lăturea d'i cătă apă. Preut'easa d'e-o lăture d'e foc, popa d'e alta, să culcă acolo. Adoarme

popa şî preut'easa, Ianoş nu o adurmit aşă, că iel nu iera ostăn'it. Să scǫlă Ianoş mereuţ şî ia pă preut'easa ş-o pun'e d'i cătă apă, şî iel să culcă în locu preut'ęsî. Popa să scǫlă înt-o nǫpt'e, să pomen'e înt-o nǫpt'e înt-o vreme şî bold'eşt'e cu pičiǫr'le:

— Sę-i, śe-i?

— Scǫlă-t'e să dăm cu iel în apă! — zîśe popa.

Scǫlă Ianoş d'i colo şî pune mîn'ile pă preut'easa şî popa jip! cu ia în apă. Pusă popa rădiuri pă foc.

— Nǫ aşă — iče — c-acuma — iče — n'e scăparăm d'i iel! — popa. Da pun'e rădiuri pă foc. Iacă ved'e că Ianoş i lîngă foc cu iel şî preut'easa o dat cu ia în apă.

— Eei, săracu d'e min'e! — popa — bătu-t'e Dumn'ezău, Ianoş! — zîśe, — Apăi — zîśe — če făcuş?

— Păi — zîśe — dumn'eata ai zîs — iśe — să dăm cu ia în apă — iče — io am dat — iče — dac-ai zîs să dăm cu ia.

— No — zîśe — acuma — zîśe — i gata! — zîśe.

Cîn o fost gata să por-n'ească d'i la popă, iacă vin'e nănașu-so, birău, și spun'e că sluga lui să meargă pînă la-mpăratu.

— No — zîśe — Ianoș, a-cuma să t'e duś pănă la-m-păratu.

— Śe-are cu min'e — zî-śe — să mă duc acolo?

Zîśe:

— Nu șt'iu! Trăbă să t'e duči.

Calu iera șk'iop. Apoi zîśe popa:

— Cu ăsta n-ajunji tu pînă la-mpăratu, că-i d'e-part'e — zîśe.

Apă sluga zîśe:

— Oi ajunje cîn oi ajunje, dacă nu-l iau d'e cǫmă ca și p-ălalalt.

Mere cu calu șk'iop pin sat. Tăț ǫmen'ii zîśę cătă iel:

— Un'e t'e duś cu șk'iopu ăla? Cu ăla t'e duś la-mpă-ratu?

Rămasă popa și fără pi-śor, rămasă și fără preut'ea-să, n-avu n'imica, că or perdut tăt če-or avut.

— Nǫ — zîče — acuma, Ianoș — zîśe — să faś śe-oi vrę — zîśe. — Mai am un cal — zîśe — iei ș-ahăla — zîśe — și t'e duś un'e-i vrę — zîśe.

O luat Ianoș calu, s-o dus la-mpăratu.

— Nǫ — zîśe — împăra-t'e — zîśe — acuma am ven'it — zîśe. — Acuma — zîśe — śe dorești'i.

— Apă — zîśe — să ră-mîn'i — zîśe — Ianoș — aiśea — zîśe — la min'e — zîśe — să rămîn'i împărat — zîśe — aiśea în locu mn'eu — zîśe — c-am văzu că iej vren'ic uom — zîśe.

— Bin'e — zîśe — rămîn aiśea.

L-o căsătorit cu fata îm-păratului, ș-o rămas împă-rat în locu lui d'in Śenu-șotcă — la popa i-o pierdut tăt śe-o avut — ș-o rămas împărat în locu împăratu-lui.

D'e n-o fi murit, și astăz trăięșt'e.

Da iel, d'e năcaz, s-apucă ș-îl taie păstă bot o dată, îl tîrăie după iel. Cîn ieșiră d'in sat, zîśe calu șk'iop cătă iel, zîśe:

— No, stăpîn'e, acuma suie-t'e-n spat'e la min'e.

Iel zîśe:

— Apu tu cum să mă duś pă min'e șî nu t'e poț duče pă t'in'e?

Iel o zîs:

— Cum t'e duc, așa t'e duc. No — zîśe — acum cum vrei să t'e duc: ca gîndu, o ca vîntu? — zîśe.

Să sui în spat'e la iel, să țîpă d'e-a șk'ioapa d'e tri uori șî cînd fu a triia oară, atîta-l izbi d'e sus, pă iel, d'e ajunję cătă nori, cătă vin'ețîie. Da zîśe iel d'e colo d'e sus:

— Acuma cum să t'e sprijon'esc: cu spat'ele, o cu copit'ele?

Da iel zîśe:

— Acuma cum îi vrę, c-așă-i voia tę.

— No — zîśe — vină iară pă spat'ele mele. No — zîśe — acuma, cîn gîn'eșt'i, tomna la-mpăratu ieșt'i.

Cîn o gătat cu gîndu, o fost tomna la-mpăratu la poartă.

— No — zîśe împăratu — tu ieșt'i sluga la popa d'e m-ai bătut armata, d'e ai biruit războiu?

Zîśe:

— Ieu! — zîśe.

— No acuma — zîśe—śe poft'eșt'i d'i la min'e să-ț dau?

Zîśe:

— Io nu poft'esc n'imica — zîśe.

— Ba — zîśe — îț dau jumătat'e d'in împărățîia mea țîie — zîśe.

I-o dat jumătat'e d'e împărățîie,s-o dus ș-o dus îș pă frațî lui acolo ș-o rămas tăț-tri la împăratu. Șî d'e n-o fi murit, ș-astăz trăiesc.

Culeasă de la Vinca Luca; Cerișor—Hunedoara, după dictatul povestitorului, în 31 dec. 1950, de O.B.; A.I.F., i. 11.274.

Pov. o știe: « d'e cîn ieram copil mic; pe la vit'e, d'e pe la n'ișt'e bătrîn'i, șt'ię atunči mult'e povešt'i ».
Ai mai povestit-o? « D'e mult'e uori, pe la lucru p-acolo; le-o plăcut ». (Acuma n'e plăcu șî nǫă — zice nora povestitorului.)
Alții o mai știu? « N-o șt'iu, nu cred ». *Povestitorului i-a plăcut* « din copilărie cîn am învățat-o, cum o păcălit pă popa, că iei o fost sărači, api pă urmă o căpătat iel ».

Culeasă de la același povestitor de O.B. în 29 dec. 1951; *transc.* T.B. C.B., O.B.; *durata:* 40'; A.I.F., i. 11.275 (mg 111).

Pov. o știe: « d'e mult, d'i la moșu; șî moșu o șt'iut-o asta ».
Alții o mai știu? « Măi șt'ięu d'in bătrîn'i, da d'in eșt'ia t'ineri nu baș șt'iu, nu baș s-ocupă cu iele, iei șt'iu alt'e poveșt'i. »
Ce ți-a plăcut mai mult din poveste? « D'e Ianoș, c-o fost vren'ic d'e nu s-o măi lăsat să-l căzn'ească popa. »

Acest tip face parte din ciclul snoavelor al căror personaj principal e Păcală (Pepelea), varianta noastră fiind un basm-snoavă prin cîteva caracteristici: apariţia împăratului şi răsplătirea eroului prin moştenirea tronului; apoi calul năzdrăvan care îl aruncă în nori şi biciul omnipotent.

Se cunosc despre Păcală peste 112 variante — majoritatea din Transilvania — în care episoadele de snoavă se întreţes în chip felurit. Schullerus, la nr. 1332*, citează 16 variante. Prin extensiune, Păcală apare şi în alte tipuri de snoavă (de ex. în *Pielea ghicitoare*, *Spuma de mare* etc.), uneori chiar şi în basmul despre întrecerile cu dracul (zmeul) cel prost.

V. în continuare variantele: *Poveste din lume*, *Popa şi Păcală*, *Păcală (cu Tîndală)* şi *Păcală*. Motivul cu duşmanii ce nu-l lasă să-şi facă mămăliga şi omorîrea lor cu calul apare şi în legendele despre *Pintea Viteazu*.

POVESTE DIN LUME (PĂCALĂ)

Iera un popă. Ad'ecă, iera tri fraţ. Şî să dusără iei slugă. Să dusă unu pă drum p-acolo, iacă-i ięsă un popă cu barba roşie.

— Mă! Nu t'e baj la min'e slugă?

— Ba mă bag, că-s copil sărac!

Să bagă la iel. Îl duśe popa acasă şî-l mînă la vaś.

— Iot'e, mă! — Îi bagă în straiţă d'imin'eaţa o piţă întreagă. — Iot'e: tu să mînś d'im pita asta, da să n-o înśepi! Da uit'e: care n'e năcăjîm, îi trajem tri brezde pă cîrcă. Dacă mă năcăjăsc ieu, îm traj tu miie, şî dacă t'e năcăjăşt'i, îţ trag io ţîie!!

— Bin'e!

Să dusă copilu. Duče p-acolo, caută d'e vaś tătă zua. Cum să înśep tu, şî să nu mînś? Vin'e cu pita acasă, sara. Cure popa cu o oală cu apă.

— Bea apă!

— Da dracu-s bę apa, că n-am mîncat n'imica az. Nu, n'imic!

— Spun'e-m: poat'e t'e năcăjîş?

— Ba, nu mă năcăjîi!

Mîn'e, şî mîn'e zî tă la fel. Vin'e copilu. Că iar cure apă să-i dę apă.

— Da-z bę dracu apa s-o baje în t'in'e, popă!

Ę, popa:

— T'e năcăjîş, mă?

— Ba!

Mîn'e a treilę zî, iar aşę. Apăi să năcăjęşt'e.

— Apăi — zîśe — t'e năcăjîş?

— Apăi cum să nu mă năcăjăsc, cînd spui tu să mînc d'in pită și să nu înśep ! Da ieu cum lu mumă-ta să mînc să n-o înśep ?

Îi trase tri brezde pă cîrcă, și să, dăd'e cale. Să duśe iel a căta casă, năcăjît. Să tîln'eșt'e cu frat'i-so ăl mai mic.

— Mă ! — zîśe — če ieșt'i năcăjît ?

— Mă, apă iacă am tras . . . un popă tri bręzde pă cîrcă cu cuțîtu !

— Cum ?

— Iot'e śe făcui io.

— Mă, hai, mă, pună la vran'ița lui — da tu să nu t'e înveșt'i — și m-arată că un'i-i.

Să duśe ăla.

— Uit'e acolo, mă ! uit'e aco șad'e popa ! — mai d'e d'epart'e.

Să bagă acolo omu, tocǫn'e la poartă copilu.

— Śe-i, măi copile ?

— Vreau să mă bag slugă p-aiś, dac-aș găsî. Nu șt'iț un'eva ? La popi d-ășt'ia — iče — cam le trebă sluji.

— Mă ! Baș mie-m trăbă, că plecă unu d'e-aiśa, și n-am la vaś.

— No, asta vreau și ieu ! Îs copil sărac — zîśe — caut bin'e d'e vaś, d'e minun'ea lumii ! — zîśe. — Pună cînd, într-on rînd, în rînd, ai cît'e tri-patru vaś, și śinś-șasă boi, așa-z io, aşę-z d'e cu năroc la iele !

— Bin'e ! du-t'e !

Pun'e popa:

— Uit'e, mă ! — zîśe.—Da dacă t'e năcăjăș d'i śeva, io-ț trag tri brezdă pă cîrcă-ț trag cu cuțîtu. Și, dacă nu, să-m traji tu miie !

— Bin'e, ș-aia-i frumos ! No vez ? Aia-i gărănție bună — zîśe — că nu t'e mai laș păla d'e păla — iśe — pună trăieșt'i ! Asculț păla d'e păla, nu t'e năcăjășt'i ! Asta-m plaśe miie ! N-o me fost la d'-eșt'ia slugă, da — zîśe — vreau să șed la dumn'eta, pună cîn avem o viiață amîndoi.

— Bin'e, măi copile ! Și miie-m pare bin'e.

Îi dẹde-o pită d'imin'eața.

— Uit'e: tu să mînś d'in pita asta, da să n-o înśepi!

— Bin'e!

Să duśe copilu după vaś. Taie pita în doauă, șî mîncă miezu tăt. Șî vin'e năpoi. Cură cu n'ișt'e bețe ș-încoardă pita iară, ș-o faśe pită întreagă. Vin'e năpoi cu pita în straiță. Caută popa: pă-i pita în straiță! Cure cu apă.

— Bin'e făcuș — iče. — N-aveț apă pă cîmp niś d'e loc, bată-vă Dumn'ezo! Mîncai pită — zîśe — m-ai dat — zîśe — șî era să mă iẹ dracu di săt'e!

— D'e un'e-ai mîncat tu pită? Că ie-n straiță!

— Ea! Ieu, cîn îmi dai o pită, mînc două: așẹ-m dă Dumn'ezo miie!

— Bin'i!

— Poat'e t'e năcăjășt'e — iśe — părint'e, că mîncaș pita-aia?

— Ai, da d'e un'e! D'e un'e să mă năcăjăsc!

Să duśe în haia zî. Mîncă pita d'i tăt, nu-i mai duśe n'iș coaja șî dă iel — iel avẹ o capră mică, o iadă — șî dă șî-n iadă, ș-o frije jumătat'e, ș-îi duśe șî popii o țîră. Curẹ popa cu apă către iel.

— Ai, aźut'e-ț Dumn'ezo! Mîncai — zîśe — d'in iada a mică — zîśe — źumătat'e, șî ț-adusei șî dumńitale. Șî pita o mîncai tătă, că ma avusei nișt'e copii. Tătă o mîncai pita, numa iada — zîśe — m-adusei șî dumn'etale.

— Mă! Apă cum ai tăiat tu iada? Mă, bată-t'e Dumn'ezo.

— Păi, nu, îm fu foame — zîśe — că doar d'e-aia curi cu apă! Că doară io după śe să bẹu apă? Dacă nu-m dai, nu mînc. Mă, pă — iśe — pọt'e, pọat'e, t'e năcăjîș, părint'e, d'e iada? — iśe — că fu frumoasă, numa nọ — iči — miie iară-m fu foame.

— Ba nu mă năcăjîi!

Să duśe, mă, în haia zî, îi dă pita. Mîncă iar tătă, taie ș-om vițăl. Vin'e năpoi. Cură cu apă, iară bẹ iel multă.

— No, acum beau — zîśe — că făcui, mîncai vițălu ăl frumos a tău — zîče. — Doamn'e, śe carn'e bună! Hălelalt'e

dăd'ei — fură mulț cîn'i la oi — dădei la cîn'i, că asară n-ai vrut să mînś ha d'i ied.

— Măi copile—iče—tu numa d'e faș minun'iuri d'in min'i!

— Ba pọt'i t'e năcăjîș?

— Da d'e un'e să mă năcăjăsc!

Nu-l mai mînă la vaś. Îi dă śeva d'e lucru p-aśi. Vin'e dumin'ica.

— Măi copile! — zîśe. — Şăz tu p-aśi p-acas, măi faś tu śe poț.

— Fac tăt'e hẹlea śe zîś, dom părint'e!

Vin'e dumin'ecă acolo, zîśe:

— Śẹ să lucru? — zîcînd că pleacă popa la besẹrică — śe să lucru?

— Pă — zîśe — śe lucră și ăi uamen'i.

— No bin'e! — zîśe. — Mă uit ieu p-aśi și, la veśin'i p-aśi śe lucră, pă lucru și ieu, că ș'tiu să lucru, nu-m spun'i dumn'eta, lucru io ș-așă!

On veśin să socot'i acolo că oalele să suśiră, să strîče iel o țîră țîgla acolo — iertîn Dumn'ezo, fiincă atunś iera la lucru în hẹlẹa zîle — să strîče, să dẹ cu țîgla źos. Mă, ded'e cu n'ișt'e dărăbe jos. Să sui și ăla a popii, și traje cu țîgla tătă în drum: o rupt, tăt o spart. Vin'e popa.

— Mă! Apă tu śe-ai făcut? — iśe.

— D'e lucră — iče — večinu ači, m-ai zîs că să lucru če lucră iel. Îș strîcă casa, faśe, zîc, și strîcai și ieu a mea.

— O, pă da ăla o strîcă s-o tśit'ească iară, mă. Pă a noastă-i nọă!

— Pă śe-i zîs: « să lucri śe lucră veśin'ii »? Nu t'e-am întrebat cîn t'e dusăș la besẹrecă?

— Mă, bată-t'e Dumn'ezo să t'e bată! — iśe. — Apă tu śe-ai făcut?

— Pă așă, śe-o făcut veśin'i! Așa-i zîs. Poat'e t'e năcăjîș?

— Ba nu mă năcăjîi.

— Bin'e! n'iś io nu-s năcăjît n'iș d'e rău!

No bin'e! duśe, treśe az, faśe, tăt minun'i îi faśe popii. În aia dumin'ecă:

— Uit'e, mă ! — zîśe.

— Śe să lucru, dom părint'e, iară az?

— Să-m faś un pod, să vin'i pă pod d'i la beserică pun-acas, cîn ies d'im besęrică.

— Bin'e, dom părint'e, fac !

Plecă popa la besęrică. Iel să dusă în grajd. Avę popa acolo vo patru-śinś vaśi, doi-tri boi, cai, capre śe iera. Prinsă a tăia la iele, şî întśind'e la piei pă drum: colę o bucată, colę alta, colę alta, colę alta, pun la bisęrică. Cîn iasă popa:

— No ieş, părint'e — iśe — că ţ-am făcut un pod, nu calči pă vatră pun-acasă.

Să uită popa: tă piei d'e vaś pă vatră ! Să duśe acasă: tăt'e tăiet'e aco pin ocol, făcut'e d'e minun'e !

— Mă ! Apă tu d'i śe ai făcut?

— Păi ai zîs că să-ţ fac un pod, să vin'i pă pod pun-acasă — zîśe. — Io-ţ făcui. D'in če să fac? Lemn'e dracu găsî aiča. Ei, da, da vin'i pă pod, nu t'e-nt'in'i pă piśoare !

— Mă, bată-t'e Dumn'ezo ! Pă îm tăiaş vaśile tęt'e !

— Păi śe să fac? Apă nu? Poat'e t'e năcăjîş, dom părint'e?

— Ba ! Nu mă năcăjîi !

Śe să facă cu iel? Ce să facă iel cu ăla?

— Mă ! — zîśe, mai ţîn'e iel cît mai ţîn'e — mă — zîśe. — Tu să t'e duči d'i la min'e !

— Nu mă duc, c-am zîs că-m viaţa întreagă şed'em amîndoi, dacă n'e nărăvim.

— Ieu cum să mă nărăvesc cu t'in'e, mă — zîśe — că tu-m faś tăt minun'iuri !

— E, minun'i ! — iče. — Nu-ţ fac minun'iuri — iče.

Să dusă popa-aiś pi la veśin'i şî unu:

— Ia, alt veśin aśi — zîśe — s-o priśin'it cu muięrea.

Vin'e popa acas iară şî să mai socoat'e cu iel — ăia trăia rău, veśin'ii ăia. Pă zîśe cătă iel:

— Mă, śe să mai lucru dacă t'e duś, dom părint'e?

— Da — iśe — śe lucră şî veśin'ii ăşt'ia, ăi năroz d'e-aśi — iśe — aia-i să lucri şî tu.

Un veśin śe să facă? O dat cu boata-n cap la o muiere, ş-o omorît muięrea. Iel ded'e c-o boată în cap la preut'easă, ş-o omorî. Cîn vin'e popa acasă, preot'easa moartă!

— Śe-i? Apă śe făcuş, mă?

— Pă — iśe — veśinu dęd'e în cap — iče — la — zîsă — că să lucru śe lucră iel. Iel dăd'e-n cap la muiere ş-omorî. Dei şî ieu la preut'easa, să moară şî ię, c-aşă zîsăş!

— E, bătu-t'e Dumn'ezo! Apă ieu śe fac cu copilu? — iśe.

— Fă śe vrei!

Povesti cu copilu noapt'ea — să culcă iel înt-o casă, iel înt-o casă, iel într-alta.

— Vez! Omorî mai pă mumă-ta, mă! Śe să faśem? Hai să ne duśem! Luǫm cărţile care-s mai frumoase, şî le băgăm într-on sac şî n'e duśem.

Loă cărţîle şî le bagă înt-on sac. Păcală aud'e că să pregăt'esc iei, copilu, şî scoat'e cărţîle dint-on sac, dac-adurmi, şî să băgă iel în sac, şî băgă n'işt'e cărţ păstă iel. Şi iei pleacă noapt'ea, să lase sluga în averea să, să, d'efin'itiv, şî iei să să pustin'ească, c-aco pă tăţi îi omoară iel, pă tăţ! Cînd să scoală popa noapt'ea, scoală copilu, dă şî la copil čeva în cîrcă, puţîn minaje, mîncare, să ię pă cale, şî iel ia sacu cu cărţile în cîrcă.

— Mă! — iśe. — Tu băgaş, măi copile, cred că mai băgaş tu cărţi aiş, că-i foart'e grę!

Iel iera iel în sac!

Şî să duc cu sacu pună mai d'epart'e, tăţ, şî stă ei acolo lîngă o apă, şî şăd acolo. Iel, popa, să mai duśe s-aducă o ţîră apă la copil în śeva uiagă.

D'in sac cîntă: prind'e a cînta Păcală.

— Auzi, tată! — zîče. — Cărţîle noaste cîntă în sac.

— Cum cîntă în sac?

Zîče:

— Dacă t'e dusăşi dumn'eta — iče — ieli cînta în sac.

— Hai să coutăm care cîntă mai frumos.

Cînd caută, iacă iel acolo, copilu!

— Ee, bătu-t'e Dumn'ezo! — iśe. — Tu iar ieşt'i cu noi?

— Iară !

— Apă śe să șt'im noi faśe cu t'in'e?

— Io d'e t'in'e nu mă las ! Poat'e t'e năcăjîș?

— Ba, nu mă năcăjî ! Hai să n'e culcăm tăț aiča în dunga apii.

Să socot'iră iei:

— Să culcă, șî să dăm cu copilu — să socot'iră — șî să dăm cu asta în apă, că, dacă nu, nu scăpăm d'e iel !

Să culcă iel d'i cătă apă, copilu întră în iei, popa d'incolo. Iel, atunśa, uoțu, să scǫlă șî dă cu copilu d'e cătă apă, șî să culcă iel lîngă popa, în cîrcă. Pînă cînd ie adurmit, să scoală popa ș-îmbumn'eșt'e copilu să să scoale ca să dę cu sluga în apă îl iau copilu . . .

— No — iśe — scǫlă-t'e să dăm cu iel, c-adurmi.

Să scǫală, îl ię popa d'e cap, copilu d'e piśǫrę, trag țîp ! în apă, iei odaț cu copilu.

— No, așę-i că șî d'e ăsta scăparăm?

— No așę-i — iče — că șî d'e copil t'e scăpai?

— Ei, bătu-t'e Dumn'ezo ! Apă dăd'ei șî cu copilu în apă?

— Pă ded'ei ! Pă pǫat'e t'e năcăjîș? ·

— Apă cum să nu mă năcăjăsc, mă, cîn făcuș tu mn'inun'e d'in avere, făcuș d'in muięre-o omorîș, omorîș copilu ! Acuma cu min'e śe faśi?

— Pǫt'e t'e năcăjîș?

— Cum să nu !

— Îți trag tri bręzde pă cîrcă, cum ai tras tu la frati-miu ! Șî du-t'e dracului să t'e omoară, popo !

I-o tras tri brezde pă cîrcă, ș-apă s-o dus, s-o d'espărțît d'i popa.

Șî atîta fu cu popa !

Inf. Săracu Moise; Poiana Răchițelii—Hunedoara; *culeg.* C.B., 10 noiem. 1951; *transc.* C.B.; *durata:* 9' 30''; A.I.F., i. 11.234.

Povestitorul o știe: « Tăt d'i p-acolo, d'in lume ».

«POPA ȘI PĂCALĂ»

A fost odată, într-un sat um preot, care avę nevoie di-un argat. Avea prea multe treburi, avea și nițel pămînt, avea și vite, și una și alta, și nu putea dovedi tuate iel numa cu prioteasa, amîndoi.

Așa ! A plecat, înspre tîrg acolo undeva, unde să găsească un uom, um băiat, ca să-i facă cît-um mic serviș, ști, să mai aibă de-ajutor. Mergîndă pă drum, să-ntîlnește cu Păcală.

— Bună ziua !

— Bună ziua.

— Dă unde iej, măi băete?

— Ęi — ziče — sîn di diparte [1]) io: tuma dă la marğinea pămîntului.

— Cum, mă, așa de departe? — ziče.

— Da ! Da če-ai cu mine?

— Păĭ — ziče — če să am cu tine? Io aș avea nevoie di-un argățoi așa ca tine, de-um băiat pîn curte — ziče — să-m facă cît-un serviș. Te pričepi?

— Vai de mine [2]) ! io tuate trebur'le. Înham caii, înjug, pasc uoi, nu știu če . . .

— Bun, mă băiete — zîče. — Iej bun. N-am io — ziče — čine știe če vite, nește cai — ziče — nește bouleni, o văcuță . . . Bun ! Ei, cum fačem — ziče — cum ne înțeleğem noi ca să te iau argat, la mine?

— Bine, părinte !

— Cîtă leafă-n čei?

Ziče:

[1]) Pov. clatină din cap. [2]) Pov. subliniază cu capul.

— Îm dai atîtea parale !

— Și pînă cînd?

— Păi — ziče — uite, fačem de-acuma — ziče — condițiunea — ziče — ca să știm — i-a spus Păcală, ziče — io atîta stau la dumneata argat, pîn-o urla lupii-în casă [3]) și s-o mîrli caprele pă masă !

Bietu popa a prinz bucuros.

« Ăăi — ziče — am să am un argat — ziče — tuată viața mea ! Cum are să să mîrlească caprele pă masă, că io n-am niči-o capră ? — ziče — și lupii cum să urle în casă? Să puate să intre lupii să urle în casă? Nu ! Gata ! »

Če să vedeți? ! Popa iera cununat de primar, din satu lui de-acolo. Acu, la um momen dat, primaru, nași-so, a făcu dragoste cu prioteasa. Cîn și cîn să mai dučea pă la ia Bietu popa nu știa. Azi așa, mîine-așa . . . În fine ! Într-una din zile, če spune popa?:

— Măi băiete — ziče — mîine merğem la vie-amîndoi. Am și io um petec de vie, săpăm acolo, curățim, nu știu če. Gata ! Să regulez trebur'le če trebuie p-ačia pă la graj și plecăm dă dimineață.

— Bine, părinte.

S-a scula dimineața, una-alta, a mîncat, a plecat, s-a duz la vie. Cînd a ajuns acolo, pă hoț, primaru țac, [4]) numadecît acasă !

Băiatu știa tot, Păcală.

— Aaoleo, părinte ! — ziče — io mă duc pînă acasă !

— La če, mă băiete?

Zîče:

— Am uita să leg um bou — ziče — unu l-am lega și unu nu — ziče — și au să să-mpungă boii-n graj pînă ne-om duče noi.

— Gata ! Du-te-acasă. Da să vi curînd.

Cînd îl vede prioteasa pă la puartă, primaru iera în casă [5]). Če să facă? Unde să să pitească, unde?

[3]) Pov. ține dreapta ridicată. [4]) Pov. își ciocnește palmele. [5]) Pov. își ciocnește palmele.

Če:

— Hai colea îm bucătărie — ziče — și te-aruncă di pă cuptor acolo și stai pitit [6]) după cuptor. Să videm io la če-a venit iel acuma, lu-ntreb ieu, la če-a venit acasă, la če l-a trimez — ziče.

Gata, numadecît s-a dus primaru și s-a băgat după cuptor acolo, s-a čiujdit. Iacătă și băiatu p-acolea pîn curte... Prioteasa-i iese înainte:

— Če-i cu tine, mă?

— Ei—zîče—i če-i cu mine? Am venit și ieu di pă treburi— ziče — da doar nu viu, umblu diğeaba di capu m'eu pă drum.

— La če-ai venit?

Če:

— M-a trimes părintele să ba — avea nește butuj dă ruată — știz dumneavoastră, căpățîni d-alea numa strujite [7]) — oleacă, așa čioplite — m-a trimes părintele — ziče — să bag căpățînele-astea de ruată după cuptor ca să să usuče — ziče — să să puată lucra mai bine.

— Ei, da aldată nu puteai? — Togmai primaru iera după cuptor.

Gata, băiatu numa înhață cîte-o căpățînă și tronc! [8]) după cuptor în capu primarului. Ăla niș pic nu zičea. După-aia, tronc! tronc! pîn le-a arunca pă tuate. Băiatu-ș ia poteca spre vie. Să duče-acolo la vie, nu spune nimic. Bietu primar a ieșit de după cuptor cu capu spart, zberțelit, vai de capu lui.

— Če-i cu hoțu ăsta di băiat, fă, di unde l-aveț — ziče — fă fină, fă, če-i?

— Să-l arză focu — ziče — că nu știu un l-a găsit popa — ziče — uite, pă stradă. Či că șade aij la noi pîn s-o mîrli čaprele pă masă.

— Uuu! Gr'eu!

Gata, a plecat, s-a dus. După-aia, a vinit seara acasă, n-a fos nimic, n-a vorbit [9]) nimini dă nimic, nu nimic, a mîncat, a băut. A doa zi, dă dimineață iar...

[6]) Pov. subliniază, cu dreapta. [7]) Pov. descrie cîteva cercuri, cu mîinile. [8]) Pov. aruncă, cu dreapta. [9]) Pov. subliniază, cu dreapta.

— Hai, băiete ! — betu popa, pleacă cu băiatu împreună — fači trebur'le p-ačia če trebuie, nu știu če, și merğem.

Cînd a ajuns acolo la locu dă muncă la sapă unde trebuia să lucreze, băiatu iar a pus un ginion [10]).

— Auleo, părinte, trebuie să mă duc oleacă pîn acasă !

— La če?

Če:

— Uite-am uita gițelu să-l înkiz dă la vacă, nu știu če, și suğe pînă ne-om duče noi.

— Hai, du-te fuga !

Cîn să duče-acasă, primaru iera iar-acolo [11]).

— Če să fac — ziče — unde să mai mă pitesc acu di hoțu ăsta, că iar mă găsește?

Prioteasa ziče:

— Hai încoa, nașule — ziče. — Am um butoi cu lînă — ziče — și te bag acolo în lînă, ș-acolo nu te găsește.

— Bun !

Numaidecît să, țufuc ! iese-afară, să duče-acolo într-o k'imniță unde iera lîna-m butoi, ridică lîna, l-astupă bine acolo, iacătă și băiatu.

— Če-i, mă — ziče — la če-ai venit acasă?

— Ei — ziče — am venit și io la o treabă — ziče — doar nu umblu diğeaba pă drum !

— Haide, če treabă ai?

Če: — M-a trimes părintele să h'ierb un cazan de apă să opărez lîna aia . . .

— Eei, da — ziče — asta-i grija vuastră? — ziče — asta-i grija mea.

Ziče: — Ia ascultă — ziče — cocoană preoteasă, pe dumneata [12]) nu te cunoz de stăpînă, io știu če-am vorbit cu părintele.

— Haide, de !

[10]) Pov. subliniază, cu dreapta. [11]) Pov. își lovește palmele. [12]) Pov. arată înainte, cu dreapta.

Numadicît a pus un cazan mare di h'ier pă foc, de tablă, dă-i cu mărăčini, dă-i cu paie, lu-nh'ierbîntă la iuţeală şi-nčepe-a turna cu cofa apă-m butoi. Tuarnă apă h'iartă-m butoi să opărească lîna. Bietu primar, săracu, a stat čiujdit acolo, vai de capu lui! Cînd a — băiatu după če-a turnat tot cazanu, a ieşit ş-a-ntins-o spre lucru unde s-a duz la popa. Cînd iese primaru de-acolo, mai mul muort.

— Če să mai fac cu hoţu-ăsta? — ziče — că nu-i k'ip — ziče — să scap de ăsta? În fine, lasă că — ziče — pînă la urma urmii — ziče — o să scăpăm noi de iel — ziče — naşule, scăpăm de iel, că — ziče — l-a păcălit şi pă popa — ziče — asta nimic nu fače.

Ęi bine! Gata! S-a dus! Seara a vinit acasă preotu şi băiatu, şi-a mîncat şi s-a hodinit. A doa zi, iar la treabă. Cînd pleacă, rămîne preoteasa acasă, iar vine primaru. Iar şi băiatu, ţac! Unde să să mai pitească [13])-acuma?

Ziče: — Naşule, sui-te-m podu coteţii — ziče — c-acolo doar nu s-o mai uita — ziče — arde-l-ar focu di băiat.

S-a suit numadicît îm podu coteţii la păsări acolo. Acolo găinaţ, păduk'i di găină, vai di capu lui! Băiatu cînd y'ine, ziče:

— La če-ai mai vinit, mă, acuma?

— Păi — ziče — la če-am vinit? — ziče. — Tot, mai mer'eu [14]) mă-ntrebi — ziče — la če y'iu, la če mă duc. Am şi ieu treburi, primesc uordine de la părinte — ziče — şi trebuie să le fac.

— Ei cum?

Če: — Uite, m-a trimez — ziče, că iera, avea vo doă care de harači pentru viie, ascuţiţ la amîndouă capetele — m-a trimez — ziče — să iau haračii eştia dim ploaie de-ači să nu-i mai plouă şi să-i zvîrl îm podu coteţii.

Če să vedeţi? Bietu primaru în fund-acolo, băiatu cîn lua haračii [15]) şi cînd îi zvîrlea acolo, îl îngioldea pîn cap,

[13]) Pov. loveşte palmele. [14]) Pov. subliniază, cu stînga. [15]) Pov. se răsteşte, cu dreapta.

pîn spate, pă unde-nnemerea, na, či iel ţinea socoteală? ! Of ! I-a aruncat pă toţi şi-a plecat, s-a dus. După aia, să dă jos din coteaţă, bietu primar îngioldit, necăjit. În fine !

— Če să mai fačem? [16]) Nu ie ḱip — ziče — să mai scăpăm de ăsta. Ăsta mă omoară !

— Taj din gură, că nu te-omoară, naşule — ziče.

Pînă la um momen dat, a plecat iar la lucru, băiatu cu preotu. Ei, a rămas preoteasa acasă. Trecîndă pă stradă p-acolo o babă bătrînă care-o cunoştea mai dă mult, mai ştia cîte-o vrajă, mai nu ştiu če, ziče:

— Mm ! Mătuşă ! — ziče. — N-ai putea dumneata să-mi procuri mie aşa, aşa — ziče — uite-aş avea čeva.

— Ba poj, maică — ziče.

Ei ! Bun !

Če: — Io ţi-aduc neşte otravă într-o uală—ziče—şi gata ! [17])

Însă baba če să videţi? Ia iera în legătură cu Păcală, c-aşa-i vrăjitorile-astea. Ştie mai multe şi iele, nu numa una două ! În loc să puie otravă în uală, a puz neşte miere curată, a puz lucruri bune, şi-a venit la preoteasă.

Ziče: — Uite, maică [18]) — ziče — astea, le-o pui îm mîncare — ziče — şi imediat muare. Şi-ai să scapi [19]) di iel.

Če să vez? Aşa a făcut. Gata, cînd a venit seara, a venit preotu cu băiatu dă la lucru dă la cîmp. Numadecît preoteasa făcuse mîncare bună [20])-acolo, ca ničiodată! Ei, le turnase din uală acolo mierea — ia a crezut că-i otrava, da s-a păcălit singură.

Ei ! Numadicît — da băiatu-i spune:

Ziče: — Părinte — ziče — bagă di seamă, c-astă seară [21]) găsim nişte mîncare ca ničiodată-acasă. Mîncăm — ziče — pîn ne-om sătura bine şi după če mîncăm, ne fačem morţ, ne dăm drumu [22]) după scaune tronc, odată, şi nu mij di loc, că are să ne bağe cucoana preoteasă su pat, nu faj niči-un

[16]) Pov. duce dreapta în lături. [17]) Pov. subliniază, cu dreapta. [18]) Pov. întinde înainte dreapta. [19]) Pov. subliniază, cu dreapta. [20]) Pov. subliniază, cu dreapta. [21]) Pov. ridică arătătorul stîng. [22]) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

semn, pînă nu te-oi mișca io [23]), să ști — ziče — că alfel nu-i bine dă dumneata — ziče.

— Bine, mă băiete.

— Ai să vezi [24]) če n-ai văzut! — iče.

Gata! Cînd s-a dus seara acasă, s-a așezat iei la masă, a-nčeput a mînca. Mîncarea fuarte bună. Mănîncă iei, dă-i, să činstesc...

— Brava, prioteasă — ziče — mîncare ca asta nu cred c-ai făcut vreodată di cîn te-am luat ieu.

— Da — ziče — așa-i că-i bună?

— Bună!

Ę! La um momen dat, băiatu-j dă drumu după scaun: flionc! [25]) în nesimțire, jos. Gata și popa. Tronc [26]) lîngă băiat! Da prioteasa di colo:

— Aha! H'ire-aț ai cutăruia — ziče. — Bine că v-am văzut așa.

Trağe numadecît di iei, și-i bagă su pat p-amîndoi și după če-i bagă su pat, îi aruncă[27]) o țuală urîtă pă iei acolo. Numadicît iese-afară, că nu iera diparte nașî-su.

— Nașule, nașule, ia vino-ncoače.

Ei, fuga ăla...

— Cum să fa?

— Hai încoa [28]) — ziče — fără niči o grije — zice — nașule, acu să trăim noi și să benketuim — ziče.

Numadicît y'ine nașu.

Če: Ia uite[29])—a murit — ziče. — A veni mătușa Stanca — ziče — cu doctoriile cari i le-am rugat-o io, i-am akitat. Ah, tu-le muma-n c...!

Fuga, numadecît, primaru aduče-o damiğeană cu vin, prepară și preoteasa o găină[30]), pun și mănîncă iei acolo. Așa!

— E! Hai, fină-m pat — ziče — să ne mai drăgulim oleacă.

[23]) Pov. admonestează, cu dreapta ridicată. [24]) Pov. admonestează, cu dreapta ridicată. [25]) Pov. se apleacă spre dreapta. [26]) Pov. se apleacă spre dreapta. [27]) Pov. aruncă, cu dreapta. [28]) Pov. cheamă, cu stînga. [29]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [30]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Gata! Numa, dim pat să mai plimbă iei [31]), mai bea, mai mănîncă. Ziče:

— Iuite če ie — ziče — nașule. Io am să mă dizbrac — — ziče — îm pielea gualã — ziče — și mă sui aiș pă masă [32]) — și tu — ziče — te duj mai colo la ușă în colțu ăla [33]) — ziče — și orăcăi — ziče — ca un lup așa — ziče — faj vočea lupului ca cum urlă iel, și-n timpu ăsta — ziče — ieu zbier ca o capră și cînd te-i repezi de-acolo la mine, să-ț înkipui că m-ai mîncat cu totu! — ziče.

Gata, numadicît să dizbracă preoteasa, să suie pă masă, și primaru să duče [34]) mai într-un colț și-nčepe-a urla.

— Hau hauuu uuuuuuuuu!

— Meeee! Meeee! — capra după masă.

— Hau hau-uuuuu!

— Meeee! Meeee!

Atunj băiatu di su pat imediat îl trağe pă popa di pantaloni.

— Săi, părinte [35]), hai să ieșim afară de-aij — ziče. — C-a urla lupii-n casă și să mîrlesc caprele pă masă.

Cînd a ieșit di su pat bietu popa și-l vede pă primar în casă, primaru-a rămas îng'ețat [36]) într-un colț.

— Ei, părinte! — ziče. — Acu să spui io — ziče — dumitale toată pățania dumitale.

— Če, măi băiete?

Če: — Uite hoțu ăsta [37]) de primar — ziče — are de-a fače cu preoteasa dumitale de-atîța ani de zile.

— Če vor-be...? Să puate?

— Daa!

— Păi cum, măi băiete, io n-am știu...

— N-ai știut — ziče — da io am aflat tot — ziče — uite de-atîtea uori di cît am vinit dă la viie, cînd am vinit de l-am găsi mereu ačiia — ziče. — Uodată — ziče — s-a pitit

[31]) Pov. mișcă dreapta din lături spre înainte. [32]) Pov. pune stînga pe masă. [33]) Pov. arată înapoi și spre dreapta, cu dreapta. [34]) Pov. arată înapoi, cu dreapta. [35]) Pov. ridică brusc dreapta. [36]) Pov. duce dreapta în lături. [37]) Pov. arată înainte, cu dreapta.

după cuptor, al doilea s-a pitit îm butoiu cu lînă, al treilea s-a pitit îm podu coteții.

— Ç-o h'i, c-o păți, če...

— Če vorbesc iu minčiuni? Pi cîn ț-am spart capu cu căpățînele dẹ ruată, și cîn ți-am turna apă h'iartă-m butoi, și cîn te-am înțepa cu haračii — ziče — nu șt'iu io če-ai pățit?

Ẹ! În fine!

— Če să le fa, mă băiete?

— Če vrei să le faș, părinte, io nu zig nimic. Așa. Mie-m dai — ziče — și mie če-i crede-acolo o mică k'eltuială, c-acu mi s-a-mplinit [38]) contractu. Așa am vorbi noi amîndoi, ieș co...

— Da, măi băiete, așa!

— Ẹ, ai văzut că a fost adivărat če ț-am spus ieu? Bietu popa, necăjit, numadicît pune mîna p-un ștreang, leagă pă primar, leagă pă prioteasă și trağe-i, dă-i!

— Ẹ! Acuma, băiete — ziče — tu merji cu mine pîn sat. Îi scuatem afară amîndoi — ziče — puate să ridică vrunu să se revolte čineva.

— To satu, părinte — ziče — nu poa să te dea jos cînd oi h'i io lîngă dumneata.

— Bun! Haide!

— Da — ziče — uite če le fačem? Îi luăm îm pielea guală, așa cum sunt iei acu, nu le dăm voie să să-mbrače. Bun. I-a legat îm pielea goală.

— Și să striğe iei pă stradă.

— Cum să striğe?

— Čine-o fače ca noi, ca noi să pață! Čine-o fače ca noi, ca noi să pață! Și noi îi plimbăm pîn la capu satului și-napoi. Ș-atunčia venim acasă și fačem o beție strajnică, și-m dai leafa și să ne vedem sănătoși!

Gata, i-a dus pîn la capu satului legați îm pielea guală și striga, cînd primaru, cînd prioteasa:

[38]) Pov. subliniază, cu dreapta.

— Čine-o fače ca noi, ca noi să pață! Čine-o fače ca noi, ca noi să pață!

A venit cu iei acasă, i-a dezlegat, le-a dat drumu, a băut, a mîncat popa cu băiatu, s-a činstit, i-a dat banii și-a plecat. Apăi de-atunj n-am mai fost p-acolo. Če-o mai h'i, Dumnezeu știe, nu știu če să s-o mai fi întîmplat.

Inf. Gh. M. Rădoiaș; Bătrîni—Teleajen; *cules* în București în 19 martie 1956, de O.B.—C.B.; *transc.* T.B.; *durata:* 13′ 30″; A.I.F., mg 1076 b.

Povestitorul o știe: « Asta cînd ieram în război la 916, un țigan mi le-a spus, ieram în Moldova, seara în cantonament ».
Ai povestit-o? « Da! Păi dacă n-o povesteam, o uiți. Am povestit-o cîn ieram pă la lucru, șî pe la stînă. »

PĂCALĂ

Au fos doi ǫmeni: unu cu nume Păcală, și-unu cu nume Trâdală. Ǫmen'i sărači! Apoi, s-au gînd'i iei:

« Oare cum am putę și noi trăi în lume da-astă? Că niče če mînca, niče če purta, nič încolo, nič încolo...»

Da Păcală s-o gîn'it așę:

« Oi lua un sac și mă duc îm pădur'e [1]), și-m pădure să cul'eg nuč d'i čęle d'i copači. Ș-oi mę în tîrg, ș-oi spun'e că-z nuči, și le-oi vinde pe nevăzuta. Da!»

Da Trăndală cum s-o gînd'i și iel? — că n-o șt'iu, iei nu s-o văzu, n'i nu s-o cunoscut unu pe-alalt pînă mai tîrzîu. O mărs ș-o cules un sac d'e mușk'i d'e pe copači, ș-o umplut on sac. Apîi, o lua sacu în spat'e — o fost un tîrg, cum ar h'i la noi, așă, în apropięre [2]). Păcală o lua nučile, o mărs pe-on drum dincolo de [3]), Păcală g'inę d'incǫči, s-află la:

— Bună zua!

— Buna zua!

— Da un'e meri?

— La tîrg!

— Da če duč?

— Niște lînă! Da tu? — Trîndală cătă Păcală — da tu če duči?

— Niște nuči!

— D-apoi — iče — pi če vrei a da lîna? — o zîs Păcală cătă Trăndală. —

Zîče — dac-o spus Trăndală că lîna:

— Pe lînă! — zîče.

[1]) Pov. arată spre dreapta, cu capul. [2]) Pov. subliniază, cu dreapta. [3]) Pov. arată înainte, cu dreapta.

— Nǫ, și ieu vrẹu a da lîna — iče — pe nuči!

— Hop! — zîče — c-apăi să fačem on tîrg [4]) — zîče — i gata tîrgu, numa, da numa șk'im pe șk'imb!

— Numa! Dă sacu încǫče, șî ț-oi da a mn'eu, șî t'e du în drumu tău [5]) — zîče — ș-apăi...

No, n'i n-au cotat, nu, că în săc că če are, če-au? S-o lua șî sacu čela, s-o dus încolo [6]), o fuğit una dǫă că i-a lua samă șî va cură după iel! Apoi, o mărs ș-o d'ezlega Păcală sacu čela cu lîna: o văzu că-i muș d'e copači!

« Iii! Da če mn'i-o pus aiesta mn'ie-aičea? No aiesta-i fečior toma ca șî min'e! Hai, mă duc înapoi [7]) să mă aflu cu iel, că n'i-om fa tovarăș, că noi om păcăli amîndoi mai mul ca unu! »

Trăndală înc-o mărs ș-o d'eslega sacu čela cu nučile: o văzu că-s nuj d'e copaj d'e pădure!

« Ău [8])! C-aista-i toma frat'e cu min'e! că... Da nu n'e-am putu noi înțălẹ mai iut'e laolalt, să dăm mîna, să păcălim încălẹte (?) o lumea ».

Hai, și s-o dat unu după altu șî s-o tîln'it.

— Năroc bun, tovarăș!

— Năroc! Da cum te afli?

— Bine! Da tu?

— Șî io!

— No hai, încǫ să dăm mîna laolaltă, șî să păcălim lumia mai d'ipart'e amîndoi!

— Bine! Hai!

S-o dus în sus, în ğios, da amu-s șî flămînz. O văzut o femẹe că sapă-aco la n'eșt'e curek'iu [9]). S-o duz la femẹia ačea aco:

— Da če-i aiesta? Če fel'?

— Curek'iu!

— Hi! Da če curek'iu-i aiesta așă?

— Așă-i curek'iu pi la noi.

[4]) Pov. subliniază, cu dreapta. [5]) Pov. subliniază, cu dreapta. [6]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [7]) Pov subliniază, cu capul. [8]) Pov. se scarpină cu stînga în cap. [9]) Pov. arată înainte, cu capul.

— Că la noi nu-i așa!

— Păi da cum?

— Ă, supt o brǫzbă d'e curek'i să umbrę čiurda d'i la tri sate!

— Cum pǫt'e h'i brǫzba ačęia[10]) așă mare? O čiurdă d'i la tri sate?

— Hă! N-ai văzu tu d'e-ale brǫzbe!

— Ai! — zîče!

— Păi dacă-i vrę — zîče — ț-om aduče sămînță!

— Bine — iče femęia — ian s-adučeți! Nǫ haidaț în ca, că-s mînca ǫreče, șî-s bę!

Femęia, hai, s-o dus cu iei în casă șî l'e-o da d'i mînca șî d'e băut. S-o lua șî s-o dus.

— Nǫ — zîče — aducem sămînță!

Iei o mărs ș-o culę n'ișt'e sămînță d'i čę d'i ștęg'ie, čę samănă cu sămînța d'e curek'iu. G'in:

— Nǫ! Am adus sămînță!

— Bin'e!

— Dragă, da o pune rară![11])

I-o da lucru, i-o tă pus pin ogradă, tătă ograda o-mplut cu sămînță, cu d'i čę. Da, iei s-o dus. O g'init on uom acolo, după či-o răsări sămînța.

— Da če ai sămănat?[12])

— Că curek'iu! I că če mi-o spus, doi ǫmen'i șî mn'i-o adus sămînță!

— Hă — zîče — nu cumva t'i-o păcălit ǫrečin'e? — zîče.

— Nu șt'iu!

— Asta-i — zîče — sămînță d'e ștęg'ie!

— Io nu șt'iu!

Hai, o văzu că creșt'e șt'ęg'ia[13]):

Ia če:

— Nǫ, amu-i ștęg'e!

[10]) Pov. ridică mîinile, schițînd volum mare. [11]) Pov. scutură, cu stînga. [12]) Pov. arată înainte, cu arăt. drept. [13]) Pov. schițează creșterea, ridicînd treptat dreapta.

Ę, păi, nu-i curek'i, nu-i! Ș-amu ačeia o trecu înt-atîta. Da, Păcală o avut uo uǫie, acasă. S-o dus acasă. Dacă s-o dus acasă, da o l'egat uǫia cu o șpargă lungă[14]) așă, ș-o da drumu să ducă la pășune la, să pască ǫia. O mărs pi-un d'eal acolo, unde îmbla ię la pășune. O g'init on lup. Dac-o g'ini lupu-acolo — da lupu flămînd — zîče:

— Če fači, uǫie-aič?

— Da că pasc!

— Amu t'i-oi mînca — zîče — că-s tare flămînd!

— Ba nu mă mînca — zîče — că-s a lu Păcală, șî te-a păcăli!

« Hm »! — să gîndę lupu čela la vǫrbă, la čęià. Să dučę lupu. G'ine mînĭ.

— No, uaie — zîče — amu t'i-oi, că îz mor d'e fǫme, nu șt'iu če să mă fac! [15])

— Ba nu mă mînca — zîče —s a lu Păcală-i vedę că t'e-a păcăli!

Bine! O mîncat ǫia. O rămas burduhęnčel-ęlea acolo ğios. Păcală o așt'epta sara să g'ie uǫia d'im pădure-acasă. Nu g'ine! Dimineața, s-o dus colo să vadă că und'e-i uaia? O luat acolo ața pănă unde-o mînca lupii [16]), o văzu că numa mațăle-ale s-acolo, bend'eaule-ale. Șî iel s-o băgat înt-om bend'eu d'e-ale, îm mață înt-alea acolo. Lupu o g'ini iară pe-acolo, că iară-o flămînzît.

« O! Că de-ar h'i ș-altă uaie, cum-o-aj mînca! Da oi mînca bendeaule ęstea, amu dacă-s aič! » [17])

O mînca bendeaule čęlea, Păcală o fos colo în ięle. L'e-o-ng'ițî lupu și pe Păcală. Păcală, cum mîncat berd'ehaule čęle, o scos mîna pi co [18]) pe cur la lup, tă:

— Pă ieel! — la lup.

Lupu tă fuğe.

— Pă ieel!

[14]) Pov. dă din cap. [15]) Pov. clatină din umeri. [16]) Pov. arată în lături, cu dreapta. [17]) Pov. subliniază, cu dreapta. [18]) Pov. întinde dreapta în lături.

Iel tă fuğe! Tă cǫtă-nnapoi, nu vęde pe nime, numa ȋuga, pănă če l-o... atîta o fuği, pănă să îmburda ğios [19]), d'e osten'it. Ba încă-o sărit şî peste-un gard. Păcală cîn-o sărit peste gard, o pus mîna [20]) pe-un par d'i čeia, şî s-o rup paru, apui o da cu paru [21]) cu čela p'e lup, pa lungu spinării d'i colo! Apăi o căzu lupu ğios. Nǫ, o ieşî Păcală d'in lup afară, şî l-o băgat în sac, p'e lup. No, dac-o băgat lup-în sac, l-o lua d'e-a umăr, s-o dus. S-o dus acasă, ş-o cota n'işt'e lînă Păcală pe-acolo, ş-o uns cu aur [22] — nu ştiu cum aşa o feşt'id iel — şî s-o dus cu lupu, cu sacu.

O mărs la un duomn. Dac-o mărs la un duomn, da-nt-ǫriče oraş [23]) ajunğe.

— Da če-ai, uomule, în sac?

— Um berbeče cu lîna d'e aur!

— Vai d'e mine! — zîče — cu lînă de aur?

— Da!

— Cum aşa? Nu mn'i-i da şî mn'ie să-m mîrliască uoile în nǫpt'ea asta?

— Nuu! Nu ţî l-oi da.

— Da ip če?

— Că n-ai atîta să-m plăt'eş [24]) să-z dau io berbečele-aesta-nte uoile mn'itale! Nu-ţ...

— Ba dă-n'i-l!

Fa iei ǫče tîrg că d'ip cî şî cum, şî tîrguiesc.

— No da — zîče — aşa ţ-oi nepusti berbečele-ntre uoi, că d'e nu umblă aij lupi! [25])

— Nu umblă! — zîče că popa čela, domnu — c-avem — zîče — ca-ačeia cîni că n'e-ar mînca tăs lupk'ii d'i pe lum'e!

— Îi biine! — Păcală.

Apă iară şî le zîče:

[19]) Pov. subliniază, cu capul. [20]) Pov. schiţează apucarea, cu dreapta. [21]) Pov. schiţează lovirea, cu dreapta. [22]) Pov. schiţează ungerea, descriind cercuri cu dreapta. [23]) Pov. subliniază, cu dreapta. [24]) Pov. subliniază, cu dreapta. [25]) Pov. neagă, cu dreapta.

— Berbečele nu-l nepost între uoi, pănă la zęče-unsprăzęče čiasuri, c-aiesta nu vrea să vadă mn'işcîn [26]) un uom: nu-i plače lui să vadă pe n'ime, c-apă nu n'ij mîrlę !

— Nu-i bai — o zîs domnu — cînd îi vrę tu !

Cîn o foz gata să-s culče tătă lumia, şî domnu, şî tăţ, hăi ! s-o dus Păcală ş-o năpusti lupu colo între uoi. Apăi prinz lupu a omorî uoile ! Tă: bęę ! Alta-ncǫ, alta-nco... Da slujn'ica, ca di colo:

— Amu — iče — să mîrlę ş-a mę !

— Hî ! pǫt'e ! Nu şt'iu, cum aşă — heilalţ, să grăiesc iei acolo, nu dorm.

Nǫ, da bine ! Păcală či-o făcu cîn o năposti lupu-ntre uoi, că lîna ačę [27]) cu, de aur, da o aninat [28]) pin zmičeli lęţilor, col pin vrańiţă, şî iş, şî cǫle, ca să vadă domnu dimineaţa că berbečele o fos cu lîna de aur, da iga că l-o sfîrt'ecat lupii, şî l-o omorît, ş-amu-i numa lîna. Iacă să ved'e cum, lîna lui cum o fost.

Mę acolo:

— Aîî !

Vęd'e că uoile-s tăt'e mǫrt'e ! Păcală ş-îndeamnă a să pk'isa cu capu d'e tăte vran'iţele-ale pe-acolo, şî d'e pămînt, şî numa:

— Berbečele mn'eu, şî berbečele...

Nu pǫt'e n'ime n'imic grăi cu iel. Domnu tă vr'ę să-l mîngăie:

— Lasă — zîče — că l-oi plăti, şî ţ-oi plăti atîta, numa nu mă năcăjî aiči [29]).

O, iel numa cu berbečele lui ! Bine ! Nǫ, că s-o-mpăcat ǫrecum apoi. Îi zîče:

— Mn'i-i da şî vo zeče uoi şî mn'ie să beles şî io — iče — pk'eile.

— Belea ! [30]) — o zîs domnu.

[26]) Pov. subliniază, cu dreapta. [27]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [28]) Pov. schiţează aşezarea pe masă, cu dreapta, apoi cu stînga, repetat. [29]) Pov. se scarpină în cap, cu dreapta. [30]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Ș-o belit zeče uoi. Nǫ, ș-o lua lîna, pk'ieile-alea în spat'e șî s-o dus cătă casă, o să margă. O nuntă merę d'i la bisęrică — cum mę șî la noi cînd îi cunună popa pe-acolo — mę pe supt un d'ial acolo [31]), nunta. Da văd nuntașii—cum îs uamen'ii la nuntă, băuț, șî cu coraj mare, șî če-i? Če-s iei? Nǫ bini! Păcală colo:

— Da d'e un'e g'i, uomule, cu pk'eile, cu-ale?

Colo pe deal [32]), pe čela, iera niște pk'ietri d'e mal, albe.

— Ia — zîče — acolo [33]) pe deal atîta uaie mǫrtă — iče — șî nu șt'iu čin'i le-o omorît, lupk'ii, o če — iči — aco. Am beli vo zeče vo pk'ei d'e-acolo — zîče — șî...

— D-apoi, nu-i n'ime-acol?

— Nu!

— Că merem șî noi! — o zîs.

— Putez mę — zîče — acolo [34]) că beliț!

Nǫ c-apăi, nuntașî ș-ačeia, șî mn'irele cătă mn'ireasă:

— Hai șî tu!

— Io — iče — nu mă duc! — iče mn'ireasa — pe-acol! Merez voi.

Nǫ s-o dus șî mn'irele șî nuntaș, nănașî, șî cu îs acolo. Da mn'ireasa o rămas cǫlę. Păcală o mărs la mn'ireasă ș-o zîs cătă mn'ireasă:

— Da iibeș tu — iče — mutu ala? — zîče.

— Că cum îl poč iibi? — zîče — uă, Dǫmn'e! — zîče.— D-api — iče — mama șî tata m-o sîlit, či că are o av'ere mare, da!

— Nǫ hazna-ai d'e av'erea lui [35]) — zîče — că io p-ăla nu-l ții în casă înt-on čias cu mine!

— Če să mă fac io? — o zîs ię — că nu mă poș scăpa d'i iel!

— Scăpu-t'e io, dacă vrei?

— Cum?

[31]) Pov. arată spre el, cu dreapta. [32]) Pov. se uită în sus și spre dreapta. [33]) Pov. arată în lături, cu dreapta. [34]) Pov. subliniază, cu dreapta. [35]) Pov. subliniază, cu dreapta.

— Bin'e! Dă — iče — cununa ta aij la mine, şî sugna, şî hainile tale [36]), io ţî le-oi da a męle, şî ia pk'ieil-ęste, t'e du în drumu tău [37]) cu iele.

— Bin'e-a h'i!

Hai, mn'ireasa ţîpă di pe sîne tăt, şî ia Păcală, pe cap tăt'e, şî iel să pe sîne (?) şî... Cobor colo čeia d'i pi colo alţî t'icăruis la pičiǫre, altu ş-o loźi capu d'e pietri coborîn pe... G'ine cǫle.

Nǫa, amu mę mn'irele la mn'ireaz, da osten'it d'i tăt. Nǫ, mn'ireasa cătă iel:

— Da če-i acolo?

— Dă-l, bată-l încolo, încǫ [38]), că numa n'e-o arliţîit (?) că nu-i acolo mn'ic, numa-acolo pietri.

— Aşă! Dacă sîn n'ebun'i, umblaţ după n'ebun'ii! Bin'e!

Luă mn'irele mn'ireasa d'e mînă, şî — cum îi rîndu nost, cîn n'e cununăm aşę — şî s-o dus colo acasă la părinţ, nǫ, o făcu nunta, şî o pus după masă, ş-o činat. Nǫ c-apăi, dacă čină şî ğiucat, o molătuit cît o... D-api d'i la o vręme, o zîs:

— Nǫ, să merem să n'e culcăm! — o zîs mn'irele cătă mn'ireasă.

— Merem! — o zîs. — D-apăi un'e n'e-om culca? Că îm pat, pe-acǫlę-i [39]) tă plin d'e uǫmen'i, şî tă n'e fracă-acǫle, şî...

— Păi nu şt'iu — iče mn'ireasa — męrem îm pod!

Hai s-o suit îm podu căsî. Colo în tindă, da o fost o cadă cu curek'i, plină; ş-um berbeče: l-o pregăt'it uomu, că d'e nu-a ağiunğe carnea, da să h'ie d'e-nd'emînă-acol, să taie una dǫuă [40]) să puie s-ağiungă la uǫmen'i, să-i uspetęze. Iei s-o suit îm pod. Amu mn'ireasa cum s-ar put'ę căra nij de pe-acolo, ş-amu mn'irele cum, or spus, da ziče — să h'iţ cu iertare, c-amu oi zîče — zîče:

[36]) Pov. duce dreapta la brîu. [37]) Pov. arată în lături, cu dreapta. [38]) Pov. subliniază, cu dreapta. [39]) Pov. arată spre stînga, cu capul. [40]) Pov. subliniază repetat, cu dreapta.

— Ieu nu m-am pk'ișat ! — mn'ireasa.

— Nǫ — iče mn'irele — nu-i bai dară !

— Mă duc șî mă pk'iș — zîče — că nu mă cul păn d'imin'eață că da — iče — a pk'ișă...

— Nu-i bai ! Da tu nu me g'i înapoi !

— Cum să nu g'iu ? — o zîs mn'ireasa. — D'e nu cr'ez, ia funia čę [41]) cǫle — o fost o lungă funie, čęia lungă-a carului — leagă ič d'e pk'ičioru mn'eu — zîče — că nu mă nij du afară, numa cǫle în tindă — iče — m-oi pk'ișa.

Păcală o coborît di co d'im pod, ș-o mărs ș-o tras cada[42]) d'i colo, čepu d'i la cadă: jj, jî, ju ! colo mǫrea d'i pe cureḱi, col în tindă. Mn'irele-aud'e d'i colo:

— Ii mă ! — če — că bin'e să p... !

D-apăi o auzî c-amu nu vojăę, că-amu o foz gătată[43]) d'in ton, di colo. Păcală, cînd o tras čepu, s-o rraz dorului, n-o fost acolo n'ime ! Iel ș-o l'egat funia čę d'i c... la berbęče: colo, cum foz berbečele colo[44]), i-o lega funia čęia di c... că amu a tra mn'irele d'i colo. Dac-o foz mn'irele d'i co d'i-apucă:

— Hai amu !

Coale nu-i zîše n'ime n'imic. Iel o tăt trağe de funie, păn či-o ağiuns berbeče co la gura podului. Amu, colo zbiară ber:

— Bęęę ! be !

— Če, če ?

Aud čeia d'in casă cari juǫcă:

— Da če-i aič ?

— Ia că berbečele îl tra nu știu čine-m pod !

— Da če comed'ie ?

Ies d'i colo uamen'ii, berbečele, cum o-avu n'ișt'e cuarn'e mari, șî cam întunerec în tindă — altu dă cu uăk'ii d'i cuarn'e la berbeče !

— Mă da če comed'ie ? Dii, hăă ! Că če mn'inun'i-o făcut aieștea aič ?

[41]) Pov. arată cu capul spre stînga. [42]) Pov. schițează tragerea, cu dreapta. [43]) Pov. arată în lături, cu dreapta. [44]) Pov. arată în lături, cu dreapta.

— Bine! No da če faj, mă?

— Că i-om trag mn'ireasa mę!

— O sărači! — če — că dacă-asta nu-i mn'ireasă, că-i um berbeče!

Bińe! Cobor tăs d'i colo, văd că-i berbeče!

— Ai, măi, măi! — c-amu iară să află că — ala numa Păcală o h'i fost! N'i-o păcălit în tătă forma!

Păcală, di colo, cînd o fuğit din tindă, di la ton, o fost o mǫră[45]) aco la o val'e. O mărs, colo, tăt pi-o fugă la mǫră, cîsăin acolo, ș-o întrat în casă:

— Da če-i baiu? — morariu cătă iel.

— G'iu să-s spui — zîče — că tătă nunta g'ine sâ t'e omǫre, că nu șt'iu če: vămuieș prea tare, o če faj d'e... tătă nunta g'ine, șî... io am auzît că numa t'e-or omorî, n-or fa alcum! Fuźi — zîče — du-t'e încătrova!

— Da un'i să mă bag? Če să mă fac?

— Du-t'e — iče — șî sui-n lozu[46]) în čeia aco la — iera o apă mare — sui în loz în čęia — zîče — ș-apăi șăz aco, că iei or g'in'i ș-or trę doară pe-acolea, uori če or fa.

Mărs s-o suit în loză, Păcală o mărs șî l-o-mpins d'i co d'in loj în apă: s-o-nn'ecat. G'in nuntașî d'i colo[47]). Amu, Păcală-i morar': colo pe la farină, k'ipăię pe-acolo, mačină fărină. Măr nuntașî:

— Sară bună — cătă morar.

— Sară bună!

— Da če? — zîče.

— N-ai văzu pe nime pe-aič?

— Nu știu — iče — am on uom — iče — o sărit în apă: nu șt'iu că če uom o fos d'e-o sărit în apă!

— Nǫ, bagu-l în colo, bagu-l încǫče-amu, că numa iel o h'i sărit în apă-amu d'e frica nǫstă!

— No bine! Dac-o sărit, saie încolo, încǫče! — cum îs uamen'ii čiudoș.

[45]) Pov. arată înainte, cu capul. [46]) Pov. arată înainte, cu capul. [47]) Pov. arată în lături, cu dreapta.

D-apoi iei să răfuiesc aşa-amu, čei mai tînări că n-o mînca de-asară, amu-i mai d'i cătă dzuă; da če-ar h'i d'e mîncare. C-apu unu zîče čea, unu hois.

— Da, mă! om mę ş-om fura o ğiurincă, če-are aič on uom[48]), io o şt'iu! Fura ğiurnic-ačę, şî mę la — o fost altă, mai o mǫră mai în jos d'i la ačę. — Om mere la mǫră la as pustinie, şî om h'ierbe-acol, şî uom mînca!

— Bin'e!

Păcală i-aude. Păcală, d'in sus în ğios — če s-o gînd'i colo — o mărs şî s-o şî băgat în coş[49]) la mǫră la čea pustinie. Băgat în coşu morii. Čeia o mărs după jurincă, ş-o adus jun'inca şî-uo belit, o pus în căldări aco, alţî o făcu foc, alţî... cum îi, und'e-i socači. Da dacă-i gata d'e belit:

— Nǫ-amu, da cu pk'ięlea či-om fa?

— Merem dupa palincă cu ię, că aič-i jîdu, n'e dă pălincă.

Hai, o luat ǫče uol, o mărs după pălincă, o adus pălincă.

— Nǫ c-aič stăm amu, şî carn'ea h'ięrbe, şî s-apropk'ie de gata.

— Mă! Da bendeaule-astea un'i să le-aruncăm?

— Aruncaţî-le colo în coş[50]), i ca g'in'i ǫreče, ş-a vędeaičea că če mačină asta mǫră: maţă d'im marhă!

Le-o arunca co pe Păcală! Păcală colo în coş. Cînd o foz gata fiartă carn'e, şî pregătie masa[51]) cu uiejile, o pus d'im uoluri pălinca în uiagă, şî nǫ, vorbęu amu. Păcală ş-aruncat bendeaule čęlea colo între iei:

— Eei! — zîče — ğiurinca mea![52]) Az gînit că nu voi prinde cu ię! — zîče — ...tu-ăm mama če v-o făcut pe voi amu!

Haaide! čeia[53]) tăs fuga care-ncătro! Şî rămîne colo mîncaria şî băutura tătă! No da fug tăţ, mănîncă Păcală bin'e, şî bea pălincă, cîtă rămîn'e să duče cu ię. Bin'e! S-o dus tăs care-ncătro. Nǫ bin'e.

[48]) Pov. arată înapoi, cu capul. [49]) Pov. arată spre dreapta, cu capul. [50]) Pov. arată spre stînga, cu capul. [51]) Pov. schiţează pregătirea, cu mîinile deasupra mesii. [52]) Pov. se scarpină în cap cu stînga. [53]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Amu, d'int-ale tăte, Păcală če să mai facă? S-o dus acasă. Dus acasă, da lasă- acolo om belet scris că čine, cum s-o-ntîmpla lucru. Bine. Să duče-acasă. Atunči, atunj, da, s-o dus la tovarăşu lui, la Trîndală, şî s-au dunat laolaltă. Şî s-o dus înt-o besęrică, ş-o furat banii d'e-acolo. Dac-o furat banii, s-o duz la o pădure-aşă [54]) spre dzuă, că să nu-i ajungă dzua p'e cîmp. Băgat în pădur'e-acol. No, c-apîi iei s-o hotărît c-ar mînca ǫriče da unu a mę în sat după mîncare. Pîi Păcală l-o mînat pę Trîndală, după mîncare. S-o dus ş-o aduz d'i mîncat, o fost aco.

No, d-apîi în čę sară, l-o mînat Trăndală p'e Păcală. O mers şî Păcală. Apăi, či-o mai făcu iei pe-acolo, če n-o făcut, o mîncat. No, da amu, a triia uară, l-o mîna iară Păcală pe Trîndală.

— Amu, tu-i mę, mă! G'inіț cu mîncare!

Trăndală amu nu-l află p'e Păcală un'e l-o lăsat!

« Da un'e să h'ie? [55]) — s-o gîn'i Trăndală — unde să h'ie? Amu, numa s-o ascuns! »

Ştiut-o Trăndală că-i sacu-i gr'eu d'e ban'i şî nu-l pǫt'e iel duče ala. Da ş-o făcut on zbiči-acolo, ş-o-nd'emnat a puşca pim pădur'e, tă:

— Čea, Bimbo! Ho, Ğiurău, hoo!!

După iel cu zbičiu! Nǫ, Păcală o-auzît! Iel o dorit să g'iie o căruță [56]) să puie sacu în car, să-l ducă pănă mai aprǫpe d'e, d'e sat. Strîgat Păcală:

— Ho! Da čin'e ieşt'i?

— Ieu!

— Da nu mi-i duče un sac şî mie d'e-aiş păn-aco la, cu căruț?

— Ba duče-oi! [57]) Adă încǫ!

O mărs Păcală ş-o lua sacu şî g'ine-acǫle: nu mai vęd'e căruț!

— Da — iče Trăndală — da d'i če t'e-ai ascuns cu ban'ii?

— Ęę! am gîn'i că dad'e-oi scăpa! — zîče.

[54]) Pov. arată spre stînga, cu capul. [55]) Pov. clatină din cap. [56]) Pov. schițează apropierea, cu dreapta. [57]) Pov. afirmă, din cap.

Bine! Amu, či-o mai făcu iei pi-acol pim pădur'e, če n-au făcut, cred că s-au pierdu d'eolaltă iară. Şî Păcală s-o dus acas cu ban'ii — migiș tăt s-o dus. O mărs aca la femęie ș-o duz ban'i acolo, şî i-o da la femęe îm primire, şî o mărs şî o săpat o grǫpă în țîntirim, lontru, ș-o acoperi pe d'easupra [58]) cu scînduri, şî l-o băgat pe Păcală-acolo, şî l-o astupat, ș-o făcut așă o înmormîntare d'easupra, [59]) cum ar h'i mormînt.

Trăndală s-o dus şî iel, ș-o-ntrebat în sat că und'e șęd'e Păcală? — o șt'iu că d'in satu ala-i.

— Că ia — zîče — acolo! — spus ǫrče večin.

Ş-o mărs la iel:

— Da aiči-i Păcală?

— Aiči-o fost — zîče femęia — da amu o murit!

— O murit?

— Da!

— Oo, Dǫmne — zîče — că če preteni am fo [60]) noi, şî... Da cîn l-aț îngropat?

— Ca acuma, nǫa!

— Da un'e l-aț îngropa? Hai şî mn'i-arată şî mn'ie!

O măr femęia şî i-o arătat. Femęia s-o dus înapoi acasă, iel o rămas co: tă s-o văieta iel [61]) acolo d'intră femęie. Dacă s-o dus femęia, uo luat om par d'i čęlea d'e cruče. Apoi, o-nd'emnat a da aco pe mormînt pe čela, ș-a răgni tă:

— Iuuu! — colo, cum fă tauru.

Păcală, colo-n pămînt, s-o temu c-amu la o... tauru o mărs şî l-a omorî, ha! Strîgă d'i colo în gura mare:

— Čine-aude, čine n-aude, să g'iie, că mă omǫră tauru! Iel tă dă cu paru, cu čela, Trăndală. No da, Trăndală, d'i la uară, cătă iel:

— Da după če te-ai băgat, măi, g'iu îm pămînt? — iče — k'iar dacă-i muri!

— Ă, mă! — iče — că de tine n'ič îm pămînt n-oi scăpa!

[58]) Pov. schițează acoperirea, cu mîinile. [59]) Pov. schițează acoperirea, cu mîinile, scuturînd. [60]) Pov. subliniază, cu dreapta. [61]) Pov. subliniază, cu capul.

Hai, ieşî d'e-acolo, să tomăsc în casă la Păcală, şî mai împărţît ban'ii ačeia, şî s-o libăra, iei [62]) apoi d'iolaltă. Nǫ, c-apăi, Trăndală s-o dus înt-a lui triabă, Păcală-o rămas înt-a lui treabă [63]).

D-apîi, cum am spus mai năint'e, o fost om popă ş-o avut o vacă cu numele, s-o k'emat Barnole. Popa băga în tăt'e zîle slugă: da numa înt-o zî iera unu slugă la ię, că îmbla cît'e dzęče hotară [64]) vaca-nt-o zî. Apă omorę pe slugă cu tătu, lu-ng'iţa. D-apoi o-auzît Păcală că cum păţăs slugii la popa! S-o dus colo la popa şî Păcală — n-o şt'iu popa, că čin'e-i — mę la popa. Da:

— Bună zua, părint'e!

— Bună zua! D-apăi — zîče — da d'e und'e vi? Cum, če? — întreabă popa pe copil, p'e fečioru-ala.

Zîče:

— M-aş băga io d'e slugă-amu... — Apoi — zîče sluga cătă popa. Io — zîče — mă bag d'e slugă, da io trabă să ştiu cum mă bag d'e slugă!

— Bin'e — popa.

— Ieu — zîče — mă bag cu contrat da pe tri ani!

— Bine! — iče popa — c-aşę-m plači şî mie, pe tri ai!

— Apoi — zîče — aşę om fa o l'egătură, un contrat — zîče — laolaltă, o l'egătură că în tri an'i de zîl'e car'i ne-om mîniȩ — ziče — ala — ziče — i s-a tăię nasu! Dacă ti mîniȩ dumeta, părint'e — iče — ţ-oi tăię ieu nasu. Dacă m-oi mîniȩ ieu — zîče — mi-i tăia dumita mn'ie!

— B'ine! — popa.

No, bin'e-o făcut acol tîr şî il mînă cu vaca.

Vaca — i-o pus acolo, ǫriče palincă-n [65]) straiţă — şî o şt'iu că n-ar'e vr'eme s-o bęi, dupa cum n-o avut n'ič eilalţ n'ič s-o mînînče pita — i-o pus colo. Aiesta, Păcală da o avut un fluier. L-o văzu popa, şi-o şt'iu că are fluier, că o spus sluga.

Zîče:

[62]) Pov. agită mîinile. [63]) Pov. subliniază, cu dreapta. [64]) Pov. subliniază cu dreapta. [65]) Pov. subliniază, cu mîinile.

— Ieu duc şî fluier, că-am vreme a fluera pe-acolo — iče — lîng-o vacă!

— Du-l! — o zîs popa.

Zîče: — Un scaun mi-ar trebui — zîče — că tătă dzîua stau în pičọr'e lîngă o vacă! — zîče.

— Ię scaun! — o cọta popa un scaun [66]) încă mai finum, să aibă p'i če şădę, če duče în spinari tătă dzîua!

S-o lua şî s-o dus cu vaca, cu Barnolea la păşunat. Dac-o sosît acol la păşunat, la cîmp, pus sluga scaunu ğios, ş-o lua fluieru ş-o dzîs! Da i-ai ğiucat vaca [67]), da o ğiucat tătă dzua, do pali (?) să rumpă ia un hir d'i iarbă, numa o ğiucat!

Amu tomna în d'esară nu mai puat'e ğiuca vaca, či-o cădzu ğios!

No amu dacă o cădzu ğio, amu nu fluieră n'ij iel, da o lọt pălinca ačeię şi-o băut, d'in straiţă, ş-o mai mîncat čeva če i-o pus acolo d'i merind'e.

Apoi o mărs aca cu vaca. Osten'ită, slabă vaca, nu dă lapti nimica.

— Da če-i — zîče — cu vaca?

— Io nu ştiu [68]) — zîče — če vacă nebună — če — că ieu am fluierat atît, da ię tăt o ğiucat! — iče.

— Ău! Če-o putu să h'ie, cum aia? No, bin'e!

Mărs şî mîn'i. Mîn'i iară tăt aşę.

Pi čęi dimineaţă, u mîna sluğil'e să o mulgă, o-afla c-o peri vaca în grajd'i, Barnolea! Me şî spun'e-n ca c-o peri vaca.

— No, da cum aşa! Hă, Dọmne! vacă ca ačeia! No, bin'e!

No că-amu n-a avu ni če da la slugă să ducă, da s-a duče acolo [69]) a tăię ogọră, la arat.

I-o dat patru boi, că să l-o mînat aco la, la arat. O mărs sluga. Zîče:

[66]) Pov. se uită în stînga şi în dreapta: [67]) Pov. subliniază, cu capul. [68]) Pov. neagă, din cap. [69]) Pov. arată spre stînga, cu capul.

— Meri numa naint'e, că — iče — mai tîrdzîu mę sluj-n'ica cu prîndzu !

— Bine !

O mărs ș-o arat păn pe vremea prînzului sluga, o văzu că nu mai g'ine n'ime cu prîndzu. Iel o mărs ș-o lożit um bou în cap șî l-u beli ș-apă o l-o fript cît o trebuit iel, șî l-o mîncat, șî li-o lăsat acolo ğios !

G'ine sara, popa o gînd'i că... l-a mînię ǫrecum. Hai c-un uol cu apă înăintea lui, să-i dęie apă cîn sosă. Sluga, cîn sosę cu-ap:

— Toman bine ! — iče — că-așa mi-i de sęte — zîče — parcă niči apă nu-i !

Hai, bę uolu čela mai tăt d'e apă. Bin'e, să duče-nlontru.

— Da — iče — um bou unde-i?

— D-apîi — iče — l-am omorît, [70]) că am fos tar'e flă-mînd, că voi n-aț g'ini cu prîndzu !

— Hă, bată-t'e, aiesta, nǫ... !

— Dar nu te-ai mînia? Mînia-te-ai?

— Ba nu ! [71]) — iče popa.

— Bin'e !

Mę în casă șî-i dă d'e čină — činează če činează. Dimineața iară mę la arat. Nǫ că-apăi iară-o zîs c-o mę cu mîncar'e, n-o mărs. Iară-o omorî șî čela bou ! Amu numa doi-s !

Da, g'ine sara iară.

— Da, unde-i čela bou?

— Că — zîče — n-az g'in'i cu mîncar'e — zîče — apă io oi l-am log'it în cap — dzîśe — șî l-am beli, șî l-am mîncat, l-am mîncat ! — zîče. — Da, nu' t'e-ai mîniat? — zîči.

— Nuu ! — iče popa.

Bin'e ! Să duc lontru, dacă să dug lontru, nǫ numa činează. În čę dzî mîră iară la arat, s-facă če-a fa amu cu tăț boii !

Mę colo, dacă mę acolo, iel amu nu taie bou, că i-o, ba i-o duz d'e mîncar'e, să vadă če-a h'i dacă i-o duče d'e

[70]) Pov. se uită spre stînga. [71]) Pov. neagă, cu capul.

mîncar'e? Nu o strîca boii. Da o g'init oriče lupk'i ș-o spîrtecat um bou. Amu numa unu-i d'im patru!

Păcală o prins lupk'ii čei patru, patru lupk'i o fo o prins čei patru lupk'i, la car, că iel să ducă caru acasă [72]), la popa, că iel nu l-a duče d'e-a umăr!

I-a prins colo lupk'ii čeia, tus-patru, în căruță.

Nǫ bin'e! Mę acolo, pe la um pod.

Dacă mę, pe la um pod colo l-o așt'eptat patru drači, să-l păcălească amu pe Păcală! Ș-o tras cuiele [73]) din capetu osiilor!

Apoi Păcală i-o văzu, zîče:

— Da če-aț făcut?

— E — iče — am trufăluit să-z luăm cuiu d'in capîtu osii — iče — da punem noi înapoi!

— Nu! Numa băgaz dęğitu! [74]) Oricari, d'e nu, vă omor amu! Numa dęjit bagă acolo, cuiu nu băga!

No o băga dęğit acolo. Če fă uosiia cît rǫta, tăt pk'isază colo-n cui.

Tęt'e d'ęğ'ite-s numa sînğe! Sosę la popa-n vor; cu patru lupi șî patru drači! Șî um bou!

— Da če ai pățît?

— Ię-nc-o zîs če-o făcut aięșt'ea și incă če! Numa-n bağiocoră umblă—iče — cu min'e! Bęn'e!

Nǫ c-apăi, fos cum o fost [75]), o năpusti lupk'ii eia s-o dus, o rămas cu bou, cu čela.

Apăi s-o grăit popa cu dǫmna că:

— Če-a h'i cu noi?... Cu-aiesta, că-amu-aiesta n'e-a mînca d'i pe lume!?...

— Ăsta ar trebui nimičit ǫrecum! — o spus amu, după če-o năpustit dračii čeia [76]) șî lupii. — Če-om fa? L-om arunca-n fîntînă pe slugă! Om arunca clopotu de la besęrică-n fîntînă, șî pe iel l-om baga după cluopuot, sâ tragă cluopotu! Câ iel trab să-l tragă dacă-i slugă!

[72]) Pov. subliniază, cu capul. [73]) Pov. schițează scoaterea, cu dreapta. [74]) Pov. pune arăt. drept pe masă. [75]) Pov. subliniază, cu dreapta. [76]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Nǫ, o aruncat clopotu dla besęrică čę mar'e acolo-n fîntînă, nǫ şî o dzî cătă slugă:

— No — zîče — amu am bagat cluopòtu aies mar'e l-o băgat curatoru aiesta — iče — că am audzît că dacă bağï clopotu dla besęrică — iera o sęčită mar'e — dacâ baj clopotu-n fîntînă, g'in ploi!... Şî d'ipt ačę o băgat clopotu amu — iče — i mę tu-n fîntîni că g'in curatorii tăţ — zîče — şî l-ăs tra d'e-acolo! Tu i-ağiuta d'e-aco d'ed'esupt!

— Bin'e-o zîs sluga.

S-o dus colo-n fundu fîntînii, ǫče fîntînă-adîncă.

— Nǫ — zîče — trağeţ!

Cǫle-o tras d'e fune nu-ş cum l-o trəs ş-apăi păn o fo d'easupra [77]) lui nu-ş cum şî or nepusti clopotu čela pe iel!...

Na c-apăi... iel o dzîs că acolo da l-o-întors clopotu pe dos. Ş-o rămas limba clopotui d'in afară, cum îi şî la turči čiucalău čela-n [78]) vîrvu capului. D-apoi o ieşî cu clopotu afară.

— No — zîče — daa — cum — zîče — d'e n-as tra mai iute — zîče — ia...?

— D-apă cum o fost acol în fîntînă, če-o, cum?

— Bin'e — ziče — mi-az dat o cujmă — zîče — atîta d'e scumpă cujmă, n-o dau pi tătă lumea!

Bine!... Apoi s-o făcut supărat popa şî tăţ.

Că amu o grăit cu armata, că l-or petrea acol, că l-or puşca acolo cu armat, să sk'ępe i cumva amu d'i iel.

Păcală bine-o ştiut. Ş-apoi s-o făcut supărat şî-ncǫ şî-ncǫ, căt-o g'init uord'in d'i pl'ecarea lui la armatâ şî s-a dus.

— Nu-i bai — ziče — că şi-alţî sînt acol, numai ieu îi h'i!

Apîi i-o pu n'işt'e clisă mar'e-n straiţă, şî s-o dus no, să ducă la răgămentu ala-acol.

Cîn o mărs acolo o vădzut, acolo supt o cǫstă răgămentu că-i acolo. Iel ş-o făcut foc colo să frigă slăn'ina čęia, cujma-i

[77]) Pov. ridică dreapta în sus. [78]) Pov. duce stînga la creştetul capului.

în cap [79]), clopotu čela. Pus slăn'ina pe frigar'e și o-nd'emnat armata a tra foc, a da acolo la iel, apă iel o strîga [80]) d'i col d'i la foc:

— Măi — zîče — da če, sînteți proști, ǫ če gîndiz — zîče —, če-m stopiț cușma? — zîče. — Nu sîntez voi vrę̄nič să-m ștopis cușma, asta cușmă!

Vin încolo, mă, čeia tăt o tras ii.

— Pîi — iśe — mă duc la voi să vă umuor pe tăț!

Iei tăt o tras ii. Iel o făcut on sbiśi dint-ǫriče cătur avę [81]) vo tridzăș d'e ai, o fost căturu, l-o sučit. Șî s-o dus co la armatâ. Ș-aapi i-o pk'isat cu sbičiu cu čela, șî i-o omorî acol pi tăț! Nǫ că apăi amu g'iṅe-napoi la popa. Dacă g'in'e înapoi la popa, ca ma iar îi suparat popa, că:

« Če, Dǫmn'e, a h'i, că iară...

— Da cum g'ini.

— O nu șt'iu — zîče — če armată n'ebună [82]) a fost c-ačeia — či — mn'i-o ștopit cujma — ziče — și m-an dus la ii șî i-am pisat acolo — zîče — nu știu če-i cu iei.

— Bin'e!

« No d'e-aiesta nu n'e-om put'ea scăpa! »

O fuost o mǫră care măčina, c-apoi o fost mǫra drăčească, a dračilor. Șî-o măr că čine mer'ę la mǫră-i mačina pi uom, nu-l, nu măčinișu! Nǫ, i-o făcut on măčiniș di mălai di čeva șî l-o mînat co la mǫră, la čę̄ia c-ačeia l-or măčina șî pi iel șî numa acolo ii locu!

— Nǫ, i mę la mǫră — zîče — că nu-i fărină!

— Męe!

— La mǫră la ačęe-aco.

— Da!

S-o dus aco la mǫră șî cîn o întrat colo.

— Nǫ, da če vrei?

— Ă — zîče — vreau să-m măčinaț!

— Nǫ hai încǫč! [83]) Sui, hai acolo!

[79]) Pov. arată cu dreapta spre cap. [80]) Pov. se uită spre stînga. [81]) Pov. subliniază, cu dreapta. [82]) Pov. subliniază, cu stînga. [83]) Pov. subliniază, cu capul.

Dračii-o mărs ș-o pus mîna pi iel să-l tǫrn'e pi iel colo în coș, iel i-o turna pi tăz dračii șî i-o făcu fărină pe tăț; i-o măčinat! Ș-o adus on sac d'e fărină co la popa aca.

— Noa — zîče — aič fărină! Numa fačeț pită!

— Bine! Da cum o ai fos făcu?

— Nu șt'iu — iče — z morarii n'ebuni ș-ačeia! Că — zîče — niște morari n'ebuni — iče. — Ieu mi-am făcu fărină io! Nimic!

— Bine!

No amu, îi mar'e blăstăm, că popa niči acu, niči, nij la mǫră, nij la război, nicăiri nu, n-ar'e mǫrte!..

Amu s-o plinit tri ani. D'espărțîie, c-amu la tri ai trabă să să ducă iel [84].

— Apoi — zîče — cum n'e-om sămălui amu — dzîče — că-amu s-or plinit tri ani d'e cîn te slujăsc.

— Daa! — zîči.

— Da cît mi-i plăti?

— Da cît čei?

— C-atîta ș-atîta! Nuu-i baai [85]) — cî d'e puțîn! — o dzîs sluga. — La mini nu-i bai cît de puțîn!

Hăă! șî o făcut sămădaș, cîtu i-o dat, cît nu i-o dat șî ș-o luat sănătate bună ș-apoi s-o d'espărțî i.

Am pașît pe-on cărbune șî n-am de unde spune mai mul!...

La urmă da, o luat cujma čęia d'in cap:

— Na — zîče cătă popa — cujma asta ț-o dau țîie — zîče — napoi ș-o du ș-o pui acolo — iče — la, la bęsęrică, că nu-i a ta. As țîpa clopotu-n fîntînă — ziče — șî m-az băgat acol ș-az vru să mă uomorîț șî nu șt'iu če — zîče. — Du-l clopotu șî-l pune ăcolo, că nu-i a tău — zîče — și i-a bęsęričii, ș-a comunii. Nu trabă păgubi bęsęrica. Ș-acuma ne despărțîm! — zîče. — Rămas bun!

[84]) Pov. subliniază, cu dreapta. [85]) Pov. subliniază, cu dreapta.

— Ș-o da mîna laolaltă. Şî s-o lǫt şî s-o dus sluga. Popa o rămas [86]). Bucuriia popii c-apoi s-o scăpa di iel! — o sta tri ani!

Inf. Pop Ion-Turean; Gherța Mare, rn. Oaș; *culeg.* Al.A.—O.B. la 23.V.1953; *transc.* Al.A.—O.B.; *durata:* 28′ 30″; A.I.F., i. 14044 (mg. 318 b).

« D′e la părinți pe-acolo, tă d′esfăcîn. (Era) Pǫte de vo dzeče ai. Cînd am ştiut de ę, merę mai țîfră! » (Vrea să spună atunci cînd o povestea curent, o spunea ca la carte!)
Obs. asupra înlănțuirii episodice: « Aestea aşę măr. Nu plătes nimic apoi. Nu-i d′estul! »

Motivul cu înecarea morarului şi sperierea nuntaşilor, motivul scoaterii clopotului din fîntînă şi cel despre turnarea dracilor în coşul morii nu apar în variantele indicate la varianta *Ianoş slugă la popă.*

[86]) Pov. subliniază, cu dreapta.

« *PĂCALĂ* »

Ei ! ia să-nčep şî io, moş Dumitre, că dumeata nu ştiu če tot fači pe-acolo ! Să înčeb io o povęste care n-ai audzî de cîn Dumnedzău ţ-o crăpat uok'ii !

O fost on sat cu nenţălęgeŕe, care ničiodată nu s-înţăleğęu iei să-j bağe um văcaŕ acolo să îmble la vači ! Ş-în satunt-ačela, trăię un uom pi care-l numę Păcală !

Păcală iera săracu. O fos şî alţî sărači între iei. Iei s-o adunat acolo toţ sătęnii, če-a făcut ? Dacă nu ş-o afla văcaŕ, o dzîs c-or îmbla fieşticare cîte-o dzî la vači : cum le-a vini rîndu [1]).

Iacă îi vine rîndu şî lu Păcală ! Męrğe la vači, apu iel săracu nu mînîncă lapte, numai čeapă, şî aiu, crumpei şî de-ęstea socoteli, ş-apu iel să margă să-ngrijască de vačile sătęnilor ! Če să g'indę Păcală :

« Hai să-m fac şî io o vacă de lemn ! »

După če tęrmină vaca, la o dzî, la dǫu, cît lucreadză iel acolo pi ię, o scǫte şî iel vaca, în drum ; la văcariu care-o fost în dzîua înt-ačę.

— Nǫ ia, măi prętine [2]) — dzîče — grij şî de-a mę vacă ! Că şî io am grijî de-a vǫstă !

Apăi pǫrtă uomu vaca čę în spinaŕe, îmblă-n stînga, îmblîn dreapta după čęle vači, d-apă l-apucă o čiudă, să înărvadză uomu de grǫdză, dă cu vaca de pămînt [3]), o farmă tătă, colo pi la amn'iadzăz apăi scǫte pk'ita din straiţă, slănină, friğe la slănină la vacă !

Apăi, sara, cînd g'in acasă, stă şî Păcală-m pǫrtă, să-i g'iie vaca :

[1]) Pov. subliniază, cu capul. [2]) Pov. bate în masă, cu dreapta. [3]) Pov. încleaştă pumnul drept.

— Măi čiurdar! da unde mi-i a mę vacă?

— Îm pk'... la mă-ta — iče — ! Apăi adă tu vacă g'ie, nu-m da mn'ie mǫrtă de lemn, să ţî-o por io tătă dzîua-n spk'inare! Tu pe-a mę-n spinare o-ai purtat?

— Nǫ lasă [4]) — iče — că ti-oi învăţa io! De vaca mę de lemn — iče — i da tu-a ta de carne! Oi mulğe io vaca, nu tu!

— Ai tu în curu mîne-ta, şî-n stînga, şî-n dreapta — uomu care-o fost la vači.

Iacă Păcală nu să lasă, îl dă în judecat!

Męrğe la judecată, îl cîştigă pe om cu vaca. Şî-i dă şę frumoşel vaca lu Păcală şî o mulğe iel!

D-apăi uomu care- foz la vači în dzîuă-nt-ačę, avînd prętini mulţ în sat, avîn rude multe-n sat:

— Mă, nu ne lăsăm noi cu-ala aşę să ne păcălească, merem noi înt-o nǫpte şî-i tăięm vaca şî o mîncăm!

S-o hătărît iei aşę tăţ, hai să-i taie vaca!

Să duc înt-o nǫpt'e, taie vaca lu Păcală, îi lasă pk'ię-lęa pe ięzle, şî- să duc cu carnea şî o mănîncă tăţ sătęnii.

Ce să vedz, Păcală, nu să scǫlă iel dimineaţa mai iute, če să scǫlă femęię, să duče-n greaj ca să dęie čeva de mîncaŕe la vacă, şî să o mulgă, aude pe femęie că zbg'iară-acolo, aude pe femęię că să năcăjăşte şî ţîpă în gura mare:

— Aoleoo! [5]) ne-o tăiad hoţî şî tîlharii, ni-o tăiad vaca acuma numa pk'ięlea i-aiči!

Da Păcală audzînd-o să scǫlă.

— Če-i, tu femęie?

— De! că — iče — ni-o tăiad vaca [6]), numa pk'ięlę ni-o lăsat pe ięzle!

— Ian taj tu! Taji, nu fă larmă! Taaj — dzîče — nu te năcăjî! Lasă — zîče — c-om întoarče noi pe altă parte — dzîče—ş-om cîştiga noi — iče — cu vaca!

Ę iel pk'ęlea di colo, prinde un pui de corb, să dă pe sate. Da iel o mai îmbla şî pîn-acǫlę pe sate... dă pi la un uom, da colo, uomu nu-i acasă, numa femęię, întră în curte can

[4]) Pov. ameninţă, cu arătătorul drept. [5]) Pov. duce stînga la cap. [6]) Pov. subliniază, cu stînga.

spŕe sară, să fă așe ca un coldăuș, șî că nu vede tare bine, șî cam bătrîn:

— Tu femęię, nu mă-i lăsa de mas, să dorm aiči în nǫptea asta?

— Io te-aj lăsa — zîči femęię — da nu mn'i-i acasă bărbatu, ș-așă...

— Apăi — iče — lasă-mă!

Îl lasă femęię, g'ină șî bărbatu; da iel, pînă g'ină bărbatu, femęię pregătęște colo o găină împlută, o pune la căpătîi patului, îndulčę o litără de palincă, o pune acolo-nt-o podișor, fă acolo-om blid maare de prăjîturi, le pune ș-alę-nt-o dulap acolo, pe cînd g'ină uomu, ię s-o pregătit pentru aaltu uom..., că s-o țînud ię cu altu, cu unu-o avut on drăguț, șî s-o țînut, ș-o gîndit că uomu a-ntîrdzîię șî... a g'ini čela, șî n-a g'ini bărbatu-nt-ačę nǫpte.

Bun! G'ină bărbatu-acasă, s-așadză la masă, čineadză:

— D-apoi cu năcăjîtu, cu-aiesta, če-i?

— Apăi... nu știu dincătro-i.

— Da če-ai acolo, moșúle? — cătă Păcală, uomu.

Zîče: — Aiasta-i o gičitǫre!

— Da dept cît g'ičește o dată?

— Dept o sută bună! — Iera pe-atunj, pe vremurlialę zloț — dept o sută de zloț!

— Nǫ ian g'ičește-mi odată — iče. — Că-z dau o sută de zloț!

Dă o dată cu pumnu [7]), Păcală îm pięle-n čę de vacă, în care iera șî puiu čel de corb.

— Crǫmp! — iče corbu.

— Da če-o dzîs amu?

— O dzîs că să meri la căpătîi patului, că ięste acolo o găină împlută!

O aduče uomu pe masă [8]) mę șî cǫtă colo-o aduče pe masă, o pune pe masă.

— Da mai gîči-mi-i o dată?

[7]) Pov. lovește cu pumnul drept în masă [8]) Pov. schițează aducerea, cu dreapta.

— Maai ! Dept o sută bună îz mai gičesc o dată !

Mai dă o sută, uomu. Mai dă o dată cu pumnu [9]), Păcală, la pk'ięle, la čę. Corbu, cîn dă acolo:

— Crǫmp !

— Da če-o dzîs amu?

— O-s că să meri co la podişoru, că ięste acolo o litără de palincă-ndulčită !

Nǫ bine, o aduče ş-ačę pe masă,

— Da mai g'iči-mi-i o dată?

— Maai ! — dzîče — dept o sută bună !

Îi mai dă uomu o sută, mai dă o dată Păcală cu pumnu în pk'ięlea čę de vacă, iară corbu di colo:

— Crǫmp !

— Če-o dzîs amu?

— Să te duči în dulap, în čela, că ięste um blid mare de prăjîturi.

Le-aduče tǫte pe masă, mănîncă toţ împreună, cu femęia uomului, cu Păcală, da dimineaţa cîn să scǫlă:

— Măi — dzîče uomu, proprietariu căsî cătă Păcală — dept cît mn'i vinde tu mn'ie g'ičitǫrea asta?

— Dep tri sute bune !

— D-apă nu uǒi da mai ieftină, nu? Îm pare cam scumpă !

— Nu — dzîče — că cu asta — iče — cíştij mult ! [10])

Îi dă uomu tri sute bune, să duče Păcală acasă, cu şasă sute de zloţ, pe-o pk'ęle de vacă. Pe cît colo, pe alea timpuri, iera şęptezeči, obzăči, o sută, o sută douăzăči de zloţi, o vacă prima ! [11])

— Buun, cǫtaţ, măi sătęni, — cătă sătęnii care-o fost în satu lu Păcală — mn'i-aţ mîncat voij vaca mea [12]), da pe o pk'ięle de vacă io am scos — dzîče — şasă sute de zloţ !

— Hii ! măi ! — sătęn'ii să mn'iră acolo că cum, cu o vacă-i cît — či — cu şeptezăči-opzăj de zloţ şî iel pe pk'ięle o scos şasă sute !

[9]) Pov. loveşte în masă, cu pumnul drept. [10]) Pov. subliniază, cu arătătorul drept. [11]) Pov. subliniază, cu arătătorul drept. [12]) Pov. subliniază, cu stînga.

Haai, tăț ǫmenii a tăię vači, a-mbla cu pk'ei pi la tîrg, dă-n stînga, dă-n dreapta:

— Cît čęi, mă bădie, pe pk'ięle?

— Șasă sute!

— Bagă-o-m pk'... la mă-ta, da če pk'ięle-i cu șasă sute, că poz lua șasă pările'i d'e boi [13]) ! O pięle de vacă čei tu șasă sut? Da čę-i cu uomu, cu-aiesta? Če-i cu oamenii, cu-aieștia tăț?

G'in oamenii acasă, cu pk'ięile, ba la altu să-mpuță-n spinare, ba altu-o zvîrle-nt-o șanț.

— Măi, da če să fačem noi cu uomu, cu-aiesta, că-aiesta ne-o păcălit rău amu! [14]) Amu n-avem, mai n-avem bani.

— Hai męrem la iel tuoț înt-o nǫpte șî ni cîcăm pe ușă! Să-l fačem de grǫdză șî de mn'inune, că... alcum nu putem fa cu iel!

Să dug iei tăs satęn'ii acolo, pun o scară deasupra ușî, daa să cacă tăț acolo, pună-i grămadă de cîcat acolo pe ușă; — iel nu ięsă din casă!

Bun! dimineața cîn să scǫlă — iel nu să pădză ničiodată a fi, a ieșî din casă, iel întîie, če tăt femęie. — Cînd deșkide ușa, dă cîcatu čela peste femęie colo, pute acolo de ță-i grǫdză [15]) di iel. D-aapăi strîgă femęię, cîtu-l ține gura:

— Uoo! bărbate, că-aičea la noi nu știu če-o făcut. Cîcatu-s-o, o če-o făcut[16]) de s-o-ntors pe mine, cînd am deștis ușa?

— Taaj, măi femęie — iče — nu fă larmă! Da či-i acolo?

— Dacă iacă če, șî iacă!

— Taaj, nu fă larm! [17])

Pregătęște iel acolo de un ton mare, adună di colo cîcatu, îl pune-n ton, îl leagă cu o fată de masă acolo pi la gură [18]) frumos, îi pune-acolo un steagu, șî să duče iel cu căruța, cu cîcatu p'e sate, pe orașă, pe unde ști iel c-a afla oriče boieri maari, cu bani șî nu știu če... !

După če să duče iel cît să duče, d-apăi înspre sară, unde-o tras, iel, Păcală, o traz la un gospodar' maare, la un boięŕ.

[13]) Pov. subliniază, cu stînga. [14]) Pov. clatină din cap. [15]) Pov. subliniază, cu arătătorul stîng. [16]) Pov. subliniază, cu arătătorul stîng. [17]) Pov. subliniază, cu arătătorul stîng. [18]) Pov. schițează un cerc, cu mîinile.

Apăi boięriu tuma stătę pi colidoŕ acolo:

— Bună sara, cucǫne!

— Bună sara, drumaş! Da-ncotro?

— D-apăi... nij io nu ştiu [19]) încătro aş apuca.

— Da če porţ acolo?

— Bani împărătieşti! Şî — dzîče — nu ştiu unde m-aj băga cu căruţa ca să nu mn'i-i fure čineva peste nǫpte, că pe mine mă şî omǫră împăratu dacă îm fură bani!

Zîče: — Tra la min'e-m vor! Aij la mine [20]) — zîče — am cîni, am slugi, aiş poz lăsa liberi, nu ţî-i fură nimeni!

Trage iel colo.

— Dǫmn'i cocǫne, d-apoi dacă mn'i-i fură [21]) mn'ie-n nǫptea asta banii aięştie, pe mine mă omǫră-mpăratu!

— Nu ti tęme de ţî-i fură — dzîče — io ţî-l împlu [22]) de taleri şî de galbini.

« Ę-j gîndę Păcală — de-aieşti oameni îm trabă mn'ie! »

Bagă colo căruţa, prin slugii, desprind caii slugii boięriului, îi bagă-n greajduri, îi grijăs bine, pe Păcală îl ię boięriu, îl duče la masă cu iel, bęu, mînîncă, să mulătuiesc, şăd iei pînă cam pi la dzęče-unspre, dǫuăsprădzăče čeasuri, să culcă. Da Păcală če-j g'indę?

« Mă, de nu-i dormi io o nǫpte, nu mn'i-a fi nimn'ică! »

Da iel nu doarme pună sîmţă că boięriu doarme, greu. Şî dorm şî slugii acuma, ięsă-nčetinel pe-acolo, îmbǫrdă butoiu čela cu cîcatu din căruţa lui, mę şî nęposte [23]) porčii boięriului, mînîncă porčii acolo socotel'le, şî să duče şî să culcă. Acuma-i feričit Păcală!

Iel če să culcă? Să culcă on jumat de čias, pǫte on čias iară să scǫlă tă iel întîie. Apu cîn ięsă-n curte şî vęde câ tonu din car îi îmburdat, apîi ţîpă-n gura mare cîtu-l ţîn put'erile:

— Vaai de mine [24]), c-acuma pe mine mă omǫră-mpăratu! — şî fă acolo neşte zaigote, neşte ţîpete, de Dǫmne, că să-ngrodzăşte boięriu, s-apucă di pin somn:

[19]) Pov. subliniază, cu capul. [20]) Pov. subliniază, cu dreapta. [21]) Pov. subliniază, cu stînga. [22]) Pov. bate în masă, cu dreapta. [23]) Pov. arată spre stînga, cu stînga. [24]) Pov. subliniază, cu stînga.

— Če-i acolo? Če-i? — strîgă.

— Dǫmne că-amu mn'i-o furat banii și-n ton mn'i s-o cîcat [25]) — ș-așę!

— Taaj, nu fă larmă! Taji — boięriu l-înfrică pe Păcală, Nǫ! odată pune slugii la dispozîțîie, duc tonu la vale îl spală, îl curățăsc frumos, dé-ai putu să bęi apă din ton (!), șî-l aduc acasă, îl curățăsc frumos, șî-l șterg, șî să duče acolo unde i-o fost casăle lui cu banii, scot acolo taleri șî galbini, șî-i împle tonu lu Păcală plir cu bani, cu galbeni șî cu taleri.

Să duče-i mulțămęște frumos Păcală boięriului, și să duče cu caru. Să-ntǫrče pe altu drum șî g'ină cătă cas.

Cîndu-i cîtă casă, dezleagă colo măsǫia čę [26]) de pe ton ș-îndeamnă iel cu mîna a-i țurgălui din ton:

— Cotaz, măi săteni, băgaz voi p... -m mama vǫstă, pe cîcatu vost — iče — če bani... taleri șî galbeni adug io!

Hai tăț sătęnii a cîca-n oale [27]), în g'idere, în stînga, în dreapta, pi la pk'iaț cu iel, pi la orașă, pi unde-s mai mulț ǫmeni:

— Măi, da či porț acolo?

— Cîcat!

— Mînca-l-ai cu mă-ta și cu tată-tău!... To cu cîcat îmblaz voi, mă?

Dă-i bătaie, ba un polițăr', ba un jăndarm acolo, dă bătaie la oameni! Să-ntǫrnă oamenii bătuț, vai di capu lor! Aruncă șî oalile, nu le mai trabă niči ǫle acuma, nij g'idere, nij nimn'ică; g'iu acasă.

— Mă, da če-i cu omu, cu-aiesta, că-aiesta... aiesta nu-i nimică alceva, numai de omorît? Męrem la iel tăț șî-l omorîm!

Hai tăț sătęnii să duc acolo la Păcală să-l omǫră, să vedzi.

— Da cum l-om omorî? — Iera prǫstă lumea pe-atunč.

Îl bagă-nt-on sacu. Leagă sacu la gură șî-l iau tăț șî-l duc la o vale acolo, apa-i mare!

Če să vedz? Tos sătenii să duc acolo cu iel, iei uită să-j ięii bote de-acasă; ca să aibă cu če-l omorî. Să duc tăs pîn acolo:

[25]) Pov. subliniază, cu mîinile. [26]) Pov. scutură, cu stînga. [27]) Pov. subliniază, cu stînga.

— Măi, d-apă cum l-om omorî, ca să-l țîpăm așea [28]) ala a ieșî șî din apă? !...

Hai tăz după bote, nu lasă niči unu colo să stęie strajă lîngă Păcală, tăs să duc după bote, că l-o dus cam departe [29]) la vale.

D-apăi în timpu ala încît să duc după bote, g'ine-om păcurarŕ cu nęște uoi, cu om fluier:

— Du-lu-du! du-lu-du! pe-acolo.

Da Păcală din sac:

— Io n-oi sta de bg'irău! [30]) Io n-oi sta de bg'irău!

Da păcurariu tă s-apropie, să vadă că če-i, că nu vędeuom stînd în pičiǫre, vęde sacu ala colo, ğios, pe țărmur'li vălii; da Păcală, cîn simță că să mai apropie, iară strîgă din sac:

— Io nu stau de birău! Io nu stau de bg'irău!

— Da če-ai dzîs, mă? — iče păcurariu.

S-apropk'ie mai aprǫpe:

— Şa — iče — că pe mine mă vrea-a mă pune de bg'irău la sat; șî nu vreau a sta, șî m-o adus aiś să mă-arunče-n apă!

— Zî că stau io! — iče păcurariu.

— No hai — iče — dezleagâ-mă șî te bagă-aiči!

G'ină păcurariu, dezleagă pe Păcală din sac, să bagă iel, îl leagă Păcală pe păcurar', ię bǫta șî fluieru, șî fuğe la uoi, șî s-întǫrče pe după o culme de dîmb [31]), după če le-ntǫrče pi colo, g'in sătenii colo, la sacu. Apă care cum g'ină: poc! [32]) uo, jîop!

— Măi, di că io stau de bg'irău!

— Da ...tu-z mama če ti-o făcut, încă bg'irău ni-i h'i, nu ne-ai mîncat satu pun-amu? Amu ț-om da noi țîie bg'irău!

— Măi, că stau io de bg'irău!

— Amu ț-om da noi bg'irău!

Apoi dă, care cum g'in acolo cu bota-n cap, în pk'ičǫre-m cuorp [33]), unde nemeresc. Îl omǫră, flu-ștu! [34]) cu iel acolo-n apă:

[28]) Pov. subliniază, cu stînga. [29]) Pov. subliniază, cu stînga. [30]) Pov. neagă, cu capul. [31]) Pov. schițează întoarcerea, cu dreapta. [32]) Pov. se răstește, cu dreapta. [33]) Pov. subliniază, cu mîinile. [34]) Pov. aruncă, cu stînga.

— Nǫ ! Acolo ț-î locu !

Să-ntorc, să-ntorc tăț acasă:

— No scăpat-am [35]) noi de Păcală !

Če să vedz? cîndu-i colo mai desară, Păcală:

— Du-lu-lu ! Du-lu-lu ! c-on fluier colo, din capătu satului.

— Nǫ — iče — cotaț, măi săteni, băgaz voi p...-m mama vǫstă — iče — că m-aț țîpat în apă [36]), da din apă — iče — če stînă de uoi mi-adun io !

— Ni măi ! bătu-tu-l-ar Dumn'ezău, iacă, ala șî din apă o-nturnat, șî cît am dat noi pi iel, că-am crezu că-i mort !

Haai tătă lumea la apă colo să saie tăz să-ș aduie șî iei uoi !

Sare unu, sari duoi... tą sar unu cîte unu, da a avut și-om popă acolo-n sat, înt-ala, s-o dus șî popa, s-o dus șî prot'easa, sar tăz, da popa rămîne la urmă; d-apî cîn sare popa, proteasa o rămaz măi la urmă, că ie o fost urma di tot ! [37])

— Da — dzîče preot'easa cîtă popa — : afund, afund, părinte — iče — că-acolo-s čeale cornute !

Atunș fluștuc ! șî ię după iei, ș-o rămas satu numai cu sîngur Păcală [38]), șî cu o stînă de uoi.

Apă așę că... șî voi draği ascultători, să nu vă luaz după Păcală, șî... să nu-l batez, de-a fa iel o păcălitură, să-l lăsăm cu-ačęię, șî noi sâ ni videm tăz de treburi.

Inf. Feier Nicoară al lui Timoc; Turț, rn. Oaș; *culeg.* O.B.—Al.A.; la 26.V.1963; *transc.* Al.A.; *durata:* 18′ 30″; A.I.F., i. 14084 (mg 315 b).

Pov. o știe: « am învățat d'i pi la mojneği, pǫt'e d'i la 14—15 an'i. » *De cînd n-ai mai povestit-o?* « nu o-am spus pǫt'e nič de 2—3 an'i ». Pt. motivul cu pielea ghicitoare, v. varianta « *cu ghicitoarea* ». Motivul vinderii excrementelor nu apare în variantele indicate la *Ianoș slugă la popa*.

[35]) Pov. subliniază, cu dreapta. [36]) Pov. subliniază, cu dreapta. [37]) Pov. subliniază, cu stînga. [38]) Pov. subliniază, cu stînga.

ROMÂNUL LA COASĂ

Să duče un om la popa să-i lucre, la cǫsă, cosască, şî să-i dęie-un font d'e clisă pă zî dîr cǫsă. Şî cosęşt'e şî popa, cosăsc împreună. Şî sara, cîn să termină zuua, ięşe luna.

— Ęi — zîče popa cătă om — atunčę va fi zuua d'eplin — zîče — cîn va scăpăta ş-aista [1]) — zîče.

— D-apă če-i ăsta? — zîče uomu.

— Aiesta-i frat'ele soarelui — zîče — ş-apoi cîndu-i, scapătă ş-aiesta, atunči-i zuua d'eplină.

— Nǫ, bin'e-i — uomu să-mvoięşt'e, cosęşt'e mai d'e-part'e. Are iel ideile lui, čeva. Ę, mai cosęşt'e şî popa, c-amu să lęsă pă uom coló, şt'iię că n'ij uomu nu va lucra dacă nu va sta şî iel p-acolo: mai lucră, şî mai nu. Şi cîndu-i să, aprǫpe să scapet'e luna:

— Nǫ, amu — zîče — męm cătă casă — zîče popa — n'e-om culca — zîče — şî — iče — ţ-oi plăt'i.

Ş-apoi pun'e fontu coló [2]) să-i măsure-ntîi clisa şî... Uomu mę ş-adučè um bolovan şî zdup! cu iel lîngă fontu popii.

— Pă če-i aista?

— Aiesta-i [3]) frat'ele fontului — zîče uomu.

— D-apăi cum?

— D-apăi şî sǫrele-o avu frat'e — zîče.

— Păi cum?

— Pă — iče — dacă nu pui [4]) — zîče — atita clisă aiče să ducă şi pă frat'e, frat'ele fontului — zîče — atunj — zîče — ači-z dau cu ielu-n cap! — zîče.

[1]) Pov. arată spre stînga, cu arătătorul drept. [2]) Pov. pune dreapta pe masă. [3]) Pov. pune dreapta pe masă. [4]) Pov. pune dreapta pe masă.

Ş-apoi fu musai să-i dẹie-atîta slăn'ină să tragă cu frat'ele fontului şî cu fontu. Atîta-i povẹstea.

Inf. Breanc Gheorghe; Cresuia—Beiuş; *culeg.* O.B.—D.T., în sept. 1961; *transc.* O.B.; *durata:* 2'; A.I.F., mg 1902 f.

Pov. o ştie « Tă d'i la oamen'i d'i la munčitori, cîn lucram îm pădure ». *Ai mai povestit-o?* « Tare dată, d'e dọuă uori, aşa ».

Are 4 *variante* din *Moldova*.

«ŢIGANU ŞI JUDICATORU»

A fost odată într-un sat, puate kiar în ţara nuastră, unde locuieşte şi uameni, şi mai multe feluri dă uameni, şi fierari, şi una alta, ierau acolo în satu ăsta doi večini, iei buni prieteni, una alta: Iiuon şi cu badea Giorge. Dă fapt, iei iera cam beţîh'i. Az, mîine, cînd şi cînd da ruată pă la prăvălie.

Într-o bună zi, s-apucă iei şi să-mbată strajnic, vin seara tîrziu acasă. Mergîndă pă drum p-întuneric-aşa, mai pîn noroi, mai una alta, ş-a mai adus iei aminte ba dă una, ba dă alta.

— Că tu mi-ai zis mie-ntr-o zi aşa, că tu mi-ai făcu mie aşa, că nu ştiu če... În fine. Cînd s-a apropiat dă casele lor, cîn să să despartă unu dă altu [1]), în loc să-j dea bună seara, nu ştiu če, s-a lua la bătaie. Jap! Dă-i ăla! Dă-i badia Iiuon lu badia Giorge, dă-i şi badia Giorge lu badia Iuon. Trusc! Plusc! Pînă la um momen dat, ca la oarče bătaie, unu rămîne bătut [2])! Aşa! Ţiganu care iera večin cu iei acolea, a auzit tuată mişcarea de la-nčeput, tot. Dimineaţa, cîn s-a sculat, să duče la badia Iuon, că iera cu capu spart.

— Bună dimineaţa, bade Ioane.

— Bună dimineaţa, măi cumetre.

— Če păţişi cu hoţu ăla az noapte ...tu-l în c... pă mă-sa? Te-a bătut di ti-a omorît — ziče. — Aşa! Fă-i pročes — ziče — cumetre, că iu ştiu totul — zice — ş-ai să vezi — ziče — să-l băgăm îm puşcărie — ziče — că-i un hoţ badia Giorge.

Bietu uom cînd a auzit, a prinz bucuros. Gata.

[1]) Pov. subliniază, cu dreapta. [2]) Pov. subliniază, cu dreapta.

— Numadecît, s-mă pui martor pă mine — ziče — da-mi iei, cînd om pleca la judicată, ai să iei ș-on clondir cu rakiu, să mai b'em pă drum.

Bun ! Îi face počez lu badia Giorge, badia Iiuon, om pročes strajnic dă lovituri, dă bătaie. Pune țiganu martor, ę !

Cînd a venit ziua judecății, čitații la inculpaz, la reclamant, martorului, toț să duc la judicată. Cîn să duc acolo, la judicată, če să vezi? S-așază pă scaun [3]), ca-n fiecare sală dă judicătorie, lume-acolo multă, aștepta și iei să le striğe pročestu. Strigă:

— Iiuon cutare, G'iorg'e cutare !

— Martoru: Fieraru cutare !

Gata !

— Ei, vino-ncoa [4]), măi țigane.

Să duče la judicător acolo.

— Ę ! Ia zi după mine:

« Jur în credința lu Dumnezeu să spui adevăru » — cum o h'i mai făcut iel, ca la oarče judicătorie. Așa ! ziče:

— Ia spune-mi tu miie — ziče. — Ai văzu tu pă cutare — ziče — dînd în cutare?

— Apoi dă unde să văd [5]), domnulea judicător — ziče — că iera întuneric bezna — ziče — de-z dideai cu deștele în uoki și ploua de turna cu cofa — ziče — nuaptea pă la mezu nopții.

— Păi — ziče — nu așa.

— Da — ziče — l-am auzit pă bietu nenea Iiuon rămnindă și pă hoțu-ăsta bufnindă-l mereu și trîntindă-l și rămnea săracu, betu...

— Mă — ziče — io nu te-ntreb c-ai auzit: ai văzut?

— Păi da dă unde să văd, domnule judicător, că iera întuneric bezna — ziče — n-auzi odată, ori nu-nțeleji și dumitale — ziče — că nu să videa de loc. Da dacă am auzit? !

— ...tu-z mama ta dă puorc să-s...t — ziče. — Păi io nu te-ntreb aičea c-ai auzit. Io te-ntreb c-ai văzut?

— N-am văzut, domle !

[3]) Pov. arată în lături, cu stînga. [4]) Pov. cheamă, cu dreapta. [5]) Pov. ține dreapta deschisă pe genunche.

Şi să scoală judecătoru cam necăjit di colo, dă la scaun şi jap ! [6]) doă palme [7]) ţiganului.

— Ai, ieşi-afară de-aiči, porcule. Aldată, aldată, să nu te mai iai după auzite. Să spui numa če vez tu.

Bietu ţigan, cam dă ruşinea uamnlor, cam dă frică, cîn să s-apropie să puie mîna pă ivăr să iasă-afară, a scăpat o băşină, pîrţ ! Uuu ! Judicătoru-a auzit dă la scaun, di colo. Tuată lumea a-nčeput a rîde în sală-acolo, nu ştiu če. A făcut kief. Să scuală necăjit judicătoru să-če fuga la ţigan şi-l soşeşte.

— Ia stai, mă măgarule — ziče. Să opreşte ţiganu.

— Da če-ai cu mine, domnule judicător — ziče — če tot ai cu mine?

— Mă, če, aič ie porcăria lu tat-tu če vorbeş tu? — ziče?

— Da če mă faş porcărie? — ziče.— Io sîn şi io un creştin cum m-a lăsa Dumnezeu.

— Cum — zîče — măgarule — iče — de če te-ai băşit aičea — če?

— Da nu m-am băşit, domnulea judicător — ziče.— Lasă-mă-n pače.

— Cum, măgarule — ziče — de nu te-ai băşit — ziče. — Nu te-am auzit io dă la scaun di colo — ziče — că te-ai băşit aij?

D-apăi ţiganu numadicît pac ! pac ! dọuă palme.

— Apăi n-ai spuz dumitale, că după auzite să nu să ia nimenea — ziče? — Acuma mi-ai spus că, na, să nu te iei după auzite.

Şi jap şi ţiganu doă palme judicătorului şi di colea a işit pă-uşă afară [8]) şi mînă !

Inf. Gh. M. Rădoiaş; Bătrîni—Teleajen; *cules* în Bucureşti, 19 martie 1956 de O.B.—C.B.; *transc.* T.B.; *durata:* 5′; A.I.F., mg 1076 c.

La terminarea înregistrării, pov. observă: « ieu če ştiu, spun, vorba aia: « p... mea de ţ-o treče, p... mea de nu ţ-o treče ».
Pov. o ştie: « asta nu ştiu čine mi-a mai spus-o ». Cînd? « Nu aşa de mult: vo 10—15 ani ».
Ai mai povestit-o? « Da ».

[6]) Pov. tresare. [7]) Pov. loveşte palmele de 2 ori. [8]) Pov. subliniază, cu dreapta.

ȚIGANUL CU CAII POPII

Țîganu-o mărs s-o spoved'i la popa. Tă l-o-ntrebat č-o luat, č-o furat, șî cît'e č-o făcut.

— Păi, am gînd'it — gînd'ę — am gînd'it numa!

— Gîndu-i una cu fapta. Cînd ai gînd'it, ai șî făcut. Tot una-i.

— Să pǫt'e asta, părint'e?

— Da!

— Nǫ, păi, că să pǫt'e, să pǫt'e.

O mărs sluga odată cu caii — țîganu avea mălai în livadă [1]), în grăd'ină — o mărs cu caii la apă șî i-o scăldat, că p-acolo-i iera trečerea. O trecut cu caii p-acolo șî sluga o rămas, o grăi cu altu [2]), cu on uom. Șî caii păste gard s-o-nt'ins la păpușoi [3]), să, ar mînca păpușoiu, șî n-o mîncat.

Țîganu-o sărit pă cai șî i-o luat șî i-o dus șî i-o legat la iel în ocol. Sărit sluga:

— Da če, mă? Că nu ț-o mîncat.

— Nu-i slobod — zîče. — O vru [4]) să mănînče, șî gata! Du-t'e după popa [5]), io nu ț-îi dau, du-t'e să vie popa.

Nǫ, zin'e popa.

— Păi, măi țîgan'e, api cum d'e mn'i-ai înk'is tu caii?

— Așę, părint'e! D-api cum ai zîs dumn'eata cîn m-am spoved'it? Ai zîs că gîndu una-i cu fapta. Iel o gînd'it [6])

[1]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [2]) Pov. arată spre stînga, cu dreapta. [3]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [4]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [5]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [6]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept.

numa, da n-o mîncat, o gîn'it. Ai zîs că tot atîta-i, tare că mînîncă, tare că nu!

I-o dat parale țiganului și ș-o scos caii.

Inf. Gherman Vasile; Rozavlea—Vișeu; *culeg.* O.B.—S.G.; în 8 mai 1962; *transc.* O.B.; *durata:* 1'; A.I.F., mg 2266 e.

Pov. o știe «încă d'e mult, d'im băiețîie.»

Snoava e atestată în toată țara, i se cunosc 7 variante similare (diferă doar amănuntele).

În catalogul Thompson (ed. 1961), tipul acesta (1804) este atestat numai în Franța, Italia, Jugoslavia și Cehoslovacia, apoi în Cuba.

MOȚII ȘI POPA

Pă vremurile mai d'e mult, nu iera batoză pi la noi, ad'ica n'iś pă alt'e locuri, că iera batoză rari. Mereau moțî d'e-aiśa d'im part'ea Bradului d'i p-acolo, ven'eau moțî cu-mblăśiii la-mblăśit, cît'e-o grupă d'e cît'e patru, d'e tri, d'e doi, cum să hotărau iei d'e să strînźeau pręt'in'i laolaltă. Or plecat moțî cu-mblăśiii, d'eodată n'imer la um popă. Să duc moțî îm patru ș-îmblăt'esc îm patru în șură la popa. Șura largă, să pun moțî la-mblăśii, dau să meargă tip-tip, tip-tip ! Vin'e popa șî să uită la iei cum îmblăt'esc.

— Mă — zîče — băgaz d'e samă — zîče. Iśe — un'e rămîn'e cît'e-on spic — iśe — mai das cu-mblăśiii după iel d'e îl mai zdrobiț. Nu lăsareț— zîče — că, vez, bǫmbele-s scumpe.

— Bin'e !

Moțî luǫră samă. Unu mai, o țîră mai înteresant — o sărit, cum o dat iel cu-mblăśiu, o sărit on spic la popa pă spat'e, s-o prinz la popa să spat'e. Hălalalt o văzut șî, spicu la popa pă spat'e, jîîp ! cu-mblăśiu la popa pă spat'e. Popa:

— Nǫ, păi d'i śe dai ?

— Apă — iśe — acoló o fos spicu ! Dumn'eata ai zîs — iśe — că să dau după spiśe, să nu rămînă spiśele n'ebătut'e. Pă-l bat șî la dumn'eta-n cîrcă.

Așę c-o foz bun bătut la popa-n cîrcă șî or lucrat la popa pă cum, cîn or terminat ș-o rămas cu, da popa bătut cu-mblăśiu.

Aia o fost.

Inf. Oneșan Petru-Truc; Cerbăl—Hunedoara; *culeg.* O.B. în 20 iulie 1960; *transc.* O.B.; *durata:* 2'; mg 1722 c.

«ȚIGANU ȘI BARDA» *)

A fost odată într-un sat un préot care, dă felu lui, umbla pîn sat cu botezu, cu dascăl, cu una alta, însă dă meserie iera cam hoț. Într-una din zile — mai pișca di pîn casă cîte čeva če-i vinea înainte acolo, če videa că nu ie puz bine, îi da uordin dascălului și băga-n dăsaği.

Un fierar simțise treab-asta. Če s-a gîndit fieraru? A ascuțit o bardă bine, a băgat-o-n foc, a făcut-o roșie. Cînd a văzut că ieste apruape să y'ie botezu să intre la iel în casă, numadicît a lua barda și-a dus-o și-a pus-o pă pragu ușii. Așa. Și intră r'epede în atelieru dă fierărie și spune:

— Părinte, dučeți-vă-n casă și botezaț. Că io am treabă și nu-i femeia ačiia.

Gata! Cînd a intra părintele la pragu ușii, barda iera pă prag, frumoasă, lustruită. A înčeput a cînta:

— În Iordan botezîndu-te tu, Duamne,
Șterğe barda, măi Stane!

Stan, care iera cu dăsağii-n spinare, numadecît haș! S-o bağe-n dăsaği. Cîn să puie mîna pă ia, l-a fript, a scăpat-o jos...

O ștersei
și mă fripsei
...tu-i măiculița iei!

Fraților, vă rog să ne scuzați. Noi čiobanii ăștiia nu prea știm să vorbim. Če să faș cu čiobanii. Una știe alta fače.

Să mănînče tot če-i plače,
Să bea apă din izvuare,

*) Pov. a anunțat greșit titlul care e, de fapt « *Popa și barda* ».

Să cînte din fluier tare
Și să duarmă la răcuare!
Auzi viață de trăit, s-ajunji čel puțin la noăzeji dă ani!

Inf. Gh. M. Rădoiaș; Bătrîni—Teleajen; *cules* în București în 20 martie 1956 de O.B.—C.B.; *transc.* T.B.; *durata:* 2′; A.I.F., mg 1079 b.

Pov. o știe: « de la un fierar dă la noi de-acolo — ie romîn; de mult, poa să fie vo 20 dă ani. Mi-a spus-o o singură dată și ieu am ținut-o minte ».
Ai mai povestit-o? « Da, pi la stînă, scoteam cîte-on tăčiune și zičeam:
— Na, bagă asta-n sîn, cum a băgat dascălu barda-nroșită în desaği! »

Snoava e atestată în toate provinciile, în 13 variante; în unele, numele dascălului e Stan, în altele Filip, iar formularea versurilor cîntate diferă de cea din varianta noastră.

NEVASTA ŞI POPA

Ierasă într-on sat on flăcău, frumuşăl flăcău. Acuma, să-nsură; umblă şî iel şî capătă o puicuşǫră iar frumǫsă d'in-t-al sat.

După če trecu — trăiră împreună amîndoi on timp d'e vrẹme — n'evasta porn'isă în poziţie. Făcu on copil la o bună vreme. La urmă, să dusă să meargă cu iel la molidvă, ven'i timpu-ăla care trăbuię să ducă la şasă săptămîn'i, după običeiurle nǫste, la molidvă. Însă iei n-avęu popă în sat, iera popa în altu sat. Aşe, să dusă biata n'evastă, luǫ trǫca susuǫ-ră — cum merem noi cu trǫca — şi să dusă să-ntrebe la popa să-i facă molidvă. Pă iče popa cătă ię:

— Bin'e, îz fac molidvă, da — iče — dacă t'e culči înt-o nǫpt'e cu min'e.

Ię nu zîsă n'imic, luǫ copilu şî plecă mai d'epart'e. Să duče la al doilea popă, că iera în satu ăla tri popi, iera satu cam mare, cuprind'ę mai mult'e sat'e.

Să dusă la al doilea popă, iară-aşă.

— Či bin'e, îs fa molidva numa dacă t'e culči înt-o nǫpt'e cu min'e.

Ię nu zîsă n'imic, luǫ copilu, să dusă la al triilea popă şî ăla tot la fel iče:

— Dacă t'e culči înt-o nǫpt'e cu min'e, îz fac molidvă, dacă nu, nu!

Ię-ntǫrče năpoi acas şi-i spun'e la bărbatu, iče:

— Măi bărbat'e, ioi če zîsără popii. Zîsără că lor atîta li să căzu d'e cu plăčere d'e min'e şî spusă că num-aşă îm fac molidvă dacă mă culc cu iei.

Bărbatu:

— Tu! spun'e că io mă duc la mǫră astară şî du-t'e iar să-z facă molidvă şi spun'e-le să vină. Să vină astară, că io mă duc la mǫră, că io m-ascund un'eva.

Iel s-o dus şî s-o ascuns. Ię să duče la molidvă. Ię copilu şî să duče la popa ăl d'inti, îi face molidvă, îi spun'e:

— Pă sară să vin'i.

Şî cîn tărmină ăla cu molidva, să duče la al doilea popă. I făcu molidvă, i spun'e şi lui:

— Să vin'i pă sară!

Da ię nu spun'esă d'i la unu la altu că ia pă toț îi k'eamă înț-aia sară.

Să duśe la al triilea popă să-i facă şî ăla molidvă, spun'e şî cătă ăla:

— Să vin'i tot pă sară.

Însă bărbatu ierasă dus d'e-acasă. Cîn să făcu sară, să pomęn'e că aud'e pă čin'eva la uşă, n'evasta d'in casă. Iacă un popă întră în casă.

— Nǫ — iče — am venit, un'e.

— Bin'e c-ai venit, bine.

— Să pregăteş čeva mîncare şî d'e beut, c-apoi n'e îndrăgostîm.

Umblă ię, să făcu, încoači, încolo, că pregăt'eşt'e mîncare. Cîn ię să pregăt'ească, aud'e la uşă iară bocăn'in.

— Vai, vin'e bărbatu! Un'e să t'e-ascund, domnu părint'e? Hai bagă-t'e pă buduroi.

Pă urmă, întră hăla popă în casă:

— Nǫ — iče — să ne îndrăgostîm.

Iel prinsă co d'e ię să să-ndrăgostască, ia spun'e:

— Nu, trăbă să mîncăm čeva, să bem, ş-apoi n'e îndrăgostîm.

Pună umblă ię încoači, încolę să facă mîncare, s-aud'e iar la uşă čineva. Ię:

— Vai, părint'e, vin'e bărbatu — iče — du-t'e bagă-t'e co pă buduroi.

Bagă şî pă-ăla tot acolo.

Întră al triilea popă. Cum să dă cătă ię să să-ndrăgostęze.

To la feli îi spun'e:

— Uită-t'e, trăbă să folosîm čeva mîncare, beutură înaint'e, apăi n'e îndrăgostim.

Pună umblă ię iară, încoači, încolę, să pregăt'ească, s-aud'e bărbatu la ușă.

— Vai, părint'e, vin'e bărbatu. Du-t'e, aruncă-t'e co pă căloi.

Iel nu șt'ię că mai sîn doi acolo. Să bagă iel tot aco, popa. Bărbatu intră în casă, întreabă:

— Tu, găt'iș čeva d'e mîncare?

Ię spun'e:

— Nu — iče — că n-au tăcut còpilu șî nu putui să fac — așă ș-așă. Iče:

— Du-t'e pregăt'eșt'e čeva.

— Păi nu poči.

— Că musai. Du-t'e, fă focu coló pă vatră la cuptoŕ acolo, la căloi că eu mă duc șî tai un purčel d'i la scrọfă, și činăm.

Ię:

— Nu poś să fac că n-am timp, șî nu poči.

— Lasă, să mă duc ieu.

Să dusă bărbatu șî strînsă gozuri d-ęlea ręle d'i pe-afară, paie, mai pleavă, una alta, șî făcu fum aco șî n'ecară popii d'e fum. Iacă să pomęn'e cu on popă, zdup ! aco pă foc, în gozu ăla.

— Ęęi — bărbatu — iot'e če purčel gras am io aičia, če grăsun — iče. — O să-l tai pă ăsta.

Tăie capu la popă șî-l băgă su pat. Dup-aia mai făcu, pică altu popă. Tăie și p-ačela.

— Hei, că altu grăsun mai gras șî mai frumos.

Tăię și pe-ăla și-l băga su pat. Dup-aia, mai făcu foc. Șî iară măi făcu, pică, pică șî al trielea popă. Tăie și p-ahăla șî-l băgă în casă, îl țîpă în miljocu cășî.

Ma îi spun'e:

— Acu — iče — să mai vină și dracu să n'i-l ięę, că am d'estui aičea, če să mai fac cu iei, să mai vină șî dracu să mai ięę.

Cîn găti vorba, iaca intră un uom în casă.

— Bună sară, măi uamen'i!

I-or mulţămit.

— D-apăi če fačeţ?

— Dacă — ię če — n'e necăjim aičea cu mortu ăsta iče — şî mă rugai d'e dracu, să vină să-l ię, d-apăi nu vin'e să-l ię.

— Pă — iče — tomna ieu-s dracu, ven'i să-l iau.

— Pă bine, ię-l — iče.

— Pă-l iau, numa dacă-m dai copilu mie.

Iče: — Io ţî-l dau dacă mi-l duči popa d'e-aičea, să nu-l mai văd aič.

Dracu luo pă popă în cîrcă şî să dusă cu iel d'eparte în n'eşt'e rîpi ręle şî ţîpă pă popă aco şî-ntǫrče năpoi după copil, să i-l dęe. Cînd ajunğe dracu să să baje în casă co; uomu scoasă pă hăla popă, în miljocu căsî. Dracu cîn îl vęd'e:

— Iǫ păi — iče — popa iară-i aič.

— Apă — iče — io če să fac, nu poči da copilu — iče — că nu l-ai dus. Vez — iče — că-i popa tot aia-a ven'it înaint'ea dumneata. Pe un'i-o ven'it, pe un'i-o ven'it — iče — mă mirai că să bagă înaint'e la dumeta în casă — iče — şî io cum să dau copilu dacă nu-l duseşi, să ni-l duči, iară, atunčea ţî-l dau.

Luo şî pă-ala popă. Dracu n-o şt'iut că-s atîţa popi aco, o gîn'it că-i tă hăl d'intîi. Luo şî p-ăla şî-l dusă măi d'epart'e în n'eşt'e munţ, în n'eşt'e rîpi. Îl ţîpă. Cîn întǫrče înăpoi, uomu scǫsă pă hăla popă în miljocu căşî. Cîn să bagă d'iavolu în casă:

— Pă — iče — iară o ven'it! Păi iară!

— Pă — iče — să-m dai copilu, că io če să fac, nu poči să scăp d'e iel.

— Păi, nu ţî-l dau pînă nu-l duči, vez că l-ai, cum l-ai dus, nu l-ai dus — iče — să ved'e că l-ai pus aprǫpe, d'e-aia o ven'it iară. Du-l un'eva mai d'epart'e.

Plecă cu iel iară şî-l dusă mai d'epart'e în n'eşt'e munţ. Ven'in pă cale, bietu dascălu d'in comună o plecat, că făčę part'e înt-altu sat mai d'epart'e, învăţa copiii. Plecă să să ducă aco în satu ăla la şcoală, să tîln'eşt'e cu dracu în cale.

Dracu cîn îl ved'e, socoat'e că-i tăt popa ăla d'e-o fost aco la uomu ăla în casă, î luǫ în cîrcă.

— Stăi, că ț-arăt ieu țiîe, t'e-oi duče ieu măi d'epart'e șî d'e tri uori t'e-am dus pună sus și tătd'eauna veniș iară, stăi !

Luǫ pă dascălu în cîrcă, da betu dascăl plînję și să jelę čin'e-i ăla d'e-l luǫ. Îl dusă pă dascăl șî mai d'epart'e șî-l țîpă pă n'eșt'e rîpi, șî-ntǫrsă năpoi. Pună întǫrsă dracu înăpoi, uomu-i spusă la muiere:

— Tu ! Tu spun'e că copilu i-al tău și tu i-l dai numa dacă-z pǫt'e fače on in'el d'im păru tău. I dai un păr să-z facă on in'el, atunčia-i dai copilu.

Cîn vin'e dracu:

— No — iče — acuma vă scăpai d'e popa, acu să-m daț copilu.

— Da, io — iče — ță-l dau — uomu — întrabă femęa, că-i al iei.

Če: — Ieu numa așă ț-îl dau, dacă-m poț fače on in'el d'in păru m'eu.

Atunčea-i spun'e:

— Ba cum să nu.

Dracu, prost, o gîn'it că-i pǫt'e fače.

— Îț fac !

Să dusă dracu, cîșt'igă iel o nicovală, cășt'igă un čiocan, cleșt'e, če-i trăbă d'e meserie, șî s-apucă — čeru păru la ię — și s-apucă aco cu păru, îl pusă pă n'icovală, și-i da cu čiocanu. Če să n'imeară iel păru !

Păru subțîre, n'i n-ajunje să să n'imeară între čiocan șî n'icovală. Să-ndoię d'e vîrv în sus, să-ndoię încoló, in'el nu să făčę. Atunčia uomu-i spun'e:

— Măă ! Nu așă — iče — prostule, să fači in'elu. In'elu să fače la ferar' co pă n'icovală șî-îl căleșt'i în foc o țîr, șî dupaia poț șî-l fači, a nu așę !

Să dusă cu iel la ferar'. Acoló mai čercă și-aco să mai bocăn'e la iel, ferariu-i spun'e:

— Ăă, țî-s d'ejt'ele șî mîn'ile așă lunj. Trăbă tăiat'e mîn'ile d'i pe-aičea, c-atunčia — iče — numa poț că să fači.

Îi tăię, iče:

— Na!

Lăsă mîn'ile, le tăie ca să poată să facă mai bin'e-aco să lucre. După če-i tăie mîn'ile bg'etu dracu rumasă fără, fără copil, că ţîpă păru în foc să să călească păru, să pǫtă să-l facă. Iel cîn l-o ţîpat în foc, păru a ars, če să mai aibă d'e un'e-l lua să mai facă in'el. O rumas apăi fără copil.

Vin'e la uom năpoi:

— Nǫ, îm dai copilu?

— Pă — iče — nu mi-ai făcut in'el.

Atunčea să făcusă zuă şî dracu o fujit ş-o rumas copilu omului.

Inf. Ilona Sînziana din Boşorod—Haţeg; *cules* de T.B. la Buc. în 26.II.1951; *transc.* O.B.; *durata:* 9′ 38″; A.I.F., i. 10912.

Snoavă cu elemente de basm (păcălirea dracului prost).

Motivul cu cei trei morţi (trei gheboşi), pe care purtătorul îi crede unul singur ce revine, apare în toată ţara, în 10 variante; cu puţine excepţii, cei trei morţi sînt preoţi.

Motivul despre imposibilitatea îndreptării firului creţ de către diavol apare în contextul altor 24 variante din toate provinciile ţării. Schullerus, la nr. 1175, indică 3 variante (omise de Thompson, în *Types*). În catalogul Thompson (ed. 1961), tipul despre cei trei gheboşi (1536 B) este atestat în toată Europa, apoi în India, China şi America.

TREI POPI LA O NEVASTĂ

O n'evastă frumǫsă să găsę întu sat. Şi iera-n satu-ačela tri popi şi o vę iubi a tus-tri. Da ię nu-j d'esbina cred'inţa d'e bărbat, d'icît ięi tă mereu o întreba. Ę, să vorbęşt'e cu bărbatu.

— Lasă, că-i, îi supun'em noi pă popii ęşt'ia odată, dacă umbli după min'e, d'e n'i mîntuim d'-ei.

Cînd îi înt-o zuuă, pleacă bărbatu la oraş că iera-n aproape şi-ntrebă un soldat:

— Măi! Dacă vi la min'e-astară, t'e culj la min'e, t'e hărăn'esc bin'e şi-z dau vreo două sut'e d'e lei să-m fači on sărviči, că tu văd că iej voin'icu.

— Viu — zîče soldatu — după če-nnǫptă — că iel — zuua, ia nu poş, pe-či, să-m fac treaba.

Mę la uom, după če-nnǫptă. Şî ię vorbeşt'e cu popii, îi, pă unu-l bagă-nto cămară[1]), pă unu-ntu cot'eţu, pă unu-nt-altă cameră.

— Ş-apu fişt'icare, la uara cîn voi k'ema io, va fi libăr, iţ ieşi[2]) şi iz vin'i la min'e la cameră. Că bărbatu nu-i acasă.

Soldatu d'i colę ascunsu, bărbatu-nt-al loc ascuns, ię mę şi d'eşk'id'e um popă[3]). Vin'e la uşă-ačela. Nǫ, l-apucă soldatu şi haide cu iel la Criş la apă, să dęie cu iel pă apă. Mę cu iel, dă cu-ačela. Pă cîn soseşt'e napoi.

— Dusăşi-l?

— Da! D'e-ačela mă mîntuii — iče.

Mę şî scloboad'e-altu.

[1]) Pov. se uită la stînga spre cămara casei. [2]) Pov. pune arătătorul stîng pe masă. [3]) Pov. pune arătătorul stîng pe masă.

— D-ind'e t'e-ai mîntuit, că iată-l-ai [4]) iar înapoi la ușę — iče.

— D-apă că țîpatu-l-am [5]) — zîče — d'e-am crezut că nu mai vin'e pînă-i lumea — iče.

— Pă iară-i ači !

Iar mę și-l apucă și p-ačela, îl duče. Dă și cu-ačela. Vin'e napoi.

— Dăduș cu iel?

— Da !

Ię mę șî sclobǫd'e čelalalt. Vin'e la ușă čela.

— Dusășî-l?

— Dusăiu.

— Păi bin'e, d'-ind'e-i ăsta la ușă dară? Că iată-l înapoi la ușă — iče.

— Ăău ! [6]) — iel apoi, čiudosu.

Iară să duče și-l apucă p-ačela apăi și mę și cu-ačela și dă pă apă cu iel. Și p-atunči tomna să zărę d'e zuuă.

Atunș tăln'ęșt'e al popă cîn treče păstă apă, trecîn pă pod merę înt-un sat nu șt'iu [7]) după če treburi o avut iel. Ș-îl vedę-ačela.

— D-apoi în nǫpt'ea asta — zîče — tătă nǫpt'ea tă cu t'in'e-avui d'e lucru ! T'e țîpai pă apă șî iară mei napoi?

Și-apucă și pă čela și dă și čela în apă [8]). Și fu patru popi ! Și vin'e la om apăi și-i dă ban'ii pă cît îi făgăduisă și să duče-n treaba lui și cu patru popi mîntuiț, în loc d'e unu.

Inf. Buha Gheorghe; Cresuia—Beiuș; *culeg.* O.B.—D.T. în 28 sept. 1961; *transc.* O.B.; *durata:* 3'; A.I.F., mg 1918 b.

Pov. își amintește doar că o știe « d'in tînereț̨e ».

[4]) Pov. arată spre stînga, cu stînga. [5]) Pov. pune dreapta pe obraz. [6]) Pov. duce dreapta la cap. [7]) Pov. ridică mîinile. [8]) Pov. aruncă cu dreapta.

«POVESTEA CU POPA ȘI CU DIACU»

Îi bun! Iera pi la noi pin comună, frate G'iță, un popă sau preuot, cum îi zîčeț pe la dumn'evǫstă? Amu cum vrei să-i spui, nǫ, hai, či-o mai întinde vorba!

Popa nost, če să vedzi, îi cam plăčea femeile. Ei, iera o comună așă cam doi-trei kilometri di la comună di la care făčę sărviči, o pus uok'ii colo pe o nevastă frumǫsă.

«Aah! — popa să gîndę, cum ar-m-aș iubi io cu-ačę.»

Bine, intră în vorbă cu nevasta. Neveste-i zîčę Mărică și bărbatu-său iera un uom gospodar', bun gospodar', și ię ținę mult la bărbatul iei. Če să vedz, intră îm vorbă, da iera prieten bun și cu diacu — pǫte i-o plăcu și la diacu femeile — intră în vorbă cu Marica. Popa, če să vedz, avea un țap pi-acolo pin grădină, îl ținusă cam bine, iera gras țapu, bine, bun de mîncat! Unsuros, săuos acolo, țapu. Apîi cîn vorbęște-a dǫ-uară cu Mărica.

— Če zîči, Mărică, cum ar fi socoteala de-așă, cum ar fi pi dincǫče?

— Bine — zîče Mărica — am putę ca pe mîni, dacă dumn'eta, părinte — zîče — ai aduče țapu ăla să-l mîncăm, să ne vesălim, ș-așă laolaltă.

Bine, popa ș-o luat la inimă socoteala că nu o uita pe Mărică, ię țapu, îl duče colo. Da Mărica, če să spui, îi spune la bărbatu-său, lu Ion:

— Cǫtă, Ioane, că popa are să g'iie cu țapu! Da cînd are să între pe vraniță, tu pune mîna pe ruda porșuorilor, apoi trağe popii două-tri! Fuğe iel atunș și lasă țapu, ș-atunč ne

rămîne nọă, şî-l mîncăm noi [1]), nu ne mai trebuie să ne-ncurcăm cu popa, şî să mă mai ięi la bătaie, pe cînd îi lua pin iscọde şî-i afla că...

Bine, iacă după vorbele ale, şî vine şî popa cu ţapu. Întră-acolo pe vraniţă, să bagă în curte. Iacă Iuon ięsă di pi după şură cu o rudă de-o porşuorilor: pọc! poc! la popa. Nič una, nij dọu, dă-i bătaie! Fuğe popa cîţu-l ţîn pičiọrele, pierde şî pălăria [2]) pe-acolo, fuğe-acas. Cîn vine-acasă, aprọpe de casă, de čine dă cu uok'ii-ntîi? De dascăl, de diac, cum zîčem noi. Popa — uitasăm să vă spui — avę un cal de călărie, zîče cătă diac:

— Mă dięče! Uită če-i socoteala cu mine: io am dus on ţap colo la Mărica, şî — zîče — ia če ọm păţît-o. Da ia vedz tu če-i cu ţapu cu-ala. Ię calu mn'eu şî te du pîn-acolo, ca să nu te duş pe jos. Îi da o fugă răpide!

Încalică diacu pe cal, să duče acolo. Da Mărica cam ştię če gînd o să aibă popa.

— Cọtă zîče — cătă Iuon, cătă bărbatu-său — că acuma are să, să trimată popa pe diac, apoi — zîče — grij de rudă şî-i trağe şî diacului vo cîteva, să rămîie şî calu!

Iacă numai şî naşte şî diacu! Întră pe vraniţă. Cum întră pe vraniţă, Iuon pe după şură, cu ruda, apoi dă-i, dă-i! Sare diacu jos de pe cal, tund'e-o la fugă! Iuon pune mîna pe cal, pe frîu calului, îl bagă în grajd'! Ei, acuma şî ţapu-i lîngă cal! Ţîne, fuğe diacu cît îl ţîn pičiọrele, fără pălărie, apoi popa, ascuns şî pi di-ncọče, ca să nu-i ięi sama preuteasa că-n če fel de lucruri îmblă iei, şî pi dincọče, şî pi dincolo, iacă dă cu uok'ii de diac.

— Nọ — zîče — dięče — încet aşę, şt'i ca să nu-i ięe sama preuteasa, zîče — dięče! N-ai văzut — iče — cumva pe męhęhę?

— Ęę — zîče — văzut-am — iče diacu — pe dracu să te ięe — iče — că ihọ-họ o rămas acolo! — iče.

[1]) Pov. subliniază, cu dreapta. [2]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Şî cam aşę o fos povestea cu popa. Acuma putem să plecăm la masă,

dacă v-aţ aduz de-acasă;
că uom cu uom aşę să-mbie,
care are nas, nu viie !

Inf. Feier Nicolaie-Timoc; Turţ, r. Oaş; *culeg.* O.B.—Al.A., la 25.V.1953; *transc.* O.B.; *durata:* 5'; A.I.F., i. 14 088.

« *FEMIA ȘÎ HAMANTU* »

A fost odată ca ničiodată într-un sat, poate kiar din țara noastră, o femiie; avia și ia un om, un țăran munčitor, săracu, iel nu trăia decît munčea pă la boieri mereu. Pleca primăvara șî vinea tuamna. Acu, femeia rămînea acasă [1]), mă rog, iera femiie tînără. La una, la un momen dat, și-a găsit șî ia un hamant în sat. Če să vez? Al doilea an, uomu n-a vrut să să mai ducă la muncă, če i-a spus?

— Femeie — ziče — anu ăsta nu mai mă duc, că am trăit rău la hoțu-ăla de boier — ziče. — Decît să mai sufer așa — ziče — mai bine stau acasă cum o da Dumnezeu.

— Ei, uomule, că n-avem cu če trăi, că nu știu če... Ei, nu să puate, te duči.

— Nu mă duc măcar če-ar fi.

Acu, femeia nu iera de muncă, da ia trebuia să mai vie-amantu [2]) pă la ia... Če să vez? Nu s-a mai dus săracu. Într-una din zile ia să-ntîlnește cu hamantu pîn sat.

— Fă — ziče — dobitocu ăla al tău nu mai pleacă de-acasă ničiodată, mereu îl ți?

— Nu mai pleacă, mă — ziče — da pos să vii și cu iel — ziče.

— Păi cum să viu?

— Y'i frumos, intri-n casă. Pă iel îl culc la păr'ete [3]) și tu te culči la spatele m'eu [4]) — ziče — că patu-i dăstul dă mare.

— Și nu simte?

— Nuu simte! Cum să simtă?

[1]) Pov. subliniază, cu dreapta. [2]) Pov. subliniază, cu stînga. [3]) Pov. întinde dreapta în lături. [4]) Pov. arată înapoi, cu stînga.

— Bun!

Zis și făcut... Ăla i-a părut o mie dă ani pîn s-a făcut seară. Cînd seara s-a făcut, bietu uom a mîncat cu femeia, s-a dezbrăcat, s-a desculțat...

— Hai să ne culcăm.

S-a culcat. Iacătă șî hamantu mai tîrzîuor oleacă și să suie și iel îm pat, la spatele nevestii. Femiia să-ntoarče cu fața la iel, a-nčeput a vorbi, mă rog, că puate c-a mai făcut iei și-alčeva. La un momen dat, betu uom să pomenește și iel și vede că ie cam îndesat la păr'ete, nu putea să să mai sučească.

— Če fačem? — dă-te, fă [5]), mai...

Če: — Un să mă dau, că cad jos.

— Cum, fă femeie — zîče — n-am loc di loc îm pat ieu?

— Cum n-ai? — zîče — stai acolo, taj din gură.

Iel numa bagă mîna [6]) pă sub țoală pă la pičioare și-înčepe-a dibui pičioarile femeii. Cînd dincolo dă femeie, alte pičioare! Înnumără [7]) iel:

— Unu, doi, trei, patru, čin, șasă. Fă femeie — zîče — parcă-m pa la noi ar fi șase pičioare.

— Vai dă mine, uomule — ziče — te-ai strica — ziče — nu ma ieș sănătoz la cap, če, noi avem șase pičioare? — ziče.

— Da, fă — ziče — uite șase pičioare, iete, întră...

Ii! femeia, a mierlit-o [8]), ziče:

— Mi-e și frică să mai stau cu dumneata în casă pînă la ziuă. Dă-te jos [9]) dim pat.

Femiia numadicît, strînje pičioar'le frumos, îi fače semn șî hamantului să să strîngă și iel nițăl.

— Dă-te jos pă la capu patului [10]) p-acolo — ziče — ș-aidez la gura sobii, să-z discînt oleacă di opăčeală — ziče — că ti-ai strica de tot, vorbeș prostii — ziče — cu șase pičioare, să puate? cum?

[5]) Pov. mișcă din umeri. [6]) Pov. apleacă stînga jos, apoi o duce înainte. [7]) Pov. ține stînga jos, sub măsuță, și pipăie. [8]) Pov. ridică stînga. [9]) Pov. subliniază cu stînga. [10]) Pov. subliniază cu stînga.

Bietu uom [11]), numadecît sare jos dim pat, să duče la gura sobii. Ia, su pat avia o căldare care făcea mămăligă în ia. Trağe [12]) numa de...

— Hai stai jos iş, pun-te-n genuk'e.

S-a pus uomu-n g'enuk'e la gura sobii, sau cum s-a aşezat iel p-un scăunel, trağe [12]) căldarea care făčea mămăligă, iera de aramă, şi i-o pune-n cap.

— S-fi atent [13]) aij — ziče — niş să nu mişti, că io-z descînt foarte frumos să-s treacă.

Numadicît ia vătraiu de la gura sobii şi-nčepe a-i descînta:

Čioca, čioca, čiocălău,
Scuală, scuală, măi flăcău,
Şi te du la locul tău,
Că bărbatu-i fermecat,
Şade cu căldarea-n cap. Arde-o!

Gata, ăla numaidecît sare repede dim pat, iese pă uşă. Ţîşti! Şi mînă! Ei, îi ridică căldarea du pă cap şi-o bagă iar su pat.

— Ei, uomule, cum mai ţ-e?

— Aauleo, vai de mine [14]) — ziče — parcă m-am mai luminat oleacă.

D-în adevăr, că iel cît stătusă cu căldarea în cap, stătuse ca-m pămînt!

— Ei, haideţi îm pat acu!

Numadecît se duc îm pat amîndoi, ş-aşază frumos acolo.

— Ia-n numără pičioarile.

— Unu, doi, trei, patru [15])...

— Vezi, nu ţi-am spus io că nu ieş sănătos la cap — zîče — n-ai ştiut če vorbeşti? Bagă di seamă, că dacă încodată [16]) să mai întîmplă aşa, apoi trebuie să-z descînt de mai multe uori — ziče.

[11]) Pov. subliniază cu stînga. [12]) Pov. schiţează apucarea şi apropierea, cu stînga. [13]) Pov. duce stînga la cap. [14]) Pov. duce stînga la cap. [15]) Pov. subliniază, cu stînga. [16]) Pov. admonestează, cu arătătorul stîng.

Ş-am termenat-o!

Inf. Gh. M. Rădoiaş; Bătrîni—Teleajen; *culeș* în Bucureşti, 19 martie 1956 de O.B.—C.B.; *transc.* T.B.; *durata:* 4′ 20″; A.I.F., mg 1075 b.

« Aia n-aţi avut-o. Aia o ştiu de la un unk'iaş dă la noi, trăieşte ş-acu ».
De cîte ori ţi-a povestit-o? « Numa o dată. L-am avut vo două veri la oi — are vo 90 de ani şî ş-acum faĉe treabă. »
Cînd ţi-a povestit-o? « Dă dămult, aproape 20 dă ani. »
Ai mai povestit-o? « Da, mai la femei, la bărbaţi, mai mult cu băieţî vara acolo, că toată vara mă năcăjea; uneori le povestesc şi cîn mulĝe, că atunĉi îi linişte ».

Snoava este atestată în toată ţara în 14 variante — unele cu alte formule de descîntec care de obicei lipseşte. În catalogul Thompson, (ed. 1961), tipul 1419 H este atestat în Finlanda şi Italia. Subiectul se află şi în *Decameronul* lui Boccaccio.

S-o găta și o fost aşę că s-o dus on uom la mǫră. Femęe-sa să țîn'ę cu čiurdariu. S-a duz la mǫră, da cumu-i pi la mǫră [1]) pe-acol, pe-acol să șt'iu tǫt'e čine če fače, și cum, pin comună. Na, cîndu-i odată, da ziče femęia:

— Du-t'e, măi bărbat'e, la mǫră — ziče — că nu ieste fărină!

Ia o foz vorbită cu čiurdariu să g'ie sara la ię. Da mę la mǫră — da morariu o șt'iut că umblă čiurdariu la iei. Da iel, cum merğe la mǫră, și pune sacu jos [2]), și zîče, să pună să să șadă.

— Mă — zîče — apăi če?

— Apăi o zîs femęia — ziče — că am timp cîn să mă duc acas — zîče — pînă dimineață, dacă să nu mă duc — iče — că poč să pășesc în če urmă ră — zîče — și nu șt'i če să-ntîmplă cu mine.

— Mă — zîče — da prost iești tu, mă! — zîce morariu.

— Apă cum?

— Mă — iče — la tine-i čiurdariu în casă.

— Du-t'e, măi!

— Ba-i la tine čiurdariu în casă, sigur!

Nǫ bine!

— Hai și na, sâ măčini! [3]) Să mačini și te du aca unadǫă, că-i aco la tine čiurdariu în casă.

Așę și fače: mę și mačină, și să ię și să duče uomu acasă. Męre-acasă, strîgă la ğeam:

— Femęie! descuie ușa!

[1]) Pov. subliniază, cu mîinile. [2]) Pov. schițează așezarea, cu stînga. [3]) Pov. agită dreapta.

Nimic !
— Femęie ! descuie ușa !
Nimic.
Da zîče čiurdariu d'i co:
— Auz, c-ala ți-i bărbatu — iče — meri d'escuie !
Če să fac amu?
— In taș tu — zîče — șăz acolo îm pat.
Da, cîndu-i odată, da zîče:
— Măi femęie ! d'eșk'id'e ușa !
— Čine-i la jeam?
D-apăi zîče.
— Că dǫră io-z, bărbat'e !
— Meri, mă — zîče — că tu, că nu samănă [4]) — zîče — pe vǫče — zîče — că să h'i tu ! — iče — on uom car'le vrę să-j bată jocu de casa m'ę! Du-te-n drumu-ț — zîče.
— Că taș, tu, că megiș, că doară mă cunoșt'i [5]) că-z io — zîče — apăi cum?
— A nu ieș tu — zîče — că nu sameni ! Ai d'e io — či — nu ieșt'i !
— Ba io-s, femęie, năposti-mă, că pk'iei d'e frig aič.
— Du-te, du-te îm...
Într-atîta timp, da zîče čiurdariu:
— D-apăi ieu — zîče — une să mă bag?
— Hai — zîče — bagă-t'e su covată colę [6]) ię șez îm pat.
Da — zîče — g'ine, îl mę șî-l nęposte în cas:
— Tu șăz numa îm pat — zîče către čiurdar'.
Nǫ, da g'ine.
— Mă — zîče — țîpă iute jos [7]) — iče — măčinișu pe laiță șî hai t'e pune ğios !
— D-apăi — zîče — če?
— Hai — zîče — că tu, uomúle, ai pășît în urma ŕę ! Ț-am spus să șăz acolo — zîśe — la mǫră să nu umbli nǫpt'e? Că če uită-t'e, na-t'e: amu șî graiu țî să smint'i.

[4]) Pov. subliniază, cu dreapta. [5]) Pov. dă mîinile în lături. [6]) Pov. arată în lături, cu capul. [7]) Pov. schițează așezarea, cu dreapta.

Odată și aduče și pune [8]) o covată mare pe bărbat. Și ię d'e-acolo cu care umblă îm foc, și-nd'eamnă:

— Duh necurat [9])
Scǫlă-t'e d'im pat
Și te du pe după carn'e
Și haide mîni sară iară!
C-a mn'eu bărbat-iče
Trabă săn'iat
Cu nasu... cîndu-n čela, cîndu-n čela! — vorbe mai prǫste, și n-an vru să zîc.

Nǫ așa că čiurdariu să mai înt'ind'e îm pat, să mai — apăi zîče: Și spăla obięlele [10]) — zîče:

Uiti-te ręlele!
C-a mn'eu bărbat — iče
Trabă săniat dară
Cu nasu dint-o hăzănie în čealaltă.

Nǫ, să scǫlă čiurdariu cîtigan, mę și-ș ia obg'ięlile și să-ncalță, și să duče. Nǫ, dac-o ieșît čiurdariu afară, da zîče:

— Hę! Femęie!

— Da!

— Auzît-am io pi la mǫră d'e t'ine, auzît-am io purtaria ta!

— Če purtare, uomule? Če? Če-s aięste d'i la t'in'e?

— Da! Hî! hm! Știu io! Auzît-am io, hî! Că la tine umblă čiurdariu!

— Du-te femęie, du-te! Če mai vorbej de ale? — femęia cătă iel. Nǫ lasă numa, că dimineață [11]) ieși-oi io col la čiurdariu ala. Măi, ii ved'ę tu če fa io cu iel! Nǫ lasă!

Ięsă dimineața acolo în drum. Bărbatu cu vačile ięse și:

— Hei bărba d'e cîn'e! Așę ș-așę cu mine! Če ai bai cu bărbatu mn'eu, mînca-ț-ar — iče — pîntu jîos?

— D-apăi că tu femęie! Tači și lasă čiurdariu îm pače [12]) — iče — če-l ocărăști toma așę rău? Du-t'e și t'e du și-z

[8]) Pov. schițează răsturnarea, cu dreapta. [9]) Pov. subliniază, cu dreapta. [10]) Pov. subliniază, cu dreapta. [11]) Pov. subliniază, cu dreapta. [12]) Pov. lasă stînga în jos.

vez de triabă ! Nu uocărî uomu — zîče — pe drum, t'e du în casă !

Cu-aieştea am înterminat.

Inf. Bota Grigore; Turţ, r. Oaş; *culeg.* O.B. la 22 mai 1953; *transc.* O.B.; *durata :* 5'; A.I.F., i. 14064.

Pov. o ştie : « Am auzît ş-ačęe » (nu ştie de la cine). *Ai povestit-o?* « Povestit, d'e multe uori; rîd'ę, c-am spus-o alfel de cum aiči » (a omis « vorbele d'e ruşîn'e. »)
« Iera um brigadir, api n'e apucam la povestit unu la altu, pi cît povesteam io, pi cît povestea iel. » « Cîn ieram mn'ic, apu auzam o dată, ieram gata ! Alea mai iut'e le iei în mint'e. »

CU GHICITOAREA *)

O fost on uom şî cu femęia şî femęia îmbla a sečera pîn sat, la sapă şî pă tă locu umbla ię. Şî uomu o avut o văcuţă numa singură. Şî ii dučę bin'e cu popa şî cu crîzn'icu, cu d'iacu şî tăt i k'ema la masă aşă şî pă iei cît'eodată. D-amu iel omu ziče:

— Tu femęie! Cum să fačem şî să-i k'emăm [1]) şî noi odată, să fačem o masă.

— Păi nu şt'iu — ziče femęia — că io nu poş, că nǫ, umblu cu dǫuăzăj d'e lei pă dzî, d'e und'e să le k'em p-ačę că le trăbă mîncare multă, şî băutură, şî tăt fęliu — zîče.

Iel s-o dus înt-o dzî — femęia s-o dus în sat a sečera — ş-o tăięt vaca! Numa ačęia o avut-o. Pă cîn o ven'it femęia sara, vaca o fos tăiętă ş-acăţată pă cuie [2]).

— Hai d'e min'e, tu femęie, če-am păţît!

— Če-ai păţît?

— D-apă — iče — mn'i-o perit vaca, o fo musai s-o tai!

— Vaai d'e min'e şi d'e min'e, d-apăi cum? D-api amu io n-am văcuţă — amu nu aşa, amu nu pă d'incǫče.

Şî femęia supărată, şî zg'era şî.

— Api-amu, tu femęie! Dacă o fost aşę — zîče — s-o vîjît aşę, om fa şî noi o masă — iče — ş-om k'ema pă popa, pă crîzn'ic, pă p-ačeia, că n'e-o k'ema şî pă noi — ziče — şî om fa şî noi o masă — iče — bună.

No-api o făcut aşę. O vîndut d'in carn'ea-ačę, o cumpărat horincă, o cumpărat fărină, če le-o fo hiia. Ii, femęia n-o vrut a mînca n'iči-om mn'ez că o fo supărată [3]).

*) « nume n-are », zice povestitorul.

[1]) Pov. face gest de chemare, cu dreapta. [2]) Pov. se uită sus. [3]) Pov. subliniază, cu dreapta.

— Taş tu femęie că iar n'e-om fa rînd d'e vacă — iče.

Da iel o belit vaca ačę şî pk'ęlea o boit-o pă ię, şt'i. Aşă, şî o da ş-o băgat acolo cît'e goz, tăt'e boabe d'e mazăre, cît'e tăt'e-m pk'ęle. Şî o pus-o să să uşt'e, uscată pk'ęlea, şî-o uscat-o la sǫre. Şî pun'e curăl'le şî gată. Şî femęia zîče:

— Če dracu lucri tu cu pk'ęlea ačę? — iče.

— Io m-oi fa o gîčitǫre!

— Du-te dracului [4]) — zîče ię. — Ţ-îi fa tu o gîčitǫre cu pk'ęlea ačę!

— Da — zîče — m-oi fa o gîčitǫre, d'e vid'ę-ii tu!

— Tu gîn'eş că ţ-îi lua vacă cu gîčitǫrea?

— Lua! — iče. — I vid'ę că mn'i-oi lua. C-o zîc iasta pînă mn'i-oi fa rînd d'e ban'i şî mn'i-oi lua vacă — iče.

Da o fo jmękęr uomu-ačela tare. Ca şî cum ar mę d'e-aičea-n Ğiuleşt'i, o-n Şugătag, o fost ǫriče om băutoriu jîp, ş-api bę cît'e-o dzî şî nǫpt'e, şî dǫuă dzîle bę acolo — şî iel o şt'iut [5]) cîn'ele-ez d'e om, că ię avę drăguţ femęia. Ş-api bę şî mînca acolo, şî — bărbatu iera la crîjmă, nu şt'ię n'imică. Cît că iel s-o dus cu — s-o dat ş-o pus d'e-ačęle cît'e tăt'e-m pk'ęle şî să duče, sosă — să duče aşă d'i la ojină, pleacă — şî pă sara ağiunğe aco la uomu-ačela. Amu avę şăpt'e vači [6]). Să duče la femęie:

— Tu femęie! — iče — lasă — că ia iera cu drăguţu, friğę pit'e, făčę plăčintă, făčę mîncări d'e ii, ii să-ş petreacă[7]) iei laolaltă, num-amîndoi, c-amu bărbatu o fo duz d'i la ojînă ş-apă-amu ia o şt'iut c-amu n-a vin'i pănă mîn'e [8]) o alaltă d'i la crîjmă, colo o băut, c-aşă o fo, băutor'.

— Lasă-mă d'e mas!

— Nu poj — ziče — că mn'i-i bărbatu —zîče— a crîj-mă-a bę ş-a vin'i şî m-a bat'ę — iče — nu poči! *).

— Tu femęie — iče — lasă-mă d'e mas, că io am o gîči-tǫre tare bună.

[4]) Pov. dă din cap. [5]) Pov. ridică arătătorul drept. [6]) Pov. subliniază, cu arătătorul drept. [7]) Pov. subliniază, cu dreapta. [8]) Pov. ridică arătătorul drept.

*) Întrerupere pt. schimbarea benzii.

— Duu-t'e dracului să t'e ięe cu gîčitǫre, că mn'ie nu mn'i iia d'e gîčitoarea ta — iče.

Bărbatu-so o băut ǫrecît o băut, dup-aia la crîjmă, da n-o foz bat. Tomna pă cînd ięse d'i la femęie, şî i-o văzu că fac d'e mîncare, bărbatu zin'e horind [9]) pă drum — ş-o foz lîngă drum, o şăzut — vin'e tă horind.

— Ai, bătutu-l-o, no c-amu zin'e —iče.

Amu nu şt'i če să facă, und'e s-ascundă uiaga cu horincandulčită, blidu cu plăčinta, ori t'igaia plină d'e carn'e friptă — o bagă la pk'ičiǫrele patului. Aşa că iel vęd'e, omu čela că care pă und'e le pun'e. Şi iel drăguţu să bagă su pat — că n-apuca [10]) a fuği, c-amu zin'e bărbatu, să bagă-n ocol şî n-apucă a fuği n'icări. Nu pǫt'e să fugă, l-a prind'e. Şî iel, ięs — să fac că ięse uomu — ięse pînă ǫriund'e, să-ntîln'ę cu bărbatu femeii.

— Da und'e?

— Dacă — iče — am fost pîn la n'evasta asta să mă l'ese d'e mas şî nu vrę să mă l'ęse.

— Da-n spat'e če ai?

— Dac-o gîčitǫre — zîče — am!

— Aai! [11]) Hiia mn'i-i mn'ie d'e gîčitǫrea asta — iče — că io tăt năcaz am — zîče — cu femęia — iče — d'e vo tri ai d'e zîle — iče — tăt năcaz cu ię! — i-o fo drăguţu iei, d'e tri ai d'e zîle umbla tăt după ię, ş-api tăt bę şî mînca şi iel d'e-ačę o băut mai mult [12]). — Api mn'ie mn'i-i, haidă, haidă napoi cu min'e — iče — că culca t'e-oi io, [13]) n-ai grijă d'e-ačę.

Vin'e bărbatu să bagă-n casă api. Ię să pun'e-m pat, femęia.

— Iǫi! Vai! Iǫi! Vai! — să, amu-i bet'eagă rău. — Da če pustia ai adus pă uomu ačela aičea, că vez că io-z mai mǫrtă d'e bet'eagă? — batăr că ię n-o fo bet'eagă [14]).

— Taş tu femęie, să vez că are-o gîčitǫre tare bună — iče — şî — iče — că mn'i-a gîči ǫriče ş-api vez tu că d'e tri ai d'e zîle tu, tă bet'eagă [15]) — zîče.

[9]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. [10]) Pov. subliniază, cu dreapta [11]) Pov. se dă puţin înapoi. [12]) Pov. ridică dreapta. [13]) Pov. ridică dreapta [14]) Pov. ridică dreapta. [15]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept.

Batăr, d'e und'e-o zin'it iel, ię tă bet'eagă să făčę, d'e und'e vinę bărbatu, tă bet'eagă şî bet'eagă şî.

— Apîi če-ai făcu d'i mîncare, tu femęie?

— Du-t'e-m pustie să t'e mînče, băutor' — zîče — că tu numa îm îmbli tăt a bę pînă-i lumea şî pămîntu, şî io am lucru cu alt'ele ęstę să le dau d'e mîncare, ş-atît'ea, ş-atît'ea.

— Apăi če să fac — zîče — că vez c-amu n-am şezu mult, n-am bău mult — zîče — nu, n-am şăzu mult — zîče. — D-api am adus pă omu-aiesta, că are gîčitǫre bună, să văd că cum mn'i -a gîči, če-i cu t'in'e — iče — d'e tri ai d'e zîle?

Aamu femęia o socot'it:

« Bătutu-l-o Dumn'ezo, d-api d'e i-a spun'e aiesta ǫriče?» o gîn'it femęia.

Čela-i su pat[16]), că n-o putut ieşî afară, drăguțu iei. Şî:

— Da făcut-ai ǫriče d'e mîncare? — iče.

— N-am făcut n'imn'ică, n'işt'e dzamă — cum o fript ii pečie, n'işt'e dzamă ǫrecum o siert ii pečea ş-apă o pus-o să să frigă în unsǫre o fost acolo-nt-ǫriče oală su laiță. — N'işt'e dzamă — iče — mn'i-am făcut, c-am gîn'it c-oi put'ę sorg'i şî io ǫriče — iče — că n-am putut[17]) — zîče — mînca, că-z bet'eagă — zîče — mai mǫrtă d'e bet'eagă — iče.

Păi să duče uomu şî o cată ş-o adă, o cuştulę:

— Mă, d-api i bună, măi! Tači, că-i bună » — c-o fo unsă. Avę pk'ită d'e mălai, cum fac pî la noi, cocă-aşă d'i mălai.

— Apăi, măi omule, sorg'i-i tu dzamă d'e-ačę?

— Păi sorg'i-oi — zîče — că omu pă drum — zîče — če n-a mînca — iče.

Apă pun'e-nt-om blid şî prind a sorg'i d'in zama-ače şî čę şî čę. Iel pun'e pk'elea lîngă iel, aşă lîngă iel[18]). Colo tăt scorță-m pk'ęle gǫzele, că tăt o clăt'ę[19]), tă făčę, tă clăt'ę aşă d'i iel. Čę şi tăt clăt'ę d'ę ię d'e-aşă.

— Če ziči? — zîče cătă pk'ęle, iel să fa că grăię cu ię, on hunsfut! — Api că — iče — că rîd'e d'e noi — iče — că

[16]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. [17]) Pov. ridică arătătorul drept. [18]) Pov. pune dreapta pe masă. [19]) Pov. clatină cu dreapta.

colo la pk'ičiǫrile patului o uiagă cu horincă-ndulčită şî noi — iče — nu bem — iče — numa mîncăm — dzîče — dzama asta — iče.

Mẹre omu colo şî dă d'e iẹ [20]).

— Haai, mă, că bin'e-o gîčit asta! Asta-i drep că-i gîčitǫre — iče.

Femẹia gîn'ẹi că o calcă-m pat: sặ-ntǫrče pi d'i tă:'e lătuŕle, să ğẹm'e, scrẹme d'e-acolo, să, cum o dat d'e uiaga-ačẹ cu horincă-ndulčită şî caldă d'e-amu.

Nǫ-apăi iau şî pun îm păhară şî bẹu cît'e-om păhar şî:

— No vez că če ţ-o spus? — zîče.

Api mai bẹu, mai bẹ cît'e-om pahar čela şî čela şî iară mai clăt'ẹ [21]) acolo d'e pk'ẹle-aşẹ, şî.

— Če mai spun'e?

— Hai, zîče că noi bem — iče — şî nu mîncăm carn'e friptă colo la, o t'igaie cu carn'e friptă — iče-i caldă, sierbint'e-amu şî mîncăm — zîče — fără d'e carn'e — iče.

Atunče omu cǫtă la pk'ičiǫrele patului, află t'igaia acolo cu carn'e friptă, caldă încă.

— Nǫ vez — zîče — cît d'e bin'e gîčẹ pk'ẹlea asta? — iče. — Că n-o aş purta-o io-n spat'e — iče — d'eağeaba — zîče — dacă am ǫriče haznă d'e iẹ — iče.

Pi mai stau, mai mînîncă carn'e d'e-ačẹ.

— Hooo! D-api zîče că noi mîncăm pk'ită d'e mălai şî la, colo la pk'ičiǫrele patului [22]) ieste-om blid cu plăčintă — iče — caldă, mîndrặ şî albă! — zîče — şî rîd'e d'e noi că mîncăm pită d'e mălai, şî plăčinta i-acǫlẹ — zîče.

Să duče uomu, cǫtă. Ooo! Dac-acolo om blid d'e plăčintă, săračii, friptă-n unsǫre şî bună, şî.

— Nǫ, aamu [23]) om mînca noi bin'e! Amu sînt'em fečiori! Tu femẹie! Scǫlă-t'e şî tu şî mănîncă.

— Du-t'e-m pustie să t'e mănînče, că mn'ie nu-m treabă! Că nu aşẹ, că nu pă d'incǫş, că nu pă d'incolo, — că mn'ie nu-m treabă să mănînc, că vez că-z mai mǫrtă d'e bet'eagă.

[20]) Pov. ciocneşte palmele. [21]) Pov. clatină, cu dreapta. [22]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [23]) Pov. dă din cap.

Čela-i su pat! Nǫ-api b'ęu iei cît b'ęu şî mănîncă.

— Apă uită-t'e, măi omúle — iče — če t'e-am k'emat pă dumăta: văd că gîčeşt'i. Če păţăsc io cu femęia asta: d'e tri ai d'e zîle tă bet'eagă-i mai mult? — zîče.

— Aapă că io ţ-oi spun'e[24]) — iče — că asta spun'e oriče — zîče. — N-aş purta-o io-n sapt'e să nu spuie — iče.

Apăi amu, čela i pręt'in[25]) cu drăguţu femęii, čela, omu aiesta, o d'e und'e l-o cunoscut şi n-o vru să să mănînče, că iel amu cum ar fače ca să nu să bată, ca să nu-l prindă?

— Apăi — zîče — dumata şt'i če? Dumata ai pă dracu-n casă!

Aamu, femęia colo-m pat num-aşă să-mvîrt'e[26])-ncǫş ş-încolo, c-amu če năcaz a si, amu s-or bat'e, ori s-or omorî, ori če-a si? Da iesta hunsfut!

— Da cum am pă dracu-n casă?

— Păi d'e vo tri ai d'e zîle dumata tăt dracu ţ-î-n casă şî numa tă ţ-îz leagă femęia — iče. — Da io l-aş scǫt'e — iče — da cu mare n'evoie — iče — şî cu tă mult'e — s-o făcu c-afumă cu ǫriče bulęndre, cu tămîie, cu nu şt'iu cît'e tăt'e şî umbla aco pă su laiţă şî. — Apă — iče — cu n'evoie — iče. — Da şt'i če? — iče. — Tă l-oi scǫt'e, dacă mn'i-i da o vacă — iče, avę şępt'e vači — care mn'i-oi aleğe io d'in grajd'i. Dăm mîna[27]) amu şî dacă mn'i-i da o vacă d'in graj — zîče — pă d'imin'eaţă să sie-a mę, pi io scot pă dracu d'in casă — iče şî li-i vid'ę că s-a duče — iče. O fo jmękęr mare.

Nǫ-api dau mîna şî:

— Îz dau[28]) o vacă — zîče — numa scǫt'e — iče — să n-am năcaz mai mult, şî numa-l scoat'e — iče.

Api trăbă să margă dup-on hîrb, că pun'e cărbun'i, şî tăt afumă şî mere la čela.

— Mă! Iot'e-ai grijă că io oi zîče că să tragă lǫmpa şî deşk'igă uşîle, tu atunči îţ ię guba-n cap şî o şt'erğe![29])

Tomna aşa o făcut. Că tăt o mărś ş-o d'escîntat.

[24]) Pov. ridică dreapta. [25]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. [26]) Pov. schiţează rostogolirea, cu mîinile. [27]) Pov. subliniază, cu dreapta. [28]) Pov. subliniază, cu dreapta. [29]) Pov. arată înainte, cu dreapta.

— Nǫ, amu — iče — amu d'e-abg'ia ieși — iče — da t'e feri [30]) — zîče — nu t'e, să nu t'e prindă cumva să t'e ięę cu iel — zîče — stăi d'e-o lăture — iče — acolo [31]), numa să-l vez că-ț merğe.

O traz lǫmpa hăt bin'e. La čela o mărs.

— Mă ! Tu d'i-i vid'ę c-o d'eșk'is ușîle bin'e, îț ię guba-n cap ș-o ștęrğe plecat așă pă su, și t'e du-n treabă-ț ! [32])

Cătă čela ziče:

— Mă, ai grijă: cînd a ieșî afară — iče — api-nk'id'e ușîle iut'e [33]) — iče — că să nu-ntǫrcă napoi ǫrecumva — iče — că vez că io l-am afumat — zîče — cu cît'e-am șt'iut — zîče — api mă t'em să nu-ntǫrcă iară napoi, ș-api nu-l poț scǫt'e — iče — Dǫmn'e feri ! — hunsfut !

Șî să dă șî fac așę. Iel męre cu hîrbu acolo, iel tăt afumă [34]), tăt afumă șî čela d'eșk'ide ușîle larg amîndǫuă, șî lǫmpa o trağe hăt bin'e, să nu vadă mai, iče:

— Să nu să vadă jîb, numa d'e-abg'elucă să vadă.

Čela atunči d'i su pat ięse șî ia guba-n cap [35]) șî du-t'e pă sub, pîn.

— Nǫ uită-t'e [36]) — iče. — Vez-îl? Uită-t'e ni ! Ni-l-ai că să duče? — iče.

Apăi l-o hălit.

— No-nk'id'e ușîle ! Da iut'e-nk'id'e, să nu-ntǫrcă napoi, să să leğe d'e dumata ǫrecumva — zîče.

Amu čela i-o părut bin'e că nu l-o prins să-l bată, o să facă ǫriče șî n-o șt'iut că čin'e-i, n'ij d'icum.

Femęia colo-m pat, Dǫmn'e feri [37]) cît îi d'e bet'eagă ! Nǫ-amu o-nk'is ușîle șî tăt:

— Nǫ, amu-i bin'e !

Nǫ amu mai bęu șî mănîncă iară șî tăt șî.

— Tu femęie ! Scǫlă-t'e șî tu, că șt'iu că ț-a si mai bin'e-amu om pk'ic, amu am scos pă dracu d'in casă.

[30]) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. [31]) Pov. arată spre stînga, cu stînga. [32]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [33]) Pov. ridică dreapta. [34]) Pov. rotește dreapta. [35]) Pov. se apleacă puțin. [36]) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. [37]) Pov. ridică arătătorul drept.

Pîi să mai întǫrče şî ię, să mai scǫlă în cur şî mai nu şt'iu če şî mai bę şi ię um păhar d'e horincă-i pare bin'e că nu l-o prins pă čela ! [38]). Ię n-o şt'iut că cum a fa iesta. Čela s-o dus [39]) în treabă-ş atunči. Şî bęu şî mănîncă pînă d'imin'eaţă. D'imin'eaţă-apăi să duče să-ş alea o vacă d'in grajd'i care-a vrea: a făta, o cu lapt'e, o cum, o ię d'e sk'it şî să duče cu ia acasă [40]), omu. Pă cîn sosăşt'e-acasă, femeia-i pare bin'e la femęie.

— Oo! Učigă-t'e cručea, tu, c-ai vin'it — zîče — cu gîčitǫrea ta d'e-ai gîčit o vacă ! — zîče; amu atîta d'e bin'e-i pare la femęie, şî:

— Nǫ asta-i scumpă gîčitǫre !

— Api ţ-an spus io că să nu si supărată.

Nǫ, ş-api d'e-acǫlę apă o trăit iară păi, iară pă c-o avut vacă cu lapt'e şî n-o-mblat api omu să, n'ecări, numa cît o făcut rînd d'e vacă, apăi, şî n-o umblat cu pk'ęlea altu.

Inf.: ChiraGheorghe, Mara—Sighet; *culeg.:* O. B., în 20 noiem. 1961 *transc.* O.B.; *durata:* 12′ 30″; A.I.F., mg 2016 b—2017 a.

« Am învăţat-o şî io d'i pîn alţî, d'e d'epart'e, d'e mult, înaint'e » (de primul război mondial). *Cînd o povestea,* « mai rîd'ę tăţ, că tomna aşę îi femęia ».
S-a întîmplat? « Pǫt'e c-a si fǫstă, cum să nu ».

Se cunosc alte 2 variante din Transilvania şi 2 din Moldova în care pielea aparent ghiceşte locul mîncărilor ascunse. (Schullerus, nr. 1380 VIII*.)
St. Thompson în *Folktale*, p. 165, arată că acest tip este unul dintre cele mai frecvente în Europa şi Asia. De asemenea, tipul e întîlnit şi în Africa, iar prin colonişti a ajuns şi în America.

[38]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. [39]) Pov. subliniază, cu dreapta. [40]) Pov. subliniază, cu dreapta.

PĂCALA (FEMEIA IUBEAȚĂ)

A fost odată, pă timpurle vek'i un uom care iel toată viața lui numa cu golănia și-a petrecut-o, iera uom sărac, iel munčea pă la boieri, să dučea pîn Moldova, pă Bărăganu, n-avea cu če trăi la iel acasă și femia rămînea singură acasă. Mai găsea cît-un amant, mai nu știu če; în fine, iel trăia cum putea.

Într-un an, če s-a gîndit iel? Îi spune nevestii primăvara, ziče:

— Fă femee — ziče — m-am hotărît să mai stau și ieu acasă, numa mereu, mereu, argat, argat, acu, m-am săturat.

Ei, dac-a văzut femia că:

— Păi noi cu če să trăim — ziče — să stai acasă?

— Cu če-om putea trăi, mai stau și io acasă.

A-înčeput femia a să văita, a-înčeput a să plînğe, a înčeput a să trînti că

«SPUMĂ DE MARE»

A fost odată tot pă timpuŕli veki — c-atunčea să petrečeau mai multe ca acuma, cu tuatele că iera lume mai puțină, da iera mai nentrodusă, nu iera așa deșteaptă — un om și-o femiie. Femiia, dă fapt ia mai prinsese un hamant. Acu nu știa če să facă ia [1]), și cum să dreagă, ca să-l dipărteze pă bietu uom, să scape di iel de-acolea. Ia întodeauna să făčea bolnavă, să lega la cap, să văita, vai de capu iei! Pînă-ntr-una din zile îi spune uomului:

— Măi uomule — ziče — una și cu una face doă — ziče. — Io am dat cu bobii ieri la leica Maria și mi-a spus că pînă nu mi-i aduče spumă dă unde să bat mările-n cap, io nu mă fac bine.

— Vai de mine, nevastă, če să fačem?

— Te duči!

[1]) Pov. subliniază, cu dreapta.

ia-i bolnavă, şi nu ştiu ce şi:

— Nu mă cauţi — şi toate zilele legată la cap... Într-o zi-i spune lu bietu Iuon:

— Mă Ioane — ziče — io mi-am dat cu bobii ieri la leica Maria şi mi-a spus că pînă nu mi-i aduče spumă dă unde să bat mările-n cap, nu mă fac bine.

— Păi da cum, făi femie — ziče — io pă un să mă duc?

— Ei — ziče — cum te-o-nvăţa Dumnezeu — ziče. — Întrebi şi dumneata — ziče — pă unde-i drumu acolo la mare, şi mi-aduş spumă — ziče — di mare di-unde să bat mărili-n cap. Alfel mor — ziče — nu mă fag bine!

Če s-a gîndit iel săracu? Ca să nu-i muară nevasta, şi-a făcut o turtă mare, a băgat-o-ntr-o traistă într-o dimineaţă ş-a plecat. S-a dus, a mers o zi, doă, noă, o lună, doă, trei. Întreba pă undi-i drumu la mare unde să bat mărili-n cap, că nevasta lui ie bolnavă şi-aşa, şi-ncolo, în fine!

— Pi cum să mă duc?

— Te duj mereu, întrebîndă pă drum, pînă-i sosi acolo un să bat mărili-n cap, să mi-aduş spumă dă mare ş-atunj mă fac bine.

Săracu, dimineaţa şi-a făcut o turtă mare, a băgato-n traistă şi-a plecat.

S-a tot duz meŕeu. Ia imediat a făcut legături cu hamantu, ăla venea, golanu-n fiecare seară la ia cu mîncare, pîine, cu băutură, cu vin, cu ţuică, mîncau, petrečeau, puneau lăutari. Şi iel tot merğea meŕeu, întrebîndă:

Femia, după če-a plecat iel de-acasă, numa s-a găsit cu hamantu și vinea ăla în fiecare seară și punea lăutari, și să distra, și mîncau, și beau. Mergîndă iel înspre mare, să-ntîlnește c-un unk'iaș, bătrîn. Čine erea ăsta unk'iaș? Iera Păcală.

— Un te duș tu; mă Ioane?

— Pă un să mă duc, măi moșule? — ziče. — Uite, nevasta mea ie bolnavă așa, așa — ziče — și i-a da lelea Maria cu bobii ș-a spus că pînă nu-i aduc io spumă de unde să bat mărili-n cap, ia nu să poate fače bine.

— A prost iej mă — ziče. — Pă tu ști că nevasta ta acu bea și mănîncă, mă, și joacă cu amantu, mă?

— Ia taj, mă moșule, din gură — ziče — că io am lăsat-o, săraca, legată la cap și mai mul moartă — ziče.

— Nu-i nimic. Mă—ziče— vrei tu să vezi nevasta ta če fače? — Iel a rămas cam la-ndoială. — Dacă tu vrei să vezi nevasta ta če făce-acu, bagă-te-n sacu ăsta aiči.

— Pînă la mare: mai ie mul pînă acolo, ca să iau spumă, să-i duc nevestii?

Mergîndă iel pă drum așa, să-ntîlnește cu Păcală, un unk'iaj bătrîn.

— Bună ziua, moșule.

— Bună ziua, măi băiete. Da un te duș tu, mă?

Ziče: — Io mă duc — ziče — unde să bat mărili-n cap — ziče — să iau spumă dim mare, că nevasta mea ie tare bolnavă —ziče— și mi-a spus că și-a da cu bobii la leica Maria: pînă nu i-oi duče spumă dă mare, nu să fače bine.

— Prost ieș tu, mă! — ziče. — Nevasta ta acu acasă bea și mănîncă și-i cîntă lăutarii.

— Vai de mine, moșule — ziče. — An lăsat-o mai mul muartă, săraca.

— Taj din gură, mă, ieș prost. Vrei tu să vezi če fače nevasta ta?

Uomu s-a-ndoit oleacă.

— Hai!

— Mă — ziče — dacă tu vrei să vezi če fače nevasta ta, bagă-te-n sacu ăsta [2]) aiči, da nu vorb'eș [3])

[2]) Pov. arată înainte, cu dreapta.
[3]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Scoate Păcală sacu de la subțîoară și-l bagă-n sac...

— Condiția asta ie: n-ai voie să vorbeș tu a cît-îi sta-n sac, pînă n-oi răsturna iu sacu cîn te-oi da afară din sac, atunč vorbești; cît îi sta-n sac, nu spui nimic!

Ia Păcală sacu de-a spinare și mînă, și mînă cu iel în spinare. Vine-napoi, drum lungu, pîn-a ajuns în satu lui. Cînd a ajuns în satu lui, a tras drept la casa lui la puartă. Cîn trağe la puartă, pune și iel sacu jos, îl reazămă dă gard... În casă cînta lăutarii; femia-mbrăcată cu iia dẹ sărbătoare, cu amantu, ploscă cu vin pă masă, găină friptă... Așa!

Iel, unk'iașu, bate și iel la puartă: čioc! čioc! čioc! Cîn, če să vezi? Iacătă că iesă femia din casă, legată-n g'iolban, iie pă ia frumoasă, spălată, împarfumată...

— Bună seara, nepoată!

— Mulțumim dumitale, moșule!

Ziče: — Nu mă prim'eș și pă mine în noaptea asta să pînă n-oi răsturna io sacu. Stai în sac aičia și doar să fi atent să, s-auzi tu, da di vorbit, nu vorbești.

— Bun!

Îl bagă unk'iașu-n sac, îl ia de-a spinare, și săntuarče înapoi cu iel spre casa lui. Haidea! Haidea! Haidea. Merğe, merğe, zilentreği pînă-a ajuns la iel acasă. Cînd a ajuns la iel acasă — iera seara. Ia în casă, venise hamantu, cu lăutarii [4]), mîncare [4]), găini tăięte [4]), vin acolo, cutare, če să vezi, nu vă puteț înk'ipui. Unk'iașu lasă sacu jos din spinare, la poartă — că știa unde să tragă — numadecît și-nčepe-a čiocăni și-a striga:

— Măi nepuate! Măi prietene!

Iacătă femiia iese-afară din casă. Să duče fuga la puartă, legată-n g'iolban, frumos spălətă, cu săpun d-ăla bunu [5]) di care să spală cucuanele...

— Bună seara, nepoțică — unk'iașu-i spune.

— Mulțumim dumitale, moșule.

[4]) Pov. enumeră, pe degete. [5]) Pov. duce stînga la obraz.

dorm și io, că uite m-a apucat seara — ziče — p-ači pă la dumneavoastră. E, sîn și io un călător — ziče — dę dęparte...

— Păi — zîče — stai oleac-ači, moșule, să mă du-cu-n casă să-treb bărbatu, să vedem če ziče bărbatu m'eu — ziče — dacă vrea iel, că-i ači.

Ia să duče numadecît în casă, k'iamă pă amant la ușă și-i spune:

— Măi — ziče — uite-așa, așa, un unkiaș — ziče — cică să-l primim să doarmă ačia.

Însă amantu nu era suflet rău.

— K'iamă-l, fă, încoa — ziče — săracu — ziče — îi dăm și lui o bucățică dă pîine, um paar dă vin — ziče — če știe iel rostu nostru — ziče. — E, noi ne vedem de treaba noastră, ăsta-i călător...

Să duče fuga femia la poartă!

— Hai, moșule, vino-n-coa!

Își ia unk'iașu sacu de-a spinare.

Da ziče: — Če-ai dumneata în sacu-ăsta aičea?

— Nu mă prim'ej — ziče — dumeata — ziče — și pă mine, să dorm în nuaptea asta ačiia?

— Păi — ziče — da či-i cu dumneata, dă un?...

Ziče: — Iote, am și io un sac cu sticle aičea, sîn sticlar d-ăia dă umblă pîn țară cu sticle, cu pahare...

— Păi — ziče — stai că mă ducu-n casă să-ntreb uomu, să vedem če ziče?

Cîn să duče-n casă, întreabă hamantu:

— Mă — ziče — ioite, asta, asta. — Da ăla iera suflet bun, nu iera k'iar rău.

— K'iamă-l, fă-ncoa — ziče — če parcă știe iel rostu nostru? Če i-ai spus?

— I-am spus așa, că să-n-treb uomu.

— Gata!

— Hai încoa, mă moșule, la noi.

L-a k'emat în casă în fundu sălii acolo [6]).

— Pune sacu jos acolo.

Betu unk'iaș a pus sacu jos și iel sta p-un scaun lîngă sac. Iei în casă-acolo,

[6]) Pov. arată spre colțul odăii, cu dreapta.

— Am sticle, tată, pahare — ziče — io asta-i meseria mea — ziče.

Bun! E, cînd a intrat unk'iașu a intratu-n casă, a rămas în sală, iel nu l-a băgat în casă. A pus sacu jos într-un colț acolo, i-a dat și lui pîine, i-a dat rakiu, i-a dat mîncare-a mîncat. Însă femia-n casă cu amantu și lăutarii cînta și să distra.

După če-au termenat iei mîncarea și băutura, num-a înčeput să joače amîndoi pîn casă. Și unk'iașu să sculasă și iel din fundu sălii și venisă-n pragu ușii, să uita la iei. Da fimia, în jocu iei acolo cîn juca, a-nčeput a strîga:

Če: — Hăp, hop, hop — ziče —

Că uomu mi l-am trimes la spumă di pă mare,

Și pă mine niči haia nu mă doare! Hop, hop, hop! — și juca într-una.

Unk'iașu să uita și iel dim pragu ușii la iei. Numa scordă femia dă unk'iaș, l-apucă dă, de-o mînă, și hamantu dă mîna ailantă.

— Hai, mă moșule — ziče — di joacă și tu cu noi. ia cu hamantu, la masă, bea, mînca, lăutarii cînta, să gîdileau, să čiupeau, mă rog, știz dumneavoastră če fače uaminii-n timpu ăla. Pă urmă, după če s-a cam k'erfelit iei, s-a cam îmbătat — cum aj vrea să-nțelegeț mai bine — a-nčeput să juače amîndoi pîn casă — că le cînta doi lăutari și iei jucau amîndoi pîn casă. Bietu unk'iaș, săracu, să sculase și iel — mîncase și iel, îi dăduse iei mîncare bună, rak'iu — să uita dim pragu uși la iei, cum juca. Femiia numa a-nčeput a striga:

Če: — Hăp! Hăp! Hăăp!

Că:

Uomu l-am trimez la spumă di mare

Și pă mine niči în p... nu mă doare!

Hăp! Hăp! Hăăp!...

Așa! Da betu numa-l zgărdează pă unk'iaș d-o mînică, ziče:

— Hai, mă moșule [7]), di juacă și tu! Če stai ca un prost acolea?

Numadicît s-a prins și unk'iașu-ntre iei, și-a-

[7]) Pov. cheamă, cu stînga.

L-a prins și pă iel între iei acolo și num-a început și unk'iașu-a juca. Če:

— Hop, hop, hop!

Ia să dezleg și iu sacu
Să v-arăt pă dracu!

Fuga, numa unk'iașu să disprindă dintre iei, să duče-n fundu sălii, vine cu sacu și-l răstoarnă-n miljocu casii. Cînd iese și Ion din sac. Če:

— Ia uite, Ioane, nevasta ta zičeai că moare.

Iii! Ion s-a skimbat, s-a negrit tot!

— Če-ai spus tu, femie, că muori — ziče — să mă duc, să ți-aduc spumă di mare. E, moșule — ziče — ajută-mi dumneata acuma să pui mîna pă iei să-i leg.

I-a legat cu unk'iașu fedeleș p-amîndoi, i-a bătu pîn la ziuă pînă s-a sătura di, i-a lăsa di urît. Dimineața, unk'iașu și-a luat bună ziua ș-apoi Iuon a mai rămas cu iei acolo. Če-or h'i mai făcut? A plecat și ăla bătut neamț! Și femea tot în socotelile astea n-a mai putu trăi ia cu uoki buni cît a mai trăit cu Ion. N-am mai fost pă la iei, acu nčeput și iel a striga. Iče:

— Hăp! Hăp! Hăăp!
Să dizleg și iu sacu [8]),
Să v-arăt pă dracu!

Fuga numa unk'iașu să disprinde dintre iei, să duče-m fundu sălii și ia sacu și y'ine cu iel în casă și-l apucă de fund, tronc!! [9]) ăla-m miljocu casii.

Če: — Vezi, mă [10]) prostule? Nevasta zičeai că i-ai lăsat-o muartă! Ia iuite cum juacă!

— Iii! T-on c... pă măsa. — O dată s-a-nh'iorat, săracu. — Ei — ziče — măi moșule, acum să mi-ajus să-i l'eg p-amîndoi.

Numadecît a cătat o sfuară, i-a legat, și-a pleca cu iei pîn sat și i-a dus pîn la capu satului și-ndărăt. Lumea să uita la iei. Jap! Dă-i!

— Čine-o fače ca mine, ca mine să pață! Čine-o fače ca mine, ca mine să pață!

Inf. Gh. M. Rădoiaș; Bătrîni-Teleajen; *culés* în București, 12 martie 1959 de O. B. — C.B.; *transc.* T. B.; *durata:* 5′40″: A.I.F., mg 1082 a.

[8]) Pov. apucă cu dreapta. [9]) Pov. ridică dreapta, schițînd răsturnarea. [10]) Pov. arată în lături, cu stînga.

ştiu če-oi h'i mai făcîndă iei. Poate m-oi mai repezi-n-tr-o zi cînd oi fi disponibil, şi văd če mai fače.

Inf.: Gh. M. Rădoiaş, Bătrîni—Teleajen; *cules* în 21 noiem. 1951 de C.B.; *transc.*: T.B.; *durata:* 5'; A.I.F., i. 16 904 (mg 665 b).

Inf. « Asta to du pă la Moldova o ştiam; foarte frumoasă asta »; *Ai mai pov.?* « Mai, mereu o povestesc pă asta; băieţî dă pă la stînă ziče mereu:
— A venit ăla cu spuma?
Că, şti, cîn mulğe, să fače spumă. Băieţi:
— Ia uită-te, ...t-o-n c... pe mă-sa, să te mai însori, mă? »

Snoava este una dintre cele mai răspîndite, fiind atestată în toate provinciile. Se cunosc 30 variante în care, de obicei, leacul presupus e spuma de mare (sau apa de mare, a Dunării). Mai rar apare apa de izvor, alimentele, merele de plop. Uneori, bărbatul e trimis la moară sau chiar la descîntătoare, de unde aduce ibovnicul în lada cu descîntece. De obicei, omul care îi destăinuie întîlnirile soţiei cu ibovnicul e un bătrîn, rar apare Păcală, nişte lăutari (sau un cimpoier), un spătar, un cerşetor, un cioban, chiar diavolul sau — cînd soţul e trimis la moară — morarul. Schullerus, la nr. 1380 III, citează 2 variante. I. Muşlea în studiul *Variantele româneşti ale snoavei despre femeia necredincioasă* (continuat de *Alte variante*, publicat în *Anuarul Arhivei de Folclor*, II, 195—216, III, 169—176) citează 43 variante (39 existente în Arhiva de Folclor din Cluj, din care a publicat numai două). Walter Anderson, în studiul monografic *Der Schwank vom alten Hildebrand*, Dorpat, 1931, bazat pe cercetarea a 188 variante — din care numai 3 româneşti —, crede că snoava a fost creată în Franţa de vreun jongleur al secolului al XV-lea, de unde s-ar fi răspîndit la spanioli, italieni, apoi prin Olanda la germani, apoi la slavi. De la ucraineni ar fi trecut la români (la Muşlea, *lucr. cit.*, p. 199, 212). I. Muşlea subliniază că versiunea românească se deosebeşte de cele studiate de Anderson prin două elemente: spuma de mare — leac caracteristic în descîntecele noastre — şi prin complicele - lăutar, inexistente în materialele cunoscute ale altor popoare. I. Muşlea sprijină cu noi argumente ipoteza împrumutului de la ucrainieni prin zonele bilingve şi emite părerea — formulată ipotetic de Anderson — că de la noi ar fi trecut la sîrbi, sprijinindu-şi afirmaţia pe faptul că spuma de mare — inexistentă la alte popoare — se întîlneşte şi într-o variantă sîrbească.

SOȚUL ORBIT

Odată iera-nt-on sat un uom cam bogatu și iel iera căsătorit, copii n-avę [1]) d'ę fel, n'imică, d'icît iel cu femęia lui.

Și cînd i-odată, ziče uomu cătă femeie, iče:

— Tă mă mn'ir, mă — zîče — am cît'e șapt'e-opt, če, zeče-činsprăzeče măji d'e grîu șî — iče — tă pită sclabă — cum zîčem noi p-aič, pită — tă pită sclabă mănînc — zîče — șî tă grîu clasa-ntiię am șî io tă pită sclabă mănînc.

Apoi če spun'e ię — hoața d'e ię — pi če spun'e?

— Păi — zîče — io-z d'e vină? Morariu-i d'e vină, că sk'imbă făina!

— Da? Să-m baji înt-o săcuieț să mă duc la mǫră, să-i dau d'i gît cu morariu.

Bin'e-i, bagă înt-o săcuieț grîu șî merje la mǫră.

— Uită, mă, hai să vez grîu!

Pun'e pă cîntař, cîntăręșt'e: are dǫuă ș činč d'e kilograme săcuiețu.

— Să mi le baj în coș să stau [2]) pă loc să ved'em če făină-m fači.

— Da če-i, mă — zîče ăsta — če ț-o dat ții păstă cap acuma — zîče — d'e vi d'e mă critiș pă min'e-aiči?

— Uită așa, așă!

— Aha! stai! Mă, tu iej zăpăčit d'i cap — spun'e morariu, hoțu, zîče. — Nu așę, mă: n'evasta ta — zîče — mînîncă pupu fărin'ii — zîče — cu care nu șt'i tu [3])! Tu — zîče — mînînș coada șî če rămîn'e d'i la grîu.

— Da?

[1]) Pov. neagă, dînd din cap. [2]) Pov. se uită înainte. [3]) Pov. subliniază, cu stînga.

— Da ! Da dac-asculz d'e min'e, ai să umbli bin'e.

— Da? Îmvață-mă atunči, să ved'em.

Če:

— Du-t'e cătă casă, imediȩt, și te descalță și t'e pune-m pat și t'e culcă. Spun'e că mori și « auă, auă, Dǫmn'e, moriu, vai, vai ! » să vii iȩ după săcuieț.

Cînd îi odată, merje n'evasta după săcuieț.

— Če-i, mă, auzîi că-i bolnav Ioan'ea?

— Fǫrt'e rău !

— Cum?

— Uită-așȩ.

— Măi, hoața d'e t'in'e, nu fi tu prǫstă !

— Da cum?

— Du-t'e-acasă, ș-apoi t'e du pîn sat: cît'e găin'i afli tǫt'e cu pȩn'ele n'egre, n'iči una să nu fii [4]) pă ia albă, atunčȩ tu le cumpără și le du la iel să le mînînče — tu să nu mînj d'in iȩle, tot'ȩ să le mînînče iel. D'e-amu păstă scurt timp [5]), iel orbeșt'e, nu mai vede. Și tu pos trăi mul și bin'e cu čin'e vrei !

A mea haidă, frat'e-acasă cu gura căscată imediȩt să vadă că če iȩșe. Merje-n sat la večina, cumpără o gîină.

— Iuanea mn'eu — če — nu cumva pos să mînînč ǫarečeva, ț-am adus — iče — o, omor o gîină — nu spun'e iȩ că če-i, zîče — dǫră-i mînca ǫarečeva.

— Da, omǫră-m — zîče iel — da dac-oi mînca d'e-aia, că-i bună.

Omǫră iȩ gina ačȩ n'eagră, cum spun'e morariu ș-îi dă să mînînče. Mînîncă astăz, mînîncă mîn'e, cîndu-i la o-a triia zî, zîče d'imin'eața — să făcusă zîuă așă cam pî la uopt — zîče:

— N'evastă — zîče — nu cumva-i sară? — iel, di hoț. Zîče:

— Dǫmn'e apără, Ioan'e ! Da cum să fie sară, — zîče — c-acuma s-o făcu zuá?

[4]) Pov. subliniază, cu stînga. [5]) Pov. arată înainte, cu stînga.

Če:

— Acuma nu văd: aşę cum ai pun'e la min'e p-obraz o pînză d'e-aia d'easă, num-aşę văd.

Zîče ię, d'i să gînd'eşt'e:

« Dǫmn'e, bin'e-ai făcut ! Acuma d'e-ači-ncolo am să trăiescu. »

Acuma ię prind'e vestea mai al dracului. Ban'i avę că iera bogătaşe. Haidă pîn sat, cumpără o čin-şasă gìn'e să-i dę iar să mînče, cum o spuz morariu. Cîndu-i la vo tri patru zîle:

— Nǫ, n'evasta mea — zîče — acuma-i jale !

— Cum?

— Nu mai văd d'i fel ! [6]), n'imic.

— N'imic?

— N'imic ! Cu uon cuvînt, n'imic !

Nǫ, mai stă iel p-ači o zî dǫuă, če şt'iu, cu ię. Şi iera pîn satu ačela iera o apă mare, şt'i, grozavă, cum îi Crişu cîn plǫie maare ! Zîče:

— Ascultă ! D'icît sâ t'e mînş cu dracu cît îi trîi tu, că iej muiere tînără, mai bin'e — zîče — haidă cu min'e la apă ş-apoi —iče — cǫtă-n stînga, în dreapta să nu t'e vadă čin'e-va, ş-apoi — zîče — dă cu min'e în mn'iljocu apii dracului, să pk'er [7]) d'int-o dată — zîče — ş-apoi — zîče — d'e-acǫlea-ncolo čin'e-ntreabă că ind'e-Iuan'ea, spun'e c-o măr după apă — zîče — ş-apoi n-o mai vin'it, o picat pă apă, mînat apa — zîče iel, hoţu, şî iel hoţ ! *).

Atunče, îl ię a mę pă iel, l-ascultă şî îl ię d'e mînă şî hai cu iel păn la apă. Zîče:

— Pun'e-mă-nt-on locu d'e-ala ind'e-i mai mare vultǫrea şî t'e du d'e min'e la o diştanţă cam vreo trizăj d'e paş şî vin'e cu forţă grozavă şi dă-m min'e, nu c-ači [8]) picu îm marjina apii şî iară mă ţîpă apa afară înapoi imedięt şî tă n-am murit.

[6]) Pov. subliniază, cu stînga. [7]) Pov. subliniază, cu stînga. [8]) Pov. arată spre stînga, cu stînga.

*) Întrerupere pentru schimbarea benzii.

Ię mę la o diştanță — prostălaua nu şt'i n'imic ca bota — mę la o diştanță şî vin'e cu viteză d'e-aia grozavă să deie-n iel. Cîn să dęie ię în iel, iel face şę [9]), ię trece-n apă în Dumn'ezău iei. Merje ię pă apă, nu iel. Pun'e mîna pă clop — pă pălărie, cum spun'em — ş-o ię pîngă apă în sus strîgîn:

— Tulai! Tulai, Dǫmn'e — zîce — cin'e d'-in'e m-aud'e — ice — îm mînă apa muięrę!

Un uom ara cu patru boi aci aprǫpe d'e apă.

— Ce strîj, mă — zîce — că-z mînă apa muierea? Ce, tu mei în sus şî ię mę în jos — ice?

— Hęęi — zîce — şî io d'e mult d'i cîn am spus să nu margă coló [10]) ş-o mărs coló — ice. — Cîn am spus să margă-n sus [11]) o mărsu-n jos — ice — api şi io, cînd o pk'icat pă apă — ce — ię mę-n jos, io mă ducu-n susu — ice — c-oi găsî în grabă — ice.

Gata povestę.

Inf. Şora Vasile; Cresuia—Beiuş; *culeg.* O.B.—D.T. în 24 sept. 1961; *transc.* O.B.; *durata:* 4+1′ 10″ = 5′ 10″; A.I.F., mg 1884 b—1885 a.

De la cine o ştii? « Da ce mai şt'iu io d'i la cin'e? D'i pîn sat d'i p-aci. » *Ai mai povestit-o?* « Da, anu aiesta nu. Copiii » o cereau mai mult. *S-a întîmplat oare?* « D-apăi sigur că s-a fi tîmplat, doară cît'e fac muierile, da bărbațî cît'e fac? »

Snoava este atestată în toată țara în 13 variante. (Schullerus, la nr. 1380, citează 3 variante). În unele, amantul soției este omorît şi are pe alocuri soarta cadavrului ambulant omorît de mai multe ori.
Motivul căutării soției înecate în susul apei apare în alte 4 variante din Muntenia şi Moldova.
În catalogul Thompson (ed. 1961), tipul despre femeia ce-şi orbeşte soțul (1380) este atestat în toată Europa (în Finlanda 103 variante), apoi în India şi Indonezia, sporadic în America. Subiectul e tratat şi în Panciatantra.

[9]) Pov. se dă îndărăt, mutînd scaunul înapoi. [10]) Pov. arată spre stînga, cu arătătorul drept. [11]) Pov. arată în sus, cu arătătorul stîng.

« TODEREL ȘÎ VERONICA »

Iera doi gospodăraş tineri într-on sat, și-anume: Toderel șî nevastă-sa Veronica. Iei să dusără într-o zî la prășît. Prășînd acolo cît'eva zile, într-o vŕęm'e, trečę om fičior — sau băięt — fudul, frumos, bine-mbrăcat, pe drum. Veronica sâ uită la iel șî zîsă cătră Todeŕel:

— Mă ! — ziče. — Ia uită-te — zîče — če fičioraş tŕęče pi drum ! — če — cîtu-i d'e frumușăl șî, parcă-i tras pintr-un inel, șî nu știu če.

Da iel n'iś nu să uită. Mai lucră iei cît'eva zîle:

— Mă — iče — iar mai tr'eče ačeala o datâ !

Da ię tot îl giontęște, zîče:

— Măi ! Tu — zîče — n'ič n-ai coraj măcar să t'e uiț la dînsu, sâ vez če frumuseață d'i uom !

— Ę, dă-m pače, Veronică ! Aișta i-on drumeț. Astăz m'ęrğe, mîne vinę — zîče — ba k'iar șî-az nuapte — zîče — a mas k'iar în podu grajdiului la noi acas !

N'evastă-sa să îngălbin'i deocamdată cîn a-auzît așă, șî peste vo uară-doau, ba că o doare la inimă, ba că-o doare la burtă, ba că o prins-o dur'ere de cap, și că nu mai poat'e lucra !

— Vai, Veron'icâ dragă ! — zîče. — D-apăi să t'e duś tu acasâ, șî să-s caț n'ișt'e medițin'e pin doftori, pi uni-i putę m'eŕe pi la fărmăčii, sâ-ț iei čeva, ca să t'e-ndŕepț. Că — zîče — íeu — zîče — fincâ tu iej bolnavă șî n-ai putut mînca la amn'iază — zîče — ieu d'i sară n'ij nu mai pl'ec acasă — zîče — ramîn, am mîncaŕe pînă mîn'i.

— Bin'i !

Ię îș luo o cîrjă îm mînă, și plecă. Avea d'e suit așa o culmi di dial pi drum, șî dup-ačęi d'e coborît cam îm val'e.

Iel, după či-a pl'ecat ię, să duče și iel pin porumbu čela pînă la culmea dealului [1]) ca să vadă cum m'erğe ia mai diparti. Ię, după či-o třecut în čęia parte îm vale, sařę ca un iepure, și fuğę spre casă.

« Aha ! — zîče. — Ia amu ț-am găsît l'iacu ! »

Bine. Să duče ię âcasă, d'iscuie ușa și caută, ię iut'i parale încoače, încolo, să duče. Cumpără ia n'ișt'e făină, faśe ia cîte plăśint'e, nuapt'ia atunči, cumpără băuturâ, a fript o găină, și nu știu če, ca s-aștiepte pi čela cîn vine să să culče îm podu grajdiului.

Barbatu nev'estii, di pre on timp, după či-o-ntunicat, vine și sâ suie-m pod. Să suii, și stă acolo. Ię, după če-a gătit toate d'i facut, sâ duče și ię pe-ntuneric, și să duče-m pod, și pe-ntuneric acolo, începe să pipăii [2]), încolo, încolo, tot pipăii ię, pînâ če dęte peste dînsu-âcolo.

— Ho ! [3]) — zîče. — Cruče-n frunte, du-te-n cruče, că doar nu-i dracu pe ičia !

Da ię:

— Śiii ! Tači molcom — zîče — că să n-audă čineva ! Bine ! Zîče:

— Če fači, Veronică?

Zîče:

— Vai, de cît'e uori am dormit aičea, și tu n'ičiodată n-ai vinit la mine pîn-amu !

Če:

— Nu-i bai nimică ! — zîče. — N-ai čeva de mîncat?

Zîče:

— Am ! Vină în casâ !

Zîče:

— În casă?

Și grăię mai înčet, sâ n-audă večinii.

— Cum să poat'e — zîče-așă? Du-te, și- adă aičea, cît oi putea să mânînc și să b'ęu čeva, că — zîče — tare sînt însătat.

[1]) Pov. se uită în sus. [2]) Pov. arată, pipăind cu mîinile. [3]) Pov. tresare.

Bine. Să duče ię, şî aduśe una altă. Pînă če mânîncă, pân nu-ş śi, şopotin încet, zîče ię cătră dînsu, zîče:

— Da— zîče — tu d'e un'i ieşt'i?

Zîče:

— Ieu-s tocma d'in Turčíia, d'in Ţara Turčiască!

— Şî če-ai făcut pe ičea?

Zîče:

— Am avut čeva triabă pe la consulatu romînesc!

— Bine!

Da zîči, Toderel zîči:

— Da tu ai merğe cu mine în Ţara Turčiască?

— Vai de mine! — zîče. — Ieu cu tini, mă duc şî-n iad!

— Bine — zîče. — Dar du-te în casă ŕepidi, că nu-i timp, nu-i de-a pierde timpu, că-i pria tîrdzîu, şî să fače dzîuâ. Du-te şî pregătęşte-ţ hain'ele, cît'e-s trebe, čele mai buni, şî să le pui într-on ţuhan, şî čeva de mîncat pi douu zîli, că — zîče — i cam diparti pîn-acolo!

Bin'e, ię să duče şî pr'egătęşte tăt, tăt, tăt, pune în sači mîncaŕe, pune haine, pune tăt, şî vine la dînsu. Tot o l'egat.

— Măi! — zîče. — Tu nu şti în večini aičea uneva o rîjniţă di mačinat făină di facut, cît di cît, că — zîče — la nuoi în Turčíia — zîče—i dọuă sute de kilometări d'i la o moară la alta — zîče — şî-i tare ǵreu! Pîne ieste d'istulă, da — zîče — n-av'em cu či-o măčina!

Ię însă — iel ştię c-avę o rîjniţă la casa lui. Zîče ię:

— Av'em!

Či:

— Du-te ş-o pune ş-ačeia într-on ţuhan!

Piatra ačęi ǵrę o pune n'evasta în ţuhan, şî zîče:

— Asta ię-o tu, şî hainile tale — zîče — le duc ieu, şî mîncarea.

Şî pl'ecă pe o potecă în deal! [4]) O puartă vo doau uaŕe, uori cît, pim paduŕi, şî ięsă-ntr-o poiană. Cîn o işit îm poiana-ačęia, zîče:

[4]) Pov. se uită în sus.

— Acuma stăi, Veronică — zîče — ieu mă duc pînă la graniță să văd uni-s, pînă la pikete, să văd če fac grăn'ițęrii, că — zîče — aičea-i cam ǵreu d'e ťrecut.

— Bine !

Ię, trudită [5]), cum a dus piatra ačęia, vo dǫu-uare în spate, ačęia cîn așt'eptîn acolo, a dormit. Iel a plecat d'i la dînsa șî s-a dus iară la uogor un'e lucra mai nainti. S-a culcat să tragă șî iel on somn, c-apăi, ca să puată lucra a doa zî.

Ię a dormit pînâ či au venit copiii d'in satu lor cu vitili la imaș. Da — știț dumeavoastră cum — între vite, mai iera șî niște cîni. Cînii, cîn a ağiuns, o-nčeput a lătra la dînsa. Ię s-a trezît [6]), sâ uitâ, vęde cîn'ii, șî v'ęde șî copiii cari-i cunoștę. Sâ duče cătră copii:

— Mă copii ! — zîči. — Da či fačez voi aičea în Țara Turčiască ?

Če:

— L'el'e Veronică ! — zîče. — Da če, dumn'eata iej n'ebună ? — zîče. — Doară nu-i aičea în Țara Turčiască, či, dumniata nu cunoșt'i un'e ieșt'i ?

Da ię somnoroasă, mai fr'eacă uokiu [7]), mai să uită, v'ed'e că-i cunoașt'e:

« Măi ! Maŕe măgar o fost ačeala ! — zîče. — A dracului m-o înșălat ! — zîče. — Vez ? — zîče — io-s tot la noi aiči. »

Noa, îș ię băgaja ačęia, fără să spuii la čin'eva čeva, amu ię șî hain'ele iei, șî mîncarea, șî rîjnița-ačeia cu dînsa, d'e-abg'ię sâ rupe f'emęia cărînd acas.

V'ine-acasă, să-mvîrte încolo, să-mvîrte încolo, l'e pun'e-ačęle toate la loc — acuma iera tîrzîu, trăbuia să ducă lu Toderel de mîncari [8]). Ię traista ačę cu plăčintili, șî apucâ la fugă pi drum să-i ducă lui. Cîn s-apropie di dînsu, gîfâin, d'i-abg'ię, abg'ię sufla, ağiunğe. Toderel nu mai așt'iaptă să zîcâ ię « bună dimin'ița », če:

— Hai mai ŕępide ! — zîče. — Vai de mine ! — zîče. — De-atunčia veniam tocma din Țaŕa Turčiascâ, șî tot veniam

[5]) Pov. ridică din umeri. [6]) Pov. tresare. [7]) Pov. arată: se freacă la ochi, cu stînga. [8]) Pov. subliniază, cu stînga.

mai iuti dicît cum vi tu! Pîn vinişi, gualâ burta di fuami! [9])

S-apropii ię mai aproape, zîče:

— Poate mn'i-ai adus kiar plăčinti!

Măi, cam bune g'ionturi i-o dat iei, însă mai mult n-a zîs nimicâ! A luat, s-o mîncat şî iel bine. Şî a întrebat-o, zîče:

— Cum ai pitrecut? Măi, či, cum ţ-o třecut cu boala? Či-ai făcut?

— C-am făcut asta, ş-am făcut ačęia, ş-o mai vin'it o babă, şî m-a tras pi burtâ [10]) — zîče — şî mn'i-a třecut, ş-acuma am vinit — zîče — să lucrăm mai diparte.

Ieu stam într-o livadă-atunči, ş-am vădzut d'i pătăran'ia-ačęe, şî cum o mîncat uomu plăčintili, da n-am čerut să-m dęie şî mn'ii, că mn'i-a fost foarte ruşîni!

Inf. Ţâmpău Toader; Fundu Moldovei, rn. Cîmpulung; *culeg.* O.B.—Al.A., la 19.III.1953; *transc.* O.B.; *durata:* 13′ 20″; A.I.F., i. 13225 (mg 218 b).

Inf. o ştie « to di pi cînd ieram băięt ». *N-a mai povestit-o.*

Se mai cunoaşte o variantă inedită din Ţara Oaşului, cu desfăşurare identică.

[9]) Pov. arată cu mîinile la pîntece. [10]) Pov. arată cu mîinile la pîntece.

«CU-UN UOM SĂRAC»

O fost un uom. Atîta o fo de sărac, de n-o avut după če să bẹe- apă. Da lui iera frică să iasă nọpt'ea afară singur. Tăt o mărs femẹia, tăt o mărs. Cîn o fost odată, l-o lăsat afară, l-o-ncuiẹt afară. Dacă l-o-ncuiẹt, iel ș-o luat on topor susuuară, șî hai, s-o dus. D-apâi tă s-o dus. S-o dus așă pi o șosă. Da mărgînd, o văzut, iera un lacu cu apă, șî-n apă iera trestie-cum îi spune la dumn'evọstă la ačẹ? — trestie [1]). Acolo iera n'iște rață sălbatiče. Iel o aruncat cu toporu, că iera flămînd. O gînit că dade-a log'i vo rață di colo. D-api o arunca, n-o tîlni nimică, čelea o fuğit, rațăle. Amu iel cum să să bağe colo? c-o foz, lacu o foz mare. S-o dezbrăcat îm pk'iẹlea gọlă șî s-o băga după topor, să-l caute. D-apoi čin'eva o trecu pe drum șî i-o fura hainele. Pe cîn o ieșît, o rămas îm pk'iẹle guală. Če să facă? Hai că s-o dusu, uomu nost, s-o dus, cum o putut, pim mălaie, pînă s-o apropk'iẹt în sat [2]). Cîn o fostu-n sat, ș-o pîndit șî pe iș, șî pe cọlea, unde s-a băga, ba ij, ba cọlea. Cum lasă muierile vara ușîle-n laturi, una, o femẹie, s-o dus să mulgă vaca, o lăsa ușa-n laturi [3]). Colo o n'imerit, cum o mărs, că k'iar femẹia n-o avu copii, n'iș bărbatu nu iera acasă, decît numa iẹ. Ș-o avut om pat, făcut așă mare, șî iera așternut pînă josu [4]), nu să vedẹ su pat. Iel o, s-o băgat în casă, șî s-o băga su pat. Ș-o sta su pat. Femẹia o avut on amant, logofătu satului: či-o fi fost ala, așta nu știu. Adică un conducător a comunii.

Nọ pîi iẹ s-o apucat, o făcut mîncare, o aduz de băutură. Bărbatu o fo duz la tîrg uneva cu căruța. Cînd o fost între

[1]) Pov. își agită degetele dreptei. [2]) Pov. subliniază, cu dreapta. [3]) Pov. subliniază, cu dreapta. [4]) Pov. schițează volum, cu dreapta.

timp [5]), cîn să-ş facă iei, să mînînče, să-ş petreacă, hai, ş-aude năintea căsî, că la noi cînd oprȩşte caii, zîče: ho ! [6])

— Apu čine-o fi?

Femeia:

— Hai, că-i bărbatu !

Nǫ un'e să-l bağe? Îl bagă su pat. Su pat dă peste čelalalt acolo. Da iel s-o-nţăles [7]) cîn l-o băga su pat.

— Măi ! Io — zîče — on pahar de vin, l-oi bȩ io, şî unu ţî l-oi da ţîie. Da să h'i atent aič.

Da čela o auzî de su pat că cumu l-i lor tîrgu. Hai čela o zîs cătă iel:

— Fă-te tu dincolo [8]) !

Să rămîie iel la-ndemînă ! Patu iera ca aičea [9]), aşa la apropk'iere, la masă. Pă s-o băga čela dincolo, ş-o rămas iest îm pk'iȩlea gǫlă dincǫč. Nǫ-apă o vinit bărbatu.

— Ei, če bine, tu femeie—zî—că m-ai aşteptat cu tǫte gata !

— Pu că dǫră — dzîče — am auzît de večinu că nu-i, nu-i tîrg, că vii înapoi acasă !

— Bun !

Nǫ-pîi s-apucă iei, mînîncă. Da bărbatu nu să uită [10]), cum îi omu, če fă femȩia. Iȩ bȩ un pahar, îi transpǫrtă şî lui colo. Čela, îm pk'elea gǫlă, bȩ. Îi mai dă şî lui să mînînče. Cînu-i odată:

— Măi ! — zîče. — Şti cum îm vine să cînt?

— Măi — zîče — nu cînta [11]), zîče — că-z dau haina de pe mine ! Numa să nu cînţ ! Apă cum să cînte?

Apîi, mai stă oleacă. Amu după če mînîncă, bȩu vin. Iară-i dă şî vin.

— Amu tăt atîta, io fluier o dată, uorče-a h'i ! [12])

— Măi, nu, că nu fluiera — zîče — că-z dau pantalonii !

Nǫ, nu-i nimică. Amu nu fluieră. Mai stă oleacă. Iară-i vine să, iară mai bȩ vin.

[5]) Pov. subliniază, cu mîinile. [6]) Pov. bate în masă, cu dreapta. [7]) Pov. pune arătătorul drept pe masă. [8]) Pov. arată înapoi, cu arătătorul drept. [9]) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. [10]) Pov. subliniază, cu dreapta. [11]) Pov. subliniază, cu stînga. [12]) Pov. subliniază, cu dreapta.

— Amu — zîče — tăt atîta, io o dat cînt ! [13])

— Nu cînta, că — zîče — că mă d'ezbrăc şî-z dau ţîie tot.

Nǫ amu, nu cîntă. Omu cu femęia, dacă, după či-o mîncat, o činat, o mîncat, hai s-o dus şî ş-o adăpa caii. Atunči, uşîle le-o lăsat ię anume [14]), ca să pǫtă ieşî čela afară. Čel îmbrăcat amu l-o lăsat pe čelalalt în casă, şî iel o ieşît afară, şî tunde-o ! Uomu o întrat în casă iară, n-o văzu că če-i, cumu-i. Čela o rămas su pat [15]) mai departe-amu, logofătu, îm pk'ięlea gǫlă în locu čeluia. Čela s-o dus pe-afară, ni-ncǫče, ni-ncolo, că iera tîrdzîu nǫptea — aşă cum o fost asară cîn am fo io pe-aič. Hai, une s-a duče? Une-o văzu lumină, unde ti-i băga? Să duče colo, bate la ğeam [16]) !

— Cine ieşti?

— Io — zîče — s om mare păscălitor ! — cum spune la noi.

— Bun ! — zîče uomu čela.

— Da lăsa-mn'i-i de mas?

— Cum de nu ! — zî. — Hai înlontru ! — uomu čela. Intră colo.

— Bună sara

— Bună sara ! Nǫ, apăi, tu, nevastă ! — zîče uomu. — N-ai čeva să dăm la uomu ăsta mîncare?

— Ba — zîče ię — mai ięste.

Nǫ, îi pune la uomu nost, şî mănîncă, şî îi mai dă vo dǫuă pahară de vin.

— Apăi — zîče — uită-te: io, după cîd vă văd, dumn'evǫstă — zîče — sînteţ ǫmeni înstăriţ — zîče — da aveţ čeva lipitură la casă.

Şî stau unu şî să uită cătă čelalalt [17]).

« Či-o fi asta ? »

Da zîče:

— Ştis če? Io d'ipt o plată bună — zîče — vă scap [18]).

— Nǫ bun ! Da — zîče — cum?

[13]) Pov. subliniază, cu dreapta. [14]) Pov. subliniază, cu mîinile. [15]) Pov. arată înapoi, cu dreapta. [16]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. [17]) Pov. subliniază, cu mîinile. [18]) Pov. ridică dreapta.

— Pune-o — avę o ǫlă mare de-ęste, făcut de tablă, — o umple de apă, și uo pune — zîče — pe sobă. Cînd a fierbe — zîče — atunčeni v-oi spune.

Amu, iei povestesc. [19]) Pun oala și fierbe. Cîn fierbe mai bine:

— Nǫ — zîče — viniț încǫči.

Atunči, îi și dă la uom on topor [20]) îm mînă, și unu la nevastă, și deșkide ușîle-n laturi [21]). Atunčeni, iel să ș-apucă cu uala, cu apă-acolo su pat: dă-i!

— Fuj, lipitură,

Că te ard cu stropk'itură!

Și dă-i cu apă [22]) colo su pat, dă-i! Čela tă să-ntoarče cît să-ntoarče. Cîndu-i odată, tunde-o la fugă pe ușă!

Și, ș-apoi așă l-o scăpat.

Și-i gata ș-asta.

Inf. Bălaș Ion; Rașca, rn. Oaș; *culeg.* O.B.—Al.A., la 31.V.1953; *transc.* O.B.; *durata:* 6'; A.L.F., i. 14109. (mg 326 b.).

La reproducere, inf. rîde, apoi spune: « no auzît-aţ, mă? » « Asta di la un frate a mn'eu. Nu prea o-am spus ».

Se cunoaşte o variantă bănăţeană unde Păcală vrăjitor alungă « năpustul » pentru un car cu doi boi. Schullerus, la nr. 1380, II, citează o variantă care aparţine altui tip.

[19]) Pov. subliniază, cu stînga. [20]) Pov. oferă, cu dreapta. [21]) Pov. arată spre ușă, cu stînga. [22]) Pov. arată spre pat, înapoi, cu dreapta.

«O NEVASTĂ CU UN FEČIOR»

Așă iera un fečior tare frumos, ș-o nevastă. Și îmbla amîndoi la o fîntînă după apă — iera nu departe din večini fečioru. Cîn s-aduna amîndoi la fîntînă, zîčę fečioru cătă nevastă, zîče:

— Cum am putę noi să h'im amîndoi laolaltă?

— Biine! — zîče nevasta. — Apoi — zîče — știi če? — zîče nevasta.

— Če? — zîče fečioru.

— G'i astară la mine — zîče — și — zîče — te baj — zîče — îm poiată. Apoi — zîče — stai acolo pînă cînd oi vini io.

Apoi să duče fečioru-m poiată. Stă acolo, mult. Odată, nevasta o vrut să știe că če ideie și-mvățătură are fečioru, nu-i prostu, ca făcîndu-ș treabă cu iel, să nu știe bărbatu. Femęie, să scoală cu spor' dim pat:

— Tu omúle! — zîče. — La noi îm poiată — zîče — ięsteamu čine.

— Da čine să h'ie? [1]) — iče — că bg'ine — zîče — am înk'is io poiata!

— Ę, ba ieste uǫrečine — iče — c-aud acolo! — zîče.

Uomu să scoală cîntigan (?) dim pat, pune mîna pe săcure de pe scară, să duče colo-m poiată.

— Čine-i əiči?

— Dacă io! — iče fečioru.

— Da če fači aiči?

— Hęę! — zîče. — I-om bai mare pe tine!

— Da če bai?

[1]) Pov. subliniază, cu capul.

Fečioru o știut una-dǫuă să-i răspundă. Dzîče:

— Io asară — zîče — în șăzătoare, cu mai muls fečiori — zîče — am făcut on rămășag — zîče — pe o litără de pălincă. Da — zîče — la rămășagu-aiesta, îi g'ini — zîče — șî tu.

— Da če rămășag — zîče — ai făcut?

— Dacă — zîče — niște fečiori acolo o spuz — zîče — că tu ai patru marhă — zîče — ș-aij — zîče — nu să află numai tri: una, dǫuă, tri [2]! Că numai tri aflu io!

— Pă — iče — n-am numa — iče — doi boi ș-o vacă! — zîče uomu.

— Ha! Nǫ vez! Amu — zîče — i-am prins! Nǫ — zîče — — nu-i bai că la adălmașu-aiesta-i g'ini!

— G'ini — zîče uomu — numa mă k'iamă.

Să duče fečioru.

«Ai,... tu-z mama mă-ti de nevastă hunsută! Vez — zîče — cum m-ai păcălit?» — iel așă sîngur.

— Da čine-o fostu-m poiată? — zîče femęia.

— Dacă — iče — Petrea čela — iče — din večini — zîče — a večinului — zîče, așa i-o zîs la fečior. — O făcut amu — iče — rămășag — zîče — la clacă — iče — că noi, fečiorii o-s că-avem patru marhă, șî iel o zîs că numa tri! Iel — zîče — le-o șt'iu [3] — zîče — da dipt ačę le-o șî cîștiga — zîče. — O-s că m-a k'ema —iče — șî pe mine la aldămaj — zîče — cînd or bę.

— Vaai! — iče. — Nǫ vez cîtu-i de bg'ine! — iče nevasta.

— Da cum nu — iče — c-oi bę șî io pălincă — zîče.

Nǫ, s-adună-n čę dzî la fîntînă iară fečioru cu nevasta.

— Așă — iče — că m-ai păcălit! D-apă — iče — cum am putę noi să h'im laolalt? — la fečioru tare i-o plăcu nevasta!

— Ști če? — iče. — G'i astară — zîče — șî te baj — zîče — la mine-n cuptior — zîče — ș-apă io — zîče — după če-a adurn'i iel — zîče — io — zîče — oi ieșî la tine!

— Bine-a h'i! — o zîs fečioru.

Să duče fečioru mai de cu bună uară șî fă jbǫt! în cuptior. Să bagă acolo. N'evasta, di la un timp — amu fečioru

[2]) Pov. enumeră, cu arătătorul drept. [3]) Pov. subliniază, cu stînga.

din cuptior de-abg'ę o aştepta, n-o putu sta! N-o avut tigneală să stęe în cupt'ior. Zîče — tăt o scrumătit colo pin cuptior. Nevasta să scǫl.

— Tu uomule! — iče. — Noi avem ǫriče — iče — în tindă, nu ştiu-n cuptior — zîče — uo-n tindă, o-n če.

— Ęh, dracu! — zîče. — Mîţu čela — zîče — ğioacă peacolo. Uoŕče şoariče!

— Ę, nu să poate — iče — că-i mai mare zgomot ca de mîţ.

— Apoi — zîče — culcă-te [4]) — zîče — nu băga sama de-ačęlę.

Iar-aude.

— Tu omúle! — iče. — Noi avem uǫriče — iče — acolo în, în tindă.

Odată şî mę ş-aprînde lǫmpa, şî să duče-n tindă: nu-i nimn'ică pin tindă. Să duče-n napoi în casă. Iară čela din cuptior zgîrîie, colo uşa iera-ncuiętă, nu putę să iasă-afară. Amu, o fo musai să iasă-afară.

— Tu omúle! Noi avem uǫriče!

— D-apă numa-n cuptior — iče — de na h'i — iče — că pe to locu-am cotat.

Aprinde iară lǫmpa, şî să duče şî cǫtă-n cuptior. Apoi, şî vede colo în cuptior.

— Da če faş tu, mă, aič?

— Hęęę! — zîče. — Aşa am păţît—iče—ca asară! pretíne — zîče — iară-am făcu — zîče — rămăşag cu fečiorii — zîče — din şăzătǫre — iče — că la tine-n cuptior — zîče — măr şasă pk'ite — iče — ş-aičea nu să află — iče — numai činči — iče — una, dǫuă, tri, patru pk'ite [5]) — iče — ş-on lipk'i! — iče — iară i-am cîştigat!

— Apă — iče — aşă-i — zîče-uomu. — Că — iče — aşă mn'i-am făcu cuptioriu — iče — să margă — zîče — patru pk'ite — iče — şî ş-on lipk'i — zîče — că-ala să coače mai iute — iče — şî mîncăm mai iute!

[4]) Pov. subliniază, cu stînga. [5]) Pov. enumeră, spre dreapta, cu dreapta.

— Amu — zîče — şî la asta adălmaş îi g'ini — zîče — că iară i-am păcălit !

— G'ini-uoi ! — zîče uomu.

Nǫ, i dă drumu, să duče fečioru.

— Iar-o păţît — iče — fečioru aşă — iče — cum o păţît asară cu marhăle.

— I, bg'ietu de iel — iče — a fa rămăşag — iče — pîn s-a strînğe ǫrecîte lităre de pălincă — iče nevasta.

— Da cum nu ?—iče.—Da şî io oi mę la iei — iče — să bęu.

— Da — iče — mă tem că m-oi duče şî io ! — iče nevasta.

— Apu — iče — hai !

Apu cîndu-i odată, s-adună în čę dzî, iară la fîntînă cu nevasta.

— Iară m-ai păcălit ! — ič-iel. — Da — iče — cum am putę noi — zîče — să h'im noi — zîče — laolaltă ?

— Bine — iče ię, iče — şti če ? Tomna — zîče — aşă cam pi la uopt čeasuri — zîče — şępte uop čeasuri — zîče — pînă la nǫuă — zîče — să g'i — zîče — la noi — zîče — la cotez — zîče — şî să nepoz — zîče raţăle — iče — şî gîştele-afară — iče — şî să le log'ieşti şî să le găgăluieş pe-aco, să uo-apuş de pk'ičiǫre — iče — şî să dai cu una-n stînga, cu alta-n dreapta — iče — c-apoi — zîče — tu-i g'ini la mine-n casă — iče — cînd îi vedę [6]) ięl că s-a da după raţă şî după gînşte să le prindă.

Femeia atîta fă un fog de mare, ş-atîta-i de caldu-n casă, şî ię tă:

— Îîîîi ! Io mor de frig ! Io mor dẹ frig, omúle !

— Apă — zîče uomu — cum mori tu de frig — zîče — că io — zîče — pk'ei aij de cald !

— Io nu cred că ţ-î cald ! — o zîs ię, zîče. — Hai, ţîpă — iče — perini pe mine — iče — că io crăp de cald ! — nevasta. Şî iei o fo cald, da asta o fos problema din urmă.

—Io — zîče — pk'iei de frigu ! — o zîz nevasta.

Iel:

— Io — zîče — crăp de cald !

[6]) Pov. arată spre dreapta, cu arătătorul stîng.

— Nǫ — iče — ţîpă ğios cămęşa de pe tine dacă ţ-î cald.

— Apă — iče — musai de ţîpat — iče — c-amu n-o poş tîrîi pe mine!

Acolo iera focu-n casă de numai... nu putę să rezistęză căldura! Uomu, odată ţîpă hainele[7]) ğioz de pe iel, şî stă pin casă. Fečioru o obsărvat de-afară. Femęię o luat cîtingănaş cămeşîle şî le-o puz la capătu patului ğios, ca să nu dęie iute de ięle. Fečioru atunčeni să-azvîrle co la coteţu găiniloru, şî la a raţăloru, la a gîştelor, le drumu-afară. Mai prinde de gîştele čęlea, de raţă, şî le găgăluię. Femeia şî sare dim pat.

— Tu omúle! tu omúle! Ne duče-amu čineva raţăle şî gîştele! Du-te iute!

Uomu ţup afară — iera şî cam neauă. Fečioru jbot! în casă ş-încuie uşa. Uomu umblă după čę încoače, gîscă, după čę raţă-ncolo, tă le prinde, le bagă-n cotes şî le-nk'ide. Nǫ, dacă le-nk'ide, să duče la fereastă, să duče la uşă. Prinde de uşă: i-ncuięt!

— Tu nevastă! că neposti-mă-n casă!

Să scoală de colo ia.

— Da čiine-i? — zîče.

— Dacă io-z! — zîče.

— Pî čine ieş tu?

— Că bărbatu tău!

— A mn'eu bărbat — iče — i-m pat, culcat! — zîče. Tu — zîče — ai h'i rătăčită, sărače, pe-ǫreunde.

— Ha nu — iče — c-aiče şăd io!

— Ę — zîče — îi h'i rătăčită!

« Ai, măi! » Să uită uomu-n sus, în ğios! [8])

« Apă — iče — am h'i rătăčită casa. Da mă duc io la nănaşu — iče — că iel m-a şti duče-acasă. »

Amu-i şî frigu-m pk'ęlea gǫlă. Fuğe pe uliţă cu sporiu. Nănaşu iera tomna popa. Să duče la fereastă, čiocănę[9]) co la fereastă.

[7]) Pov. aruncă, cu mîinile. [8]) Pov. îşi roteşte privirea. [9]) Pov. loveşte, cu dreapta.

— Nănaş !

— Da če-i, h'ine? — zîče dǫmna.

— Hai — zîče — şî mă du acas — zîče — că nu ştiu mę acasă.

— Uo, Dǫmn'e — iče preuteasa. — Părinte ! — iče. — — Scǫlă-te — zîče — una dǫuă — zîče — că o rătăcit h'inu — zîče — şî nu şt'ie mę acasă. Du-l — zîče — acas !

Nu iera departe de nănaşu-său. Nănaşu său, popa, apucă o viliveandră pe umere [10]), şî să-ndeamnă:

— Nǫ, hai, h'ine ! — zîče.

Şî să duče co la ferę astă, čiocănę la fereastă:

— Măi h'ină !

— Če-i — iče — nănaş ?

— Dacă — iče — scǫlă — iče — că ţî l-am aduz — zîče — pe h'inu-acas.

— Ai di mine, nănaş — zîče — că h'inu-i aiči-m pat — zîče. — Ięn scoală-te, h'ine — zî — să te vadă nănaşu !

— M, m, m ! — uomu di colo, fečioru-amu. — Da če-i, nănaş ? — zîče.

— Tu — zîče — nănaş — iče h'ină-sa, zîče — a mn'eu — zîče — bărbatu-i aiče ! — iče. — Tu nănaş — iče — mn'i-ai h'i adus — iče — pe dracu-acasă !

Atunş şî ţîpă popa uok'ii-n napoi [11]), şî vedę că-i îm pk'elea gǫlă: drumu la fuugă ! popa.

Ş-apucă h'inu-său viliveandra de pe umere cu spori, şî fuğe popa cît poate pe uliţă cătă casă ! Cîn dă colo, şî dă-n uşă [12]).

— Da če-i ? — zîče dǫmna.

— O, Doamn'e ! — zîče. — Doamnă — zîče — am duz — zîče — pe dracu acasă — zîče — la h'inu — zîče — şî h'inu iera culcat [13]) cu h'ina-m paat !

Şî-i gata povęste.

Inf. Dubo Iacob; Racşa, rn. Oaş; *culeg.* O.B.—Al.A., la 31.V.1953; *transc.* O.B.; *durata:* 11′ 10″; A.I.F., i. 14.167.

« Mai dincǫče, de la o nevastă. O vru să păţască şî ię aşa ! »

[10]) Pov. schiţează tragerea pe umere, cu mîinile. [11]) Pov. se uită spre dreapta. [12]) Pov. ridică stînga în sus. [13]) Pov. subliniază, cu stînga.

«COPILU LA TREI LUNI»

A fost odată într-un sat um burlac, un čioban, care apruape îmbătrînise flăcău. Če s-a hotărît iel?

« Ia să mă-nsor și io — ziče — nu mai stau așa burlac mereu. »

Gata! A încercat în dreapta, în stînga să-z găsească și iel o fată cam di seama lui. Če să vezi? A găsit fată bună, că iera kiar însărčinată. Nu ma avea nevoie să mai munčiască iel.

După trei luni di zile, femiia a făcu copilu [1]). Iel s-a vestit numa în sat, c-a făcut femęia lu čiobanu cutare-um băeat. Cum? Lu-ntreabă uo rudă-a lui:

— Mă — ziče — femiia ta a făcut un copil?

— Da — ziče — um băiat frumos, strajnic.

— Păi — ziče — da nu-i cu tine, mă — ziče — că femeile — ziče — fače copiii la noă luni — ziče — prostule, nu la trei luni.

— Cum, dragă? — ziče. — Uite asta-i!

— Bagă di siamă — ziče — că ieș prea bleguz — ziče — ia-o tu oleacă la rost, strînğe-o nițel, barim čel puțin să spuie [2]), cu čine-a făcu băiatu...

Să duče-acasă iel cam necăjit. Nu prea să uita bine la femeie.

— Če-ai, mă uomule, de iej necăjit?

— Fă, femęie — ziče. — Uite če mi-a spus mie leica cutare? — ziče — că copilu-ăsta n-ar h'i făcut cu mine, că trebuia să-l faj la noă luni — ziče — nu la trei.

[1]) Pov. își ciocnește palmele. [2]) Pov. subliniază, cu stînga.

— Ă, da prost ieşti, mă omule — ziče. — Păi — ziče — mă — ziče — ia bagă tu di seamă [3]), h'i atent — ziče — če-z spui io ţiie-acu. Aşa ! — ziče — ie trei luni [4]) di cînd m-ai luat tu pă mine, trei luni de cînd ti-am luat io pă tine şi trei luni di cînd stăm amîndoi, s-a făcut noă luni.

— Aşa ie, fă nevastă. Vezi, femeile rîde di mine ca să-m bad nevasta. Ai dreptate. Las să ne trăiască băiatu.

A plecat bietu uom sănătos la treabă-în dreapta în stînga şî s-a făcu băiatu mare şî s-a servi di iel.

Inf. Gh. M. Rădoiaş, Bătrîni—Teleajen; *cules* în Bucureşti în 19 martie 1956 de O.B. şi C.B.; *transc.* T.B.; *durata:* 2′; A.I.F., mg. 1077 a.

Povestitorul o ştie: « asta nu mai ţîu minte » (de la cine).
Ai mai povestit-o? « Da ».

Snoava este atestată în toată ţara; se cunosc 13 variante similare. Schullerus, la nr. 1380 V, citează o snoavă. În catalogul Thompson, snoava (1362 A*) este atestată în Finlanda, Germania, Grecia şi la noi.

[3]) Pov. pune dreapta pe masă. [4]) Pov. îşi împreună mîinile.

Odată iera un uom, așă cum sîn și ieu, și pleacă la coasă — șt'iț — pleacă la coasă și zîče — cosășt'e, cosășt'e uomu șî cîn vin'e sara zîče:

— Auleo, spat'ile mele [1]) — zîče iel — al dracului o fo iarba čęia, mă doare!

— Če? — zîče n'evasta a dracului — d'e če? Tătă zua-m pičiǫre t'e-ai stîngălit — zîče — cu coasa d'e iș colę, d'i colę [2]), colę, d'i colę, colę și če, ačela-i lucru? Ala nu-i lucru! — zîče n'evasta. Zîče:

— Bin'e — iel — mă, dară — iče — tăt mă doare spat'ẹle.

— Ai să vez că șî io mă duc mîn'e!

— Da? Bin'e-i fače — spun'e iel. — Merem la cutare șî cosîm trifoiu čela — zîče iel — șî la trifoi să coseșt'e bin'e, și, stă-m pičiǫre, nu-i picat și cosîm amîndoi împreună, da.

Uomu mere ș-îj mai bagă un cosaș cătă iel.

— Mă! Če șt'i tu če? Numa noi doi șt'im: ieu mă duc nant'e, tu rămîi d'inapoi, muięrea o băgăm între noi, a mę. Io dau d'inant'e, tu dă d'inapoi. Cum a tiię ię, tęię ie, cum a put'ę, da ię să viie.

Merje-a mn'eu în sat ș-îj bagă un cosaș șî haidă, cînd îi d'imin'eața, zîče ię că trăbă să țîpe porčii și are să țîpe vaca, șî...

— N'imică, lasă c-o țîpa večina [3]). Coasa-n spat'e!

I pun'e-a mn'eu coasa-n spat'e, tocu ij d'inapoi și haidă! — cum i-običęiu pî la noi — dă-i drumu! Hai la coasă.

[1]) Pov. duce dreapta la spate. [2]) Pov. arată spre stînga și înapoi cu dreapta. [3]) Pov. arată spre stînga și înapoi cu stînga.

Merje colo-n țarină, să pun'e, dă-i sâ margă, mînă sâ margă, dă-i, dă-i, dă-i, pînă cîn i cam [4]), cam pî la șapt'e čeasuri. Iče muierea:

— Măi — zîče — ar trăbui să mă lăși sâ mă duc — zîče — să țîp puii čeia — zîče — că-s în coșară d'e-asară, če drac or fače, c-or muri!

— Lasă puii [5]) la sǫrta lor — zîče — n-or muri iei pîn-om vin'i noi. Gata-i imediębt.

Cîn i mai apoi:

— Măi bărbat'e — zîče — d-ápoi dacă mem acasă — iče — nu-i d'e prînz n'imic absolut dac-aj mę mai naint'e-oleacă.

— Nu, męm odată tăț! Mîncăm n'işt'e clisă, n'işt'e čeapă, ieste acol la casă če mînca. Bem, mîncăm n'işt'e lapt'e, șe. Nu-i n'imic.

Dă dǫară să n-o skępe, șt'i? Da îi dă să margă! Gata trifoiu d'i coasă și acu pleacă a tus tri. Iera cam pî la oara nǫuă, iera gata trifoiu, să duče pă cale. Vęd'e și ię tri uamen'i înt-o hat cosînd. Zîče:

— Vai d'i iel, d'i čel d'in mijloc, că numa io șt'iu cum îs han'ele pă iel! — ziče ię. Pă d'inapoia ięi, puțę ca halamu... șt'i, că işt'e d'inapoi nu o lăsat, čel d'inaint'e o dat sâ margă! Ș-apoi ię n-o avut încătro, numa să-ș facă lipsa [6]) ači, n-o mai lăsat-o.

Ș-apoi numa ia o șt'iut cum îi čel d'e mijloc!

Inf. Șora Vasile; Cresuia—Beiuș; *culeg.* O.B.—D.T., sept. 1961; *transc.* O.B.; *durata:* 2' 35"; A.I.F., mg. 1887 b.

De la cine o știi? « Da če știu d'i la čin'e! D'i la uamen'i d'i pă sat. Asta o fost, nu-i poveste. »
Unde s-a întîmplat? « În cutare sat, acolo cătă moț, o aič la noi; în satu dumitale poat'e o fi fǫstă? »
Ai mai povestito-o? « Nu șt'iu, nu cred. »

[4]) Pov. se uită sus și la dreapta cam pe unde ar fi soarele. [5]) Pov. schițează gest de renunțare, cu dreapta. [6]) Pov. subliniază, cu dreapta.

POPA ÎN BISERICĂ

Un popă odată cîn să duče la bisęrică, spun'e cătă tăz oamen'ii:

— Oamen'i bun'i și poporen'i! — zîče — să șt'iț c-avem astăz — zîče — o sclujbă — zîče — fǫrt'e seriuasă și — zîče — să fačez — zîče — cum oi fače io și să zîčeț cum oi zîče io.

— D-apăi fače-om — zîče oamen'i — dac-om put'ę și dac-om șt'i.

— Arăta-oi io — zîče popa.

Ș-apoi męre popa p-aiś [1]) cu t'id'ęln'ița tămîin pîm bisęrică și avę n'ișt'e čizme cu turęș cam larj popa și sare n'ișt'e jar d'in t'id'ęln'iță pă, pă tureacu čizmii în joz la popa ș-îl ard'e. Da popa începe și dă d'im pičiǫre, dă d'im pičioare. Dă uǫmen'ii d'im pičiǫre tăț îm bisęrică. Da če:

— Măi, da nu mă lovi! mă — zîče.

— Da nu mă lovi — čela [2]).

— D-apăi tu mă loveș pă min'e?

— Pă ista mă lovi pă min'e!

Să-ncaieră colo tăț îm bisęrică la, la čeartă! Popa če-a sâ fače? Să pun'e popa pă burtă, dă cu jerunți d'e pămînt să iasă jęrii [3]) d'i pă tureacu čizmii. Să pun și oamen'ii, dă și oamen'ii, tăț.

— Nǫ, asta, părint'e, nu-i treabă — zîče. — Uori faș sclujbă cu noi — zîče — ori ne lași acasă — zîče uamen'ii cătă popa.

[1]) Pov. schițează cădelnițarea, cu dreapta. [2]) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. [3]) Pov. arată înapoi, cu dreapta.

Atăta-i, nu-i mai d′epart′e.

Inf. Breanc Gheorghe; Cresuia—Beiuş; *culeg.* O.B.— D.T. în sept. 1961; *transc.:* O.B.; *durata:* 1′30″; mg. 1903 e.

« Asta-i k′iar d′i la un cantor am auzît-o. »
Ai mai povestit-o? « Poat′e că o dată, d′e dọuă uori. »
S-a întîmplat? « şi poveste, io n-am fost acolo d′e faţă. Povẹste. »

Se mai cunoaşte o variantă ce provine probabil din sudul Moldovei (nedatată).

« AȘA CAP, AȘA CĂČIULĂ »

A fost odată ca ničiodată tot pîn vekime, p-atunč că iera uamenii mai nentroduși, mai proș cum să puate spune astăzi, pă romînește-adevărat.

Un om avea doi boi buni. Făčea kirie cu iei, cîștiga parale frumuase, și-ntreținea familia, ničiodată nu iera lipsă-n familia lui, dă mălai, sau dă sare, sau dă gaz, di iel îmbrăcat, încălțat și iel, și copiii, și tot. Če-l povățuiește pă iel un uom:

— Bă — ziče — tu mai multe parale cîștiği în alt fel.

— Cum, mă?

— Șî nij nu munčești atîta. — Če — vinzi boii ăștia și-cumperi o purčia. Și purčiaua aia — ziče — cît-oi trăi la tine, șapte, op zeče ani, fată dă doă uori pă an sau kiar și dă trei uori — hai cam dă două uori să zičem. Și tu vinzi la purčei mereu și tot faj la bani și nu știu če, și nu munčej di loc — ziče — că porčii vara stă-n noroi acolo, mai cu seamă cînd ie cald le zvîrli o căčiulă di grăunțe-acolo într-un noroi și iei tuată ziua rîmă-acolo, și caută grăunțele și tu duormi lîngă marğinea lacului.

Če s-a gîndit bietu uom?

« Hai, mă, t-o-n c... pă mă-sa, să videm n-oi da-o mai bine? Să fie mai bine ca pînă-acu? »

Gata! Numadecît vinde boii, cumpără-o purčea. Fată purčeaua vo șapte, uop purčei, vinde și iel vo doi, trei, mai oprește di prăsilă, mai nu știu če. Mai, al doilea rînd iar fată purčeaua, mai vinde din purčei, mai își cumpără-o opincă, mai îș cumpără o căčiulă, mai nu știu če. Če să vezi, fraților? Dă Dumnezeu o bolejniță, un guști̦er îm porș — cum iera pă timpur'le veki, nu iera mediș ca acuma, nu iera nimic — și i-a murit

tos porčii cîț i prăsise iel ! A rămas cu un grăsun. Če iera să mai pierzi tu timpu, uom mare să păzești um purčel? Într-o bună zi, če s-a gîndit, săracu, cam necăjit așa? Numadecît îl prinde pă porc, șî-l taie. Și-n loc să-l pîrlească, îi ia pielea, îl jupoaie pă porc, cum să jupoaie tuate animalele. După če-l jupoaie, pielea aia dă purčel, o argăsește și iel oliacă într-o găleată — măcar cum argăsesc și io diferite piei, pă la stînă în zier, nu știu če — a argăsit-o și iel oleacă, a amețit-o nițel, ș-a dus-o la un cojocar și și-a făcut o căčiulă din ia.

— Măi frate ! Nu prea-i elegal [1]), mă — ziče.

— Nu — ziče. — Din purčelu-asta îm fači-o căčiulă, că n-am altă posibilitate.

A făcut căčiula, ș-a pus-o în cap. Merğea cu ea pîn sat. Ba în dreapta, ba în stînga, ba la Ploiej, ba la București. Prietenii care — numa să-ntînește-ntr-o zi cu-m pretin care nu-l mai văzuse [2]) dă ani dă zile.

— Če-i cu tine, mă? — ziče — de umbli-n cap — zîče — cu căčiul-asta dẹ purčel?

— Așa cap, așa căčiulă [3]) — ziče.

Și de-atunči a rămas povestea puate că și astăzi. Un uom care nu știe să s-administreze, pate rău.

Inf. Gh. M. Rădoiaș; Bătrîni—Teleajen; *cules* în București în 19 martie 1956 de O. B.— C. B.; *transc.* T. B.; *durata:* 3′07″; A.I.F., mg. 1078 c.

De la cine o şti? « păi de... da: de la un om de la noi odată, prăsise porči mulţi şi pe urmă a dat o molimă în iei, zičea:
— Tot aşa am păţit şi ieu ca ăla, ...t-o-n c... pe mă-sa ! »
Pe cel care i-a spus-o îl chema « Ion Avram » *care zicea:*
« — A mai păţit unu aşa ca mine ». (A murit acesta.)
Ai mai povestit-o? « Da ».

Snoava este atestată în Muntenia şi Moldova, sporadic în Banat, în 17 variante. De obicei, personajele se ocupă cu negustoria de porci, doar într-o variantă căčiula provine de la unica scroafă moartă. Schullerus la nr. 1415 citează şi o variantă ce aparţine acestui tip.

[1]) Pov. subliniază, cu dreapta. [2]) Pov. subliniază, cu stînga. [3]) Pov. admonestează, cu arătătorul drept.

«ČIZMILE PĂ OPINČI»

A fost odată ca ničiodată, pă timpur'le veki cînd nu iera ca. astăzi mașini, trenuri, fel dă fel dă lucruri înlesničioase care fače uamenii cărăușia, transporturi. Atunčea transportur'le să făčea numai cu boii. K'iar io am pomenit, cînd vineau uamenii cu carăle-ncărcate cu l'emne dă la satu m'eu pînă-m București, vindeau l'emnele și d-aičea cumpărau mălai ș-alčeva și merğeau iar la munte.

Iera un uom strajnic. Boi buni la căruța lui, încălțat bine iel, čizme-n pičioare, ničiodată nu iera ud. Merğea pă drum în căruță, n-avea grije iel, boii merğeau singuri. Însă boii lui erau cam bătrîni. Iel să gîndise mai înnainte, că să-i skimbe să-ș ia alții mai tineri. Mergîndă iel așa pă drum, să găsește în călătorie cu al četățean, cu boi tineri, cu junči, cam nemvățați. Acolo la o dijugătuare undi iei au dijugat, unde-au făcu conacu pentru iei, pentru boi — cum fače țăranii, puate că kiar și astăzi — au stat dă vorbă-amîndoi. Ăla una, ăllant alta...

— Măi frate — ziče — ieu, uite-așa, am boi buni, însă sîn cam veki boii mei, îm trebe să-i skimb.

— Măi — zîče. — Dacă ne-nțeleğem [1]), uite če: îz dau io jurčii și-m dai mie boii. Așa ! Însă mai dai tu čeva, mai nu știu če, nu k'iar cap pă cap.

— Bine, mă !

S-a-nțeles iei să vă dea uomu boii, și să mai dea o sută dă lei și doă oca dă vin și să ia jurčii. Gata ! Zis și făcut. A făcut aldămașu, a da și suta și-a lua și junčii. Ia junčii, dă la ăla și-i mută la proțapu lui, și-ăla-ș ia boii și gata.

[1]) Pov. subliniază cu mîna dreaptă.

— Da — ziče — uite če-i, măi frate? — ziče. — În dai și čizmele — ziče — că tu, čizmele-z gr'ele — ziče — mai merği oleacă și pă jos cu junčii, nu știu če, și-z dau io opinčile.

Če să vedes, fraților? Opinčele iera d-ălea dă vacă și îngăurite, numa găuri, intra apa pă unde nu-ț înk'ipuiai. Bietu uom, săracu. Ăla numadicît să pune-n căruță, înjugă boii și-apucă dă vale [2]), ș-ăllant, înjugă și iel junčii ș-apucă către casă. Junčii nu merğea pă drum, beli-i-ər lupii. Din șanț în șanț ! Bietu om îmvățat să meargă-n codirlă, doar să comande čea ! hăis ! nu știu če, nu mai iera rost. Numadecît dac-a văzut ăla i-a spus:

— Îi mai iei dă sfuară — ziče — nu merg iei singuri.

S-a da jos și i-a lua di sfuară. Merğea pîn lacuri, pîn apă, opinčili intra apă în iele, noroi, îl umplusese junčii di noroi, și-n cap iera plin di noroi. Cîn s-a dus acasă șî l-a văzut femiia întrîndă pă puartă cu neşte junči așa mititei, iel, cu-opinčil-ęlea sparte, nu știu če, plin di noroi, în fine. Îl ia oleacă femeia la zor.

— Lasă-mă, fă femie, că — ziče — z povestes mai tîrziu.

Gata ! Dęjugă și intră-n casă. Îi bagă pă junči în grajd. Dup-aia — femiia cu nerăbdare. Începe a-l întreba, a-l lua la zor :

— Če-ai făcu?— ziče.

— Uite-așa, așa, În dijugătuarea cutare, m-an găsit c-un hoț, m-a păcălit. O fi junčii, nu-stu-mvățaț di loc. Če să fac? Unde să, nu-l mai găsesc p-ăla.

Bietu uom, săracu, a venit seara, s-a culcat îm pat, însă nu să-nkidea uok'ii. Nu-i vinea să duarmă dă greșala care-o făcuse iel ! Și-n timpu-ăsta, femęia dormea în al pat. Iel îm pat singur să căia și să văita. Če:

— Duamne, Duamne — ziče
Amărît ie uomu, Duamne, [3])
Cîn să culcă și n-aduarme.

[2]) Pov. arată în lături, cu dreapta. [3]) Pov. dă din cap.

Da femeia r′epęde dîm patu-ăllant numadecît s-a ridicat și i-a spus, če:

— Amărît ai fost atunș,
Cînd ai dat boii pă junči
Şi čizmele pă opinči.
Ardi-te-ar focu să te arză, prostu uamnilor.

Api či-o h′i mai făcut, Dumnezeu știe, că n-am mai dat pă la iei!

Inf. Gh. M. Rădoiaș; Bătrîni—Teleajen; *culeș* în București în 19 martie 1956 de O. B. — C. B.; *transc.* T. B.; *durata:* 4′,10″; A.I.F., mg. 1078 b.

Înainte de înregistrare povestitorul observă: « asta nu ie urîtă, asta ie frumoasă ».
Inf. « Asta o ştiu dă la un cărăuş de la Teişani, ne găseam pe drum, şti, pe unde dejugam; ie dă mult, o fi vo 20 dă ani; ne povestea dă altu cum o păţit unu; cum s-o h′i-ntîmplat nu ştiu. »
Ai mai povestit-o? « Da, şî pă la stînă, şi pă drum. »

« CU MIREASA NALTĂ »

O fost odată ca n'ičiodată. O fost o nuntă. Şî la nunta čẹie, mărgîn cu mn'ireasa cătră casa mn'irelui. Acolo la casa mn'irelui iera o casă d'e-um băiet sărac într-o marğin'e d'e sat. Mărgînd iei acolo, ağiungîn la casă, mn'ireasa era înaltă, o fată înaltă, şî iẹ nu o vrut ca să să plẹče d'e fel, numaaşă dreaptă o stat.

Acolo acuma tăt să, sta d'e sfat că cum să bağe mn'ireasa-n casă. Alţî ziče că să-i taie capu, alţî ba că să-i taie d'im pičiọre, aşẹ, că nu put'eau n'iči într-on fel d'e k'ip să o bağe-n casă. Iei îmblîn în sus, în ğios, o tăln'it un uom, un rumîn. L-o kemat p-ačela. Ačela o mărs acolo şi o zîs că să-i dẹie lui on kilogram d'e ţuică că îndată l'i-o bagă-n casă. Aşă că iei s-o învoit cu toţ nuntaşî şî i-o dat la romîn un kilogram d'e ţuică d'e-ačẹi bătrînă, d'e prun'e. Iel s-o, îndată s-o făcut d'inapoia mn'iresî şî i-o ars un dos d'e palmă d'e odată ş-o plecat capu şi o sărit pînă-n mijlocu casei. Toz băt'eau în pălńi atunčea d'e părere d'e bin'e că o putut să bağe mireasa-n casă.

Inf. Tupiţă Gheorghe; Mara—Sighet, 18.XI.1961; *culeg.:* O. B.; *transc.:* S. G.—O. B.; *durata:* 2'; A.I.F., mg 2003 a.

Pov. o ştie: « to d'int-o cart'e o şt'iu, d'e mult o şt'iu asta ». *Nu-şi aminteşte de cînd n-a mai povestit-o;* « cînva sara aşa am povestit-o ».

Snoava este atestată numai în Muntenia în 4 variante (în ultima variantă, primarul sfătuieşte pe tatăl fetei înalte să-i mai taie din picioare).
În catalogul Thompson, acest tip (1295 A*) este atestat numai în Danemarca şi Grecia.

«COPILU ȘI BORCANU»

O fost odată
ca n'ičiodată,
că d'e n-ar fi,
nu s-ar pov'ęsti.

O fost o femęie ș-o avut un copil. Femeia asta o avu n'ișt'e mn'iere d'e albin'e într-on borcan. Așa că ię tăt îi da la copil ca să mănînče în tǫt'e dzîlele cît'e-o linguriță d'e mn'iere. Așa că copilu, dacă s-o trecu mn'erea, iel tăt mai linğę, p-acolo pă la borcanu cu mn'ierea, și cînd o fost odată cum s-o lingă iel d'e-acolo d'e pă fund. Şi-o [1]) băgat capu-acolo-m borcan și tăt o lins mn'ierea. Şă că iel și l-o-ndesat cît o putut, capu, și i-o mărs. Dup-ačęia n-o mai putut să mai scǫtă copilu capu și i-o fost cald și n-o putu să-l scǫtă d'in borcan d'eloc. Acuma če să facă? Să-i taie capu, sau če să facă? S-o dus femęia și-o strîns o mulțime d'e uǫmin'i și n'eamurĭ. Şî sta la vorbă.

S-o dus un uom și-o k'emat pă čel mai îmvățat uom d'in sat, l-o k'emat acolo. Ačela o fost Stan Pățîtu. Aiesta o fost čel mai îmvățat uom d'in satu-ačela. Iel o dzîs că o-ncon-ğiurat satu d'e tri uori. O foz la mǫră, la rîjn'iță și iel îi čel mai învățat uom d'in sat. Omu-aiesta o mărs acolo și o dzîs că să nu-i taie capu la copil să-l omǫră. O zîs că să-i aducă rępid'e lui un čiocan c-odată i-l scǫt'e viu pă băiat. Şi-o luat un čiocan și o dat una[2]) la borcan ș-odat-o sărit tăt țanduri. Şî l-o scos pă copil afară.

Inf. Tupiță Gheorghe; Mara — Sighet; *culeg.* O. B., 18. noembrie 1961; *transc.* O. B.; *durata:* 2'; A.I.F., mg 2004 b.

[1]) Pov. schițează vîrîrea, cu capul. [2]) Pov. lovește cu pumnul drept.

Pov. o știe « așa d′e prin popor; nu d′e mult, cam d′e vro 2 an′i ».
Ai mai povestit-o? « mai, ș-în anu ăsta ».
S-a întîmplat? « Întîmplat, ǫre un′e pîn ǫreșcare sat ».

Snoava e atestată în Muntenia și Moldova în 7 variante. De cele mai multe ori, în locul copilului apare vițelul, (bivolul), uneori cîinele. Schullerus, la nr. 1285, citează o variantă.
În catalogul Thompson, acest tip (1294 A*) este atestat numai la noi.

«CUM O SCOS LUNA DIN FÎNTÎNĂ»

O fost odată,
ca n'ičiodată.
Da nu-i mult d'e-atunča
mai d'i ieri, d'e-alaltăieri,
d'e cînd îmbla puręcii-încălțaț cu coj d'e nucă
și m'ereau dumin'ica și-n sărbători și iei la sfînta rugă.

O fost o femęie car'e-o avut doi băieț. Băieț-aieșt'ia, nǫpt'ea, cînd o fost sărin nǫpt'ę, iei o vădzut luna într-o fîntînă. Iei s-o apucat cu o găl'eată ca să scǫtă luna d'in fîntînă. Și, o scos-o afară. Acuma, mama băieților aieșt'ia, o femęi bătrînă, s-o dat și o cumpărat on, o damijeană d'e țuică. Și l'e-o plăt'it un aldămaș la cîț uǫmin'i [1]) o trecut pă drumu-ačela, tăt l'e-o da să bęie cît'e-on pahar [2]) mar'e d'e țuică.

Cîn colo, o ven'it și un nărod. Și, femęia cînd o ağiuns la iel, i-o pus și lui um păhar d'e băutură. O dzîs:

— Na și bę, măi băięt'e, că bę și tu um pahar d'e băutură că — fače — aiesta-i un aldămaș, că băieț-aieșt'ia a mn'ei o scos luna d'im fîntînă cu găl'eata.

Și tǫtă lumea i-o lăudat că-s n'ișt'e băieț harn'iči. Așa că prostălău iesta, iel n-o vru să creadă. O dzîs nu, n-o făcu iei n'imn'ică [3]) mar'e ispravă c-o scoz luna d'im fîntînă. O zîs că-s n'ișt'e n'imernič și nu, o zîs că:

— Dă, Dǫmn'e, mint'e [4]) și la n'ebun'ĭ — cînd o-nk'inat iel cu păharu cu băutură. O dzîs: — dă, Dǫmn'e, mint'e și la n'ebun'ĭ.

[1]) Pov. subliniază, cu dreapta. [2]) Pov. apucă, cu dreapta. [3]) Pov. face gest de lepădare, cu dreapta. [4]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Apăi băieți čeia iera:

— D-apăi cum zîș tu, măi prostule, că tu n'e fači pă noi n'ebun'i cîn tătă lum'ea n'e laudă c-am făcut o faptă harn'ică și bună, mar'e?

O mărs la iel și i-o arz vo cît'eva păln'i.

Inf. Tupiță Gheorghe; Mara — Sighet; *culeg.* O. B., în 18 noiembrie 1961; *transc.* S. G. și O. B.; *durata:* 3'; A.I.F., mg 2004 d.

Povestitorul o știe « d'im popor, nu d'in cărț, d'i pîn sat, d'in șezătọre, d'e vo 3 an'i ».
« Am mai povestit-o io pîn sat șî astă iarnă ».

Snoava este una din cele mai răspîndite pe întreg cuprinsul țării, fiind atestată în 28 variante. Schullerus, la anexa III, nr. 12 citează 3 variante (omise de Thompson în Types, unde tipul este atestat sporadic în Iberia, Franța și Grecia, apoi în America).

PROSTIA OMENEASCĂ

O fost on uom. Acu ala o fos mai hiclean în lumea asta. Şî numa doi popi or fost atunśa pă lumea întreagă, n-o fos lume multă. Unu s-o dus într-o lăture, unu într-alta, nu s-or întîln'it vo tri an'i. Dup-aia, or întrebat unu după altu, s-or întîln'it iară. Unu cătă altu:

— Nǫ cum mai trăieş, frat'e?

— Mă — iśe — io aş trăi bin'e, d'e n-ai fi şî tu — iśe.

Iei numa doi şî n-or încăput pă lumea asta, le-o fos că mîncă mai mult hăla ca hăla!

Acu, un uom o fost omorîn porś pi la d'-eşt'ialalţ ǫmen'i, ăşt'ialalţ n-or fost şt'iin să-i facă. Iel n-o avut altă plată, numa slăina o fost a lui, şt'i, pielea, uomu s-o ales numa cu carn'ea. O strîns o grămadă d'e slăin'i. O avut muiere iar prǫstă, c-aşa o fost lumea atunśa. Iel s-o dus la lucru, o lăsat slăina la muiere să-i facă curek'i, curek'i cu slăină. Muierea če să şt'iie cum să faśe? S-o dat, o doborît cu toporu vo cît'eva slăin'i, s-o dus aclo în ogradă afară, pă tătă varza d'e curek'i o pus dăraba d'e slăină. Iel, sara, cîn la cîn'ii d'i pin sat le-o puţît, s-or dus, ş-or mîncat slăina! — iei — cînd vin'e sara, întreabă:

— Tu! Făcut-ai curek'i cu slăină?

— Ei — iśe — io am făcut — iśe — am tăiat, da or ven'it cîn'ii d'i pin sat şî l-o mîncat curek'iu!

— Păi cum?

— Pă — iśe — iacă am pus p-aco pin ogradă pă tătă vearza o, o dărabă d'e slăină.

— Ă! Bată-t'e căla, şî căla! Apăi — iśe — n-o trăbuit să faś aşă, o trăbuit să-l tai tu şę mărunt — iśe — să baji în oală.

— Păi n-am şt'iut — iśe.

— Io t'e las şî mă duc — iśe.

Acu, s-o luat şî s-o dus. Ducînu-să, o văzut o comună aclo [1]) înt-altă comună. S-o dus p-aco pin comuna aia. Aco, ǫmen'ii cîţ or fos d'in comună, tăţ la o şură aclo, cu muieri, cu copii, cu tăţ. Aclo, acolo, o fost o grămadă d'e nuś, d'ejd'i-ocat'e, şî iei n-or avut al lucru d'e-on an d'e zîle, numa să le suie cu furca-n podu şurii. Şî d'e-on an d'e zîle, numa če-or putut o nucă sui. Api d'e un'e stau iẹle în furcă !

— Măi ǫmen'i ! D-apă śe lucraţ aiśa ?

Iśe:

— Śercăm — iśe — să suim nuśile ăşt'ea, şî nu put'em — iśe — d'e-on an d'e zîle — iśe.

— No — iśe — io vă învăţ pă voi !

O luǫt o şubă, ş-o pus nuś pă şubă, ş-o zvîrlit [2]) cu iele în podu şurii.

— Ăă ! Apă — iśe — aşa şî noi am fi putut faśe, numa n-am şt'iut — iśe.

Nǫ, o lăsat, s-o dus mai încolo. Mai încolo, o văzut altă comună. S-o dus şî-n comuna aia. Acoló, or fos făcut o casă [3]) ca cuptoriu, şă. A, da iei n-or şt'iut să facă cu fereşt'i, nu s-o foz văzîn în casă. Or fos curîn p-afară, altu cu bîta [4]), altu cu tîrşu, alta muiere cu straiţa, alta cu straiţa altu cu — altu uom cu pălăria, şt'i, să prindă [5]) zua, s-o baje aşă în casă, să să vadă în casă. Iei d'e un, d'e un'e să pǫtă prind'e zua s-o baje în casă ? !

— Măi ǫmen'i ! D-apă śe lucraţ ?

— Iacă d'e-on an d'e zîle tăt śercăm să băgăm zîua în casă, şî nu put'em !

— Mă ! — iśe. — Io vă învăţ pă voi cum să faśe să să vadă în casă !

S-o dat omu ş-o luat on topor, ş-o tăiat aclo-n păr'ẹt'e, ş-o făcut fereastă, şî s-o văzut.

[1]) Pov. arată cu capul în depărtare. [2]) Pov. arată, aruncînd cu dreapta în sus. [3]) Pov. indică un spaţiu ocupat, cu dreapta. [4]) Pov. arată, aruncînd cu dreapta. [5]) Pov. arată, ţinînd pumnul drept închis, bine strîns.

— Ă ! — iśe. — Așa și noi am fi putut faśe ! — iśe.

Dup-aiə, o văzut altă comună. S-o dus ș-acolo. Un'ii or umblat să facă o casă aşę, d'e bîrn'e [6]). Care lemn'e or fos prea lunj, or fos dîn cu maiele în capet'e, să să înd'esă; care-or fost prea scurt'e, or fos prinzîn zęśe-doisprăzęśe boi la un capet [7]) doi la hălalalt [8]), hăia or foz mînîn înco, hăia-nco, să înt'indă lęmn'ele.

— Măi ǫmen'i ! D-apă śe faśeț aiś?

— Iacă d'e-on an d'e zîle tă śercăm să, să sămănăm lemn'ele, și nu put'em !

— Mă !...

Scule-or avut, numa n-or șt'iut. O luǫt firezu, ș-o k'emat pă unu și...

— Ăă ! Apă — iśe — așă și noi am fi putut faśe, numa n-am șt'iut ! — iśe.

O-ntors năpoie la muiere iară, că tăt oamen'i proșt'i o găsît.

Acu, o avut on copil. Copilu o fos d'e vo optspreśe an'i. Acu, iel nu l-o bot'ezat, o crescut copilu p-aco pî la munț, p-aclo la mară, p-aclo ca hăi sălbat'iś, n'i nu l-or cunoscut tăț bin'e în sat. Acu, cîn o fos d'e opsprăześe an'i, s-o dus tată-so după iel să vină acasă, să să ducă acas, să vină la besęrică să să bot'ęză, să-ș pună nume. S-o dus tată-so aco p-o vəle, iel aclo înt-on vîrv d'e munt'e, o strîgat:

— Măi tu, măă !

Iel, d'i coló:

— Uu ! măă ! [9])

— Mă, hai gură în vale, hai t'e du acasă la besęrică să t'e bot'eză popa !

— Apă — iśe — mîncă-să popa?

— Ba nu ! — iśe — să-ț pună nume !

— Apă — iśe — stăi pună-m tai o bîtă — iśe.

[6]) Pov. schițează cu dreapta un unghi. [7]) Pov. arată în lături, cu stînga. [8]) Pov. arată în lături, cu dreapta. [9]) Pov. rîde.

Şî iel ca hăi sălbat'iś, o crescut aclo la vit'e [10]) pă munţ. Nǫ, o ven'it acasă, s-o dus colo la besǫrică. Iel n-o măi fos d'e cînu-i lumea la besǫrică, n'iź nu l-or cunoscut tăţ ǫmen'ii d'in sat! S-o băgat clo în besǫrică [11]). Cîn o ieşît popa d'in altar' cu căd'eln'iţa, şt'i, cu mîna aşă [12]), iei or înjănunţat, ǫmen'ii. Iel če să jenuţǫză! O ven'it popa aşă cu, cu mîn'ile cătă iel. Iel s-o spriźon'it bin'e în piśoare: cum o dat una la popa una după cap, cum o doborît pă popa în vatră! Ǫmen'ii s-or prins a scula, şti, c-or fos în jenunţ — ş-aş faśe cruśe! [13])

Acu, s-o dus acasă. Tată-so, cătă iel:

— Mă — iśe — bot'ează-t'e popa?

— Mă! — iśe. — Ieşî on hăla lung ca sacu — şt'i, o fos cu patrafiru — un hăla lung ca sacu — iśe — pistriţ ca dracu! — iśe.

Mă! cu-o haia galbănă — iśe: care cum l-afuma — iśe — cum îl doboră — iśe. Iel iśe: — Io mă întări d'e fire. Cum îi pusăi una după cap, cum îl pusăi în patru piśoare şî scosăi pă bieţî oamen'i d'i la iel!

Iel o gîn'it că iel i-o doborît! [14])

După aia, bietu popă o zăcut. Cîn s-o trezît, o mînat pă crîzn'icu să tǫśe la besǫrică, sîmbătă sara. S-o duz crîzn'icu, ş-o tocat la besǫrică, cam pă-nsărat, o lăsat uşa-aşă la t'indă d'eşk'isă şî s-o suit colo sus [15]), să tokeză. O scrǫfă o ven'it, s-o băgat îm besǫrică, s-o dat scrǫfa p-aclo pin... Iel, cîn s-o scoborît d'e-acoló, iel n-o băgat d'e samă că-i scrǫfa aclo, o-nk'ịs scrǫfa aclo. S-o dus acas crîzn'icu. Dumin'ecă d'imin'eaţă, s-o sculat iară şî s-o dus să tǫśe la beserică, crîzn'icu. Cîn o crepat uşa,[16]) o dat să d'eşk'idă uşa, scrǫfa grruu! colo cătă iel! Iel bărbăt'eşt'e o tras d'e uşă:

« Ii! săracu d'e min'e, şî d'e min'e! D-apăi če-i ala? »

[10]) Pov. rîde. [11]) Pov. arată cu capul înainte. [12]) Pov. arată cădelniţarea, legănînd, cu dreapta. [13]) Pov. rîde. [14]) Urmează snoava cu feciorul prost căsătorit, episoade « ruşinoase ». [15]) Pov. arată în sus, cu capul. [16]) Pov. schiţează deschiderea, cu dreapta.

Ș-o mai făcut cruśe, s-o mai rugat. O crepat ușa iar mereu și, să să uit'e că śe-i aia? Cîn o crepat, scrọfa, — cîn o crepat ușa — scrọfa iară să fugă pă ușă-afară:

— Grruu!

Iel iară o-nk'is ușa. S-o dus la popa.

— Păriint'e, părint'e! Hai că nu șt'iu śe-i la noi în besezică: cîn dau să mă bag, cîn vrẹ să să țîpe după min'e. — iśe. — Nu-i mare — iśe — numa-i gura pă iẹ mare — iśe.

— Apă cum așa?

— Așă! — iśe. — Nu-i num-atita — iśe — și gura mare pă iel — iśe.

Nọ, s-o gătat popa, s-o dus pun la besẹrică.

— No hai, crîzn'iśe, înăint'e!

— Io nu merg! — iče. — Să meargă părint'ele înăint'e!

Cîn o crepat popa ușa să să baje, scrọfa-odată s-o băgat la popa pintră piśoare, — scroafa mare — ș-o luat scrọfa pă popa în spat'e:

— Sănătaat'e bună, crîzn'iśe! Spun'e cătă oamen'i că pă popa l-o luat dracu!

Și s-o țîpat scroafa pintră un gard, ș-o rămas popa tăt tremurîn aclo.

Nọ, i gata.

Inf.: Crîsnic Mihai, zis Băbura, Cerbăl — Hunedoara; *culeg.:* O. B. — T. B. la 1.XI.1951; *transcr.:* O. B.; *durata:* 10'; A.I.F., I. 11 153.

Povestitorul o știe « am învățat-o așă d'in cap ».
Ai mai povestit-o? « măi povestit, rar, așă ».
Alții o mai știu? « o mai șt'iu ». *După înregistrare, adaugă.:* « no aia așa o fost, aia cîn o fos lume mai vẹk'e ».

Episodul cu femeia proastă este unul dintre cele mai răspîndite în întreaga țară, fiind atestat în 14 variante. Schullerus, la nr. 1384, citează 6 variante. Motivul punerii slăninei pe varza din grădină este atestat în alte 3 variante.
Episodul cu feciorul prost care omoară preotul în biserică este atestat în alte 3 variante din Transilvania și Muntenia. Schullerus, la nr. 1838, citează o variantă.

FEMEIA PROASTĂ

Un morar odată, avea prea gloată la moară și-și trimete femia la tîrg cu doisprečе sači dă porumb, cu căruța cu cai.

Femia, cînd a ajuns în tîrg, a tras căruța acolo un să trağe toată lumea; ia avia porumb foarte bun; vine un golan dîn toată lumea. Să sučește, să-vîrtește pin tîrg, pîn căruță; să duče la femeie:

— Bună ziua!

— Bună ziua!

— Cîte parale porumbu?

Doă sute — sau trei sute de lei sacu, cum era atunči.

Ziče: — Eu nu m-aș îndoi de prețu dumitale — ziče — porumb ai foarte bun, da n-am bani la mine, că vin dă la o lucrare, dă la fabrică. Ei, da dacă vrei, dă-mi-l pă datorie și dă azi într-o săptămînă ți-aduc banii aiči în tîrg.

Femia i spune:

CU FEMEIA MORARULUI

A fost odată într-un sat, puate kiar în țara noastră, un om pricopsit care avea o moară dă foc. Așa că iel, moraru-ăsta pă timpur'le-ęlea, tot oimu cît s-aduna dă la muară iera al lui [1], făčea če vrea cu iel, iel întreținea [2] muara, iel cumpăra, iel vindea, n-avea nevoie de nime. Dučea în fiecare săptămînă porumb la tîrg. Într-una din zile, a avut gloată la muară. Če-i vorbește iel seara cu femiia?

— Fă femiie — ziče — mîine mai am čeva de reparat pă la muară, o s-avem și căruțe multe, pierdem tîrgu. Nu pot să mă duc la tîrg.

Da femiia-i spune, zîče:

— Uomule, nu pierdem tîrgu, că mă duc ieu.

— Păi faș tu acolo?

[1]) Pov. subliniază, cu dreapta.
[2]) Pov. subliniază, cu dreapta.

— Păi, da în tîrg cum am să te cunosc ieu pă dumneata, atunči?

— Ca să fi sigur dă mine și să mă cunoști, îmi lași și șuba. Eu mă voi îmbrăca cu șuba ș-atunči dumneata tărağí dirept la mine.

Femia, ca să nu mai trămure — frig era în tîrg—a vîndut numadăcît porumbu pă datorie doisprezeče sači, dă și șuba.

— Cum — ziče — să nu fac ieu acolo? Fac treabă ca și dumneata: trag căruța [3] la rînd acolo, plătesc tacsă, cutare, cutare...

— Da, bun!

Iel a prinz bucuros. Numadecît nuaptea pă la miezu nopții—că trebuia să-ncarče căruța nuaptea să fie la ziuă la tîrg — încarcă numadecît doăzeči dă sači în căruță cu um băiat care-l avea în curte. Dimineața, mai iera doo čeasuri pîn la ziuă, scoate caii din grajd, pune caii la căruță. Gata!

— Sui-te, femeie-n căruță, pă vîrfu sačilor. Ai grije. Fă — ziče — ți-e frig. Ia — să duče numadecît în casă băiatu, ș-aduče-o șubă mare, blănită pînă-m, călcîie. — Îmbracă-te bine cu asta — ziče — că n-ai, cu asta nu răčești. Haide, mînă caii la tîrg.

Cum ajunğe femeia la tîrg, trağe și ia căruța la rînd cu uamenii acolo. După če trağe căruța la rînd cu uamenii, plătește tacsă [4]) una, alta, vin cumpărători, în dreapta, în stînga. Ia

[3]) Pov. întinde dreapta în lături.
[4]) Pov. subliniază, cu dreapta.

avea marfă foarte bună: porum bun. Iacătă un golan, care iel n-avea niči un franc. Nu știa cum să facă să găsească și iel pă čineva să-nșale. Numadecît să dă pă lîngă femeie.

— Porumbu cîte parale sacu?

— Atîț bani sacu.

— Uite că... io — ziče — aj lua tot porumbu ăsta dă la dumneata, da n-am ridicat banii dă la o fabrică dă unde lucrez.

— Păi da cum să fačem? — ziče.

Ziče: — Uite, ai toată încrederea îm mine — ziče. — Io iau banii [5]) marț sau miercuri să fače plata. De azi într-o săptămînă — iera sîmbătă -atunči — io sînt aiči, în luocu-ăsta [6]) — ziče — cu bani cu tot, și-s predau banii — ziče — și n-ai niči o teamă.

— Cum să fače, dragă, asta? — ziče.

— Și porumbu mi-l iau acu.

— D-apăi — ziče — cîtă lume ieste-n tîrg [7]) aičea

[5]) Pov. subliniază, cu dreapta. [6]) Pov. arată înainte, punînd dreapta pe masă. [7]) Pov. subliniază, cu mîinile.

Golanu-și ia porumbu cu căruța, și șuba, și să duče acasă sănătos.

Iar femia, cîn să duče acasă, povestește moraru-lui cum a făcut la tîrg. Mora-rul o și ia la bătaie.

— Lasă-mă, omule, că dă azi într-o săptămînă aduc și banii, și șuba, și tot.

Bun. A lăsat-o.

Să duče la săptămînă femia. Să uită-n dreapta-n stînga: n-a mai văzut nimic. Vine-acasă, fără bani și fără șubă. Iar îi mai trağe — ziče — și n-am să te cunosc!

— Ca să fi mai sigură, uite če fačem: în lași și șuba — ziče. — Și io mă-m-brac cu șuba, și dumneata pui uoikii pă șubă [8]), că ie lucru dumitale-l cunoști.

— Gata. — Ia cînd a auzit așa: — Așa am să fac — ziče. — Ca să nu mai tremur aičea, nu știu če, mă duc acasă numadecît.

Trağe ăla numadicît, doă cărute țărănești, dim partea muntelui, aruncă doăzej dă sači dă porumb în căruțe, în fugă: — mînă, băiete! Pune șuba pă sači...

« E !, asta-m trebuia mie !»

Să duče-acasă, fuga cu porumb, cu șubă. Și femeia-ntoarče caii spre casa mora-rului, fără niči um ban. Cînd ajunge-acasă, bagă caii-n grajd, nu știu če. Moraru nu s-a dus repede s-o-ntrebe če-a făcut ea. Seara, stîndî iei la masă, o-ntreabă:

— Fă, femiie — ziče — cum ai vîndut, cîz bani ai luat?

— Ei — ziče — cum am vîndut, am vîndut io, da

[8]) Pov. ridică stînga sus.

moraru un toc de bătaie. N-avea če să-i mai facă. Prăpădea și femeia, prăpădise și șuba.

La un moment dat, vine iar moraru, îi spune:

— Fă nevastă, pune mîna — ziče — și-m fă o turtă mare cît o lua traista asta — traista era dă vro trei, patru duble.

— Bine!

Numadecît femẹia face o turtă, o bagă-n traistă.

— Dar če faci, omule — ziče — cu traista și cu turta?

— Mă duc în toată lumea — ziče — să videm dacă mai găsesc o femie proastă ca tine.

am dat în dator, n-am luat banii.

— Păi cum, fă — ziče — da?

— Păi cum, da — iče — mi-aduče uomu banii sîmbăta viitoare — ziče — mă găsesc cu iel în tîrg.

— Păi — ziče — da tu-l mai cunoști, fă?

— Îl cunosc — ziče — că i-am lăsa șuba și să-mbracă cu ia.

— Ooo! Tu-z Dumnezeu[9]) mă-ti — și jap! strakina cu fasole, cu če era în ia și tranc în capu iei!

— Ău! Kiu! Vai!

Dă-i, sučită-îmvîrtită!

— Lasă-mă, uomule, nu mă omorî!

— Banii!

— Če bani? Mi-i aduče uomu.

În fine, če s-a gîndit bietu morar'?...

« Ia s-o las pîn-o veni sîmbăta, să vedem, facem. »

S-a dus numa sîmbătă femiia digrabă iar la tîrg, s-a sučit, s-a-mvîrtit[10]), în dreapta, în stînga. Să mai vază pă golanu care luase

[9]) Pov. subliniază, cu dreapta.
[10]) Pov. clatină din cap.

porumbu? ! Adiio ! A venit acasă tot fără șubă.

— Če-ai făcu, femiie?

— Če să fac!

— Ei! če să-z fac, fă femiie? Să te omor — ziče — intru-m pușcărie — ziče. — N-am decît să pl'ec în toată lumea și te las ca p-o proastă aiș să mori di fuame. Mîine de dimineață— a venit c-o traistă mare, cum, ca un sac di gară-așa — îmi fači o turtă — ziče — cît o-ncăpea [11]) în traist-asta.

— Păi di če, uomule?

— Io am să plec în toată lumea — ziče.

— Pi la če?

— Să vedem mai găsesc io vo nevastă pruastă [12]) ca tine? — ziče.

— E! Hai pliacă, du-te!

Biată femiie s-a scula di nuapte. A dat numadicît focu la cuptor, a făcut o turtă mare, a băgat-o moraru-n sac ș-a-apuca pe drum dẹ vale.

— Femiie, rămîi sănătoasă — ziče. — Nu să știe dacă mi mai videa tu pă mine. Di focu tău

[11]) Pov. ține dreapta ridicată.
[12]) Pov. își împreunează mîinile.

A luat turta ș-a plecat. Și-a mers în dreapta, în stînga, a colindat toată țara. Dormea unde-l apuca seara.

Într-una din zile, l-apucă seara înt-un sat. Trağe la o casă dă om, strigă:

— Măi neică !

Iese o femie cam bătrînă.

— Bună seara !

— Mulțumim dumitale !

— Nu mă primești și pă mine să dorm ači la dumneata ?

— Ba da, te primesc. Aș, sîn numa singură, da văz că eș și dumneata om în ietate. Vino-ncoače, am un fičior și-i dus la plug, nu vine seara.

Omu intră numadăcît în casă. Femia-l găzduiește, îi dă mîncare, și-l întreabă că dă unde ie. Moraru hoț — îi spune că ie după lumea ailaltă *.

Femiia imediat lu-ntreabă, că și ea iera văduvă, îi murise omu dă vrun an dă zile.

— Nu cumva ști čeva și de omu m'eu, dacă iești după lumea-ailaltă ?

— ziče — mă ducu-n tuată lumea să-m pierz urma.

Ia a-nčeput a plînğe și iel a plecat cu traista de-a-n spinare. S-a tot dus. Unde-l apuca seara, dormia, spunea la minčiuni mai multe ca mine. Dă în dreapta, dă în stînga, du-te-ncolo, pînă-n cît l-apucă seara-ntr-un sat. Cînd strigă la o puartă, iese-o femiie, cam în ietate.

— Bună seara, leică.

— Bună seara, mulțumim dumitale.

— Sîn și io un călător — ziče — și, uite, m-a apuca seara în satu dumneavoastră aiči și n-am unde dormi. Nu mă prim'eș să dorm și ?

— Ba — ziče — te-aș primi. Văd că iești om în toate socotelile — ziče — ai să fi uom cumsăcade, că io sînt numa singură — ziče — io n-am uom. Șî băiatu — am un flăcău — ie duz la plug, nu vine-n tuate serile-acasă.

— Vai de mine — ziče — pi io-st om strein, dragă. Io-z mulțumit — ziče — să dorm și pă prispă, numa să nu fiu în stradă, în miljocu drumului.

— Ba da, cum să nu ştiu, dragă — ziče — sînt kiar la un loc cu iel, săracu. Mult o duče rău, că n-are niči de unele.

— O, păi — ziče — să-ţ dau cîte čeva să-i duči şi lui, acolo.

— Da — ziče — cu plăčere.

Femia numadecît împaketează un rînd dă haine bune, ş-avea cîteva sute de lei, puse în fundu tronului care le luase pă-o pereke dă boi, i le dă, le bagă moraru în sîn, ia hainele şi turta ş-apucă pă drum.

— Vino-ncoače!

L-a k'emat în casă. După če îl bagă în casă, femia numadecît încrop'eşte[13]) pă la bucătărie p-acolo, fače şi ia mîncare, măliguţă, una, alta...

— Hai să mîncăm!

A mîncat amîndoi împreună. Mîncîndă iei împreună amîndoi, femiia lu-ntreabă. Ziče:

— Da dă unde iej dumneata? — ziče.

— Ee! he! — ziče — leică! — ziče. — Io sînt di pă lume-ailantă!

— O hooo! Di pă lume-ailantă?!

— Da — ziče — după lumea ailantă şi mi-a mai da drumu, am mai vini şi io, mai mă duc p-acasă p-aič. Da mă duc iar îndărăt acolo.

— Vai de mine, dragă — ziče. — Nu cumva şti şi de uomu m'eu?

— Sîn la un loc cu iel[14]) — ziče. — Da o încurcă rău, săracu, că n-are nij de unele, da!

— Vaaleu! — ziče — bine că te-a adus Dumnezău

[13]) Pov. subliniază, cu dreapta.
[14]) Pov. îşi ciocneşte palmele.

în casa mea. Mîine de dimineață cîn îi pleca — ziče — am să-z dau un rînd dă haine bune, puate că s-or h'i rupt alea care i le-am dat atunči. Da — ziče — îz dau un rînd dă haine bune, noi. Și-am vîndut o pereke de boi acuma — ziče — am luat vreo op mi dă lei pă iei, îz dau și banii-ăia, să-i duj lui acolo, să aibă și iel, săracu, dă cît-un tutun, dă cîte-o keltuială.

— Foarte mulțumesc — ziče. — Io te servesc cît nu să mai poate.

A dormit, săracu, nu, nu știa cum să să-nkină la Dumnezeu, bietu morar, să să facă ziuă mai curînd ca să pleče cu banii!

Cîn s-a sculat dimineața, îi fače femeia un čeai acolo, iel pregătește traista, aduče femeia un paket cu haine bune, scuate op mii dă lei din ladă și moraru-i bagă-n k'imer [15]... Ę! Ș-apucă pă drum di vale...

« Asta-m trebuia mie, ...tu-i cručea mă-si — ziče. — Bine c-am găsit! »

Nu mult după če pleacă moraru cu banii și cu haini-

Nu treče mult timp și iacătă-i vine fičioru babii

[15]) Pov. duce dreapta la chimir.

dă la plug. Baba bucuroasă să-i spuie că a făcut o bravură lu fi-su.

— Maică — ziče — cînd ai ști čeva tu!

— Če, mamă?

— Az noapte a mas un om ači la noi — ziče — car iera după lumea ailantă.

— Če, mamă, te-ai stricat, ești nebună?

— Nu — ziče — el mi-a spus că e de la un loc cu tat-tu — ziče — și i-am dat un rînd dă haine, și i-am dat și čeva parale, banii de i-am luat pă boi să-i ducă lui tat-tău acolo.

— Vai dă mine, mamă!

Ala s-a necăjit; scoate numadecît un cal dă la ham, încalecă pă iel.

— Și-ncătro a apucat?

— A apucat pă drum dă vale, maică.

Fuga! Moraru care să știa cu musca pă căčiulă, să tot uita înapoi cîn și cîn. Vede că vine în urma lui un cal în galop și cu prafu după iel.

« Ei, ăsta după mine vine! »

Imediat svîrle paketul în niște buruieni, să-ntoarče înapoi la o fîntînă. Lîngă le, iacătă băiatu [16]) dă la plug! Biată babă, cînd diskis porțile-acolo, pînă sî bağe băiatu caii-n grajd, ia nu știa dă bucurie [17]), că să-i spuie băiatului c-a făcu și ia o faptă bună...

— Maică — ziče.

— Auz, mamă!

— Cînd ai ști tu čeva!

— Če să știu?

Če: — A mas az nuapte un uom dă la noi — ziče — după lumea-ailantă!

— Ă, puate că te-ai strica, mamă — ziče — parcă nu știu cum ai h'i, iej nebună! Če, y'in oamenii după lume-ailantă aič?

— Da — ziče — mi-a spus că ie la un loc cu bietu tat-tu — ziče — și i-am dat un rînd dă haine — ziče — și banii care i-am luat pă boi, și...

— Ooo! [18]) — cîn a-auzit băiatu dă bani a-nčeput a-njura, și...

— Și-ncătro a luat-o? — ziče.

— A luat-o pă drum di vale [19]) — ziče.

[16]) Pov. își lovește palmele. [17]) Pov. își freacă mîinile. [18]) Pov. duce stînga la cap. [19]) Pov. arată spre stînga, cu stînga.

fîntînă če să vezi? Iera o salčie plecată. Să reazimă cu spatele în salčie, cîn sosește flăcău lîngă iel.

— Bună ziua, moșule!

— Să trăiești, nepoate!

— Dă mult stai aiči?

— Oleou, moșule, dă cînd ieram tînăr — ziče.

— Păi, da če fači dumneata aiči?

— Če să fac, tată, uite m-a pus niște hoți dă oameni să țin salčia asta în spinare, să nu cază în fîntînă.

— O! N-ai văzut — ziče — un unkiaș?

— Alio, tată — ziče — dă cîte ori treče hoțu ăla p-aiči! Îl cunosc ca p-un cal breaz.

— Î! moșule!

— Dumniata nu-l găsești, nepoate; da dă-mi mie calu — ziče — și imidiat vin cu iel.

Gata, băiatu sare jos după cal.

— Dumneata rămîi în locu m'eu aičea să ții salčia, să nu cază în fîntînă.

S-așează băiatu lîngă salčie. Unkiașu îi spune:

— Împinğe răzbit!

Iar moraru a încălecat pă cal, s-a dus repede și a

— Oo!

Numadicît scuate un cal dă la ham, și-ncalecă pă iel. Iel mergîndă pă drum, hoțu dă morar, să ma uita înapoi, și cînd și cînd... Cînd numa, vede-um praf pă drum înălțat:

« Ei — ziče — tu-l în c... pă mă-sa, ăla după mine y'ine! Če să fac? »

Numadecît în dreapta șoselii, iera o fîntînă, și-o salčie cam plecată, cam strîmbă. Să duče fuga r'epede și aruncă paketu-n nește buruieni îm porumb, să-ntoarče înapoi la fîntînă, să reazămă cu spatele dă salčie. Stă nițel, cîteva minute, iacătă băiatu cu calu.

— Bună ziua, moșule!

— Mulțumim dumitale, nepoate.

— Măi moșule — ziče — te-ntreb čeva, da să-m spui adevăru.

— Gata, tată, imediat — ziče — io-st-om bătrîn și nu minț.

— Bun.

— Ęi, dă-te jos după cal — ziče — ca s-avem timp să tainim.

— Măi moșule — ziče — di mul stai dumneata aiči?

luat paketu, și banii, și mînă!

Băiatu a stat cîteva zile acolo, tot împingînd în salčie. Trečea oameni pă drum.

— Fuği, bă prostule, că ăla te-a păcălit. Ăla ți-a luat și banii, și cal, și tot.

Cînd a ajuns moraru acasă, a dat un kiot la poartă.

— Nevastă, deskide poarta. Bună ziua, bine te-am găsit sănătoasă.

— Să trăiești, bărbate.

— Ei, să ști că — ziče — am găsit neveste mai proaste ca tine și oameni mai, mai proști. Uite če-am adus!

Atunči au rămas toți bucuroși.

Inf. Gheorghe Rădoiaș; Bătrîni—Teleajen; *culeg.* Boia, la Bătrîni în 2 iunie 1950; *transc.* T. B.; *durata:* 6′; A.I.F., fg. 11442—3. *x*). Întrerupere pt. schimbarea cilindrului.

— Di mul, tată — ziče — di cînd ieram tînăr.

— Păi di če?

Če: — Uită, m-a pus niște uameni — ziče — să țiu salči-asta bine, să nu cază-m fîntînă — ziče — uite: că ia ie cam veke și k'iar să mișcă — ziče.

— Măi moșule — ziče — iote če s-a-ntîmplat la casa mea az nuapte. A vănit, așa, așa un hoț...

— Îl cunosc io pă hoțu-ăla — ziče. — De cîte uori nu treče p-aici!

— Măi moșule — ziče — îz dau dumitale če mi-i čere...

Iče: — Io acu y'iu cu iel — ziče — da să-m dai calu — ziče — c-alfel pă jos, cum?

— Îz dau calu, moșule — ziče — să-ț...

— Așa! Uite numadicît — ziče — discalică-te după cal și iu iau calu, da dumneata — ziče — să fi atent[20]) — ziče — că dacă cumva îț slăb'eș spinarea să cază salčia-n fîntînă, pușcăria ne mănîncă p-amîndoi

[20]) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

— ziče — că io așa am depus condițiunile-aiči.

— Bun — ziče — lasă că io sînt mai țeapăn ca dumneata. Cînd am rezema spatele [21]), io o țiu — ziče — nu-ț fie niči-o tiamă.

Gața, unk'iașu s-aruncă pă cal. Numadecît mai fače cîzva metri înainte, ș-aruncă um băs care-l avea îm mînă și trage și legătura [22]) de porumb ș-o pune dęnăinte pă șaua calului, și mînă! Și mînă, și mînă!

Însă flăcău-a rămas lîngă fîntînă împingîndă-n salčie, ca nu cumva să cadă salčia-n fîntînă. Moraru fuğea cît îi lua sufletu calului. Nu-l lăsa din galop. Din cînd în cînd, să mai uita înapoi și-ș înk'ipuia că nu cumva să vie băiatu dipă iel. Bietu băiat, prost če iera, a stat acolo vo trei, patru zile, împinğea mereu în salčie, aștepta, credea că vine unk'iașu să-i aducă banii, și haine, și una și alta. Nimic! Așa!

După vo trei, patru zîle, vine tot un om diștept și

[21]) Pov. mișcă din umeri, aplecîndu-se puțin pe spate. [22]) Pov. apucă, cu dreapta.

bea apă din fîntînă. Și-i povestește băiatu če s-a-ntîmplat cu mă-sa, cu bani, cu haine...

— Proz mai iej, mă! Du-te, mă — ziče — că ala-i Păcală, huoțu care ți-a luat șî banii, și cal, și tot. Du-te-acasă șî vez-îz de treabă.

A plecat bietu băiat necăjit, plîngîndă, s-a dus acasă la mă-sa văitîndu-să.

Moraru cînd a ajuns acasă cu cal șî cu haine șî cu bani, cînd a intrat pă puartă, a și dat un k'iot dă bucurie:

— Iii! Hîioo!

Atunčea tuată curtea s-a pus îm mișcare — c-avea servitori. Iese și femeia numadicît năintea lui. Să discalică după cal.

— Luaz hainele și punețî-le bine, bagă calu-n grajd — o ia pă femiie ș-o bate pă spinare:

— Femeie! — ziče. — Fi veselă, că m-ai văzut iar. Am toată încrederea — ziče — că n-ai fost tu a pruastă. Am găsit femei mai proaste ca tine, și uameni mai, mai proști, le-am luat haini, și bani, și

cal, și-acu... nu-m pasă dă iei !

Inf. Gh. M. Rădoiaș; Bătrîni — Teleajen; *cules* în București în 19 martie 1956 de O. B. — C. B.; *transc.* T. B.; *durata:* 10'45"; A.I.F., mg 1075 d.

La sfîrșitul înregistrării, pov. relatează: « la tîrlă mă-ntreba: „măi nene, de unde mai ști tu atîtea? Ia mai spune-ne" ». *Pov. o știe* « am uitat dă la čine; cîn ieram pă la Moldova, așa čeva, la lucru, la um boier la gară la Tutova, 8 veri: meream primăvara șî veneam toamna ».
Ai pov.? « nu, foarte rar ». *De ce?* « păi de ! Trebuia să pierd dîn timp, nu po să spun un bazm așa lung în timpu lucrului ». *Asta ce e, basm?* « Nu știu cum, hai să-l punem bazm, povestea ie mai scurtă ».

Snoava despre femeia proastă la tîrg este răspîndită în toate provinciile, i se cunosc 8 variante, iar motivul trimiterii de bani și obiecte răposatului de pe cea lume prin călătorul șiret e atestat în alte 6 variante din toată țara în care de obicei păcălitorul îi ia și calul celui care îl urmărește. Schullerus, la nr. 1540, citează 4 variante.
A. Aarne, în studiul monografic *Der Mann aus dem Paradiese in der Literatur und im Volksmunde*, Helsinki, 1915 (F.F.C. nr. 22), afirmă că versiunea vesteuropeană a tipului e mai veche decît cea esteuropeană, fără să încerce vreo ipoteză în legătură cu locul de origine și migrație (la Krohn, *Übersicht*, p. 157—9, care e de părere că și acest tip ar proveni din India).

FECIORUL PROST

Aşę că mai d'emult, oamen'ii nu umbla pin şcoale. Oamen'ii-o fos n'emvăţaţ. Uamin'ii, daa, nu prę ştię carte. Nu ştię če-i l'eğile.

Odat s-o-ntîmplat c-o rămas tri copii orfan'i, d'e tată; numai cu mă-sa. Aşę că-apoi, iei, dac-o rămas orfan'i d'e tată, s-o afla iei tri sărîndiči, unu-o fost în vrîsta d'e şasăsprăzeče an'i, unu-o fost în vrîstă de patrusprăzeče an'i, unu-o fost în vrîstă d'e doisprăče an'i; čel mai micu.

No da bun! Băieţî če-o făcut? S-o aflat că iei nu stau bine la mă-sa! Rabdă fǫme la mă-sa! Iei nu pot să stęe pe-acǫle. Iei s-o duče de sărvituori!

Dacă cum or mę? Cînd o ieşît d'in voru mîn'e-sa d'e-acasă, ia tus tri d'iodată, s-o aflat că iei or mę a-nvăţa mesării; car'e če-a şti.

Aşę că-apăi unu, čel — şî iei, la ǫrecîtva timp, la činči an'i d'e dzîle [1]), să să tîln'ească la un puţ peste vale; în capătu comun'ii.

Aşa că-apăi če-o făcut? Băieţî, čel mai mari s-o dus d'e sărvitori, înt-oriče sat mai d'eparte. Čel de mijloc, de patuspăzeče an'i, ala o mărs a-nvăţa d'e o mesărie d'e-astalîş. Čel mai mic băiat, iel s-o-aflat că n-a munči! Iel a-nvăţa de tălhariu! Cum îi, ia a fura!

Bun! Aşe că băetu čel mai mare, ca n'envăţat iel h'iind, o mărs înt-o comună mai d'epart'e, ş-o aflat on stăpîn. Iel o slujî la stăpînu čela timp de on an de zîle. Aşę că-apoi la o an de dzîle — da iel n-o legat sîmbrie cu stăpînu că d'ep cît îl

[1]) Pov. subliniază, cu dreapta.

slujęşt'e, če i-a da stăpînu, če-a vrea iel! La un an d'e zîl'e — la Sîngiorği cînd s-o-mplin'it — i-o dat stăpînu-su sîmbria la băiat, un acu; d'e-ęste d'e cusut [2]).

Aşę că băiatu o gîn'i că čine şti că če marfă scumpă o găsît iel. Că nu şt'ię prețu acului, bg'ietu băiat! L-o dus acu-m mînă [3]). Hai c-amu iel a fuği la maică-sa; şî l-a arăta că cîtă sîmbrie are iel amu d'i-un an d'e zîle!

G'iind iel p'e drum, cu-acu-m mînă, da o g'ini pănă în capătu comun'ii lor; cînd o fost în capătu comun'ii, acolo să trezăş la o crîşmă.

Če vęd'e co la crîjmă? Vęde tri căruță încărcat'e cu fîn. Čei tri ǫmin'i o fos duş în crîşmă, ş-o-apuca cît'e-um pahar d'e țuică [4]). Da băiatu če să gînd'ę?

« A vai! M-aş duče şî io în crîjmă, da-i sîmbria-n mînă la mine. Dacă m-or vedea ačeia, ş-oi čęre şi io om pahar d'e țuică să-m dęie [5]), or čęr'e sîmbria asta, čini ştie-apăi, io rămîi fără sîmbrie de-on an de zîl'e! Nǫ o dau io! Da de-i căpăta şî io um pahar de țuică, bine, de bine dau oaminii ăştia care-s untraț acolo!? Da nu mă duc cu ię-n crîjmă!»

Da če-o făcut băiatu? D'im mînă cu acu, cu čela, țup! pe car [6]), pi čel de fîn! sus. Şî întră în crîjmă.

Ǫmenii čeię či-o fos cu fînu, beau cît'e-om pahar d'e țuică, şî iesă-afară, în treaba lor să margă mai d'epart'e; pi cîn s-o-nd'epărtat formă cam la vo... o sută d'ę paş, ięsă băiatu, vęde că să duc căruțăle, cu fînu!

— Stăi, unk'iúle — iče băiatu! — Stăi, unk'iúle — iče.

— Hoou — oprea uomu.

— Stăi!

— Da če-i, măi n'epoat?

— Stăi că mn'-i sîmbria d'e-o an d'e dzîle — iče — acolo pe caru dumn'itale! — iči.

Stă omu-n loc:

— Vai d'e min'e!

[2]) Pov. subliniază, cu dreapta. [3]) Pov. se uită în palma stîngă. [4]) Pov. ridică dreapta sus. [5]) Pov. se uită în palma stîngă. [6]) Pov. aruncă cu dreapta.

Mẹ acolo, suie pe căruță; crẹd'e că ie čeva portof'el [7]) cu ban'i; ș-alčeva...

— Da če-o foz mă n'epoa?

— Apăi sîmbria mẹ! D'e-un an d'e dzîle — iče — acolo pe caru [8]) dumn'itali! — cătă uom.

Nọ bun! Dacă mẹe vuorba, tă uomu čela, ști, om de-o-meniẹ, cọtă, cọtă, tăt atît, d'esleagă fînu! Îl scutură fîn cu furca tăt, tă tăt, mîn tă pe drum. Tă-tă-tă d'e-amînț îl face. [9]) Cọtă. Măi, nu-i nicări! N-află portof'el, n-află nimica sîmbrie, und'e să fie sîmbrie, Dọmne păzășt'e! Așẹ că:

— Nọ, mâi n'epoa — iče gazda carului — nọ, măi n'epoa — iče — nu t'e șt'iu če sîmbrie ai avut — iče — da amu spui — iči că doar — iči — șî acu, dac-o h'i — iče — șî încă če l-am h'i găsîță!

— C-apăi toma ac o șî fost — iče. — Ac o șî fost! — băiatu cătă stăpînu carului. — Ac o șî fost!

— Bagu-t'e șî pe tini-m p... mă-ti — zîče — cu acu tău! Apă če țîpi tu — če — acu — če — n fînu meu cari trebi să-l hrăn'esc iu cu vitele!

No c-apăi či-o șt'iu iel d'e al'e, da.

No că-apoi, o-ncărcat fîn apoi. Și băiatul ș-o văzu d'e treabă, ș-o g'ini băiatu. O g'init băiatu acasă.

Cînd întră acas la mama lui îlu-ntreabă mă-sa cọlẹ:

— Nọ, dragu mamii — iče — da: slujît-ai — čẹ — o an de zîle? — ascultă la mîni-sa. — Da slujît-ai — če — o an de zîle?

— Slujît!

— Da — iče — und'e ț-î sîmbriuța d'e-o an d'e zîle?

— Că-apăi, mamă — iče — io sîmbrie — iče — io am dăbănit — iče — fromọsă sîmbriuță — iče — da — iče — o an țîpat pe on car d'e fîn — iče — ș-apăi — iče — uomu ala — iče — o scuturat șî caru ala d'e fîn pi tă locu — iče — șî nu-l mai aflat!

[7]) Pov. subliniază, cu dreapta. [8]) Pov. se uită. în sus [9]) Pov. schițează răsfirarea, cu dreapta.

— Da če sîmbrie ț-o dat?

— Mn'i-a dat, mamă — iče — on acu! D'e-anu-aiesta on ac.

— O! gura mamii — iče mă-sə — că če, dip če nu l-ai pus tu pe ala — iče — în cloputˌ cǫle[10]) — iče — să-l an'in'i — iče — să g'ini cu iel acăsucă — iče — că n'e h'i bun noau-ala — iče — că iacă toma — iče — n-am — iče — ac în casă!

No! hai băiatu če-a fače? Să ia apuoi, și mę și slujă la stăpîn. Mai slujă încă o-an d'e zîle; iar la stăpîn. No că apăi-amu la un an de zîle, iar amu-z doi împliniț, amu če să facă stăpînu cu băiatu, če să-i dęi de sîmbriie? Așę că-apoi la doi an'i de zîle, da awię gazda ala a lui un h'ier d'e-ęstea a plugului, su pat așę, ruğinos[11]).

Așę că-apăi ię stăpînu-său h'ieru čela și i-l dă la băiat d'e sîmbrie pe čel al doile an!

« Ai mă! Ei! Că-amu[12]) — să uită băiatu la iel — că-amu: uită-te, čela o fost o ac. Amu ăsta cît d'e mare dărap d'e h'ier am io d'i-iest an amu! Vez dac-am slujî bin'e? Cîtă sîmbrie am io? »

S-o uita la h'ier. Da iel ș-o adus aminte pă cuvintele mîne-sa, că cum o zîs că să puie sîmbrie-n clop[13]), șt'i! Ię și pune h'ieru čęla de plug cǫle după pana cloputului!

Și g'ină băiatu-așę, șt'i-n căpățîn cu iel, șt'i, pe cărare[14]) încă că-i așa ca cu on strutu!

Da če să-ntîmplă? coconu, g'iin pe, pe cărare, pe drum, cum a g'ini ș-a da d'e dorę, încǫči cătă sat, če să-ntîmplă cu băiatu? Că băiatu daa i sęt'i. Hai băiatu la o baltă, hai bę apă. Și să pl'eacă ğios[15]), să bęie apă, iel o uitat că če ari ielu-n clopu! Cîn s-o pleca să bę apă, h'ieru țup! d'i cǫle d'e după pana clopului ș-o pk'ica[16]) colo-m balta-čę. Baltă-adîncă! Numa să uita că cum... h'ierbe apa după iel.

Gataa! i și făr d'e a sîmbrie, n-are! D'e doi an'i!!

[10]) Pov. duce dreapta la cap, schițînd vîrîrea. [11]) Pov. subliniază, cu dreapta. [12]) Pov. se uită în palma dreaptă. [13]) Pov. duce dreapta la cap. [14]) Pov. clatină din cap. [15]) Pov. apleacă puțin capul înainte. [16]) Pov. schițează căderea, cu dreapta.

Bun, dacă če să facă, g'ine acasă la mă-sa iară.

— Mamă, an slujît ș-aiesta an!

— Da und'e ț-î sîmbria?

— C-apăi, mamă — iče — uită-t'e — iče — amu — iče — n iesta an — iče — an dobăn'it — iče — un dărap de h'ier mai mare — iče — ca acu, ș-apăi l-am pusu-n clop — iče — cum ai zîs dumn'eta — iče — cătă mine, șî — iče — cînd am băut apă, iel a pk'icat [17]) — iče — d'e după clop d'i la mine — iče — șî — iče — înt-o baltă cu apă.

— Da če-o fost?

— Un h'ier de plug, mamă!

— Ai, dragu mamii — iče mă-sa — ș-ala ne h'i bun [18]) noau, că iacă numa h'ier dacă-am h'i avut — iče — luam scîndură — iče — șî plaz — iče — șî făčęm d'e plug! Șî ieram șî noi — če — plugari! — mă-sa cătă băiat. — Ioo! n-o fos bin'e, dragu mamii — iče — o trebuit — iče — că dacă-ai avut tu h'ieru ala — iče — la ala-i fă gaură cọlę să pun'i — iče — cuile [19]) — iče — să l'eği cu ațucă — iče — h'ieru, șî-l trağe după tin'e, nu-l pui — iče — n clop!

Bun, băiatu după vọrbile mîne-sa, hai că să ię șî mę șî mai slujea al triil'ea an. La al triilea an, să gată stăpînu-său, că vęd'e că băiatu, voin'ic, o lucra, nu-i vorbă, n-o avut nimic; če face stăpînu-său? Îi dă, la a trilea an, îi dă o vițę de ęste d'i-o an, sîmbrie la băiat.

Nọ, că-apăm băiatu cînd capătă, la al triilea o g'iță, vițălucă d'e ęste [20]) frumọsă d'i-on an, amu če-a fa, cum a fa, če-a h'i. Hei, măi! băiatu o l'eagă pe g'ițălucă cu o funie di čęia d'e grumadz, șî-încă puni-o bît'icuță cọle-n capătu buot'ii, șî prinde șî tra vițăluca [21]) după sîne. Da iel nu să uită-ndărăptu, la g'iță că g'ine, nu g'ine; iel tă g'iie — cum iera ș-aič u-mvățătoŕ, Pașca Petre, că dučę g'ialọga, șî cîn să dučę n'eaua, apoi iel o trăğę șî pin tină [22]), că iel iera tare. Iel tă tra g'ițaua după sîne pînă-acas la mă-sa.

[17]) Pov. schițează căderea, cu dreapta. [18]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [19]) Pov. arată, cu dreapta, pe degetul mare stîng. [20]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [21]) Pov. duce mîinile la spate. [22]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Cîn sosă cu ię la mă-sa, la mă-sa acasă, amu g'iţaua-i trecută [23]), i perită, belită pk'ięlea di pe-ai d'i pe, gată tătă. N-are piele! Mę cu ię, cum iacă nǫ zîčęu bătrînii pe timpu čela amu-s o sută dǫuzăj de ani. Mę cu ię acolo, în casă, în tindă, ţup! cu viţaua acolo [24]), su scară-uo arunc-acolo, ş-api întră în casă, la mă-sa.

— Mamă! amu iei sîmbria mę d'e ăst-an!

Să bucură. Să bucură şî mă-sa! aprind'e lampa, mę colo-n tindă, vęde că îi viţăluca čę colo, da-i perită!

— Da dragu mamii! — iče. — Cum o fos viţaua asta — iče — cînd — iče — ţî o dat stăpînu-tău, g'iie-o fost i, uo aşa ţî-uo dat?

— Ba — iče — g'iie-o fost, mamă — iče — da — iče — n-o g'ini după mine — iče. — Apîi — iče — n-o am lăsat de-a mînă. Am g'ini cu ię — iče — cum o vrut, aşa o g'init!

Bun!

— Iǫi! dragu mamii — iče mă-sa — n-o fost treabă să faş tu aşă! Dacă ţ-o dat uomu čela [25]) — če — g'iţaua, i-ai pus funičeaua aič în grumaz o fost trabă — iče — să ięi ǫče bît'icuţă — iče — ş-apă să, să dai — iče — d'inapoi [26]), ş-o g'init — če — alăturea cu t'in'e. Ş-o adčęi păn-acasă, şî iacă n'i-era bună nouă — če-iče — că av'em şî noi — iče — văcuţă — iče — ca şî alţ ǫmeni!

Če să gîndęşte băiatu, če nu sâ gîndęşte, hai merğe al patrălea an. Iar to la ala stăpîn, a slujî. Mai slujă ş-a patrălea an. Da acuma băiatu o fost în vrîstă de doăzăj de ani, d'e optusprăzęče, optîsprăzeče aşa, o douzăj de an'i. Da băiatu o fos cam şmęker. Cî če-o fos prostu. Iel avę, stăpînu-său, şî oriče fet'işǫră; aşę ca-n vrîstă d'e vo şasăsprăzeče an'i. Iel s-o-ntelegut şî cu fet'işǫra stăpînului.

Aşę că-apăi cînd o fost d'i la o ǫră da, o vădzu stăpînu-să că băiatu sluga, da să, că-nţălęğe cu fata!

Da iel, če să facă, amu la a patrulea an d'e slujbă, iacătă-i cǫtă stăpîn-său şî-i dă fata [27]), d'e sîmbrie. S-o duc-acas.

[23]) Pov. subliniază, cu dreapta. [24]) Pov. aruncă spre dreapta, cu dreapta. [25]) Pov. subliniază, cu stînga. [26]) Pov. loveşte cu palma dreaptă. [27]) Pov. subliniază, cu capul.

Bunu ! Băiatu îș aduče-aminte cum o zîs mă-sa, dacă-i dă fetița, că trabă legată cu funičę sîmbrię, ș-apă i-a da cu bît'icuța d'inapoi [28]), șt'i, că să margă-așę — iče — că să mîn sîmbria acas ! Băiatu să — cum ięșă afară — să puie-o ațucă la fet'ișǫră-n grumaz, șî ia un răscuraș d'e botă, apăi hai cu fetița pîn-acasă, dă-i ! Hăi, dă-i, dar ! Ș-o adună d'im botă pîn-acas. Ę, ș-înc-o zîs mă-sa și asta că « po să țîpĭ g'ițăluca — iče — s-o h'i dus la ięsle-n grajd — dzîče — nu să uo-aduči su scară-n tindă ! »

Iel ș-o adus aminte cum o zîs mă-sa [29]), da, că la ięsle-n grajd, să duče sîmbriie ! Da !

Iel să duče cu g'ițaua, cum sosăște-acasă, amu bg'iata fată, pe cît g'inę pe ğios, pi cît g'inę pe sus, căd'ę amu cît îi g'ini, pe cîn sosa acasă, cu ię, țup ! cu fetița colo-n poiată. Und'e-o zîs mă-sa [30]) să ducă sîmbria.

Țîpă pe fetiță colo-m poiată, șî g'ini la mă-sa-n casă.

— Nǫ, mămucă, amu, m'ni-i aiči sîmbrię, șî d'i iest an !

— No buun, dragu mamii !

Hai, mă-sa aprind'e lạmpa, bucurǫsă, merğe col la poiată, vęde fetița [31]) čę co la ięzle l'egată ! Da încă o țîpat încă ș-om braz de fîn pe fetiță ș-o, i-a da nut'reț, șt'i, să mănînče la, la sîmbrie.

Să uită mă-sa la fetiță, la čęia.

— Ai d'e min'e, dragu mamii — iče — că asta — iče — n-o fos viță, că asta ț-o dat ia Dumnezău de sǫță ! N-o trebui s-o duș la ięzle și, șî fărîmată [32]) șî și zdrobită, șî belită la g'ę-nunk'e tătă, săraca — iče. — Trebie s-o aduči în casă la noi — iče — că asta — iče — n'e-a h'i bună nouă, că n'e-a h'i d'e sărvitǫre; a h'i — iče — o noră !

 Așă că-apoi o ię mă-sa apăi pe fetiță ș-o duče-n casă, ș-apă-i dă d'e lucru mai departe la fetiță.

Bun, če să-ntîmplă după ačę? Trăiez laolaltă [33]) on an, doi d'e zîle. Co găzdăluiesc și iei cum șt'iu iei laolaltă. La vun

[28]) Pov. lovește cu dreapta. [29]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. [30]) Pov. subliniază, cu dreapta. [31]) Pov. se uită la dreapta și duce dreapta înainte. [32]) Pov. subliniază, cu dreapta. [33]) Pov. subliniază cu capul.

an-doi de zîle, pǫte, să află că iei mę-m pręt'in'i la socru, ğin'eri cu fata amîndoi. Mę ii-m pręt'in'i.

Aşę că-apă iei să duc îm pręt'in'i, da ię să pregăt'ęşt'e cu o zî mai iut'e, fače-un cupt'ior d'e plăčint'e, împle o găină, aşă ca să aibă d'e drum [34]) pîn la tată-său. Iel n'ij nu şt'i n'imică d'e ale, nu-i vorbă !

Nǫ că-apoi, să pregătes dimineaţa, şî-j împle d'esağii, şî-i dă lui de-a umăr, puni pe umăru lui [35]), da ię să duče nainte. Da iel d'inapoiă iei. Mîărg, mîărg, pe drum — bunămi-te cum ar me de ičia pe la Hăğiumaş cǫle, cum ar mę şî fečioru mn'eu me la cuscra, la socru-so la Văsălicu.

Colo cînu-i în vălčę în čę — la în čęa a Mitrǫii — da nu iera pod atunči; amu ięste pod. — Hai că acolo-i neşte apă.

Şî iaptă iei îm paş bun'i [36]), da iel nu pǫt'e crăči, fečioru d'intr-odată, da pk'iatră n-are să păşască, da iel îş ię o plăčintă d'i coal'e ţup ! cu ię colo-n apă ! Şî păşă pi ię [37]), că iel iera-ncălţat cu n'eşt'e opk'inj d'e turiag nǫuă, şî n'ęşt'e obg'ęle, n-o vru să păşască colo-n t'ină, să-nt'in'e.

Nǫ bun, nu zîče nimic ! Ię-i înainte să to duče pin, col cătă... Baronu susu.

Acolo iară să—la ieşt'ea, la Văsîi lu Părn'icuţ. Iară nişte tină. Mai ię iară o iesta, o plăčintă, mai ţîpă ş-acolo în t'ină. Şî păşască cu pk'ičioru-n t'ină ! ? [38]) Dǫmn'e feręşt'e !

Nǫ ! cîn mai trę acolo cătă Ionu T'ioplean, iară mai găsă n'ęşte t'ină. Mai ţîpă ş-a triilę plăčintă ! No că-amu cum mę colo cîtă G'iorg'e-a Sîmii, la G'iorg'e-a Sîmii, da şî ięsă un cîne d'im vor !

— Haam-haam ! — căt-iel. — Haam-haam !

Da iel d'i cǫle:

— Da-ţ-oi da-ţ-oi ! Da-ţ-oi da-ţ-oi.

Şî bagă mîna cǫl'e-n d'esağì, şî scǫt'e găinuţa [39]) čę împlută ţup ! [40]) cu ię jos(?).

[34]) Pov. subliniază, cu dreapta. [35]) Pov. aşează dreapta pe umărul stîng. [36]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [37]) Pov. calcă uşor, cu piciorul drept. [38]) Pov. subliniază, cu dreapta. [39]) Pov. duce dreapta la piept. [40]) Pov. aruncă, cu dreapta.

Ię nainte. N'i nu să uită de ale! No, șî dacă-z desağii-năpoi.

Dac-apăi amu, cînu-i mai în sus, ięra acolo um pîăr mai an — măi N'ică, tu șt'ii-l, nu șt'iu a cui o fos păru ala, d'in sus. Țup! D-amu ia colo-i căldură mare, da, să șî pun colo-a hod'in'i.

 Așę că-apoi iei hodine su păru, da iče muięrea către iel:

— Tu uomúle, ian — iče — coat — iče — desağii čeia, că — iče — om îmbuca oleacă că păn-če sosîm încă la tata noi da i mult bugăt.

Da iel iče:

— Da či-i mînca — iče — că — iče — n-ai če!

— Cǫtă — iče — acolo de-o pus — iče — vo tri plăčinte, șî ș-apăi — iče — le-om mînca amu — iče — de răpide.

— Da! — iče iel cătă ię — : Da nu ști — če — colo unde-o fos tina ačę — iče. — Da — iče — le-am țîpat [41]) — iče — că n-am putu pășî în tină, c-upk'inčile — iče — cîtu-s de mîndru-ncălțat!

— Ș-apăi — iče — le-om mînca — iče — plăčint'ele ačęlea! A-șę că-apoi...

— Da — če — de unde să țî o dau? L'e-am pus — iče — n tină [42]).

— O sărače, sărače! d-apă-așă de năcăjît ieș tu — iče — n-ai putu sări peste apă cum am sărit șî io? — iče — ai țîpa tu plăčintile bune!

— Nă! gata, le-am dat, če să fac?

— Cǫtă — če — găina ačę batăr, că — iče — am băgat — iče — pk'ită nt-ačę și-apă om mînca — iče — șî... gǫlă [43]) — iče — fără de plăčinte.

— Če găină! — iče cătă ię. — Da nu ști — iče — că cînii čela — iče — din vor, cîn sosîi la G'iorg'ea Sîmii — iče — da o-s că să-i-o dau lui — iče. — Ș-apăi — če — o am da lui, la cîne!

[41]) Pov. se uită la dreapta. [42]) Pov. subliniază, cu dreapta. [43]) Pov. subliniază, cu dreapta.

— Ooo ! săracu de mine [44]) — iče femeia — tu — iče — ieş tă d'e minun'i — iče — cu-a tal'e lucruri, sărače ! Da mă — iče — bagă tu samă — iče cătă iel — că-amu — iče — om mẹ la tata ! On sosî — iče — acas [45]). Da nu cumva — iče — să faş tu — iče — de minun'ĭ, că tu — iče — ieş flămînd rău ! Cînd îi mẹ la tata ! Să mînş — işe — prea multu. Şî — iče — om mẹ noi — iče — acolo — iče — ş-apăi — iče — n'e-om pune la masă—ići—n'e-a pune tata—iče—d-apăi — iče—tu—iče—tu mîîncă, mîîncă — iče cătă iel — pînă ţî-i fa —iče—cu pk'ičioru ! [46]) Cîn te-oi atinğe io cu pičioru — iče— pe tine, tu atunči lasă lingura-n ğios c-atunči să şti că-i bogăt.

Bun ! Iel asculta d'e muiẹre mult; asculta mult če spuni muiẹrẹ; să-ncredẹ.

Aşẹ că măr colo la socru-său, numai če-i vẹde socru-său i-îmbrăţoşază şî-i sărută, şî-i pun'e pe-amîndoi la masă, hîăă ! C-apăi čẹ colo scot băuturi, scot mîncări, carne friptă, varză împlută, d'e tăt fẹliu băuturi; bun ! bẹu cît'e om paar d'e ţuică. Da če-i? Pe cîndu-i d'e-a mîncare, da iera uşîle d'eşk'isă [47]). Şî stă, iesta, socru-su — da av'ẹ un ţînc d'i iej d'i căţăi, če-s mititei care îmblă puţli pin casă. Aşă că-apoi căţălu čela da g'ini pe su masă cọle mn'irosînd, să ş-ağiunğe d'e pičioru băiatului [48]). Iel o crezut că femẹia fă, îi fă cu pičioru că să nu mînînče, cum o avut vọrba, mărgînd. Iel cînd o ağiuns la pičior, gata [49]) ! Şî pun'e lingura pe masă, mai mul nu-i treabă lui.

Da-l čert'esc tăţ; şî socru-său, şî sọcră-sa, şî... tăt:

— Omúle, mănîncă ! Če...

Lui nu-i trabă, şî nu-i trabă ! Gata !

Iẹ mănîncă, iẹ ţîpă-n sîne cum trabă.

Hă, că-apoi, iel rămîn'e, bg'ietu, flămînd ! Nọ, că mai grăies, mai povestesc păn-d'esar, amu cînd g'ie vrẹme d'e aprînz lạmpa şî-i nọpt'e, da-i sară, da cînd îi giie că să margă la dormitor să culče.

[44]) Pov. clatină din cap. [45]) Pov. subliniază, cu capul. [46]) Pov. calcă, cu stîngul. [47]) Pov. arată cu dreapta spre uşă. [48]) Pov. arată spre picior, cu dreapta. [49]) Pov. loveşte în masă, cu dreapta.

Măr cu femęię colo la dormitor, să culcă. Da cum iera običeaiu atunči că iera cupt'ioarăl'e [50]) la noi, şti, în tindă, cum să ziče, ie acolo patu lor. Mărg, culcă-n pat. Da ię cătă iel nǫptę, dacă să slobod să culče:

— Tu omule — iče — dip če n-ai mîncat tu — iče — la tata, cît d'e bune mîncări [51]) ă fost acǫle d'e gustǫsă, şî tu — iče — n-ai mîncat n'imn'ic!

— Că — apăi — iče iel — n-am mîncat, femęie — iče — că şt'i că cum o fos vǫrba nǫstă — iče — pe drum, c-ai zîs — iče — că să nu mînc numa pănă če-i fa tu cu pk'ičioru.

— Dică nu te-am ağiuns io cu pk'ičioru — iče!

— Da čine m-o ağiuns?

— Căţălu — iče — te-o ağiuns!

— Io nu şti di iel, că numa o sîmţît... că m-ağiunğe čeva.

— Căţălu te-o ağiuns!

Nǫ c-amu căţălu-i căţăl, da če să facu? Iel îi flămînd, şî gata, vasăle-s aşăzat'e. [52])

— Da, tu omule — iče cătă iel — amu dacă ieş flămînd, du-te — iče — cǫle pi cuptioŕ — iče. — Sînt nişte oale crîčiovane [53]) — cum iera pe timpu ala atunči, iera nişte oal'e di-este de lut, crîčiovane, mari! Şî — iče — ięste acolo — iče — nişte vardză împlută. Ş-apă ię-z de-acolo — iče — şî mînîncă varză de-ačę — iče.

Da iel s-o sculat dim pat. Scobǫră iel, mę la cupt'ioŕ, drept, că-i iera pe cupt'ioŕ d'e h'iut acolo oale şî cu vardză, da o fos cu carne friptă.

Da, să iertaţ če voi spune, o fos fătată şî o mîţă tri pui — păaşa cum ięste, nǫ!

Da iel să gată d'i cǫlea şî tăt k'ipăię [54]) nǫpt'e pe-ntuneric şî bagă mîna-n oală-n čęia, şî dă d'i-um pui d'i čęia, ţup cu iel în gură. Şî-l îng'iţă! Mai p'ipăię. Mai ię şî čelaltu. [55]) Îl îng'iţă şî pi čela! Ş-aşę c-află şî pi čea a triilę [56]). Dă c-apăi, înc-iel nu-i sătul bun! Mai k'ipăię. Dă şî d'e mîţă [57]). Lǫp

[50]) Pov. ridică dreapta sus. [51]) Pov. subliniază, cu dreapta. [52]) Pov. subliniază, cu dreapta. [53]) Pov. subliniază, cu dreapta. [54]) Pov. pipăie, cu dreapta. [55]) Pov. apucă, cu dreapta. [56]) Pov. apucă, cu dreapta. [57]) Pov. apucă, cu dreapta.

cu ię-n gură, şî cu mîţa ! Da mîţa colo d'e ţîpă co, da, cormaţ ! pe grumadz la iel ! Nǫ, culcă, amu a h'i prea mul, [58]) amu nu-i n'imică mai mul, če ęste. Ię să culcă. Da iče cătă iel ię:

— Da — iče — aflat-ai tu — iče — cuŕek'iu-ăla şî carnea čęia — če — aflat-o-ai — iče — acolo — iče — n ǫlă ?

— Aflat-am — iče — amu če-am aflat — iče cătă femęie — da — iče — nu ştiu —iče — col cum o fost — če — carnea čęię — iče — că — iče — če mai d'in urmă — če — o am mîncat — iče — c-o făcu: cormaz ! pe grumaz la mine !

— O ! Bată-t'e blăstămu tău — zîče cătă iel. — Tu pǫt'e-ai mîncat — iče — mîţa čę cu pui !...

— Io — iče — nu şt'iu če-am mîncat — iče iel — că n-o, n-am văzut, c-o fost întunęrecu !

No ş-apăi culcă-t'e mai d'epart'e.

Şî să culcă. Apă dorm ca formă d'e un ğiumătat'e d'e ǫră, la o ğiumăta de ǫră da-n nd'eamnă iel apăi.

— Haa ! Haa ! — Că-amu ii sęte. Că amu aŕ bea apă.

— Da und'e ięste apă ? Că ar bę.

— Du-t'e — iče femęię — colo — iče — n cămară în čęie — iče — la tata — iče — că — iče — apă — iče — amu peaiči nu ieste, da — iče — du-te acolo ięste-um buton'i — iče — cu vin —iče. — Ş-apăi — iče — îi videra ači-nt-on cun'i [59]), ię videra — iče — şî nepǫste-o videră — iče — d'e... ielu-i trăbuię aşę, că iel cîn nu mînca, nu mînca, dapu cîn mînca apăi iel nu ştię cît îi trebie lui — şti, ca Gruia lu Novac.

Nǫ că-apăi męrğe iel colo-n cămară, da ! Să duče, deşk'ide. Dacă k'ipăię acolo-ntunęric, k'ipăię [60]), k'ipăię, dacă nu dă de videră. D-acu dă cu, d'e čeva... sîtă, sau čiur, sau če-o fost, un čiur. Îl ię če ię, iel cręd'e că-i videra ! Ię čiuru colo, şî-l şî pun'e su ton, şî sučę d'e čepu [61]).

Vîîj ! g'inu d'i colo pin čiuru ! Da iel cu d'ęgetu tăt at'inğea pe limbă. Cum să udă. Tăt atinğe [62]) pe limbă. Ačę o fost băut, pîn-o mărs tăt g'inu d'in tonu čela.

[58]) Pov. subliniază cu dreapta. [59]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. [60]) Pov. se uită la stînga, ridicînd dreapta sus. [61]) Pov. răsuceşte, cu dreapta, în jos. [62]) Pov. pune arătătorul drept pe limbă.

Ę ! Că încă nu s-o sătura iel d'int-ala, mai găsę şî altu buton'i, n'epǫsti şî pi čela.

Aşę că-acuma-i tătă pivniţa aia, cămară čęię i plină d'e vin. Nǫ amu n-are če [63]), męre-n napoi la femęie. Da iče fimęia:

— Aflat-ai čeva — iče — acol d'e băut?

— Că-aflat-am, femęie — iče — da — iče — nu şt'iu cum o fo — če — vid'era ačę — iče — c-o fost — iče — cu gaură — iče — tăt cum am nepustit, tăt o curs ! Şî tăt s-o dus — če— vinu — če — pi ğios. Acuma—iče—pănă-n glezne [64]) ęli — iči.

— Iooi, săracu d'e min'e, omúl'e ! Če-a fa tata, că tata ni omorî dimineaţă cîn să scǫlă ! după lucru če l-ai făcut !

Nǫ că-apoi, du-te — iči — acolo-napoi. Sînt acolo — iče — doi sači [65]) cu čęruşă. Ş-apăi — iče — ęi čeruşa ačę — iče — cu sači-i desleagă şî ţîpă čeruşa [66]) ačęi — iči — pe-acolo, cî d'e s-a scula tata — iče — să nu dęi — iče — d'e vinu ačela — iče — aşă mult acolo. Răşt'ie-l pe-acol — iče — pin vinu ala !

Hai să ię să duče iel înapoi acolo, cum i-o spus femęia da ! Merğę co, dŕept că-a fost d'e fost aco, o fost dară, sači cu čenuşă. Da... uomu ačela [67]) o fost fǫst toma duz la mǫră ! Ş-avę şî doi sači d'e făină picluită. Ş-avę şî unu cu tărîţăle acolo. Şę că iel bătăčind pi colo după čeruşă, da nu şt'iu če-o dat, că iel o şî dad de sači, di čeia cu făina čę picluită, şî deslega sacu, vuuv ! [68]) cu iel pi colo pin pivniţă, pin cămară, pin vin pin čela, că încă-i pare că încă-i pę moale, [69]) mai ię şî čela sac. Vup ! şî cu čela pi colo ! Nu şt'i iel că če-i. A, scutură [70]) încă sacu bin'e, colo, să să zvint'e.

Nǫ să ię să duče napoi:

— Da scuturat-ai tu, aflat-ai, măi?

— Aflat-am — iče — da — iče — nu-ş că fu tare prăvǫsă — iče — că să ţînę d'eolaltă — iče — čeruşa-ačę — nu ştiu če čeruşă ai mă-ta aşă !

[63]) Pov. subliniază, cu dreapta. [64]) Pov. duce dreapta spre genunchi. [65]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. [66]) Pov. împrăştie, cu dreapta. [67]) Pov. subliniază, cu arătătorul drept. [68]) Pov. schiţează împrăştierea, cu mîinile. [69]) Pov. calcă, cu picioarele. [70]) Pov. scutură, cu dreapta.

— T'i-o bătut blăstămu — iče — că tu pǫt'i că-ai țîpat — iče — sačii čei cu făină !

— Da če știu — iče — či-o fost în iel? Nu-ș či-o fost !

Hai că ięse cu ved'ęre, mę colo, vęde fărina-ačę tătă acolo pin vin pin čela !

— Vai d'e min'e — iče — cu čin'e trabă să mînc zîlile męle. N'iș nu șăd [71]) — iče — să n'e-ağiungă tata, la dzuă, Dǫmn'e ferešt'e ! Da męrğem acas !

Așę că ięi viin cătă casă, ș-o adus aminte d'e vǫrba cîn s-o d'espățît, [72]) cu frațî, că iei la činč an'i, patru-činči an'i d'e dzîle čel mult, să să tîln'ească la podu d'e după sat, la vale.

Așę că-apă iel viind atunči, dimineața, didę răpide, da, să duče dŕept la pod [73]), aco und'i-o fo vǫrba cu frațî, să tîln'ească.

Ei, col la pod, stau um pic, g'ină frat'i-său čel d'e mn'ijloc.

— Bună dzua, [74]) frate !

— Bună dimineața !

— Dimineața bună !

— Da če-i, cum ai petrecut? Cum, če meseri-ai îmvățat? če-ai făcut?

— Că-apoi io an slujît, d'ept-un an, d'eptu-n h'ir, d'eptu... ia ș-așă mai depart'e-n sus.

Čela spun'i că iel o-nvățat la meserie d'e-astălîș, șt'i fa uș, șt'i fa fărești, da cum.

G'ină șî čel mai mn'icu. Amu iel n-aŕe če să spuie, că iel n-o-nvăța nimic [75]), nij de-astăluș, nij de nimică. Iel s-o-mvățat a fura; tîlhariu !

Nǫ, dacă amu čeia flămînz, șî čela șî iesta. Da iel, čel mai mn'icu, în vorbile loru, văd pi un čioban [76]) pe cărar'e, că vin'e cu om berbecu, d'e la stînă.

[71]) Pov. subliniază, cu dreapta. [72]) Pov. subliniază, cu arătătorul drept, [73]) Pov. subliniază, cu capul. [74]) Pov. ridică dreapta în sus. [75]) Pov. subliniază. cu dreapta. [76]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept.

Da iče čel mai mn'ic:

— Ved'ez voi — če — b'ęrbecu-ala [77]) — iče — ? Dacă sîn flămînz — iče — noi l-om mînca pe-ala — iče — amu d'imineața !

Da čei:

— Măi ! Cum punt'em să mîncăm? Că-așa nu-i mînă d'e uom? Cum put'em să mîncăm berbęčile-ala?

— Că apăi, l-om mînca — iče čel micu. — L-om mînca — iče — noi — iče !

Hașę c-apoi s-apropk'ie d'e pod, čobanu cu berbęčile, tręče peste pod, da băiatu čel mai micu să duče pin depărtare, după nește corčuri [78]), fuğe înaintę čobanului ! Și băiatu av'ę-o om bričeagu d'e-ęste mari, și-l țiię-nt-o t'eacă așę cum sâ țîn'e bagn'eta [79]).

Če fače băiatu? Merği mai în d'epărtare d'e, d'e čoban cu uoricîzva paș, iel și n'ipǫste t'eaca ğios [80]), t'eaca cuțîtului.

D'e-acǫle męrğe mai încolo, iar vo dou-tri sut'e d'e paș, ńęposte cuțîtu — cum zîčem noi — bričeaga. Și iel să ș-îndesă pi-un corči [81]). Și stă acolo.

Čobanu g'in pe cărar'e, să uită, vęde teaca [82]) čęe, d'e cuțît, colo d'e bričeagă, da, ğios.

« Ai, măi, če fromǫsă de teacă i-aiasta. Da să videm că ce mi-i bună [83]) ! Că dacă n-am cuțît ! — cătă iel — nu mi-i bună de nimic ! »

Să uit la ię. « Păi... če mn'i-i bună? Nu o iau, că n-am cuțît ! »

Bun ! Męrği cu berbečile, iară vo dou-tri sut'i de paș, ș-află cuțîtu [84]).

« Vai d'e-o min'e — iče. — Amu dacă loam — iče — teaca, ámu am și cuțît — iče. — Ei ! că če băiad ieram io ! Că-avem și teacă, ș-avem și cuțît !

[77]) Pov. arată înainte, cu arătătorul drept. [78]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [79]) Pov. subliniază, cu dreapta. [80]) Pov. arată în jos, cu dreapta. [81]) Pov. arată spre stînga, cu dreapta. [82]) Pov. se uită în jos. [83]) Pov. neagă, cu capul. [84]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Hașę că-apoi, șî mę șî l'eagă bărbăcuțu d'e un corči [85]) cu ațuca cu čęia, čobanu, șî să-ntǫrče napoi [86]) după teacă. Lasă cuțîtu acolo ! Amu l-afla-l-a iel, lîngă berbęči !

Să-ntǫrče napoi sâ viie după teacă. În terminu cîn vine iel după teacă, čel d'e pă corči sańe, ię cuțîtu [87]) șî taie funiia la berbęče, hai [88]), cu iel pe ponor în ğios.

Pe cîn vine čobanu cu t'eaca, amu niče cuțît, niči berbeče. Iel să-ntorsęsă colo-nt-o ponǫru, șî dă cuțîtu la grumaz, la berbęče, șî-l taie, șî k'iamă pe fraț:

— Nǫ hai să mîncăm !

Čela, čobanu o mărs fără berbęče, și iei s-o ospatat bin'e d'im berbęčile čobanului, după mint'ea čelui mai tînăr. Čei mai bătrîn'i [89]) n-o cîștigat nimic !

Inf. Ghele Dumitru; Turț, rn. Oaș, *culeg.* O. B. — Al. A. la 26.V.1953; *transc:* Al. A.; *durata:* 33'50"; A.I.F., I. 14.079 (mg. 317).

Pov. o știe: « la Italia o-am învățat, în ștelúng, de la Stan Văsîi a lui Grigor d'in Turț, o rămas în Rusîia ».

Episodul cu prostul care le face toate pe dos este unul dintre cele mai răspîndite, fiind atestat în toată țara în 22 variante. Motivul cu comportarea în casa socrilor este atestat numai în 2 variante din nordul Moldovei (una licențioasă), iar prostul ce nu mai mănîncă după ce îl calcă pisica, în altă variantă. Motivul final — furtul prin lăsarea unor obiecte pe drum — apare în 2 variante.
Schullerus, la nr. 1696, citează 5 variante.
St. Thompson, în *Folktale*, p. 195, presupune că tipul despre prostul care le face pe dos (Aa. Th. 1696) ar fi de origine budistică chineză. E frecvent în Europa, Asia și Africa, iar prin coloniști a ajuns și în America.

[85]) Pov. subliniază, cu dreapta. [86]) Pov. schițează întoarcerea, cu dreapta. [87]) Pov. schițează tăierea, cu dreapta. [88]) Pov. ridică dreapta. [89]) Pov. subliniază, cu dreapta.

«*UN FEČIOR CU FEMEIA LUI*»

Odată iera un uom şî iel avea un fečior şi îl căsătorę̧şt'e. Şi după če căsătorę̧şt'e fečioru — iera cam tolomac d'e capu fečioru — şî-j ię o fată — iel iera bogătaş — ş-îj ię o fată cam frumoşică, da iera săracă rău. Cîndu-i odată, bunu-nţăles, zîče fata cătă bărbatu-său, zîče:

— Ar trăbui să merem pă uspăţ la mămica — că nu iera d'intr-on sat — şi merğem pă dǫuă zîle.

— Bin'e !

După če pleacă ii d'e-acasă, mai pă cale spre mămica, zîče ię cătă bărbatu-său, zîče:

— Ascultă, mă ! Nu cumu-i traba ta: după če t'i-i pun'e la mîncare, nu mîncă cît un cal, mai puţîn ! Cîn t'e-oi călca io pă pičior, nu mînca [1] mai mult.

Aia iera običeiu lui, că, cu mîncare lada asta [2] plină vînt ! Dobitǫcă d'e-ačę̧ia.

Bunu-nţăles, ajunje la mămica, če şt'iu io če, cam d'i sară. Face mămica acolo mîncare şî să pun a mn'ei la mîncare, dǫuă linguri bagă-n mn'eu în gură, că să sui pisica pă pičior la iel şi iel nu mînîncă mai mult. Rǫgă muię̧rea:

— Mai mînîncă, mă, mai mînîncă !

— Nu-m trabă [3], că-s sătul, mulţam aşę̧...

Nu mănîncă mai multu. Flămînd, lehuit, n'emîncat d'e ieri ! Iel gînd'eşt'e dacă că l-o călcat femę̧ia şi nu mînîncă mai mult. Cînd îi d'ę̧ sară — ba če nǫpt'ea pî la nǫuă, če şt'iu io cînd — hai să să culče. Căsuţa iera mică, nu-ncăpeau tăţ în

[1]) Pov. neagă, cu capul. [2]) Pov. se uită la lada din dreapta lui. [3]) Pov. neagă, cu capul.

casă, bag-acolo-nt-on grajd — iera vara — înt-o pod'ei [4]), cum spun'e la noi. Zîče:

— Aolęo, Dǫmn'e, flămîndu-s! — zîče iel — če să mîncu?

— Du-t'e — zîče ię — că are mama n'ișt'e boț rămași de-asară d'e la noi și-s puș togmai lîngă camen'iță acolea [5]) p-o laviță jos, lîngă camen'iță înt-o blid.

Să duče iel. Colę iera la mamă-sa, cum iera mai d'e mult pî la noi, v-am mai povestit, camen'iță d'e-ale mari, șt'i, d'e gard, urît'e, put'ęi șed'ea uomu după ię [6]) d'incolo — coló iera tri pui d'e mîț a mîn'e-sa — puięsă mîța ači, după camn'iță, acolę rămăsęsă. Mere iel la-ntun'eric, cum nu-i lampa aprinsă, dă cu mîna pă coló [7]), pă dincoačea, găsęșt'e puii čei d'e mîță și-i mîncă, pa tut'e tri. Merje-n pod'ei la ię. Zîče:

— Mîncaș, mă? — zîče ię.

— Mîncaiu! Da dracu șt'i če boț avu mă-ta așę, că marsă tă mn'eunînd pă gît îm vale.

— Hău, fire-ai a dracului [8]) — zîče ię — c-ai mîncat puii mamii čei d'e mîță!

— Da cum dracu să-i mînc, mă, că d'e-acolea i-am luat d'e ind'e-ai spus tu.

— C-acolea o fo și puii!

Nǫ, gata-i, nu-i n'imică mai mult. Mai stă iel oleacă, mai stă.

— Ai — iče — cum m-o rup set'ę! Aj bę n'ișt'e apă.

— Du-t'e — zîče — că are mama — zîče — cum t'e baj în tărnaț [9]) șî t'e baji în t'indă, ięstă cofă — zîče — colę p-o laviță, cu apă, șî bę.

Merje-a mn'eu dăngălău — șî coló-n t'indă avę mă-sa un cad mare cu n'ișt'e męră acre, să facă oțăt pă iarnă — mę a mn'eu, coată p-aič, pî colę, să-ndoaie-n cad, n-ajunje cu buzăle n'iș cum. Atunčea află čepu ăla d'e d'esupt la cad, traje

[4]) Pov. arată la dreapta, cu dreapta. [5]) Pov. pune dreapta pe masă. [6]) Pov. arată spre jumătate la dreapta, cu dreapta. [7]) Pov. pune dreapta pe masă. [8]) Pov. ridică dreapta. [9]) Pov. arată spre dreapta, cu stînga.

čepu d'in cad, phu ! cură apă-ačę [10]) d'in cad, uoțătu pă coló pîn t'indă pînă-n jerunk'e. Merje la ię-m pod'ei.

— Băuși apă? — zîče ię.

— Băui — zîče — dracu șt'i cît-apă fu ia în cofă, că fu multă.

— Doară nu tu cumva vărsaș uoțătu mamii pîn t'indă?

— Dracu șt'ie — zîče — da-i pînă-n jerunk'e !

— O, fire-ai a dracului, tolomac mai iej, mă ! — zîče. — Nǫ, acuma șt'i če-i d'e făcut? — zîče cătă iel. — Acuma — zîče — să n'e luăm valea, să nu n'e găsască mamica ači la d'imin'eață cu rușin'ea cît-ai făcut, sâ męrem dracului !

Să ięu a mn'ei d'i colę, haidă să iasă. Cîn ies pă ușa ulițî — cum ai ieșî pî ičę [11]) — ię zîče d'i ičę, cum îi običeiu:

— Traje ușę ! — d'e s-o-nk'igă.

Văvălău d'inapoi, bărbatu, o ię în spat'ę, ușę, șî haidă ! Ię nu mai înapoi. Zîče:

— Haidă mai tare ! — spun'e ię, ię iera nant'e. Če:

— Cum dracu să viu mai tare, că-i grę ușę !

Zîče:

— Uo, fire-ai al dracului, tu luaș ușę mamii în spat'e ! Acuma n-o mai arunca, c-om duče înapoi.

Haida, haida, haida, haide pîm pădure, haida, haida.

Zîče:

— Ind'e să mai męm noi acuma — zîče iel — io — iče — pîm pădure rătăčeș nǫpt'ę.

— D-apoi să n'e culcăm aiči [12]) — ičę ię.

Haidă atunčę găseșt'ę-um focu, acolo-nt-o pădure zăreșt'e un foc mare. Mę la focu: la foc nu-i n'ime, numa foc grozav ! Șî pă foc iera o căldare d'e-astea — cum v-am povestit mai naint'e ven'in pă drum și, ca la uoi cu dǫuă capre — și căldarea aij la mijlocu focului, plină d'e apă. Și la foc nu-i n'ime. Ači în dunga focului iera um brad. Zîče iel:

— Hai să n'e suim în bradu ăsta, ca să vid'em čin'e vin'e la focu — zîče iel.

[10]) Pov. ridică stînga. [11]) Pov. arată spre dreapta spre poarta gospodăriei, cu dreapta. [12]) Pov. arată în jos, cu mîinile.

— Haidă ! Da dacă n'e ved'e ? — spun'e ię.

— Pîi dacă n'e ved'e, sînt'em bun'i văzuț, și če ?

Să suie a mn'ei îm brad, amîndoi, pînă cînd îs acolo [13]) îm vîrvu bradului. Cînd i-odată, tǫp ! doisprăzeče uamen'i la focu, cu uo vită, cu om vițăl d'e ăsta d'e marhă roșie. Num-odată viu, odată-i dă-n cap, traje pk'ęlea d'i pă iel, pău colo-n căldare, dă-i să margă și, șed la foc să fiarbă carn'ę. Iei îm brad [14]). Zîče:

— Al dracului — zîče — m-aș pișę !

— Čė dracu faj, mă ? că avu dracu haznă pă noi, dacă t'i-i pișę tu cǫ, măi, d'e coată-n d'eal [15]) șî n'ę ved'e, gata ! să n'e-omǫră pănă-i lumę !

— N-am če fače ! Tă mă pij io-n han'e.

Hai, să pișă-a mn'eu pă pǫla bradului, p-acoló [16]). Zîče eșt'ia d'e jos, če:

— Alduieșt'ę-o Dǫmn'e — zîče — că če rauă mare pică ! I grozavă — zîče — raua !

Nǫ, o-nterminat. Cînd îi mai apoi, zîče:

— Acuma-i d'e făcut rău !

— Cum ?

— Mă-ntreče-n han'e !

— P-amu raua, spusă, că la ačela-i pusă nume că-i, uită-așă, da acuma če fači amu ?

— Păi — zîče — n-am če fače ! Numa una d'in dǫuă facu !

Odată lapădă a mn'eu pantalon'ii jos șî dă-i sâ margă ! Zîče:

— Nu fačeț foc mare — zîče unu — mă ! Că s-o-ntopit rășina pă brad șî pică josu șî n'e ard'e han'ele ! — zîče unu.

Gata ! Îi bin'e, ș-asta o trecut. Cîndu-i mai năint'e:

— Na — zîče iel d'e ičea — io nu mai țîu ușa-n spat'e c-o scăp !

— Amu avu dracu [17]) să ięię pă noi, cîn skep tu ușę !

[13]) Pov. se uită în sus. [14]) Pov. se uită în sus. [15]) Pov. se uită în sus. [16]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [17]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Tunčę n-are-ncătro, cînd îi odată, scapă uşę: mînă jiip! colo pă căldarea čę cu carn'ea, a mn'eu; tekerzęşt'e, ... tu-i morţî [18]), tăţ, nu mai rămîn'e n'iči unu la căldare.

Să scóboră a mn'ei d'im brad, flămînd iosagu čela n'emîncat d'e tri zîle-acuma, să pun'e la căldare ş-o mîncă tătă, pînă-i lumę! Nu şt'iu mîncat-o n'evasta dọuă bucături o tri, iel o suflă tătă [19]).

— No — iče — acuma put'em pleca, c-amu poči duče uşa — iče.

Şi-i gata povestę.

Inf. Şora Vasile; Cresuia—Beiuş; *culeg.* O. B., D. T., în 26 sept. 1961; *transc.* O. B.; *durata:* 6'45"; A.I.F., mg. 1926 b.

De la cine o şti? « Da če şt'iu io d'e und'e? Omul cît trăieşt'e, cît dracu umblă! »

[18]) Pov. pune dreapta pe umărul stîng. [19]) Pov. pune dreapta pe umărul stîng.

FEMEIA LENEȘĂ

Ierasă odată o femẹe leńọsă cari nu voiẹ iẹ să lucre și mință pă bărbat:

— Uită-t'e, bărbat'e, io am să stau acasă să torc, să fac hain'e, să n'e-mbrăčăm, nu pot mere la munca cîmpului cu t'in'e, însă tu t'e duči singur, munčes șî singură — iče — io trăbă să stau să torc.

Iẹ stăt'ea acasă, nu voia să munčească, să culca. Durmẹ, sau če șt'iu io če făčẹ cît iera zuă. Cîn fu co d'i cătă primăvară, bărbatu o întrabă:

— Tu femeie, tătă vara ai stat acas șî tọtă iarna, un'e ți torsura care-ai tors-o tu pă vară șî pă iarnă?

— Păi — iče — pe čiia, măi bărbat'e, pe čiia, ič uită-t'e.

Arăduiasă pă iẹ una într-una să spună un'e-i torsura. Iẹ spun'e:

— Pại n-am timp acuma — iče — să ț-o arăt.

D'i la on timp, iel văzu că nu are tors n'imica. Să pusă, să ințăleasă cu on večin să vină s-o bată.

— Dar cum s-o batem? — iče.

— Uită-t'e, tu večine. T'e fači jendaŕ, vorbeș ca jăndarii șî ieu mă duc s-o bag înt-on sac și tu vin'i cîn o bag ieu în sac, după če-o bag șî t'e-apuči cu bọta d'e iẹ — cauț un'e-s torsurle să-ț arăt'e șî dacă nu are torsuri, s-o baț.

Iel să duče șî spun'e:

— Nọ, să vin'i, večinule, că io-acu mă du șî-i spun că vin jăndarmii.

Să duče la muiẹre șî-i spun'e:

— Tu, tors-ai čeva? Uită-t'e, i-ispecție pin sat, la muieri la care nu au tors n'imica, să-ș aret'e jirebile, care cît or

lucrat, numa cît-or lucrat d'e-on an. Tu dacă n-ai čeva, mai bin'i spun'e. Dacă n-ai tors, n-ai munčit n'imic, spun'e, c-atunči t'e-ascund înt-on sac, če să fac cu tin'e, că tu, t'e bat jăndarii d'e t'e rup.

— Păi... am tors io cît am tors, da, n-am tors atîta, măi bin'i bagă-mă în sac.

O băgat-o în sac ș-o pus-o cu sacu după sobă. Večinu vin'e făcut în formă d'e jendaŕ șî întreabă:

— Un'e-i muieri? Muieri un'e-i? Un'e-i muieri?

— Domnule, n-am muięre.

— Nu să pǫt'e. Spus d'i la primărie că iestă muieri. Un'e-i muieri?

Iel să duče, caută înco, caută înco, dă d'e sac după sobă.

— Aičea muieri? če iestă aič?

— Cucuruz, domnule, cucuruz.

— Nu să pǫt'e, iestă muieri.

Văzu că-i muierea aco, trasă sacu jos și s-apucă cu boata. Dă-i, dă-i, dă-i! Da betu bărbat:

— N-o măi bat'e, domnule, că n-o putut să tǫrcă c-o foz bolnavă, c-a toarče ię, n-o mai bat'e.

Da ăla dădę cu bota în sac.

— Las-o, domnule, n-o mai bat'e.

— Nǫ spun'e la ię să tǫrcă d'e-acum nănt'e, să munčească, nu mai șęd'e șî doarmă, să tǫrcă, d'e nu, iar bat'em la ię.

Să duc jîndarii și iel scǫt'e muierea d'in sac șî-i spun'e:

— Tu, să munčes d'e-acu naint'e. Să munčes. Că dacă nu, nu-i bin'e. Iar t'e bat.

Ię iar îi spun'e:

— Măi bărbat'e, du-t'e tu la holdă, că io am să munčes d'e-acu naint'e, torc.

Če să toarcă ię, numa i-o tors on fus.

Dup-aia, cîn fu d'i cătă primăvară ca să să sk'ępe d'i iel, spune:

— Măi bărbat'e — iče — acuma trăbă să stai și tu acasă să pîrluim jirebile.

— Da, stau, cum să nu — iče. — Numa să-mi arăț če-ai tors, trăbă să ai čeva tors acuma, d'e doi an'i d'e zîle d'e cîn tăt torči, trăbă să ai čeva.

Iče: — Bin'e, mă, stai acasă să le pîrluim.

Ię n-o fost tors d'ecît on fus. Ię cîlțî aşę n'etorş fuiǫre — cum le-avem noi — şî le duče şî le pun'e în pîrlău şi pun'e numai jirębea-aia cari ai d'e-on fus aco d'esupra, şi-i dă o boată mare la bărbat. Îi spun'e:

— Tu să stai ai lîngă casă şi dac-o treče vo čiǫră păstă casă, să şt'i că n-am hazně d'e če-am lucrat, că să fac jirebile tǫt'e cîlț iară.

Iel spun'e că are grijă.

— Nǫ, am grijă.

Cîn fu pă urmă, scăpă o čioară păstă casă. Da să înčepe a să văita:

— Vai d'e min'e! Am scăpat o čiǫră păstă, păstă casă. O trecut čioara.

— Če-i, mă, če-i?

— Uită-t'e, o trecut čioara păstă casă.

— Vai, trăzn'i te-ar Dumn'ezo, apăi če hazně d'e lucru mn'eu d'e doi an'i d'e zîle d'e munčesc ieu? Ş-acuma să făcură jirebele tǫt'e cîlț!

Să dusă focată-ači, scǫt'e cîlțî d'i pîrlău, ş-arată la bărbat.

— No, uită-t'e! Uit'e če hazn-am avut d'e munca mę, uit'e că nu mai iestă n'imic.

Aia care-o fos tǫrsă, jirębea-aia d'e-on fus, aia o luǫt-o şî o spălat-o, şi cîn fu la Paşt'i, haidă să să-mbrače şi iei să să ducă la biserică. Cu če să să-mbrače? N-avęu n'imic să să-mbrače. Pă bărbat o nvăluit cu ața-aia, aşă pi după cap şi pintră pičioare şî l-o nvăluit cu ața, ş-o spus:

— No, tu ieşt'i îmbrăcat, t'e duj la biserică să iei paşt'i. Da io cum oi mere?

— Pă — iče — io cum să te duc?

— Şt'i če? Te du şi ię but'e-aia mare d'in pimiță şi bagă-mă în but'e, şi astupi la gură, numa-m laş cît să-m scot capu

afară; şî pun'e but'ea pă car, şî mă duj la biserică să iau paşt'i.

— Dară cum să mă duc — iče — dacă n-am hain'e?

Atunčea, să dusă bărbatu şi luo caru, şi pusă but'ea pă car, şî pusă muierea în but'e, ş-o astupă aco, şî plecă cu caru în d'imin'eaţa d'e Paşt'i spre biserică. Să tîln'i cu nănaşi-sa pă drum.

— A, vai, dragă finule, pă un'e plecaşi tu astăz cu caru în zua d'e Paşt'i?

— Pă, uită-t'e, plecai cu amărîta asta — iče — nu are cămęşă, n-are niči-o haină — iče — ş-o băgai în but'e, iot'e pă min'e mă-mbrăcă — iče — o tors şi ia o ţîr, mă-mbrăcă, da — iče — ia n-avu cu če, şi cotai s-o bag în but'e.

Da ia strîgă dim but'ę:

— Mînă, mă, mînă! če stai cu toţi golan'ii d'e vorbă?

— Apăi, finule, nu ven'irăţ la min să vă dau o cămęşă — iče — c-avęm io o cămęşă pînă ię Paşt'i.

— Da mătăsîtă-i cămęşa? — răspunde ię d'in but'e.

Atunča nănaşî-sa spun'e, iče:

— Io... nu-i mătăsîtă, ięstă aşę cămęşă cum o port şi ieu.

— Ia mînă, mă, mînă! Nu sta cu toţ golan'ii d'e vorbă pă drum.

Ş-apă ię o spus cătă nănaşî-sa că-i golană, c-o avut cămeşă, da ię n-o avut, ię o fost îmbrăcată c-o fost în but'e-ai ascunsă, cu but'ea-n cîrcă. Aşę sînt'em şi noi care nu munčim.

Inf. Ilona Sînziana din Boşorod—Haţeg; *cules* de C. B. la Bucureşti în 2.III.1951; *transc.* O. B.; *durata:* 6'17''; A.I.F., i. 10958 (mg. 130 b).

Inf. o ştie? « Asta o şt'iu di pi la ai noşti. Tata o păcălea pe mama. El spunea că o bagă-n sac. »

Snoava e atestată în toată ţara; motivele se întreţes diferit. Se cunosc 14 variante (motivul prefacerii tortului în cîlţi revine în 7 variante). Schullerus, la nr. 1405, citează 4 variante.

«BOTA CU APĂ»

A fost odată într-un sat un flăcău. Îi venise şi lui vremea să să-nsoare, ca la toz băieţî, k'iar iera trecut iel, trecuse dă treizej dă ani. A-ncercat în dreapta, în stînga, căuta şi iel o fată mai bunişuară, cu niţel rost, cu-oleacă dă avere, nu ştiu ce. În fine! Care iera mai pricopsită-oleacă, iera mai pretenţioase, mai coconoase, mai nu ştiu ce. Să duce şi iel la una din iele. Să-nţelege cu fata să logodească să facă nuntă. Gata!

— În cutare zi, facem logodna.

S-a dus seara acolo, cum era obiceiu la ţară la iei, cu-alimente, cu băutură, nu ştiu ce, cu niamuri, să facă logodna. În timpu-ăsta, înainte de-a lucra iei logodna acolo, cum să lucrează la ţară la noi, ce-i spune fata?

— Măi băiete — zice — uite ce ie: m-an gîndit să-s spui ceva. Mai înainte de-a face noi asta, căsătoria asta amîndoi, io am să-z raportez ceva, ca nu cumva mai tîrziu să-m bagi ginioane, să spui că nu ştiu ce.

— Da, dragă [1] — zice — raportează.

Ce: — Oite ci ie? Io, intodeauna dimineaţa cîn mă scol, în fiecare zi mă leşii, mă piaptăn şî am şi di obicei de mă scol cam tîrziu, să nu cumva să ai mă vo pretenţie că nu ştiu ce.

— Bine — zîce.

Iel iese-afară oleacă cam supărat, să mai răcoreşte niţel, să mai suceşte, să mai învîrteşte. Nu să-ndura să-o lase, că fata avea oleacă de avere. Vine înapoi în casă, repede. Ce-i spune iel fetei?

[1] Pov. dă din cap.

— Dragă — ziče — nu mă supăr nijdecum, če mi-ai spuz dumneata, motivele dumitale, alea nu-i motive — ziče — dă supărare că te... Mie-mi pare bine să te k'epteni, să te leșii, să fi frumuasă — ziče. — Dup-aia alerg ieu.

— Bun!

— Da — ziče — uite če ie: am și io un običei — ziče — și vreau să ți-l spui de-acuma — ziče — ca să nu ne čertăm.

— Gata, dragă [2]). — Ia a prinz bucuros, că are și iel cusur, și nu poa să-i bağe vină iei. Ziče: — Če cusur ai dumeata?

Če: — Am și io un cusur.

— Ei, ia spune-mi să-l auz acuma.

Ziče: — Uite, cusuru m'eu care ieste: totdeauna [3]) — ziče — cînd beau apă pă nemîncate, înnebunesc.

— Vai de mine — ziče — cum înebuneș?

— Nu — ziče — înnebunez de tot — ziče — da vine-o zăpăčeală [4]) peste mine-așa, și nu știu če fac — ziče — nu văz-înăintea mia nimic, nu nimic, și mă ține-așa zeče [5]), doă, činsprezeče minute și-m treče.

— Da! Aia nu-i nimica, dragă — ziče — če? Nu mă supăr — ziče.

Ia, proasta, n-a băga de seamă. Gata! A făcu nunta, tămbălău, petrečere-acolo, če să vezi, apăi kiuiam io și jucam, mamă Doamne, să mă h'i văzut, rămîneai trăznit!

Bun! S-a termenat nunta. A trecut iarna. Ia în fiecare dimineață, să scula tîrziu, să leșia, să pieptăna, răsărea soar'le. Pîn să să mai ia di triabă, pînă nu știu če. În fine! Nu prea-i convinea băiatului, pentru că venea primăvara după iarnă și-i vinea timpu munčii și una alta, și avea de sapă, iera musai să te scoli di nuapte. Gata! Într-una din zile, iel îi spune:

— Femeie — ziče — io mîine să ști mă scol dẹ nuapte și mă du la sapă. Tu mai faș și tu p-ačia cîte čeva, če mai trebuie pă la vacă, pă la boi, pă la grajd. Ai grijă! Și mi-aduj di mîncare acolo.

[2]) Pov. subliniază, cu dreapta. [3]) Pov. ridică stînga. [4]) Pov. subliniază, cu dreapta. [5]) Pov. subliniază, cu dreapta.

— Gata ! Bine, uomule !

Iel s-a scula dimineață colea-n zori cîn cîntă čiocîrlia — can cînd baği uoile la ușe-așa, știz dumneavoastră, cam pă-ntuner'ic oleacă. Numadecît, caută sapa-m k'imn'iț-acolo, îm polată, bota cu apă pă sapă și mînă la sapă, pă cîmp.

Femiia s-a scula după če-a răsări suarele. Pînă s-a leșiiat, pînă s-a k'eptănat, pînă a făcut di mincarea, uamenii mîncase dẹ prînz. S-apropia čeasu doosprezeče. La iel nu mai y'inea, nu mai vinea nimeni cu mîncare. Aștepta și iel să y'ie čineva, da să tot uita mereu în calia iei. Cîn dă Dumnezeu c-o vede venindă. Ia să spălase frumos, să primenise, îmbrăcată cu tulpanu bălan pă cîmp, cu mîncarea în spate-acolo, una-alta. Cînd s-a — iel îi trăğea vîrtos cu sapa — cînd s-a apropiat di iel așa cam la zeče-činsprezeče metri, bota iera în fața lui, s-a dus fuga la botă ș-a-ngițit di vo doă trei uori apă din ia, femiia să uită la iel. Cînd a pus femia masa colo să dezleğe să-i puie să mănînče, iel a vinit r'epede și-a sărit în capu iei și dă-i ! Trağe-i ! Puf ! [6]) Dă-i cu pumnu, dă-i pă driapta, dă-i pă...

— Au ! Kioleu ! Vai dă mine ! [7]) Au, lasă-mă, uomule !

Iel nu vorbea nimic, hoțu, tăčea din gură, dăcît o trăznea.

— Aul'eo ! — Cînd a crezut ăl că-i ajunğe, a lăsat-o.

— Aauleo, vai de mine, uomule, că m-ai omorît, uomule ! Ardi-te-ar focu — zîče — nu ți-e milă di mine?

— Vai de mine, nevastă — ziče — tu ai fos, fă?...

— Pi da nu ma?...

Če: — Uite: vezi c-am îngițit apă dim botă — ziče — și-a venit zăpăčeala peste mine — ziče. — Nu știu če-am făcu di loc !

Biată femie, săraca, a stat plîngîndă p-un rozor acolea, iel a mîncat, a băut, și-a lua hîrbuŕle ș-a plecat acasă. În fine, iel a rămaz la sapă. A săpa pînă seara. Siara a vinit acasă, a găsit mîncare făcută, a mîncat. Și-a aranjat vitile pă la grajd, nu știu če. Áșa !

— Ei ! Mîine mă duc la sapă iar — ziče.

[6]) Pov. se răstește, cu dreapta. [7]) Pov. lovește genunchiul, cu stînga.

Gata ! A doa zi, s-a scula di dimineață, sapa și-a luat-o dă unde-o pusese, bota a aruncat-o cu apă pă sapă și mînă la sapă.

Femiia a rămas îm pat; n-a simțit cînd s-a scula de lîngă ia. La um momen dat, să trezește și femiia dim pat: cîn să pomenește, uomu nicăieri [8]).

« Ei ! A pleca la sapă Iiuon al m'eu. Ooleo, vai de mine, fuga ! »

Nij n-a mai g'isat ia di leșie și di k'eptine și dẹ čeva, nimic ! Fuga după apă, fuga după l'emne, aruncă tučiu di mămăligă, pregătește-acolo če puate și ea mai r'epede, pune la o traistă, ia dăsağii de-a spinare și mînă ! A uitat, săraca, să și să-mbrobodească, cu capu gol a plecat. Iiuon îi trăğea mereu cu sapa. Če? Nu venise niș prînzu ! Gata ! Ia fuga ca să-n-apuče alții înăintea iei, cu demîncarea, pă cîmp, să nu mai întîrzie ca ieri. Cînd o vede Iuon:

« Hătu-mi-z cručea mă-ti ! — če. — Vezi că te-ai îmvăța minte? » Cîn s-a apropiat di iel ca la vo činșpe dooj dă metri, fuga numa Iuon înspre botă, că să mai bia apă iar. Da biată femie:

— Stai, uomule [9]) ! Stai, nu mai bea apă, că iar înnebunești. Stai di mănîncă-întîi, ș-api să bei apă ! Să nu te mai văz nebun !

« Ee — zîče — așa te-mvață ! »

E ! De-atunči încoače, triaba s-a-ndreptat. N-a mai foz nevoie nij de una, nij de alta, femiia s-a da pă brazdă, ca tuate femeile.

Inf. Gh. M. Rădoiaș; Bătrîni—Teleajen; *cules* în București, în 29 martie 1956 de O. B.— C. B.; *transc.* T. B.; *durata:* 7', 25''; A.I.F., mg. 1077 c.
« Asta o știu mai dincoăče, de la un čioban de la Rînčezi; o fi vo 20 de ani. »

Ai mai povestit-o? « Da ».

Snoava este puțin răspîndită, fiind atestată numai în 2 variante în care bărbatul simulează nebunia în casă, nu pe cîmp.

[8]) Pov. își ciocnește palmele. [9]) Pov. ridică dreapta.

«PIELEA FERMECATĂ» [1])

A fost odată într-un sat în țara nuastră pă timpuŕli vek'i, um băiat, un flăcău. I-a veni și lui timpu să să căsătorească. Iel n-avea nij mamă, nij tată. Če s-a hotărît iel? «Pă čin să trimet? N-am dicît să înčerc și io pîn sat. Să mă duc la neica Stan, la neica Bran, să videm nu mi-o da fata în căsătorie?»

Gata! [2]) Băiatu iera gospodar, harnic, munčitor, să scula de dimineață. Găsește la un om în sat o fetișoară frumoșică cum îi plăčea lui, însă fata iera cam puturoasă.

— Gata — ziče. — Io știu că ai car cu boi — ziče — că iej, ai nițăl pămînt, că iej băiat harnic — ziče — îm plače să te iau, da — ziče — uite če? Io te-ntreb de-acuma, ai vo servitoare — ziče — vo fată, čeva ca să-m dea ajutor și mie la treburi?

Iel, băiatu, cînd o auzit dă servitoare, a stat oleacă și s-a gîndit.

— Dragă — ziče — io n-am servitoare — ziče — că n-am obijnuit la tatăl meu să avem servitori, una-alta, da — ziče — io am alčeva — ziče — am un lucru foarte...

— Če-ai?

Ziče: — Io am o piele — ziče. — Și fače toate trebuŕle.

— Cum, să poate asta?

— Da — ziče. — I-acolo — ziče — în casă la mine o piele-așa, așa, stă mototolită, și cînd îi comanz, gata, ia. N-ai nevoie niș să te dai jos dim pat.

— Bun. — Ia cînd a auzit dă asta, i-a prins bucuros.

1) Înainte de a începe, pov. observă despre titlul piesei: „mai lezne zic așa".
2) Pov. subliniază, cu dreapta.

« Eei, asta-i di mine ! — ziče — să stau ca o cucoană, în vîrfu patului și pielea-m fače tuate trebuŕle. »

Gata ! A făcut nunta [3]) acolo, tîmbălău, lăutari, băuturi, rak'iu, atunj m-am și-mbătat ieu. După če s-a trecu nunta, s-a dus mireasa acasă cu băiatu acolo la iel, una-alta. A trecut o zi, doă, noă, iel să dučea, ba cu caru-n dreapta, ba în stînga. Cînd vinea acasă, femiia lui: numa în vîrfu patului. Pînă la o vreme mai făčea iel cîte čeva, mai nu știu če. Într-o bună dimineață cînd pleacă, să uită la piele:

— Piele ! — ziče. — Uite-te-ncoače [4]). Dacă și diseară găsesc tot așa, apoi vai de capu tău — ziče — če-i păți cu mine — ziče. — Tot, diseară cînd oi veni, să h'ie gata. Mîncare, tot, una-alta, apă caldă, la graj rînit [5]), lemne tăięte, uoile-ngrijite, adăpate ! Bun !

A ișit-afară ș-a plecat. S-a dus cu caru unde-a avut iel nevoie. Cînd a vinit seara, femiia nu făcuse nimic ! Ia a așteptat ca să să dizmototolească pielea, să iasă să curățe, să facă, să dreagă, pielea-a sta grămadă. Cînd a venit omu seara: nimic ! Casa reče, mămăligă nu, nimica nu, pielea sta mototol acolo di pă ușă. Cînd să uită, bietu uom:

— Cum — ziče — să puate?

— Da, dragă. Fi-ți-ar pielea a cutăruia — ziče — că nu-i bună de nimic — ziče. — Oite că nu făcut niči, niči absolut, niči-o mișcare de-acolo !

— Să puate, fă femiie? ...ti-ar cručea mă-si de piele ! — ziče. — Las că-i arăt io iei acu. Ia dă-te jos dim pat.

S-a dat femia repede jos dîm pat și iel venisă de-afară c-o scurtătură mai lung-oleacă ca un resteu, în mînă. Numadicît să dă jos dim pat, ia pielea di colo, pielea iera di-o uaie jumulită, o piele, mortăčine. Če iera să facă pielea ? O ia și i-o-ntinde frumos pă spate, femeii.

— Așa ! — ziče. — Apucă binișor [6]) — avea doă pičioare. — Apucă cu mîinile [7]) — ziče — și strînje bine pičioaŕle, să

[3]) Pov. subliniază, cu dreapta. [4]) Pov. întinde arătătorul drept înainte. [5]) Pov. subliniază, cu dreapta. [6]) Pov. duce mîinile la umăr. [7]) Pov. duce mîinile la umăr.

n-o scapi — ziče — că să-i trag o bătaie — ziče — ...tu-i cručea mamii iei — ziče — să mă pomenească și mort!

Gata! Cînd începe a-i trağe cu bastonu, jap! dă-i, tup!

— Au — beată femie —au!

— Taji! di če țipi, fă?

— Păi — zîče — di če: aoleo, cum mă doare!

— Păi — ziče — da di če te duare, că io n-am nimic cu tine — ziče — io pielea o judic, ...tu-i cručea mamii iei. Ține bine — ziče — să nu cumva să scapi pielea din spinare, s-o regulez acuma — ziče — să fac.

— Aoleo — biată fimie... dă-i! trusc! dă-i, če să ma...

— Laas-o, uomule, că m-ai omorît, h'i-ți-ar pielea a cutăruia! Lasă-mă-m pače [8]) — ziče — cu pielea ta — ziče — că am să fac io di azi înainte tot če trebuie.

Gata! A lăsat-o dim bătaie, aruncă pielea din spate-acolo numadicît. A doa zi dimineața uomu-a plecat. Če să facă biata femie, di necaz a luat pielea ș-azvîrlit-o la cîini, ș-a-nčeput cu capu gol, cu mînečile sumese, în dreapta, în stînga după to če trebuea pîn curte, pă la vite, pă la bucătărie. Cînd a venit uomu seara, tuate ierau strună! [9])

— Ei, nevastă, bravo tu! Ai încoa să te činstes — iel venisă și iel c-un kilogram dă vin. Au pus masa, au mîncat acolo, s-au činstit. Apăi de-aiči înainte [10]) trebuŕle-au mers strună.

Inf. Gh. M. Rădoiaș; Bătrîni—Teleajen; *culès* în București, în 19 martie 1956 de O.B. —C.B.; *transc.* T. B.; *durata* 3′10″; A.I.F., mg. 1075 e.

Povestitorul o știe: « to dă la unu dă la Rînčezi; čioban, da! Du pă la, ie v-o 20 dă ani, dî pin 934—35, așa čeva. »
Ai mai povestit-o? « Nu prea des așa, ę! »
« Io ști de če nu le-am uitat? Că băieți sara la stînă mă punea să le spun, ieu le-am repetat mereu. »

Snoava este una dintre cele mai răspîndite, fiind atestată în toate provinciile în 17 variante. Uneori, obiectul fermecat nu este pielea, ci biciul, măciuca, mantaua sau traista. Schullerus, la nr. 1370, citează 5 variante.

[8]) Pov. subliniază, cu dreapta. [9]) Pov. subliniază, cu dreapta. [10]) Pov. subliniază, cu dreapta.

« *PATIMA CARE-AM PĂȚÎT-O IO* »
(*PATIMA LUI ȘORA VASILE*)

Da! Odată, ieram așę băiețăl cam d'e vro șapt'eșpe-optușpe an'i și ieram cu bătrînu, cu tata, la stînjîn'i îm pădure, la metri, cum spun'em noi. Șî lucrăm vo tri săptămîn'i d'e zîle șî fačem noi acolo vro șaizăj d'e metări, če șt'iu, amîndoi șî zîče bătrînu cătă min'e:

— Nǫ, dragu tat'ii, acuma t'e duj după ban'i.

După ban'i, plecam mai d'epart'ę, nu ači vin'ę cu ban'ii — cum vin'e astăz îm pădure— acolo înt-o comună [1]), Rămeț îi spun'e. Cîn îi sara, io, m-am sui șî io pă tren acolo și mă duc după ban'i și io, ca copil mai mic, mai rușinos, stau mai la urmă io, če să, nu mă-nkep io acoló, c-acolo iera bărbaț șî, ę, k'iar dacă vręm să mă-ng'esuiesc, nu-ncăpęm d'e alțî, că iera mai tari d'icî min'e la jeam. Și mă duc coló și io și stau, stau. Phe! pî cînd îm dă mii ban'ii pî la uara zęče nǫpt'ę. Amu io, un'e-a umblînd în satu čela, nu cunoșt'ęm pă n'ime, n-avęm pręt'in'i pă n'ime, « mă duc la pręt'inu mn'eu sâ mă culc. »

Atunčę cînd îm dă ban'ii, « pi colę ind'e drac sâ mă culc acuma? » mă gînd'ez io d'i ičę copil așę, « in'e să mă culc io acuma? Če? » Cam frig, iera tǫmnă. Haidă-n stînga, haidă-n dreapta, n-o foz lumină la n'ime, numa să văd lumină la čin'eva, că mă bagu-n casă. Cînd i-odată, trec așę acolo pîng-o mǫră, iac-aičę — șt'i că morile are un fel d'e la fundație jios [2]), șî jamurile la ięle îs făcut'e d'im bătrîn'i, blocuri d'e-alea sclăbuțe, numa om picuz d'e ok'iuț [3]) — iac-aičę puțînă lumină.

[1]) Pov. arată spre stînga, cu capul. [2]) Pov. arată în jos, cu mîinile. [3]) Pov. duce mîinile la ochi.

« Ai să mă bagu ! D'e mă lasă să mă culcu, nu-i bai, d'e nu mă lasă, şt'iu ieşî afară napoi. »

Mă bagu-n casă. Cîn să zîc « bună sara », nu-i nim'e-n casă.

« Če Dumn'ezo a fi ! Acuma dacă iez d'e-aiči afară, pǫt'e că morariu acuma vin'e [4]) şî mă ved'e ieşin d'in casă d'i la iel ş-în casă nu-i n'ime, şi-m trajẹ-on toc d'e bătaie, ş-im iẹ şi ban'ii ! K'iară bin'e sînt ! » mă gînd'ez io.

Hai sâ nu ies — fricos — nu ies afară. Mă sui îm podu morii. Îm podu morii mă gînd'esc:

« Dacă stau ači lipit [5]) d'i-um păret'e, pǫt'e că vin'i iel cu lampaşu să-ndălui mǫra — că mǫra sta — să-ndălui mǫra, če şt'iu io, pă ǫrečeva bucat'e, să mačin'e uomu, şî mă ved'e ş-îm dă o bătaie. Hai sâ mă bag io colo-n coş, ind'e bagă iel bucat'ele, colo, d'e pică la roată, colo la ăsta, ai sâ mă bag io. »

Mă bag colo-n coş. Coló — običeiu pî la morile nǫste — ieste nişte aţă — şt'i — d'e ţîn'e coşu pă loc. Nǫ, io, cu blînd'eaţa, cîn mă bagu-n coş, m-alipui colo, da mă bag mereuaş, cît'in'el aşẹ, m-alipui colo în coş şî stau ači. Nu stau ca numa cam činj minut'e pînă numa-aud: hm-hm-hm-hm-hm vorbind doi oamen'i. Sămălesc:

« Aič o vin'i ! »

Atunči, văd că să d'eşk'id'e uşa la moară, să bagă-aičẹ: un uom şi c-o muiere, doi laolaltă. Nǫ, să duc d'incolo în casă [6]) dară, aič iera localu morii, d'incolo în casă în camera lui.

După če să bagă iei colo în casă, io ičẹ, ači [7]) vizavi d'e moară, în pǎrẹt'e, iera un jeam micuţ, mititel aşẹ, nu să ved'ẹ pă iel, numa sclab. Şi ii vorbin coló că če şt'iu io če:

— Cît am fo io pîn armată şî tu cu čin'e-ai triit bin'e? — ş-aşẹ, ş-încolo — şî mi-arîţ oarečeva, şî — ẹ.

Mă pun'e nevoia şî pă min'e d'i colo, d'in coş [8]) şi mă-nt'in şi io pă jeam să ved'em či-i arîtă? Că io uitai d'e ma-aint'e

[4]) Pov. se uită la stînga. [5]) Pov. se uită la stînga. [6]) Pov. arată spre dreapta, cu capul [7]) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. [8]) Pov. arată înainte, cu arătătorul stîng.

păn-amu că să rupe aţîle la coş. Mă-nt'ind [9]) şî io hudub aşẹ păstă coş să ved'em pă jeam că če-i arîtă, atunş să rupe aţîle-amîndọuă şî mi pău ! colo un'e cură fărina, păstă cap [10]), în lada-ačẹ d'e cură fărina. Čẹia să-mbọrdă-n n'evoi cu min'e-nt-o part'e, coşu pă coló pîm mọră, că ielu-i ca un triung'i făcut, nu-i d'e-a rọta, brru ! pî colo-ncoačea haidă-n colo. Morariu cînd aud'e:

— Dracu-i ! Ăsta îi dracu ! [11])

Odată o iẹ d'i colẹ, frat'e, şi dă-i drumu, morariu cu morăriţa — ad'eca cu muiera ačẹ — o şt'erje pă uşă şî du-t'e ! Rămîi io sîngur acolo.

« Nọ — sămălesc — făcui o bọcană ! Acuma če facu? Acuma că să-ntor iei napoi, îm traje-on toc d'e bătaie, d'e nu mă şî omọră ! »

Ies d'i colẹ ca um perpelit şi ieu şî o iẹu la fugă, hait ! Acuma nu mă mai culc n'icări [12]).

« Acuma mă duc pă drum — sămălesc — pîn-oi oarin'eva oaŕčeva căpiţă — cun spun'e pî la noi — d'i fîn, d'i paie oaŕčeva să mă pui acolo să mă culcu. »

Haidă, haidă, haidă, haidă, pînă cînd i-acoló, pă la un loc, dusẹsă-amu čin'eva d'e-acoló fîn zuua şi rămăsẹsă ca un fund d'i fîn, aşẹ [13]) ca un car d'e fîn rămăsẹsă, şi iera larg acuma. Mă sămălesc:

« Aiči, dacă mă poč suii să mă culc aič păn la d'imin'eaţă. C-aj mẹ io pă drum mai naint'e, mă t'em că mă-nhaţă čeva lupi şi mă mîncă. Da mă culc aiči. Bin'e — iče — că n-oi muri io d'i frig în nọpt'ea asta. »

Iẹu un perpelic d'e-ači, o proptă d'e-aia la căpiţă şi mă sui, abg'ia, abg'ia — pic d'e-o dọuă uori jos şi iară mă sui — mă sui abg'iẹ pă căpiţă şî mă pui coló şî mă culcu.

Numa če mă pui io jos, ači să mă culc [14]) — cum înk'isă domn'işọra uăk'ii — înk'id şî io uăk'ii ači olecuţă, numaud d'ẹ loc:

[9]) Pov. apleacă corpul înainte. [10]) Pov. schiţează răsturnarea, cu stînga. [11]) Pov. subliniază, cu dreapta. [12]) Pov. subliniază, cu stînga. [13]) Pov. schiţează volumul rotund, cu mîinile. [14]) Pov. închide ochii.

— O-do-do-do-do-do-do-do-do — ači su cap, ači d'i vale d'e min'e su pod'ină, la căpiță, vorbind ači.

« Če drac — sămălesc — čin'e vorbeșt'e? Če ie? »

Zîče ię cătă iel:

— Dacă îi fi oarecumva, fačem oareșeva și — iče — îndăluiesc grǫsă, oarecumva cu doba — zîc — če șt'iu io cum, čin'e-l țîn'e?

— Čel d'i sus! — iče iel, ad'ică io! Io am fo mai susu. Pă min'e mă pun'e sărăčia nu să tac d'in gură, sâ nu zîc n'imică, sâ dorm mai d'epart'e, io colo traba mę, mă-nt'ing șî io să vid'em čin'i-z oamen'ii, io zîc că:

— Țîn'ę-l-a dracu! — zîc io d'i colo, că — iče — că l-oi țîn'ę io, nu? Io am fo mai sus d'icî iei.

Du-t'ę d'i colę! Io mă scoborîi apăi cu uăk'ii plin'i d'e somn — ca domn'ișǫra m-aint'e — șî *fiu*! înt'ind'e-o! [15])

Șî gata povęstę!

Inf. Șora Vasile; Cresuia—Beiuș; *culeg.* O. B.— D. T.; în sept. 1961; *transc.* O. B.; *durata:* 6'; A.I.F., mg. 1898 a.

Pov. explică: « Îi poveste ia, da io am pățît. Cîn ieram cam d'e 17—18 an'i, asta io am pățît-o. »
N-a mai povestit-o pînă « ia acuş. »

Se cunosc numai 4 variante din Banat şi Hunedoara, sub aceeaşi formă autobiografică, care au comun cu varianta noastră numai motivul ultim (de la şira cu paie).

[15]) Pov. ridică dreapta.

PĂȚANIA DE LA PLUG

Cîn ieram copilaș, mă duc cu tata la plug. Ne dušem la plug, arăm înt-o holdă. Tăt strîgă pă min'e să mîn la boi, io tăt mînam ca un copil.

— Śea, Ręnd'ea — măi Ioan'e — hai, Bodor, măi Ioan'e! Io zîčeam, da mai mereu:

— Hai, Mișca, čea, Bodor!

A, pă urmă, ia tat-un bruș d'e pămînt șî-m țîpă după cap. Io mă duc d'e-an creșt'et. « A — mă gîn'i ieu — d'e śe să mai ar' io cu t'in'e? Mă duc! Mă duc la unu cari nu mă bat'e, mă duc slugă! »

Am luǫt-o d'e-acolo d'i la plug șî m-an duz pună-n Runcu-Mare. Acolo, găsi o muięre — să or făcu sara. — Văzui o muiere mulgîn vaśile.

— Măi copile! Un'i t'e duči?

— Mă duc să mă bag slugă!

— Apăi vină la min'e — iče. — Te duj la soră-mea slugă — iče — că n-are śin'e-i cota vaśile.

— Ba vin!

A, mă bag acol.

— Apă nu ieș flămînd?

— Ba-s flămînd!

— Nǫ hai să-z dau śeva să mînči!

Mă duśe acol șî-m pun'e on blid, șî bagă lapt'e dint-on bădîn'i mar'e [1])-acolo, d'imică mălai, și-n dă să mînc. Io mînc, ię să duśe să mulgă vaśile, să mai mulgă. Io, pă-ormă, gătai lapt'ele, va mai mînca, da nu mai fu! Pusăi blidu clo [2])

[1]) Pov. schițează conturul unui volum mare cu amîndouă mîinile. [2]) Pov. arată în lături, cu dreapta.

un'e l-o puz ię, loai bădîn'iu cu lapt'e să bag colo. Eram însins c-o ață [3]), ș-ața dăbălată la min'i d'inaint'e, o ajuns pă laviță. Acu, cîn am puz bota cu lapt'e pă laviță, am pus-o pă ață. Cîn am luọt blidu să mă duc cu lapt'ele, am traz d'e botă ș-o picat în vatră: tiip ! la min pă pičioar'e ! M-o umplut d'e lapt'e pă piep, pă piśoare, pă foale, pă tăt locu ! Muierea vin'e la urmă:

— Ei, săracu d'e min'e, am mai vărsat lapt'ele !

Io na-ț-o pă ușă, fug ! Trec păstă punt'e ș-o ieu la fugă, mă duc. Śe să fac? Un' să mă duc acuma? Am loat-o pin sat în sus. Mă duc pun-am ieșît d'in Runc. Acolo, an dat înt-o pădure: « O ! acuma un'i să mă culc? » Că mi-era urît, ba-n iera frică, mă mîncă joavin'e ! Am găsît un lemn cu doi craś, mă duc să mă sui în iel, aco-ntă craśii [4]) aia, să mă culc. Cîn m-am duz șî m-an suit în lemn, lemnu buturâ ! M-am slobozît în butură șî m-am culcat acolo, nu m-o mai văzut n'ime. Am adurmit. S-o făcut zîuă. Cîn s-o făcut zuă, aud doi oamen'i vorbind pim pădure:

— Mă!—iśe. — Ieș aco d'en sus d'e t'in'e, d'e la lemnu-ăla mar'e — iśe — c-acolo-i d'e, ala-i bun d'e scoc d'e mọră !

Iese ăla acolo. Bî, bî ! cu muk'ea-n lemn.

— Mă — iče — i bun, că-i butură !

— Nọ — iče — hai, haidă să-l tăiem !

Vez, apucă cu topọr'le: ti, tip ! tip ! Or luat firezu, loară firezu, pusără: harș ! harș ! Io m-aplecai jos, să băga făina d'e firez la min pă guleru cămeșî. Cîn, pică lemn'u — prr ! tip ! în vatră ! [5]) Io ard'icai capu. Cîn ard'icai io capu, iei mă văzură:

— Iot'e dracu [6]) ! Iot'e dracu ! Iot'e dracu !

Atunśa, o loară fuga, du-t'e, or lăsat străițîle cu mîncare-aco, topoară, firez, tăt, or luọt-o la fugă. Io mă scol d'eaco șî iau străițîle cu mîncar'e, ș-o iau dosu în sus.

[3]) Pov. arată la brîu, cu mîna dreaptă. [4]) Pov. arată înainte și în sus, cu mîna dreaptă. [5]) Pov. arată, schițînd căderea, cu mîna dreaptă. [6]) Pov. subliniază surpriza, ridicînd mîna dreaptă.

Mă duc pună-n Poiană [7])—ba mă mai pun în cur, mai mînc. Cîn ajung în Poiană, mă bag slugă la un uom, altu uom. Mă ia şî-m dă n'eşt'e patru boi, îm bagă-o darabă d'e mălai, ba brînză şi ma duśe aco p-on leş înt-o poiană.

— No — iśe — să coţ d'e boi. Aič ieş. Pă sară să vin'i cu iei acas.

No, an śezut io co, mîncat, m-an — iera fîntînă — am beut apă, m-am culcat, am adurmit. Cîn m-am pomen'it, iar ieram flămînd. Iar m-an sculat ş-am mîncat. Io d'e boi niś habar n-am avut. Cîn m-an culcat, boii nu-s ! M-an sculat, să făśea sară. No cu śe mă duc acas? Că io nu mă poś duče, boii nu-s ! An loat-o d'e drum pă d'eal în źos să vin cătă Sośet. Boii n-am mai avut bai [8]) d'-ei, cu straiţa lui cu tăt, cu tăt !

Vin în Sočet. Mă bag la unu acolo şî mă culc. D'imin'eaţa o iau d'e drum, hai, hai, hai ! Cătă casă. Acasă n-am putu să vin, că m-o fos frică d'e tata, că m-a băt'ę.

M-an duz în Arăn'eş slugă. M-an băgat la unu d'e-i ziśea Gaiţă, slugă. Avea o fată mare şî d'imin'eaţa — mă culc sara la ei — d'imin'eaţa:

— Mă — muierea lui cătă iel — mă, bătrînule — iče. — Mere copilu la plug, o fata, o car'e?

— Ba — iče — copilu !

— Mă — iśe — mere fata, că copilu nu şt'iu put'ę-o mîna boii, nu poţ ara. Copilu — iče — îl mînăm cu nevasta ăstora la uoi.

— No, meargă !

O ! părer'ea mea ha bună că nu mă duc la plug, mă duc la uoi ! Mă duc la uoi. N'evasta iera văduvă şî ię — mai iera n'eşt'e păcurari p-aco — tăt să juca cu ia aco, ba cîn o lăsa ăia, ia umbla după cusut. Ia tăt:

— Du-t'e, măi copile, abat'e-le. Du-t'e, măi copile, abat'ele.

Tă m-an duz. D'i la o vreme, m-am năcăjît.

— No nu ţî le mai abat. Abat'e-ţî-l'e tu !

[7]) Satul Poiana Răchiţelii, vecin cu Runcu-Mare şi cu Socet, în raionul Hunedoara. [8]) Pov. subliniază nepăsarea, cu mîna dreaptă.

M-an num-ales uoile d'e-o part'e și m-am luat cătă-o pădur'e [9]) aşę d'e jos erea cu iarb. Băgai aco înt-o marjin'e o țîră poeniță-aco, şî feregă. Mă dau să-n fac foc, că mai iera frig, şi uoile pîngă min [10]) — vo doăspreśe uoi. Dăd'ei foc aco, şi bătu un vînt, şî feregă multă, uoile pin feregă, luo ferega foc ! Dacă luă ferega foc — uoile pin feregă — ajunsă para la uoi în lînă. Să strînjea lîna pă uoi tăt aşę [11]), şî rușă ! Io na-t'e după uoi să le scot d'i pin feregă. Cîn le-an scos, iera tăte roşii ca porśii, ca vulpea ! Iau uoile şî şed cu uoile p-aco, tăt pă un'e nu mă ved'ę n'ime, pună sara. Sara, o iau cu uoile, da pingă drum [12]), d'epart'e d'e drum, nu pîngă, să mă vadă — vin'e śin'eva să mă vadă pingă drum.

Dacă stăpînu-o ven'it d'i la plug !

— Tu ! Da n-o ven'it copilu cu uoile ?

— Nu !

Treabă n'evasta, a veśinului:

— Un'e-i copilu ?

— Apăi — iče — o ales uoile — iče — şi n-o mai vrut cu min'i !

— Ei, bată-l Dumn'ezău ! Ala s-o dus cu uoile-ncătrova — iče — şî nu n'e, nu-l mai găsîm niś pă iel, nič uoile !

O loat-o pă drum, după min'e. Mă tîln'es cu iel aco, mă ved'e cu uoile pă d'in sus d'e drum.

— Măi copile, ăla cu porčii !

— Śe-i ?

— Nu văzuş on copil cu uoi ?

— Nu !

No, apă s-o luat uomu, să dusă pă drum. Io băgai uoile-n drum şî mă duc pîn la stăpînu-acasă, le bag în uocol. Io na-t'e d'e drum ! Ș-am ven'it pînă acas.

Acasă, mă duc la fereastă să văd a noş če fac în casă? Iacă iei śinau. Ięsă mama d'in casă şi dă un dărap — avęm

[9]) Pov. arată înainte, cu mîna dreaptă. [10]) Pov. arată, schițînd apropierea cu un gest mic, cu mîna dreaptă. [11]) Pov. arată, crispînd palma dreaptă în formă de ghem. [12]) Pov. arată, schițînd un gest de ocolire, evitare, cu mîna dreaptă.

un cîn'e — îi dă un dărap d'e mămăligă, io la fereastă. Cîn'ele o sîmțît că io-s acolo. Mînca şî să hărăea cătă min'e:

— Hîrr! hîrr!

Da mama:

— Mă! — iče. — Ieş cu lampa, eu nu şt'iu śe-i la noi în tîrnaț!

Io d'i colo — ięsă cu lampa:

— Mă! Da śin'e-i?

Io:

— Ieu!

Încă mă pun pă plîns! [13])

— Aaa! [14])

— Apă tu ieşt'i, Ioan'e?

— Io!

— No, bin'e c-ai ven'it! Hai în casă!

Mă bagă mama în casă: părer'ea lor a bună, că am ven'it!

Inf. Oneşan Ion, zis Şavăr; Cerbăl—Hunedoara; *culeg.:* T. B.— O. B., la 28 oct. 1951; *transc.:* T. B.; *durata:* 9'; A.I.F.,i.11095.

Snoava este atestată numai în Banat şi Hunedoara în 4 variante în aceeaşi formă autobiografică, cu mai multe motive felurit combinate.

[13]) Pov. duce mîna dreaptă la ochi, simulînd ştergerea lacrimilor. [14]) Pov. imită plînsul.

LEGENDE (ȘI SNOAVE — LEGENDE)

DRACU ȘI UOMU

S-o grăit odată on uom cu dracu să margă-a fura porči. Pî l-o k'ema dracu pă uom.

— Ieu — zîče — m-oi duče, da d'e mn'i lăsa mn'ie tăț cîț or si cu coada-ncovoiată. Șî care n-a si cu coada-ncovoiată, ačela să sie a tău.

Apîi omu o șt'iut bin'e că porčii tăț îs cu coada-ncovoiată, o socot'it că s-a duče șî i-a fura, că tăț i s-or vin'i lui. S-o dus ș-o furat porčî d'i la oarecît'eva cot'ęță, vro zeče porči șî n-o foz numa unu cu coada ruptă, ačela o fost a draculi če-o fo cu coada ruptă.

Pă cînd i colo la-mpărțașt'ină, îi numără porčii: čela-i cu coada-ncovoiată, čela-i încovoiată, pînă la nǫuă, a zečea-i cu coada ruptă. N-o putut dracu d'e poznă. D'e-atunči îmblă după oamen'i d'e cînd l-o-nșălat cu porčii, amu-i înșală șî iel apîi pă oamen'i cu mai mult'e.

Inf. Dunca Maria; Rozavlea—Vișeu; *culeg.* O.B.— S.G.; în 8 mai 1962; *transc.* O.B.; *durata:* 1'; A.I.F., mg. 2264 d.

Pov. o știe « d'im bătrîn'i șî asta ».

POVESTEA LUI BENEŞ

O fost odată on uom care să tśema cu numele Beneş; atîta d'e sărac şî d'e năcăjît — că iel sta pe-on munt'e-acolo, umbla după boi, după mărhăi, ş-avę numa o colibă. Cît îmbla după boi, după mărhăi, avea şî iel o hăin'iţă, mînca d'e-acolo, cîn nu, trăię-nt-o mizerie ş-înt-o sărăśie mare, şî să tă căina, cu soţia lui, şî cătă fiśor:

— Cum n-aj vrę io să h'iu, uit'e domn'ii śia cumu-s pi la oraşă, cum să preumblă pin fiacăre, cum beu şî mînîncă la męsă, şî noi stăm aiśea-m munt'e, înt-o colibă în năcaz ş-în scînt'ei, ş-în fum...

Într-o sară, o apărut on domn.

— Măi Beneş! Śe t'e tăt năcăjăş tu şî ieş tu aşa amărît şî năcăjît, că dǫră şî tu poţ să h'i ca aśeia!

— Ai, Dǫmn'e! D-apă cum poči io s-ağiung ca aśiia?

— Io, uită-t'e, io-s dracu şî dacă tu mn'i t'e predai mn'ie, io-ţ fac tăt'e poft'ile tale, cît vrei să trăieşt'i.

— Aj vrę să trăiesc două sut'e d'e ai.

— Două sut'e d'e ai îi trăi.

— Aj vrę să am on castel şî io, frumos, care să... şî să am acolo băutură, şî mîncare, şî hain'e frumǫsă.

— Tăt ţî să faśe śe zîś!

— Ş-apă-aj vrę să am on fiiacăr cu doi cai d'e-aśiia şî să mă preumble, şî io să mă şpaţîresc şî pe munt'e, şî pe sat'e, şî pin oraşă, ş-apoi iară să vin, să am acǫlea męsă-nt'insă cu băutură şî cu mîncare.

— Aşa ţî s-a faśe! Da mn'i t'e dai mn'ie?

— Mă dau!

Iel s-o-mvoit, Beneș şî cu soțîia, că să să dęie n'ecuratuli. Fiśoru — care-avea on fiśor d'e opsprăześe an'i — aśela i-o părăsît, iel n-o vru să să dęie n'ecuratuli. Zîśe:

— Io dacă vă daț așa, io pl'ec d'intre voi, mă duc ș-oi trăi cum am trăit. M-oi băga slugă, oi faśe, io vręu să h'iu în șt'irea lu Dumn'edzău, d'e dracu mă l'eapăd.

Așă că ięi trăbuię să fac-on contract. Nǫ-amu cum să facă? Beneș nu șt'ię scrie, n'iș femeie-sa ca să iscălească. O aduz dracu o bucată-așa d'e pămînt şî l-o frămîntat frumos cu apă şî l-o făcu ca o cărămn'idă, ș-o zîs cătă Beneș:

— Nǫ, Beneș, tu pui palma d'i-asta part'e, şî io pun palma pi d'i iasta part'e-aiśea, faśem on contract.

— Bin'e!

Așa o făcut. O făcut contract şî n'ecuratu o luat cărămn'ida susuuară şî s-o dus.

— Nǫ, tăt'e țî s-or faśe.

Mint'enaș un'e-o fos coliba lu Beneș, s-o făcut on castel frumos, c-o-s că iera pi ğios numai marmură. Męsă-nt'insă acolo, aşt'ernut'e cu mîncări, fripturi, pîn'e albă, źin roș. Mint'enaș i-o sosît hain'ele, rînduri d'e rînduri d'e hain'e domn'eșt'i. O țîpat zdręmțele şî straiu śel rău, s-o-mbrăcat domn'ęșt'e ș-apoi o sosît mint'enaș om fiiacăr cu doi cai suri şî potcoźiț cu potcoave d'e-aur. O mîncat, o băut, ș-apoi s-o suit îm fiiacăr, ș-apoi o luat-o d'e-a lungu: pe munț, pe sat'e, pin orașă, pi un'e-o vrut iel cît o dorit. Ș-apă l-o adus acasă şî iară iel să petreśę, bę, mînca, îi vin'ę alt rînd d'e hain'e, săm-brăca alfel, iară vin'ę a doua zî trăsura. Ș-așa c-o trăit viață două sut'e d'e an'i — castelu lu Beneș, acolo o șt'iut tătă lumea, o șt'iut tăț čioban'ii.

D'int-o bună zî cîn s-o-mplin'it două sut'e d'e an'i, numa n-o mai văzut altu castel, n'iș pe Beneș, nu s-o mai cunoscut numai, n'iș urmile lui. Odată îmblînd čioban'ii așa pe munt'e, o văzut o-s c-o crepătură-acolo mare, mare! Şî s-o uitat acolo în crepătură aśęia în ğios să vadă că śe-or vid'ę? Acolo o văzut pe Beneș cu femęia. O zîs că săpa acolo cu lopată, cu śocan, tot săpa şî lucra, şî dracu iera înapoia lui c-on scorbaś:

cîn nu merę, nu vrę, mai îngăduię d'im pas să nu lucre, dracu-i tot scorbăśę. Şî iel ap-o spus la um păcurar, zîśe:

— Ieu îs Beneş ! Śe-am făcut ieu, să nu mai facă n'ime, să nu să mai vîndă n'ecuratului. Ieu aiśea s-îm muncă sîln'ică pe vęśii vęśilor.

Şî cu asta apă s-o terminat. Čiobanu-aśela apă-o spus mai d'epart'e cum o fost.

Inf. Precup Maria; Leşu—Năsăud; *culeg.* C.Z. în 12 noiembrie 1957 în Bucureşti; *transc.* O. B.; *durata:* 4'30''; A.I.F., mg. 1232 f.

Pov. o ştie « mn'i s-o povestit tata bătrîn. El o fost din Măgura Ilvii. El poate că tot d'i la .»
Muntele Beneş e în munţii Rodnei. Se povesteşte prin Leşu.

Într-o altă variantă năsăudeană asemănătoare, legenda e localizată la muntele Beneş pe care l-ar fi cumpărat omul cu banii primiţi de la diavol. Pe vîrful muntelui, Beneş şi-ar fi construit un castel cu aceiaşi bani unde ar fi trăit 300 de ani, conform pactului cu diavolul.

DOI FECIORI BEȚI

Zîśe c-o fost odată d'e d'e mult doi fiśori, o petrecut împreună la făgădău. După śe o petrecut, s-o cam îmbătat, o zîs:

— Nǫ-amu un'e merem? Merem acasă, o merem în șădzătǫre?

— Ba hai merem în șădzătǫre.

Pi un'e trăbuię să margă în șăzătǫre, iera un drum can ung, trăbuię d'e cunğiurat. Zîśe:

— Hai treśem — că iera un drum pin țînțîrim — hai treśem pin țînțîrim mai d'e-a dreptu.

— Bin'e!

Așa o făcut: o trecut pin țînțîrim. Cum iera iei beț, să-mptśęd'ecă d'e-o cruśe. Ptśică unu șî dă cu nasu d'e pămînt, îj zdrobęșt'e nasu. Iel, d'e mîn'ie, zîśe — dă cu pk'iśoru-nt-om, mormîntu-aśela un'e iera cruśea:

— Noa — zîśe — mă! Śin'e ieș tu acǫlea îngropat îm mormîntu-aiesta, dacă nu-i h'i mîn'e sară cu min'e la masă să mîncăm amîndoi d'int-om blid, să t'e zvîră pămîntu, să nu t'e primască, pînă-n naltu śeriului să t'e zvîră!

Șî cu astă vorbă o plecat în șăzătǫre. Acolo în șăzătǫre s-o petrecut, or ğiucat, cum îi dat'ina fiśorilor ș-a fet'elor, ș-apoi o plecat acasă, fără să-j mai amint'iască că śe-o grăit iel cîn o foz bat d'e-o mărs în șăzătǫre.

Cîn o fost a doua sară, d'e-o gătat mama fiśorului śina, ș-o pus-o pe masă, o-audzît numa la ușă: čioc, čioc.

— Da!

Șî ved'e că să d'eșk'id'e ușa: da śin'e întră în casă? On fiśor mare, galbăn ca śeara, îmbrăcat cu hain'e cum îmbrăči mortu, îm pk'iśǫre cu șăluari d'e pînză.

— Bună sara !

— Sara bună !

Fără ca să-l poft'ească śin'eva, ș-o așăzat după masă.

— Nọ — zîśe — hai, poft'eșt'e, c-ai zîs că să mîncăm amîndoi d'int-om blid. Io — zîśe — ț-am ascultat cuvîntu cum ai zîs, io nu po să calc cuvîntu, c-ai zîs că să nu mă primască pămîntu. Așa c-am vin'it.

S-o dus fiśoru ș-o mîncat, cam spăriẹt, cam tăț s-o spăriẹtu-să în casă, tăț o-nlemn'it d'e spaimă. O mîncat, n-o avut śe faśe.

— Nọ uit'e cọlea: dacă ieu ț-am asculta cuvîntu cum m-ai poft'it, ș-am vin'it, așa trăbă să vi și tu cu min'e !

— Păi fă bin'e lasă-mă, că nu poči mere, că... Fă bin'e iartă-mă dac-am greșît.

S-o ruga părințî, s-o rugat śiia fraț.

— Oo ! Nu să pọt'e ! Dacă ieu am vin'it d'i pi śẹia lume, tu cum să nu poț mere d'i pi iasta lume ? Îi musai să vi cu min'e.

N-o avut śe să facă. O ieșît afară. După śe-o ieșît afară, l-o petrecut și părînți, și śeia fraț — o ieșît cu lampa, că iera-n-tun'erec, ca să vadă. Cît o ieșît afară, nu l-o mai văzut: n'iś l-o mai văzut pi śel mort, ńiś o mai văzut pi śela źiu. Și d'intr-o dată aśeia s-o trezît înt-o grădin'ă atîta d'e frumọsă !

În grăd'ina-ačẹia iera fel d'e fel d'e pomn'i și fel d'e fel d'e peri și d'e meri: altu-mflọre, altu atunś să cośẹ. O mîndren'ie așa cum nu să mai pọt'ẹ p'e pămînt. Iera o fîntînă frumọsă-acolo îm mn'ijlocu grăd'in'ii, ș-asupra fîntîn'ii iera um păr cu n'ișt'e pere-atîta d'e frumọsă, și galbin'e, și dulči ca mn'ẹrea. O zîs mortu cătă śela źiu:

— Nọ — zîśe — uit'e cọlea: d'e ț-î fọme, iẹ pere d'-ẹstea și mînîncă. D'e ț-a h'i set'e, bẹ apă d'in fîntîna asta, ș-apoi dacă nu mai ai če faśe, culcă-t'e.

Și śela o plecat.

— Io — zîśe — mă duc la triaba mẹ.

După śe-o plecat śela, fiśoru o luat pere d'e-aśelea, o mîncat: atîta d'e bun'e ! Dup-aśẹia i-o fo sẹt'e, o băut apă, n-o avut śe să facă, s-o da și s-o-nt'ins a umbră și s-o culcat. Ș-o durn'it.

Odată înt-on timp, s-o strezît că vin'e śela ș-îl hurducă, mortu.

— Scǫlă-t'e, Lariǫn'e, scǫlă-t'e!

Să d'eșt'eaptă śela.

— Hai — zîśe — śe-am durn'it!

— Ai durn'it bin'e: șa-i c-ai durn'it bin'e?

— Vai, bin'e-am durn'it.

— Da — iśe — șt'i tu cît ai durn'it?

— D-ap-oi h'i durn'it vo două-tri śeasuri.

— O sută d'e ai ai durn'it!

— Vai d'e min'e: o sută d'e ai! Nu să pǫt'e!

— Ba atîta ai durn̆it.

Śela n-o crezut.

— Nǫ — zîśe — uit'e: vrei să mai stai aiśea, să mai dorn'i să mai?

Zîśe:

— Vreu!

— Nǫ — zîśe — io mă duc iară-n treaba mę, tu rămîi mai d'epart'e—zîśe.

Iar o-s c-o mîncat fiśoru pere, iar o băut apă, s-o mai preumblat pin livada aśęia frumǫsă, ș-apoi o zîs că s-o pus iară-a umbră — o mai stat acolo, s-o mai uitat — s-o-nt'ins iară a umbră su păr șî iar-o durn'it on somn. Și iară-nt-ọn timp o ven'it aśela mort șî l-o sculat.

— Măi Lariǫn'e! Scǫlă-t'e!

S-o sculat.

— Durn'it-ai bin'e?

— Fǫrt'e bin'e!

— Da șt'i tu cît ai durn'it?

— Oi mai h'i durn'it două-tri śeasuri.

— Ai mai durn'it o sută d'e ai. Amu ai două sut'e d'e ai durn̆'it'e.

N-o vrut să creadă n'iș ca cît. S-o mai preumblat iei amîndoi tot pin livada śęia, s-o uitat. Cînta păsăr'le care d'e care mai frumos. Și iar-o vin'it, o zîs că, la păr, ș-o zîs:

— Nǫ — zîśe. — D'e vrei să t'e duc pi śęia lume, bin'e, d'e vrei să mai stai aiś să mai bei, să mînînś, să dormi, io t'e las.

— Mai stau ! Mai stau să mai mînînc pere d'e ęz bun'e, c-apă un'e m-oi duśe, șt'iu că d'e ęstea pere n-oi mai mînca veś, și să bęu apă d'e az bună.

— Nǫ — zîśe — rămîi mai d'epart'e, io iară mă duc la triaba mę.

O mîncat pere, o băut apă, s-o pus și s-o mai culcat on somn. Cîn o vin'it a triia uară śela, mortu, d'e l-o sculat:

— Nǫ — zîče — cum ai durn'it, Lariǫn'e?

— Foart'e bin'e ! Vai, așa on somn dulče n-an durn'it îm viața mę !

— No-amu șt'i tu cît ai mai durn'it?

— D-ap-oi mai h'i durn'it vo dǫuă-tri śeasuri.

— Ai mai durn'it înc-o sută d'e ai ! Amu ai tri sut'e d'e ai d'e cîn ai pleca d'e-acasă.

— Nu să pǫt'e !

Zîśe:

— Uit'e cǫlea: dacă vrei să stai aiś, rămîi aiśea pentru tăd'eauna, c-aiśea n-ai n'iś-on lucru, n'iś o grijă, stai mînînj, bei, t'e petreś aiśea, t'e d'istrez tătă viața ta. Dacă vrei să t'e duc acasă — zîśe —uită-t'e-acolo un'e-o fost casa ta părințască, n'iș nu mai asamănă, n'iș nu mai ieste n'iś nație d'e oamen'i, acolo-s altă nație d'e ǫmen'i, i șk'imbat tăt, și pămîntu, n'iș nu-i mai cunǫșt'e satu tău cum o fos cîn ai plecat și cum îi amu cîn l-i vid'ę !

Iel n-o vrut să creadă n'iș ca cît.

— Nu și nu ! Vreu să mă duś acolo d'e un'e-am plecat, pe pămîntu părințăsc.

— Haida, că t'e duc.

Numa-o dată s-o gîn'it și, ei, o spus așa mortu — ca să nu uit — zîśe:

— Uită-t'e, io t'e duc pi śęia lume, da să baj d'e samă: śin'e t'e-a-ntreba că un'e-ai șezut pînă-n t'impu-aiesta d'e

tri sut'e d'e ai, și śe-ai făcut, cu śe-ai trăit, tu numa la aśela să spui care s-a apuca că t'e-a-ngropa, t'e-a-mmormînta, la alčin'eva să nu spui.

— Bin'e, așa oi faśe.

O zîs că numa o dată apar și s-o trezît, să și trezăsc acolo d'i la locu d'e und'e-o plecat. Dr'ept lucru, c-acolo un'e-o fost casa tătîn'e-so și un'e-o fost, nu s-o mai cunoscut, n'iśe sat, niś, o-s că iera oamen'i grăię-n altă limbă, n'iś nu grăię limba ačęia cu care s-o născut iel, care-o grăit iel cu părînțî lui.

« Hai d'e min'e și d'e min'e, da śe să mă fac? »

Iel o-s că iera atîta d'e frumos la față, ș-atîta d'e tînăr și d'e von'ic, și o față așa arăta cum n-ar h'i trăit pe pămîntu-aiesta. Tăt îl întreba oamen'ii:

— Pă un'e-ai trăit tu d'e tri sut'e d'e ai? Un'e-ai fost?

— Apă un'e-am fos, nu poș spun'e, numa la aśela śin'e s-apucă că m-a-ngropa.

S-o dat ș-o cătat pi la sfat să vadă a găsî śeva reğistre pi la popk'i pe-acolo pin cataloağele-aśelea. Ș-ar h'i dat d'e veste că d'e tri sut'e d'e an'i ar h'i fost cutare și cutare și ar h'i aflat pe-aśelea timpuri c-o fost aśeia oamen'i atunś pe-acolo.

Ș-o-s că l-o tśemat preuotu d'in comuna aśeia, zîśe:

— Uită-t'e, să-n spui mn'ie, că io — zîśe — t'e-oi îmormînta , că io-s popă, io t'e-oi îngropa — zîśe — și dacă să-ntîmplă śeva, ș-așa.

Ș-o-s că s-o pus amîndoi pe scaun, popa d'e-o part'e, fiśoru d'e-o part'e, ș-o-nśeput a-i spun'e, d'e cum o pl'ecat la crîșmă, cum o fost în șăzătǫre, cum o vin'it mortu la masă, cum l-o dus, cum o stat iel acolo-nt-o grădină frumǫsă, tăt-tăt. Ș-o-s că d'i śe povestę, bătrîn'ę. D'i śe povestea, tot bătrîn'ę; și tot bătrîn'ę. Așa, cîn o terminat povestea, atîta o foz d'e bătrîn, o-s că numa s-o lăsat înt-o part'e — n'ij vid'ę, niś, aśelea bătrîn'ețe l'e-o avut ca on om d'e tri sut'e d'e an'i — o-s că numa s-o lăsat înt-o part'e, ș-o fos și mort!

Şî popa apoi s-o apucat şî l-o-ngropat, c-aşa i-o fost, aşa s-o apucat, le-o fost povestea.

Şî cu asta s-o sfîrşît.

Inf. Precup Maria; Leşu—Năsăud; *culeg.* C. Z. în 12 noiembrie 1957 în Bucureşti; *transc.* O. B.; *durata:* 9′45″; A.I.F., mg. 1232 h.

Pov. o ştie « tata mn′i-o povestit-o. Eram băiată. Tǫte el mn′i le-o spus. »

Această legendă e atestată sporadic la noi în două variante. Ea e înrudită cu tipul Aa. Th. 470, cunoscut şi sub numele de legenda lui Don Juan. St. Thompson în *Folktale*, p. 147—8, arată că acest tip apare în Europa în formă literară încă pe la începutul sec. al XIII-lea şi e frecvent în colecţiile de exemple folosite de preoţime; ca naraţiune orală e frecvent în apusul şi nordul Europei.

«CÎND S-O FĂCUT DRUMU PE DEALU NEAMȚULUI»

Cîn s-o făcu drumu pe D'ealu N'eamțului înspre Măgură șî Rogna, s-o strîns, așa o dat prestație pe tăt'e sat'ele ca să iasă oamen'i mulț la drum, fęt'e șî fiśori, bărbaț, ca să munśească, să facă on drum așa pe d'eal, încîrjobat, să pǫtă îmbla cu carăle, cu căruță, ș-așa. Cum iera mulțîme multă, într-o zî la amn'iaz, on fiśor d'in Rogna Vęk'e d'e noăsprăześe ai, o văzut că vin'e numa o vijelie-așa d'e vînt învîrt'inu-să, învîrt'inu-să, ș-o scos on fiśor d'intre popor d'e-acolo șî to l-o, to l-o răd'icat în sus, l-o rîd'icat, l-o răd'icat, l-o răd'icat, pînă nu l-o văzut, numa ca pe-o pasăre. Ș-apă s-o dus. S-o dus în sus, s-o dus, s-o dus, s-o dus. Așa că, pînă la o stancă. La o stancă o d'eșk'is — două zîn'e l-o luat — o d'eșk'is o ușă ș-acolo în stancă iera o casă frumǫsă — iera numa marmură — șî męsă frumǫsă cu băutură șî cu mîncare. Șî acolo mai iera um moș bătrîn, spun'ę că-i d'e o sută d'e an'i acolo în cas-aśęia un'e... șî dzîn'ile — aśęlea două dzîn'e — o-ntśis ușa șî s-o dus. S-o dus mai d'epart'e. După śe-o rămas numa bătrînu șî cu fiśoru aśelə, i-o spus:

— Măi băięt'e! Dacă vrei tu să nu stai ca min'e-aiśea, să t'e canon'ească zîn'ile, tu să nu grăieș tri dzîle n'imn'ic! Da n'iś să mînînś, da n'iś să bei, atunś t'e-or duśe înapoi, c-or gîn'i că ieș mut, șî muț nu le trăbă. Că, uit'e, tot așa am fos șî ieu băięt d'e vo opsprăześe an'i, cîn m-o luat d'i la uoi șî m-o adus aiśea, șî iacă-z d'e-o sută douăzăj d'e ai, mă tśinuiesc: vezî-m-ai că-s moj bătrîn șî așa cum mă vez, după śe vin ięle, mă fac tînăr d'e opsprăześe ai, mă-mbracă în hain'e d'e fiśor, șî trăbuie cu ięle să le ğioc șî să le distrez în tăt'e

feliur'le. Şî Dumn'ezău şt'ie — iče — cîn oi muri ieu, cîn m-or lăsa ęstea să mor.

Aşa că mint'enaş, cam la vo două-tri śeasuri, o-s c-o sosît zîn'ele: care d'e care mai frumǫsă, şî mai gătat'e, şî mai îmbrăcat'e, şî după śe-o sosît, l-o prețuit pi iel tăt:

— No aiesta-i care l-am adus, uit'e.

— Da ! Aiest !

L-o cătat — o-s că l-o d'ezbrăcat îm ptśelea goală pe fiśor şî s-o uitat la iel, s-o uitat la hain'e. Zîśe:

— Hain'ele ęstea — zîśe — nu-s lucrat'e d'in zîlele nǫste — că iele au zîle care noi nu lucrăm în zîlele lor, cît'e tri zîle înt-on an — śe — în zîlele nǫste nu-s lucrat'e, da — zîśe — băięțu-i curat. Aiesta-i băięt curat, îi bun d'e noi pentru că n-o avut at'inğere n'iş c-o femęie.

Bin'e ! Da amu l-o-mbdźięt să mînînśe la masă: n-o vru să mînînśe ! Să bęie, n-o vrut uor śe-o făcut cu iel, iel numa s-o cîntat, într-una o plîns şî n-o vrut, absolut să, uor śe-o zîs s-ascult'e d'e iele.

— Vai d'e min'e ! D-apă-aiesta să ved'e că i mut, aiesta nu pǫt'ę grăi. Mut nu n'e trăbă.

L-o lăsat apă acolo la o part'e şî s-o dat pe moşn'iagu şî i-o adus on clop d'i śela cu păun'i, ca pi la Mocod, ş-om pk'ep-tar' cu cănaś, śubote crętă. Şî l-o-mbrăcat şî l-o făcu pe moş-n'iag d'e opspreśe ai, s-o pus la masă, o mîncat, ş-o băut cu ięle, ş-apă o dzînă bătrînă o-s c-o luat o śet'eră, ş-atîta d'e mîndru cînta d'in śetéra-aśęia ! Ş-apă pe moşn'iag l-o luat între iele: ş-apă sărituri, şî ponturi o-s că śe sărę şî moşn'iagu, şî băt'ę îm pint'en'i ! Ş-atîta o ğiucat şî s-o d'istrat pînă s-o săturat ięle. După śe-o gătat, pă moşn'iagu iar-o rămas la triaba lui.

— No — amu — zîśe — śe faśeț cu mutu? Aiesta-i mut — zîśe — aiesta n-avem če să faśeț cu iel. Luaț-îl ş-îl duśeț înapoi d'e un'e l-aț adus !

Şî iară o-s că l-o luat aśelea dǫuă zîn'e. Şî l-o luat şî l-o dus la tri zîle apă l-o dus şî l-o lăsat iară acolo: l-o văzu numa că să cobǫră, să cobǫră, ca cum să cobor amu paraşut'ile

ęstea, șî l-o lăsat acolo iară-ntre popor d'e un'e l-o luat.

Ș-apoi l-o-ntrebat, l-o-ntrebat că:

— Un'e t'ẹ-o dus? Șî śe-ai văzut? Șî śe-ai făcut? — șî iel o spus: tăt o spus că śe i s-o-ntîmplat șî śe-o văzut, șî śe-o pățît, da n-o mai trăit, numa pîn-a dǫua zî, fiśoru o murit.

Șî o-s că l-o constatat medicu că i-o răśit sînğele d'in spaimă. Ș-așa s-o-ntîmplat cu, cu fiśoru aśela d'i la Rogna Vęk'e.

Inf. Precup Maria; Leșu—Năsăud; *culeg.* C. Z. în 12 noiem. 1957 în București; *transc.* O. B.; *durata:* 4'30''; A.I.F., mg. 1232 g.

Povestitoarea o știe «d'i la tata bătrîn. Cîn ieram ieu băiată. Asta o fost realitate. El o fost fiśor d'e vo 18 ani cînd o lucrat la drumu aśela (tata bătrîn) la dealu Neamțului. Vo 120 de ani de cînd s-o făcut drumu.»

Într-o variantă bănățeană se povestește despre un copil răpit de iele care l-au luat la joc și l-au paralizat, fiind salvat de fratele său mai mare.

CĂRĂUȘUL

În anul o mii noau sute și opt, a fost o sęčită fǫrt'e mar'e și nu s-a prę făcut niči porumbu și niči fînu.

Așę c-au plecat n'ișt'e uomen'i sâ cumper'e fîn, a čin-čilę ori a șęsălea sau a zęčil'ea sat; uni-uoř putę găsi.

Pl'ecînd ii vro zęči-doispr'edzęči cărăuș laolaltă, pi-on drum, unu fuma cu pipa și n-avę fuoc. A vadzut fuoc la uo casă, o lăsat boii pi tovarăși lui sâ pl'ęči mai nainti, înčet, și iel sâ bagă să și-aprindă pipa. Cum și-a aprins iel pipa, a uitat d'e cărăl'e și d'e boii čelorlalț și d'e-a lui. A prins să taie l'ęmn'e, a prins să mătur'e, sâ car'e, s-aducă-aducă-apă acolo la n'evasta čęię, și s-a prins d'i gospodăria ii. A rămas acolo !

A trăit acolo vo dzęče sau činspr'edzęče ani, cu nevasta ačęię.

Odată nevasta a fost bolnavă grav, a adus iel pi pr'eutu, a spoved'it-o, a pričestuit-o și iera aprǫp'e d'i moart'e. Înna-int'e d'e-a muri, baba îi spuse lui, dzîči:

— Uit'i-am o căniță cu niște l'egum'e, aičea îm vatra focului — zîči — dac-oi muri ieu, asta s-o pui la capul mieu, în mormînt !

În fine baba, după scurt timp, a murit. Iel s-a dus pi la pr'eutu, pi la primării, pi la cantur, a vorbit cu toț c-a murit baba, și čęię și s-a dečis în car'e dzî s-o îngruap'e.

Bine, așa-a făcut ! A vin'it pr'eutu, și mai mulți uamen'i d'in sat, și gropari și au luat-o, și au dus-o spr'e țînt'irim.

Însă avęu de tr'ecut piste-o baltă, mar'e, și pi car'e ięra numai punț di scînduri, așę p'e apă ! A trecut, cum a trecut, bg'ietu uom, tot a trecut pist'e baltă, și după če-a trecut și-a adus aminti că a uitat cănița cu l'egumili čęle, în cupt'ioř !

Şî întoarsă rępid'e, fără să spui cuiva čeva, i-a lăsat să pl'ęče şî iel să-ntoarsă înnapoi şî vin'e-acasă şi-apucă căniţa. Apucă căn'iţa şî iel că, rępid'ili să-ağiungă; cîn a trecut pi-o punti pisti balta čęie, ş-a lun'icat, a cadzut ğios şî s-a spart căniţa!

Cînd s-a spart căniţa, iel să tr'edzęşti căn d'i pi altă lum'e [1]) şî şi-a adus aminti di carăl'e cu boii! În fini, a uitat d'i casa une-a trăit iel ačei vo dzeče-doispr'edzeče- an'i, a işît pi drum, şi-a-nčeput să-ntr'ębe pi uamini câ: departe-a tîlnit atîţa şi-atîţa cărăuş car'e merğę după fîn?

Măi! Nime nu ştii! Dă încolo, dă-ncolo, într'eabă iel pi un'e-ntr'eabă, nu! Merğe-acasă, la dînsu înnapoi, şi-l într'eabă nevastă-sa:

— Măi — dzîče — une-ai fost tu vo doispredzeče- ani — dzîči — di n-ai vin'it? — Či — iga: boi-o vin'it acasă d'e-atunče — dzîče — aişt'ea-s a triil'ę par'ek'i d'i boi — dzîči — i-an vîndut, an cumpărat alţî — dzîče — şî tu n-ai mai vinit!

— Bini! Da nu ţ-a spus tovarăşii mn'ei un'e-an rămas ieu?

Dzîśe: — Nu mi-a spus n'ime n'imică!

Şi după-ačęię s-a dat iarăşi de gospodăriia lui, să lucr'edze mai d'ipart'e.

Ieu i-am spus, dzîc:

— D-apîi d'i če n-ai čęrut kibrituri la čeilalţ? câ sâ nu t'e bağî pi la căş după cărbuni?

Şî-atîta-i!

Inf. Toader Ţîmpău; Fundu Moldovei, r. Cîmpulung; *culeg.* Al. A.— O. B., la 19.III.1953; *transc.* Al. A.; *durata:* 4'20"; A.I.F., i. 13226.

Povestitorul o ştie: « to d'in vek'i ».
Această pretinsă întîmplare este repovestită de M. Sadoveanu în « *Crîşma lui Moş Precu* ».

[1]) Pov. răsuceşte stînga.

VÎNĂTOAREA DE MISTREȚI

A fost odată o vînătǫre d'e mistreț aičę la noi la locu numit Tălpașu. S-o duz dǫuăzăj d'e vînători acolo șî s-o culcat în locu numit Bălințăl, care-ntră iei îi d'espărțę d'e Tălpaș valea Iadului. Şi după če s-a culcat, a durmit toț pînă-ntr-unu, ala n-a dormit. Şi čeva voče d'e ființă s-a auzît strîgîn d'im Bulzu Bălințălului:

— Surată—zîče—păzęșt'e-ț turma—zîče—că dǫuăzăj d'e-vînători—zîče—or vin'it intenționat—zîče—ca să-z distrugă turma mîn'e d'imin'eață — zîče — acolo ind'e ieșt'i adipostit.

— La să viie — zîče čeala d'incolo, čęia ființă, čin'e-o hi fǫstă, nu șt'iu — că — zîče — le dau porcu care am mai mare — zîče — șî mai, mai cu trofeu — zîče — ș-îl trimit la čel mai mare vînător — zîče — șî — zîče — cîn va fi porcu mort, șî vînătoriu va muri — zîče.

Apăi, d'imin'eață să scǫlă, apăi înčep iei cu uiejile cu palincă. Da ăla d'e-auzîsă, nu bę n'imică [1]), nu, nu-i plače să glumască, nu-i plače să rîdă, nu-i plače să vorbească șî iel spun'e că męrje cătă casă. Nu merje la vînat, c-o-auzît čeva șî. Apăi, nu-i spun'e că če-o, nu vrę să spună la čeialalț če-o auzît. Şî după če lu-mbată cu pălincă șî nu-l las pîn nu bę, i să slobǫd'e șî lui curaju ș-înčepe șî bę șî iel șî pălincă, ę, șî apucă să povăstească. Atunș spun'e iel că:

— Iacă — zîče — če-am auzît astă nǫpt'e.

— Ei — zîče čiialalț, vînătoriu čel mai mare — lasă — zîče — nu cred'e [2]) tu-n d-asta. Asta — zîče — n-o să fiie șî nu-i ad'evărat.

[1]) Pov. neagă, dînd din cap. [2]) Pov. schițează gest de renunțare, cu dreapta.

Să duc şî vînează. Şî trimit'e porcu la vînătoriu čel mai mare şi-l omǫră pă porcu. Cîndu-i porcu mortu — avę n'işt'e colţ, marę [3]) porcu — şi să suie pă iel cu pičiǫrele vînătoriu čel mare şî zîče:

— Vez — zîče — cum am murit? — zîče. — Vez că n-am murit, vez că o minţît — zîče.

Şî cum, če fače iel, cad'ę şî cad'e togmai cu part'ę [4]), cu part'ea stîngă pă colţî porcului şî să bagă colţu-m vînătoriu ş-acǫlę mǫre pă porc [5]) d'easupra. Ş-atunş ş-or dat iei sama că če-or auzît atunj nǫpt'ę o fost ad'evărat.

Atîta-i povęstea.

Inf. Breanc Gheorghe; Cresuia—Beiuş; *culeg.* O. B.— D. T. în sept. 1961; *transc.* O. B.; *durata:* 3'; A.I.F., mg. 1903 f.

« Io am auzî d'i la vînători bătrîn'i, însă cîn s-o fi-ntîmplat ačęia, ieu nu şt'iu. » *Unde?* « Pă Valea Iadului. Locurile ačęle le şt'iu io p-acolo. »

[3]) Pov. arată, desfăcînd palma. [4]) Pov. duce stînga la coasta stîngă. [5]) Pov. pune dreapta pe masă.

«CU FATA PĂDURII»

O fost um păcurar'. S-o băgat la un gazdă, la un gospodar' la uăi. Șî păcurariu o-avut drăguță. Șî iel numa sîngur o șăzut la uăi. Ș-apoi vin'ę Fata Pădurii în tăt'e nopț șî-l strîga să margă — avę doi cîn'i la uăi, rîăi, nu să put'ea apropia n'ime — șî tăt îl strîga. Ię n-avę grija lui — să margă-n colibă-le, n-o putut, că tăt-o sfîrt'ica cîn'ii. Či-o făcut ię? S-o dus șî s-o dus în sat — ad'ică cînd o adus stăpînu-so d'e mîncare cu calu, o zîs că să-i aducă o čîzmă.

— Api če ț-î bună?

— Am n'evoie ieu d'e ię, d'e čizmă.

I-o adus o čîzmă. Șî după če i-o adus čîzma—ačę o fo iarna — cum hrăn'ea uăile, apă iera fund'ei [1]), șî o pus čîzma pă fund'ei, sara. Iel ș-o făcu d'e čînă șî o čînat, șî s-o culcat. Auzît cîn'ii-nt-o vr'eme bătîn, bătîn în tăt'e lătur'le.

Amu iel o șt'iut că vin'e ię. O vin'it ię, da nu s-o putut apropk'ia d'e cîn'i.

— Măi Dumn'i, măi Dumn'i! Măi Dumn'i!

— Da če-i?

— Hai să nu mă mușt'e cîn'ii.

— Da če-s treabă?

— Hai, să nu mă mușt'e, că mă duc la t'in'e.

— Nuu! Du-t'e-acolo [2]) pă fund'ei șî t'e-ncalță, că ai, ț-am adus čîzme.

Ię s-o dus pă fund'ei șî s-o-ncălțat cu čîzme, o băgat amîndǫuă pk'ičioarele-n čîzmă. Ș-apăi a iei pk'ičioare, după če le bagă-n čizmă, nu le mai poat'e scoat'e. Șî prind'e-a răgn'i

[1]) Pov. niveleazǎ, cu dreapta. [2]) Pov. aratǎ spre stînga, cu arătătorul drept.

acolo, ș-a țîp—c-amu nu mai poat'e m'ere. Și iel o mărs la ię, ș-o avut um fel d'e brăčinar d'i pîn, d'i la čeva femęie d'e pîm poale [3])—că numa așa o poat'e prind'e — ș-o prins'o, ș-o legat-o. I-o tăięt — că șę s-o tragă čizma, n-o putut, fără o tăięt cu cuțîtu [4]), o tăięt turiacu, l-o crepat și o scos čîzma. Ș-o adus-o la furca colibg'ii ș-o legat-o d'e furca colibii.

Hm, amu če să facă cu ię? N-o poat'e-apăra n'ij d'e cîn'i, cîn'ii tăt pă ię; iel tăt dudăię cîn'ii. No, toma c-o vin'it gazda— amu iel o fost dat la uăi [5]) d'e mîncare—ș-o vin'it stăpînu-so d'e i-o aduz d'e mîncare cu calu. Și cîn s-o apropk'ięt stăpînu-so cu calu-acolo ș-o văzut pă Fata Pădurii aco l'egată, o lăsat calu [6]) și tund'e-o la fugă!

— A măi Dumn'i!

— Da če-i?

— Da čîn'e-i aičea?

— Nu t'i t'eme, nu, că-i drăguța mę! Nu ț-a fa ńimn'ic, că-i legată.

— Legată-i la dracu — zîče — cu o ață supțîre — iče — o-a rumpe.

—Nu t'i t'eme!

O luat-o, o lăsat pă stăpînu-so [7]), zîče:

— Amu na-ț-o! — zîče. — Cîn îi mere-acasă, na-ț-o ș-o du în sat, ș-o du popii, s-o ducă la bisęrică.

— Ieu s-o duc? Ieu nu o duc, feri Dǫmn'e! Nuu!

— No-apăi șez dumn'eata aij la uăi, c-oi duče-o ieu.

— Api io șed, da io n-o duc.

Ș-o dus-o iel. O dus-o, ș-o dus-o la popa. Popa cîn o văzut-o:

— Da če comed'ie-i asta?

— Părint'e — zîče — am prins pă Fata Pădurii az nǫpt'e. S-o duči la bisęrică.

Ię prind'e-a răgn'i, prind'e-a răgn'i, prind'e-a țîpuri, să n-o ducă-m bisęrică.

[3]) Pov. subliniază, cu dreapta. [4]) Pov. taie în direcție oblică, cu dreapta. [5]) Pov. arată spre stînga, cu dreapta. [6]) Pov. ridică dreapta. [7]) Pov. subliniază cu arătătorul drept.

— Nu mă dučeț îm besęrică, că n-oi avę triabă cu n'iam d'i n'iamu vost [8]), cît a fi lumea vęj numa-m besęrică nu mă dučeț ! Năpustițî-mă !

Ș-o năpustit-o șî s-o dus [9]). Șî-i dusă ș-în zua d'e astăz, n-o-am mai văzut altu.

Gata.

Inf. Gherman Vasile; Rozavlea—Vișeu; *culeg.* O. B.— S. G. în 9 mai 1962; *transc.* O. B.; *durata:* 5'; A.I.F., mg 2274 b.

Pov. o știe « d'e la un uom d'in Cuhę, ę, hăt d'e mult ».
Cînd s-a întîmplat? « d'e mult. Asta-i drept, nu-i minčiună; la oi s-o-ntîmplat. »

Apariția Fetei Pădurii sub formă de iubită e cunoscută și în alte legende din Țara Oașului, dar cu altă desfășurare. Procedeul de a o prinde cu o singură cismă apare și în unele variante ale basmului, «*Omul de flori*» («*Cu capul de flori*»), tipul A. Th. 502.

[8]) Pov. ridică dreapta. [9]) Pov. subliniază, cu dreapta.

«*FATA MARE, ĞERU ȘI CĂLDURA*»

Pă timpur'le veki, cum o h'i fost atunčea nu prea știu bine, însă dim povești am auzit și ieu, că merğeau uodată împreună pă drum, trei uameni: čine iera? Ğeru, Căldura și Vîntu[1]). Așa! Mergîndă iei pă drum, în toate părțile, să-ntîlnește o fată cu iei, care i-a cunoscut čine sînt iei. Și cînd a trecut fata pă lîngă iei, če le-a spus fata? ziče:

— Io v-aș cunoaște pă dumneavuastră.

Bun! Uamenii i-a dat bună ziua fetei. Fata în loc să le mulțumească «mulțumim dumneavoastră» a zis alfel:

— Mulțumim la unu din dumneavuastră.

Uamenii au plecat înăinte. Și fata, în partea-ailantă. Mergîndă iei la vo cîzva pași, a-nčeput a să lua la čeartă.

— Cui a mulțumi fata, mă?

Ăla: — Mie!

Ăla: — Mie!

Ăla: — Mie....

Iei să čertau, nu știau cui a mulțumit. Numadecît:

— Hai îndărăt s-o prindem.

S-a-ntors îndărăt după fată și-a sosit-o.

— Ia stai, fă fetică!

S-a opri fata.

— Stai aičea lîngă noi să ne povestești tu noă acu, cui ai mulțumit tu? C-ai spus că n-ai mulțumi la toz, numa la unu.

— Da — ziče. — Numa la unu am mulțumit.

— Cui ai mulțumit?

[1]) Pov. întinde înainte dreapta.

Če: — Io am mulțumit Vîntului.

— Păi de če ?— ziče — numa Vîntului, să puate?

— Ęęęę ! — če — lasă ! — Căldura-i spune. — Ai să vezi tu la vară cînd oi vini io și ti-oi arde — ziče — cu căldura mea čea puternică — ziče.

— Nij nu-m pasă — ziče — numai vîntu să mi-adie!

Pă urmă numa o ia ălant, cu Ğeru:

— Aasă — zîče — c-o să vie iel iarna și te iau io-m primire cu, ti-oi, te-ngieț pă drum !

— Nijdecum [2]) io nu voi îngiețа, pă drum — ziče — numa vîntu să nu bată !

Și-așa fata a știut cui mulțumește !

Inf. Gh. M. Rădoiaș; Bătrîni—Teleajen; *cules* în București, 20 martie 1956, de O. B.— C. B.; *transc.* T. B.; *durata:* 2'20"; A.I.F., mg 1080 a

Inf. De la cine o știi? « Dă la mama mea o știu, dă mic. »
Ea de la cine? « N-am întrebat-o ».
Ai mai povestit-o? « Da ! ».

Tipul este atestat în toată țara în 31 variante, în genere unitare (la Schullerus, *lucr. cit.*, nr. 829 VII, apare o variantă). Într-o variantă hunedoreană în locul gerului apare luna, iar în alta — probabil moldoveană — soarele înlocuiește căldura.

[2]) Pov. neagă, din cap.

« POVESTEA LUI ALECSANDĂR MAČEDON »

Mama lu Mačedon n-a avut copii, pîn če-a mărs tatăle lu Alecsandor la războiu. Cînd a plecat tatăle lu Alecsandăr la război, i-a spus:

— Uită, dragă soțîia mẹ: pînă-acu mn'i-ai fo soțîie. Ieu plec la război: pă cîn viu înapoi d'i la război și nu t'e-oi afla împovorată, ț-oi tăiẹ capu cu sabia.

A pleca la război împăratu și ia a rămas acasă mîhn'ită. Dă-i în sus, dă-i în ğios, d'i la on vrăjîtor' la alta, d'i la um păscălar' la altu [1]): n'iči unu nu-i șt'i če-i spun'e n'imic. Iera d'e fapt un astronom bătrîn care făčẹ călindare și iera un uom ven'it nu șt'iẹ n'ime d'e und'e, da uom îmvățat, bătrîn.

Într-una d'in dzîle dzîče o femẹie cătă-mpărăt'easă — o večină a iei — că:

— N-ai mărs la astronomu ăsta če-i la noi în oraș, da d'e-ačela ț-ar spun'e că če să fači.

Iẹ să grăbẹ, că iera vremea scurtă, că pă cîn zin'e, d'e n-o află-mpovorată, împăratu če-a zîs, îi taie capu.

A mărz la stronom cu patru frăiči a iei, ș-a-ntrebat:

— Bună zua, unk'ẹșule!

— Să trăiască dọmna reğină!

— Nu șt'i dumn'eata čeva întîmplare, și čeva lucruri, pentru-așẹ ș-așẹ čeva?

— Ba șt'iu, da nu vin'i cu n'ime, vină mîn'i sîmplă numa, șî ț-oi spun'e.

A plecat împărăt'easa și a vin'it în čẹie dzî numa iẹ, fără d'e frăičile care îmbla. Atunči i spun'e-așa:

[1]) Pov. clatină din cap.

— Uită — dzîče — pă sara cutare să nu pui santin'ele pă strada prinčipală, n'ij nu-ncuię ușə, n'ij nu t'i t'eme, batăr če-a mę spre dumn'eata, c-apoi — zîče — vei rămîn'ę împovorată. Da să nu spai, batăr če-a mę.

Nu i-o spus că: oi mę io, om vîj bătrîn să să facă, că cum, că iera rușîn'e, da cu mint'ea a fače. Ię o dzîs:

— Bun !

A plecat și s-a dus. Iel mai naint'e povestę și scrię în călindare:

« M-oi duče d'e-aij bătrîn ș-oi întǫrče tînăr înapoi ».

A plecat astronomu la-mpărăt'easă pă sara denumită îmbrăcat cu pk'ęle d'e urs și cu aripk'i d'e vultur. Și-a mărs acolo și s-a pus pă ię și-a rămas împovorată. A vin'it înapoi, s-a puz la locu lui și-a făcut iară lucru cum făčea mai naint'e.

Împărăt'easa tot vin'ę mereu aco la iel și să-mbucurase că i-a lungit dzîlele, că-mpăratu, dacă nu iera așă pă cîn vin'ę, îi tăię capu.

Pă cîn vin'e-mpăratu, bucuros, amu-ntreabă:

— Nǫ če-i cu t'in'e?

— Fǫrt'e bin'e ! [2])

— Nǫ če-i cu tin'e: ieș gravidă?

— Da !

— Nǫ să șt'i că ai viață. Da d'e und'e și cum?

— Ia d'i la moșu cutare, če-i astronom.

— Nǫ ačela l-om k'ema și om fa um bal mare, că n'e-a făcut bucurie la casą.

A strînz regii și-mpărați și-a făcut um bal. Pă astronom l-a pus în frunt'ea męsî ca un naș. După če-a băut și-a mîncat, a dzîs:

— Moșule ! Să șt'i că vei fi și nănașu copilului.

— Bun ! să trăiască măiestat'ea sa ! Dacă pă min'e mi-s k'ema și d'e naș, atunčea trebe să mă k'eme înălțata-mpărăt'easă înaint'e d'e-a k'ema pă mǫșă cîn vor vin'i durorile.

— Bun !

[2]) Pov. dă din cap afirmativ.

S-a dus astronomu la loc și-a lucrat pînă la timpu k'emat. Cîn a vin'it strînsorile pă ię, l-a k'emat pă iel întîi.

A zin'it astronomu și-a dzîs:

— De-i fată,
să să nască-ndată.

D'e-i fečior, oprită sarčina pînă la timpu cu čeasu d'e aur.

S-a oprit că nu-i fată, nu nașt'e. I-a trecut durorile pînă la timpu hotărît. Cînd a foz la čeasu d'e aur, a născut un fečior. Bucuria lor ! A vin'it, l-a k'emat împăratu acolo, a făcut al bal, o boteğiun'e mare, și i-a pus numle Alecsandru. L-a purtat puțîn cu cočiuția, cu fraica-așę, și la urmă-a îmblat copilu-m pičiǫre, l-a luat astronomu lîngă iel și l-a purtat pînă cînd iera la șcǫlele d'e ličeu. Pă cînd iera la șcǫlele d'e ličeu, băięțu iera mărișor șî îmvăța d'i la — iera la itaj, la al doilea itaj — a luat astronomu că s-a plin'it viața lui și-a čet'it păscălia d'espre viața lui, cum iera. Îm păscălie iera pus că:

« Mǫrt'ea mę va fi d'e mîna unui copil a meu ».

Copilu a luat pă-mvățător', pă bătrîn și a gînd'it — iera aprǫpe d'e mărz la gustare:

« Nu t'e-or mai vid'ę fečiorii tăi ! »

L-a luat și-a dat cu iel d'i pă fereastă-n stradă și-a murit. Copilu-a mărs acasă la gustare. Mama lui să uita la iel că i s-a șk'imbat fața: odată rîd'ę [3]), odată ca uomu cîn fače čeva, nu iera clar la mint'e.

— Alecsandore — mă-sa — če-i cu t'in'e?

— Bin'e-i, mamă !

— Pă cum: odată rîz, odată șę, odat...

— Auz, mamă — zîče — a čet'it — dzîče — astronomu, îmvățătoriu iesta a mn'eu păscălia, că va si moart'ea d'e mîna fečiorilor lui, șî io am dat cu iel d'i pă fereastă în stradă.

— Ai, dragu mamii, n-ai făcut bin'e. Ala ț-î tată, mă !

— Dǫră nu, mamă?

[3]) Pov. tresare.

— Ba păi da ! — zîče.

A mărz l-a prins, l-a strîns, l-a-ngropat și l-a așădzat ca p-on tată. Alecsandăr, după če-a crescut, a pl'ecat la război și-a mobilizat armată și-a pl'ecat și-a bătut lumea-ntreagă.

Cînd a ağiuns la o țară a uneia împărăt'easă văduuă, iera fečioru iei la război dus și-Alecsandăr Mačedon i-a dat ağiutor la băięțu iei, șt'iin că-i ultima țară. La urmă vręme, o rămas armata lu Mačedon toată în țara împărăt'esî ășt'ia. Și iel a trecu cu calu pînă pă cîmpu raiului. Cînd a ağiuns acolo, a strîgat inğerii precarovimi:

— Ho, înălțat'e-mpărat'e, Alecsandore, nu treče ! Că la mulț reği și-mpărați le-a rămas ǫsăle-aiči, și muls cai vit'ej s-a n'emn'ičit. Nu t'e băga, că arz cu foc. T'e-ntǫrče înapoi c-ai bătu lumia-ntriagă, șî vei fi împărat pînă-i trăi, t'e du șî bę apă d'i la izvoru viețî și nu vei muri veči !

Ei, să afle-amu ! Da nu pot'e n'ime mę pîn-acolo. Atunči a mărs și-a adăpat calu și iel n-a băut d'int-ačea, a băut apă muritoare, da calu l-o adăpat, pă Dučipal. A-ntors înapoi cu calu pînă la un lac — ad'ecă la o mare. Acolo iera un drac cu o pălugă, cu o prăjînă d'i čę d'e-a umăr.

— Und'e merği, drače?

— Mă duc, Alecsandăre, pînă-m fundu iadului.

— Mă, du-mă și pă min'e-acolo.

— T'e duc, da dacă laș calu-aiči, Alecsandore-mpărat.

— Hai, las calu [4]).

— Nǫ, sui pă prăjîna asta șî t'e duc.

L-a dus pînă-m fundu iadului. Cîn l-a dus pînă-m fundu iadului, a văzut pă socru-său, pă Darie-mpărat legat d'e-o scorbură — cum ar și legat aiči d'e-on čiutac îm pădure, uscat — și-l mînca um bălaor, și iară să fačę înapoi. Atunči îl întriabă socru-său:

— Ei, Alecsandore-mpărat'e ! Tu ierai ca um profet, ca om sfînt, și și tu ai ağiuns aiči?

— Nu, n-am murit — dzîče — am vin'it să văd cum i-aiči.

[4]) Pov. dă din cap afirmativ.

— Măi, mari lucruri [5]) ț-o arătat țiîe Dumn'edzău — zîče — că ieu tare rău mă k'inuiesc. Să spui la frat'e-mn'eu, la cutar'e -mpărat să nu facă ca min'e ! Că mă mînîncă um bălaur — da-i spun'ea atunči o gad'ină — și iară mă fac înapoi la loc pă vremea mîncării. K'in pręˌ greu. Če fa fica męˌ Rosanda?

— Fače bin'e, că ięˌ soțiîa męˌ șî comandă toată lumea.

— Cum, tu ai ağiuns k'iar viu în iad?

— Da, da ! Nǫ bun, să trăiț !

Și-a plecat. A vin'it, l-a aduz dracu pînă la cal, și-a-ncălecat pă Dučipal, și-a ağiuns la-mpărăt'easa văduuă d'e mas.

— Bună dzua, dǫmnă-mpărăt'easă !

— Să trăieșt'i, Alecsandore-mpărat'e !

— Am vin'it să poposăsc la dumn'eata o nǫpt'e.

— Da ! Bun ! Întraț șî vin'iț și luaț čina.

A gînd'it împărăt'easa:

« Bin'e-ai vin'it, cu tă vit'eșîgu tău, că pă mîn'i ț-oi lua capu ğios cu sabia » — că iera mai vit'ează ięˌ ca iel, c-avęˌ o sobă făcută d'e limbg'i d'e k'iperiu: și d'e n-ai băut, acolo cîn t'e-ai culcat, t'e-ai îmbătat. Pînă nu t'e scǫlă, nu t'e scoli, dacă t'e-ai pus la hod'ină.

A činat șî s-a dus la camera d'e k'iper' — d'e lemn d'e k'iper' — șî s-a culcat. A durn'it. Mai pî la mn'iazănǫpt'e, iară vin'e băięˌtu iei d'i la război.

— Nǫ, bună sara, mamă !

— Să trăiej, dragu mamii. Nǫ, cum ai îmblat cu războiu?

— Taare bin'e, mamă, c-am mn'iruit io războiu. Că und'e-o fo mai greu, mn'i-o ağiutat Alecsandor împărat șî mn'i-a făcut om bin'e.

— Apăi i-aij dǫrme-n soba nǫstă d'e lemn d'e k'iper', io-i tai capu d'imin'iață.

— Oo, mamă ! [6]) Ačela om nu ie pentru mǫrt'ea: ala ie un om ca sfînt, ca um profet ! Ala om trebe činstit bin'e că-i aič și m-a așt'eptat, să-i dăm șî noi barem om prîndz pentru fačerea d'e bin'e če n'e-a făcut, k'iar mie.

[5]) Pov. dă din cap afirmativ. [6]) Pov. neagă, dînd din cap.

Aşę că l-a lăsasă-a durn'i pînă la op čeas. La op čeas a mărs împărăt'easa şî l-a k'emat la prîndz — nu i-a taięt capu, da d'e nu vinę fečioru iei, îi tăię capu.

Armata lu Alecsandor Mačedon tătă o fo logod'ită cu fet'e d'e-acolo, că iera n'işt'e femei fọrt'e frumọsă, şî nu mai mărg n'ime înapoi — şi-mpărăt'easa avę veste, şi iera o bucurie la ię că pîntru-ačę-a a vru să-i ięę capu ca să rămîie mačedon'en'ii toţ acolo d'e ğin'eri, şi ię ar si fọ ca nănaşa lor.

A trecut timpu. Ăsta a prînzît, a stat, a vorbit şi-a mulţămit unu la altu, şi-a plecat Alecsandor la plecare. A dzîs împărăt'easa:

— D'ejaba, Alecsandăre-mpărat'e, amu vi-i întọrče sîngur înapoi. Numa amu şt'iu că nu stă n'ime înaint'e [7]) d'e război, că-amu ai călcat tọt'e ţările, da armata-z rămîn'e p-aiči.

Ę, iel încalecă pă cal şî scọt'e cornu, şî suflă-odată-n corn şî fače-adunarea, şî vin toţ pînă-ntr-unu. Cînd a vin'it, a spus:

— Nọ, să trăiască măiestat'ea sa, am bătut lumea-ntreagă, da înapoi noi nu-nturnăm, că-am logod'it cu mn'irẹsă d'e-aiči şi n'e-aşedzăm aiči.

— Ei, da, copiii mei, cu pieptur'le d'e-aramă! Put'eţ să rămîn'eţ, da nu v-az lua rămas bun cînd aţ plecat d'i la a nọstă dulče ţară şi mamă. Mama nọstă ie una mamă care n'e-a făcut, da ţara nọstă ie mama în care n'e-a da Dumn'edzău pîn'ea d'e tọt'e dzîlele, ačęie ieste mamă. Noi cînd am plecat la război, n-am credzut c-om ağiunğe să fačem nunţ şî să logod'im, am crezut că vom muri cu toţî, şi ieu ca împărat, da voi ca ţărẹn'ii şî săt'en'ii mei, aţ fos prunčii cu pieptur d'e-aramă. Vi-ţ întọrče înapoi şi vi-ţ lua bun rămas d'i la dulčea nọstă mamă, ş-oi vin'i şi ieu ca naş şi vi-z nunt'i şi-z rămîn'ę ş-îz găzdălui!

Tăz le-a ţîjn'it lacrămn'ile d'in ok'i şi-a rămas mn'irẹsăle. A plecat. Pă cînd a ağiuns îm Mačedon'ia uọstea, čel mai prim a lui fẹjn'ic a dzîs — s-a băgat îm pălat întîie şi-a pus

[7]) Pov. dă din cap.

dǫuă păhare d'e vin, șî otrava d'i-ndămînă [8]), ca poprica la socăčiță.

— Alecsandore împărat'e, să vi pînă-m pălat, că am čeva să-ț povestesc.

A întrat îm pălat și i-a spus:

— Dă-m țara mn'ie, Mačedon'ia, ca să fiu ieu împărat pă dînsa.

— Ei, da, prę̨t'in'e șî a mn'eu prim fę̨jn'ic: dac-ai plecat în război împărat, împărat poț să fi ! Da čin'e și-ar da mama dulče și să-ș ię̨ę̨ o mașt'ihă: nu cre că ieste ačela băiat ! Ieu, dac-am plecat împărat, împăratu Mačedon'ii mă k'iamă. Dacă dumn'eata ai mărs ca împărat în război, atunș poft'im îz dau țara ! Dacă ieșt'i, primu fę̨jn'ic ai fo a mn'eu, rămîi tot fę̨jn'ic.

— Atunj — zîče — hai să bem vinu ăsta.

— Îz dau d'in țările luat'e, uoricare țară, da nu asta, șî fi împărat, o če-i vrę̨.

— Atunj hai bem vinu iesta — zîče — că nu i-ačę̨ če-am gînd'it.

Cînd a luat vinu și-a băut, iel l-a popricat cu otrava și l-a băut, și-a murit. Da n-a murit pă loc, făr a dzîs atît:

— D'ejaba mn'i-a fo vit'ejîia ! [9])

Atunș čel al doilea fę̨jn'ic a lui a sărit și-a tăię̨t a un cal burta în dǫuă la iel și-a luat pă Alecsandăr, șî l-a băgat pînă-m brîu în cal. Ș-atunči Alecsandăr a spus care țări cum să fie, șî și-a da viața. Da a trăit pînă-a cuvîntat, dǫăsprăzeče čeasuri.

Calu lu Alecsandor, Dučipal, cînd a văzut că domnu lui l-a omorît primu fę̨jn'ic, a ieșît și-a dzîs:

— Ai omorît pă stăpînu meu, da și tu nu mai trăieșt'i altu !

Cînd a pus copita pă iel, numa pravuri l-o aruncat ! Și s-a dus calu și-a trecut în stugu mării pînă la sfîrșîrea lumii, nu l-a scǫt'e n'ime. La sfîrșirea lumii, atunș să va nașt'e un drac d'int-o fată d'e drac — n'eavînd lucru cu dračii, cum a

[8]) Pov. duce dreapta la buzunarul drept. [9]) Pov. dă din cap.

născut Cristos — și-atunči a scǫt'e pă Dučipal afară. A-ncăleca pă iel și-a vin'i calu ala, d'e-ar put'ę să nu să spaie d'e apă, să saie cîn pleacă, o ved'e cît un șęrpe, da pă cîn o ağiunz la ię, s-o lățît, că nu vrę Dumn'edzo să viie, că tot poporu d'e-aij l-ar n'imn'iči calu ala.

Atunj la jud'ecată a mere fečioru născut d'im fată fečiǫră fără avîn treabă cu čeva, și-a scǫt'e calu, pă Dučipal, și-a vin'i aiči și-a îmbla un an d'e dzîle după Ilie proroc. Și-a lu Ilie calu-i potcoźit cu colți înaint'e[10]).

Dzîče, la un an d'e dzîle s-or tîlńi între doi munț și-a tăię capu lu Ilie d'i pă calu lu Alecsandor dracu șî s-a aprind'e d'in sîngele lui lumea-ntreagă.

Gata.

Inf. Puț Petru; Desești—Sighet; *culeg.* O. B. în 27.XI.1961; *transc.* O. B.; *durata:* 20', 30"; A.I.F., mg 2075 g — 2077 a.

Pov. o știe din auzite: « O čet'ea d'in cart'e un uom bătrîn d'i la noi d'in Șugătag — avęm vo 11 ani. N-am auzît-o numa o dată d'in cart'e. N-am povesti d'in ię; mai d'e ęste d'e rîs povestęm. » Nu a mai auzit nici pe alții povestind Alexandria.

Figura legendară a lui Alexandru Macedon se oglindește în 29 variante provenite din toate provinciile țării care relatează anumite episoade din ciclul vieții lui. Unele din acestea sînt un reflex oral al celebrului roman, *Alexandria*, altele sînt creații orale. Cîteva din variantele amintite insistă asupra nașterii lui în împrejurări neobișnuite (1 var. mold.) asupra faptului că nu i s-a dat voie să intre în rai (2 variante din Muntenia). În alte 4 variante se arată că numai Ducipal a băut apă vie; acesta s-ar afla în ostroavele mărilor (3 variante) sau în munți (1 var. argeșeană) de unde se va întoarce la sfîrșitul lumii. Episodul cu împărăteasa văduvă precum și motivul despre omorîrea astronomului nu apar în variantele citate.

[10]) Pov. arată, ducînd mîinile înainte.

LEGENDA DORNELOR

Hai să zîc şî iu !

Dupa cum am auzît de la batrîni, zîśe c-o fost aiśea primii locuitori, unu Dorn'ea, da numele nu l-am ştiut, numa Dornea o fost, l-o k'ȩmat pă iel. Aśela Dornea, iȩra iel, de domnitorii ţării care iȩra pe-atunś, iel iȩra anume pus ca să-aducă predz din Ţara Ungur'ească de pe un'e iera cu războaiele, domnitorii. Şi s-o tîmplat şi-o avut Ştefan-Voivod o bataie cu ungurii. Şî iel o fost şî iel acolo şi s-o-ncarcat cu predzi, da iel o-avut mai mulţi sub dînsu, n-o fost singur, o sută d'e oamen'i au fost.

Şî iacă s-o-ntîmplat şi-o, cu predzi de la unguri şî s-o aşadzat aiś, nu s-o mai dus să l'e ducă-nnapoi la scaunu ţării, la Suśeava; s-o aşazat pi văile-astȩ, iara păduri, iera locuri pusti, i-o ven'it lui mai bine să stȩ-aičea cu tăţi cîţi i-avea iel. Da iei avea şi fimei, aśi.

Iacă d'e la o vr'ȩme, o ven'it o războiriştí mare, o venit tatarii pin ţară, o pradat iară, pănă pe la Vamă, mai la d'eal, pănă-n Sadova. O pradat la Suśeava tăt, s-o dus înnapoi iară cu predzi, i-o-alungat domnitoriu ţării. Nu mult după aśȩia s-o linıştit oleacă, iacâtă să faśe-o cumatriie mare la Vamă. Acolo o lȩt parte şî domnitoriu ţării, voivodu Ştefan. Apei deacolo o ven'it la cumatriie care dincotro, o-auzît că-i domnitoriu ţării-acolo, fieşticare cu-o jalbă: altu că i-o pradat vaś, altu că i-o ars gospodariia, altu că i-o omorît barbatu fimeile, altă, diferite jalbe. E, şadzîn iei acolo — avea vin la masă, ospatau, beau — şădzîn iei acolo, iacă vine şi-un uom frumos îmbracat muntenȩşt'e, d'e-acolo îl cunoştȩu oleacă pe la Vamă, îl cunoştȩ tăt'e ăle de-acolo śine iera iel, că ven'ea dupa

provizii. Hai, l-o pus în capu męsî colo, alăture-aproape de domnitoŕ, l-o pus în capu męsî, o-nśeput a să jalui.

— Da tu d'e un'e ieşti? — întreabă domnitoriu.

El zîśe: — Şî ieu am venit aiśea să videm, la cumatrii, ca fieşticare sătean! Din plînjerile oaminilor cun tot să plînjea ii că — aşea cun v-an spus mai nainte — iacă zîśe:

— Băi oamen'i bun'i, śe să vă fac? — iera domnitoriu blajîn — dac-aş gasî ieu pe śineva să va deaie pierderile dumneavoastră, să va deaie: vii, izlaz, l-aş ierta de ori śe ar fi facut iel, oriśe oţîie, oriśe bandiţîie...

Atunśea-nkină pahar dulśe cu domnitoriu:

— Ei, să trăieş, mariia-ta! Ieu s-aśela pot să dau śin-sute de mioare tăte oak'eşe de cîte-on ok'i, şi-o sută de gioncane, tăte.

— Apăi śin'e ieşti dumneata?

Śe: — Ieu ma numesc Dornea! Ieu am fost şi-am pradat din Ţara Ungurească, cînd ai avut bataie cu ungurii. Ieu an luat prăzi de-acolo şî n-am mai trecut cu iale, am umblat comis la y'ite, la cîte-am luat predz, am stat pîm pădurile-astea pe la Dorna...

Eah! Domnitoriu şi-aduśe cuvîntu că l-iartă de oriśe-o făcut, oriśe bandiţîie.

— Śe:

— Bine! Atunji dă şi iacă ieu ţ-oi da moşîile śęle a tale să hiie!

— Bine, mariia-ta, ţ-mulţămesc!

O dat mîna cu oamenii de la cumatriie — iera şi Rareşiţa-acolo, iera ibovnicu lui Ştefan voivod. O dat mîna cu toţi, zîśe:

— Iactă să şti că-z dau uric a tale s-fiie pamînturile-ăstea!

Bine-o mulţamit śela, o zîs şî bodaprosti, cum iera pe timpuri, şî vine-nnapoi şî vine cu oameni de-acolo şi dă y'itele aşę cum s-o ţînut d'e vorbă. Cîn o da y'itele oamenilor iară o fost foarte mulţămiţi, iel s-o dus on scaun la Suśeava, aşę cum i-o fost vorba cu domnitoriu să-i dęie uric, să-i dęie locurile-astea lui. S-o dus şi i-o dat domnitoriu, o ţînut socot'eală.

După aśęie o venit în Cîmpulung, iel o făcut acolo — că iera un fel de vorniśiie — o făcut întăritură și-acolo, și-o venit aiśea, şî o dat drumu la tăți aśeia care-i avę sub stăpînirea lui — avea o sută de oameni — şî care cum i-o fost porecla, aşę i-o ramas şî nume satului, cum ięra pe vremuri. Şi s-o aşazat tăţi pe-aiśea şi-o trecut aşę cu bine, da iei iera şî cam izgoniţi din diferite revoluţîi, din diferite războaie, s-aşazasă pe-aiśea pim pădurile-astea, da o ramas, · şi iei o facut toate śeale.

După aśeie s-o manat aşę, o trăit oamenii cu turme de y'ite, cu... — iera o familii mare în Vatra Dornii, le zîśę Biśiliśi — şi iera unu la noi în Şaru Dornei, îi zîśę Śercăoi. Şî Śercăoiu śela o luat o fată de-a Biśiliśilor, că n-avea feśori, ca să aibă parte barbat'ească, s-o perdut samînţa lor.

După aśeie-o rămas uricu la·Śercăoi, n-o avut cui îl da aśeia că rămăsească la Diţili, şî de la Biśiliśi śi-o rămas la Śercăoi. Śercăoi śela — un ie astăz bisęrica din Şaru Dornii, iel o avut treizăś de fălśii de loc cu casa lui.

Şî o fost o primavară rę, uo bejăniie, foamet'e de fîn! Iel s-o dus cu y'itele — c-avę y'ite multe, avea la śin-şasă sute de oi, şi fo sută de y'ite mari — s-o dus cu y'itele la ţară, s-o dus la Ieş, la Ieş s-o dus pe apa Bahluiului — pe-acolea-iera can codri şi iera cam locurile balporǫse-aşę, ięra bine de pascut oile iarna.

Ei, după aśęie, vine de la scaunu ţării acolo nişte boięri:

— Măi omule, de une ieşti tu cu y'itele-astea?

— De la munţi, dîn colo — amu-i zîśę Dorna!

— Da cum paşti tu pe-aiśea, cum?

— N-aven fîn acolo la deal, am venit pe-aiśea, de, de.

— Da cu śe drept, cu śi drepturi aveţi voi pe locurile-aśelea pe-acolo?

— Śi s-avem? Avem act, uric de la domnitori, de la Ştefan śel Mare!

— Da un'e v-i uricu-aśela?

Śe: — Ie-acasă, c-aśela nu-l purtăm cu noi — zîśe — în ladă-acasă.

— Măi omule, tu vină la anu viitoŕ și nu-ț lă nimică pentru y'ite, șî dacă vii șî ne-aduś actu-aśela noauă, să ști că todeauna vi în tet anu, cu y'itele gratuite, une vrei tu să te duś !

— Bine !

Vine uomu-acas — s-o desprimavărat, vine cu y'itele-acasă; dupa śe-o venit cu y'itele-acasă, pe-ormă iară s-o dus, s-o ținu de vorbă.

Să duśe iară — iel avea pamîntu șî di śęia parte de graniță, amu nu mai avea cu śe-și țîn'ea y'itele tăte. S-o dus să stei de vorbă cu boiarii. Cîn colo, să duśe, să țîne la Iași, vine, iacă vine boierii, da l-o kiemat iel, l-o-ntrebat pe boieri:

— Da cum te kieamă pe dumn'eata? — o loat șî uricu-n sîn.

Śe: — Ieu îs Balș !

— Și śe faš?

Zîśe: — Ieu îs vestiernicu țării șî ieu cun vrei dumneata — zîśe — numa să-m dai actu-aśela śe-l-ai de-acolo ca să-l prifac! — Da iei îș puseasă-n minte să puie mîna pe moșiile-astea, cum era rămase dincoaśe de hraniță.—Bun !

— Da — zîśe — mn'i-l daț înapoi !

— Țî-l dăăm, cum nu?

Scoate moșneagu actu din sîn șî-l dă la boieŕ, boięriu pleacă, să duśe da... tă de-au zîs că:

— Une vrei, du-te cu oile. Du-te pe la Hîrlău, du-te pe la... une vrei, pașunează oile, nu te opręște niminea !

Cîn colo, vine primavara uomu cu oile-acasă, cîn colo, să viie-acasă, iacătă vorbă că-i scoate pe uameni de-aiśea, din părțîle astea. Oamenii:

— Cum? C-avem act, c-avemn uric, c-avem, cum să ieșîm noi de-aiśea?... i-cărnită-i suśită, dă-ncoaśe, dă-ncolo, nu să dau oamenii ieșî. Nu s-o dat ieșîț, da iel s-o dus înnapoi pi ğios în patru dzile, la scaunu țării, s-o dus șî śe:

— M daț actu !

— Śe act, omule? Śe? Un'e? Śe act?

Iel de scîrbă o venit înnapoi, şî o dat pamîntu biserişii şi-o facu biserica un'e-i astăzi în Şaru Dornii; şî pămîntu az îi, cu-aśela act îi. Şî oamenii-au rămas aşę.

Boięrii nu i-o lăsat în paśe pe oameni. Că:

— Să iasă, şi să iasă, cu śe drepturi stapînesc iei locurile-aiśea?

Dă-ncoaśe, dă-ncolo, oamenii n-o vrut, o ven'it de vo cît'eva ori arnăuţ de la Ieş, n-o vrut oamenii de frica lor:

— Hai să trimętem o śeată de tătari!

Trimeţ o śeată de tătari, de-acolo de la Ieş, da ięra unu la Broşteni, îi zîśę Tată lu Andrei Lungośe, nu ştiu cum îl kiema, e, iel venę-n ğiumata de śeas din Broşt'eni în Dorna; venea de-a-dreptu peste dealuri, pe la Grui.

Cîn o venit tatarii la Broşteni să-i scoată pe oameni de-aiśea...:

«Cu śe drepturi stapînesc iei aiśea?» iacătă iel o pleca moşneagu-nnainte, śi-o venit pi ğios şî le-o spus la eştia din Dorna:

— Măi, pregătiţî-vă că vin tătarii! Să vă scǫtă de-aiśe.

Şî s-o pregătit care cu śe-o avut: cu puşti cu cręmene altu cu topoară, altu cu coasă, altu... Şi-o venit şî s-o sfatuit ii şi-o tăiat bradzî aşea în, pe din doauă ca cînd ori veni — şi-o kitit bolohani — ca cîn or veni pi dealurile-astea să-i să — avea un sîngur drum, iera pe la Grui, atunś nu ięra drumuri ca cum az — îi pe la Grui, şî venea pe-aiśea pe dealu Ortoii şî coborea iśea-n Ortoaie, şî aiśea ięra vatra satului, cum ięra satu śela.

Iacătă le-o ieşît unu Biğin o fost, unu Tăoanu, o fost de pe Neagra vo cîţva oameni, o mai fost neşte popk'i, o fost unu Ianoviśi Ţarigradeanu — iel îi zîśę Ianoviśi, da Ţaregrad'eanu i-o zîs, că iel s-o dus cu bani la Costantinopol de-o platit locurile-astea.

Şi-o venit şî cîn o ağiuns la on deal — îi zîśe Spaima, de-atunś îi ziśe Spaima, aiśea ieste la Corhane-i spune — cîn o ağiuns hanu — o venit cu vo doaozăś de tătari şi-o ağiuns, o scos plosca din traistă śi, zîśe:

— De-amu pînă n-oi bea dintr-o tivă de dornean, nu ma duc înnapoi de-aiśea !

Da cînd — iel s-o dat jos de pe cal, că ii mînca pe cai și bea pe cai, n-avea voie să deaie jos, iera datina lor așea — cînd o scos colo plosca să toarne-n pahar să-nkine colo, că a să-i bată pe dorneni, numa Biğiu i-o tras de-acolo de di la deal dintr-o... i-o tras și-o cazut ğios hanu, oamenii — cum ieąra śieąlalți pe ğios tătari, o năruit bradzî peste dînșii, și-o pk'icat bradzî peste dînșî-acolo le-o fost moartea. Unii — i-amu i-a lu Petea Sofroniia, acolo o fost unu Biğiu, unu batrîn, Ğeorğe Biğiu — ei după aśeąia haide, o loat pe popk'i:

— Numaidecît să veniți — i-o dat on fel' de legat — numai cu śe drept să stapînesc oameni-aiśea !

Și s-o dus popk'ii la Ieș, pe ğios — îmbla-n patru dzîl'e — șî iera turśii stapîni pe timpuŕle-aśelea, șî o rămas de la turś, dacă oameni nu să dau de-aiśea să cumpere pamîntu de la Balș. Și s-o-nvoit așea să-l cumpere. O fost îm plată opspreząśe mi de galbini, o fost tete Dornele-astea, s-o-nvoit așea. Și-o venit înnapoi popk'ii care-o fost delegați cu cîțva oameni de la Neagra Șarului, șî, hai să strîngă ban'i de la oameni, da bani d'e un'e să strîngă ? O facut tot cu turśii contrate dornęnii teți, cu Neagra Șarului, cu Paltenișu cu tăt, să cumpere padurile șî cu banii di la paduri să plătească lui Balș, să-i platească lu Costică Balș, să-i platească moșiia. Șî o trimăs Balș d'e la Ieș pe-on jacut — c-așea să kiema aśei śe-ncasa bani: jacut să kiema, șî aśei śe ira loa banii țării șî — să strîngă banii... Și-o fost on grec. Și-o strîns bani. Și s-o dus cu banii la naiba, în Greśia, no măi s-o dus să platească la... A doile-o trimăs altă armată de śernăuți. O trimăs să scoată pe oameni de-aiś, oamenii n-o vrut să iasă, iar o ieșit cu topoară, nu s-o dat, s-o dus pe ğios, i-o legat cu funile, s-o dus la Ieș — iera atunś domnitoŕ Sturza, mai tîrzîu. Și:

— Oameni buni cum o?... O spus iel istorîia lui Sturza, domnitoriului, amu ağiunseașe la scaunu țării — șî s-o-nvoit șî le-o dat șî Sturdza śeva bani, șî a doilea să facă contra de turśe... și-o plătit a doilea pamîntu — să numește la noi

rascumparare. Şî Sturdza o dat act la dornęni să fiie buni stăpîni, să nu-i mai năcăjască nimeni în veață-așa o ramas pînă-n zîlele noastre astădz; asta-i pi scurt.

Inf. Sidor Hăgătiș; Cozănești—V. Dornei; *culeg.* C. P. la Cozănești, 6.XII.1951; *transc.:* Al. A.; A.I.F., i. 14467 (mg 81).

Ştefan cel Mare — alături de Al. I. Cuza — se oglindeşte în cele mai numeroase legende cu caracter istoric şi toponimic. Se arată în acestea că o mulţime de alte sate ar fi fost întemeiate prin contribuţia marelui voievod: Avrămeşti, Mărişeşti, Cristeni, Rădeni, Bibireşti, Bîrseşti, Branişte, Broşteni, Brusturi, Bulbuceni, Cavadineşti, Găneşti, Comăneşti, Prodăneşti, Căputeşti, Conţeşti, Deleni, Dobrovăţ, Ciuru, Leţcani, Oşeşti, Pihnea Veche, Dărmăneşti, Dragomireşti, Vinderei, Ipoteşti, Ţepu, Negriţeşti, Spineşti, Budeşti, Păuleşti, Nistoreşti, Bîrseşti, Spulber, Perchiu, Păişeni, Stroieşti, Vîltoeşti, Vultureni, Tăvădăreşti.

CU PINTEA

Așă o fost o bătrînă — moașă-mea mn'i-o spus că o rămas — o fost o babă ọrecînd și baba ačęię — prunčii ii o fo moș ș-o mai fos două rînduri de bătrîni, ș-apoi o fos tatăsău ș-ačeię trăię, și d'i pe trupu ii, pięlea erea coborîtă fodră așă-ndoită pînă la ğerunk'i. N-o purta hain'e pe ię!

Și cînd o adus-o pe mama ii de mn'ireasă atunčeni în casă, pe-ačęie n-o fo cunoscînd-o, o fo șădzînd, n-o șt'iut c-o are și pe bătrîna ačęię. Și-atunčeni o ieșît și ię-m pragu [1]) čiielaltă casă mn'ică,și s-o uitat. Atunče mińeasa o și căzut ğios d'e spaimă cîn o văzut pe babă, ačęia, așă o fo de mn'inune!...

Și ačęię baba, car'e l-o cunoscut pe Pintę, pe timpuŕleale, cîn o fos Pintea Viteazu, o spus că-ačę l-o cunoscut.

Cîn Pintea o fost ọrecînva purcar' acolo la, pe holte, și pădzię porčii, și la viile — unde-s acuma viile Orașu Nou, acolo unde să k'iamă romînește Dealu Mare, așă să dzîče-acuma, așă s-o dzîs atunči, pe timpuŕ, c-o fost a nost [2]), a Răcșî acol — atunčeni o fost o babă car'e-o știut multe meșterii [3]) de-alę. Pintru če i-o tă grijît o scrọfă și i-o dus acasă, o spus c-o fost on fečor tar'e voinicu.

O spus:

— Io, măi, așă t'e-oi meșteri pe tine, că în tine n'i-mn'ică n-ar'e să prindă!

Ș-apoi l-o meșterit: că nime să nu-l pọtă niś să-l puște, nij nimică, numai cu grîu de primăvară, da pi supsuuara stîngă!...

[1]) Pov. arată spre ușă, cu dreapta. [2]) Pov. arată spre el, cu dreapta. [3]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Ș-apoi aşę că iel o avut pe dealuri, aiče d'i la Racșă şî pi la Baia Mańe, patruzăj de fečiori care i-o ţînut, şî iel o fost comîndantu lor.

Așę c-o avut, cîn o fost odată statu on război, împăratu, cum o fos pe ale vremi, s-o zîs. Ș-apoi iel atunčia o pl'ecat și iel la război cu, cu fečorii lui.

Șî iei, cîn s-o adus — atunče nu să bătę, numai din lănči şî din sabii, din săcuri, car'e cum o putut, așă o fos războiele. Iel, cu-a lui fečori, numa s-o uita čęle uoste tătă trupa [4]) o bătut čęialalţ.

Și-apăi împăratu — tăţ o fos voin'iči îm faţă, dară put'ere cum o avu Pint'ea, n-o avut niči unu! O spus că iel: vrę să-l vadă pe Pintea Viteazu. Să-i deie lui on cančeu de apă, pe placu!

Atunčeni iel o mînat p'e unu fečor dintre-a lui, i-o dus. Nu i l-o, nu i-o plăcut! O mîna pe altu, nu i-o plăcut. O mîna pe altu; așę că pînă če i-o mînat pe toţ, pe čei patruzăči. Acuma zîče:

— Îm vină şîriu.

Atunčenĭ iel cum să-i ducă? O luọt o pk'iatră de mọră, şî o pus pe palmă [5]), ş-o pus cančeu pe pk'iatră. Șî s-o dus şî i-o dat apă!

Atunčeni împăratu o luọt cančeu, şî-o băut.

— Pintru-ačęie an vrut sâ te văd, că tu iești Pintę?

— Ieu! — dzîče.

— Ca să te cunos — dzîče — şî-z dau, dip če m-ai ağiutat la războiu-aiesta če vi čęŕe!

— Ieu ačęię-ţ čęi — dzîče —: ca să-m dai mn'ie munţî să locuiesc pi ii, şî nime să nu mă băntăluească.

— Să şti, de astăz înăinte, sunt a tăi!

Șî i-o dat! Da iel coborię la orașă, mai tar'e la Baia-Mare. Așę că boierii d'i la Baie-Mar'e, tă nu iera liniştiţ că l'e lua bani, dučę la iei unde-avę bănči. Boierii ş-au făcut, s-au înţăl'es, cu soţîię lui — adică nu iera soţîie, că iera ca o curvă, așă o ţînę: ne, necăsătoriţ.

[4]) Pov. subliniază, cu dreapta. [5]) Pov. duce palma dreaptă înainte.

Că o-a lua iel, čela boięŕ, numai să-i, să-i spuie cum îi put'ęrea Pintii. Şî un'e-i? şî cum îi stă lui mǫrtea?

Iel de putęre spune că, aşę cum i-o dat Dumn'edzău, da mǫrtę lui, pi supsuǫra stîngă! Pe nicări nu pǫte să-l puşt'e, şî niś pe-acolo, numai cu grîu de primăvară!

Aşę că boięrii, cîn Pintea merğę, s-o duz la Baie, o pus pazniči, să vadă cîn vină. S-o suit p'e-on zîdu-nainte, ca iera înaintea unuię pod, care vină-acolo peste-o apă. Şi-au luǫt čeva podęle la pod, ş-atunčeni, s-au suit acolo, altu-o aruncat cu mînurl'e, altu o prins o pk'işę näintea lui. Atunčeni, Pintea o rădicat mîna că če-j bat ğiocu? Daru, ş-atunčeni čel di su puod, iute l-o puşcat pe supsuara stîngă!

Ş-atunčę Pintę au luat toporu, ş-au da cu iel înt-o, în čeva pk'iatră, acolo-m Baie, şî au murit!

După on timp după če-au murit iel, lăcaşuŕle lui iera-m pămînt în hot, fǫrte adînc, care şî astăz să găseşte în Conja. Care k'iar şî io aięste povestesc, am fost: peste triizăči d'e, d'e meităre d'e-afund, am fost în gaura lui! Şî nu-i rînd d'e băgat mai afund!

Atunčeni, au povestit čineva că o rămas čeva bani mulţ acolo d'e iel, d'e Pinte. Aşę că la un timp, n'ime nu s-o găsît, numai baba-ačęie caŕe o fost aşă voin'ică, caŕe o spus despre iel. Ię o fos tînără pe ale vremi. Ię s-o găsît, şî s-o dus acolo — ačęię caŕe n-o purta hain'e pe trup, acum la bătrîneţă, numa aşę d'in pk'ięl'e.

S-o dus şî s-o băgat acolo. Acolo če vădzură? Om moş bătrîn, şădę la o masă, şî cu o pipă, şî fuma.

Ş-acolo iera tri căz d'e ban'i: una iera de aur, şî una de arğint, şî una de-aramă.

Ş-atunčeni să uita la moş, moşu nu dzîsără n'imn'ică!

Îi luară, adunără o zadiie, cît putę ię să ducă! Da dzîče:

— Duj, dragu bătrînului?

— Ducu!

— Numa să şti să-i folosăşti!

Acuma ię cum îi uomu,... ca gospodariu, să gîndę la avęŕe, la bogăţîie, să şî gîndęşte că cum ş-a faĉe bogăţîie? Acuma că-aŕe atîţa ban'i!

Apăi dacă nu-i, nu i-o ştiut să-i, să-i conducă, atunĉeni o trecut on timp. O prin a lua avęre cu ii. O tŕecut on timp, vęde că vină om berbeĉe, nęptę, marţ sara, la ię la feŕeastă şî strîgă:

— Dormi, nevastă? — Numai ię iera acasă în timp.

— Ba nu duorm!

— Adă ban'ii, cîţi i-ai dus, înapoi, că d'e nu, nu-i bine de tine! De n-aduşi banii, să mn'i-aduĉi tri prunĉi care-s feĉiori caŕe-z născuz d'in dzua d'e Ŝtaulile Florii! Pe-aĉeię, să mn'i-i aduĉi! Ş-atunĉeni ĉęle tri căz d'e ban'i tęte sunt a tal'e!

Atunĉeni, ş-apîi te gîndęşte!

Acuma, ię să gîndęşte:

« K'iar soru-sa i-avę prunĉii aĉei ».

Să gînd'ęşte, umblă, p'i la pŕeuoţ, p'i la mai învăţaţ, ĉe să dzîcă? Şî-ntreabă de ęmeni: da-uor prunĉii aĉei pe tri căz de bani? Fieştecare capătă cîte-o cadă d'e ban'i!

O ieşît d'in hotărîrl'e d'e ęmen'i, că să nu-i dęi!

Acuma, pe cîn o fost la o săptămînă, o g'init iară berbęĉęle.

Acuma, spusără:

— Aduj banii, sau nu-i ăduĉi?

— I-aducu!...

Aşă că-n ĉęię dzî, luară ban'ii toţ şî care iera strîcat, o i-o k'eltuit[6]), îi poltăluięşt'e, să fie atîţa, şî de-aĉelaş fęl', şî să duĉe cu i.

Moşu şăd'ę la masă pe cîn sosęşt'e-acolò, şęd'e la masă, şî-i pusără-acolo.

— Nę! Aşă-i — iĉe — ĉe ţ-an spus că nu i-i şti folosî?

— Mn'i-ai spus. D-apîi cum să-i h'iu folosît?

Zîĉe: — Dip ĉe — dzîĉe — n-ai da la ęmin săraĉi. Dip ĉe n-ai plătit — dzîĉe — slujbe la beserică? Aşę că ğiumătate

[6]) Pov. subliniază, cu dreapta.

banii, tăt pe ğiumate o trăbui să-i dai la sărači, șî să h'i plătită, șî cu čeialalț te-ai putu folosî !

— Acuma — iče — îm duc dară — dzîče — că așă oi fače !

— E, acuma t'e du [7]) pînâ če puoz — dzîče ! — Da ieu să te-nvăz? — dzîče. — Dip če n-ai știut atunč?

Așă-n spusără bătrîna că orecîndu-n, îm pimńița čea a Pintii, care iera, iera o ușă de fieru; șî lîngă ușa ačęia iera o fîntînă care tă purta ię apă cînd iera tînără acolo, șî c-al, al lor o fost pămîntu acolo [8]), adică dealu pingă pimniță. Șî d'i la fîntînă încolo, iera o ușă de fier. După če-ai deșk'is ușa ačęię, ięra alt, să-mpărțîię, șî iera altele tri uș de fier.

Șî ieu am ağiuns, can în triză șî doi. Vinę o om pi la mine că nu ști io de pimița Pintii, că iel vrę să între acolo? S-onteresa șî nime nu-i știę să-i spuie. Ieu, după cum o povestit, ș-am fos mn'ic, șî cum mn'i-o spus bătrîna, an știut că în če locu: că iera dîrmá pămîntu.

Șî m-an dus acolo, cu ačęi doi ọmeni, ș-am munčit acolo dọu dzîle drept în ğios, șî-am n'imerit k'iar acolo unde-o fost alea tri uș.

Șî d'e la alea tri uș, ni-am bagat pe una, cam vo... triizăj de meitîre pînă la patruzăči. Iera fọrte mare întunečime șî n-am avut becuri, că nu, noi n-am avut, iera-nt-alte părț, da n-am avut noi... Cu nęște fọnță de-alę care umblă îm băi. Ș-apoi iera dîrmată, d'e-acọle-ncolo, șî n-am putut să ne băgăm. Am băgat o rudă de vo... dzęče meităre încă, ș-am mai vădzu că ięste. Șî iera frundză de fag, acolo în ię.

Șî ne mai spusără, pe cum cunọștem șî noi, iera o piatră mare cam de vo, aprọpe de tri meităre d'e lungă, șî d'e dọuă șî čeva d'e lată, ačę iera scris pe ię iera-nsămnat, log'it toporu Pintii șî scris acolo, șî făcut'e scară, șî multe sămńe-acolo. Șî spusără ọmeni mulț că încă bătrîn'ii, o-ntors čineva, o vru să rădič că-i scris acolo pe, pe čęię parte că ačea o

7) Pov. subliniază, cu dreapta. 8) Pov. subliniază, cu dreapta.

fos pi dincolo. Că « čine m-a-ntǫrče i-a îmbla bine ! » Şî čine-uo-ntors, o fos scris pe dincolo: « Mulţămescu ! că m-aţ întors, că m-am urît pe de-ačęię parte ! »

Ş-o terminat !

Inf. Sabo Vasile; Racşa, rn. Oaş; *culeg.* O. B.—Al. A., la 31.V.1953; *transc:* Al. A.; *durata:* 12′10″; A.I.F., i. 14142.

Povestea o ştie « d′e la o mătuşă, d′e 77—78 d′e an′i o fost; io ieram băiat mn′ic d′e vo 6—7 an′i ».

Se cunosc despre Pintea Viteazu 26 variante din Transilvania — mai ales din nordul ei — şi din Moldova nordică în care se relatează unele întîmplări din viaţa lui — şi unele denumiri toponimice legate de activitatea lui haiducească — mai cu seamă sfîrşitul său tragic. Unele legende arată că invulnerabilitatea — cu restricţia cunoscută — i-a fost dată de sf. Ilie, sau de diavol, numai o variantă din Zărand precizează că l-ar fi fermecat la naştere o babă să poată fi vulnerabil numai prin grumaz (mărul lui Adam). În alte 2 variante din Ţara Oaşului se menţionează că Pintea l-ar fi ajutat pe împărat la război — de aceea i-ar fi îngrijit mormîntul. O variantă maramureşeană precizează că el şi-ar fi ascuns comorile sub masivul Gutîi. În genere, variantele — ca şi balada lui — arată că l-ar fi trădat ortacii lui, pe cînd 7 variante (din nordul Moldovei şi al Transilvaniei) precizează că ibovnica ar fi fost trădătoarea secretului vulnerabilităţii. Motivul cu uciderea lui pe pod în urma provocărilor înscenate nu apare în variantele citate.

LEGENDA SATULUI MERIA

Hm ! Hm ! Api uor fost şapt'e huoţ la un luoc. Ş-atunś, iei or, fiecar'e huoţ o-avut on magar'; şî pă magar' o-avut fiecar'e doi burduş cu ban'i. Ş-atunśea cîn or ven'it — iei zua or fos durmin, şî noapt'ea o fos furîn d'i pa comun'i, d'i pa sat'e: pieptar'e, laibere, cojǫśe, śizme, bocǫnś, palării, cum spun'em noi, fel d'e fel d'e lucruri ş-or strîns ca să aibă śe vind'e şî să aibă śe purta şi iei.

Ş-aşa, s-o-nśeput rasboi — spun'eau atunśa potśire, nu spunea răsboi, potśire; ş-atunśa, poliţia n-o fos k'emîn-o poliţie, o fos k'emîn-o haiduś... haiduś, plǫięş. Şi iei, vazîn că s-apropii d'i dînşî, ş-or făcut socot'eala că să părăsască d'e-acolo d'i la vîrfu-ăla [1]), locu-ăla aco să-l părăsască, să caut'e altu mai adepostit, să nu-i găsască n'ime, să nu-i găsască potśira aea. Ş-aşa, s-or dus, împreună cu magarii eia cu ban'ii ş-cu oalile care-or avut iei, pînă la peşt'eria la Piscu — spun'e Cl'eanţu lu Mihai, aşę-i spun'e.

Acoló, gasîn peşt'er'e-aia mar'e pintru şapt'i persoan'e, şî pintru marfa care-or avut-o iei, s-or aşăzat acol. Ş-acoló, o fost om străjęr' crescut d'i la pămînt [2]) d'irept pă lăngă peatră în sus, pînă în vîrfu pietrii. Ş-atunśa, uş-aea — uşa la peşt'er'e — n-o fost lîngă pămînt, o fos la miljocu pietrii peşt'ire-aia. Atunś, iei s-or gîn'it cum să facă ca să poată intra îm peşt'er'e? Iei s-or pus, or tăiat aşă cu sacur'ea [3]) şî d'esupra, şî d'id'isupt, ş-o făcut urmă în străjęr; ş-acolo în urm-aea, or batut un fel' d'e, d'e l'emn, ca să să-ş facă locuinţa-aco. Atunśa, prinzînd feliu ăla d'i cui, s-or suit

[1]) Pov. arată înainte spre sud — cu arătătorul drept. [2]) Pov. schiţează creşterea cu arătătorul drept. [3]) Pov. arată un loc precis, cu arătătorul drept.

pîn-acolo la peșt'er'e, ș-acolo or intrat în peșt'ere. Ș-atunśa, un'i di źos or fos dîn la ei d'i sus [4]) marfa care-or avut-o, ca s-o clăd'ească în peșt'er'ę: butoaie goale, burduși eia cu ban'i, caldări d'e-aramă, oal'e d'-estia — cum spun'em noi — cu două toart'e d'e pamînt. Ș-acolo în butoaie ș-în căldări ș-în oal'e, or băgat ban'i [5]) — aur ș-arjint o fost atunśa pă timpuri ban'ii. Și atunśa s-or așăzat, s-or apucat măi d'e-part'e iar pă sat'e. Și, văzîn că vin'e pot'ir'ea mai îndarăptu lor iară, cum să facă iei, ca s-astupe-acolo, să nu cunoască n'ime peșt'er'e-aea un'e-o fost iei lacuiț.

Atunś, s-or pus ș-or dat, un'ii pămînt, un'ii mușk'i și-un'ii piatră, ș-or clędźit, or astupat gaur-aea [6]) aco în ușa peșt'erii. Ș-atunśea, s-or coborît źos, ș-or tăiat străjęriu d'-ingă pămînt, l-or doborît în vatră. Ș-atunś, iei or parasît peșt'er'ea d'e-aco. Ș-aco la mn'iljocu peșt'erii, la mn'iljocu ușî, zîśe c-or bătut on cui de fier, da mare cuiu — ca cumu-i unu d'-eșt'ea, ca la car — ca să cunǫscă, în cazu [7]) că s-o mai put'ę întoarśe — nu i-o n'imiśi razboiu — ca să șt'ie în śe d'irecție o fos ușa la peșt'eŕe, ca iei să-ș poată loa śe or avut iei aco iar înapoi.

Ș-așa n-or mai putut să mai vină înapoi. Și s-or parasît, s-or stîns, ș-așă. Ș-o rămas unu, a șapt'ilea o rămas. Și ala-o orbit pă urmă. Ș-atunś iel s-ar fi dus pî la tîrguri, șt'i, pî la tîrguri mari; și s-o puz la capetu podului, ca să-l mn'iluiască uomen'i [8]) cu ban'i. Ș-atunś o spus — unu o prins a spun'e la uamen'i, că s-ascult'e uamen'ii cari-o fi d'i la Meria și d'i la Luncă, că un'i-or lacuit iei, și śe-or lăsat iei d'e un'e-o părăsît. Și śin'e-o zgod'i acoló, ș-o sparje-acolo [9]), peșt'ere-aea un'i-or fost iei, comun'il'ea vor fi bun'e pă veś, cu aur ș-arjint. Și cîn o întra pa ușa peșt'erii, să nu fie frică, că-i facut pa butoiul d'e cătă ușă [10]) îi făcut șęrpe d'e śeară, și șęrpele-ăla, cîn ved'e pă śin'eva, i făcut ca să umfle, să sufle,

[4]) Pov. arată în sus, cu mîna dreaptă. [5]) Pov. schițează vîrîrea, cu mîna dreaptă. [6]) Pov. schițează astuparea cu mîna dreaptă, cu palma întoarsă în sus. [7]) Pov. subliniază, cu arătătorul drept. [8]) Pov. subliniază, cu dreapta. [9]) Pov. arată în depărtare, cu capul. [10]) Pov. schițează un gest circular, cu arătătorul drept.

să facă frică la uom, ca să nu ia n'ime ban'ii eia d'e-acolo şî comoar-aia car'e-o fost acolo.

Ş-atunśa, iel, o rămas [11]) vorba aia d'efinitiv; şî bătrîn'ii or prins-o ş-or ţînut-o mint'e, şî n'e-or spus-o noaă. Şî-aşa noi d'e-acolo şt'im să put'em să spun'em. Apăi, c-o fi aşa, n-o fi, numa vorba aşa a rămas d'in vetśimea moşîlor: că śine-o zgod'i acolo peşt'eria să spargă, va găsî ban'i, pieptare, cojoaśe, śizme, bocǫnś, fel d'i fel d'i îmbrăcămint, şî ban'ii. Ş-aşa vez, străjeriu ăla ş-acuma să cunoaşt'e puţîn la pămînt [12]), un'e-o fost iel crescut lîngă piatră.

Gata-i.

Povestită de Lupulescu Avram, zis « Crîznicu », 55 ani, stînjenar şi agricultor, ştie citi şi scrie, cît a învăţat în armată. Nu are repertoriu de poveşti.

culeg. O. B.— T. B. în 5 iunie 1952; *transc.* T. B.; *durata:* 7'; A.I.F.i. 11.388 (mg. 97 a).

Legenda o ştie « d'i la moşu şî d'i la tata ».
Crezi că aşa o fost? « Io aşa cred, după spusa bătrînilor c-aşa o fost ».

Legendele despre pretinse comori ascunse sînt numeroase. Ele sînt atribuite unor personaje istorice: Darie, Decebal, Constantin, împăratul Ţîţînă, apoi Negru-vodă, voevodul Bella sau unor haiduci, hoţi, călugări, fugari etc. Aceste comori ar fi păzite de diavoli, uriaşi, zîne, vultur, balaur, sau chiar de căpitănia hoţilor, etc. Aproape întotdeauna comorile sînt inaccesibile, cei ce se încumetă să le ia sau nu izbutesc din cauza dificultăţilor « tehnice », sau sfîrşesc tragic. În chip excepţional se pretinde că unii ar fi ajuns la ele şi s-ar fi îmbogăţit. V. şi varianta noastră despre comorile haiducului Pintea *(« Cu Pintea »)*. Într-o legendă din nordul Moldovei se arată că ar fi existat şi acolo un pom lîngă o peşteră pe care o mînă întinsă desenată arată locul comorii din peşteră.

[11]) Pov. subliniază, cu arătătorul drept. [12]) Pov. indică un loc precis, cu dreapta.

POVESTIRI

« PAȚÎMA MEA »

Apă ieu, în naşt'erea mẹ, cîn am născut, am născut înt-o iarnă foart'e grea. Cîn io am născut, tata mn'eu iera mort d'i patru lun'i. Ieram micut'el, m-avẹm o soră care iera încă d'i doi an'i. Tata mn'eu s-o dus la cărbun'i, şî s-o dat ş-o căzut on cal pă iel ş-o murit în apă: atît-am auzît ieu d'i iel, alt'-ẹlea nu-am cunoscut. K'iar atunśe, trăieşt'e mama încă doisprăzăče an'i, şî moare şî iẹ. Şî mă iẹ aiśea — iera un pădurar, şofai i zîčẹm atunśea — şî mă iẹ la iel slugă.

Mă duc slugă, şi şed cîtva. Spun'e pădurariu, zîśe:

— Uit'e, mă ! Şez tu cu min'e, şî ieu t'e dau pă t'in'e la o şcoală, şî t'e duc cu min'e, să-mveț şî tu śéva.

— Ẹ, păi fac io aşă ! — zîc cătă iel.

Cîn plẹacă iel, nu-m măi plaśe. Io mă duśẹm, mic, mă duśẹm în suferinț, mă mîna după apă, zăpada mare: plînjẹm, după apă, pînă cîn ieşẹm năpoi.

« Apă — io zîc — numa slugă n-oi şed'e ! — mă gînd'i ieu. Mă duc, o fac alt'e norozî, da, asta, nu şăd slugă ! »

Mă du la iel înt-o sară:

— Domnu Keşoş !

— Śe ?

— Ieu numa slugă n-oi mai şed'ẹ !

Nu-mplin'isăm un an.

— Pă şez, mă, să-mplin'eşt'i anu !

— Ẹẹ, nu şẹd slugă !

— P-acu śe vrei tu, mă ?

— Mă duc şi ieu, alt crid'it să bẹu.

Plec d'i la iel, vin, vin acasă — ieram d'e unspreześe an'i. Auzîm îm Vadu Dobri că să porn'eşt'e, o porn'it o mină

— iera porn'ită d'i pi mai naint'e — aud că bagă copii acolo. Mă duc şi ieu. Mă duc, d'i unspreześe an'i, mă duc aclo să m-angăjęză şi pă min'e. Da mă şî-ngăjă. Mă duc, mă duc la G'elari, îm fac actele, întorc năpoi, mă bag la mină. Aclo iera un fîrnal, o topitură d'i piatră. Alejęm c-un čiocănuţ mic piatră, az, mîn'e, poimîn'e. N'imic, am lucrat înc-aclo pînă în optsprăzęśe. În uoptsprăześe — ad'ică a-m paispreześe — s-o porn'it bătălia, în patruspreče. S-o oprit cuptoarele, s-o oprit tăt. N'i-o dus la Iuj (?) pă tri lun'i, tă ţîn mint'e. M-am dus şî io, sărmanu d'i min'e. N'i-o dad năpoi, am ven'it la G'elari. Am lucrat vo cît'eva lun'i. Am venit la marmure şî m-am dus la-armată — ieram d'i şępt'espreześe an'i. Mă duc oblu-n Vena. În Vena śe-i? Io, mic, prost, ęęi, śin'e vorbeşt'e cu noi, noi? Numa n'emţăşt'e! Ei, caut să-mvăţăm şî noi. Învăţăm n'emţeşt'e, ca noi cătăn'ie! Da şęd'em numa vo şasă săptămîn'i la Vena, şi n'e-mbracă şî pă noi, să n'e-mbręśe, să n'e ducă la bătălie. Ei, mai dă şî mie — mă k'iamă la măgăzîn — îm dă hain'e, îm dă tăt-ęlea. Da ieu să le iau: cum să le iau? Le pusăi şi io înt-on ţălţ, şî le luai în cîrcă, şî le dusăi. Trebia să le pecătăm noapt'ea, tăt şî le luom în cîrcă şî dǫă sut'e śinzăč d'e pătroan'e — şî pîn la ac, dacă-i vorba, tăt'e hęlea. Aclo, zîc io:

— Stai, domnule serjent — ad'ică iara ţuţfilăr — stai, domnule ţuţfilăr, să mă duc — dă-m voie să mă duc — pună în piaţă, aičea la o boltă, să-m iau on sac.

— Či să faci tu cu sacu, mă?

— Pă io un'e să le leg astea tęt'e? Le bag înt-on sac şî le iau în cîrcă, dacă le-oi put'ea.

— Măăi! — Să pusă iel pă plîns — avę copii.

— Lasă, măi Săracule — zîče — că ţ-î le peketez ieu! Le legă tăt'e: una d'i-o lăture d'i rusac, una d'e aia — iera un rusac d'i pęle — pun mi le-ncărcă tăt'e. Ę, mă băgai io su iel: śe să poś arăd'ica! Răd'iči pă mama dracului! Arîd'ică iei sus.

— Mă, cu astea să mă duc io pun la batălie?

— Cu aşt'ea! — zîče.

— Io numa aşt'ea nu le-oi duče !

— Apăi musai, mă ! Tu nu şt'i śe-i cătăn'ia, num-ai vo patru săptămîn'i, śe-i d'e...

— Apă să am o sută d'e an'i, astea tă nu ţ-î le poś duśe !

Apă cîn porn'irăm, noapt'ea porn'im. Ia marşu, marş, în doăzăş şî doi, să plecăm la Italia. Nọ, luom, plecăm. Io śe să le poś duśe ! Avẹm şî ieu, da io mai zîčeam cătă iel — o d'e-aia, o mască în cap d'i ţălt.

— Apă — zîc — asta, cîn porn'es d'e-aič, o lapăd.

— Mă ! — iśe. — Să n-o lapez, mă ! Tu ai potcă.

— Nu !

Plecăm pă drum. Pîn la gară, o şî lapăd, n-o mai duc. Măi ţîp io o lopată, mai ţîp io on săpon'i, avẹm, ţîp tăt, śe-o păţî aia păţăsc ! Da nu le put'eam duśe. Mă duc. Aclo, n'e pun'em tăţ, n'e pecătă. D'imin'eaţa, cîn să fače zuă, n'i-s tăţ încărcaţ, şî plecăm.

Śe să fie ? Nu n'e duśe la Italia, că n'e duśe în Cărpaţ. Io t'inăr, mă ! Apăi n'e coboară d'i pă tren, ş-o ia cu noi pin n'işt'e muşuroaie, pin n'işt'e văi, pi n'i-t'e, noapt'ea ! Nu auzai on lainăt — cum zîśẹ atunś — o batărie năint'ea noastă, şî n'ẹ-auzẹ cîn d'in cîn, da nu tăd'euna, d'i su mandră. Şî noi n'e duśẹm, încă auzẹi to hodorong ! hodorong !: căd'ẹu. Io prind a lăpăda. Lapăd ş-o părẹ d'e păpuči — iera noi — ţîp aia. Lapăd şî aia nu trebi s-o las, da io, prost, ţîp tăt aclo, ş-o vẹd'e.

Cîn aźung să mă prezînt aclo, întru: iac-on uom, unu Poiană G'iorg'e, care az să trăieşt'e — put'em, dac-am fi, şed'em şî cu iel d'e poveşt'i. Cîn m-aud'e — aud tătî:

— Mă ! d'in śe judeţ ieş, mă ? — Ăla:

— D'in śe jud'eţ, d'in śe jud'eţ ?

Aud pă unu:

— Mă ! D'in jud'eţu Hun'edoara nu-i n'ime aič ? — da mereuaş, uşor, nu iera iertat să vorbeş tare.

Cîn, atunčia l-aud pă unu:

— Io-s d'in jud'eţu Hun'edoara. Mă, nu-i n'ime aičea ? Zîc:

— Ieu !

Vin'e omu:

— Un'e-i, mă, un'e-i? — mereu așa — un'e-i?

Apă ajunje aclo la noi.

— Mă ! Tu d'e un'e iești'i, mă, dacă iești'i d'in jud'ețu Hun'edoara?

Zîc:

— To nu, dacă ți spun, tă nu șt'i ! — zîc — d'in Poiana Răk'iţălii.

— Mă ! — zîśe. — Ieu-s d'in Poiana Răk'iţălii. Tu śin'e ieș, mă, d'in Poiana Răk'iţălii, dar a cui ieș?

— Mie-m zîc, io-s a Cuțulen'ii.

— Ęęę, tu ieș, măi Moise? Și tu ai ajuns aič, copil mic, și iești'i aič la bătălie?

— Și !

— Măi, śe să faśem cu t'in'e, mă, să t'e iau io cu min'e?

Iel șăzusă-aclo nǫă lun'i, și noi i șk'imbam.

— Păi — zîč — acuma io śe fac io, un'i să merg cu dumn'eta? Io-s aiś.

— Lasă, mă ! — iśe. — Șez tu aiś la cupaśiu ăsta, da să nu t'e mișt'i d'i aiś — iera noapt'e — ca să t'e poś io ved'ę.

Să duśe iel mai d'epart'e și găsășt'e pă a lor compan'ie — iera un strajămeșt'er, noi iară-avem unu, Băčioc — și vin'e — ș-îl găsășt'e — și vin'e la min'e cu iel.

— Uit'e, măi copile — zîśe — măi copile ! — cătă min'e. Ai tu śeva ban'i?

— Am ! — zîc. — Am vo douăzăș d'i coroan'e.

— Îmi dai mie numa tri — zîśe — ș-apă meri cu Poiană înăpoi ! Mă ! Numa — iśe — țîpi hain'ili d'i pă t'in'e tăt'e !

Adusă un săracu, un sărmanu ș-îl îmbrăcă nou, ș-îl lăsă în locu mn'eu, săracu ! Și mă-mbrăcă în hain'e ręle, măi tăt'e păduk'i — da io n-am șt'iut că-s păduk'i ! Da cîn, tu, mă-ncălzîi bin'e, prind'ęm la hǫlă d'i pă min'e, numa țîpam afară ! Ei, săracu d'e min'e. Mă ! mai bin'e d'e va șed'ę cu hain'ele ęlęa, zău dacă nu !

Plecai pă drum năpoi, noapt'ea şî ven'im pînă la altu-n-to vale. Ş-aco n'e pun'e, zîśe, să faśem d'imin'eaţa. Da n'e-ascund'em — ş-atunś ira iräplan'e pă sus. Pă pun'e la şirez cu paie, şî dă-t'e cu caii, şî păn s-o făcut nǫpt'e. Porn'im iară, şî ven'im pănă în oraş, pănă-nt-on oraş, Debin. Ş-aclo, n'e bagă aclo, şî n'e scaldă, şî n'e pun'e la rînd, n'e tund'e, şî tăt, n'e pun'e în rînd. Şi şed'em aclo tri săptămîn'i. După tri săptămîn'i, iei heia cari iera slabi, Săracu — că io nu ieram slab încă — iei să t'it'iră şî iei, şî hai să-i ducă iar la bătălie înăpoi, să să ducă cu iei la Italia. Atunśea vin'e on lainat la min'e — on sublocotinent, cum îi zîc, atunś lainăt i zîśę — şî vin'e. Da vin'e pi la tăţ. Zîśe:

— Uit'e, mă ! Care mereţ cu min'e?

Da iei nu cut'eza să meargă, pintru că-i lua la şturmbatalion, şî şt'ię, da ieu, mai prost, zîc, cîn ven'i la min'e:

— Mei cu min'e, mă?

— Merg !

Tăţ:

— Ei, bată-t'e Dumn'ezo, prostule, mă ! Tu, no-apăi t'e duśe la şturmbatalion şî t'e-omoară mediat !

— Nǫ — zîc — coa să mor io odată !

Luǫ bătrîn'i şî t'in'eri, bătrîn'i şî t'in'eri d'i tăt, numa-aia lua. S-adunară lîngă iel.

— Mă ! — iče — şt'i tu cart'e puţînă?

— Numa d'e-abę şt'iu.

— Nǫ, numa d'e-abę — iče. — Cum t'e k'iamă pă t'in'e, mă?

— Săracu Moise.

— Ei, Săracu ! Ai să-z pun'em ţiie povęara. Uit'e aiča: meri cu min'e.

Să dusă, tăt după iel mă dusăi. Nu să mai aleasă d'in compan'ie — ad'ică d'in bătălionu nost, drites batalion — numa şasă, atîta putu scoat'e. Atunśea întoarsă năpoi d'in nou îndărăpt ! Zîśe cătă min'e:

— Uit'e-aič: îţ iei d'e-aiśea care vrei, pună faś nǫzăči d'i uǫmen'i.

— A ! — zîc — io asta n-o fac !

— Ba-i iei !

— Bin′e.

— Numa miś ca t′in′e, şî bătrîn′i cu mustęţăle mari: numa d′-eia s-aleji.

Nǫ, mă duc. Mă duc cu iel. Iel năint′ea mę, io năpoia lui, şî pun′em mîna:

— Tu mei cu noi — numa zîče — ieş afară ! Vrei, nu vrei, tu mei cu noi, ieş afară !

Cîn gătarăm, numa unu m-avęm. Avęm unu d′i cătă, aič d′i cătă Poplaca, Vinţan Micol şî zîśę în floieră, o cu vrană, o fără vrană, zîčę numa pă fugă ! Îm plăśę d′e iel că zîśe.

Zîc :

— Uit′e, aič numa unu îm mai trăbă, da dacă-m dai pă unu care zîc ieu.

— Care vrei tu, ala ţ-îl ię.

Mă duc la Vinţan.

— Mei cu noi, mă?

— Merg !

Mearsă cu noi. N′e luă d′e-acoló şî n′e dusă năpoi. N′e dă năpoi, n′e-o dus la un batalion. La batalion, n′e-mbracă tăs n′egri.

— Mă ! O śe faśe cu noi?

— Pă-ameţala ! Ne duśe la dracu !

N′e dęd′e n′işt′e — iera băn′et′e-atunčea lat′e, d′i şturmbăn′et′e d′-ęlea-şî ne-mbracă, şî n′e sui pă tren, şî du-t′e ! Şî pusă — nu-avęm n′iś-on grădat cu noi — Vinţan, ăla micu — şt′ia fǫrt′e bin′e cart′e — îl pusă comăndant d′i şt rămport. Şî n′e luǫ în samă — io pîngă iel — şî n′e suim la tren, şî du-t′e ! Dǫuă zîle şî dǫă nopţ.

Cîn n′e pomen′im, n′e pun′em în Slăvon′i, în gran′iţă cu sîrbii — iera sîrbii gran′iţa vęk′e. Şî n′e pusă la post, îm post. Cîn aźunsărăm acoló la o gară, în Slăvon′ia, n′e-opreşt′e şî n′e pun′e. N′e pun′em noi jos tăţ — noi i comandam, io cu hăla, ieram ca mai mare virior — şî-i pun′em tăţ la rînd — nu şt′ięm śe să faśe — şî vin. Cîn, iacă vin: vin patruzăči

d'i ploton'eri — cum iera atunči — tăţ pluton'eri. Unu, comandant năint'ęa lor, şî iei după iel, în dǫă rînduri. Şi-i întǫrsă în faţa nǫstă tăţ. Nǫ, hăla unu — d'i cît fost iei la Beserica Albă — iera mai bătrîn pluton'ier, ala le comănda.

— Nǫ — cătă iei — pun'e, luaţ d'i la flanca d'ireaptă fiecare doi.

Ş-îj lua fiecare doi.

— Tu, doi!

Şî să dučę.

— Drum bun! Tu, doi! Drum bun!

Păn n'e gată. Cîn fu gatà:

— Tu rămîn'i cu min'e. Care măi vrę?

— Vinţan Micol!

— Nǫ, meri cu min'e? N'e mai trăbă unu.

— Ę, pă numa ie, lasă-i dracu!

N'e dăm şî n'e sui p-on tren mic, şî n'e-am dus pînă la un căntoń. Un'e n'e-am dus la un cănton? Ira pă grăn'iţă căbin'ęt'e făcut'e tăt la — pun'em, la vo, o mie d'i, la un kilometru — era făcut'e. Şî, dup-aia, la zęśe, ira un căbin'et mare, aclo, să ţîn'ę cănţălaria. Şî n'e dusă-acoló. Aclo, şezurăm, pună cînd să făcu... Auzîrăm, înt-o miercuri sara, să duc tăt'e posturile. Io cîn mă duc aclo, încă mai găsăsc un căprar', găsăsc om fruntaş, şî încă patru soldaţ. Aclo, n'e pun'em źos. Iel mă ia cu iel. Şî treśe, treśe-o vară, pună toamna. Toamn-auzîm, să mîņăm pă iei să să ducă îm pătrulă. Cîn să duc, pă, la pătrulă — să dučea la Dun'ere — śe să mai vină! Sara, mercuri sara. Şęd'e iel, şęd'e iel la proban — ş-acuma fac proban. Dă tăt făčę drumu, să vină pi la post, jindarii— iera cu pęn'e mari aič îm pălărie, ca la Ungaria. Şî nu măi vin sara. Zîče:

— Du-t'e, Săracule, şî vez.

— Un'i să mă duc?

— Ia du-t'e în drum, şî t'e uită pă şosă — iče — nu vin ăia, mă? D'i śe nu vin? Trăbă să fie o tîmplare.

Nu-i n'imic! Să duče la tălifon, dă pă tălifon la Dun'ere, că-i — aclo-i mînasă, pî la cantonu şasă — nu-s.

— Nǫ, mă — iče. — Prind'e: nu prind'e!
Dă: nu mai poat'e vorbi.
— Śe-i?
Strîgă la un boier' îm fața noastă, care lucra cu uamen'i la pustă pintru stat. Iśe:
— Măi, Antoan'e, mă!
— Śe?
— Ia dă tu pă tălifon d'e vez prind'e-a tău la Dun'ere — zîče — la cănton? Că nu mai vin soldațî mei — ad'ică cătanele mẹle, c-așa zîśea atunś — șî śe bai au?
Să duśe ăla.
— Mă! — iśe. — Nu prind'e n'ič a mieu: c-a mieu nu prind'e.
— Cum?
— Nu! Nu prind'e n'ič a mieu.
Atunči avẹ un geizăr d'-esta pă ștrec, aduśẹm tă d'i la boieriia aia, duśẹ grîu, śe făśẹ, cu ven'it — tăt d'i la popor — șî duśẹ la bătălie.
Zîče:
— Iẹ du-t'e la șofer' șî iẹ geizăru, șî pun'e-m văgon'et, șî să ducă cu Săracu pun-aclo, să vadă śe-i.
Cîn mă duc aclo — șî iel, ăla — mă duc ieu — iau io arma șî mă duc aclo cu ăla, șî mă sui în, ca să plec la Dunăre — ira vo śinzăś d'e kilometri. Acolo, cîn aźung aclo, cîn aźunğem, mă! o n'egură n'eagră d'i cătan'e! Șî pușcă în sus, fac minun'i.
— Mă, śe-i aiś?
Vin'e unu cătă min'e cari mă cunoșt'ẹ — mai ven'isă vara la conśed, tă d'in satu ăla d'in Slăvon'ia — șî vin'e la min'e.
— Śe-i cu t'in'e, mă? — zîče. — Acuma du-t'e-acasă — zîče — că bătaia s-o gătat!
— Cum?
— Așă! Nu mai ieste bătaie pă veci! Zîče. — O pușcat pă Tișa Pișta — zîče. — S-o-nk'eiat bătaia, tătă lumea să duče-acasă.

A noșt'i s-or dus, s-o suit pă văpor, s-o dus, n-o măi întors năpoi, le-o dat, cuferile, o lăsat, tăt n'e-o lăsat. Če să fačem? Tăt după geizăru ăla, tăt dă mereu, mereu, mereu, me geizăru pă... Iei pușca, ira bęț, tătă lumea, iera vo dǫǫ sut'e d'e uamen'i — că șî d'in deferint'e comun'i, numa d'in comuna aia, încă tăt comun'i: iera apă, pusă la rînd, pă străz, mai mult'e comun'i — șî să strînsăsă tăț. Ieu mă sui cu ăla mereu, da tăt mereu, ca să nu zîcă că nu n'e dučem pîn la iei. Dă ăla dup-on scapet șî dă ala drumu, șî să duc.

Cîn aźung acasă, n-am găsît ploton'eriu — ad'ică cum zîc, tizemeșt'er.

— Uit'e, mă! Iot'e, și — că nu mai iestă bătaie!

— Oare ruja?

Ira aia, ruja aiči, în cap, iera Carol bătrîn. Pusă slova lui Ferd'inant. Mă luară, da io tăt mă țîpam s-aźung s-o luom. Ira... Mere șî șoferiu — iera un copilandru așă — iče:

— Auz! Așă-i — iče. — Atîta lume vin'e năpoi!

— Mă! Cum vin'e năpoi! Mă, dă-o dracului! — zîśe. Zîśe — śe să faśem?

— Uit'e, nu-i minśună, nu-i n'imic!

Mă, ascultă iel, ies-afară. Strîgă pă boieru ăla pă domnu ăla. Iese șî iel în stradă, ači în drum, ș-ascultă. Aud pușcîn.

— Mă! — zîče. — D'irept are copilu, nu-i glumă! — zîśe.

Apă șt'eaptă. Așt'eaptă, așt'eptăm ači tăț. N'e duśem — avęm o slujn'ică aclo la postu cari ira, n'e faśe d'i śină. Mîncăm, șî zîc cătă iel:

— Uite-aiś: io mă duc șî ieu. Cum s-o dus ș-ęialalț, io mă gat să mă duc.

Iče:

— Mer și ieu, dacă-i vorba, da stai o țîră — zîče — șî čină.

Șezîn ači, iel să dusă la boier', io mă dusăi aclo, îm dęt'e slujn'ica mîncare, nu șt'iu śe, șî ven'i șî iel. Iče:

— Ascultă, Săracule! Noi, așă, noi mem șî noi d'imin'eață. Ved'em soart'ea če-o fi, șî soarta care... n'e duśem șî noi d'imin'eață, șî nu t'e lăsa tu d'i min'e.

— Bin'e ! Da — zîc — io mă gat.

Iel să lasă, să lasă pă — iera mai în comn'ie on divan — să lasă pă divanu-ăla, şî ven'i slujn'ica şî povestę cu ię. Auzîm o maşină, un motor ven'in. S-o oprit tomna d'i ru căsarma noastă. Cîn s-oprisă, cobor vo dǫăzăş d'ę inş d'in iel, şî prind a puşca în fereşt'i — aveam on gang cuiat — prr ! prr !

Şî strîgă unu şk'iop care, d'i fapt, aşă şî ira: iel să ţîn'ę cu muierea lui — şî iel ven'isă. Nu mai put'ę iel faśe n'imic cîn ven'ę la conśed, că — ca uomu — ăla iera ploton'er' şî-l băjucurę. Aşę, cîn l-o văzut, strîga tijemeşt'eru ăla:

— Tu-ţ aia ş-aia a tę ! N'e bem, puva — în limba lor şî rumîn'eşt'e. Puşcă, d'i sar, tăt'e n'e sparg fereşt'ile. Ei hăla sęre. Cum s-o aflat. Sęre tăţ şî să, aclo în dosu căsărmilor — adică în comn'ie — ş-o luǫ gol. Io, cîn dau, prind io — io, ca uomu: îm părę rău să-m las ęlea, zîsăi să mai scot čeva ş-ieu din cufăr să mai iau — cîn dau să mă ţîp pă fereastă, mă prind'e şî mă traje năpoi. Îm traje un rînd d'i pălmi păstă cap !

« Ei, Săracu ! »

Vin'e alţî noi:

— Mă ! Nu da, mă, în iel ! — iče — nu-i d'e vină iel !

Tăt şk'iopu da. Apă mă traje înăpoi, apă vin'e hăla, mă ię cu buna:

— Uit'e-aiśea ! Stei o ţîră cu noi, şî n'e dai d'imin'eaţă în samă aiśea tăt, şî t'e duś. Te duś — zîśe. — Lasă, că ţara nǫstă — iče — nu t'e spăriia, copile — iče — nu t'e bat'em noi, numa t'e-am bătut să nu fuji !

— Bin'e !

Şęd năcăjît. Da şęd tăt gata. Apă mediat să-nformęză aclo — cum o fost atunśea — să-nformęză d'intră iei, d'ică d'i să fac — s-o făcut şî p-aiśea, d'i s-or pus ca grădiś — să ţînă rînduială. S-o făcut iei aşa o ekipă, nu mai lăsa să facă ręle şî d'-ęlea, că-z d'e-a lor, averea lor, hai, să pusă iei aco.

D'imin'eaţa, n'e sculăm d'imin'eaţa, şî d'imin'eaţa să strîng aiś, vin'e primariu — cunoşt'eam pă primariu — vin'e iel.

— Lasă, mă, copilu ăsta. O fost ăla, on copil mai bun, nu n'e-o făcut n'imic, nu cu cîn'i, nu cu n'imic, iel n'e-o apărat cît o putut, săracu. Şî n'ič ploton'ęriu n-o făcut nu şt'iu če minun'iuri — zîče — da — zîśe — asta-i copil. Uit'e-aiś! — cătă min'e. — Dai tu în samă aiśea la min'e, la primariu, că mă cunoşt'i, ai şezut cu noi aiśea dǫă lun'i. Dai tu tăt în samă aiśea, eventariu. Şt'i tu d'i iel?

— Şt'iu! — zîc.

Mă bag în pimiţă. Scosărăm d'e-aco — aveam lucrur'le nǫşt'e — am avu patruzăş şî şasă d'i lăz d'i moniţie, am avut, pentru că la noi iera club, şî dăd'ei în samă tăt. Luară d'i la noi, luară paturi, luară čearčeafuri, luară tăt. Şî mai avęm noi rest, făcut pintru iel, o maşînă, o sobă d'e-asta d'e pecătat a slujn'iśii; o luǫsăm noi, om porc: îl luasem noi; tri saś d'i făină: i luasăm noi, şî găin'i d'-ęşt'ea, nu iera trecut'e, nu iera în, iera a nǫşt'e.

— Şî če faci tu cu iele-asta, copile, cu lucrur'le cari să află n'einventar'?

Zîc:

— Mn'ie nu-m trăbă n'imica. Atît: io să-m das calea să mă duc.

— Nǫ stai, mă, stai aičea! Îz dăm noi calea să t'e duś, nu t'e coastă pă t'in'e. Cui dai tu aştea? Cui činsteşti tu aştea? Noi, nu vrem să-z činsteş tu, mă — zîśe — la čin'e vręi tu!

Iera slujn'ica. Zîc:

— Maşîna, io zîc, d'in part'ea mę, s-o daţ la Rozi, să daz lu nani Rozi. Am luat-o noi, da io vręu s-o činstez, că-i muięre săracă, ş-are o fată, şî coa să să peketęze şî ia cu ia.

— Śe mai daţ?

— Iacă tăt cît să ţîn'e d'e maşînă: laboşe, cît'e sîn, tăt'e-aclo. Mediat tăt, śe vrei tu.

Luară a lor, i-arătară tăţ — k'emară p-aia — i-o arătară acolo:

— Mă! Ţiie, ţîie, ţîie, tăt!

— Śe faś cu hăi doi porči, mă?

— Rămîn la copii sărači, la uoamen'i care-s măi sărači.

— Cui? Măi şt'i tu sărači p-aič?

— Şt'iu!

Io le spun'ęm, că io, dacă şezusem acolo, cunoşt'ęm ǫmen'ii:

— Cutare, şî cutare, şî cutare...

Iče:

— Tăt la omu fain! Trăiască împărţîn! Rămîn'i aşă, măi copile!

Nǫ, pîn-o da tăt'-ęlea!

— Nǫ — zîče — şt'i če? Śe-ai tu, cari-i lada tę — iče — care-i?

Arătai io.

— D'in tăt'e lăzîle, če găseşt'i — da să nu iei, numa cît poz duśe — şî să-z baji în rugzac, ş-îz luom tăţ «sănătat'e bună», t'e petrečem, t'e duči la gară.

— Bin'e!

Io caut.

— Apă alea a cui-s?

Zîc io:

— Or plecat aşă ca dumn'evǫstă şî n-or mai ven'it năpoi.

— Care-i a lu ploton'eriu?

Zîc:

— Asta!

Înt-asta, cît am şăzut sîngur, am cotat ieu, şî—că k'eile-o rămas pă measă — ş-am luat două sut'e şaizăči şî dǫă d'e coroan'e, i băgasem io la min'e. Cotai io, cotai la serjentu. A lu serjentu-o avu vo zeče coroan'e, i scosăi pă measă. Scosăi d'i-aclo cît i aveam ca o cătană če-avę în cămara lui.

— Nǫ — zîśe — ban'ii eşt'ia — iče — îi iei la t'in'e, ş-aşt'ea ban'i. Mai ai ban'i la t'in'e?

Zîc:

— Am!

— Cît ai la t'in'e?

— Vo tri sut'e d'i coroan'e.

M-avęm io, măi cu-alu strajămeşt'eru, să strînsăsă.

— Nǫ, îi iei tăț la t'in'e. Ș-îț iei d'e-aiči o pǎrę d'e śizme, care vrei: o a lu ploton'eriu, o care vrei tu, și păpuś, și t'e duś acasă.

— Nǫ da — zîc io — cum mă duc d'e-aiś fără n'iči-on d'irept? O să m-oprescă śin'eva pă drum.

— Nu t'e-oprești'e n'ime! Merg io cu t'in'e pîn la gară, și d'i la gară, t'e sui la mașînă, și t'e duči.

Cîn aźunjem la mașînă să mă sui — mai iram mai mulț, porn'iră — gata! rupsă lin'ia d'i fir pă part'e stîngă și...

— Nu vă put'ez duśe!

Bin'e! Întoarčem năpoi în sat, mai mulț, nu numa ieu. Eei, săracu d'e min'e! O luom pă cîmp, hai! Și n'e răzvețîm, n'e lăsăm hăla d'e ăla, ș-apucăm — io-apuc cu on țîgan, d'i la Turnu Severin — ș-o luom pă piśoare. Am ven'it trei săptămîn'i, pună la Dun'ere, la Beserica Albă. Acolo, n'e-o trecut on țîgan păstă Dunăre, pă g'iață — ira zoiuri — și tresęm d'i pă zoi pă zoi. Așę n'e-o trecut, pînă-o trecut d'e-aia lăture, și i-am dat o coroană, ș-am trecut, ș-am ven'it păn la Beserica Albă. D'e-acolo, n'e-am suit pă tren — numa d'e-acoló — ș-am ven'it la T'imișoara, și Lugoj, am ven'it Făjet, Poiana Răk'ițęlii.

Aźung, d'e-am venit numa în aźunu Crăčiunului. Atunči, vin acasă, încă mă-mvață — io și t'inăr — pi la goană. Că găsăsc aiči on ungur la noi: tomna aič ira căsîle, un'e-aț dumn'eavoastă la funicularíu ăla, la căs. Ira iel d'i pază, o fost aič. Ei, cîn mă vęd'e iel:

— Iot'e, Moise, iară.

Pusese — am plecat amîndoi, și iel, da iel o fost revițăr la lin'ie. Dăm noi:

— Hai, mă, la vînătoare!

Io avęm n'ișt'e, śizmele-ęlea d'i la ăla, strîmt'e, frumoase, făcut'e. Le luai în piśoare, trăsăi n'ișt'e tolobon'i d'e-a noșt'i d'-eșt'ia groș. Și n'e duśem la vînătoare.

— Ă! n-am pușcă!

— Lasă, o luom d'e-aič.

Că tăt'e puşt'ile s-aflasă — vez, atunčea în vrajbă, tă natu are puşcă — avę tăz puşt'i p-aič. Iau d'e-aič d'in bătrîn'i on vešin. Mere-un pădurar', doi pădurari. M-dau şî mie o puşcă cu cap. Mă duc-aco la vînătoare. Spun'e:

— Mereț la iazuri.

Aud p-aco pi la vale că strîgă la min'e:

— Țîn'i-t'e, mă! Țîn'i-te, țîn'i-t'e, mă!

Iacă vin'e on porc mare, cu uok'ii pă min'e. Mă uit. Vin'e şî stă, să uită la min'e! Io trag: nu să slobozî puşca aia cu cap. Trag cu aia Deven'i: nu să sloboad'e. Apucă porcu cu fuga p-aco în vale, să duče.

«Ăi — zîc — tu-ț aia ş-aia a tę!»

— Mă! A cui i puşca?

Iera unu Trucă.

— Tu-ț aia ş-aia a tę, cu puşcă cu tăt.

Auzîi d'i la vale d'i min'e-acolo p-om pădurariu — pă unu, tata la unu — źos aišea: pac! pac! Nǫ, porcu să dusă. Cur aclo la bătrîn. Bătrînu ira bătrîn: ira d'i vo, cam — măi bătrîn ca min'e — ira d'e vo şaizăč d'e an'i. Iau puşca d'i la bătrîn, ş-o iau p-acolo în vale, du-t'e! Cîn aźung aco mai d'i la um părău, îm vale, iacă porcu mn'eu l-aźunje un căpău: țîn'e d'i iel, mai să luptă cu iel. Dau şî puşc, omor porcu — îl lovisă bătrînu o țîră înt-on pičior — da io dau cu plumb, şî moare porcu. Îl luom, ven'im acasă, strînjem tăț. Cum să-l dušem? Hai să-l dušem noi pă lojă, c-aşă ira atunči. Îl dučem aşă în trei, trajem d'i iel tăț. Tunăm într-on părău, ven'im cu iel şî tăt patru ven'im — luom cît'e boate-ş ven'im cu iel. Apa iera zoită, frig la Crăšun. Îl pun patru inş pă — n'e pun'em: odată patru, odată patru-l dušem — şî trec, să treacă păstă apă. Punt'e nu să vedę. Şî noi, io mai d'inăpoi.

— Ia mă — zîc — voi meieț ca hei d'in călindar!

Şt'i că ira t'ipărit, cu porcu, în călindar! Să rupsă g'iața cu iei, să dusă îm mumă-sî porcu-aco în apă! D'e-abia i-am scos d'e-acolo. Trajem d'i iel, ven'im pîn-acasă, făloş toz bin'e, mă! Aišea ținea unu crîjmă, unu Sărăpet, n'e băgăm la iel. Că încă lăsăm porcu în drum, co-n drum, să mai miră

tăț la iei — că mai ira o țîră păn-astară — co să miră d'e iel:

— Mă ! śe porc omorîră ahăşt'ia !

Ven'im acasă, faśem aiś, bem tăț, ven'im împărțîm porcu.

Nǫ, treśe az, treśe mîn'e. E ! ieu iram la sorî-mea — soră m-aveam — săracă. Ia făcusă pintru ię, io cătană. Tăț ailalț copii să-mbrăca, io mă-mbrăc cu dracu: n-am n'imic ! Numa dracu. Mă, apă io-s sărac d'i tăt !

— Tu, sorî-mea ! Pă dăm şî mie d'i la...

— D'i un'e? Pă d'e un'e? N-avem, iot'e-am făcu pintru min'e, şî...

Iera o babă aičea, pă scamnu asta — da nu ira căşile ęşt'ea, alta casă ira — mă du la baba. Ira soră cu mama — mama murise — şî baba ira, avea unu şk'iop, Poiană Mihai, o fost în Bozn'ia, atunč măi, năint'e, opt an'i o cătăn'it, şt'ia tri limbi. Vin aič la iel.

— Moşule ! Moşule !

— Če ?

— Dă-m şi mie čeva să mă-mbrac, on laibăr a metale. Mi-i ruşin'e să mă duc aşę zdremțos — zîc — şî ieu — zîc. — Uit'e-i, la Crăśun, mă duc şî io aşă şvab-ntră hăia copii.

— Vină, unk'iule, la min'e ! — Poiană Mihai.

Îm dă un laibăr d'-ela mare, făcut larg — aşă umbla atunči, nu umbla cu căputuri ca noi — i put'ęi băga capu pă un'i baj mîna ! Tă-ntr-ăşt'ia tolobon'i tra şî papuči — avęm io čizmele ęlea — trag io pă, fălos şî io ! — merg şî io-ntră iei. N-are pălărie bătrînu. Iau o pălărie popească — îm dă bătrînu: avea o pălărie cu peşă, băga pipa — ira nǫă.

Bătrînu zîče:

— Ia-o ! Ieu iau ha vek'e, ia cu peş: ai, fălos ! pun o peană în pălărie. Mă du şi ieu acolo pi la źoc, pi la eia. Păi dă în stînga, dă în d'ireapta. Tăț măi făloş, tăz bogaț, tăs făčę. Io n-am n'imic ! Măi, śe să fac, mă, bată-vă Dumn'ezo !

Nu n'imic ! Io, ca omu, îm iau o puşcă: acum puşcă tăt îm trăbă. Da mă duc aiś la unu, şî o puşcă bună. Iau o puşcă

— pă vreme-aia atunś i dau șept'espreśe coroan'e pă pușcă — pușcă bună. Iau pușca, fălos cu pușc-aia. Merem p-aičea.

Aičea, baba asta cari ira aičea:

— Uit'e, mă! Io, dacă îm dai tu miie śeva, io fac contrat aiśea p-avere, pă pămîntu ăsta.

— Pă io če să-z dau? Amețala să t'e lovească, babă!

Iera o haia cîrnă.

— Dacă nu, o dau lu frat'i-to!

Avęm un frat'e.

— Dă-o lu frat'ile!

Frat'ile ira numa d'i pă tată. Apă mere, treśe. Io nu-m dau sama d'e-avere, îm dau sama să mă duc după dos...

Inf. Săracu Moise; Poiana Răchițelii—Hunedoara; *culeg.* C. B., la 12 noiem. 1951; *transc.* O. B.; *durata:* 45'; A.I.F. I. 11.248.

În războiu d′in o mie nọuă sut′e patrusprăzeče, s-o făcut o mobilizare. Ş-aşa că io m-am zgod′it om d′e dọăză şî ob d′e an′i. Am porn′it la bătaie. Şî n′e-am dus, n′e-am dus pă frunt ş-am şăzut pă frunt patrusprăzẹče lun′i d′e zîle. După patrusprăzẹče lun′i d′e zîle, m-o răn′it pin uok′iu-ăl stîng pin cap, ş-am picat mort, adica amurţît. M-o luat sanitarii şî m-or dus înt-on işpitar′ ş-acolo an stat zẹče zîle amorţît. După zẹče zîle, or fost aco n′işt′e tunuri d′e pază a işpitariului ş-or puşcat după-on airoplan a dujmanului. Şî pin puşcăturile-ẹlea m-am trezît. Cîn m-an trezît, am foz băgat aco înt-on işpitaŕ, da am fos pă o salteauă aşa źos. Cîn am sărit, am luat salteaua-m braţă şî m-am dus pintră paturi în uşă. Cîn am fos să ies pă uşă, m-am întîlnit cu on ungur şî m-o-ntrebat ungureşt′e că unde merg? Io am spus că:

— Nu şt′iu un′e merg!

— Hovọ mẹz mọgan? [1])

— En nẹm tud hovọ mẹz! [2])

— Nọ g′ẹrẹ viso! [3])

Mă k′emă năpoie, să-ntorc năpoie. Mă dusă şî pusăi salteaua źos şî mă-ntreabă că mă dọre capu şî če mai şt′iu io aśiia. Zîč:

— Nu iẹste un rumîn aiśa, că io nu şt′iu bin′e ungurẹşt′e — zîc — să vorbes rumîn′ẹşt′e?

— Ba iẹste.

Tunś ven′i on rumîn şî dẹd′e mîna cu min′e.

— Sẹrvus, frat′e, t′e-ai sculat?

[1]) Unde mergi dumneata? [2]) Nu ştiu unde merg! [3]) Vino înapoi.

— Sęrvus ! Sculat !

Da io nu șt'iam că śe sculat îi ala, că io n-am șt'iut d'e un'e-am aźuns acolo, n'ij n-am șt'iut un'e mi-s. Vorbin cu ahăla, ven'i altu.

— Sęrvus, frat'e, t'e-ai sculat !

— Sculat !

— Domnule — zîc — văd că ieș śeva mai mare — văzui că ăla-i śeva domn, zîc — śe-i aiśea d'e nu să vęd'e? Numa ieu nu văd aiś, o tătă lumea nu vęd'e?

— Apăi — iśe — nu șt'i?

Zîč:

— Io nu șt'iu — zîč — m-oi fi tăiat, m-oi fi lovit, m-oi fi... Da-m păręrea mę iera că îz mort ș-îs pă haia lume, așa-m suna mie-n cap.

— Apăi — iśe — adă-ț amint'e: n-ai plecat odată d'e-acas, ț-ai luat rămaz bun d'i la hei d'e-acasă?

Atunj mă gîn'i, cum plecăm noi aiś cătă N'edǫra la drumu-ăl d'e merem cătă N'edǫra șî m-adusăi amint'e că m-am luat rămaz bun aiś în cîmp d'i la muięre șî m-an duz la bătaie.

— Ęę — apă — zîc io-s uorb d'i la bătaie.

— Da — iče — vez că șt'i? — ăla o fost on doctor, če — vez că șt'i?

Zîč:

— M-adusăi amint'e !

— Apă flămînd ieșt'i?

— Flămînd !

D'e loc mînă pă unu șî m-adusă o șaică cu mîncare — cum an zîz noi atunśea pă vremea aia — n'ișt'e gălușt'e cu carn'e-așă cu-aluaturi d'-ęstea șî cu carn'e. O mîncai șezîn în piśǫre.

— Apă — iśe — mai mîncare-ai?

— Mai mînca !

Tunź mai mînă șî mai m-adusă o porțîie d'e cafei, ș-o coarnă, o jamnă. Mîncai ș-ahaia. Da va mai mînca !

— Mai mîncare-ai?

Atunś mn'i să făcu o rușîn'e că mîncai cît doi ǫmen'i, să mai mînc. Zîc:

— Nu mai mînc acuma — zîc — n-aj mai mînca.

Așę că:

— Nǫ — iče — culcă-t'e źos, că mîn'e meri d'e-aiś.

M-o pus pă strujac și, dacă m-am pus pă strujac, io, unu să văita că mǫre-acoló, iară răn'it. Mie-m ven'isă că i-am dat — cum zîśęm noi la ban'i atunś — zęśe zloț la ahăla să mi-i șk'imbe, și nu mi i-o mai dat. Tăt zîśęm că să-m dęię ban'ii. Zîcîn așa, am adurmit. Cîn m-am pomenit — o fost unu d'e-aiś d'e cătă, d'i la Vin'erea, Iiuon i-o foz numele.

— A śe-i, On'eșan? Ala d'i i-ai dat tu ban'ii, o murit.

— Apă dac-o murit, și io mor, da cum rabdă iel d'e lume, și io răbd d'e ban'ii eia.

Așę că am adurmit iară. N-am șt'iut n'imic pîn d'imin'eața în haia zî, cîn o fi fost, or ven'it doi inș și m-or luat d'e-o mînă — unu d'e-o mînă, unu d'e alta — și m-or suit p-om motor și m-or trimez d'e-acolo — da or trimez mai pă mulț, nu numa pă min'e, numa vez, o ven'it ștramportu.

Dacă m-o suit pă motor, mă durę capu, nu put'ęm să stau pă motor-acolo am fos cu jărman'ii, pă motor. Da n'e-o fi duz d'epart'e, că n'e-o dat d'e mîncare. Io nu put'ęm să mînc, că iera tri rînduri d'e paturi așa unu pă altu, numa put'ęi să stai în dungă, o pă spat'e. Śe să fac? Da nu, știęm io n'emțășt'e, da cum să d'imiśe pita în cafei, nu șt'ięm. Io așę nu-l put'ęm mînca. Čerui la iel pita ș-îi dăd'ei șaica, și dimicai ieu. Ę, atunś văzu că śe vreau io, o dimică ș-apoi atunś am putut-o mînca cu lingura. Tătă așă m-o luat și m-o dat, pîn-am aźuns înt-alt oraș. Cîn am aźuns acolo, m-o pus pă pat. Śe să vez acolo? Tăt ven'ę n'eșt'e dǫmn'e-acolo și, să mă lęğe, śe șt'iu io śe vrę să facă cu min'e — tă bîzăia la min'e-acoló. Io mi s-o făcut o śudă. Am prins a le sudui, că śe-au cu min'e, și śe.

— Ęa, vă bat, vă hăla.

Ăla strîgă pă min'e:

— Da śe-i, On'eșan?

— Da — zîc — n'eșt'e curve d'e dǫmn'e — zîc — nu șt'iu śe tăt au cu — n'ișt'e curve d'e muieri nu șt'iu če au cu min'e, tăt bîzăie la min'e.

Ę̨ę̨, altu iśę̨:

— Tu d'e un'e-l cunoș pă-ala, mă?

Ičę̨:

— O fos cu min'e în Sclon'ic în ișpitar' ș-am fos cu patu lîngă iel, șî vez c-acuma-i, îi șî uorb, șî șî norozę̨șt'e.

Io atunśa mă gînd'i:

« Eei, săracu d'e min'e, Domn'e! Șî uorb, șî nărod! » M-am suśit — să iertaț — pă folę̨ șî m-am pus pă plîns. Tăt am plîns aco pîn-am adurmit, n-am mai șt'iut n'imica.

M-or luat șî m-or duz la mașînă șî m-or suit pă marșînă șî m-or dus în Țara N'emțască, înt-on ișpitaŕ, înt-on oraș d'e i-or zîs Iegăndorf. Acoló, an șăzut șasă lun'i. D'e-acoló, am scris cart'e-acasă, șî m-o făcut d'e-aiśea śerere șî m-o trimes în Vena. D'im Vena nu m-o primit, m-o trimes îm Peșta, că orbii d'in, ad'ica răn'iți d'in Ard'eal șî d'in Ungaria or fost îm Peșta, șî hăi d'in Austria or fost îm Vena. M-o adus ăla pînă-m Peșta ș-îm Peșta m-o ținut on an șî șę̨pt'e lun'i. Da, aco să-nvățăm să lucrăm.

— Io nu mai lucru, io am lucrat pîn-am fos sănătos, acuma uărb nu mai, śe să lucru? Io om orb če să lucru? Nu pośÌ să lucru n'imic.

— Apă avem noi aiśea un fę̨l d'e mesăriie care pot să lucre șî uărbii. Șî uomu, pintu-aia să nu t'e superi că îmveț mesăriie, că pintu aia, tăt capeț pinzie, da, vez, trăbă să-z baź on gînd în cap, c-om ban cășt'igat d'e mîna tę̨ îl folosăj mai bin'e ca ăla care-l capeț d'e pinzie, că pinzia o capeț lunare, da dacă faś cu mîna śeva faś zîln'ic.

— Domnule, io nu fac n'imica pînă-m das calea să mă duc acasă, că io d'e-atunś d'in nǫuă sut'e patrusprăześe am plecat d'e-acasă — ș-atunśea iera pin șasprăzeș — și io păn mă duc acasă, nu vreau să-mvăț n'imic, n'ij nu fac n'imica.

— Apăi meri ! T'e duź la domnu obîrlainăt acolo, și faśe, și t'e duź la urláv pă ob zîle.

Mă duc la obîrlainătu, zîče că io acu am ven'it, nu-m dă urláv. No, n-am če să mai fac. Am spus cătă altu care-o foz mai bătrîn d'e acolo.

— Mă — iče — lasă, că sînt n'eșt'e dǫmn'e aiś — iśe — alea zîc « Igǫzgǫtonǫg'ičeagoș » [4]) și cîn vin ęlea, spun ieu, ș-atunśea — iśe — alea-z dau.

Cîn o fost în haia zî, or vin'it dǫmn'ele ęlea și o ven'it aco la cănțălarie, hăla m-o luat și m-o dus, c-o șt'iut rîndu aco la cănțălarie. M-am čerut urláv la ahęlea, conśed cum zîc acu. D'e loc, pînă sara, m-o și făcut și sara la nǫuă śeasuri, m-o și trimez la tren. Am ven'it — m-o dat în samă pă tren la călăuzî eia care-s pă tren și ăia m-or adus pînă-n N'edǫra. În N'edǫră, am găsît o muiere d'in G'elari și m-an legat d'e ię ș-am ven'it în oraș la um birt acolo — avem noi om birt aco care trăźęm aco-i zîśeam «la Țucărbęrti». Acolo tăd'euna iera ǫmen'i d'e la noi. An găsît o babă d'e-aiśea, numa o babă an găsît acolo, d'e la noi. Nǫ, an șăzut acolo pîn d'imin'eața. D'imin'eața, o ven'it om polițęŕ d'i la casa orașului și or spus că iac-o ven'it on uom orb d'i la Śerbăl, și n-are śin'e-l duśe-acasă — baba aia nu mă put'ę duśe.

— Apăi să-l aduś, babo, la noi la cănțălarie la casa orașului, că îi faśem rînd d'e-acoló să ducă cu car d'e foș-pont — da avęm io ș-în scris d'im Peșta, șt'i, să mă ducă cu car d'e foșpont.

Vorbin acoló cu căpitanu orașului, iacătă zî:

— Domnule căpitan — zîc — ięste-om poștar d'i la noi d'e vin'e cu poșta az — cum o foz źoia, cred că — și ăla vin'e źoia după poștă — zîč — întrebaț la poștă, n-o fi acolo.

Întreabă la poștă, spun'e c-acu-i poștariu d'i la Śerbăl aiś. Haiducu d'i la casa orașului o mai găsît pă unu d'e-aij d'in sat, o adus și p-ahăla. Ăla vin'e și dă mîna cu min'i și vorbeșt'e cu min'i și nu-l cunoscu.

[4]) Domnul director.

— Mă, da śin′e ieşt′i?

— G′iorg′e!

A iel o foz ven′it d′in Śerişor aiśea źun′ere. Io mă gîn′ii la ǫmen′i d′e-a noşt′i, d′e iel m-am zoitat.

— Mă — iśe — z G′iorg′e Ban.

Atunś îl cunoscui. Zîsă căpitanu oraşului.

— Da — iče — t′e leği să-l duś acasă?

— Če-l duc, să şt′iu că-l duc ş-în cîrcă.

În N′edǫra n-o mai foz n′iś-o căruţă cu cai, n-o avut şî cu śin′i să mă trimeată. M-o dus pă măşînă păn la Găvăjd′iie, d′e la Găvăjd′iie am ven′it pă źos.

Inf. Oneşan Alexandru—Şendeă din Cerbăl—Hunedoara; *culeg.* O. B. în 19 iulie 1960; *transc.* O. B.; *durata:* 12′45″; A.I.F., mg 1720 b.

POVESTIRE DESPRE FRONT

M-o pușcat, m-o rînit. Am pk'ica ğios ieu. Apăi, da! apăi o pk'icat fehomnoğiu [1]): o zîs:

— Meneg hatro șǫ tuz mẹni, lelegeni cǫps meg ețer [2]) — iče.

Atunči și iel o căpătat. S-o-mburdat în ğios. Apăi, o strîgat:

— Sanites! Sanites!

Ș-apăi saniteți i-o jăbăluit de bani mai nainte, apăi i-o legat. Apăi io, io m-am tras pînă-n decung, apăi m-o legat pi la mînă [3]) cu-orče cîrpe de-ale, fetișurĭ, ș-apăi m-an traz apăi așă pe pînteče îm patru pičiǫre, pin decung. Și am coborî ğios tă-tă-tăt t'ină, și sfîrticat așă și, čeia o țîpurit pe-acolo și s-o văietat pe-acolo pe ğios. Care l-o legat mai iute, o trăit ș-o g'ini cu mîna legată-n grumadz, care nu l-o putu lega iut'e-o murit acolo d'e frig, o-ng'ețat, c-o foz neaua mare pînă-m brîu, și frig mare. Apăi am g'init la hirplaț, apăi, departe sub nește dealuri. Apăi o spus că dzîče, un căpitan, cătă fiorvoș, zîče:

— Aiesta, domnule fiorvoș [4]) — zîče — iel s-o spus pușcat.

— Da cum?

— Tătă mîna-i plină de prav.

— Nǫ spală-l bine — iče — cu tri ape — iče — și ticăzuię pravu și-l adă la mine.

Apăi, l-o spălat cu tri ape, apăi l-o cotat [5]) răgămențorvoș apoi:

— Da de-i de-aiesta de-a nos prav!

[1]) Locotenentul. [2]) Mă duc înapoi — și dacă poți să te duci, primești încă o dată să mănînci iarbă. [3]) Pov. arată spre mîna dreaptă. [4]) Medic șef. [5]) Pov. se uită la palma stîngă.

— Ba nu! — iče căpitanu čela.

— D-apăi — zîče — cum te-o puşcat aşă de-aprọpe? Če ieş? mọg'iar vọg'ĭ?

Nu dzîc nimnica.

— Daiči?

Nu dzîc nimic.

— Ruti?

Nu zîc nimic.

— Mă! Rumîn iej?

— Rumîn! — dzîc.

— D-apă cum te-o puşcat aşă de-aprọpe — iče — ţî plină mîna de...

— Da cum nu m-a puşca — zîc — că m-o mînat în şturm — c-am fos şturmpatalion — ne-o mînat în şturm di pîn la iei, apă o fo tri şformuri de ruş aşă de deş ca değetele [6]). Apăi numa n-o vrut iei să mă puşte, c-o putu mẹ om mn'ilion de glọnz-m mine. Da o puşca ş-în sus, ş-îm pămînt, şî cum o putut. D-apăi unu din flanc, aşă ca di colo [7]), din latu, din şfọrm, o socoti că mi-a da peste ţăg'ia puştii. Cîn am sosît la ii, cum fo culcaţ în neauă, ni s-o scula patru îm pk'ičiọre, ş-o lăsat puşt'ile ğiosu-n neauă, s-o scula ş-o ţînu mînur'le-aşă [8]), cu spatele cătă mine. Atunčea s-o-ntọrče ọrecare şî mă străpunğe cu ọrče bagnetă. L-am alăn'it cu puşca aşă la ca, la curu lor. Da unu ca d'i colo o socotit.

— Io-i dau una peste ţăg'ia puştii! Rọp!

Atunči o şî sărit ţẹg'ile d'i la puşcă tătă de-a mînă, numa capătu patului [9]) mi-o rămas şî iş dinapoi. Atunči-am sîmţît că mẹ ca o frigare d'e foc pin dẹğetele-aieşte.

— Io-io-io-io-io! [10])

Şî m-am îmburda ğios. Ş-am umbla cu mîna stîngă după ţăğile de de ribolderului şî le-an descăţa de imberşung, şî l-am ţîpa de pe mine, că iera plin borneu de propeticuri. L-am ţîpat ğios [11]) ş-am ţîpurit. Fihomnoğiu:

[6]) Pov. alătură palmele. [7]) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta. [8]) Pov. ridică mîinile în sus. [9]) Pov. schiţează cum se rezema, în stînga, proptit în ceva. [10]) Pov. agită dreapta. [11]) Pov. arată spre stînga, cu stînga.

— Du-te — iče — înapoi, de te poţ, să nu capez mai o dată!

Cîn gată de grăit, să ş-îmbǫrdă şî iel. Ş-apoi ţîpure-acolo. Apăi io m-am tras în decung.

— Mereţ, măi, unu — zîc — la fihomnoj, iacă-i puşcat pint-amîndǫuă pk'ičiǫrele, şî ies tă sîngele din iel.

— Să h'ie şî tata — iče — nu mă duc, nu scot capu, că — iče—m-or, mn'i-a sări capu — iče — dac-oi scoate capu din decungu.

Dzîc:

— Nu! să şî dug ruşî. Că cînd am fo pe ţărmur'le decungului să mă-mburd[12]) în decúng în cap, am ţîpat uok'ii înapoi, ş-am văzu că s-o scula ruşî tăs, s-oo dus pe poiană-ncolo, cătă răsărit, cătă ii. Dzîc: — Să duc ruşî!

— Nu cred io! — iče.

Muri homnoğiu. Nǫ g'ini pînă-i lumea, c-o ieşî sîngele din iel, iei n-o cutezat a ieşî iute din decungu.Dac-o ieşît din decúng apăi i-o jăbălui de bani, co la jăburi că care cîz bani are. Strînz banii ačeia de grǫză. Da! Apă uo murit acolo, că şî care-o vu trăi, c-o ieşî sîngele, tă l-o scos frigu tă sîngele din iei. Apăi, dacă ne-am dat, bolnag'i aşă, cu halubele tăt'e fripte, în damf, cum am nimeri di colo di pin tină, di pin Cărpaţ. Apăi tăs forn'oş — ş-aşă, cu halubele tăte zbîrčite, şî tină, şî, arsă, da. Apăi, colo, în Cǫşa, ne-o ş-adus vo cîteva cară de haine nǫuă. Ău, c-alea n'e plac! Tare mîndre halube! N'e-o-mbrăcat. D-apîi če-om fa apoi? Apăi ne-mbrăcăm noi. Ęę! După-amiadzădz, apăi după halube, şî g'in vo cîteva care de puşti di čele cu uon glonţ, neşte hornuri, neşte pari mari, da tare grǫsă la ţăg'ie, şî lunği, cu uon cocoş[13]). Hop!

— Nǫ! Tăt omu să prindă-o puşcă s-o puie la capătu patului în cui.

— Da cum-oi prinde-o, că nu mă poş niş încălţa, cu uo mînă, cu una nu poş umbla de...

[12]) Pov. se apleacă spre stînga. [13]) Pov. schiţează tragerea înapoi a cocoşului, cu degetul mare drept.

— Păi nu trabă să puş cu ię, numa s-o ai la capătu patului [14]).

— Nu-m trabă! Nu prind.

Nǫ apăi strîgă-altu, apăi c-ačela:

— D-apă io cu om pk'ičior, că nu mă poş în dǫuă bot'e [15]), în furči — îmblă cu ięle susuuorĭ — io poş purta puşcă? Că nu, nu-s numa cu om pk'ičior, nu mă poj duče.

— Că nu trabă să puş cu ię, numa să o-ai la capătu patului!

Nu ię nime puşcă. Bin'e. Pune postu lîngă ięle. Mîni dimineaţă, haida o grămadă de doftori, cu motoru. Stau la capătu bărăčilor — amu-n tri bărăči — ne strîgă pe nume.

— Nǫ, d-apăi di če n-ai prins tu?

— Da cum-oi? Nu poş, că niş încălţa [16]) nu mă poş, că-s cu uo mînă.

— D-apăi că nu-i hęli să puş cu ie, numa să uo ai acol la capătu patului în cui.

Dac-apăi... nǫ, şî pe tăţ aşă, pe n'ime nu-l ię, că nu pǫtę, uo nu-i bun, şî cu pk'ičior, şî cu mîna. Nǫ, şî să duc. Amu luăm cîte-on h'ier de-alea şî ne dă un strajămeşter cîte-o cură la ię, şî uo acîţăm curaua d'e ię, şî uo pun'em la capătu patului [17]).

— Pi! Bată-t'e Dumn'edzo, spúrcată!

Ne-o acîţăm la capătu patului. Şăd acolo, şăd acolo vo tri zîle. Nǫǫ! Ş-avem ştire la meazănǫpte.

— Fęl, ęmbęręk! Fęl! Tęięş fęlsęręlni ţǫc-pǫc! [18])

— Io-io-io-io-io!

Ne sculăm. Dacă altu nu-ş pǫt'e lua borneu, io trăbă să-i mai ağiutăm, altu. Altu nu-ş pǫte duče puşca, trăbă să i-o dučem altu-afară. Pe cîn ieşîm afară acolo-s vo dǫăză ş-optu de treni în uliţă tăte-ncărcate cu helmezîş, cu propet'ic, če trabă. Acolo-i banda cea mare, a, ca la noi, fedeaule čęle, steaguri, zaslău pataliuonului. Strîgă ezrędeşu:

[14]) Pov. arată spre stînga, cu stînga. [15]) Pov. duce mîinile spre subţiori. [16]) Pov. arată spre picior, cu stînga. [17]) Pov. schiţează rezemarea, cu stînga. [18]) Sus, oameni, sus, cu tot echipamentul.

— Ęlșio sazod ! Ęlöre ! Mașodic sazod ! Utan Hạrmodic: Utan ! Nęg'ięđic: utan ! [19])

Noi atunș ne fa, punem tăz dup-olaltă, Harmodic la noi...

— Zasloọiere ! iobrọ nis ! [20])

Țîpăm capu la iel, n'e uităm după iel. Șî să dŭče pîn la capăt. Cîndu-i la capăt:

— Zasoloi ! Indu-i [21]) !

Vum ! Vum ! Vu-vu-vum ! Tri-li-iọi, dai-dai ! cu fedeaule șî cu trîmbg'ițele ! Șî haida, știopk'ii-n cîte-n dọuă bot'e [22]) șî, nọ șî čeia cu mînur'le cu ketișu-n grumadz, pușca de-a umăr, așă ca um par, că care cum o pọt'e, ducă-o cum o-a duče. Haidă pînă-n Cọșa la geizăș în oraș !

Pe cîn sosîm în mn'ijlocu orașului, hai că tă-tă-tăt geizășu i-nstruța cu frunză d'e gorun șî cu flori. Ačę-i-agust.

— Fęl !

Suflă trîmbițașu: Fęl, salọni ! [23])

Suim sus acolo triză ș șasă, patruzăj, cîț încăpem înt-o vagon. Cîn săm gata, suflă condóctoru uodată șî sus, fel de min'e, haidaa ! Haida ! o dzî ș-o nọpte pîn la Pęș. La Pęșt, cîn sosîm a dọua dzî dimineața, ne-așteaptă cu cavei. Bem. Coborîm ğiosu, n'e dau cavei în čiạiče, șî bem. Suim sus iară.

— Fęl, salọni !

Nọ, o șî ię-n ğiosu. Nọ amu merem la Italia, merem la Italia. Dzîc:

— Ieu v-oi spune de-om mę la Italia, că—dzîc—om mę pingă Dunăre-n ğioz, de nu — dzîc — de nu merem pingă Dunăre-n ğios, apîi — dzîc — om mę la Sîrbg'ia, de-om da hois.

Numa cîn săm în capătu Peștului, o șî pîrăie hois g'eizășu-ncọ... [24])

[19]) Compania întîia ! Înainte ! Apoi compania a doua ! Apoi compania a treia ! Apoi compania a patra ! [20]) Pov. întoarce capul spre dreapta cu o mișcare zvîcnită: — Batalion, pentru onor spre stînga ! [21]) Companie, înainte marș ! [22]) Pov. duce mîinile spre subțiori. [23]) Îmbarcarea ! [24]) Pov. arată spre dreapta, cu dreapta.

— Nǫ ! Amu — dzîc — merem în Sîrbg′ia.

Şî ne-o dus în Sîrbia apoi. Cînd am fost, ei, iară-o dzî ş-o nǫpt′e pînă la Sava, la Zimon, lîngă Belgrádu sîrbului, acolo ne-o puz ğiosu. Acolo o foz gata vaporu, on vapor mare mn′inunat. Că podu čel de h′ier o fo spart, bombăluit, tăt o sărit [25]). Ne-o pus pe vapor apăi tăt′e dǫuză şî uop de trene, şî dǫăspreče sut′e d′e uǫmeni, um patalion, on zasloǫi de cotune, şî ne-o trecutu-m Belgrád, duminecă sara. Ş-o fost, mîni dimineaţă, o foz luni, o fost ęlşö septęmbęr. Ş-am avut plată d′e bani, dzeče zloţ buni, tăt fečioru.

— Hă măi, d-apăi pe cîtă vreme-avem?

Nǫ apăi spune-om fehomnǫg′i.

— Aieştia — zîče-s numa-s pe zeče zîle.

Apăi tare bine, că nu căpătam pe zeče zîle, numai şęptezăj de griţari în ţară-aič; acolo umbla un zlot de tătă dzua, dac-am trecutu-n Sîrbg′ia.

Nǫ apăi, mînem acolo pin, în lăcaşurĭ nu-i n′ime, numa oraşu pusti. N′ime! Niş cotună, nič sîrbi [26]), nij domn′i, n′iş n′ime. Nǫ, apăi mînem acolo. Apăi dimineaţa ne sculăm — čęia o fo sîmbătă sara — da duminecă dimineaţă ne sculăm. Căpătăm cavei şî merem pin uoraş pi la bolduri. Tăte-s deşk′ise boldur′le pline de negǫţă şî... Apîi ięste încă-unu d′i la noi, apăi tăt alę kiskineauă, zadie, că — iče — cînd a g′in′i acasă, a duče la femęie.

— Lasă-le — zîču — n sărăčie, că nu-z vez casa şóhan! Lasă-le — zîcu-m.

Stă căpitanu.

— Da če faj măi Mălan?

— Ę, c-apăi, domnule căpitan, că mn′i-a — c-o fo căpitanu din Timn′işoara, de rumîn. — C-apîi, domnule căpitan, că mn′i-aleg — dzîče — că tare mîndre pănuri-s — iče — că mn′i-oi duče-acasă la femeie—iče—de kişkineu şî de zadie—iče.

— Ho, Dǫmne, Dǫmne, sărače! — iče — că niş propeticu cîtu-l ai îm bornei — iče — nu li-i duče [27]) iče — ai grijă! ş-ala

[25]) Pov. subliniază, cu stînga. [26]) Pov. subliniază, cu stînga. [27]) Pov. neagă, dînd din cap.

li-i țîpa ğios — iče. — Da nu umbla cu dracu, cu cîrpe! — Iel. — N-a mai poz lua de-acǫle — iče — tăt'e valur'le-ęlea, că nu te-apără nime, da — iče — nu li-i duče, če li-i arunca pin oraş.

Aşa uo şî fost. Tătu le-o dus, tă le-o dus în vo činşpręče zîle. Cîn o fo la činspręče zîle, o descătărămat borneu şî uo aruncat pe ğios. Şî dim pk'ita care-o avut şî dint-alte halube, că nu-am pututu mę, c-o fo t'ină pînă-m brîu [28]), aşă că-n Sîrbg'ia nu-s pk'etrite drumur'le, numa de-o lat de late. Da pin tină, c-o fo fǫstă nişte ploi tare mari, aşę gręle ploi — gręle cum o fost dzîlele-ęste dǫuă. Apă uo fost umblată cu torşagu muls de-a noş cu sărsagu, c-o trecut înainte, de i-o fugări pe sîrbi. Apă o g'initu-napoi. Pî tăs-tă-tăț iera t'ină, şî caii să băga pînă-n sk'inare.

Nǫ apăi nişte căpitani de-ačei de husari:

— Ho! Ho i öreg — iče. — Ǫz öreg — dzîče moşu nost, căpitanu nos, c-o fos căpitan, ęzrędęşu de răzărvă-o fost, de şęptezăj de ai. Da uo ağiutat iel, nu i-o fo musai să h'ie, da uo ağiutat iel la țară, că perisă ofițîrii, ş-apă o socot'it că uo avu činste, or avę činste şî iei, iera şî sîmbrie mare.

Ş-apăi tăt am mărs în tridzăj d'e dzîle. Pîn-am sosît la Ujîța acolo d'i cătă Alban'ia. Apă la trizăj de dzîle, cînd o fo pe la unspredzeče dzîle, patruzăj şî şasă o fo morț d'in drumu-ala care-o fo mai hódini, mai grei [29]) ǫmeni. Pu care-am fo mai săči, mai işorĭ, ačei-am rămaz, da numa-m patru pk'ičiǫre-am ieşît-afară. Ş-acolo ne-o adus cu-on, cavei cu condirele să bem, pin opton'eaiuri pi-unde-am fost. Ş-apă ia d'i la vo optu zîle, apăi am prins a mai îmbla ş-îm pk'ičiǫre, ş-aşă. Ş-apăi, apăi ni-o dat slujbă-apăi. Ş-apu am umbla pi la căs apăi, pe sate, a scrie iosaguri, marhă, čine če are, pînă la găinĭ şî gîşte: vacă, boi, porči, uăi, cai, capre. Am scris čine cîte are. Ş-apăi le-o rup tîrgu, lun'i şî vin'eri. Ş-apă bg'iraiele d'i la tăte satele dint-o uoraş, în tătă săptămîna, de dǫu-ori o trebui să h'ie-acolo, duminecă-o trebui să h'ie-acolo, după

[28]) Pov. duce stînga la brîu. [29]) Pov. subliniază, mişcînd din umeri.

porunči, ğioi să h'ie-acolo. Luni o fo tîrgu, vin'eri-o fo tîrgu, în tătă femeia o căpătat o țîduliță că i-o trimăs d'i la craiscomîndo o țîdulă că tu s-aduie doi boi la tîrgu pe luni. Iesta ş-aduie o vacă[30]), iasta s-aduie o ğiurincă. Ş-aşę că — nu că n-ai d'e vîndut, că dacă nu ai boii, numa la furcă-i duče! C-o spîndzurat, înt-on an de dzîle tăt o spînzurat! Care n-o ascultat poruncile, numa l-o tras sus la furcă. O fost acîțaule în capătu oraşului.

Nǫ apă, o g'ini la tîrg, apîi dipt o vacă i-o dat tri zloz buni, dib doi boi şępte sloz buni. Ş-apu o strîns gulile, mîna la om munte-a Stat'iborului, o fo munte-mpărătes tare mare, că dac-ai suit acolo pe vîr apîi cîtu-i lumea ai văzut cu uok'ii! tăt, tăt, tă poiană-o fost. Pă uo strîns gulii acolo. Ş-apă deacolo o trimăs la geizăş cînd o fo hi, apăi o trimăs încǫ la Peşt, apă o trimăs la Italia, la Rusia, unde-o fo hei d'e carn'e. Acolo i-o tă strîns la muntele-ala. Ş-api aşę că am păstrat acolo apăi tri ai şî şasă luni.

Inf. Feier Ion; Racşa, rn. Oaş; *culeg.* O. B.— Al. A., la 4 iunie 1953; *transc.* O. B.; *durata:* 20'; A.I.F., I. 14100 (mg 319 a).

30) Pov. subliniază, cu dreapta.

POVESTIRE DIN TIMPUL RĂZBOIULUI

În nǫuă sut'e patrusprăzęče, cîn o fo mobilizarea Ungării — a țării Ungării — atunčia io n-am fo trecut patruză și doi d'e ai — am foz numai păstă patruză și unu. Io m-am dus acoló la țara un'e n'e-o k'emat pă toț. Ş-am avut o muięre frumoasă, și săracă, n-o avut n'imica, numa io trăiam cu lucru mn'eu și cu lucru iei. Dară ia — io an zîs cătă ia:

— Nǫ, acuma n'e dučem păntru țară să luptăm: pîntru čin'e să lucru? Pentru t'in'e, o pentru țară? I frumǫsă țara, o-i frumǫsă **tu**?

Ia o zîs că:

— Să lucri păntru min'e, că-s frumǫsă.

Io am lucrat pentru ia c-o și frumǫsă. M-am dus acolo-m bătaie. Am luptat cu toat'e țările, care un'e n'e-o porunčit. M-am dus ș-am făcut isprava. Așa dară, sclujbași care-o rămasu-n țară d'inlontru, jăndarii, și bg'irău, și notarășu,și domn'ii — a mea muięre o fo frumoasă, c-am luat-o numai pentru că-i frumoasă, și dară iei o acățat-o la lucrur'le sclabe, pentru că ia o gîn'it, ia s-o lăsat la iei: și la ăla, și la hăla, cum o zîs lumea, s-o-acățat. Așa dară, io odată stîn om cred'inčios în lume, c-am gîn'it că ia nu să... cu n'ime, numai cu min'e. Acuma, ieu am vin'it d'i pă úrlav d'i-acolo, d'in cončed, pușcat pîm pk'ičioare. Iei, bată-i Dumn'ezău lor, le-o păru rău d'e min'e c-am vin'it d'i-acoló, că iei îm... muierea frumoasă, și cumsăcad'e acoló. Da dac-o ...nu iera n'imica triaba. Cîn am vin'it acasă, am dat încă d'e-on jăndar', on șăf, care iel poat'e c-avea muiere, o șt'i-l dracu că cum avea, că io am fost în zîlele scurt'e, če-i în comună? Da iel — an dat d'e iel, nu șt'iam că čine — culcat p-o laiță, iel cu capu-n

sus, ia cu capu-n jos, pk'ičioarele le rîd'icase unu păstă altu — da ieu am crezut că k'iar s-o... bată-i Dumn'ezo ! Am vin'it acolo ș-am văzut că iei o făcu lucru ăla, iei mă iau încă pă min'e la răzbat'ere: họọp, că să nu-m bat muierea ! M-or luat pă min'e-atunčea cîn am vinit cu vejmint'ele-n spat'e, cu păduk'ii pă min'e, și nu șt'iu če, și m-or duz la post. Și acolo am avut noroc cu on șăf, ăla m-o sclobozît să-n spăl păduk'ii d'i pă min'e, să viu acasă.

Cîn viu acasă, muiere nu-i, foc nu-i, gaz nu-i !

« O omoară-t'e dracu, da un'e ieș tu ? »

Am avut doi boi, nu le-o dat n'ime d'e mîncare, nu le-o da n'ime nutreț, mă duc să-m dau boii și gata treaba !

«Ăăău, vai d'e capu mn'eu, asta-i lume d'e plată, o-i lume d'e dobîndă ? »

Ama če să fac io aičea ? Că domn'ii mn'i-o dus muiẹrea, bată-i Dumn'ezău sfîntu, la lume rătăčită.

Și apăi io așa am fost pînă-n zua d'e astăz.

Inf. Barb Todor; Bîrlești—Cîmpeni; *culeg.* O. B. în 17 iunie 1950; *transc.* O. B.; A.I.F., fg 11485—6 a.

« URSU » *

În o mie noă sute treize și șase ieram baj la um proprietar din satu m'eu. Ačest propietar cumpărase de la mojnenii din Kiojdu Mic um munte cu numele dă « Mălîia ».

Ne-am dus acolo primăvara cu vite, cu uoi, cu vaș, cu cai, cu tot če trăięște pe lîngă stînă: șapte, uopt uameni personal sau cîț om h'i fost noi, puate kiar și zeče, însă cîini țiu minte perfect dă bine c-aveam doisprezeče. Če să vezi? Cum ne-am dus acolo, ligiuoi sălbatiči, ca-m pădure: în dreapta, în stînga, însă dă stînă nu să puteau apropia din cauza cîinilor. Mai tîrziu, apruape de Sîmpietru, noi aveam în čireada vačilor um buhai, care iera dă vo tri sau patru ani. Buhaiu ăsta nu s-astîmpăra. Iel umbla și pă la alte čireduri dă vaș pă munți. Să dučea nuaptea în dreapta, în stînga. La um momen dat s-a-întîlnit cu ursu-ntr-o nuapte și l-a omorît. Dimineața, în spune un čioban cînd am băgat oile la ușă:

— Măi nea Giorge — zîče — io az nuapte am auzit un bou orăcăindă.

— Cum, măi Dumitre?

Čiobanu ăsta purta numele dă Dumitru Lupu din comuna Rînčezi.

— Da — ziče — am auzit um bou, o vită orăcăind az nuapte.

Imediat cînd ne-am uitat acolo în čireada boilor unde trăia juncu, juncu lipsea. În fine! Če să fačem? Čiobanii a mîncat, a plecat cu uoile, că dimineața nu prea sîn liberi [1]).

*) Pov. ezită la titlu: întîi propune « *Pățania cu ursu* », apoi observă: „aičea (la microfon, n.c.) îi spun « *Ursu* » și pă asta mi-aduc perfect aminte".

[1]) Pov. subliniază, cu dreapta.

Pînă să vie uoile la namiezi, io am văzut vo trei, patru cîini care venise la tîrlă, murdali pă bot, plini dă băligău. Să dusese cîinii și mai mîncase și iei din hoit acolo. Vine uoile la namiezi, mulğem uoili, le povestesc io la čiobani, ba și iei mai îm povește mie[2]) c-a mai văzut cîti-un cîine așa sătul, mîncase carne. După če mulğem uoile, dau k'iag la lapte, mîncăm, če mă înțeleg io cu čiobanu-ăla care iera mai mare ca toț?

— Măi Dumitre, hai să dăm ruată p-ači pă izvuarel-ęstea, pă su brazi încolo, încolo, puate gă găsim čeva din juncu. Gata! Zis și făcut. Am lăsa la tîrlă niște băieți unu care cunoștea fuarte bine, care l-am avut činči ani mînător. Aștăz să găsește la firmă la Urzičeni, la Siuon.

Laz băiatu la stînă, îi dau în grijă să-nkeğe laptele dacă, să-l strîngă pă lapte dacă să-nk'iagă și-o iau cu Dumitru Lupu p-um plai, urmărindă neşte cîini care să dučeau la hoit-acolo. Iel înăintea mea, că iera mai tînăr ca mine, și io în urma lui. Haida, haida, haida, haida.

Iel era la vro zeče metri înăintea mea. Cînd am ajuns îm plai și cînd ne-a văzut ursu, ursu care durmea lîngă juncu unde îl omorîse pă junc, rîcîisă alături dă junc, numa sînğele-l supsese dîn iel, și dormea lîngă iel. Cînd ne-a văzut ursu, s-a ridicat în doă pičioare și-a-nčeput a orăcăi! Čiobanu m'eu, Dumitru Lupu, n-a mai vănit înspre mine, și-a da drumu dă-o cuastă păn neşte tîrșari și nu l-am mai văzut. Io ieram mai bătrîn, nu puteam să fug ca iel. M-am întors repede înapoi, p-ačeiași cărare pă unde urcasem și ursu, în urma mea, tipa, tipa, tipa, tipa, la fel ca um măgar cînd ie-ncărcat cu samar.

Am mers, am mers, însă iel tot merğea mereu, s-apropia de mine! Dim mersu-ăsta m-am opri și m-am lipit lîngă un fag groz, mare care-apruape nu-l puteai cuprinde niş trei uoameni așa grosime-avea. M-am dat imediat cu spatele la fag și cu toporu-m mînă care l-aveam. Doi cîini strajniči care nu m-au părăsit, iei au stat totdeauna lîngă mine. Cînd m-am uitat la urs, s-a oprit și ursu, n-a mai vinit [3]) înspre mine,

[2]) Pov. subliniază, cu dreapta. [3]) Pov. arată spre stînga, cu dreapta.

și-am dat repede, imediat gură la cîini, cîinii dacă-a văzut că io îi îmbărbătez, s-a repezit unu dîn iei ș-a zmuls o gură di păr din spatele curului dă la urs. Atunčea ursu-a-înčeput a orăcăi și n-a mai înăintat spre mine. Gata !

— Țure și pune mîna pă iel !

Iel s-a mai sučit, s-a mai învîrtit și și-a luat poteca înăpoi unde iera juncu omorît. D-acolea io am plecat și-am luat-o pe cărare dă vale p-um plai, dă-i, dă-i, să mă las îm vale unde iera o gîrlă cum, care să numea apa Mălîii.

Acolo apruape dă gîrlă mă-ntîlnes și cu čeilanți čiobani care-i aveam pă la vaș, pă la sterpe, cu vo șapte, uopt cîini.

— Če-ai făcu, nea Giorge? Če-ai pățit?

— N-am făcut nimic — zic — ursu nu s-a putut, putut apropia dă mine c-am avut cîinii ăștia [4]) lîngă mine.

— Hai îndărăt !

— Mă, io nu mai merg îndărăt, că voi fuğiț, și mă lăsaț singur pă mine și, čine știe če să-ntîmplă.

— Hai îndărăt cu noi !

Gata ! M-am întors îndărăt cu iei. Cînd ne-am dus acolo, ursu-a simțit gălăğia, a lua juncu și l-o tîrît činze-șaizeči de metri, la muk'e. Gata, numadecît l-an scurtat cu cîinii. Dac-a văzut că cîinii-i dă ruată și hălămaiu care-l făčeam noi, și-a da și iel drumu di cuastă, apăi l-am, am lua juncu și-am scoborî dă vale cu iel, i-am lua pielea, și-am păstrat-o și-am dat-o acolo unde trebuia.

Asta am pățit-o ieu, n-am auzit-o dă la nimenea. Vă dovedesc cu uameni care i-aveam acolo, că trăies și astăzi mai toț, ș-așa să-ntîmplă cu uorče urs cînd te-ntîlneș cu iel îm pădure, cînd iel omuară-o vită, ie fuarte necăjit cînd dai peste iel !

Inf. Gh. M. Rădoiaș; Bătrîni—Teleajen; *cules* în București 20 martie 1956; de O. B.—C. B.; *transc.* T. B.; *durata:* 5′; A.I.F., mg. 1080 b.

Inf. a pățit-o « în 1936 ».
Ai mai spus-o? «Am mai spus așa la cîte-on om, da n-am spus așa cum trebuie .»

[4]) Pov. arată înainte, cu stînga.

PĂȚANIA CU BALAURUL

Adică să spun că kestiunea če mi s-o-ntîmplat.

Așă că o fost nǫptea un pericol mare de plǫie, ști. S-o dus tăz boii dim vatră, dorului. Şî s-o făcu dzuă. Dacă s-o făcu dzuă, am aduna boimea dim vatră. Dac-o aduna dim vatră, a mărs un kilometru jumate de... diștanță de, de vatră, ști, de unde-o stad boii nǫpte [1]). Așă că o fost patru ǫmeni, o-ncărcat o furcă de-asta de fîntînă, ș-o grindă. Şî m-o strîgat șî pe mine, să le-ajut a o, a o pune pe tileagă, ști [2]). Şî iei zî cătă mine:

— Mă, Văsîle, mă ! Nu bei o gură de palincă?

— Mă, nu beau, c-am mînca nește mămăligă-acuma. De-altă dată, da !

— Hai, mă, bę o gură, nu ț-a h'i nimnică pe mămăligă... męrğe o gură !

Şti, că n-avę multă, o juma de palincă. Mă du șî iau o gur di palincă di čę, da numa așă cam... un sfer de păhar [3]) cum ar fi. Așę că:

— No — zîc — mă duc ! Noroc !

— Noroc !

Boii iera acǫlę [4]). Au mărs după neşte g'iţăi de g'ibol ș-întornu. Da o fost o čiǫtă, un lemn îmburdat, așă cum îi masa asta, n-o fos k'iar așă mare čiǫta ačę, ști, de făcu de dǫğe de-astea, de tonuri, să facă. Ş-o tăiat cîtva din iel. Cîn mă duc acolo, vez c-oi merğe-acolo — că iera roua mare, iera iarba pîn-aiče [5]) pornită. Așă că cîn mă duc colo la lemn să

[1]) Pov. subliniază, cu dreapta. [2]) Pov. subliniază, cu capul. [3]) Pov. subliniază, cu dreapta. [4]) Pov. arată înainte, cu dreapta. [5]) Pov. duce mîinile la brîu.

fac țîgare, avęm o bondă pe mine [6]) așă, de az de pięle cum îi ș-aiesta. Așă că, io șî văd col pi čiǫtă, pi čę, c-o fos tăiată di pingă pămînt, čiǫta, lemnu, ști. Văd g'ițălu ăla-ntins acolo, o foz de dǫu metăre mai bine de mare.

«Če-i aiesta [7]), mă?» Mă mn'inunez io acolo.

Mă ducu. Văd că deșk'ide un uok'ĭ cătă min'e — uok'iu aiesta [8]) — așă ca cum are g'ibolu. Nǫ nu-i nimica. Mă ducu vo douăzăj de paș di ięl, strîg pi čeia, să viie șî čela să-l vadă că če-i aiesta. G'in čeia, șî-l văd, șî iei tăț.

— Mă — zîc — če fačem cu iel? Omorîmu-l, lăsămu-l?

— Aiesta-i bălauru čela di Șugătag — da io nu știu une-o fos Șugătagu, nič acuma nu știu Șugătagu unde-i, cătă ǫriče izvor mare-acolo.

— Bun — zîc — mă, meț șî-m tăiez dǫuă rude [9]) de carpăn, da — zîc — nu așa: numa rude, așă — zîc — niște rude că — zîc — le poč cuprinde bine [10]) cu mîna.

Așă că să duc čeia, șî:

— Mă, nu te lega tu de iel, mă!

— Ę, ia merez voi șî tăięț rudele!

Șî taie rudele. Cum îmi taie rudele, îmi aruncă ruda cîtu-i de-aič în gardu čela [11]) acolo, șî să iau la fugă, șî fugu. Șî desprin caii din ham, șî ięs-afară dim pădure pe pășunile pe-a Rîmeților, iei.

Mă duc colo, cînu-i dau, am vru să-i dau în cap — în cap am vru să-i dau întîi, cătă čiuturi, cătă pe iasta marğine cum ai mę de-aičĭ [12]) acolo pănă pi čela capăt, toma acolo o fuz gura [13]) pe capu ala acolo.

Așă că odată, îi trăznez cu paru aij după cap [14]) un la de mînă, n-o fostu-n capu. Că-n cap am vru să dau, da nu știu cum o mărz din viteză paru, șî n-o dat în cap. Io am crezu că dac-oi da în cap, lîngă tînla čiǫtii, i-a tăia acolo bărbia, așă iera capu! [15]) Avęa o gură ascuțîtă. Cîn trăznesc-

6) Pov. prinde vesta, cu dreapta. 7) Pov. arată înainte, cu stînga. 8) Pov. duce stînga la ochiul drept. 9) Pov. subliniază, cu dreapta. 10) Pov. apucă, cu stînga. 11) Pov. arată, cu stînga, spre gardul de peste drum. 12) Pov. arată spre masă. 13) Pov. arată, cu dreapta, înainte. 14) Pov. își lovește ceafa cu stînga. 15) Pov. schițează volumul, distanțînd mîinile la circa 40 cm.

odată-n iel, sare d′e vreo op metăre, nǫă metăre o zeče metăre așă de susu în aier. Cîn dă ğios, cu pîrg′ia pi iel ! Dau acolo pi iel pînă cîn n-o mai (?) așă mult, o uară jumate am da pi iel. Așă că, nu pos să-l omor ! Tă dau pi iel așă, dau cum aj da pe-o ileu[16]) d'-esta a couačiului: atîta iera d′e tare.

Așă că tă-tă-tă l-am farmat, șt′i, așă cum fărmi măru čela če-l bătuči, unu de altu, numa așă, l-am, l-am putut, i-am fărmat așă uasăle-n iel. Șî i-am băgat pîrg′ia pe gură pǫt′e-o fost atîta, pîrg′ię[17]) ! Ș-apoi nu am putu să o scot la iel din gură pîrg′ie, pîn nu l-am tras, pînă nu l-am tras cîtu-i de-aičiuca la Nemeș. Acolo o ieșît pîrgia di la iel din gură. Tătă, tătă o ieșît surčele[18]), din gura lui.

Șî am mai da pi iel, cam vo zeče minute, ș-apoi o g′ini Nicoară aiesta a lu Čiorbă[19]) după boi, bătrînu-aiesta șî cu fečioru Mățanului, atunj nu iera însurat încă nu i-o foz luată fata înc-atunčenică, acuma-s șępte anĭ de-atunčenică în vara asta.

Ș-așă l-am omorît. Șî dacă l-am omorît, șî dacă l-am omorît, am fos nebun tri uare[20]). Ș-am avu năro cu N′icǫră, cu Nicǫră cu-aiesta, am avu năroc. Că tă m-am duz vo patru kilometăre, pe-o, pe un drum. Tă m-am dus, n-am știut nimic, s-o-nvîrtit lęmnele cu min′e ia așă[21]) nică, ia rǫtă. Nu știu, nu știu ! — numa așă că am foz nebun tri uare-așă formă. Ș-ap-o gini Nicoară ăsta a lu socru, ș-apu ăsta m-o, m-o adus apoi înapoie. Ș-o, o sta lęmnele de-mvîrtit, nu s-o mai îmvîrtit, ș-o stad lęmnele-n loc șî m-an pus șî io ğios[22]), apoi, dup-ačę. Apoi am văzu că-i Nicǫră, apoi l-am cunoscu pe Nicǫră că čine-i.

Nǫ, șî gata !

[16]) Pov. lovește repetat, cu stînga. [17]) Pov. arată, distanțînd mîinile, la circa 1 m. [18]) Pov. arată, cu dreapta. [19]) Pov. arată în lături, cu stînga. [20]) Pov. răsucește stînga. [21]) Pov. descrie cercuri, cu stînga. [22]) Pov. schițează, așezarea, cu stînga.
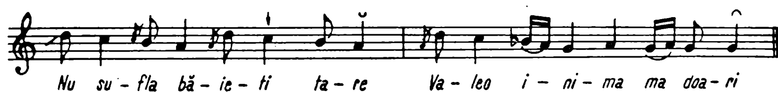
Inf. Ignat Vasile, 38 ani; Turț, rn. Oaș; *culeg.* O. B. la 27.V.1953; *transc.* O. B.; *durata:* 6′30″; A.I.F., i. 14097.

Faptul s-a întîmplat « acuma-s 7 ani. O venit șăfu de post, șî Hurezan ăsta, să ięe unsǫre da s-o-mpuțît. Api a fost brigadęru. »
Era lung « d′e 2 metri; șî io m-am mn′irat. N-o vru să între nič săcurea-n solțî lui! » *Unde?* « îm pădurea d′e la Livada ».
Inf. e bouarul satului, « d′e 7 an′i acolo ».
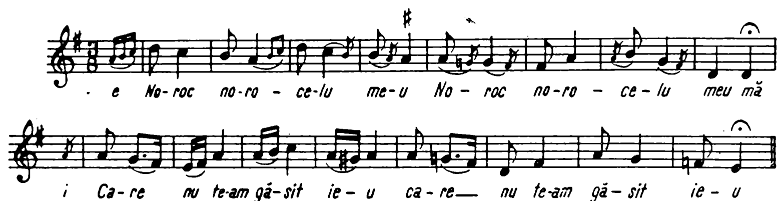
ANEXE

NOTE MUZICALE

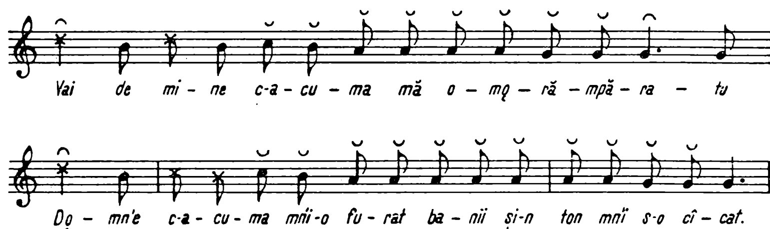
41. „POVESTEA CU ČENUȘOTCĂ"
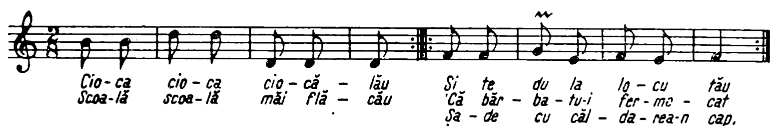

79. POVESTEA NOROCULUI

102. PĂCALĂ

111. „FEMEIA ȘI HAMANTU"

Notate de Em.C.

GLOSAR *)

Acăr — ori, măcar
acăstauă — spînzurătoare
adătui, a — a îndemna, a cumpăni
adimant — diamant
aieri, a — a răci, a aerisi
ajuta, a — a ridica
andălui, a — a porni
arvune — copac
aspăsa, a — a apăsa
astalîş, astăluş — tîmplar.

Balparoase — răcoroase
başag — stînă
bădîni — hîrdău, putină de lemn
băntălui, a — a alunga
bătăci, a — a bîjbîi, a moşmondi
belceu — leagăn
bele — bale
bendeu, pl. bendeauă — intestin
benocu — binoclu
berdehane, burduhence — măruntaie
berjă — birjă, trăsură
bibilon — biberon
bicaş — piatră albă
bitanc, bitang — derbedeu
bituşă — cojoc

*) Nu au fost consemnate decît cuvintele — sau sensurile — inexistente în « Dicţionarul limbii române moderne », Buc., 1958.

bîciu — țap
bîgni, a — a bîigui
boanță, bumbăreață — organul scroafei
bocîcea — bocanc
bolohoange — clopote, zurgălăi
bucșă — bufnitură
bugăt — mult, tare
burgăndăi — sfecle furajere.

Camiță, camniță — vatră deschisă pe care se făcea focul, căloni
căloi, căloni — camiță, vatră deschisă pe care se făcea focul
căndălău — sobă
cășița podului — culee, capătul podului
cătunușag — armată
căzal — stog
chert — menajerie, grădină zoologică
chetom — absolut, chiar
chibără — chivără, « ca o pălărie făcută »
chilav — schilod
chipoc — pipă mare
chirili, a — a găuri, a sfredeli
chischineu — năframă
chișbirău — subprimar
cigăli, a — a scărpina
cioflînca, a — a șchiopăta
ciont — os
ciopîrtar — prăjină
cioroboaie — vase de lemn
ciripă — țiglă
ciucalău — moț, ciucur
ciujdit — ghemuit, amărît
ciuncaș — pisc
cîsăi, a — a sufla greu
cîtigan — încet
coardă — sabie
cobă — găină

colătră — plită
coldăuş — cerşetor
colop — pălărie
comis — monedă veche de argint
condire — bidoane
corci — tufă, tufiş
corcoi, a — a sforăi
costruş, costruşă — mînz, mînză
coscodzi, a — a cînta ca cocoşul
coştei — coteţ
coţoburle — bordeie
cuduştrei — cîteşitrei.

Da de — poate
damf — abur
dăbălat — dăbălăzat, liber, atîrnînd
dătilin, detilin — separat
decung — adăpost militar, tranşee
de hoghi — da de unde
dejugătoare — loc de popas al cărăuşilor
de ru, de rupt — în dreptul
dipt — pentru
dîr — pentru
îdrje — bîtă
dîrji, a — a ciomăgi
dodoloţ — rotund
domnar — boier, domn mare
droange — zurgălăi, clopote
durdure de pădure — duh, spirit de pădure
durjuli, a — a strica, a răsturna.

Ezredeş — colonel.

Fărmuşuri — firimituri
fedeauă — talgere
feleli, a — a garanta

fercheş — chipeş
fest — puternic, tare
feştoacă — ciomag
fetişuri — fîşii de pansament
fihomnoj — locotenent
fiorvoş —medic locotenent
fişcarăş — avocat
fişcăi, fîşcîi, a — a şuiera, a fluiera
fîrnal — furnal
fodră — creţuri
font — 0,5 kg.
fonţă — lampă de mină
fotac — şef, supraveghetor
fotag — vijelie
fraică, pl. frăici, frăi — doică, servitoare
fundei — aşternut de paie, claie începută.

Gat — butoi, cadă
găzdăcie — bogăţie
geme — partea dinainte a coşului carului
gheizăr — drezină
gheizăş — tren
ghialoagă — sanie
ghidicanie — animal
ghioacă — coajă tare
ghiolban — tulpan
grăpsa, a — a zgîria
grosuri — grinzi, butuci
gugula, a — a dezmierda
gujbă — cujbă, nuia răsucită, gînj
guleş — ciurdar
gulie — ciurdă de boi.

Halam — closet
halube — haine
hascote — vreascuri

hăizaş, heizaş — acoperiş
hălămai — hărmălaie
hăli, a — a zori
hăşcău — pungă din băşică de porc
heli, hie — nevoie, lipsă
herbecă — sufertaş
hetan — prăjină
hidurea că -- fiindcă
hir — veste
hiretic — nervos, rău
hirplaţ — post de prim ajutor
hîrbături — firimituri
hîrhăit — slab, prizărit
hoagă — animal, sălbăticiune
hoisă — către stînga
hopătaie — vîlvătaie
hot — adăpost (?)
huc — complet, absolut
huliganie — pasăre de pradă
hunsfut, hunsut — şiret, viclean
huret — urale.

Iaba — geaba
iagă — sticlă
iepta, a se -- a-şi lua avînt
inde, ine — unde
imberşung — centură, curele
iştalău — grajd.

Îmbueci, a se — a deveni buiac, zburdalnic
îmbulzît — încovrigat, strîns
împărţaştină — împărţire
îndălui, a — a porni
înhîi, a — a dărîma
întăbula, a — a testa averea imobilă.

Jap — moşneag
jigărănii — animale
jopsît — necăjit.

Lainăt — sublocotenent
lehuit — lihnit
leşui, a — a pîndi
leveleu — izlaz, imaş
leveş — supă
licăi, a — a licări, a străluci
limorat — lămurit
lioliucă — lelică
logodi, a se — a se lega
lomuri — crengi uscate, vreascuri
lupărie — groapă, cursă pentru lupi.

Mară, marhă, mărhăi — vite
marod — bolnav
măligar —făcăleţ
mămănoaie — zmeoaică, diavoliţă
măsoaie — faţă de masă
mehei — hamei
miercăni, a — a scînci, a geme
mighiş — totuşi
miran, mirean — pămîntean
mîţîţăl — mititel
mîţogoian — pisoi, motan
modrăşi, a se — a se mîzgăli
moloşag — petrecere
mulătui, a — a petrece, a chefui
muşîni — chibrite.

Năpusti, a — a slobozi, a lăsa
nemoţănie — neam, rudenie
obîrlainăt — locotenent
odor — curte

ofera, a — a oferi
optoneaiuri — cantonamente
orvoş — medic
oşti, a — a ospăta.

Palţău — baston, bîtă
pănăta, a se — a se plînge, a se văita
peţanie — peţire
pititel — pitic, mic
pîrlui, a — a opări cu leşie
poc — pachet
pocălui, a pocoli, a — a împacheta
poclet — proclet, blestemat
poltălui, a — a sorta, a potrivi
popiros, popchiro — hîrtie
poprică — ardei
posomant — fir, fireturi
pradoş — mîndru, orgolios
preminteni — pămînteni
prepelit — prăpădit, jigărit
prepeliţar — prepelicar
probălui, a probi, a — a proba, a încerca
pustă — moşie.

Raşpău — pilă, raşpăl
rădiuri, rămiguri — vreascuri
răstui, a — a rostui
reţept — reţetă
ruguci, a — a înţepa.

Salăi — oaspeţi
sălcari — zăvoi de sălcii
sălui, a — a da sălaş, ospitalitate
sămăli, a — a socoti
scand — scaun
scăpărămînturi, scăpărminte — amnar şi iască

schit — frînghie
scopot — bucată, interval de timp
scrumăti — a zgîria
sînțît — asfințit
smînat — slab, palid
socăciță — bucătăreasă
spagat — sfoară
stancă — stîncă
stăruit — înstărit
stîngăli, a — a tîndăli
stopi, a — a scuipa
strajămeşter — plutonier
străjer — stejar
strujac — saltea de paie
stug — ostrov
sucui, a — a obişnui.

Şareți, şîreți — alice
şăluari — obiele
şcătuie — cutie
şişorca, a — a mişca
şişili, a — a linişti repetînd silaba şi
şofai — pădurar
şotăr — piatră sfărîmată pentru pietruit
şprung — avînt
şpur — copil din flori
ştiup — bucată, surcea
ştrămport — transport
şturmbatalion — batalion de asalt
şutica, a se — a se întuneca
şuticală — întunerec.

Tambă — batjocură
tălpită — oprită, iezită
tănear — grajd
tecări, a — a se suci, a se învîrti

techerzi, a — a fugi, a rătăci
techergheu — derbedeu, pungaş
tenchi — cucuruz, porumb
tersală — ţesală
tic — vas de lemn
ticăzui, a — a alege
tidelniţă — cădelniţă
tijemeşter — plutonier
timzui, a — a chinui
tistaş — curat
tînghie — chindie
tîrlîlîi, a — a zice din fluier
todomană — protest
tog — ogor
toloboni — călţuni, ciorapi de postav
tolomac — prostănac
ton — butoi
troc — troacă, albie
trufălui, a — a glumi
tuturez — corn, trîmbiţă de coajă.

Ţălt — cort, foaie de cort
ţingălui, a — a ţiui
ţîbric — chibrit
ţîpuri, a — a ţipa, a striga
ţuhan — ţuhal, sac mare
ţuţfilăr — sergent.

Ungoiauă — încărcătură, umplutură de puşcă
uioş — laibăr
ulitur — uliu
umbreană — mreană
urlav — concediu
urzoape — curele, legători.

Vatră — pămînt; pe vatră — pe jos
vădui, a se — a face copii din flori

văgaj — pîrîiaş
văndălău — vagabond
vedezlit, vădăslit — vînătoare
viliveandră — reverendă
virior — supraveghetor
vîji, a se — a se întîmpla
vîlvaş — năzdrăvan
vor — curte.

Zaslău — steag
zăhăstrii — sihăstrii, pustietăţi
zănat — fire
zberţelit — zgîriat
zdronconi, a — a zdrîncăni
zgadină — gadină, monstru
zgăiba, a — a zgîria
zgîrni, a — a dibui, a ivi
zgromodi, a se — a se mişca, a se scutura
zîmbat — jimbat, strîmbat
zmetie — prăjină
znamănă — pocitanie, mititel
zurvă — alergătură, agitaţie
zvîrgoli, a se — a se întoarce de pe o parte pe alta.

LISTA ALFABETICĂ A POVESTITORILOR *)

B a l a ş Ion. Porecla: a lui Iacob lu Gavrilă. Satul: Racşa. Comuna: Oraşul Nou. Raionul: Oaş. Vîrsta: 47 ani. Ştiinţa de carte: patru clase. Avere, categorie socială: ţăran în întovărăşire (Toz — preşedinte Toz). Ocupaţia principală: agricultura. Date principale biografice, deplasări: localnic. În Bucureşti « de cîn am fost de 17 ani, vo şapte luni. Apoi am maí mărs iară ». (La tramvai, la zidărie, salahor). Armata în Dorohoi (1928—29). Apoi în Constanţa un an (1930) la cai, vizitiu. Apoi « la meitări » la Brezoi, Reghinu Săsesc. Patru ani la Ilba la pietrărie (1934—38). Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « Pîn armată am mai spus şî ieu şî am mai şî audzît. Pîn sat cîteodată la desfăcat aşă, şî tọmna cu vitele. Eu am ştiut multe la şădzători ». Observaţii: Povesteşte apatic; temperament flegmatic. Repertoriu mic; preferă snoavele.

Culeg.: Al. A., 31. V. 1953.

B a r b Todor. Porecla: Todor d'i la uliţă. Satul: Mogoş-Bîrleşti (r. Cîmpeni). Vîrsta: 78 ani. Ocupaţia: agricultor, 19 jugăre (fînaţ şi pădure majoritatea). Ştiinţa de carte: « dracu şt'ie cît'e clase, vo doă, o tri ». Deplasări: cu războiul « pîn Galiţia, pîn Rusîa (prizonier), pîn Ungaria, pîn Cehoslovačia p-acolo ». La tîrgurile din regiune « la ţară » (Valea Mureşului). Observaţii: Foarte bun povestitor de lucruri picante, fără pereche în comună. Nu are repertoriu de poveşti tradiţionale, ci povesteşte întîmplări — reale, şi mai cu seamă, cu multe adaosuri născocite — sub formă autobiografică.

Culeg.: O. B., 17.VI.1950.

B ă r b o i I. Dumitru. Porecla: « Nea Mitică; asta ie toţi care-m zîče, şî pe la pădure şî pe-aiči ». Satul: Bughea-de-Sus. Comuna: Bughea-de-Sus. Raionul Muscel. Vîrsta: 65 ani (n.

*) Informaţiile trebuie raportate la data culegerii, indicată la sfîrşitul fiecărei fişe.

1889—mai 8). Ştiinţa de carte: « patru clase primare, da învăţate în oraş, nu aičea, că ţîneam de oraş atunčea ». Ocupaţia principală: « munčitor forestier dă cîn m-am pomenit. Dă la vîrsta dă şaisprezeče ani numai în pădure am lucrat, în toate părţîle ». Ocupaţii anexe: « Nu mai am nimic; asta ie prima bază a mea ». Date principale biografice, deplasări: « Pănă-n război (1916) pîn prejur, p-aičea. 1911—18, concentrarea, războiu pă la Olt, pîn Moldova (Oituz, Vatra-Dornei); după război am lucrat pînă pîn 26 pă dosu Dîmboviţii şi pă Bratia, şi Rîu Tîrgului; 27—28 pă Rîu Tîrgului, pînă-n 30. Pă 31 am plecat la Banat, la Reşiţa, *to forestier la corhănit în prinčipiu*, ieu mă ocup mai mult la canaluri. 32—50, pă la Reşiţa (vo doi-trei ani la Armeniş). După 50 pîn Moldova, la Mînăstirea Neamţului ». Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « pîn sat nu prea, fincă ieu viu în sat cîte o săptămînă or doao în prinčipiu; *da la cabane şi la bărăči* cam în zîle dă sărbători, or cînd erea timpuri rele de nu puteam munči ». Repertoriu nu prea remarcabil: 12 piese, majoritatea basme nuvelistice. A citit relativ mult. Nu e atras de fantastic, pentru care nu are înţelegere suficientă, în schimb e preocupat de naraţiunile cu caracter realist de gen aventuros. Tendinţă de a şti naraţiuni necunoscute de alţii. Limbaj colorat, familiar cu neologismul, deşi stilul său e destul de inform.

Culeg. Al. A., 1.XI.1956.

Bota Grigor. Satul: Turţ; rn. Oaş. Vîrsta: 68 ani. Ştiinţa de carte: 7 clase primare în Turţ. Ocupaţia principală: agricultura. Ocupaţii anexe: « am fos pădurar d'e control, 22 d'e an'i, după če-am vinit d'in America ». Date principale biografice, deplasări: băştinaş din Turţ, la lucru în St. Unite, 7 ani în fabrică, « am mărs în 912 ». La tîrguri, Satu-Mare, Baia-Mare, Negreşti. Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « şî pe-acolo pi la Statele Unite, şî pe la armată, şî pe-aič la d'isfăcat în tọtă sara cîn d'isfăcam numa to după mine umblau, cî če nu desfăcam, numa să şed acolo » la priveghi, la şezători « numa cu poveşti ne acupam ». Plată? « la noi nu-i plată, numa pîntru petrečere, să treacă timpu ». Observaţii: Repertoriu mediu, în parte alimentat de lectură. Atras de scenele umoristice, redă cu destul dramatism conflictele dintre personaje. Narare vie, colorată şi caldă.

Culeg.: O. B. la 25.V.1953.

Breanc Gheorghe. Porecla: a Tilii. Satul: Cresuia. Comuna: Curăţele. Raionul: Beiuş. Vîrsta: 60 ani. Ştiinţa de

carte: 4 clase elementare în sat. Ocupaţia principală: *pădurar* « 30 d′e an′i », acum e pensionat « d′in 1957 ». Ocupaţii anexe: « munca cîmpului, plugărit, coasă, sapă. Nu mai mărg la pădure ». Date principale biografice, deplasări: băştinaş. Armata la Oradea şi Dumbrăveni. Concentrat la Marghita şi R.-Sărat. « Am fos la Remeţ, am lucrat pînă m-au pus pădurar, vo 20 d′e an′i, la I.F.E.T. ». A umblat prin satele învecinate. Localităţile şi ocaziile la care a povestit: La Remeţ (Aleşd), « aiči numa tăt am ascultat ». « La priveg′i nu mă duc, nu-m plače. » Observaţii: Povestitor mijlociu. Repertoriu mic. Povesteşte cu plăcere şi cu talent ceea ce ştie bine şi i-a plăcut. Preferă snoavele şi povestirile vînătoreşti.

Culeg.: O. B. în 27.IX. 1961.

Buha Gheorghe. Porecla: a Honului. Satul: Cresuia. Comuna: Curăţele. Raionul: Beiuş. Vîrsta: 61 ani. Ştiinţa de carte: nu a frecventat şcoala « fără şcǫlă, nu iera pîntru noi. Şt′iu fǫrt′e puţîn, numele meu ». Ocupaţia principală: *muncitor forestier* « d′e-acolo mi-am cîştigat pîn′ę ». Ocupaţii anexe: agricultor — crescător de vite în gospodăria proprie. Muncitor ziler de ocazie. Date principale biografice, deplasări: Băştinaş « şî moşii d′e-ači-s ». Pe front în Italia, apoi încorporat în armata română la Oradea. Concentrat în 1939—40 Dridu—Bucureşti. La lucru « la *Rămeţ*, d′e cîn am fo d′e 12 an′i pînă-n prezent cînd nu s-o oprit, şi la *Finiş* ». Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « Cîn am avu timp, in′e-o fost populaţie multă, cu ortačii nǫpt′ea » la Rămeţ, la priveghiu în sat « cîn am fost ». Poveştile le-a învăţat « d′in oamen′i, d′in cîţ am prins. Io şî la armată, d′int-o dată am prins. În zădar m-ar fi bătută, da tăt nu put′eam uita. Care-am avut mai bună plăčere d′e ięle » le-a învăţat. « La tînăreţe are mai bună plăčere, ş-atunče să uită după jocuri şî bancuri. » A învăţat din plăcere « pe tǫt′e cît′e lę-am învăţat ». *Ai adăugat?* « oare în′eva, in′e nu s-o vîjit bin′e, am mai adăogat oarecare cuvînt. N-am adăgat laolaltă, numa dac-o fost oarecare cuvînt ruşinos, l-am skimbat ca să nu fie de ruşine ». *Pov. o bucată* « tot la fel în tǫt′e uorile, nu minţăsc ieu o dată într-om fęl, o dată-ntr-altu, tot aşę cum ieste ię ». *Oamenii îl consideră* « nu mă suduie, ii mă čer să le spun — c-amu n′i somn — iče. Nu-m trabă n′imic pîntru ačęia — că nu fumez, palincă multă nu bęu ». Observaţii: Bun povestitor — introduce elemente noi, nuvelizînd. Predilecţie pentru snoave. Vestit în sat ca creator de versuri. Face jurnale versificate, uneori la cererea sătenilor.

Repertoriu destul de întins: 37 piese, din care 17 snoave, 16 basme propriu-zise. Preocupat de sublinierea preceptelor morale care se desprind din narațiuni.

Culeg.: O. B., 28.IX.1961.

Chira Gheorghe. Porecla: Burian. Satul: Mara. Comuna: Deseşti. Raionul: Sighet. Vîrsta: 73 ani. Ştiință de carte: « n-am învățat d′e fel clasă, c-am fos slugă. Am şt′iut io scrie numele mn′eu ş-aşă puțîn ». Ocupația principală: agricultura — creşterea vitelor în aceeaşi gospodărie cu ginerele său. Ocupații anexe: muncitor forestier şi ziler la « drumuri. Cu pădurea mai mult. » Date principale biografice, deplasări: Băştinaş. Front la Galiția, prizonier 2 ani pînă-n Siberia — apoi voluntar 1 an de zile (a luptat la Mărăşeşti). *La pădure* « v-on an », apoi în munții Gutîiului. Localitățile şi ocaziile la care a povestit: « Pîn Rusîia am auzît mai mult′e poveşt′i. Am stat vo 5 mii, înt-o biserică turčească, api tăt feliu d′e limbg′i — am şt′iut bin′e ruseşt′e, ungureşt′e puțîn, n′emțeşte′ cît′e-o vorbă ». *A povestit* « cîn d′esfăcam porumb pî la večin′i »; în colibe; am spus bugăt′e, un an cu săpînțen′i ». Observații: Foarte bun povestitor, repertoriu întins, mai cu seamă basme fantastice. Cunoaşte 32 piese, din care 10 basme. Îi place să insiste asupra aspectelor care îl atrag. Repetiția e un procedeu folosit mai frecvent decît la alți povestitori. Participă cu naivitate la întîmplări povestite. Înfățişează cu talent situațiile dramatice sau comice.

Culeg.: O. B., 20.XI.1961.

Condrat Vasile. Porecla: Cămara. Satul Rozavlea. Raionul: Vişeu. Vîrsta: 47 ani. Ştiința de carte: 4 clase elementare în sat. Ocupația principală: agricultor — creşterea vitelor. Ocupații anexe: muncitor forestier, cioban. Date principale biografice, deplasări: Băştinaş. Armata la Arad, Oradea-Mare, « la front n-am fost ». La lucru la Dorna « *la but′in* » la Vişc 4 luni, la tunel la Salva-Vişeu. Localitățile şi ocaziile la care a povestit: « *Pîn but′in*, pîn armată, am şî cîntat doin′e. În armată în dormitor sara numa-n poveşti ». În sat « la d′esfăcat porumb şî la preveg′i n-am prę spus, mai mult ascultam ». Cîntă şi cu buciumul la morți în sat, apoi Şieu, Săcel, Ieud şi Leordina. Observații: Repertoriu destul de întins: 31 piese (16 basme, 15 snoave). Memorie impresionantă. Preocupat de amănunte, ritmul narațiunii nu e suficient de alert. Stil de tranziție între cel tradițional şi cel de cărturar sătesc.

Culeg.: O. B., 7.V.1962

Crîsnic Mihai. Porecla: Băbură. Satul: Cerbăl. Comuna: Cerbăl. Raionul: Hunedoara. Vîrsta: 72 ani. Ştiinţa de carte: « nu şt'iu, cîn am foz io în copilăria mea, nu ierau şcoli, iacă n'imica ». Avere, categorie socială: « n-am, numa muierea, că io mi-s d'i la Runcu-Mic ». Ocupaţia principală: cioban « pun-acuma, da iacă am slăbit, nu mai poči n'ič uoile, că pă hăl bătrîn nu mai pun'e n'ime sama ». Ocupaţii anexe: agricultor — soţia lui are vreo « 3 iugăre numa ». Date principale biografice, deplasări: născut în Runcul-Mic-Hunedoara venit « d'e 40 d'e an'i », s-a însurat în Cerbăl. Orfan de la 16 ani, intră servitor în satele vecine, fiind pus cioban la oi. În 1914 mobilizat trei ani pe front în Galiţia şi Serbia, se întoarce rănit şi se căsătoreşte cu o văduvă. În anii din urmă a fost iarăşi cioban în sat. *Ţi-a plăcut la oi?* « plăcut, am apucat la iele, m-o fos drag d'e ięle, că mai tă la uăi am stat ». *De cînd ai învăţat poveştile?* « apă am învăţat d'e mic d'e vo şasprăzeče an'i, api d'int-unu am învăţat una, d'int-altu alta, api s-or adăugat mult'e ». *De la front?* « Şî d'i p-acolo, ş-am spus io la alţî, un'e-am avut răgaz d'e am stat pă loc ». *La oi?* « învăţat şî la uoi că la uoi le-am învăţat cîn am fos acolo pi la armată ». *La şezătoare?* « n-am învăţat, numa am spus ieu ». *Din cărţi?* « ba n-am învăţat, tă d'in cap ». *Cînd ai povestit întîi?* « cam d'e şasprăześe, la uăi, la ortac am spus, ş-apă cîn am auzît cît'e unu ş-api io am băga d'e samă, şî le-am învăţa d'in cap, şî dacă nu şt'iu cart'e, unu şt'ia cît'e una, alta cît'e doă, ş-aşă ». *De cîte ori?* « alta dint-o dată o-nvăţam, că ieram uşor la cap, alta nu băgam tăt'e vorbele d'e samă, pot'e că iera mai grea d'e spus ». *Cîte ai ştiut?* « apă m-am zăuita d'e ięle, ş-alta n-o şt'iu întreagă, da aprọpe *la o sută* cre că; d'e popi şt'iu mai mult'e, tă cam a lor îs, ş-a ţîgan'ilor ». *Preferi?* « d'-estea care ţ-î mai şod, d'e rîz, da şî d'-elealalt'e, îi bine dacă şt'i mai d'e mult'e ». *Ai povestit?* a) « la uoi aşă cătă ortaś am spus »; b) *la priveghiu* « am spus d'e mult'e uori, or ven'it după min'e acasă anume, numa în anu ăsta n-am spus — altu s-omora d'e rîs, altu spun'ẹ să mai spun, şî cîn mă-ntîlńẹm cu iel la dọă tri zîle, tăt pomen'ẹ če-am spus ». Plată? « nu-m dau n'imica, îm mai dau dohan aśia »; c) *la şezătoare* « d'e vo 10—15 ori am spus aič, da la priveg'i am spus mai mult ». Observaţii: Socotit de sat cel mai bun povestitor. Mare repertoriu de snoave, e măscăriciul satului, un fel de povestitor profesionist. Grupează snoavele pe un subiect comun. Povestitor rutinat, cu formule închegate.

Culeg.: O. B., 5.XI.1951, Cerbăl—Hunedoara.

Drulă Petre. Satul: Albeşti. Comuna: Albeşti. Raionul: Muscel. Vîrsta: 51 ani. Ştiinţa de carte: 5 clase primare la comuna Văğiuleşti. « N-am niči- un fel de pămînt, am avut un hectar, l-am da la fată, casa şi locu casei mai am ». Ocupaţia principală: *paznic forestier* « pî la o cabană p-acolo ». Ocupaţii anexe: « acasă cu gospodăria, cîn vin p-acasă ». Date principale biografice, deplasări: De fel din Oltenia din Văğiuleşti-Mehedinţi, stabilit la Albeşti « d'e 20 de ani » prin căsătorie. « Ieu' am serviči la penitenčiare din 29 pînă-m 46 (1946) (sergent de poliţie). Înainte de 1929, acasă cu munca cîmpului; armata la Timişoara, nu a fost pe front. Din 1946 muncitor forestier la Nehoiu, Petroşani, Reşiţa, Rodna-Veche. Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « Pe unde mă dučeam, pe la pădure unde mă dučeam ». În sat? « n-am povesti, că n-am avu cînd, n-am prea fos pe-acasă ». Observaţii: Repertoriu mare: 36 piese (20 basme, 16 snoave). Memorie puternică. Slabă putere de dramatizare, narare informă. Limbaj colorat, cu numeroase neologisme.

Culeg.: O. B., 1.XI.1956.

Dubo Iacob. Porecla: a lu Timohie. Satul: Racşa. Comuna: Oraşul Nou. Raionul: Oaş. Vîrsta: 33 ani. Ştiinţa de carte: « una ! » (clasă) « Numele numa, nu ştiu alt ! » Ocupaţia principală: « cu plugăritu, cu aęste ». Ocupaţii anexe: « la metări am mai fost ». Date principale biografice, deplasări: « la metări pin dealurile noaste din sus de sat ». Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « pe-aiči pin sat numa. La şădzători; cîn am desfăcat mălaiu; pi la vite ». Observaţii: Povestitor talentat. Dramatizare bogată prin inflexiunile vocii (gesturi reţinute, discrete). Vocabular modernizat. Participă cu căldură la evenimentele povestite. Vădită putere de sugerare şi de evocare. Expunere curgătoare, stil colorat, de o epicitate lirică.

Culeg.: Al. A., 31.V.1953.

Dunca Maria. Porecla: Maria N'eamţului — «o ven'it strămoşu mn'eu d'i la şcoală îmbrăcat n'emţeşt'e .» Satul: Rozavlea. Raionul: Vişeu. Vîrsta: 63 ani. Ştiinţa de carte: « n'iči una, numa d'i la copii cum o mers la şcoală, acuma scriu şî io ». Ocupaţia principală: agricultura — creşterea vitelor « cu lucru d'e mînă ». Ocupaţii anexe: la lucru « n-am foz n'icări, numa cît am lucrat acasă ». Date principale biografice, deplasări: Băştinaşă. « N-am fos plecată n'icări, numa la Siget şî Vişău cunosc — amu am fos la Cluj cu Salvarea .» Localităţile şi ocaziile la care a povestit: în sat « numa aşa la tors, la copii; la

d'esfăcat n-am povestit, la sečerat am povestit cît'e-ntîmplări, numa amu la întovărăşire, rîd'ęm tăţ, în partie». Observaţii: Repertoriu mediu — 22 piese — alcătuit exclusiv din naraţiuni scurte, mai cu seamă snoave şi basme despre animale. Povesteşte vioi, cu multă participare, cu un accentuat dramatism, în manieră infantilă. Scenele sînt vii, pline de prospeţime.

Culeg.: O. B., 8.V.1962.

D u r o i Iancu. Orig. Bughea-de-Sus. Raion: Muscel. Vîrsta: 64 ani (n. 1892, martie, 21). Ocupaţia principală: «munčitor la piatră». Date biografice, deplasări: «Cam dă la 16 ani, am plecat la muncă: pă la Olt, la Arğeş, unde găsam, la păduri, pănă m-a loat militari. Doao-trei luni, să iei un ban!» 1914: plecat în armată (Bucureşti, Reg. 2 Vînători).

«Cu războiu... în Ardeal, păn la Čincu-Mare şi ne-am retras. S-a rupt fronturile. De ači, la Sinaia am căzut prizioner la nemţi, în Ğermania (pe Rin). Am vint în 1919, după 2 ani şi 8 luni.» Apoi a intrat într-o bandă de hoţi. «M-am predat sîngur. M-am dus la poliţîie, la Cîmpulung. Acolo am dat de-un comisar, băiatu unuia dîn Şk'ei, la care fusasărăm argat mai nainte vreme. Cîn m-a văst c-am venit, a zîs: — «Bine ai venit, mă Iancule! Bine ai făcut că te predai sîngur. O să iei puţîn. Ăl mult un an! S-a judicat procesu şi mi-a dat, domle, zeče ani! Pănă în 1929 am făcut puşcărie la Mărğineni! Cînd am scăpat d-acolo, m-am pocăit. M-am loat dă muncă grea, unde-a fost mai greu, la piatră, la orče muncă»... Ocazii de povestit: «La-nk'isoare mai povestiam. Aiči, în sat, între preteni, sara, mai mult iarna mă k'iamă, vine la mine: — Hai, mă nea Iancule»... Repertoriu mare: 27 basme fantastice, unele foarte lungi. Memorie foarte fidelă, după cum se poate vedea şi din variantele paralele. Preferă basme fantastice, nu cunoaşte snoave, pe care pare chiar a le dispreţui. Mare putere de interiorizare: cînd povesteşte, se cufundă în lumea basmelor şi trăieşte soarta personajelor. Ritm larg în povestire, cu pauze în debitare, pare că s-ar gîndi la alegerea cuvintelor, dar în realitate trăieşte cu putere emoţiile sugerate de faptele povestite. Dese aluzii la contemporaneitate, mai cu seamă la experienţa lui grea din lagărul de prizonieri din Germania.

Culeg.: Al. A., la Bughea-de-Sus, în 9.X.1956.

F e i e r Nicolae. Porecla: Nicoară a lu Timoc. Satul: Turţ. Comuna: Turţ. Raionul Oaş. Vîrsta: 47 ani. Ştiinţa de carte: «2 clasă, am învăţat şî cu cărţ d'e poveşt'i, şî cu una, altă».

Ocupația principală: agricultor. Ocupații anexe: rotar, a învățat singur « če-am aflat di la unu la altu ». Date principale biografice, deplasări: băştinaş din Turț. Au fost 11 frați la părinți, inf. fiind cel mai mic. Localitățile şi ocaziile la care a povestit: « la d′isfăca d′e porumb, pi la şezători, clăči, ba să-ntîmpla d′e mult′e uori şî la nunț, pe drum în călătorie dacă t′e-ai dus un′eva. Mă cunosc şî copiii, şî pin alte sate. » A învățat poveştile din copilărie de la 13—14 ani, multe din cărți. « Mie alea mi-o plăcut mai bine, cu Gruia lui Novac, cu zmei, cu balauri, astea care t′e-ai t′emut cînd le-o spus altu. » Observații: Repertoriu mic, dar deosebit talent dramatic de relatare. Socotit de sat cel mai bun povestitor, obişnuieşte să spună snoave şi balade în adunările de sărbătoare ale oamenilor. Povesteşte cu oarecare ostentație, mîndru de talentul său şi cu o rutină desăvîrşită.

Culeg. O. B., 25.V.1953.

Feier Ion. Porecla: « n-am ». Satul: Racşa. Comuna: Oraşul Nou. Raionul: Oaş. Vîrsta: 76 ani. Ştiința de carte: « nu ştiu, că n-am umblat numa o dzîuă la şcọlă, c-am spart o numărătoare şî mn'i-o fos frică că mă bat′e ». Ocupația principală: « numa cu plugu, cu cọsa şî cu sapa, cu pămînt ». Ocupații anexe: « n-am fos n′icări. O mărs apoi čilezî la metări pănă če s-o-nsurat. » Date principale biografice, deplasări: bunicul venit din Bîrsana—Maramureş « o fos vo sută d′e ai d'e-atunči, moşụ aič s-o născut »; la lucrări nu a plecat. 4 ani « în război la Carpaț, în Sîrbg′ia » (1914) rănit în Carpați. La tîrguri « Sîget, Tečeu, Săgmar, Baia, Jîbou ». Localitățile şi ocaziile la care a povestit: « nu, nu că am şt′iut cart′e, numa ačeia care-s cărturari şt′iu poveşt′i. Io şî d′e-am auzît, le-am uita, c-am fos tă cu čilez mulț, 6 şî tăț trăiesc, 4 fičiori şi dọă fẹt′e. Nu m-am ocupat şohan cu iẹle, c-am fos sărac, că care-i gazdă şî mai trufăluiẹ. » Observații: Nu are repertoriu dar e un admirabil povestitor de întîmplări şi scene văzute.

Culeg.: O. B., 4.VI.1953.

Fieraru Emilian. Porecla: « a lu Arten′ie ». Satul: Floreni. Comuna: Dorna Cîndreni. Raionul: Vatra Dornei. Vîrsta 42 ani. Ştiința de carte: « śinś » clase primare în Cîndreni. Avere, categorie socială: « proletar, am 7 ari ». Are 4 copii (o fată căsătorită, unul lucrează la fabrică, are 2 mici acasă). Ocupația principală: zidar, « cu zîdărie ». Ocupații anexe: « oleacă di muzică — la contrabas — d′e vo 24 d′e an′i ». Date principale biografice, deplasări: la lucrări numai în hotarul comunei. A

circulat prin tîrgurile regiunii. Localitățile și ocaziile la care a povestit: « pi la veśin′i, pręt′in′i, pi la șezători » apoi « la pădure, la lucrări iarna aprǫpe în fiecare sară ». Părinții: tatăl « munśitor d′e pădure șî plutaș, nu era muzicant ». Știa povești? « da, o știut mult′e: dacă nu știę · 200 d′e povešt′i, nu șt′ia n′iś una », mama « șt′ię povešt′i, d′i la tata, să strînję uamen′ii la noi șî povestę, că tata n-avea vreme să n′e spună nǫuă, să dučę la muncă ». Copilărie. Poveștile le-a auzit fiind copil « la pădure, mă duśeam cu tata, mie-m plăčę, d′i la 10—11 an′i, făčeam mîncare în colibă, cîn am fos mai mare lucram cu dînsu », seara povesteau. « Iera mulț munčitori înt-o colibă, iera cît′e 20, iei să cam hotără în sara asta spun′e unu, în sara ailaltă altu ». — « Să spun′ę că-n coliba-n care nu să spun povešt′i, intră dracu, așa spun′ę bătrîn′ii. Iei nu să culca pănă nu spun′ę unu o poveste » (inf. Buzilă Procopie, 52 ani, din Poiana Negrii). Inf. Fieraru confirmă: « da, da, așa iera, obiśeiu bătrîn′ilor». Cîte o dată? « cît′e două povešt′i, iera povešt′i lunji ». Se repeta? « nu, tăt alta. Șî mie mi-i urît a spun′e tăt o poveste. » « O sîngură dată dacă-o auzam, o șt′iam. » De la armată « vo 3—4, nu mai mult′e sara în dormitor. » Din cărți? « mi-o căzut mult′e cărț. » Acuma? « k′iar mai am acasă. Acolo sunt povešt′i fain′e. » A învățat « vo 3—4 ». Preferă « d-estea vek′i îm plac mai mult (fantastice) d-estea d′e copii nu-m plac (povești animale). Snoave? « îm plac ș-astea, îm plac cîn le-ascult ». Plată? « luam, în armată, luam țîgări, să strînję cîte 60—70 d′e țîgări, fumam o săptămînă », acasă « nu ! pierd′ere d′e timp ». Păreri conținut. Adevărate? « ę, nu ! minśun′i — fantazîi mai bin′e » completează inf. Buzilă Procopie « tăt′e-s minśun′i, șî pî la oamen′i p-acasă cît spun, numa minśun′i, asta numa să treacă timpu ». Snoave? « cu popi, astea poate să fie ad′evărat′e ». Observații: Povestitor rutinat, povestește cu ușurință. Repertoriu întins de basme; predilecție pentru aventura din basme; cel mai bun povestitor din sat. Cunoaște 37 piese, aproape toate basme fantastice (1 snoavă, 3 basme animale) în afară de alte 8 basme învățate din cărți. E unul dintre puținii povestitori care cunosc basme cu episoade comune (Balaurul din fîntînă, copiii persecutați de vitregă, Strîmbă lemne și Sfarmă piatră, Pipăruș, Păcală). Memorie uimitoare, nu e atras de narațiunile scurte și comice, deși știe să pună în lumină umorul cu care învăluie unele personaje. Uneori pare desprins de situațiile din basme, cu slabă participare, poate ca urmare a mentalității ridicate de acuma în contrast cu vremea cînd a învățat poveștile. Uneori, scenele realiste capătă prepon-

derență; neologismul revine des. Stilul nu e destul de personal, de o culoare imprecisă.

Culeg.: O. B., 12.III.1953.

Filimon Vasîi. Porecla: Pustean. Satul: Turț. Comuna: Turț. Raionul: Oaș. Vîrsta: 64 ani. Orb de la vîrsta de 8 ani. Știința de carte: « am fost un an la ușcǫlă, da am învățat puțîn ». « Am șî lucrat la cît'i-on uom am tăiat lemn'e cu firezu, la d'isfăca d'e porumb la ǫmen'i ». Date principale biografice, deplasări: băștinaș. Nu a plecat la lucru la alții, a fost numai la Satu-Mare la spital șî la tîrg. Localitățile și ocaziile la care a povestit: « așę pi la ǫmen'i la d'isfăcat d'e porumb, ǫreče pi la palinči, o pi la tors cîn să strîng femeile ». Plată? « mai dădę țuică, g'in, pă-m dădę ban'i, oareče tutun ». Observații: Repertoriu destul de modest, în care predomină basmele. Ritm de povestire monoton, calm. Stil fără culoare deosebită.

Culeg.: O. B. în Turț la 25.V.1953.

Ghele Dumitru. Porecla: a lu Grigor. Satul: Turț, rn. Oaș. Vîrsta: 61 ani. Știința de carte: 4 clase primare în sat. Ocupația principală: agricultor. Date principale biografice, deplasări: băștinaș, « la războiu în Rusia pănă m-am răn'it, la spital la Viena, șî dup-ačęia la Italia, 11 lun'i, pe frontu rusăsc 2 săptămîn'i, prinsoneŕ în Rusia, 3 an'i d'e zîle ». Localitățile și ocaziile la care a povestit: « la d'isfăca povestim ad'ese, da aięrlea nu, șî la copii, da numa la d'isfăcut, că n-avem timp ». Observații: Repertoriu mic, în schimb povestit cu mult talent. Situațiile sînt înfățișate cu mult dramatism. Coboară realitatea contemporană în narațiuni, permanentă tendință de localizare. Ritm larg de povestire, stil viu și colorat, plin de umor.

Culeg. O.B., în 26.V.1953.

Gherman Vasile. Porecla: G'erman. Satul: Rozavlea. Raionul: Vișeu. Vîrsta: 72 ani. Știința de carte: « apă n-am făcut d'ecît tri clasă » în Șieu, de unde este originar. Ocupația principală: agricultura-creșterea vitelor. Ocupații anexe: dogărit (inf. e greu suferind de reumatism, nu poate umbla decît pe lîngă casă, se ocupă cu mici reparații de vase de lemn). Date principale biografice, deplasări: originar din Șieu, venit prin căsătorie în Rozavlea. La lucru: Petroșani, Brezoi, Bucovina, « am foz musai să mă duc c-am fo sărac ». Localitățile și ocaziile la care a povestit: « am știut pînă am fo tînăr, da amu le-am uitat ». Observații: Repertoriu mic, dar vădit talent de

povestitor. Posedă bogate resurse de dramatizare — inclusiv gesturi frecvente şi variate — cu putere de interiorizare. Personajele sînt învăluite într-o atmosferă caldă, vibrantă, stilul e sprinten şi miezos.

Culeg.: O. B., în 8.V.1962.

Gîrbea Ion. Porecla: Gîrbuţ. Satul Vălcău-de-Jos. Comuna: Vălcău-de-Jos. Raionul: Şimleu. Vîrsta: 74 ani. Ştiinţa de carte: « n'iči una, n'iči o clasă, c-o fos şcọlă ungurească, ş-api pă noi nu n'e-o-mvăţat. Nu şt'iu scrie numa numele mn'eu. » Avere, categorie socială: ţăran colectivist. Înainte de colectivizare « am fos sărac », ţăran sărac. Ocupaţia principală: « cu munca cîmpului, cu plugărit, lucrător dă pămînt ». Ocupaţii anexe: « n-am fos la alt'e čele ». Muncitor agricol ziler « cît'e 6 piţule am avut la zuă şî apă reče ». Date principale biografice, deplasări: Băştinaş; 7 ani servitor la un evreu din sat. Armata în Sibiu, pe front în Galiţia la Tirol, « la tălien'i ». N-a mai plecat din sat decît la tîrguri: « Şimleu, Crasna, Nuşfalău, Zălav, la Orad'e, la Cluj la clen'ică, am dus o fată acolo ». Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « numa aič în sat, la d'esfăcat, la sfărmat dă cucuruz, sara cîn n'e k'ema cît'e-om večin ». În armată? « nu prẹ, numa am ascultat p-acolo că če poveşťi n'e spun'e ». Observaţii: Cel mai talentat povestitor din sat. Repertoriu destul de modest — 11 piese, aproape toate basme propriu-zise, dar redat cu mult talent. Iscusit în redarea dramatică a situaţiilor, mult simţ pentru umor. Înconjoară personajele pozitive cu multă căldură sufletească. Mimică şi gesturi bogate şi variate.

Culeg.: O. B., la 4.X.1962.

Ilona Sînziana. Porecla: Jana Bălăjoiului. Satul: Boşorod. Comuna: Boşorod. Raionul Haţeg. Vîrsta 41 ani. Ocupaţia principală: agricultura — creşterea vitelor. Ocupaţii anexe: muncitoare agricolă cu ziua « şî pă sat, ş-înt altu sat, da acuma nu mai poči aşa pleca », avînd soţul bolnav. Date principale biografice, deplasări: Orfană de la 12 ani de ambii părinţi, e crescută de un cumnat, iar de la 18 ani s-a întreţinut singură ca muncitoare zilieră în sat şi în satele vecine, la toate muncile agricole « io aram d'i la 14 an'i înaint'e ». La 20 ani se căsătoreşte cu un plugar din sat care moare după 5 ani de T.B.C. Se recăsătoreşte cu alt consătean, întors de pe front cu un picior degerat. Din 1931 a intrat în « Oastea Domnului » şi de atunci nu a mai cîntat, nici n-a povestit decît rar. Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « şî la vit'e, şî la d'esfoiat d'e cucuruz,

şî mai la copilaş sara să n-adoarmă, că noi ven'im tîrziu. Am spus la clacă, la şezătoare, la vit'e. Am şt'iut 117 d'e poveşt'i: aşă cît d'e mică, şî elea le-am socot'it tăt'e.» Din acestea n-a mai ştiut decît 62, deoarece secta îi interzicea cîntatul profan şi povestitul. Cele mai multe le-a învăţat de la tatăl ei, « doară d'e-atunčia le am hăl mai mult'e; merğea la ospeţe şî la petrečeri şî spun'ea la poveşt'i şî cînta ». « Poveşt'ile, cîntările, elea-s mai frumoase pă lume. Aşa cîn mă dau şî povestesc, api uit năcazurile. Cîn n'e cură sudorile pă faţă, mai uităm şî d'e ostăn'eală, şî d'e foame ». A început să povestească altora « d'i pî la zeče, unspreče » ani. Povesteşte « care să potriveşt'e. Văd omu că lucră, api-i spun: uită cum o făcut ţîganu. Dacă nu şt'i omu če să facă, api io i-o d'escurc cu povestea. Če să zîcă: — tu ieşt'i ca ha d'e şt'i toat'e poveşt'ile. Altu rîd'e — da nu m-o ocărît n'ime. Mă uit şî io: cîn îi trist, îs şî io tristă, cîn îi vesel, api-i spun şî io d'e Păcală. Mă k'iamă anume la clăči să le povestesc, da nu m-am dus, că le-am părăsît, m-am făcut mai tristă. Dacă le povesteam, îm da vinars şî mîncare... doar gura zîče, gura ia plată ». Preferă « ha cu copiii orfan'i, un'e-am fost şî io orfană, ş-am avut copii orfan'i; io şi rîd, şi plîng, ca Păcală k'iar ». A citit şî cîteva cărţi cu poveşti — Creangă, Cătană — din care a învăţat unele, « da mn'ie mńi-o fost drag să le-aud aşa bătrîn'eşt'i, nu cumu-s în cart'e, noi le spun'em aşa oblu. Ia să fi d'eopart'e s-asculţ la noi, nu aičea-ntră domn'i, n'e cad'e cu ruşîn'e ». Are o foarte bună memorie. Fire puţin obişnuită, socotită în sat puţin « ţicnită ». E plină de curiozitate, vrea să înveţe toate. Foarte emotivă, plînge şî rîde repede. Trăieşte basmul din plin, mereu face comparaţii cu situaţiile din basme şi snoave, încît uneori pare absentă din lumea reală.

Culeg.: O. B. în 1.III.1951, la Bucureşti.

Lăscuş Mihai. Porecla: Pihuctăr. Satul: Cerbăl. Comuna: Cerbăl. Raionul: Hunedoara. Vîrsta: 72 ani. Ştiinţa de carte: « Apă la op clasă. Apă carte an ştiut bin'e, mn'i-o plăcut cart'ea apă ca min'e-n comună nu şt'ie nime. » Ocupaţia principală: agricultor. Ocupaţii anexe: « Pă vremuri an fost la verc, miner. Numa pot acuma cîştiga cu pălmele. Vo śinzăś d'e an'i an lucrat la verg. Toţă viaţa am lucrat ». Date principale biografice, deplasări: « An fost pi la Săvîrşîn cătă Banat la făcut de metăr, şi la tunat de metări, la Brezoi, la fel pin prejurime şi-n Valea Bradului, apă la calea ferată de la Petroşan'i în jos. La Cîmpina-n jos pă Prahova-n

jos, Moreni, Sinaia. La Valea Runcului, că numa cu avera nu t'e poț țîn'e. Numa o dată dă mană, o dată nu dă.» Observații: Bun povestitor. Tot timpul povestirii gesticulează, ia parte activă la desfăşurarea acțiunii. Luminat la cap şi cu ştiință de carte care i-a deschis mintea. Umblat mult prin lume, şi la lucru, şi în timpul războiului. Spune basme ca să distreze femeile cînd lucrează şi să nu adoarmă. Nu crede în poveşti decît ca mijloc de a descreți fruntea oamenilor. Povestirea foarte curgătoare, logică şi suculentă. Repertoriu mic — 4 piese — cuprinde basme despre animale; basme propriu-zise şi snoave. Narațiunile se încheagă într-o succesiune strînsă şi logică, cu faptele clar conturate. De multe ori, propozițiunile sînt eliptice, completate prin expresia «şi ăsta».

Culeg. T. B. în 2.XI.1951.

Lupulescu Avram. Porecla: Crîzn'icu. Satul: Meria. Comuna: Lunca Cernii. Raionul: Hațeg. Vîrsta: 55 ani. Ştiința de carte: «n-am n'iś-una, am învățat aşa puțîn în armată», poate ceti şi scrie. Ocupația principală: stînjenar. Ocupații anexe: agricultor «numa acu io-s bătrîn». Date principale biografice, deplasări: la stînjeni «în toat'e părțile»; la front în Italia 2 ani şi 8 luni; la secere la Banat şi Hațeg, la tîrguri «Hațeg, Hun'edoara, mai d'epart'e nu m-am dus.» Nu are repertoriu de poveşti.

Culeg.: O. B. în 11.VI.1952.

Micudă I. D. Ion Ion. Porecla: «Čiurel — aşa l-a polecrit pe tata». Satul: Cîndeşti. Comuna: Albeşti. Raionul: Muşcel. Vîrsta: 67 ani. Ştiința de carte: 4 clase «în Albeşti, la noi nu iera şcǫlă». A avut 3 copii (3 fete căsătorite). Ocupația principală: lucrător forestier şi pensionat de la munca forestieră. Ocupații anexe: agricultură, creşterea vitelor în gospodăria proprie. Date principale biografice, deplasări: băştinaş din Cîndeşti. Armata. Războiul 1916 — Bran — Moldova; în 1919 la Drajna lucrător; la lucru la păduri, la Argeş, Brătioara, Văcaria, «mai mult aiči la Plaiu Lung» (în hotarul satului) — de la 12 ani. Localitățile şi ocaziile la care a povestit: «pî la lucru îm băracă sara — cîn sînt odihnit le spui.» Cîte ai ştiut? «da čine le mai țîne mint'e la ietatẹa mea.» Acasă? «le mai spui cîte-o palavră, cîte-om bazm.» Repertoriu mijlociu: 17 piese (11 basme şi 6 snoave). Atras de narațiunile mai scurte şi cu caracter mai realist. Chiar basmele mai lungi le schematizează reducîndu-le proporțiile. Preocupat de latura morală a nara-

ţiunilor. Povesteşte precipitat, cu gesturi bogate şi nervoase. Stil caracterizat prin vivacitate, economie şi formulări abrupte, frecvent la povestitorii munteni.

Culeg.: O. B. la 30.IX.1956.

Micudă Gh. Nicolae. Porecla: a lu Simion. Satul: Albeşti. Comuna: Albeşti. Raionul Muscel. Vîrsta: 20 ani. Ştiinţa de carte: cinci clase. Ocupaţia principală: « până acuma am fos la pădure, la forestier. De cînd eream de paisprezeče ani. Continu am fost. » Date principale biografice, deplasări: « am stat în Banat un an de zîle la Reşiţa, la pădure (1949—50); pă la Armeniş cîteva luni; la Peatra Neamţ—Tg. Neamţ—Slănicu Moldovi; pîn Reg. Autonomă Mag'iară, la Topliţa, cîteva luni. Pe la Zăvoiu (pă la Caransebeş), pă la Brezoi; p-ači, p-aproape, pă la Rîuşor. » Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « peste tot. O dată cu nişte oamen'i; altădată cu alţii. Le-am spus aşa ca să n-audă de doao ori una; şi în sat cînd ne-am adunat pe-ači mai mulţi băieţi. » Buni povestitori? « ăsta Drulă, mă contram cu iel, că iel spune mai frumoasă, ieu că spun alta mai frumoasă ». « Cam toate le ştiu cîte le ştie iel. » « Ne contram la colibă acolo, iel a fost gardian. » Repertoriu destul de întins: 32 piese, majoritatea basme propriu-zise, din care multe învăţate din cărţi (Ispirescu mai cu seamă). Povestitor în fază de formare, mimică şi gesturi destul de sărace. Limbajul e viu, colorat, neologismul abundă. Memorie puţin obişnuită şi curiozitate vie. Povesteşte cu curaj şi cu vivacitate.

Culeg.: O. B., Al. A., la Albeşti în 28.X.1956.

Morar Vasile. Porecla: a lui Văsîi. Satul: Racşa. Comuna: Oraşul Nou. Raionul: Oaş. Vîrsta: 49. Ocupaţia principală: « la pămînt, şî la stînjăni, cum poči. » Date principale biografice, deplasări: « pi la Bucureşti la lucru, zîdar; pi la Ploieşti, la metri la Răstoliţa, p'e la Predeal. Aşa am stat cîte o lună, două, tri. » Cu armata, Alba Iulia, Fălticeni (1 an), Carei, Cehul Silvaniei; cu războiul la muncă. Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « Pîn armată. Mai mult cînd am fo de activ. La lucru sara-n colibă. (În sat) tomna cîn desfăcam mălai mai povestiam. » Observaţii: povestitor sfătos. Bogată dramatizare prin dialoguri şi gesturi. Vorbeşte rar (puţin peltic).

Culeg.: Al. A. în 3.VI.1953.

Oneşan Alexandru. Porecla: Şend'ea. Satul: Cerbăl. Comuna: Cerbăl. Raionul Hunedoara. Vîrsta 66 ani « d'in 85 născut ». Ştiinţa de carte: « învăţat aşa puţînă, numa pî la

armată, aič n-am umblat la șcǫlă, că tata o fos cumnat cu dascăru, n'e-o pus la lucru, la mult'e.» Avere, categorie socială: «așa vo două iugăre, așă śeva, șî arătoriu, șî pășunat», plus pensia de invalid de război. Ocupația principală: agricultura-creșterea vitelor: «cu plugu, cu vit'e». Din 1915 e orb și de atunci face munci auxiliare, pe lîngă gospodărie. Ocupații anexe: «Am fost șî la uoi vo 3 an'i, șî la verc vo 4 an'i, după če-am ven'it d'in cătăn'ie.» Date principale biografice, deplasări: la lucru: *a)* la mina Ghelari (2 ani), la mina Arăneș (2 ani); *b)* la muncile agricole sezoniere «pă țară: luam în part'e; merǫm șî îm pîn'e: zăśe săśeram lui, una noă» prin satele Batiz, Munerău, Rușí; *c)* la tîrguri: la Hațeg, Hunedoara, Dobra, Ilia, Brad, Băița; *d)* armata în Tg. Mureș; pe front în Galiția (3 luni), Italia (1 an). Localitățile și ocaziile la care a povestit: A povestit în sat și prin armată. Poveștile le-a învățat «apă așa d'i la 10 an'i pînă pe la 20», după această vîrstă «m-am ocupat cu alt'e greutăț mai mari, n-am mai avut timp d'e povești'i, m-am însurat». Poveștile le-a auzit prin sat, «șî p-acolo pi la armată če-oi mai fi învățat... Atunči m-or plăcut tăt'e, d'e-aia le-am învățat, da acuma nu-m mai plače n'iči-una.» Observații: Bun povestitor, cu o dicțiune clară, stil curgător și închegat, cu multe aluzii la realitatea contemporană lui. Repertoriu mic — 12 piese — din toate speciile narațiunilor în proză, afirmă că a uitat multe de cînd nu se mai ocupă cu poveștile.

Culeg.: O. B. la Cerbăl, în 1.XI.1951.

Oneșan Ion. Poreclă: Șavăr. Satul: Cerbăl. Comuna: Cerbăl. Raionul: Hunedoara. Vîrsta: 61 ani. Știința de carte: «Nu știu, n-or foz școli pă timpurl-elea să faśem școală, pă d'ealuri n-or ven'it învățătorii.» Ocupația principală: agricultor «cu economịa pămîntului, munśitor, de pămînt». Ocupații anexe: «Nu mai fac n'imic, că nu sîn capabil, că-s și bolnav, nu mă ie nime la lucru nicăiri». Date principale biografice, deplasări: «M-am născut în 1890 august într-al-optelea. An fost la Ploiești la stînjeni, la Brezoi iară stînjeni, la Rîu Vadului, tot metări. Am fost pă țară pă păin'e în mult'e locuri. Am fost opt an'i armată în Sibiu șî în războiu mond'èal pin Galiția, Polonia.» Localitățile și ocaziile la care a cîntat: «Am spus poveș pe un'e meream la lucru și în armată, sara l'e spun'eam, că aveam timp. Tăt pă un'e-am fos la lucru sara cîn nu put'eam durmi făśeam colibă și ne dam în vorbă șî spun'em poveș.» Observații: Povestitor cu mult umor. Gen de om mu-

calit, cu intonaţii în voce care punctează momentele mai dramatice din povestire. Repertoriu mic — cîteva snoave şi o legendă — cu preferinţe vădite pentru snoave, mai cu seamă pentru cele în formă autobiografică.

Culeg. T. B., la Cerbăl, în 6.XI.1951.

Oneşan Petru. Porecla: Truc. Satul: Cerbăl. Comuna: Cerbăl. Raionul: Hunedoara. Vîrsta: 60 ani. Ştiinţa de carte: patru clase elementare. Ocupaţia principală: agricultor. Ocupaţii anexe: dulgheria (« păntru casă şî la ocazii aşa cum o fost cu moarta asta »). « Numa cînd vin'e veśinii pă la min'e. » Date principale biografice, deplasări: « A, pă ieu am fost pîn şasă ţări » sărac, de mic, orfan, prizonier în războiul 1914—18 în Siberia 6 ani şi 7 luni. A lucrat la Petroşani în mină, la Lupeni la lemne. A fost la Sibiu, Alba Iulia, Haţeg, Hunedoara. Localităţile şi ocaziile la care a povestit: Unul din informatorii lui Béla Bartók. « Pe la şăzători, da d'e mult. La strînsură, la preveg'e... da n-am fost d'e mult. » La copii, « în lagăr, la fiśori ». Observaţii: Personalitate puternică. Serios, cu judecată sănătoasă. Sfătos şi foarte bun povestitor de întîmplări reale. Limbaj colorat şi vocabular bogat. Are o experienţă bogată de viaţă şi face mereu legături cu povestirile pe care le spune. Repertoriu mic — 11 piese scurte — în care predomină basmele despre animale şi snoavele pe care le povesteşte însă cu multă sagacitate şi mai ales într-o formă închegată, deplin rotunjită, atît pe plan stilistic, cît şi al gesturilor şi al intonaţiei. Atras de latura educativă a poveştilor. Se poate spune că nota distinctivă a repertoriului său e claritatea: în compoziţie, în limbajul colorat şi plastic, în ritmul potolit al narării.

Culeg.: C. B., în 30.X.1951.

Paşcă Ana. Satul Gherţa Mare. Comuna: Turţ. Raionul: Oaş. Vîrsta: 7 ani. Ştiinţa de carte: « clasa întîie ». Ocupaţia principală: elevă. Observaţii: Repertoriul în formaţie. Povesteşte inform, în maniera copiilor.

Culeg.: Al. A., la 26.V.1953.

Petric Ion. Porecla: Ionu Costîn'esî. Satul: Breb. Comuna: Ocna Şugatag. Raionul: Sighet. Vîrsta: 73 ani. Ştiinţa de carte: 4 clase elementare în sat. Ocupaţia principală: agricultura şi creşterea vitelor, « cu munca ». Ocupaţii anexe: « zîuaş am foz bugăt p-ači şî pî la S'iget şî pî la mină la Petroşeni ». Date principale biografice, deplasări: « La mină la Petroşen'i 7 ani, în

armată 7 an'i la n'eamț la Brim şî la Leučea.» De doi ani e paralizat în jumătat'ea stîngă a corpului, de aci şi o dificultate în vorbire. Localitățile şi ocaziile la care a povestit: a povestit în sat, prin armată «şî p-acolo». Observații: Repertoriu mijlociu — 27 piese — de snoave şi basme animale. Preferință vădită pentru narațiunile scurte şi hazlii. Putere de dramatizare a situațiilor simple.

Culeg.: O. B. în Breb, la 5.V.1962.

P o a n t a Nicolaie. Porecla: Pocăitu. Satul: Cerişor. Raionul: Hunedoara. Vîrsta: 46 ani. Ştiința de carte: 4 clase primare «aiśa în sat». Ocupația principală: agricultura — creşterea vitelor: «cu plugăria». Ocupații anexe: miner «în tăt anu, ca țîganu. Şî cîn vin'ea vremea lucrului, am ven'it acasă. Numa 5 an'i am lucrat continu, la Hun'ędora şî Govăjd'ia.» Cantor la biserica satului, «nu capăt n'imic, că-s prea bătrîn». Date principale biografice, deplasări: Băştinaş. La lucru la combinatul Hunedoara, la mina de talc din sat (8 ani). «D'e 3 an'i n-am mai mers la mină, că mi-am rupt o mînă, nu mai pot lucra d'e-atunči, am penzie.» La stînjeni: Brezoi (9 săptămîni), Leşnic (6 săptămîni), Ghelar (7 săptămîni). Armata: «conśentrat numa, la Tg. Jiu, că am fost dispenzat d'e activ ca susținător' d'e familie». Localitățile şi ocaziile la care a povestit: Nu a povestit decît în sat şi la stînjeni, seara în colibă. Poveştile le-a învățat «d'i pi la uzină, şî pî la bătrîn'i, d'i la Jugăn'eanu, venise d'i la înk'isoare, p-acolo sîn mult'e poveşt'i, că şăd. D'i pi la stînjen'i iară, dam sara în colibă, api tătă nǫpt'ea». A cetit multe cărți cu poveşti, cu basme versificate, pe care le-a uitat în parte. Observații: Repertoriu activ mic: 8 piese (7 basme şi 1 snoavă). Povestitor plin de vervă şi umor, exagerat de volubil. Aduce o mentalitate nouă în urzeala realistă a basmelor. Scepticism față de veracitatea basmelor, pe care le disprețuieşte, considerîndu-le ca o pură distracție «cîn ai vreme d'e pierdut». Stil de cărturar sătesc, pe alocuri tributar sistemului fonetic local.

Culeg.: O. B., 29.XII.1950.

P o p Ion. Porecla: Turean. Satul: Gherța Mare. Comuna: Turț. Raionul: Oaş. Vîrsta: 78 ani. Ştiința de carte: «N-am umblat de loc. Numele, slab aşę nu prę păliticos!» Ocupația principală: «de plug.» «Nimica, numa plugar, lucrător de pămînt.» Date principale biografice, deplasări: «fost la America; în doisprečе m-am dus eu. În paisprečе am g'init (Canada: Vancover; numa acolo am fost. Am făcut drum nou de s-o

făcut căs noi, sat nou. Şî la popir (fabrică de hîrtie). Cu războiu: la Italia la Tirol.» Rănit în spate de grenată. Localitățile și ocaziile la care a povestit: «Pi la războaie, pe la spitaluri; sara la dăsfăcatur mălaiur, în tinerețe. N-am povestit aşę! Ęste poveşti nu le po spune-n tă minuta!» Observații: Povestitor cu temperament. Dinamic, realist. Dramatizare bogată. Unele confuzii ce provin din lipsa unui exercițiu susținut. N-a povestit de multă vreme, dar e recunoscut în sat ca om bun de sfat. Repertoriu mediu: 19 piese (10 basme, 6 snoave, 3 basme animale). Ritm larg, debit molcom în povestire. Narațiunile sînt pătrunse de o anumită sfătoşenie. Situațiile sînt cumpănite din pragul unei bogate experiențe. Unele scene sînt pline de un umor cald şi potolit.

Culeg.: Al. A., în 23.V.1953.

Pop Toader. Porecla: Tincu. Satul: Săpînța. Raionul: Sighet. Vîrsta: 43 ani. Ştiința de carte: 4 clase elementare în sat. Avere, categorie socială: țăran colectivist, înainte țăran mijlocaş. Ocupația principală: cantonier «pă drum» în zona Săpînța. Ocupații anexe: agricultura — creşterea vitelor. Date principale biografice, deplasări: Băştinaş. Localitățile şi ocaziile la care a povestit: În armată «n-am şt'iut n'imn'ic ungureşt'e, cu unu rumîn am fost». A povestit numai «acasă, cu copiii če-am mai mult». Poveştile le ştie din copilărie de la bătrîni de la stînă şi de la tatăl său. Observații: Repertoriu mijlociu: 19 piese, din care 10 basme, 6 snoave, 3 basme despre animale. Talent remarcabil de povestitor, ştie să dramatizeze situațiile, să reliefeze personajele. Povesteşte atrăgător, cu finețe şi pătrundere.

Culeg.: O. B., în Săpînța, la 15.V.1962.

Precup Maria. Porecla: Maria lu Pavel Precup. Raionul: Năsăud. Satul: Leşu. Vîrsta: 31 ani. Ştiința de carte: 6 clase primare. Deplasări: «Am fost pînă cam pe la Cluj, aşa, pe la Bistrița, pe la Năsăud, atîta» (trecător) în satele vecine trecător. Observații: Este o bună cîntăreață, cunoscută şi în afara ținutului în urma concursurilor echipelor de amatori. Nu s-au cules poveşti decît incidental, deoarece unele aveau şi cîntece în cuprinsul lor.

Culeg.: I. C., 24.IX.1935.

Prundeanu Garofina. Satul: Fundu Moldovei. Comuna: Fundu Moldovei. Raionul: Cîmpulung. Vîrsta: 49 ani. Ştiință de carte: «un an şi vo doauă luni». Date principale biografice,

deplasări: Dorna, Cluj, « cînd a fost copilă mică am fost şi la Sučeavă. În trečere. Cînd am fost copilă am fost slujnică tri luni de dzîle la Dorna. » Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « noi întreolantă. Nu aşe de multe ori, rar. » — Observaţii: Povestitoare stăpînă pe repertoriu. Participă la acţiunea povestită. Stăruitoare în dramatizări. Sinceră, fire deschisă. Repertoriu mijlociu, parte învăţat din cărţi. Nararea e uneori greoaie, stilul destul de inform.

Culeg.: Al. A., Fundu Moldovei, la 18.III.1953.

Puţ Petre. Porecla: Şuşău. Satul: Deseşti. Comuna: Deseşti. Raionul: Sighet. Vîrsta: 77 ani « născut d'in 84 ». Ştiinţa de carte: « n-am umbla la şcǫlă d'e fel, numa la mn'ei ». Avere, categorie socială: « N-am avut pămînt, io am trăit cu meseria profesiun'ii d'e miner, şî la pădure ». Ocupaţia principală: muncitor ziler prin sat. Date principale biografice, deplasări: Născut în Satşugătag, căsătorit în Deseşti. În 1914 a plecat în armată unde a stat 7 ani, 1 an pe front în Galiţia, 6 ani prizonier în Rusia (Kiev, Tambov). La lucru la minele din Totobanya, Petroşani (la 18 ani), apoi prin sat şi satele vecine. Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « În lagăr cînd am fost la Tambov » (ştie şi ruseşte), apoi în sat « pi la d'esfăcat, tǫmna » apoi « pi la uoi, cînd ieream copil mic, mă şîlę păcurarii să spun ». La pădure « spun'ęm cît'eodată acolo ». Observaţii: Bun povestitor. Foarte întins repertoriu de poveşti deţinînd pînă acum primatul: peste 85 piese (43 snoave, 28 basme, etc.). Rutină desăvîrşită; dicţiune de bătrîn. Povesteşte în ritm larg, lent, în aparenţă monoton, dar cu putere de interiorizare. Preocupare permanentă pentru reliefarea umorului.

Culeg.: O. B., la 25.XI.1961.

Rădoiaş M. Gheorghe. Porecla: « niči un pic — o parte din iei îm mai ziče şi „bačiu" ». Satul: Bătrîni. Raionul Teleajen Vîrsta: « 67 dă ani la 3 octombre-i împlinesc ». Ştiinţa de carte: « am vo tri clase » în sat. Ocupaţia principală: « vara to la stînă » *baciu* « ieu tot singur sînt şi c-um băiat ». Ocupaţii anexe: « iarna če mai pot pe lîngă casă, da nu prea cîştig, mă mai ajută băieţii ». Date principale biografice, deplasări: băştinaş din sat. « Prima dată am fost în Moldova în 1903 — aveam 14 ani, la Giţă Rădulescu, am sta vo 4 ani — un an la Săceleanu şi 8 ani la Bîrlad la căpitanu Fiotă », toţi moşieri — în 1916 « am plecat cu mobilizarea — am fost pă front. Dup-aia puneam porumb la cîmp pă lîngă Ploieşti, mai lucram cu caru la pădure. Din 1932 am intrat bačiu. » Localităţile şi ocaziile

la care a povestit: « Le spuneam unde mă găseam, şî la pădure, şi la stînă, şi pe drum, pe unde ne găseam. La pădure cîn lucram cu palmele, la Mîneči vo 3 ani stam cîte 2—3 luni făčeam şi treburile mele ». În armată? « mai povesteam cîteodată » în Moldova? « povesteam ş-acolo, mai mult acolo, că ne-adunam mai mulţi ». În tren? « nu ». Preferinţe. Poveşti cu zmei, balauri « nu şt'iu n'iči una, ioite, şi de-am avut ocazie, n-am fost atent. Nu ştiu cum s-a făcut, că n-am putut să prinz niči una. » Nici în tinereţe? « nu, păi dacă le-aş fi ştiut de-atunči, le-aş şti ş-acuma ». De rîs (snoave) « adică mai scurte, nu ştiu cîte am ştiut; cred c-am mai uitat ». De ce ţi-au plăcut? « le prindeam mai repede pe astea, şti, c-aveau cuvinte mai puţine ». În cît timp învăţai una? « dacă o auzeam o dată, gata, nu mai era nevoie ». Tehnică de povestit. Cînd le spui cum ţi le aminteşti? « păi sau văd čeva care nu-mi convine şi s-ar lega cu povestea aia, sau ştiu ieu cum ». Cînd ţi le cer anume? « Atunčea, da. De egzemplu, dac-ai spune dumneata: ia spune-m p-aia, atunči o spun numaidecît. » Cîte povesteşti o dată? « e, păi nu spuneam mereu, e, rar, de doă tri ori pe lună dacă spuneam. Spuneam două, trei, mai multe nu, că vara-i noaptea mică şi dacă-i ţi de tain, dimineaţa nu-i poţi scula. » O spui la fel? « dacă n-o spui cum e, le-ncurči şi nu le mai ţi minte. » Adaogi la celelalte poveşti? « unde mai poţi să pui, mai pui, unde nu poţ, nu mai pui. Care sîn mai scurte, poţ să pui una la iele, cît îţ vine-n cap, 2—3 cuvinte, sau strofe, cum să numeşte iele. » Aprecierea satului: « ba-m mai spune cîte unii: « minčinosu ăla, ascultaz voi la minčinosu ăla ». « Nu-m ziče-n faţă, da aşa-m ziče: če-ascultaz voi la minčinosu ăla? » Observaţii: Excelent povestitor de snoave. Mare putere de actualizare: detalii locale numeroase. Raportare permanentă la întîmplările din viaţa obişnuită. Neobişnuită dramatizare prin mimică, dar mai ales prin intonaţiile şi timbrul vocii. Naraţiunile au părţile esenţiale — îndeosebi replicile — într-o formă închegată, plastică, vie. Are un întins repertoriu de snoave: 52, la care se adaogă şi 2 basme. A creat şi o snoavă cu replică picantă (Moşul la Bucureşti). Personalitate remarcabilă, atras de comicul snoavelor. Povesteşte scenele fără perdea — abundente în snoave — cu naturaleţă desăvîrşită. Stil pe deplin format, vioi şi nervos, vădit personal.

Culeg.: O. B., în Bucureşti la 20.III.1956.

Sabo Vasile. Porecla a lu Vasîi. Satul: Racşa. Comuna: Oraşu Nou. Raionul: Oaş. Vîrsta: 40 de ani. Ştiinţa de carte:

« n-am fost la şcoală. Da k'iar numele meu am fost sîlit să-l învăţ. » Ocupaţia principală: agricultura — creşterea vitelor. Ocupaţii anexe: dulgher — lucrează la construcţii şi mai cu seamă la căzi mari. Muncitor forestier. Date principale biografice, deplasări. Băştinaş. Armata la Oradea; concentrat la Zalău, Şimleu. A lucrat la butoaie şi construcţii prin satele învecinate din Ţara Oaşului. Muncitor forestier în munţii Oaşului şi Maramureşului. Localităţile şi ocaziile la care a povestit: Prin satele vecine, seara după munca de dulgherie. « Numa tă ieu am ştiut mai multe poveşti. » În armată « spuneam poveşti prin dormitoare aşa sara şî dumineca cînd era răpaos ». La exploatările forestiere « spunẹm sara aşẹ. Eram cîte patru într-o colibă. Oriunde am mărs, ca mine n-o ştiut nime. » Poveştile le-a învăţat acasă de la vecini, şi de la tatăl său şi mai cu seamă de la bunica « aşẹ la desfăcat de păpuşoi. Mọşa ne tă spun'ea. N'e ţînea cu poveşti. » « Mn'i-o plăcut poveşt'ile. De-aceea le-am ştiut învăţa ». Constituţie robustă, meşter foarte priceput. E calm, ponderat, leneş în mişcări. Fire enigmatică, independentă, încăpăţînată, veşnic zîmbitoare. Nu a vrut să spună de unde ştia poveştile. Repertoriu mare — aproape 40 de piese — majoritatea basme fantastice. Socotit de sat cel mai bun povestitor. Memorie puternică. Povesteşte într-un ritm lent, calm, cu dese pauze în debitul frazelor. Emotiv, participă cu căldură la evenimentele povestite, se înduioşează la scenele culminante, ceea ce denotă o mare putere de interiorizare.

Culeg.: Al. A., în 4.VI.1953.

Săracu Moise. Satul: Poiana Răchiţele. Comuna: Cerbăl. Raionul: Hunedoara. Vîrsta: 52 ani. Ştiinţa de carte: o clasă elementară. « Nu m-o dus n'imeni la o şcoală, c-am fos copil sărac. » Ocupaţia principală: muncitor la compresor. Mina de fier Vadul Dobrii. Date principale biografice, deplasări: Orfan de mic. « D'e mic am lucrat la mină. Ieram d'e doispśe an'i. Am fos pin multśe locuri. La Italia, la Vena. La Bănat am fost pădurar'. Tăt Bănatu-l cunosc. Pe la Bucureşti, Ploieşti. Pună în Constanţa. Vezi, am fos şi cîrčiumar' ». Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « vezi, tśiner, pint-o strînsură, pin preveg'e. Şî la cît'e un copil, da cît'e una. Pi la mină ne mai glumẹm. Am lucrat puţîn la pădure. Mai spun'em. N-am mai spus d'e mult. La vînătoare spun'ẹm alte helea. » Observaţii: Temperament nervos. Vorbeşte cu mare uşurinţă. Improvizează repede şi curent. Îi place să povestească şi trăieşte

atmosfera creată. Foarte bun povestitor, humor sui generis. Repertoriu mijlociu — 26 piese (1 basm animal, 10 basme propriu-zise, 15 snoave) — pe care le-a învăţat mai cu seamă în Petroşani în timpul stagiului militar (1922—23) de la un bătrîn paznic la mină. Şi-a notat poveştile într-un carnet pe care nu l-a găsit. Aport creator în conturarea detaliilor. Vînător pasionat, presară naraţiunilor cu multe elemente vînătoreşti. Uneori atitudine ironică faţă de eroii principali ai basmelor. Înclinat spre umor, ştie să reliefeze amănuntul care provoacă ilaritate. Stil plin de intimitate, cu multe interpelări familiare, deseori abrupt, cu tresăriri şi izbucniri violente. De aci unele fisuri, unele treceri brusce în frazele sale.

Culeg.: C. B., la Poiana Răchiţele, în 7—12.XI.1951.

Săracu Viorel. Satul: Poiana Răchiţelii. Comuna: Cerbăl. Raionul: Hunedoara. Vîrsta 24 ani. Ştiinţa de carte: 6 clase. Ocupaţia principală: agricultor. Ocupaţii anexe: « pi la lęmn'e. După vit'e ». Date principale biografice, deplasări: « Hun'edoara, în Bănat: Făğet, pi la Caransebeş, D'eva, Ilia, Simeria. N-am stat; numa aşă după treburi. Haţeg în copilăria mea păn a mă duśe în armată. Cu armata: Ploeşti, Braşov, Bucureşti, Piteşti, Constanţa. » Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « p-acas, la şăzători, p-aco cu băeţî, sara, nǫpt'ę, aşă cînd avem timp. Mai mult'e d'e la tata am auzît şî d'e la ăsta Josan Mihai, veśinu. (I mort). În armată dac-am spus cam d'e vo dǫuă ori. Încoaź cătă liberare unu spun'ę un banc, altu altu. » Observaţii: povestitor neformat. Memorie bună. Limbaj pe alocurea pestriţ, modernizat (sub influenţa celor doi ani de armată). Monoton, puţin dinamic. Crede sincer în elementele fantastice ale povestirilor sale. Tendinţă spre consideraţiuni cu caracter explicativ şi social. (Liberat de la armată în cursul culegerii noastre. Vine în sat după doi ani de la plecare). Repertoriu mijlociu — 17 piese (7 basme, 4 snoave, 2 legende).

Culeg.: Al. A., în Poiana Răchiţelii, la 10—12.XI.1951.

Seceleanu Ristea. Satul Bughea-de-Sus. Comuna: Bughea-de-Sus. Raionul Muscel. Vîrsta: 60 ani (n. 1896 iulie 5). Ştiinţa de carte: « nići una »! Ocupaţia principală: « munčitor şi pă la pădure, şi pă la beton armat; deferite; orče-m iese-nainte. » Date principale biografice, deplasări: născut în Purcăreni (Muscel). « Mă dučeam pă la Bucureşti, pîn Piteşti. La Bucureşti, vo trei ani de zîle. D-acolo am plecat la armată. În Piteşti, lunar, săptămînal, la binale. Cu războiu, pîn toată Moldova, pîn Ardeal

(1916—22). Dîn 23 am venit aiči (în Bughea), m-am căsătorit. Am mai avut un frate căsătorit aiči, ş-o soră, ş-aşa m-am pus la cale, şî m-am căsătorit aiči. Am fost în multe părţ, da mai mult ca trei luni ničiodată. La pădure numa şî numa. După liberare (1923—6) am făcut servičiu poliţîi aiči în Cîmpulung, sărğent dă stradă. Am băgat dimisie că nu mai mă lăsa nevasta, socru-meu. Pă urmă, am stat un an cu boii şî căruţa. Mi-a murit un bou, pă urmă am plecat la muncă cu toporu: Banat (1927/8); Piatra Neamţ (1929/30) (cu antreprenorii din Lereşti); Černatu, lîngă Braşov (1930/31); 31/2 la Tg. Neamţ; 34/5, la Piteşti, ca fierar de beton armat şî până azi aparţîu tot de instituţia aia.» Ocazii de povestit: «cînd sînt la lucru, mă pune oamenii; cînd sînt acasă, iarna, mă pune băieţî. Cînd şădeam, dă iera timpu rău.» Observaţii: Repertoriu mijlociu: 15 piese, din care 13 basme fantastice. Memorie bună, predilecţie pentru fantastic, deşi amănuntele le percepe în chip realist, din cercul experienţei lui. Expunere cursivă, cu foarte numeroase gesturi. Limbaj viu şi colorat, cu mare putere de caracterizare, stil limpede şi abrupt, tipic muntenesc.

Culeg.: O. B. şi Al. A., la Bughea-de-Sus în 8.X.1956.

Spînu George. Porecla: a lu Niculai. Satul: Dorna Cîndreni. Comuna: Dorna Cîndreni. Raionul: Vatra Dornei. Vîrsta: 71 ani. Ştiinţa de carte: «şesă, pe-atunś aşę să umbla». Ocupaţia principală: agricultor, cu gospodăria. Ocupaţii anexe: «20 ani am fost ağent veterinar» (1927—1947). Date principale biografice, deplasări: Viena—Budapesta—Praga etc. Prin toată ţara. (Pi la Braşov, Constanţa nu.) Localităţile şi ocaziile la care a povestit: «pin armată; pi la hramuri; şî pi la nunţ, da mai puţîn; pin casă. Pi la hramuri śel mai mult, stai sara-aşa.» Observaţii: Spirit vioi, jovial. Povesteşte cu haz. Ar fi un foarte bun povestitor dacă n-ar avea un tic nervos (bîlbîit uneori) Repertoriu mijlociu — 16 piese — cele mai numeroase fiind snoavele. Ştie multe poveşti şi din cărţi (a citit Gruia lui Novac, Genoveva, Alexandria, apoi pe Alecsandri, Creangă, etc.) Atras de naraţiunile scurte, îndeosebi de snoave. Nu cunoaşte basme fantastice lungi. Limbaj vioi, influenţat pe alocuri de limba literară.

Culeg.: Al. A., la Dorna Cîndreni, în 13.III.1953.

Stan Toader. Porecla: Florian. Satul: Săpînţa. Raionul: Sighet. Vîrsta: 42 ani. Ştiinţa de carte: 4 clase elementare în sat. Avere, categorie socială: ţăran în gospodăria colectivă din sat. Ocupaţia principală: agricultura — creşterea vitelor. Ocupaţii anexe: muncitor forestier. Date principale biografice,

deplasări: Băştinaş. La lucru: Dorna, Piatra Neamţ (o lună şi čeva). În 1956 a suferit un accident la pădure — fractura bazei craniene — şi a suportat două operaţii, din care cauză e şi şchiop. Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « Pîn armată, pî la muncă, în sat cît'eodată ». Mai mult a povestit « după cum čerea populaţia: — măi, să auzim o povęste. » Observaţii: Repertoriu mijlociu: 15 basme, 8 snoave, o legendă. Memorie rară. Fantasticul e strîns împletit cu detalile realiste luate din contemporaneitate. Basmele fantastice sînt puternic nuvelizate. Povesteşte tăios, cu emfază uneori, convingător. A citit mult, ceea ce nu a rămas fără influenţă asupra mentalităţii şi repertoriului. Limbaj modernizat, aproape livresc, stil specific de cărturar sătesc contemporan.

Culeg. O. B., la Săpînţa, în 15.V.1962.

Ş o r a Vasile. Porecla: « Pit'eruţă aşa o spus bătrîn'ii ». Satul: Cresuia. Comuna: Curăţele. Raionul: Beiuş. Vîrsta: 54 ani. Ştiinţa de carte: « n'imic; puţîn aşă, mătăcălesc oarecum ». Ocupaţia principală: muncitor forestier, meşter lemnar « cu scări ». Ocupaţii anexe: agricultura — creşterea vitelor, muncitor ziler de ocazie. Date principale biografice, deplasări: Băştinaş. Armata: Cluj, Oradea, Turda, Piteşti. La lucru « pi la Rămeţ, pi la Fin'iş. La Rămeţ vreo 15 an'i cîn am fos copil mit'it'el ». Cu scări: Arad, Timişoara, Ciacova, în fiecare an. Localităţile şi ocaziile la care a povestit: « p-aič pîn satu, pî la lucrări pî la Rămeţ mai mult » la armată « am spus că li plače! ». Poveştile învăţate « da čin'e mai şt'ie d'e und'e! » Tatăl inf. « nu prę şt'ię » (ceilalţi inf. l-au indicat ca un foarte bun povestitor). Învăţată « o dată! Dac-ascult d'i două ori, numa t'e călmăčeşt'e d'e cap ». Preferă? « io n-am avu bai, habar n-am avu ». De ce ai învăţat? « Če ştiu io dă če? Am fo bun d'i cap, bun di tiorie ». Poveştile le-ai modificat? « nu, n-ai če modifica, că dacă n-ai auzît, n-ai d'e un'e lipi ». Creat din nou? « Da d'e un'e, c-abg'ę şt'iu cîtu-i de dǫuă uori doi ». Plata pentru povestit? « Da n'imică! Să ruga oarečin'eva să n'e spună, să n'e treacă d'e somn ». Observaţii: Cel mai talentat povestitor din sat. Povesteşte cu mult dinamism, foarte dramatic. Foarte rutinat în expunere, nu are şovăiri. Totul e vivace la el. Repertoriu bogat: 37 piese, din care 18 basme propriu-zise, 15 snoave, 4 basme despre animale. Povestind, sugerează o atmosferă de vis sau de lume reală învăluită în umor. Puternică putere de evocare a situaţiilor şi a personajelor.

Culeg.: O. B., la 29 IX.1961.

T u p i ț ă Gheorghe. Porecla: « a Șk'iopului ». Satul: Mara Comuna: Desești. Raionul: Sighet. Vîrsta: 40 ani. Știința de carte: 7 clase elementare în sat. Ocupația principală: agricultura, crescător de vite. Date principale, biografice, deplasări: Armata la Sighet. La lucru la I.F.E.T. « pă rîu la noi ». La tîrg la Ocna Șugătag, Sighet, Baia Mare. Localitățile și ocaziile la care a povestit: « Num-aičea-n sat ». A povestit « la d'esfăca porumb șî pin șăzători, pi la fęt'e ». Observații: Talent dramatic mai puternic de cum apare în narațiuni. Repertoriu mijlociu — 18 piese — în care predomină snoavele (15). Nu e atras de fantastic, din basme nu a reținut decît o schemă foarte rezumativă. Ritm lent, molcom în narare, povestește cu oarecare timiditate și reținere.

Culeg. O. B., în 19.XI.1961.

Ț î m p ă u Toader. Satul: Fundu Moldovei. Comuna: Fundu Moldovei. Raionul: Cîmpulung. Vîrsta: 71 ani. Știința de carte: « șasă clasă » în sat. Avere, categorie socială: « Am vo 3,50 ha, ad'ică 4 c-o bucată d'e pădure ». « Tătă am cumpărat-o din lucru. » Ocupația principală: miner pensionat. « Am lucrat la mină din anu 1908—1914, apoi 1917—1920; 1920—1927 la depozitul de scînduri din sat, apoi 1927—1952 la mină. » Ocupații anexe: creșterea vitelor — agricultura. « Cîn am venit acasă de la mină, am lucrat če mi-a trăbuit. » Date principale biografice, deplasări: orfan de părinți la 14 ani, slugă la unchi chiabur de la vîrsta de 14 la 20 ani, cînd a plecat la armată. « După če-am venit din armată — 1907 — m-am însurat, m-am băgat la mină » (1908—1914) în Fundu Moldovei. În 1917—1920 la mina Iacobeni, apoi 1927—1952 la mina Iacobeni și Fundu Moldovei. Localitățile și ocaziile la care a povestit: « la vite cînd ieram mai mulț copii, pin colibg'i la vite » La mină « nu. Că omu după če-nčepe a lucra, să tă socoate că-i trăbă cutare, api îi sar ačelea d'in cap » (poveștile). Observații: Repertoriu destul de modest: 12 basme și snoave. Aplecat spre umor, preferă narațiunile cu caracter realist. Puțin intimidat de microfon, povestește totuși cu rutină, într-un limbaj colorat. Degajă simpatie pentru personajele pozitive.

Culeg.: O. B., la 17.III.1953.

V i n c a Luca. Porecla: « Luca bătrînu ». Satul: Cerișor. Comuna: Govăjdia. Raionul: Hunedoara. Vîrsta: 64 ani. Știința de carte: 4 clase primare « aičea-n comună ». Ocupația principală: miner—pensionat în 1943. « La mina G'elari » a lucrat acolo « 39 d'e an'i », apoi la « Mineralia » 5 ani (1946—1951).

Ocupații anexe: agricultor-crescător de vite. Cantor la biserică — fost președinte « la compresorat 29 d'e an'i. » Date principale biografice, deplasări: născut « aič; am avut 2 surori ». De la 14 ani a intrat la mina Ghelari. Armata: Orăștie; pe front 1 an și 7 luni; rănit, a stat în spital mai bine de doi ani. Înapoiat ca invalid a reluat munca la mina Ghelari. A lucrat « numa la mină ». La tîrguri: « D'eva, Hun'ędǫra, Hațăg, aierlea n-am fost ». Localitățile și ocaziile la care a povestit: « La vit'e, d'e 11—12 an'i, pună la 14 an'i; șî m-am acupat șî în sărbători cîn am fos la vit'e șî d'e-atunčea-ncoači. » La mină nu a povestit, « numa pă cale dacă mai aveai timp, da la mină dacă mai aveai vreme d'e cît'e-o glumă ». Acasă a mai povestit nepotului la insistențele acestuia. Observații: Foarte bun povestitor. Ritm larg în povestire. Preocupare de detalii realiste: nuvelizează basmele. Emotiv, participă la întîmplările narate. Creator în limitele episoadelor, prin contemporaneizarea situațiilor. E sceptic cu privire la veracitatea poveștilor, nu știe dacă s-au întîmplat: « api aia nu șt'iu io, da cît'e o întîmplare așa iera să mai adăoga čeva, da așa iera ». Repertoriu mic, alcătuit din 9 piese, din care 7 basme propriu-zise. Deși afirmă că îi plac deopotrivă toate speciile « șî cu zmei, șî cu țîgan'i, șî cu împărat, șî cu popă, d'e tă feliu », se vede totuși că preferințele lui merg către basmele propriu-zise pe care le povestește cu multă participare sufletească, scăldîndu-le fie într-o duioșie caldă, fie într-un umor potolit.

Culeg.: O. B., în 30.XII.1951.

Zmaranda Petre. Porecla: « zis și Petre Onica de sub Grezie ». Satul: Bughea-de-Sus. Comuna Bughea-de-Sus. Raionul: Muscel. Vîrsta 72 ani (n. 1884, februarie 19). Știința de carte: « nu știu dă loc. Dacă mă dučeam, ieram șî ieu dat dracului, că ieram curios, n-am fost bolînd, da s-a răpus părințî, s-a prăpădit. » Ocupația principală: « cu mături, cu coșuri. Da acuș nu mai poči, fuğe toporu, c-am îmbătrînit. » Date principale biografice, deplasări: Născut la Mihăiești, dar venit în Bughea de 50 de ani. « Părințî mei transilvăneni, de la Poiana Mărului. Mama d-aiči. Am fost la lucru pînă-n Rucăr. Ieu am lucrat acasă. N-am fost ieu la păduri. Dacă fac coșuri și hălbii, mă duc cu iele pă Vlașca. Nu negoț, viață! Pune viață, palme, nu negustorie. Om munčitor. Am fost pînă la Slatina, Craiova, pîn sate. Caracal, Roșiori, Alexandria, Turnu Măgurele, București, Giurgiu. Dîn Ploești n-am mai fost. La Ploești am stat 9 săptămîni la metri, la pădure. O dată

am fost. » (În Ardeal nu.) Pînă la Dîmbovicioara. Localitățile și ocaziile la care a povestit: « Aiči, la mine acasă, da-n alte părți ieu n-am vorbit. În casă la mine, večinu, un copil. Sara, cînd ne-adunam după la lucru. » Observații: Repertoriu mic: 11 basme pe care nu le-a povestit de multe ori, din această cauză multe sînt prezentate schematic. Povestește cu mult umor și degajare, îi place să insiste asupra situațiilor neobișnuite din basme. Stil abrupt și vivace.

Culeg.: O. B. și Al. A. la Bughea-de-Sus, în 6.X.1956.

Zlotar Gheorghe. Satul: Fundu Moldovei. Comuna: Fundu Moldovei. Raionul: Cîmpulung. Vîrsta: 46 ani — născut în 1908. Știința de carte: « nu știu acuma învăț alfabetu la alfabetizare ». Avere, categorie socială: « casă și 33 d'e ari, căpătată d'e la stat », împroprietărit în 1946, « cînd s-o dat t'itlur'le ». Ocupația principală: « vara cu zîdăria, lucrez așă clandestin, flotant ». Ocupații anexe: « iarna cu munca, la-ncărcat vaguane, d-ęstea. » Date principale biografice, deplasări: născut în Fundu Moldovei, căsătorit, are 5 copii între 19 și 5 ani. Armata în Bălți, Roman, Bacău. La lucru la Vatra Dornei « o vară la zîdărie ». La tîrg « La Cîmpulung șî la Dorna, atîta ». Localitățile și ocaziile la care a povestit: În sat a povestit « acasă, acolo, večinii, atît, în comună nu știu niči-unu că io știu povești ». « La plotonu fics (în Fundu Moldovei) am spus vo cît'eva poveșt'i să nu stau d'ejeaba. » La lucru? « la lucru nu. Îm părę bine să viu sara să mă hodinesc. » În călătorii? « nu ». La clăči? « nu, la noi nu să desfače păpușoi, că-i munte ». Părinții: Tatăl « de-acolo din Fundu Moldovii, să ocupa cu fierăria. Știę povești, da n-am învățat de la el c-o murit pe front, în 1917, ieram ieu d'e vo 8 an'i .» Mama: « d'e la Ilișeșt'i ». Știa povești? « da; învățat vo șępt'e-opt poveșt'i, povest'ę frumos ». A preferat « povestea cu Drăgan Čenușă, či că iera faină, mn'i-era șî mn'ie dragă s-o-mvăț ». A învățat povești « avęm vo 12 ani. Întîi ș-întîi am învățat povestea de la mama cu Drăgan Čenușă. » De la mamă-sa a învățat 7—8 povești. De la Ion Mn'ergeș-Fornai a învățat povestea « cu Lint'ea Vit'eazu; cu Grind'eie, de vo 4 ani ». De la « fratele meu care ieste mort povestea cu Ștalda și povestea cu Hop șî tare. De la sora mea Tița — are 59 ani — în sat amu șęd'e, povestea cu K'ipăruj V'it'eaz, șî cu Măi če nu șt'iu če, cu Viteazu d'e apă, atîta am învățat d'e la dînsa. De la nișt'e mojn'eği d'in Ard'eal — d'e la un mojn'eag d'in Ard'eal, o dorn'it o nǫpt'e la min'e, povestea cu Oft'ę — (umbla cu sît'e d'e mătasă d'e

vîndut). » Din carte « povestea cu Harap Alb, m-o čitit-o n'evasta mę — şî povestea cu Bujorel — atît ». A învăţat pe următorii: « băieţî acasă; večin'ii nu-s povestari, li-i drag s-ascult'e, da nu le stă capu să-mveţe o poveste ». Din copii, Marcu (14 ani) « o-nvăţat vo 3—4 poveşti de la mine. Alţî nu, cumnatu ştie, da n-are talent ca să spuie iel. » Creator de basme. 1) « cu Constant'in şî cu Sevestica » — « cîn az foz dumn'eavǫstă pi la min'e (martie 1953) v-am spus-o ş-aţ scris-o ». A creat-o « am stat vo dǫuă nopţ, d'i la capăt am început-o, am spus-o sîngur întîi, în gîndu mn'eu, şî la vo cît'eva zîle le-am spus-o şî la večin'i tare ». Ai luat din vreun basm? « nu » elemente? « d'ecît comănacu care l-o luat Costant'in d'i la iad, to dintr-o poveste, că sînt mult'e poveşt'i cu comănacu ». « Asta am făcut-o mai întîi ». De ce? « Ca să mai şk'imb poveşt'ile, să nu spun tot ačele, alţî care şt'iu cart'e cît'e nu fac, poiezii, şî io să nu fac o poveste d'in capu mn'eu? » Vecinii ce-au zis? « întrebat d'e und'e ştiu: am spus c-am învăţat d'e und'eva, numa n'evasta, băieţî şî cumnatu o şt'iut c-am făcut-o d'in capu mn'eu. S-o mn'inunat mult cum am făcut aşa o poveste d'in capu mn'eu ». La ceilalţi de ce ai ascuns? « nič nu m-o întrebat şî nič nu le-am spus ». Aprecieri? « Îm plače, nu şt'iu dumn'eavǫstă dacă vă plače. » Ai modificat? « n-am înşk'imbat n'imn'ică, če să înşk'imb ». Observaţii: Creator de basme. Foarte talentat povestitor cu vădită predilecţie pentru eroic. Povesteşte impetuos, cu patos; dramatizează situaţiile, ştie să acomodeze detaliile realiste la locul potrivit. Mai stăpîn pe repertoriul învăţat din copilărie. Improvizează uneori. A mai creat — în afară de Constantin şi Sevestica — încă alte 4 basme, din care unul uitat (Floricica de pe mare). Acestea nu au cizelarea celor învăţate în copilărie şi povestite de multe ori, sînt mai neînchegate ca construcţie epică şi mai neartistice ca formă. Memorie puternică, înclinare vădită pentru fantastic. Nu ştie nici o snoavă şi nici nu îl interesează. Crede că întîmplările din basme s-au petrecut aievea acum vreo 3000 de ani. Repertoriu mare: 33 basme fantastice, în afară de cele uitate din care îşi mai aminteşte fragmente. Stil caracteristic de povestitor moldovean, cald şi evocator, plin de efecte dramatice, din care nu lipseşte umorul estompat. Limbă aleasă, arhaic moldovenească, frecvente expresii închegate în formule. Pe alocuri pătrunde şi neologismul cu obiectele civilizaţiei moderne pe care le desemnează.

Culeg. O. B., în Bucureşti, la 15.II.1955.

INDICE DE LOCALITĂȚI ȘI REPERTORIU

I. Muntenia

Regiunea Ploești
Raionul Teleajen
Satul *Bătrîni*
Povestitorul *Rădoiaș* Gheorghe
Basme propriu-zise:
86. Flăcăul credincios
93. Copilul orfan (Băiatul și turcul)
Snoave:
100. Popa și Păcală
104. Țiganul și judecătorul
107. Țiganul și barda
111. Femeia și amantul
114. Păcală (Spuma de mare)
119. Copilul la trei luni
122. Așa cap, așa căciulă
123. Cizmele pe opinci
128. Femeia proastă (Cu femeia morarului)
132. Bota cu apă
133. Pielea fermecată
Legende:
143. Fata mare, gerul și căldura
Povestiri:
152. Ursul
Regiunea Argeș
Raionul Muscel
Satul *Albești*
Povestitorul *Drulă* Petre
Basme propriu-zise:
57. Împăratul cu trei fete
Povestitorul *Micudă* Nicolae
Basme despre animale:
5. Țapul babei și-al mătușii

Basme propriu-zise:
43. A fost odată un împărat şi avea trei copii

Satul *Bughea-de-Sus*

Povestitorul *Bărboi* Dumitru

Basme propriu-zise:
51. Cu doi fraţi
82. Cu dascălul Gheorghe
85. De cînd umbla Dumnezeu cu Sf. Petre pe pămînt
97. Cu Nicolaie

Povestitorul *Duroi* Iancu

Basme propriu-zise:
18. Un om bătrîn şi o femeie aveau doi copii. (Ion Taler)
39. Un unchiaş a făcut un copil la 80 de ani (Copilul ursit să-l ia vîntul turbat)
40. Cu un fecior
44. Cu un băiat, ce a petrecut în viaţa lui
54. Şoarecele, piţigoiul, vulturul
55. Cu un popă
56. Cu un împărat
59. Cu Cazarchina
72. Tot cu zmei-cu-mpărat şi cu zmei (Fata măritată cu diavolul şarpe)
77. Cu un împărat

Povestitorul *Seceleanu* Ristea

Basme propriu-zise:
64. Cu Munte Vînăt
66. Bîţ-Bobeică

Povestitorul *Zmaranda* Petre

Basme propriu-zise:
21. Tei Legănat

Satul *Cîndeşti*

Povestitorul *Micudă* Ion

Basme propriu-zise:
35. Cînd a băgat ţiganul draci în tabachere
75. Omul care a tăiat 99 de popi
88. Omul beţiv

II. Transilvania

Regiunea Hunedoara
Raionul Haţeg
Satul *Boşorod*

Povestitoarea *Ilona* Sînziana
Basme propriu-zise:
69. Povestea cu breana
79. Povestea norocului
Snoave:
108. Nevasta şi popa
131. Femeia leneşă
Satul *Meria*
Povestitorul *Lupulescu* Avram
Legende:
147. Legenda satului Meria
Oraşul *Hunedoara*
Satul *Cerbăl*
Povestitorul *Crîsnic* Mihai
Basme propriu-zise:
62. Mîţa năzdrăvană
89. Omul la tîrg
Snoave:
127. Prostia omenească
Povestitorul *Lăscuş* Mihai
Basme propriu-zise:
71. Doi fraţi
Povestitorul *Oneşan* Alexandru
Basme despre animale:
6. Povestea cu şoarecii
Povestiri:
149. Povestire din primul război mondial
Povestitorul *Oneşan* Ion
Snoave:
135. Păţania de la plug
Povestitorul *Oneşan* Petru
Basme despre animale:
3. Vulpea şi ariciul
Basme propriu-zise:
73. Popa bărdaş
Snoave:
106. Moţii şi popa
Satul *Cerişor*
Povestitorul *Poanta* Nicolaie
Basme propriu-zise:
34. Băiatul la şcoala diavolului
49. Vulturul rănit
Povestitorul *Vinca* Luca

Basme propriu-zise:
48. Peana de vultur
61. Cenuşotcă
Snoave:
98. Ianoş slugă la popa
Satul *Poiana Răchiţelii*
Povestitorul *Săracu* Moise
Basme propriu-zise:
26. Povestea balaurului
Snoave:
99. Poveste din lume (Păcală)
Povestiri:
148. Patîma mea
Povestitorul *Săracu* Viorel
Basme propriu-zise:
27. Miia Ion
Regiunea Banat
Raionul Oraviţa
Satul *Ticvaniu Mare*
Povestitorul *Ivan* Ioan
Basme despre animale:
16. Cocoşul moşului
Regiunea Crişana
Raionul Beiuş
Satul *Cresuia*
Povestitorul *Breanc* Gheorghe
Basme despre animale:
13. Cu ţînţarul
Snoave:
103. Românul la coasă
121. Popa în biserică
Legende:
141. Vînătoarea de mistreţi
Povestitorul *Buha* Gheorghe
Basme despre animale:
7. Iepurele şi broaştele
Basme propriu-zise:
37. Doi fraţi
52. Feciorul în căutarea norocului
80. Cu sărăcia
83. Dumnezeu cu sf. Petru cu cei trei flăcăi
91. Bogatul şi săracul

95. Norocul şi mintea
96. Dreptatea şi strîmbătatea
Snoave:
109. Trei popi la o nevastă
Povestitorul *Şora* Vasile
Basme despre animale:
4. Mîţul şi vulpea
Basme propriu-zise:
45. Soţia şarpe
63. Omul cu trei feciori
70. Lupul cu capul de oţel
94. Împăratul şi inelul fermecat
Snoave:
115. Soţul orbit
120. Femeia necredulă
130. Un fecior cu femeia lui
134. Paţîma care-am păţît-o eu
Raionul Şimleu
Satul *Vălcău-de-Jos*
Povestitorul *Gîrbea* Ion
Basme propriu-zise:
32. Cu Măzăran Văsălică
36. Cu cătana
Regiunea Cluj
Raionul Cîmpeni
Satul *Bîrleşti*
Povestitorul *Barb* Todor
Povestiri:
151. Povestire din timpul războiului
Raionul Năsăud
Satul *Leşu*
Povestitoarea *Precup* Maria
Legende:
137. Povestea lui Beneş
138. Doi feciori beţi
139. Cînd s-a făcut drumul pe Dealu Neamţului
Regiunea Maramureş
Raionul Oaş
Satul *Racşa*
Povestitorul *Balaş* Ion
Snoave:
117. Cu un om sărac
Povestitorul *Dubo* Iacob

Basme propriu-zise:
68. Un om sărac cu carul
Snoave:
118. O nevastă cu un fecior
Povestitorul *Feier* Ion
Povestiri:
150. Povestire despre front
Povestitorul *Morar* Vasile
Basme propriu-zise:
31. Fata de împărat care a rupt 7 perechi de bocanci la joc
Povestitorul *Sabo* Vasile
Basme despre animale:
2. O babă şi un moş cu un cocoş
17. Un moş şi o babă aveau un cocoş
Basme propriu-zise:
33. Cu un fecior sărac
50. Cu un om sărac şi cu boierul
60. Cu doi împăraţi
Legende:
146. Cu Pintea
Satul *Gherţa Mare*
Povestitoarea *Paşcă* Anuţa
Basme propriu-zise:
78. Fratele şi sora cu mama vitregă
Povestitorul *Pop* Ion
Snoave:
101. Păcală
Satul *Turţ*
Povestitorul *Bota* Grigor
Basme propriu-zise:
76. Împăratul Verde şi Împăratul Roşu
Snoave:
112. Cu ciurdarul
Povestitorul *Feier* Nicolaie
Snoave:
102. Păcală
110. Povestea cu popa şi cu diacul
Povestitorul *Filimon* Văsîi
Basme propriu-zise:
81. Cu chiaburii şi cu săracii
Povestitorul *Ghele* Dumitru
Snoave:
129. Feciorul prost

Povestitorul *Ignat* Vasile
Povestire:
153. Păţania cu balaurul
Raionul Sighet
Satul *Breb*
Povestitorul *Petric* Ion
Basme despre animale:
9. Lupul şi iapa
14. Zapisul animalelor
Satul *Mara*
Povestitorul *Chira* Gheorghe
Basme propriu-zise:
28. Voinic de codru
42. Cu floarea
Snoave:
113. Cu ghicitoarea
Povestitorul *Tupiţă* Gheorghe
Snoave:
124. Cu mireasa înaltă
125. Copilul şi borcanul
126. Cum a scos luna din fîntînă
Satul *Deseşti*
Povestitorul *Puţ* Petru
Basme propriu-zise: 67. Sărăcuţ Pătru
Legende: 144. Povestea lui Alexandru Machedon
Satul *Săpînţa*
Povestitorul *Pop* Toader
Basme despre animale:
1. Vulpea şi ursul
10 Cu un moş şi o babă
12. Cu un om care l-a scăpat vulpea de urs
Povestitorul *Stan* Toader
Basme propriu-zise: 74. Cu limba animalelor
Raionul Vişeu
Satul *Rozavlea*
Povestitorul *Condrat* Vasile
Basme propriu-zise: 58. Povestea lui Harap Alb
Povestitoarea *Dunca* Maria
Basme despre animale:
8. Şoarecele de sat şi de cîmp
11. Baba şi oul
15. Musca şi purecele
Legende: 136. Dracul şi omul

Povestitorul *Gherman* Vasile
Snoave: 105. Ţiganul cu caii popii
Legende: 142. Cu Fata Pădurii

III. Moldova

Regiunea Suceava

Raionul Cîmpulung
Satul *Fundul Moldovei*
Povestitoarea *Prundeanu* Garofina
Basme propriu-zise: 87. Dracul şi oile
Povestitorul *Ţimpău* Toader
Snoave: 116. Toderel şi Veronica
Legende: 140 Cărăuşul
Povestitorul *Zlotar* Gheorghe
Basme propriu-zise:

19. Cu o capră şi cu un costruş şi cu cinci animale
20. Drăgan Cenuşă
22. Cu Odolean, feciorul boldeicuţei
23. Cu Petrea Făt-Frumos, şteblă de busuioc, născut la miezul nopţii
24. Cu Busuioc Verde
29. Viteazul de apă
30. Constantin şi Sevestica
38. Nucul de aur
41. Povestea cu Cenuşotcă (Cenuşotcă)
46. Cu grindeia
47. Cu Hat prinţ
53. Măi ce nu ştiu ce

Raionul Vatra Dornei
Satul *Cozăneşti*
Povestitorul *Hăgătiş* Sidor
Legende: 145. Legenda Dornelor
Satul *Dorna Cîndreni*
Povestitorul *Spînu* Gheorghe
Basme propriu-zise:

90. Bîrnuşca
92. Patru ţin pe opt

Satul *Floreni.*
Povestitorul *Fieraru* Emilian
Basme propriu-zise:

25. Rudolf
65. Trei capre albe

INHALTSANGABE DER MÄRCHEN

Tiermärchen

FUCHS UND BÄR

(Aarne — Thompson, 1, 2)

Ein Fischer kehrt mit einem Schlitten voll Fische heim, findet einen Fuchs, der sich tot stellt, und wirft ihn auf den Schlitten. Der Fuchs beginnt, die Fische einen nach dem anderen hinunterzuscharren, springt dann ab und fängt an zu fressen.

Der Bär kommt dazu, und der Fuchs macht ihm weis, daß er die Fische in dem nahen See gefangen hat, indem er den Schwanz ins Wasser ließ. Der Bär steckt den Schwanz in den See, der Frost überrascht ihn, und als er den Schwanz herausziehen will, reißt er ab.

Der Bär trifft den Fuchs und will ihn töten. Diesem gelingt es, ihn zu besänftigen, indem er ihn auf eine Hochzeit mitnimmt. Dort glückt es ihm, sich unter den Tisch zu stehlen und sich an Knochen gütlich zu tun. Sobald der Bär kommt, bemerken ihn die Gäste und verjagen ihn.

Wieder trifft er den Fuchs und will ihn töten. Dieser besänftigt ihn noch einmal und nimmt ihn in eine Mühle mit, damit sie sich an Mehl sattfressen. Der Fuchs ergattert sich etwas Mehl, aber der Bär gerät in die Treibriemen des Motors und kommt um.

EINE ALTE, EIN ALTER UND EIN HAHN

(A., Th., 20 und 2010 I.A.)

Die Alte hat eine Henne, die Eier legt, und der Alte einen Hahn. Der Alte verlangt vom Hahn, daß auch er

Eier lege, doch der antwortet jedesmal „Morgen!" Wütend fängt er den Hahn und bindet ihn mit einem Faden, um ihn zu schlagen. Der Hahn zerreißt den Faden und läuft, zusammen mit der Henne, davon. Es schließen sich ihnen nacheinander ein Hase, ein Fuchs, eine Ziege und ein Wolf an. Sie betreten das Haus eines Räubers. Da sie hungrig sind, beschließt der Wolf, daß der gefressen werden soll, bei dem die Geschichte aufhört. Er beginnt die Namen aufzurufen, vom Wolf bis zur Henne. „Häßlicher Name", sagt er und verschlingt sie. Das Spiel wiederholt sich mit dem Hahn, dem Hasen, der Ziege und dem Fuchs.

DER FUCHS UND DER IGEL

(A., Th., 33, 105 *)

Der Fuchs brüstet sich, er hätte einen Sack und einen Brotsack voll Lügen zur Hand. Der Igel hat nur eine. Sie kriechen in eine Wolfsgrube, wo sie sich an Fleisch sattfressen, so daß sie nicht mehr herauskönnen. Der Igel gibt vor, der Bauch tue ihm weh, und bittet den Fuchs, ihn mit der Schnauze zu kneten. Er kugelt sich zusammen, der Fuchs sticht sich in die Schnauze und wirft ihn ohne zu wollen hinaus. Nun bittet der Fuchs, der Igel möge ihm zeigen, wie er aus der Grube entkommen kann, und der Igel rät ihm, sich tot zu stellen. Der Mensch kommt, wirft den Fuchs am Schwanz hinaus und dieser verduftet.

DER KATER UND DER FUCHS

(A., Th., 103)

Ein Zigeuner kauft sieben Taschenmesser mit Holzgriffen als Spielzeug für seine sieben Kinder. Nachdem das Eisen verrostet, reihen die Kinder sie an eine Schnur auf und binden diese einem Kater um den Hals. Der Kater erschrickt,

läuft in den Wald und kriecht in eine Fuchshöhle. Er gibt sich als Kaiser der Katzen mit sieben Schwertern am Hals aus und vermählt sich mit der Füchsin. Diese brüstet sich vor dem Wolf, dem Bären und dem Löwen, sie hätte den Kaiser der Katzen geheiratet. Diese verlangen ihn zu sehen und verstecken sich: der Wolf unter die Blätter, der Bär auf den Baum und der Löwe ins Gesträuch, damit sie den Kater um so besser fangen können.

Die Füchsin tritt mit dem Kater auf. Dieser sieht, wie sich die Blätter vom Atem des Wolfes bewegen, meint, es wäre eine Maus, springt hinzu und kratzt den Wolf an der Nase. Der nimmt Reißaus, der Kater erschrickt und rettet sich auf den Baum, wo der Bär sitzt. Der wirft sich, wie er den Kater auf sich zukommen sieht, hinunter und platzt. Der Schwanz des Löwen verheddert sich im Gesträuch und er reißt sich ihn aus, damit er fliehen kann.

DER BOCK DER ALTEN

(A., Th., 103 D *)

Ein altes Ehepaar hat kein Eigentum. Der Alte verdingt sich als Knecht bei einer Sennhütte und erhält einen Bock, den er schlachtet. Der Bock entflieht mit halb abgezogenem Fell und dringt in einen Fuchsbau ein. Er bedroht den Fuchs, daß er ihn schlachten würde. Der Fuchs nimmt Reißaus. So geschieht es auch dem Hasen, dem Wolf und dem Bär. Die Grille jedoch fürchtet sich nicht, zum Bock in die Höhle zu kriechen.

DIE GESCHICHTE MIT DEN MÄUSEN

Zwei Mäuse finden eine Nuß, streiten um dieselbe und schlagen sich schließlich darum. Der Fuchs als Richter gibt jeder eine Hälfte der Schale und ißt selbst den Nußkern auf, als Lohn für die Teilung.

DER HASE UND DIE FRÖSCHE

(A., Th., 70)

Der Hase hält sich für das furchtsamste Tier und will sich in einem See ertränken. Wie er die Frösche aus Angst vor ihm ins Wasser springen sieht, merkt er, daß nicht er der Furchtsamste ist und verzichtet auf den Selbstmord.

DORFMAUS UND FELDMAUS

(A., Th., 112)

Die Feldmaus prahlt vor der Dorfmaus mit ihren gesammelten Vorräten. Die Dorfmaus erwidert, sie besäße mehr, und lädt die Feldmaus ein, ihre Vorräte zu besichtigen. Sie führt sie auf den Aufboden und zeigt ihr alles; und zu alledem, sagt sie, hätte sie auch noch einen Kaiser. Hierauf macht sie sich zu den Vorräten auf dem Feld auf und läßt die Feldmaus auf dem Aufboden, die sogleich von Kaiser Katze gefangen wird.

DER WOLF UND DIE STUTE

(A., Th., 122 J)

Der hungrige Wolf erblickt ein Füllen und fragt die Stute, was es kostet. Die Stute erwidert, der Preis sei auf ihrem Huf geschrieben, und als der Wolf nähertritt, um zu sehen, erschlägt sie ihn.

VON EINEM ALTEN UND EINER ALTEN

(A., Th., 130, siehe A., Th., 210)

Zwei Alte besitzen eine Katze, die für sie das Essen kocht. Eines Tages verschüttet die Katze das Essen, und der Alte haut sie auf den Boden. Im Glauben, sie sei tot, wirft er sie auf den Mist.

Nachdem die Katze sich langsam erholt, zimmert sie sich einen eisernen Wagen zurecht, spannt vier Mäuse davor und zieht in die Welt hinaus. Auf dem Weg schließen sich ihr ein Krebs, ein Ei, eine Nadel und ein Hahn an.

Sie kehren in der öden Teufelsmühle ein. Der Krebs versteckt sich in die hölzerne Wasserkanne, die Nadel ins Handtuch, das Ei ins Feuer und der Hahn hinter die Tür. Die Teufel sehen das Feuer, bekommen es mit der Angst zu tun und schicken einen, der blind und lahm ist, um nachzusehen. Sobald er sich dem Feuer nähert, zerspringt das Ei und schleudert ihm glühende Kohlen ins Gesicht. Er brüllt, man hätte ihn mit dem Geschütz erschossen und läuft zur Wasserkanne. Der Krebs schneidet ihm die Finger ab. Der Teufel wehklagt, man hätte ihm die Finger mit der Schere abgeschnitten. Er geht, um sich am Handtuch abzuwischen, da sticht ihn die Nadel, und er meint, man hätte ihn mit der Gabel durchstochen. Der Hahn schlägt ihn mit den Flügeln, die Katze schüttet ihm kochendes Wasser ins Gesicht und die Mäuse auf dem Aufboden schreien, sie kämen mit Stöcken gelaufen.

DIE ALTE UND DAS EI

Die Alte röstet ein Ei in der heißen Asche auf dem Herd. Der Wolf meint, sie brate einen Hammel, kriecht zum Fenster hinein und nähert sich dem Feuer, aber das Ei explodiert und blendet seine Augen mit Asche. Er läuft zur Wasserkanne, doch zwickt ihn dort ein Krebs. Ein Mäuslein piepst und jagt ihm Angst ein. Auf dem Flur zerkratzen ihn die Hühner. Der Wolf erzählt nachher den anderen Wölfen, die Alte hätte ihn mit Asche geblendet, ein Bock hätte ihm die Hörner in die Nasenlöcher gerannt, ein Mensch hätte „Hi-he-haltet-ihn" geschrien, etliche Füchse hätten ihn mit dem Eisenrechen gekratzt und ein Bock hätte geschrien, er setze den Stiel in seinen Hammer, um ihn zu schlagen.

VON EINEM MENSCHEN, DEN DER FUCHS VOR DEM BÄREN RETTETE

(Siehe A., Th., 154*)

Der Mann fährt mit dem Ochsenwagen in den Wald um Holz. Der Bär will ihm die Ochsen fressen. Der Mann bittet ihn, ihm die Ochsen zu lassen, er wolle ihm dafür ein junges Rind von zu Hause bringen. Auf dem Heimweg erzählt er dem Fuchs, was ihm widerfahren ist. Der verspricht ihm, ihn vom Bären zu befreien, wenn er ihm eine Henne geben wolle; er solle nur auf seine Fragen antworten. Der Mann kehrt also um unter dem Vorwand, er fürchte, die näherkommenden Jäger erschössen ihm die Ochsen. Der Fuchs fragt ihn von weitem, mit wem er spreche. Der Bär rät ihm zu antworten: „Mit einem Baumstamm!" Da sagt ihm der Fuchs, der Baumstamm müsse auf den Wagen geladen werden. Der Bär steigt in den Wagen. Er müsse mit der Kette gebunden werden. Der Bär läßt es mit sich geschehen. Er müsse mit dem Hebebaum geknebelt werden. Der Bär läßt auch dies mit sich geschehen. Die Axt müsse man in ihn hineinhauen. Der Mann haut die Axt in den gebundenen Bären und tötet ihn, fährt mit den Ochsen nach Hause und gibt dem Fuchs zwei Hennen.

VON DER GELSE

(A., Th., 157)

Eine Gelse fliegt in die Höhle eines Bären hinein und beginnt, den Bären zu stechen und an seinem Ohr zu summen. Der Bär droht ihr den Tod an und versucht sie zu erhaschen, doch gelingt es ihm nicht. Die Gelse holt andere Gelsen herbei und diese beginnen den Bären zu plagen, bis er, ohnmächtig, die Gelse um Verzeihung bittet. Diese lobt das Menschenblut vor dem Bären; es sei das beste, nur daß der Mensch auch den Bären zwischen den Fingern zerdrücken könne. Der Bär bildet sich ein, er sei tapfer, und will mit

einem Menschen streiten. Sie sehen ein Kind (das ein Mensch werden soll), dann einen Alten (der ein Mensch war). Da kommt plötzlich der Förster mit Flinte und Säbel. Der Bär stürzt sich auf ihn. Der Förster kann nicht erst die Flinte in Anschlag bringen, sondern muß den Säbel ziehen, mit dem er dem Bären die Ohren herabhaut. Der Bär gibt Fersengeld, der Förster brennt ihm eine Ladung kleinen Schrots auf den Pelz.

DER RECHTSBRIEF DER TIERE

(A., Th., 200)

Der Herrgott gibt den Brief mit den Rechten aller Tiere dem Wolf in die Hände. Der Wolf gibt ihn dem Hund und der Hund der Katze. Bei einer Balgerei mit den Kindern springt die Katze übers Feuer, und der Brief, den sie unterm Schwanz bewahrte, fällt ins Feuer und verbrennt. Seither bellt der Hund ständig: „Brief her, Brief her!“ und die Katze antwortet ihm, die Haare sträubend: „Verbrannt!“

DIE FLIEGE UND DER FLOH

(A., Th., 282 B*)

Der Floh verteidigt sich, er wäre so klein und verkümmert, weil er mit der Nase nur in der Haut der Menschen stecke. Die Fliege redet sich aus, ihre Augen seien deshalb so hervorgequollen, weil sie viel lache, wenn sie sich den Menschen ins Gesicht setze und diese sich ohrfeigten.

DER HAHN DES ALTEN

(A., Th., 715 B)

Ein Alter besitzt einen Hahn, und eine Alte eine Henne. Der Alte verlangt von der Alten ein Ei, doch wird ihm zur

Antwort, er solle seinen Hahn schlagen, damit er auch Eier lege. Nach vielen, vielen Schlägen, verspricht der Hahn dem Alten, ihm die Reichtümer des Kaisers zu bringen.

Auf dem Weg verbündet der Hahn sich mit einer Biene, einem Fuchs und einem Wolf, die er sich der Reihe nach in den After steckt. Der Kaiser steckt sich ihn in die Hose, um ihn mit einem Wind zu töten, doch läßt der Hahn die Biene los, die sticht den Kaiser und rettet ihn. Der Kaiser wirft den Hahn unter seine Hähne, aber der Hahn des Alten läßt den Fuchs frei, der sie alle totbeißt. Nun wirft ihn der Kaiser unter seine Pferde. Der Hahn des Alten läßt den Wolf heraus, der sie alle reißt. Schließlich wirft ihn der Kaiser in seine Schatzkammer, und der Hahn verschluckt den ganzen Reichtum.

Er kehrt zum Alten zurück und speit das ganze Geld des Kaisers vor ihn aus. Nun verlangt die Alte ein Geldstück vom Alten, aber er gibt ihr den Rat, ihre Henne zu schlagen. Die Henne aber bringt nur Lumpen und Schmutz nach Hause. Vor Ärger schlägt die Alte sie tot und verspeist sie zusammen mit dem Alten.

EIN ALTER UND EINE ALTE HATTEN EINEN HAHN

(Siehe A., Th., 2034)

Der Hahn verspricht, Holz zu holen, wenn man ihm die Füße vom Morast reinigt. Die Alte lehnt ab, der Alte lehnt ab, sie zu prügeln, der Hagedorn, den Alten zu stechen, die Ziege, den Hagedorn zu fressen, der Wolf, die Ziege zu verschlingen, die Flinte, den Wolf zu erschießen, die Maus, die Flinte zu zernagen. Nur die Katze hört auf den Hahn und stürzt sich auf die Maus, diese auf die Flinte, die Flinte richtet sich auf den Wolf, der Wolf stürzt sich auf die Ziege, diese auf den Hagedorn, der Hagedorn auf den Alten, der Alte auf die Alte und diese putzt dem Hahn die Füße.

Eigentliche Märchen

ION TALER

(A., Th., 300, 315, 832)

(Zwei Varianten, von derselben Person im Abstand von einem Monat erzählt. Die zweite Variante ist stellenweise erweitert.)

Ein verwitweter Fischer heiratet von neuem. Da er nicht mehr als vier Fische fangen kann, zwingt ihn die Frau, seine beiden Kinder aus dem Hause zu entfernen. Er läßt sie bei einem Verwandten, kann aber jetzt nurmehr zwei Fische fangen.

Die Kinder wachsen heran, verdingen sich als Diener und ziehen dann in die Welt hinaus. Der Junge fertigt sich aus dem Haar seiner Schwester einen Bogen an, und beide leben von der Jagd. Sie besteigen eine Felsenhöhe und gelangen zum Palast der Drachen. Diese kommen überein, die beiden zu vergiften. Der Junge bemerkt das Gift und schüttet es in das Essen der Drachen. Er weigert sich, vor den Drachen zu essen, und diese krepieren alle außer dem Koch, der entflieht. Später kehrt er in der Gestalt eines schönen Jünglings zurück und gewinnt das Herz des Mädchens. Um ihren Bruder loszuwerden, rät er ihr, sich krank zu stellen und Fuchsmilch zu verlangen. Der Bruder bringt ihr die Milch, verschont aber die Füchsin und diese warnt ihn. Beim zweiten Mal bringt er Wolfs- und beim dritten Mal Bärenmilch. Auf Anraten der Bärin spielt der Junge auf der Flöte, und die Tiere des Waldes führen einen wilden Tanz auf. Dann schenken sie ihm je ein Junges und raten ihm, die Flöte zu blasen, wenn er Hilfe braucht. Der Drachen rät seiner Schwester, ihm ein Bad zu bereiten, damit er ihm den Kopf abhaue. Der Junge sieht sich dem schwertbe-

wehrten Drachen ausgeliefert und verlangt, noch einmal die Flöte zu spielen. Die Tiere des Waldes stürmen herein und töten den Drachen. Der Junge steckt seine Schwester in ein Faß, und dann stellt er sie auf einen Baum, den Vögeln zum Fraß, und zieht davon.

Er übernachtet in einem Haus, wo er erfährt, daß ein Drache über den einzigen Brunnen herrscht, der einmal im Jahr Wasser für einen Menschen gibt, und daß gerade der Kaiser an der Reihe ist. Ion Taler holt mehrere Male Wasser mit den hölzernen Wasserkannen. Am zweiten Tag geht er wieder zum Brunnen und schläft im Schoß der Kaiserstochter ein, durch deren Unachtsamkeit ihm ein Pfeil verloren geht. Dann tötet er den Drachen, ruft mit der Flöte die Tiere des Waldes herbei, damit sie ihn fressen, nachdem er ihm die Spitzen der Zungen abgeschnitten hat. Dann macht er sich auf, seine Schwester zu suchen, und sagt dem Mädchen, es solle drei Jahre auf ihn warten. Das Heer des Kaisers behauptet, es hätte den Drachen selbst getötet. Der Kaiser beschließt, seine Tochter mit einem feigen Zigeuner zu verheiraten. Das Mädchen ist einverstanden, wenn man ihm erlaubt, sich drei Sachen zur Aussteuer machen zu lassen. Im ersten Jahr läßt sie sich ein einzigartiges Kleid, mit allen Blumen draufgestickt, machen, im zweiten Jahr ein Hemd ohnegleichen. Nach drei Jahren wird Hochzeit gehalten. Der Held kehrt bei demselben Wirt ein, wo die drei Sachen gemacht wurden. Der Fuchs geht auch auf die Hochzeit, das Mädchen zieht ihn neben sich, und drei Kissen springen unterm Gesäß des Zigeuners weg. Dann kommt der Wolf, und andere drei Kissen springen weg, ebenso beim Erscheinen des Bären, so daß der Zigeunerbräutigam schließlich auf die blanken Dielen zu sitzen kommt. Bevor die Alte weggeht, gibt der Held ihr den Ring, die Ohrringe und das Taschentuch des Mädchens, damit sie es ihr überbringe. Das Mädchen verrät sich, aber der Held fährt mit der Kutsche neben dem Kaiser her und zeigt ihm die Zungenspitzen des Drachen. Eine neue Hochzeit wird gehalten.

VON DER ZIEGE, DEM BARSCH UND FÜNF ANDEREN TIEREN

(A., Th., 300)

Ein Bojare befiehlt seinem Verwalter, ihm fünf Tiere zu bringen: vier zum Schlachten und das fünfte, das Fohlen, zum verkaufen. Ein barmherziger Diener, der ärmste von allen, flieht mit den fünf Tieren. Eines Tages müssen sie bei einer Alten übernachten, der es an Wasser mangelt, weil ein Drachen alles Wasser in seinem See eingesammelt hat und nur für den Preis eines Tieres Wasser herausgibt. Der Diener lehnt es ab, dem Drachen eines seiner Tiere zu geben, und zieht auf die Weide. Erzengel Michael und die heilige Freitag hauchen seinen Tieren Wunderkräfte ein. Das Schaf holt aus seinem Ohr einen reichgedeckten Tisch hervor. Dann machen die Tiere sich zum See auf und töten den Drachen.

Der Diener zieht mit seinen Tieren weiter und tritt als Knecht in den Stall eines Kaisers ein. Die Tiere schicken ihn zum Kaiser, er solle schwere Aufgaben von ihm zu lösen verlangen. Der Kaiser befiehlt ihm, aus einem Gebirge eine geackerte und besäte Ebene zu machen. Die Tiere bitten Gott um Hilfe, und das Gebirge verwandelt sich in eine besäte Ebene. Dann verlangt der Kaiser von ihm, den Drachen zu töten, der ihm die Tochter zu stehlen versucht. Die Tiere versteinern den Drachen samt seinem Hofe durch die Kraft ihrer Gedanken. Der Kaiser trägt ihm seine Krone und seine Tochter an, der Diener nimmt aber nur die Krone und schlägt die Tochter aus, weil sie aus einer anderen sozialen Kategorie stammt und nimmt sich das ärmste Mädchen zur Frau. Als Kaiser hilft er den Armen.

Die Tochter des Kaisers trachtet ihm nach dem Leben und schickt ihn zu einer Alten, damit sie ihn aushorche, worin seine Kräfte bestehen. Nachdem sie erfährt, daß nur die Tiere wunderkräftig sind, enthauptet sie ihn. Die Tiere erwecken ihn durch Beten zum Leben und bringen dann die ganze Familie des Kaisers um. Der Diener wählt seine Minister und Würdenträger nur aus seinem Stand.

DRĂGAN CENUȘĂ

(A., Th., 300 A, 301 A, 328 A*, 513)

Die Drachen stehlen Sonne, Mond und Sterne und die Augen eines Kaisers. Die beiden größten Söhne ziehen aus, um sie zurückzuholen, verwickeln sich aber in Händel in einem Wirtshaus und werden zurückgehalten, weil sie kein Geld haben. Der kleinste, Drăgan Cenușă (cenușă: Asche), der nur in der Asche saß, nimmt die Kleider und die Waffen, die sein Vater als Bräutigam getragen hat, sowie die Stute, die Kohlenglut frißt, und macht sich auf, nachdem seine Mutter ihm einen Fladen aus Asche als Wegzehrung gebacken hat. Er löst seine Brüder aus dem Wirtshaus mit Gulden, die er dem Ohr des Pferdes entnimmt. Bei der kupfernen Brücke tötet er, während seine Brüder schlafen, den Drachen und befreit die Sterne, die an den Himmel zurückkehren. Bei der silbernen Brücke tötet er den Drachen mit dem silbernen Pferd und befreit den Mond. Bei der goldenen Brücke verlangt er Hilfe von seinen Brüdern. Er kämpft mit dem Drachen mit dem goldenen Pferd bis Mittag, als ihn ein Rabe, dem er mehr Leichen verspricht als der Drache, ihn mit kaltem und den Drachen mit warmem Wasser besprengt. So wird der Drache getötet und die Sonne befreit. Die vor Angst gestorbenen Brüder erweckt das Pferd durch seinen Hauch zum Leben. Dann macht sich Drăgan Cenușă allein zur Mutter der Drachen auf, verwandelt sich in eine Maus und stiehlt das Schächtelchen mit den Augen seines Vaters, kehrt zu seinen Brüdern zurück und macht sich mit diesen auf den Heimweg. Die Mutter der Drachen schickt zuerst ein Mädchen aus, sich als Apfelbaum an den Weg zu stellen, dann ein anderes, sich in einen Brunnen am Weg zu verwandeln, und zaubert schließlich einen gewaltigen Hunger und einen gewaltigen Durst der drei Brüder herbei. Drăgan Cenușă aber macht jedesmal beizeiten ein Kreuz mit dem Schwert und Apfelbaum und Brunnen werden zu Blut. Dann schickt er seine Brüder mit den Augen seines Vaters nach Hause

und schickt sich an, die Verfolgung der Drachenmutter abzuschütteln. Er kommt zu Marcu Armănașu, der ihm nach Auftrag eine Stahlkammer und eine 99 Zentner schwere, rotglühende Kugel macht. Die Drachenmutter kommt an und darf zuerst durch ein Loch mit halbem Auge in die Kammer hineinsehen, dann wird das Loch erweitert, daß sie mit einem ganzen Auge, dann mit zwei Augen hineinsehen kann. Zum Schluß darf sie den Kopf hineinstecken und da stößt ihr Drăgan die glühende Kugel in den Rachen, und die Drachenmutter birst.

Zum Dank folgt Drăgan Cenușă Marcu Armănașu, um um die Hand der Tochter des Grünen Kaisers anzuhalten, die Marcu eines Hahnes wegen nicht hat rauben können. Auf dem Weg schließt sich ihnen Scharfauge an, der hören kann, wie der Hafer wächst, und sehen, was auf der anderen Welt geschieht, der Wind, der einen Stock weiter schleudern kann als der Raum reicht, und Gelsenschütze, der einen Vogel jenseits der Sonne treffen kann, sowie Bäumebrecher, Immerdurst, Nimmersatt und Klirrfrost. Klirrfrost führt sie zum Grünen Kaiser, indem er das Meer zufrieren läßt. Der Kaiser weist ihnen eine Kupferkammer an, die er durch ein blasebalggeschürtes Feuer glühend machen läßt. Klirrfrost zaubert aber eine Kälte herbei, daß sich überall drei Klafter dickes Eis ansetzt. Gelsenschütze spürt, daß die Magd an der Tür horcht, Klirrfrost läßt ihre Hand und ihr Gesicht an die Türklinke anfrieren. Der Kaiser gibt ein riesiges Mahl mit viel Essen und viel Getränk, das Nimmersatt und Immerdurst allein verschlingen. Die zehn müssen einen Wettkampf austragen: wer das Sieb voll Wasser bringt und dabei die Erde umkreist, ist Sieger. Der Wind gewinnt. Darauf läßt der Kaiser sie mit einem alten Weib um die Wette laufen: Sieger, wer zuerst mit einem Krug Wasser ankommt. Die Alte verlockt den Wind, ihr die Haare zu kraulen und schläfert ihn mit einem Drachenknochen ein. Scharfauge sieht, was sich zugetragen hat, Gelsenschütze schießt mit einem Pfeil den Knochen weg. Der Kaiser gibt ihnen seine Tochter und beglei-

tet sie bis auf das zugefrorene Meer, das Klirrfrost auftauen läßt, nachdem sie übergesetzt haben, und so ersaufen Kaiser und Kaiserin.

Drăgan Cenușă zieht allein weiter und übernachtet bei einer Alten, die kein Wasser hat, weil der einzige Brunnen von einem Drachen beherrscht wird, der sich das Wasser mit Menschenleben bezahlen läßt. Eben ist die Tochter des Kaisers an der Reihe. Drăgan Cenușă tötet den Drachen, schneidet sich dessen Zungenspitzen ab, schickt das Mädchen nach Hause und befiehlt ihm, auf ihn zu warten.

Er gelangt zu der Hütte, wo Ellenbart der Spannenlange einkehrt und ihm das ganze Fleisch aus der Brühe wegfrißt. Drăgan fängt ihn und klemmt ihm den Bart in eine gespaltene Weißbuche ein. Ellenbart reißt die Buche aus und flieht in die andere Welt. Drăgan verfolgt die Spur der Buche und läßt sich an einem Lindenseil hinunter in die schwarze Welt. Hier gibt er sich als Musikant aus und bekommt ihren Kaiser, den Spannenlangen mit dem Bart in der Buche zu Gesicht. Die Teufel versprechen ihm viele Waggons Geld, wenn er den Kaiser vom Baum befreit. Drăgan enthauptet ihn und flieht. Er schüttelt am Seil, aber oben ist niemand mehr, ihn hinaufzuziehen. Er hört die Jungen eines Greifen zetern, weil der Drachen sie verschlingen will. Drăgan Cenușă bittet, sie ihm zu schenken. Die Jungen machen einen Floh aus ihm und zeigen ihn ihrer Mutter, die ihn verschlingt, und ihn kräftiger, als er war, ausgibt. Drăgan bittet sie, ihn in die weiße Welt zu schaffen, und nimmt als Wegzehrung für den Greifen je hundert Wagen Fleisch, Brot und Fässer Wein mit. Als seine Vorräte ausgegangen sind, schneidet er sich drei Stücke Fleisch von der Fußsohle und vom Knie ab, um den Hunger des Greifen zu stillen.

Er holt seine Frau vom Kaiser, indem er sich mit den Zungenspitzen ausweist, und kehrt zu seinem Vater zurück. Seine Schwägerinnen vergiften aus Eifersucht seine Frau. Drăgan zieht aus, das Leben ohne Sterben zu suchen. Ein Greis hält ihn an, gibt ihm einen Stock und einige Schafe in

Obhut und befiehlt ihm, sie nicht in den Wald hineinzulassen, in dem sich der Höllenschlund befindet. Ein Vogel läßt im Flug drei Federn wie die Haare seiner Frau und drei Blutstropfen wie die Wangen seiner Frau fallen. Drăgan läßt die Schafe mit dem Stock allein und kehrt nach Hause zurück, wo er nur noch einen riesigen Nußbaum vorfindet, in dem er für immer verschwindet.

LINDENHÖLZCHEN

(A., Th., 301 B)

Ein armer Mann hat keine Kinder und ihm träumt, das mit nach Hause zu bringen, was er auf dem Weg findet. Er findet ein Stück Lindenholz, seine Frau wiegt es in der Wiege, und aus dem Holz wird ein Kind, Lindenhölzchen genannt. . . Als dieser ein Haus bauen will, stößt er auf Bäumebrecher, den er im Kampf besiegt, und sie werden Kreuzbrüder. Ebenso geschieht es mit Felsenklipperer und Trübewasser. Sie machen der Reihe nach den Koch, aber Ellengroß ißt ihnen das Essen weg. Lindenhölzchen fängt ihn und klemmt ihm den Bart in einen Baumspalt. Dieser reißt den Baum aus und flieht. Lindenhölzchen und seine Kameraden folgen ihm und Lindenhölzchen läßt sich an einem Bastseil in die andere Welt hinunter. Er gelangt zum Hofe des Ellengroß, dessen Tochter verliebt sich in ihn und sie beschließen, ihren Vater zu töten. Das Mädchen verwandelt ihn in einen Floh und versteckt ihn bei sich. Nachts verwandelt er sich in einen Menschen, enthauptet ihren Vater, tötet Erdnabel und nimmt auch dessen Tochter und Bruder Gelsenschütze mit. Er versucht, mit ihnen durch das Loch, durch das er gekommen ist, wieder hochzusteigen. Die Mädchen werden hinausgezogen, aber dann werfen seine Kreuzbrüder einen Mühlstein hinunter, um ihn zu töten. Seine Frau, die inzwischen entbunden hatte, haben sie zur Magd gemacht und gezwungen, mit einem Jagdhund aus demselben Napf zu essen. Lindenhölzchen

wird Knecht bei einem blinden Kaiser, dem er die Ziegen hütet. Er spielt Flöte, veranlaßt die Elfen, die Hände in einen Baumspalt zu stecken und zwingt sie auf diese Weise, die Augen des Kaisers zurückzuerstatten. Dann steigt er auf den Birnbaum, der vor dem Kaiserhof steht, und fliegt in der Nacht der Auferstehung bis zu seinem Bruder, vor das Tor Bäumebrechers. Dort sieht er sein Kind als Schweinehirt, wie es den Hintern einer Sau küssen muß, damit sie in den Stall hineingeht. Er gibt sich als Getreidehändler aus, enthauptet alle und wird Herr über die Wirtschaft.

MIT ODOLEANU, DEM SOHN DER BOLDICUȚA

(A., Th., 302, 303)

Ein Kaiser erläßt ein Gebot, demjenigen die Hälfte seines Reiches zu geben, der die Kaiserin von Unfruchtbarkeit heilt. Ein Fischer fängt einen Goldaal, auf dem geschrieben steht, daß derjenige, der die zu Pulver verriebenen Schädelknochen des Fisches ißt, Kinder haben wird. Die Fischerfrau zwingt ihren Mann, dies dem Kaiser mitzuteilen, und dieser holt sie an seinen Hof. Von dem in Kaffee gelösten Pulver kostet auch die Magd Boldicuța, und den Rest trinkt eine alte Stute aus. Die Kaiserin und die Magd bringen je einen Jungen mit goldenen Haaren zur Welt, und die Stute wirft ein Füllen mit goldenem Fell. Der Sohn der Magd ist viel gescheiter und braver, so daß der Kaiser ihn töten will; er aber, der mit übernatürlichen Kräften begabt ist, erfährt es, und zieht in die Welt. Vorher sagt er seinem Bruder, daß er ihn suchen solle, wenn es ihn in die rechte Seite steche, weil er dann tot sein würde. Bei einer Brücke wird er von einem Helden in die Erde geschlagen. Sein Bruder kommt mit dem Wunderpferd, das den Helden tötet und den Sohn Boldicuțas aus dem Erdinnern rettet und ihn wieder lebendig macht. Der Bruder zieht nach Hause, und Boldicuțas Sohn wandert weiter. Auf dem Weg trifft er ein spinnendes Mädchen, dem er sagt, er

habe vergessen, ihr die Spindel zu bringen. Er gelangt dann zu einem Kaiser, wo es stets Nacht ist, weil eine Alte die Himmelslichter gestohlen hat. Er zieht aus, die Alte zu suchen und diese verwandelt ihn in einen Stein. Der Bruder kommt wieder mit dem Pferd und zwingt die Alte, den Versteinten lebendig zu machen und die Himmelslichter freizugeben. Der Kaiser verheiratet seine Tochter mit dem Bruder. Nach einiger Zeit wird der Sohn Boldicuţas von einem Drachen getötet. Der Bruder kommt noch einmal mit dem Pferd und zwingt den Drachen zuerst, den Sohn Boldicuţas lebendig zu machen, dann tötet er ihn. Der Sohn Boldicuţas zieht weiter zu der Tochter des Odoleanu, die er spinnend getroffen hatte. Er hält um sie an, ihr Vater schneidet ihn zwei Mal in Stücke, doch das Mädchen macht ihn jedesmal lebendig. Beim dritten Mal schleudert er ihn in die Tiefe der Erde. Nachdem sie den Sohn Boldicuţas heraufgeholt und als Vogel in ihrem Busen versteckt hat, versucht sie, von ihrem Vater zu erfahren, worin seine Kräfte bestehen. Der sagt ihr, daß seine Kraft in einem See von Sauermilch und in 24 Hornissen liege; er fährt ihr aber mit einem Taschentuch über die Nase, und sie vergißt alles. Der in einen Vogel verwandelte Jüngling merkt sich's aber, geht zum See, tötet den Drachen, holt die 24 Hornissen heraus und bringt Odoleanu um. Dann heiratet er dessen Tochter.

MIT HELD PETREA, BASILIENKRAUTSTENGEL, DEM UM MITTERNACHT GEBORENEN

(A., Th., 302, 304, 723 *)

Ein Kaiser hinterläßt seinen Söhnen bei seinem Tode, im Sinăugebirge zu jagen, und wem es gelingt, der soll die Führung des Reiches übernehmen. Nachdem sie ihren Vater begraben haben, ziehen die drei Söhne in das Sinăugebirge. Die jüngeren Brüder schlafen, der älteste hält Wache. Die Buschmutter erscheint, wirft ihm drei Haare zu, damit er seine Hunde bändigt und einen Ring für seinen Finger,

dann tötet sie ihn, begräbt ihn in der Feuerstelle und verschwindet. In der nächsten Nacht ergeht es dem mittleren Bruder genau so. Der jüngste, Petrea der Held, wirft die Haare und den Ring ins Feuer, schlägt der Buschmutter den Speck über die Augen, weil sie die Kröte zum Speck in die Pfanne gelegt hat, und sie erblindet. Er läßt die Alte von den Hunden bewachen und zieht aus, Feuer zu holen. Auf dem Weg fesselt er Mezilă-Mitternacht und Zorilă-Morgendämmer und gelangt zu dem Feuer, das von 24 schlafenden Drachen bewacht wird. Er befreit Erdquick, der an einen Pfahl gebunden war. Petrea rühmt sich, die Eier unter der Elster wegzustehlen, ohne daß sie es merkt, und es gelingt ihm. Die Drachen bitten ihn, ihnen zu helfen, die Tochter des Grünen Kaisers zu rauben, da ein Hahn die Wächter immer von ferne aufweckt. Petrea tötet den Hahn mit einem Pfeilschuß, dann zwängt er sich als erster durch ein Loch und enthauptet die nachkommenden Drachen alle bis auf einen, der mit einem halben Kopf davonkommt. Er tötet das an der Nase des Kaisers saugende Schwein, die an der Nase der Kaiserin saugende Schlange sowie die an der Brust der Tochter saugenden Hunde und löst auf diese Weise den Zauber, der alle drei bedrückt. Petrea schneidet die Zungenspitzen der getöteten Drachen und Tiere ab, kehrt zum Gehöft der Drachen zurück, das er in einen Apfel verwandelt und einsteckt, befreit Zorilă und Mezilă, zwingt die Buschmutter, seinen Brüdern das Leben wiederzugeben, und befiehlt den Hunden, sie aufzufressen.

Nach einer Woche gehen alle drei zum Grünen Kaiser zum Fronabend. Als die Reihe an ihn kommt, erzählt Petrea sein Erlebnis und zeigt auch die Zungenspitzen. Der Kaiser bietet ihm seine Tochter an, doch er gibt sie seinem größeren Bruder. Auf dem Weg zur Trauung versteinert der Drache mit dem halben Kopf den Hochzeitszug und entführt die Braut. Petrea zieht davon, verwandelt sich in einen Greis und verdingt sich als Hirte bei einem Pfarrer, dessen Schafe keine Milch geben. Der Pfarrer verbietet ihm, auf einem

bestimmten Gebirge zu weiden, damit ihn der Drache nicht auffrißt. Petrea treibt die Schafe vom Gebirge zum Süßmilchsee, wo sie trinken, bis sie satt werden. Aus dem See taucht eine Sau auf und greift Petrea an, doch springt sie in den See zurück, weil ihr niemand beisteht. Er trifft auf dem Gebirge seine Schwägerin, die er aber nicht erkennt. Am zweiten Tag ergeht es ihm ebenso. Am dritten Tag schickt der Pfarrer seine Tochter Casandra, um ihn zu belauern. Er ringt mit der Sau, diese ruft den Drachen zu Hilfe, doch der erscheint nicht. Petrea bittet Casandra, ihm einige Bissen Essen und ein Glas Wein zu geben. Nachdem er sich gestärkt hat, wirft er die Sau nieder; aus ihr hüpft ein Frosch hervor und aus dem Frosch eine Wachtel. Diese schlitzt er auf und holt die 24 Hornissen heraus. Dann fordert er vom Pfarrer seinen Lohn — einen zerrissenen Zwerchsack — und macht sich zum Drachen auf, der krank zu Bett liegt. Er zieht vor dessen Haus und gibt sich marktschreierisch als guter Arzt aus; der Drache ruft ihn hinein und verspricht ihm zwei Wagen voll Gulden. Petrea läßt die Hornissen etwas lockerer, der Drache fühlt sich besser und gibt mit dem Schwert dem Hochzeitszug das Leben wieder. Darauf tötet Petrea die Hornissen, der Drache stirbt, und alle kehren heim ans Steuer ihres Reiches.

GRÜN-BASILIENKRAUT

(A., Th., 302)

Ein Kaiser zieht mit seinen drei Söhnen ackern. Die Drachen entführen die drei mit Essen hinausgeschickten Mädchen eins nach dem andern. Der älteste Sohn zieht aus, sie zu suchen. Bei einem Gestüt reicht ihm ein Alter eine brennende Hanfsträhne und fordert ihn auf, damit die Hürde zu umkreisen; aber auf halbem Weg brennt die Strähne ab, und er erhält den guten Rat umzukehren. Er zieht trotzdem weiter und gelangt zu seiner grossen Schwester, wo ihn der

Drache mit einem Knochen totschlägt. Dem mittleren Sohn geht es auch so. Nun zieht der jüngste, Grün-Basilienkraut, aus und hinterläßt den Daheimbleibenden, daß man seine Spur an dem Basilienkraut verfolgen kann, das darauf wachsen wird. Es gelingt ihm, mit der Hanfsträhne zu fliehen, so daß die Pferde des Gestüts erfrieren. Er erschlägt den größten Drachen mit einem Knochen und macht dessen Hof mitsamt seiner Schwester zu einer goldenen Birne. Auch den zweiten Drachen erschlägt er und verwandelt dessen Hof in einen goldenen Apfel und den Hof des dritten in einen silbernen Apfel. Er gelangt zu dem verlassenen Gehöft eines Drachen, kämpft mit einer Kaiserstochter, die die Drachen verjagt hatte, besiegt sie und nimmt sie zur Frau. Dann macht er aus den zwei Äpfeln und aus der Birne drei Höfe und läßt seine Schwestern dort, er aber baut sich ein Haus am Meeresufer.

Der Kaiser, Grün-Basilienkrauts Schwiegervater, will seine Tochter zurückholen und schickt eine Alte mit einem von ihr gebauten Schiff aus. Die Alte umgarnt die Tochter und holt sie um den Preis des halben Kaiserreiches zurück. Grün-Basilienkraut dringt auf Gedankenwegen bis zu ihr und raubt sie. Die Alte verwandelt sich in eine Bettlerin, kommt zu ihm, stiehlt ihm sein Schwert, in dem seine Kräfte stecken, und wirft es ins Meer. Grün-Basilienkraut stirbt und das Mädchen wird wieder zu ihrem Vater zurückgebracht.

Grün-Basilienkrauts Vater merkt, daß der Ring schwarz geworden ist und zieht aus, seinen Sohn zu suchen. Die geflohenen Drachen helfen ihm, und der kleinste Drachen holt das Schwert vom Meeresgrund herauf. Grün-Basilienkraut schenkt dem Drachen seinen Hof und holt seine Gattin zurück. Der Kaiser schickt Windstieber aus, Grün-Basilienkraut umzubringen und die Tochter selbst zur Frau zu nehmen. Windstieber hat die Eigenschaft, wieder zusammenzuwachsen, nachdem er zerstückelt wird. Nun enthauptet sich Grün-Basilienkraut selbst. Die Drachen stehen seinem Vater

bei, ihn mit Hilfe von totem und lebendem Wasser wieder lebendig zu machen. Grün-Basilienkraut gibt sich als Musikvirtuose aus und tritt in die Dienste seines Schwiegervaters, der ihn überaus lieb gewinnt. Eines Tages läßt er seinen Ring in den Morgenkaffee seiner Frau fallen, trifft sich mit ihr und rät ihr, in Erfahrung zu bringen, worin die Kräfte Windstiebers bestehen. Diese sagt ihm zuerst, sie bestünden in einem Besen, dann in einem Torpfosten, schließlich in einem See, in einer Hornisse und in 24 roten Knöpfen. Grün-Basilienkraut tötet die Hornisse, gewinnt die Knöpfe und macht Windstieber den Garaus. Dann kehrt er mit seiner Frau auf seinen Hof zurück.

RUDOLF

(A., Th., 302, 301 A, 518, siehe 576 D *)

Ein Kaiser ernennt einen Fischer, der viel Glück hatte, zum Minister und lädt viele Menschen zu einem Mahl ein, um dies Ereignis zu feiern. Der Fischer wird aufgefordert, die nötigen Fische zu fangen; es gelingt ihm aber diesmal nicht, und er will sich umbringen. Da erscheint der Teufel im Gewand eines Städters und verspricht ihm Glück, wenn er ihm das Ungewußte von zu Hause verspricht. Seine schwangere Frau bringt das Kind Rudolf zur Welt. Mit zwei Jahren geht er zur Schule. Auf dem Weg findet er einen Krückstock, dann ein Buch, aus dem er bis zum 9. Jahr lernt, in dem er die Schule absolviert. Dann kommt der Teufel und holt ihn. Rudolf schlägt ein Kreuz mit dem Krückstock und liest aus dem Buch vor. Der Teufel, der ihn auf dem Rücken trug, läßt ihn fallen und macht sich davon.

Ein greiser Fährmann nimmt ihn zu sich. Hier bleibt er bis zu seinem 20. Lebensjahr, dann schickt der Alte ihn über den Glasberg zu heiraten. Er stattet ihn mit Bergschuhen aus und mit einem Stock zum Besteigen des Berges. Dann reicht er ihm ein Fläschchen mit einem Trank, der ihm über-

menschliche Kräfte verleiht. Jenseits des Berges findet er ein verlassenes Schloß, wo er ißt und trinkt. Nach einigen Tagen führt ihn sein Weg zur Weltschönsten, die hier mit einem Drachen lebt, und die ihm rät weiterzuziehen. Rudolf zieht weiter. Auf dem Weg stößt er auf einen verwundeten Löwen, den er mit dem Wasser aus dem Fläschchen, das ihm der Alte gegeben hat, heilt. Als Entgelt läßt der Löwe ihn von seinem Speichel trinken, was ihn gewaltig stärkt. Etwas weiter heilt er den gebrochenen Fuß einer Krähe, sie gibt ihm dafür eine Feder, mit deren Hilfe er sich in jeden beliebigen Vogel verwandeln kann. Rudolf verwandelt sich in einen Vogel, und nachdem der Drache weg ist von zu Hause, kehrt er zur Weltschönsten zurück, rät ihr, sich krank zu stellen und den Drachen im Hause zurückzuhalten. Am nächsten Tag setzt sich Rudolf, in einen Vogel verwandelt, auf einen Nußbaum im Hofe des Drachen. Dieser fängt ihn und sperrt ihn in ein goldenes Vogelbauer. Zieht der Drache aus, verwandelt sich Rudolf wieder in einen Menschen, kommt heraus und kost mit der Weltschönsten. Nach einigen Jahren entschließt er sich zu fliehen. Der Drache läßt das Bauer offen, er fliegt auf den Nußbaum und kann nicht mehr gefangen werden. Nun dringt er in die Weltschönste zu erfahren, worin die Kräfte des Drachen liegen. Dieser antwortet ihr, daß sie im Torpfosten bestünden. Sie schmückt den Torpfosten, dann aber meint der Drache, daß sie in den Schindeln des Daches lägen. Die beiden bekränzen den Dachstuhl. Bei seiner Heimkehr gesteht der Drache, daß seine Kraft in seinem Bruder liegt, in diesem ein Schwein, im Schwein eine Ente und in dieser 12 Eier mit 12 Würmern in einem See am Ende der Welt.

Rudolf geht fünf Jahre, dann noch drei Jahre bis er zu dem See gelangt; hier verdingt er sich als Knecht bei einem Bauern. Er weidet die Schafe heimlich auf den Kupfer-, Silber- und Goldfeldern des Drachen, kämpft mit ihm und besiegt ihn, weil ihm die Tochter des Wirtes zu essen und zu trinken gibt. Er schlitzt den Drachen auf, dann das Schwein, die Ente

und tötet 11 Würmer. Darauf kehrt er zur Weltschönsten zurück. Der Drache ist erkrankt, Rudolf tötet ihn und lebt mit der Weltschönsten. Er verschiebt die Hochzeit bis nach dem Wiedersehen mit seinen Eltern. Sie gibt ihm ihren Ring, um ihm zu helfen, verbietet ihm aber, sie zu erwähnen. Er findet seine Eltern bei der Pflaumendörre des Kaiserhofes, baut ihnen einen Palast und zwingt den Kaiser, seinen Vater wieder Minister zu machen. Weil er nicht sagen will, wo er gewesen ist, gibt ihm der Kaiser einen Trank, er vergißt alles und verrät das Geheimnis. Da kommt die Weltschönste und nimmt ihm den Ring weg. Rudolf will sich umbringen, aber der Teufel will ihn nicht mehr aufnehmen und nimmt ihm das Schwert weg. Er begegnet einem Haufen von Teufeln, die sich um einen Krückstock, mit dem man alles versteinern kann, um Schuhe, die einen tragen, wohin man will, und um einen Mantel, der einen unsichtbar macht, streiten. Rudolf schickt sie ins Gebirge und rät ihnen, um die Wette zu laufen. Demjenigen, der zuerst ankommt, wird er den Mantel geben, dem zweiten die Krücke, dem dritten die Schuhe. Er versteinert sie, bevor es dazu kommt. Auf dem Weg der Gedanken gelangt er zur Weltschönsten, die gerade Hochzeit feiert, weil die 8 Wartejahre um sind. Die Weltschönste erzählt den Hochzeitsgästen das Beispiel mit dem Schlüssel. Sie hat den alten verloren, einen neuen gemacht, inzwischen aber den alten gefunden: welchen soll sie behalten? Alle meinen: den alten. Also heiratet sie Rudolf.

DIE GESCHICHTE VOM DRACHEN

(A., Th., 303 A, 513, siehe 1920)

Ein armer Fischer rettet den Teufel vor dem Wolf. Als Belohnung trägt der Teufel dem Fischer an, mit seiner Hoffnung zu ihm zu kommen. Der Arme kommt mit seiner Frau. Während er schläft, verwandelt sich der Teufel in einen hübschen jungen Mann, überzeugt sie, ihren Mann zu töten

und mit ihm zu fliehen. Der Teufel weckt den Mann auf, und dieser sieht die Frau mit erhobenem Beil vor sich stehen. Am zweiten Tag kommt er mit der Hündin; die läßt den Teufel nicht heran und der Teufel gibt ihm einen Sack voll Geld.

Der Arme geht mit seinen beiden Brüdern auf die Jagd. Die Frauen verstecken ihnen die Feuerstähle, damit sie schneller heimkehren. Der älteste Bruder erspäht ein Feuer von einem Baum, geht hin und findet einen Drachen. Das Untier verlangt eine unerhörte Geschichte von ihm, weil der Mann aber keine kennt, zieht es ihn mit dem Schweif ans Feuer. Dem mittleren Bruder ergeht es auch so. Der kleinste erzählt ein Lügenmärchen: bei ihrer Hochzeit schicken seine Eltern ihn zur Mühle. Diese graste auf dem Hügel. Der Müller ruft sie herbei und treibt sie mit Axthieben an ihre Stelle — sagt's und schlägt dem Drachen das Haupt ab. Die Brüder sind zornig und der älteste wünscht seine Frau tot zu finden, der mittlere möchte seine mit hundert Kindern wiedersehen, während der jüngste sich wünscht, sie möchte ihn mit einem Haufen Pfannkuchen erwarten. Ihre Wünsche gehen in Erfüllung.

Der mittlere flieht, als er so viele Kinder sieht. Später zwingen diese ihre Mutter, ihnen zu sagen, wo ihr Vater ist, finden und zwingen ihn, hundert Mädchen für sie ausfindig zu machen. Er trifft Leute an, die am Weihnachtstag pflügen, weil sie fünfzig Mädchen haben. Zu Ostern findet er andere, die arbeiten müssen, weil sie hundert Mädchen haben. Er macht Verlobung im Namen seiner Söhne. Der jüngste bleibt zurück, um das Haus in Ordnung zu halten und rät den anderen, sich nur dort hinzusetzen, wo auch der Esel sich hinsetzt. Auf dem Rückweg beachten sie die Weisung nicht, der Teufel wirft sie in ein Verlies und will sie nur freilassen, wenn sie ihm ihre Hoffnung abtreten. Sie nehmen an, im Glauben, die Hündin sei damit gemeint, von der ihr Vater ihnen erzählt hat. Der jüngste zieht zum Teufel, nachdem er seine Braut versteinert hat, indem er sie etlichemal unterm

Arm hindurchwirft. Auf dem Weg trifft er Erddurst, der vor einer Mühle trinkt. Für einen Sack Geld von den Dorfbewohnern nimmt er den Durst mit. Etwas weiter trifft er Erdhunger, der die Furchen verschlingt und nimmt auch ihn mit. Der Teufel schickt ihn zu einem Kaiser, um um dessen Tochter für ihn zu werben. Der Kaiser stellt ihm die Bedingung, seine ganze Habe zu verschlingen. Erddurst und Erdhunger essen und saufen den Kaiser arm. Dieser fordert dann, eine goldene Eisenbahnlinie bis zum Teufel zu bauen. Der Jüngling macht auch das, führt alle zum Hof des Teufels und beansprucht die gebrachte Braut für sich. Nachdem der Teufel nicht einwilligt, entschließen sich der Held und seine Genossen, den Teufel zu töten. Der Held schmiedet einen 99 Zentner schweren Hammer, mit dem er den Berg breit schlägt, Durst ergießt darüber ein Gewässer, größer als der Mieresch, in dem der Teufel und sein Hof untergehn. Dann trennt sich der Held von Erddurst und Erdhunger, nimmt die Kaiserstochter und kehrt zu der versteinerten Braut zurück, die er zur Frau nimmt. Die Kaiserstochter aber gibt er einem verwitweten Bruder. Ihre Sippschaft gründet ein Dorf.

MIIA ION

(A., Th., 303 A, 313 A)

(Gehört von seinem Vater; siehe Variante *Die Geschichte vom Drachen*, Nr. 26.)

Drei arme Brüder beschäftigen sich mit Fischen und Jagen. Der mittlere wird vom Teufel geweckt. Dieser schilt ihn, weil er in seinen Gewässern fischt; er verspricht ihm aber einen Sack Geld, wenn er mit seiner Hoffnung zu ihm komme. Der Mann nimmt seine Frau mit. Während er schläft, verwandelt sich der Teufel in einen schönen Mann, überzeugt sie, ihn zu nehmen und ihren Mann zu töten. Die Frau nimmt das Beil, der Teufel weckt den Mann und fordert ihn wieder auf,

mit seiner Hoffnung zu kommen. Am nächsten Tag läuft ihm eine Hündin nach, die den Teufel nicht heranläßt, und dieser gibt ihm einen Sack Geld.

Da die drei Brüder ständig auf die Jagd ziehen, verstecken ihre Frauen ihnen die Streichhölzer, damit sie abends nach Hause kommen müssen. Der größte erblickt von einem Baum ein Feuer, geht hin und findet eine Schlange, die einen Menschen beim Feuer hält. Die Schlange will ihm kein Feuer geben, bis er nicht eine von niemand gehörte Geschichte erzählt. Da er keine kennt, kommt er neben den andern ans Feuer. Dem zweiten Bruder ergeht es genau so; der dritte aber erzählt ein Lügenmärchen. Mit sechs Jahren heiraten seine Eltern und schicken ihn zur Mühle. Diese ist gerade im Grünen auf dem Hügel, der Müller droht ihr mit dem Beil, der Erzähler zeigt wie—und schlägt der Schlange den Kopf ab. Die beiden anderen sind zornig; der älteste möchte seine Frau tot vorfinden, der mittlere die seine mit hundert Kindern und der jüngste mit einem Haufen Pfannkuchen. Alles trifft genau so ein.

Der mittlere läuft von zu Hause fort, aber die hundert Kinder finden ihn und schicken ihn aus, damit er um hundert Mädchen freie. Am Weihnachtstag trifft er einen Menschen an, der arbeitet, weil er fünfzig Mädchen hat. Zu Ostern sieht er einen anderen arbeiten, weil er hundert Mädchen hat. Er macht Verlobung im Namen der Söhne. Der größte Sohn bleibt zu Hause und unterweist sie, auf dem Weg nur dort zu halten, wo der Esel sich hinlegt. Sie befolgen die Weisung nicht und befinden sich plötzlich hinter einer eisernen Mauer, die die alte Teufelin um sie gezogen hat. Diese will sie freilassen, wenn sie ihr dafür das Beste aus ihrem Hause geben. Sie willigen ein, in dem Glauben, daß es die Hündin sei. Der größte der Söhne kommt zu der Alten, nachdem er vorher seine Braut in einen Stein verwandelt hat, indem er sie unter dem Arm hindurchwirft. Er muß einen Wald umpflügen und der Alten am Morgen die fertiggebackenen Fladen bringen. Die Tochter der Alten treibt alle Teufel mit der Peitsche

zusammen und läßt sie die Arbeit verrichten. In der folgenden Nacht muß er die Bienen auf dem Felde hüten und sie alle zurückbringen. Die Tochter der Alten schickt um jede Biene einen Teufel und holt sie alle zurück. Die beiden fliehen, spucken aber vorher ins Bett, ins Zimmer und vor die Tür, damit die Spucke an ihrer Stelle antwortet. Der Drachen der Alten verfolgt sie; sie aber verwandeln sich in einen Weingarten und seinen Hüter; dann in eine Schenke und einen Verkäufer. Beim dritten Mal verfolgt sie die Alte selbst. Das Mädchen wirft den Kamm hinter sich und der verwandelt sich in einen Wald, dann die Bürste, die zum Felsen wird und schließlich die Kette, aus der ein dichtes Gehölz entsteht. Sie verwandeln sich in einen See und in ein Entenpaar. Der Enterich befolgt den guten Rat des Mädchens nicht, hebt den Kopf aus dem Wasser, und die Alte stiehlt ihm die Augen. Das Mädchen folgt ihr heimlich nach, und als die Alte einschläft, stiehlt es ihr die Augen. Dann kehren sie beide heim, er macht seine ehemalige Gattin wieder lebendig, gibt sie einem inzwischen verwitweten Bruder, und alle gründen sie ein Dorf.

HELD DES WALDES

(A., Th., 304)

Ein Mann geht mit seiner Frau in den Wald, und sie finden nicht mehr zurück. Sie zimmern sich eine Hütte, aber nach einem Jahr stirbt der Mann. Übers Jahr wird die Frau schwanger. Gott und der heilige Petrus taufen das Kind Held des Waldes und schenken ihm ein Gewehr und ein Schwert für die Zeit, wo er Bäume ausreißen kann. Nach einem Jahr schultert er das Gewehr, nimmt das Schwert, zieht aus und gelangt auf das Feld der Schafherden des Kaisers. Die Hirten erschrecken vor ihm, als sie ihn mit einem ausgerissenen Baum auf der Schulter daherkommen sehen. Er erfährt, daß die Drachen täglich zehn Schafe

nehmen. Held des Waldes köpft einen Drachen, nachdem er erfährt, daß er noch zwei Brüder und eine Mutter hat. Am nächsten Tag tötet er den Drachen mit vierzehn Häuptern, am dritten den mit fünfzehn; das Blut steigt ihm bis über die Bundschuhe. Am vierten Tag köpft er die sechzehn Häupter der Drachenmutter. Der Kaiser besteht darauf, daß er seine Tochter heiratet, und Held des Waldes besteigt den Thron.

DER HELD DES WASSERS

Ein Kaiser, der nur Schlechtes getan hat, tut zuletzt etwas Gutes, indem er eine Brücke über das Meer baut. Davor stellt er zwei Wachen auf mit dem Auftrag, alle Vorübergehenden auszuspionieren. Einer der Vorübergehenden ist bei allen verschuldet, ein anderer will im Bette des Kaisers schlafen und ein dritter mit der Kaiserin. Dieser verrät auch, daß im Meer ein Fisch lebt, dessen Leber Geisteskräfte enthält. Der Kaiser läßt den ersten hängen, den andern in seinem Bett unter einem an zwei Haaren hängenden Schwert schlafen. Dem dritten setzt er zwei Kannen Wasser aus verschiedenen Brunnen vor, und dieser kann sie nicht voneinander unterscheiden. Der Kaiser ordnet an, den Fisch zu fangen, und gibt die Leber seiner Frau. Sie kann auch im zwölften Monat ihr Kind nicht zur Welt bringen; es wächst ihr ein Eisenring um die Hüften, und das Kind weint. Erst als sie ihm Abrunca zur Frau zu geben verspricht, schweigt es und kommt zur Welt.

Mit acht Jahren fordert das Kind, was ihm versprochen wurde und zieht mit dem Hochzeitspferd seines Vaters hinaus. In einem kupfernen Wald reißt er sich ein Blatt ab. Es kommt ein kupfernes Pferd, das das Pferd des Helden in die Erde sinken macht, dafür aber kann er sich auf dieses schwingen, das mit ihm in die Lüfte jagt und dann in die Tiefe der Erde. Das kupferne Pferd gibt ihm einen Zaum, mit dem er es

herbeirufen kann. Im silbernen und goldenen Wald ergeht es ihm ebenso. Sie kommen zu einer Brücke, wo sich sein Pferd in einen Knochen verwandelt und mit den drei Zäumen unter die Brücke gelegt wird; der Held des Wassers verwandelt sich in einen neunjährigen Jungen und verdingt sich bei Abrunca. Nach drei Tagen fährt Abrunca auf die Hochzeit einer Base. Der Held schüttelt den kupfernen Zaum, schwingt sich auf das herbeigeeilte kupferne Pferd, jagt an Abrunca vorüber und holt einen Vorsprung von drei Tagen heraus. Auf der Hochzeit tanzt er nicht mit ihr, und sie kehrt traurig zurück. Nach einer Woche zieht Abrunca auf die Hochzeit eines Vetters; der Held überholt sie mit dem silbernen Pferd. Auf der Hochzeit tanzt er wieder nicht mit ihr, und sie kehrt gekränkt heim. Abrunca zieht ein drittes Mal auf die Hochzeit, diesmal zu einer Nichte. Der Held überholt sie mit dem goldenen Pferd. Die Köchin lehrt sie, mit ihm zu tanzen und ihm Wachs ins Haar zu kleben, um festzustellen, ob er ihr Diener ist. Nach der Rückkehr sucht sie und findet das Wachs. Sie lädt alle Kaiser zur Hochzeit ein, aber der Held gibt sich nur auf das Drängen der Gäste zu erkennen und heiratet Abrunca.

CONSTANTIN UND SEVESTICA

(Zwei Varianten von derselben Person in einem Abstand von zwei Jahren erzählt.)

Ein Mädchen gebiert zwei uneheliche Kinder, Constantin und Sevestica. Bald stirbt ihre Mutter und als Waisen leben sie von der Barmherzigkeit der Menschen. Der liebe Gott und der heilige Petrus lassen ihnen ein Brot auf dem Tisch, das nie ausgeht. Eine Häsin, eine Wölfin, eine Bärin, eine Tigerin und ein Elefant schenken Constantin je ein Junges, Gott und Petrus machen ihm noch ein Geschenk, und zwar einen Ring und ein Ei, die sowohl ihm als auch den Tieren Zauberkräfte verleihen. Der Hase findet ein Schwert und einen Knüttel,

denen Wunderkräfte innewohnen. Sevestica erhält eine wunderkräftige Haselnuß geschenkt. Aus dem Ei kommen drei eiserne Menschen hervor, die sie mit Essen und Trinken versorgen.

Der Kaiser gibt ihnen den Befehl, sich zu Hofe zu stellen; sie lehnen ab; dann schickt er sein Heer, das sich aber angesichts der drei eisernen Menschen entsetzt zurückzieht. Die beiden Kinder stellen sich doch dem Kaiser, der ihnen den Thron anbietet, sie aber schlagen ihn aus. Trotzdem wird der Kaiser ihr Vasall. Sie kehren ins Dorf zurück, dann streifen sie durch die Wälder.

Während sie unter einem Baum rasten, erklingt plötzlich eine herrliche Weise, aber niemand ist zu sehen. Der Hase warnt vor Gefahr. Vom Baum steigt ein Greis, der die drei eisernen Männer in Steine verwandelt, doch schlägt ihm das Schwert Constantins den Kopf ab. Der Kopf rollt davon, und sie gehen auf die Suche nach ihm. In einer Schlucht gelangen sie zu einer Höhle. Der Hase befiehlt den drei Eisenmännern, aus einem Kloster ein Kreuz und Weihwasser zu holen. Durch die Höhle gelangen sie in die Hölle, bespritzen die Teufel mit Weihwasser und versengen sie. Constantin verlangt vom Höllenfürst den abgeschlagenen Kopf. Der Kopf wird vom Meeresgrund heraufgeholt und Constantin übergeben. Er verlangt die Schlüssel des Höllentors und die Tarnkappe. Nachdem er alles bekommen hat, vernichtet er den Kopf und zieht weiter.

Er tritt in die Hütte eines Drachen, setzt sich auf einen verzauberten Stuhl und wird zu Stein. Die Tiere machen Sevestica unsichtbar, diese tritt in die Hütte ein und merkt, was geschehen ist. Es erscheint der Bruder des Drachen. Dieser bittet den Drachen, Constantin lebendig zu machen, damit er mit ihm spiele. Sevestica rät ihm, die Tarnkappe aufzusetzen. Constantin wird auch unsichtbar, schlägt die Drachen mit dem Knüttel tot. Dann geht er auf die Suche nach Kaiser Piricot.

Er ermordet die drei Brüder des Drachen nacheinander in ihren Hütten. Dann gelangt er zum größten Drachen, der

im 99. Stockwerk wohnt. Auf Constantins Befehl machen die drei Eisenmänner ein großes Feuer. Der Drachen kommt heraus, sieht niemand, wird aber mit dem Knüttel auf den Kopf geschlagen und getötet, nachdem Constantin erfährt, daß Şurlan, der Diener des Drachen weiß, wo Kaiser Piricot lebt. Constantin zieht in Begleitung von Şurlan zum Hofe des Piricot. Er tritt allein ein mit der Tarnkappe auf dem Kopf und dem Hasen auf der Schulter. Piricot ist ein vierjähriges Zauberkind. Er geht in den Keller, wo der Held aus der schwarzen Welt in Ketten liegt, weil er um die Hand von Piricots Tochter angehalten hatte. In einem Nebenzimmer befinden sich die Kräfte Piricots in Form eines Golddrachen. Piricot geht auf die Jagd, Constantin enthauptet den in einen Mann verwandelten Drachen. Piricot kehrt zurück, Constantin zwingt ihn, zu gestehen, daß seine Tochter in einem Turm steckt. Das Mädchen rät ihm, ihren Vater, der sie gepeinigt hat, umzubringen. Er befreit auch den Helden aus der schwarzen Welt und sie werden Kreuzbrüder. Constantin heiratet Piricots Tochter, und der Held heiratet Sevestica.

DIE KAISERSTOCHTER, DIE SIEBEN PAAR SCHUHE BEIM TANZ ZERRISSEN HAT

(A., Th., 306, 518)

Die Tochter eines Kaisers zerreißt sieben Paar Schuhe pro Nacht. Der Kaiser verspricht demjenigen einen großen Lohn, der erfährt, wo sie die Nacht verbringt. Ein armer, vor Elend verzweifelter Mann entschließt sich, sie zu hüten. Der heilige Petrus schenkt ihm einen Beutel. Während er sie verfolgt, kommt er in einen goldenen Wald, der rauscht, als er einen Zweig abbricht. Dasselbe geschieht im kupfernen und silbernen Wald. Die Teufelsdrachen setzen das Mädchen in einem Boot über ein großes Wasser. Er läuft verzweifelt am Ufer entlang auf der Suche nach einem Boot und

hört drei Teufelskinder streiten um einen Stab, der versteinern kann, ein Paar Schuhe, die einen gedankenschnell wohin man will tragen und eine rote Tarnkappe, die einen unsichtbar macht. Der Arme schickt sie ins Gebirge mit dem Versprechen, sie demjenigen zu geben, der zuerst ankommt. Inzwischen aber versteinert er sie. Dann gelangt er zu dem Tisch, an dem die Kaiserstochter sich amüsiert, macht sich unsichtbar und ißt aus ihrem Teller. Anschließend tanzt das Mädchen sieben Tänze und zerreißt sieben Paar Schuhe. Der Arme entwendet auch von den Speisen aus der Küche. Dann machen sie sich auf den Rückweg und er langt vor ihr an. Am Morgen erzählt er dem Kaiser alles und zeigt ihm auch die Speisen und die abgebrochenen Zweige. Er erhält eine Million Gulden und richtet sich eine große Wirtschaft ein.

MIT ERBSEN-VĂSĂLICĂ

(Siehe A., Th., 312, 413)

Die hundert Söhne einer Witwe gehen pflügen. Der Teufelsdrachen stiehlt zuerst die älteste Tochter, dann die 99 Schwestern, die das Essen hinausbringen, und zieht die Furche bis zu sich nach Hause. Die Brüder ziehen aus, ihre Schwestern zu suchen. Sie gelangen zu einem Kuhhirten, der sie verwarnt, daß sie nur dann zum Drachen gelangen, wenn sie 99 gebratene Ochsen, 99 Backofen voll Brot essen und 99 Fässer Wein trinken. Die Jünglinge können nicht einmal einen Ochsen essen, gehen aber doch weiter. Ein Schafhirte verwarnt sie, daß sie 99 gebratene Böcke usw. vertilgen müssen. Sie können keinen einzigen Bock verzehren. Ein Gestütswächter rät ihnen, sich auf den Hengst mit 99 Herzen zu schwingen, sie aber erschrecken und laufen davon. Beim Drachen speisen sie, unter der Bedingung, sich mit den Knochen auf den Kopf zu schlagen. Der Drache tötet sie alle.

Ihre Mutter verschluckt eine Erbse, die selbst an ihrem Busen keine Ruhe findet, und bringt ein Wunderkind zur Welt, Erbsen-Văsălică. Als er beim Spiel erfährt, daß er Brüder und Schwestern gehabt hat, quetscht er seiner Mutter die Brüste mit dem Grundbalken und zwingt sie, ihm zu sagen, wo seine Geschwister sind. Er nimmt die Kopftücher und die Perlen seiner Schwestern und macht sich auf, sie zu suchen. Auf dem Weg verschlingt er die 99 Ochsen, die 99 Backofen Brot, die 99 Fässer Wein, 99 Böcke usw., schwingt sich auf den Hengst mit 99 Herzen und reitet dreimal um die Erde herum. Nach dem letzten Ritt stirbt das Pferd. Die älteste Schwester erkennt ihn an den Tüchern und Perlen. Er speist mit dem Drachen; keiner kann den andern mit den Knochen überwältigen. Sie ringen miteinander, und bevor er ihn umbringt, erfährt er vom Drachen, daß seine Brüder und die 99 Schwestern tot in Kisten liegen und daß er sie mit dem Auferstehungsgras und dem Auferstehungswasser aus dem Nebenzimmer lebendig machen kann. Nach der Wiederbelebung ziehen alle zusammen nach Hause.

In einem Wald machen sie Halt; die Brüder binden Erbsen-Văsălică an einen Baum; er reißt ihn aus und kommt nach ihnen zu Hause an, dann zieht er in die Welt.

Auf dem Weg trifft er ein Mädchen, das seinen Bruder beweint, der auf dem Totenbett liegt. Dieser war ausgezogen, die Weltschönste zu finden, hatte in einem Wald gerastet, und der Walduhu hatte ihm zwei Herzen gestohlen. Văsălică nimmt sein Gewehr und zieht los. An jenem Ort angekommen, wirft er die drei Ketten ins Feuer, die der Walduhu vom Baum heruntergeworfen hat. Er fesselt ihn, zwingt ihn, die Herzen des Kranken zu zeigen, verschlingt 99 gestohlene Herzen aus dem Versteck und mehrt so seine Kräfte, dann tötet er ihn. Die beiden gestohlenen Herzen trägt er dem Kranken zurück, dieser gesundet, und Văsălică zieht auf die Suche nach der Weltschönsten. Er stößt auf einen blutgefärbten Fluß, erfährt von alten Leuten, daß

ein Drachenweib im Krieg mit jedem Schlag der Webstuhllade hundert Soldaten erzeugt und daß man sich ihr nur zu Mittag nähern kann, wenn sie ihre Zähne wetzt. Văsălică handelt danach und tötet sie. Dann zieht er zur Weltschönsten weiter und findet sie, in einem Milchsee badend. Er folgt einer Weisung, nicht hinter sich zu schauen, wenn er ihre Kleider stiehlt, nicht, und sie verwandelt ihn in einen Hirsch mit 99 Geweihen. Ein alter Mann schlägt ihn mit dem Schwert an den Hinterkopf, und er wird wieder Mensch. Beim zweiten Mal befolgt er die Weisung, aber auf dem Weg bringt ihn Titicot um, weil er ihm nicht ausgewichen ist.

MIT EINEM ARMEN JÜNGLING

Ein Armer bekommt zuletzt 101 Kinder. Alle verdingen sie sich als Knechte, und jeder verlangt im ersten Jahr als Lohn eine Jungsau, im zweiten eine Hündin, und im dritten ein Fohlen. Dann entschließen sie sich, bei der Teufelsmutter um die Hand ihrer 101 Mädchen anzuhalten. Die Teufelsmutter bindet ihre Pferde an, gibt jedem ein soldatisch gekleidetes Mädchen und läßt sie zusammen schlafen, außer dem kleinsten, der allein schlafen muß. Ihn weckt das Pferd auf und rät ihm, alle ihre Pferde an die leeren Krippen zu binden. Die Teufelsmutter schlägt die Köpfe ihrer eigenen Pferde an den vollen Krippen ab. Das Pferd rät ihm, die Hüte seiner Brüder auf die Köpfe ihrer Mädchen zu tun. Die Teufelsmutter schneidet alle Köpfe mit den Hüten ab, d.h. die Köpfe ihrer Töchter. Auf den Rat des Pferdes ziehen alle Brüder fort, nur der kleinste bleibt zurück und wacht, bis die Teufelin einschläft, und stiehlt dann die Kiste mit dem Mädchen, das ihm bestimmt war. Die Teufelin folgt ihm beritten. Das Pferd des Helden stampft bodenlose Gewässer aus seinen Hufen, das Pferd der Teufelin speit Flammen aus seinen Nüstern, um den Weg zu trocknen. Sie kann ihn nicht einholen und kehrt um.

Der Kleine kann die Kiste nicht aufsperren. Deshalb kehrt er zurück, um die Schlüssel zu stehlen. Das Pferd zaubert einen großen See hervor, verwandelt den Helden in einen Enterich und sich selbst in eine Maus und stiehlt die Schlüssel. Er holt das Mädchen aus der Kiste und heiratet sie.

Der Kaiser will ihm das Mädchen wegnehmen und schickt ihn aus, die 9 wilden Stuten und ihren Hengst zu holen. Das Pferd rät ihm, es in neun Büffelhäute zu kleiden und sie mit Harz zuzukleben, er selbst soll sich in eine Grube verstekken. Der Hengst beginnt mit dem Pferd zu kämpfen und beißt in die Büffelhäute. Als er merkt, daß er das Pferd nicht besiegen kann, werden sie Kreuzbrüder. Die Stuten folgen dem wiehernden Hengste nach. Der Kaiser befiehlt dem Helden, die Stuten zu melken, die Milch zu kochen und darin zu baden — und wenn er dann davonkommt, wird er seine Frau behalten. Das Pferd erzeugt einen großen Morast, bläst eine solche Kälte durch die Nüstern, daß der Morast sogleich gefriert und die Stuten sich nicht rühren können, so werden sie gemolken. Das Pferd bläst in die heiße Milch hinein, daß sie gerade gut zum Bad ist. Der Kaiser will auch baden, aber er stirbt im Kessel mit der heißen Milch.

DER JUNGE IN DES TEUFELS SCHULE

(A., Th., 325)

Ein Mittelbauer führt seinen einzigen Sohn in die Stadt zur Schule. Auf dem Weg treffen sie einen Professor, der den Jungen annimmt und nur hundert Silbergulden pro Jahr verlangt. Nachdem er weg ist, verschwinden Schule und Professor, im nächsten Jahr, als er um den Jungen kommt, taucht die Schule wieder auf. Der Junge erscheint und bittet ihn, noch ein Jahr bleiben zu dürfen, da er nicht genug gelernt habe. Nach dem zweiten Jahr wiederholt sich die Szene, und nach dem dritten bittet ihn der Junge, ihn nicht mehr zu lassen, weil er sich jetzt befreien kann. Der Vater erfährt, daß sein Sohn in der Schule des Teufels war und gelernt hat,

sich in jedes beliebige Tier zu verwandeln. Er verwandelt sich in ein goldenes Hündchen und ein Bojar gibt viel Geld für ihn. Er läuft ihm aber nach kurzer Zeit davon und kehrt zu seinem Vater zurück. Nachdem das Geld ausgegangen ist, verwandelt er sich in ein Pferd, das nicht seinesgleichen hat und sagt seinem Vater, soviel Geld zu verlangen, als sein Gewicht beträgt. Nur der in die Gestalt eines Bojaren gefahrene Teufel kann das Pferd kaufen. Der Teufel verwandelt sich in einen Soldaten, der Junge in eine Taube, die, vom Soldaten verfolgt, in das Gemach einer Kaiserstochter flüchtet. Das Mädchen will ihn fangen; er aber verwandelt sich in eine Spinne. Nach zwei Wochen tritt er in der Gestalt eines schönen Jünglings hervor, und das Mädchen verliebt sich in ihn. Der Teufel erscheint als Musikant auf ihrer Hochzeit und verlangt seinen Lohn, allein von der Kaiserstochter. Der Junge rät dem Mädchen, was es tun soll und er verwandelt sich in einen Ring an ihrem Finger. Der Teufel bittet sie um den Ring, sie stellt sich zornig und wirft den Ring fort, worauf er sich in Maiskörner verwandelt. Der Teufel wird zum Hahn und beginnt die Körner aufzupicken. Schließlich wirft das Mädchen drei Körner auf den Hahn, aus diesen wird ein Fuchs, der dem Hahn den Kopf abbeißt, und die beiden leben glücklich.

WIE DER ZIGEUNER DIE TEUFEL IN DIE TABAKSDOSE STECKTE

(A., Th., 330 A)

Gott und der heilige Petrus wandeln auf der Erde und lassen ihre Esel von einem Schmiedezigeuner beschlagen, der jede Bezahlung von sich weist. Petrus flüstert ihm zu, das Paradies zu verlangen, der Zigeuner aber wünscht sich nur die Kraft, jeden festnageln zu können, den er will. Er bannt einen Teufel an einen Stuhl und befreit ihn nur, nachdem er ihm zwanzig Lebensjahre mehr zugesichert hat. Ein anderes Mal hält er den Teufel auf dem Nußbaum fest,

bis er ihm wieder zwanzig Jahre gibt. Beim dritten Mal steckt er alle Teufel, die ihn holen kommen, der Reihe nach in eine Tabaksdose. Advokaten und Richter bestürmen den Zigeuner, die Teufel freizulassen, da sie sonst nicht haben, wovon zu leben. Die Teufel holen aber auch ihn.

MIT DEM SOLDATEN

(A., Th., 330 B.)

Ein alter Soldat wird vom Militärdienst entlassen und erhält als Sold drei Zwanziger und drei Kreuzer. Auf dem Weg bittet er Gott, ihm seine Eltern noch am Leben zu lassen. Gott und der heilige Petrus beschließen, seine Güte auf die Probe zu stellen, und Petrus verwandelt sich dreimal in einen Bettler. Der Soldat gibt ihm jedesmal je einen Zwanziger und einen Kreuzer. Petrus fragt ihn, was er sich wünsche. Der Soldat verlangt nur Gesundheit, eine Pfeife, die nie ausgeht, einen Stock, um sich darauf zu stützen, und einen Beutel, aus dem nichts mehr herauskommen kann, was er hineinsteckt. Alles findet er auf dem Weg.

Er gelangt zur Schenke eines Juden, die nachts von den Teufeln heimgesucht wird. Der Soldat verlangt eine Flasche Schnaps, ein Spiel Karten und drei Kerzen. So wie sie kommen, steckt er die Teufel nacheinander in den Beutel. Um herauszukommen, schließen die Teufel einen Vertrag, daß sie die Schenke für immer meiden werden, und nach einer guten Tracht Prügel werden sie freigelassen.

Der Soldat gelangt in eine Stadt, wo der Kaiser in eine Schlacht ziehen muß und die Teufel ihn nicht über eine Brücke hinüberlassen. Sie stürzen die Kutsche mit dem Kaiser in den Abgrund und versprechen ihn nur dann herauszuholen, wenn er ihnen das überläßt, was er in letzter Zeit bekommen hat. Der Kaiser vergißt, daß seine Frau schwanger ist, und leistet das geforderte Versprechen. Der Soldat verlangt vom Kaiser einen Vater und eine Mutter, wie er sie früher gehabt

hat und verpflichtet sich, dafür das Kind zu retten. Der Kaiser holt zwei alte Leute, mit denen der Soldat zufrieden ist. Dann bleibt er allein im Zimmer des Kindes mit einer Flasche Schnaps, drei Kerzen und einem Spiel Karten. Nachts steckt er die Teufel wieder alle in den Beutel und läßt sie nur frei, nachdem sie einen Vertrag unterschreiben, in dem sie auf den Sohn des Kaisers verzichten.

Nach ein paar Jahren kommt der Tod ihn holen. Der Alte bittet ihn, ihn noch leben zu lassen, doch der Tod läßt sich nicht erweichen und wird in den Beutel gesteckt. Der Soldat läßt ihn frei, nachdem der Tod ihm verspricht, ihn erst dann zu holen, wenn er altersschwach sein wird. Nach einem Jahr wird der Soldat schwächer und schwächer und stirbt am Ende, aber nur nachdem er sich beim Kaiser ausbedungen hat, daß man ihm seinen Stock, seine Pfeife und seinen Beutel in den Sarg legt. Auf der anderen Welt kommt der Soldat vor das Tor des Paradieses, der Posten aber schickt ihn zur Hölle. Hier verstecken sich die Teufel, daß er niemand zu Gesicht bekommt. Da ihn der Posten nicht ins Paradies hineinläßt, steckt er ihn in den Beutel und tritt ein. Gott lobt ihn für seine Taten, nimmt ihm die Gegenstände ab und befreit den Posten.

ZWEI BRÜDER

(A., Th., 332)

Die Weingärten zweier Brüder, eines armen und eines reichen, grenzen aneinander. Ein Hagel vernichtet die Trauben des Armen, während die des Reichen nicht den geringsten Schaden nehmen. Fassungslos zieht der Arme mit dem Rest der Trauben in die Welt, in der Absicht, sie demjenigen zu schenken, der ihm sagen kann, wie das vorkommen konnte. Er trifft Gott, dem er die Trauben nicht gibt, weil Gott nicht gerecht ist. Dann trifft er den Tod und schenkt sie ihm, weil er unparteiisch ist. Der Tod gibt ihm ein Taschentuch, mit dem er alle diejenigen heilen kann, denen er den Tod zu *Füßen* sitzen sieht.

Der Arme heilt einen reichen Bojaren und erhält zwei Säcke Geld dafür. Der reiche Bruder horcht ihn aus, und auf den Rat seiner Frau stellt er sich krank, um dem Armen auf den Zahn zu fühlen. Der kommt und sieht den Tod zu *Häupten* seines Bruders stehen und prophezeit ihm, daß er sterben wird. Die anwesenden Eingeweihten brechen in ein lautes Gelächter aus, aber der Reiche stirbt.

DER GOLDENE NUSSBAUM

(A., Th., 401, 468)

Ein Kaiser hat einen goldenen Nußbaum, von dem er sich aber keine Nüsse nehmen kann. Er läßt bekanntmachen, daß er demjenigen seine Tochter geben wird, der ihm Nüsse und Blätter von diesem Baum bringt. Der Sohn einer Witwe macht sich sechs winzige Äxte aus Nähnadeln und steigt auf den Baum. Im Wipfel findet er ein Häuschen, in dem drei Feen wohnen. Er verliebt sich in die jüngste Fee, und die anderen zwei verlassen sie. Im Hause geschieht alles von selbst. Der Jüngling bringt seine Mutter, die das Tabu verletzt, indem sie im Hause zu arbeiten beginnt. Darauf verwandelt sich seine Frau in einen Vogel und zieht zu einem Neige- und einem Lehnebirnbaum. Nach drei Tagen steigen der Jüngling und seine Mutter auf die Erde hinunter, die Zweige können die Frau nicht mehr tragen und sie fällt sich zu Tode. Der Jüngling bringt dem Kaiser Nüsse und Blätter, schlägt aber Tochter und Krone aus.

Er zieht davon. In einem Wald bittet ihn eine Ziege, sie nicht zu töten, öffnet einen Fels und bewirtet ihn mit allerlei Speisen. Dabei vernimmt er, daß er glücklich sein wird, wenn er es drei Tage und drei Nächte dort aushält. In der ersten Nacht hebt er die Augen nicht vom Buch auf und widersteht allen Versuchungen, und in der Früh wird die Ziege bis zur Hälfte ein Mädchen. Am dritten Tag wird die Ziege ganz Mädchen und gleichzeitig ersteht eine ganze Stadt wieder:

Eine Alte hatte Mädchen und Stadt verzaubert. Beide steigen in einen Wagen und fahren dreimal um die Stadt herum. Da erscheint eine Alte, die ihm einen Apfel anbietet. Er schlägt den Rat der Kaiserstocher in den Wind und nimmt den Apfel, teilt ihn, und die Stadt wird zu Stein und das Mädchen zur Ziege. Diese sagt, daß die Stadt sich erst dann wiederbeleben wird, wenn er zum Neige- und zum Lehnebirnbaum gelangen kann.

Der Held zieht weg, und in einem Wald trifft er drei Teufel, die sich um einen Zauberhut, der unsichtbar macht, einen Mantel, der einen an das Ziel seiner Gedanken führt, und um die Schuhe, die alles, woran man denkt, in Fels verwandeln, zanken. Der Held schickt sie auf den Gipfel, um alles dem ersten, der ankommt, zu geben und versteinert sie. Er gelangt nach Hause, wo ihn zuerst sein Kind und dann seine Frau bemerkt. Dort herrscht ein Drachen, der dreihundertsechzig Mädchen in Pfauhennen verwandelt hat. Der Drache will ihm Frau und Kind zurückgeben, falls er sie erkennen sollte. Er erkennt sie an dem abgemachten Zeichen. Sie gelangen zu der versteinerten Stadt, die wieder lebendig geworden ist. Wiedert fährt er in einer roten Kutsche dreimal um die Stadt herum, und es erscheint die Alte mit drei Äpfeln. Der Held tötet sie mit einem Pfeilschuß, kehrt dann zu seinem Haus zurück und baut sich einen Palast, der auf einem Hühnerfuß stehend, sich nach der Sonne dreht.

DAS KIND, DAS DER RASENDE WIND NEHMEN SOLLTE

(A., Th., 401 A)

(Zwei ähnliche Varianten von derselben Person im Abstand von einem Monat erzählt.)

Zwei alte Leute haben ein Kind, dem eine Schicksalsfee voraussagt, daß mit 9 Jahren der Rasende Wind es holen wird. Der Alte beklagt sich beim Kaiser und dieser erbaut

einen Palast mit 99 Klafter tiefen Kellern, in deren unterstem das Kind in Sicherheit gebracht wird. Im 9. Jahr erhebt sich ein starker Wind, der den Palast verweht und den Jungen in das Rasende Gebirge entführt. Ein Alter rät ihm, sich neben einen Steinblock zu legen und zu schweigen. Um Mitternacht tritt ein Mädchen aus dem Block hervor und versucht, ihn zu bestricken; da es ihr nicht gelingt, kriecht sie in den Stein zurück. In der zweiten und dritten Nacht wiederholt sich das Vorkommnis. Das dritte Mädchen darf er bei Tage betrachten. Am dritten Tag geben ihm die drei Mädchen ein Taschentuch, das neben den Steinen geschwenkt, sie in Häuser und Paläste zurückverwandelt — das verzauberte Reich wird lebendig. Er heiratet eines der drei Mädchen, eine Kaiserstochter.

Er hat Heimweh und kehrt nach Hause zurück. Seine Mutter wirft die Zauberpeitsche ihrer Schwiegertochter ins Feuer; darauf zieht diese in die Welt und hinterläßt ihm, sie auf eisernen Bundschuhen zu suchen. Der Jüngling macht sich auf die Suche. Er lernt auf der Hirtenflöte, auf der Mundharmonika und auf dem Akkordeon spielen und lebt vom Musizieren. Eines Tages hört er die Teufel im Vorbeifliegen spielen; er spielt auch, die Teufel kommen zu ihm und dingen ihn, mit ihnen auf einer kaiserlichen Hochzeit für ein Viertel des Reiches aufzuspielen. Nachdem die Hochzeitsgäste ihn einmal hören, verschmähen sie die andern und diese platzen vor Ärger. Bevor sie zur Trauung gehen, trifft er die Braut, seine gewesene Frau, die ihn erkennt. Die Braut gibt vor, der Schlüssel ihrer Lade sei ihr verlorengegangen und sie gehe nicht zur Trauung, bis sie nicht einen anderen Schlüssel habe. In der Kirche verkündet sie, sie habe den alten Schlüssel gefunden, und stellt den Hochzeitsgästen die Frage, welchen sie behalten solle. Alle raten ihr zu dem alten Schlüssel, sie nimmt ihren früheren Mann, und es wird eine neue Hochzeit gefeiert.

MIT EINER FLÖTE

(Siehe A., Th., 401 A)

Ein armer Junge kommt in einen Hafen, arbeitet als Laufbursche in einem Laden und verdient viel Geld. Er siedelt in die Stadt über und eröffnet große Kaufhäuser. Die Kaiserstochter verliebt sich in ihn; sie heiraten, aber nach kurzer Zeit stirbt sie. Nachts bleibt er bei der Toten in der Kirche und weint an ihrem Sarg. Da verlöschen die Kerzen, und er sieht ein Buch. Wenn er es dreimal liest, erfährt er, wird die Tote auferstehen. So wird seine Gattin wieder lebendig, und sie ziehen in ein anderes Land. Er kehrt um, das Wunderbuch zu holen, findet aber bei seiner Rückkehr seine Frau nicht mehr vor. Er heilt die Tochter eines Kaisers und bittet sich die Hilfe des Kaisers in der Not aus. Seine Frau hat sich in einen General verliebt. Nun verlangt sie, daß man ihn umbringt, und der General führt ihn zum Galgen. Seine letzte Bitte ist, noch einmal aus dem Buch zu lesen; inzwischen kommt der Kaiser mit einem Heer und tötet die beiden.

ASCHENPUTTEL

(A., Th., 403, 510, 780)

(Zwei Varianten von derselben Person in einem Abstand von zwei Jahren erzählt.)

Aschenputtel, die Tochter eines Alten, sitzt den ganzen Tag über in der Asche. Ihre Stiefmutter schikaniert sie ständig. Eines Tages, während sich die Stiefmutter in der Kirche befindet, schenkt ihr ein Hahn der Reihe nach eine Nuß, eine Haselnuß und eine zauberkräftige Erdnuß. (In der zweiten Variante bringt ihr der Vater, was er auf dem Weg findet: eine Nuß.) Auf den Rat des Hahnes befiehlt sie der Nuß, sich zu öffnen, zieht die darin liegenden kupfernen Kleider an und geht in die Kirche, wo sie der Sohn des Kaisers sieht. Am zweiten und dritten Sonntag zieht sie silberne, bzw. goldene Kleider an. Das Mädchen sagt der Stiefmutter,

daß auch sie den Engel in der Kirche gesehen habe und zwar von der Torspitze, vom Scheunendach und vom Giebel des Hauses. Wütend trägt die Stiefmutter diese ab.

Am dritten Sonntag rät der Hahn dem Mädchen, einen Schuh auf der Schwelle der Kirche zurückzulassen. Dem Kaiserssohn rät eine Alte, die Schwelle der Kirche mit Harz zu bestreichen. Als er den Schuh hat, durchstreift er das Land, um seine Besitzerin zu finden. Der Hahn verrät, daß Aschenputtel von ihrer Stiefmutter unter dem Aschentrog versteckt gehalten wird. Da ihr der Schuh paßt, nimmt der Kaiserssohn sie an den Hof seines Vaters mit und heiratet sie.

Eifersüchtig und beleidigt, geht die Stiefschwester zum Hof und verdingt sich als Magd. Sie wirft ihre Schwester in den Brunnen. Aus dem Brunnen wächst eine Weide. Ein Sohn des Kaisers, der die Schafe hütet, macht sich eine Flöte daraus, und spielt darauf die Weise: „Spiele, Junge, nicht zu laut, denn mein Herz tut weh.“ Es spielen darauf nacheinander die Stiefschwester, ihr Mann und die Stiefmutter die Weise: „Spiele, Feindin, nicht so laut. . .“ Aus Ärger haut die Stiefschwester die Flöte auf die Erde, und die verwandelt sich in die wahre Frau des Kaiserssohns. Die Mörderin wird an den Schwanz eines wilden Hengstes gebunden, und der Sohn des Kaisers feiert wieder Hochzeit mit der Tochter des Alten.

MIT DER BLUME

(A., Th., 407)

Einem Mann bleibt von allen Kindern nur ein Mädchen am Leben, dem die Schicksalsfeen auftragen, bis zu seinem achtzehnten Lebensjahr das Haus nicht zu verlassen. Mit siebzehn Jahren geht sie auf einen Ball zu einem Onkel in der Nachbarschaft. Ein Drachenjüngling tritt ein, tanzt mit ihr und hält um ihre Hand an. Er verspricht, in drei Tagen zur Verlobung zu kommen. Das Mädchen, ein Zauberkind,

weiß, was ihm bevorsteht, sagt seinen Eltern, daß es nachts sterben wird, und verlangt, durch die Hinterwand des Hauses und übers Feld zu Grabe getragen zu werden. Als die Drachen zur Verlobung kommen, erfahren sie von der Tür und vom Fenster, daß die Tote nicht durch sie hindurchgeführt wurde. Ebenso antwortet auch das Friedhofstor.

Nach drei Jahren wächst aus dem Grabe des Mädchens eine Blume. Einem Kaiser träumt, daß diese Blume seine Frau sein wird. Er zieht in das Dorf. Nur der Kaiser kann die Blume brechen, sein Kutscher nicht. In der Nacht sieht der Kutscher, daß die Blume sich in ein Mädchen verwandelt, und erstarrt vor Staunen. Der Kaiser glaubt es nicht und will ihn hängen lassen; ein alter General aber rät ihm, selbst zu wachen. Er ertappt sie, und sie beschließen zu heiraten. Sie warnt ihn davor, in die Kirche zu gehen, weil sie geraubt werden wird. Der Kaiser stellt das ganze Heer auf Wache, der Drache aber kommt als Wind und entführt sie an seinen Hof. Der Drache zieht in den Krieg und läßt sie unter der Obhut seiner Mutter zurück. In seiner Abwesenheit bringt seine Frau zwei Wunderkinder mit goldenem Haar zur Welt. Als der Drachen nach Hause kommt und seinen Streitkolben vorauswirft, werfen ihn die Kinder weit hinter ihn zurück. Dann töten sie den Drachen und seine Mutter und kehren in die Stadt ihres Vaters zurück, wo sie in einem Hause übernachten. Als sie hören, daß sich beim Kaiser die Leute zum Maisschälen versammeln, wo jeder eine Geschichte erzählen muß, gehen sie hin und erzählen ihre Geschichte. Der Kaiser erkennt sie, nimmt seine Frau und führt alle an seinen Hof.

ES WAR EINMAL EIN KAISER, DER HATTE DREI KINDER

(A., Th., 408)

Die beiden ältesten Söhne eines Kaisers sollen heiraten, der jüngste kann nicht heiraten, wegen seiner schlechten Taten. Eine alte Frau gibt ihm drei Nüsse mit dem Hinweis,

sie bei einem Brunnen zu öffnen und jeder eine Kanne Wasser und ein Stück Brot zu geben. Er macht sich auf den Weg, hört aber nicht auf den Rat der Alten und öffnet eine Nuß, aus der eine Fee herauskommt. Sie stirbt aber, weil sie kein Brot und kein Wasser erhält. Die zweite stirbt aus demselben Grund. Die dritte Fee bleibt am Leben und wird seine Frau. Er kehrt heim, um die Hochzeit vorzubereiten, und läßt die Fee auf einem Baum neben dem Brunnen. Da kommt eine Zigeunerin, holt die Fee aus dem Baum und tauscht ihre goldenen Kleider mit denen ihrer Tochter, dann sticht sie ihr eine Nadel in den Kopf. Die Fee verwandelt sich in zwei Fischlein, die in den Brunnen schlüpfen. Die Tochter der Zigeunerin steigt auf den Baum und wird vom Sohn des Kaisers heimgeführt. Die Diener fangen die beiden Fischlein, und die Zigeunerin dringt darauf, sie zu töten. Eine Magd wirft eine Schuppe weg, und daraus wächst ein goldener Nußbaum. Auf das Drängen der Frau läßt der Kaiser ihn fällen. Ein Span fällt auf den Weg und eine Alte hebt ihn auf. Wenn die Alte nicht daheim ist, verwandelt sich der Splitter in ein Mädchen, das im Hause Ordnung hält.

An einem Abend erzählt das Mädchen bei Hofe ihre Geschichte. Der Kaiser tötet die Zigeunerin und heiratet die Fee.

WAS EINEM BURSCHEN IM LEBEN WIDERFAHREN IST

(Variante zu Nr. 43)

Ein armer Junge zieht in die Stadt und verdingt sich als Laufbursche in einem Geschäft. Nach einem Jahr macht er einen eigenen Laden auf, dann verkauft er alles und zieht in die Welt. Er kommt in ein Reich, dessen Kaiser ihm die Regierungsgeschäfte überträgt.

Eines Tages auf der Jagd, lockt ihn der Teufel in Gestalt eines Hasen über die Grenze bis in sein Reich, wo er ihn

gefangensetzt. Er verspricht dem Burschen die Freiheit, wenn er ihm das Lorbeermädchen bringt. Der Held lauert dem Mädchen auf und küßt es, als es um Mitternacht aus dem Lorbeerbaum hervortritt. So nimmt der Lorbeerbaum es nicht mehr zurück, und er bringt es dem Teufel, der ihm die Freiheit wiedergibt. Am Hof des Kaisers angelangt, kehrt er auf dessen Rat um, um das Lorbeermädchen zu heiraten. Ein Reh täuscht ihn und lockt ihn in sein Reich, wo er zu altern beginnt. Er gelangt schließlich zum Lorbeerbaum, der ihm den Weg zum Teufel zeigt, ihn aber warnt, daß der Teufel ihn umbringen werde. So geschieht es auch: der Teufel zermalmt ihn und das Mädchen bleibt ewig in seiner Gewalt als Köchin des Teufels.

FRAU SCHLANGE

(A., Th., 409 A *, 465, siehe 465 C)

Ein armer Witwer mit sieben Kindern ist genötigt, den Stier eines Bojaren zu stehlen, um nicht Hungers zu sterben. Das Gericht entscheidet, ihn zu enthaupten, aber der kleinste Sohn sagt, daß es kein gerechtes Kopf um Kopf sei, denn wenn der Vater stürbe, stürben auch sie. Der Richter spricht ihn frei und will den Jungen zu sich nehmen, ihn nimmt aber der Bojar und schickt ihn zusammen mit seinem Sohn in die Schule. Die anderen Brüder nimmt er als Diener an seinen Hof. Der Sohn des Armen, der den Spitznamen „Heilige Gerechtigkeit" erhält, ist intelligenter und schöner und zieht sich auf ein anderes Gut des Bojaren zurück, um nicht mit dessen Sohn zu rivalisieren.

Eines Morgens hört „Heilige Gerechtigkeit" nicht den geringsten Lärm und meint, man habe ihm seine Reichtümer gestohlen. Er reitet weg, und nach drei Tagen trifft er Gott als Hirten dreier Schafe zwischen etlichen Felsen. Gott erklärt ihm, daß sein Schwiegervater alles weggenommen hat, um ihm eine gleichwertige Aussteuer zu geben, und zeigt

ihm den Weg zu ihm. Nachdem er drei Tage mit seinem Schwiegervater verlebt hat, bringt dieser ihm die Braut: eine Riesenschlange in einem großen Faß, das nur das Pferd mit sieben Herzen tragen kann. Bei einer Rast auf einer Lichtung geht er um Wasser, und als er zurückkehrt, findet er ein vollständig ausgestattes Zimmer vor. Er erwacht nachts, findet ein unvergleichlich schönes Mädchen neben sich und wirft ihre Schlangenhaut ins Feuer. Sie warnt ihn, daß er einmal für sie sterben wird. Als sie in die Kirche gehen, blicken aller Augen auf sie. Der Sohn des Bojaren verlangt von seinem Vater, ihm die Frau seines Stiefbruders zur Frau zu geben. Der Bojar verständigt sich mit einigen Bojaren-Advokaten, und sie stellen „Heilige Gerechtigkeit" drei übernatürliche Aufgaben. Erstens soll er aus einem Wald ein bestelltes Feld machen und in der Früh zwei darauf geerntete Maiskolben bringen. Seine Frau führt alles in der Nacht aus. Zweitens soll er aus dem Kalb des Kalbes einer trächtigen Kuh, beide in einer Nacht gekalbt, ein Gulasch machen und vorsetzen. Die Frau macht auch dieses. Drittens soll er von Gott einen Laib Käse und einen Topf gekochte Schafmolke holen. Gott gibt alles, verlangt aber, daß der Bojar ein Gulasch bringt vom Kalb eines Kalbes, beide in derselben Nacht gekalbt. Zwei Henker werfen den Jungen in die Rübenreibe, aber Gott kommt hin und macht ihn wieder lebendig. Weil der Bojar das Gulasch nicht stellen konnte, wird er zerschmettert: Gott brennt seine Häuser nieder und läßt Gras darüber wachsen.

MIT DER GRUNDEL

Ein alter Mann füttert täglich die Fische am Meeresufer mit Maisbrei. Er schützt eine Grundel vor dem Stein eines Kindes, und zum Dank sagt ihm der Fisch, er solle drei Tage hintereinander mit einem Sack kommen, denn er wolle ihm einen Klumpen Gold, Perlen und Diamanten geben.

Am dritten Tag springt die Grundel in die Holzkanne des Alten und verlangt, in einen Eßnapf getan zu werden. Nach einem Jahr verwandelt sie sich in ein schönes Mädchen, macht aus den drei Klumpen einen Hof und einen Garten aus Gold, Perlen und Diamanten und etabliert sich als ihre Tochter.

Sie schickt ihre Fotografie in 24 Länder. Es melden sich viele Freier, unter ihnen auch ein Bauernsohn. Das Mädchen zieht diesen vor und verleiht ihm übernatürliche Kräfte: er verwandelt sich in eine Taube, schneidet sich den Kopf ab und wird wieder lebendig. Die 24 abgewiesenen Prinzen erklären ihnen den Krieg. Ihr Mann läßt sich in den See hinter dem Haus sinken, steigt 99 Meere hinunter und findet dort Menschen aus Gold, Perlen und Diamanten, die um ihren toten Kaiser und dessen Tochter, die in eine Grundel verwandelt wurde und verschwunden ist, trauern. Er verspricht ihnen die Tochter des Kaisers zu bringen, wenn sie ihm ans Licht helfen. Er kommt aus dem Meer heraus, kehrt zu seiner Frau zurück und bereitet sich für den Krieg vor. Nachts träumt ihm, daß er mit Hilfe des Kreuzes, das er trägt, siegen wird, wenn er eine Zwiebel mit zwei Stückchen Brot verzehrt. Auf dem Schlachtfeld denkt er ans Kreuz und das ganze Heer wird zu Stein. Die 24 Prinzen ergeben sich und bleiben seine Vasallen, er aber kehrt zurück, nachdem er das Heer wieder lebendig gemacht hat.

Seine Frau bringt ihm ein Kind mit goldenen Haaren zur Welt. Dann ziehen sie durch 99 Meere in ihr Geburtsland, wo sie den Sohn als Herrscher zurücklassen und auf die Erde zurückkehren.

MIT HAT-PRINZ

(A., Th., 425)

Ein Kaiser hat drei Töchter und fragt sie einmal, was er ihnen aus der Stadt mitbringen soll. Die beiden größeren wollen Kleider, die kleinste ein Nußbaumblatt, das allein singt. Auf dem Rückweg bietet ihm ein Unsichtbarer das

Nußblatt an, wenn er ihm das gibt, was ihm zuerst in den Weg kommt. Der Kaiser nimmt an, doch kommt ihm als erste seine kleinste Tochter entgegen. Er führt sie an jenen Ort, und das Mädchen wird unsichtbar; sie wird an die unterirdischen Höfe des unsichtbaren Hat-Prinzen geführt, der noch 6 Jahre unter der Erde zu wohnen hat, aus Angst vor einem Drachenweib. Nach einem Jahr bekommt sie ein Kind und kehrt für einige Zeit zu ihren Eltern zurück. Nach dem dritten Jahr, als sie mit dem vierten Kind schwanger geht, enthüllt sie ihren Eltern, wie glücklich sie mit dem Hat-Prinz ist und erhält von ihrer Mutter eine Kerze, damit sie ihn einmal während er schläft sehen kann. Sie tut es und wird ohnmächtig vor so viel Schönheit. Er scheltet sie dafür, weil sie ihm dadurch drei Viertel seiner Kräfte geraubt hat, und zieht fort aus Angst vor dem Drachenweib. Er läßt sein größtes Kind bei seiner ältesten Schwester, die ihn und seine Frau schlägt. Die zweite macht es auch so und behält das zweite Kind, ebenso die jüngste, bei der das dritte Kind bleibt. Dann ziehen beide Gatten fort. Der Mann sieht eine Wolke nahen und verwünscht seine Frau, daß sie nicht gebären kann, bis er nicht die Hand auf ihren Leib legt. Die Wolke nimmt ihn mit, sie aber macht bei dem heiligen Mond Halt, der ihr eine goldene Gabel gibt, bei der heiligen Freitag, die ihr ein Kopftuch schenkt, das selbsttätig näht und beim heiligen Sonntag, der von einer Haubenlerche erfährt, wo Hat-Prinz mit dem Drachenweib wohnt. Der heilige Sonntag gibt ihr auch eine goldene Gluckhenne mit vier Küken.

Die Frau gelangt zu jenem Hof und bleibt beim Brunnen stehen, mit der goldenen Gabel am Gürtel. Als das Drachenweib durch eine Dienerin erfährt, daß die Gabel der Frau für eine Nacht bei Hat-Prinz feil ist, kauft sie sie. Hat-Prinz gibt sie eine schlafwirkende Speise, sodaß er ihre Rufe nicht hört. Die zweite Nacht verbringt sie für das goldene Tuch bei ihm, wieder ohne gehört zu werden. Am Tage darauf enthüllt ein Hirte dem Prinzen, was vorgefallen ist, und rät ihm, nichts mehr zu essen. Die dritte Nacht erkauft sie sich

mit der goldenen Gluckhenne. Er hört sie, und sie bringt zwei Kinder mit goldenen Haaren zur Welt. Hat-Prinz fängt das Drachenweib und kocht es in einem Pechkessel. Dann kehren sie zu ihrem Hof zurück, holen auf dem Weg die drei Kinder von den drei Schwestern ab und ziehen zu den Eltern des Mädchens, wo sie auf der Erde weiterleben.

ADLERFEDER

(A., Th., 449)

(Zwei Varianten von derselben Person im Abstand von drei Jahren erzählt; unterscheiden sich nur im Detail; episches Schema gleichbleibend.)

Ein armer Mann zieht in den Krieg. Während seiner Abwesenheit findet sich seine Frau einen Geliebten, mit dem sie die ganze Habe verpraßt, einschließlich der beiden Ochsen. Eines Tages fährt ihr Mann mit den Ochsen des Nachbarn in den Wald, findet einen Vogel mit gebrochener Schwinge und verbindet ihn. Der Vogel schenkt ihm eine Feder, mit der er bloß dreimal, nach Osten gewandt, das Kreuzeszeichen zu machen braucht, um jeden beliebigen seiner Wünsche erfüllt zu sehen; er rät ihm aber, dieses Geheimnis zu bewahren. Der Arme verschafft sich zuerst Kühe und einen Wagen (nur in der 1. Variante), dann ein Häuschen mit allem was dazu gehört. Der Liebhaber dringt in seine Frau nachzuforschen, woher ihr Mann Geld hat. Nachdem dieser ihrer Bitte widersteht, stellt sie sich todkrank und bringt ihn dazu, es ihr zu sagen. Er versucht, sie mit der Feder wieder gesund zu machen, aber es gelingt ihm nicht. Nachdem er ihr das Geheimnis anvertraut hat, tut sie, als ob sie durch die Feder gesund geworden wäre (nur in der 1. Variante). Auf den Rat des Liebhabers stiehlt sie die Feder und verwandelt den Mann in einen Hund. Weil sein Heulen sie stört, verstümmeln sie ihn (1. Variante) und wollen ihn umbringen (2. Variante); er entläuft in den Wald. Dort hört er zwei Vögel miteinander

sprechen. Der eine verlangt vom andern, den Mann zu erlösen, der andere macht dem Mann den Vorwurf, das Geheimnis nicht bewahrt zu haben; sie entschließen sich aber, ihn in eine Katze zu verwandeln und raten ihm, die Feder zu stehlen. Er geht nach Hause; eines Nachts verkriecht er sich im Haus und stiehlt die Feder. Auf den Rat des Vogels (1. Variante) nimmt die Katze die Feder zwischen die Krallen und verwandelt sich in den Menschen. Der geht nach Hause, verwandelt seine Frau und ihren Liebhaber in Ochsen, die er den Leuten aus dem Dorf unentgeltlich zur Arbeit überläßt.

DER VERWUNDETE ADLER

(Von derselben Person gehört, die auch *Adlerfeder* erzählt hat.)

Die Frau eines armen Mannes hat einen Geliebten. Der Mann trifft im Wald einen von einem Jäger verwundeten Adler und verbindet ihn. Der Adler gibt ihm eine Feder, mit der er alles verwirklichen kann, was er sich ersinnt, nur muß er das Geheimnis der Feder bewahren. Ungläubig, ersinnt sich der Mann, in einem Baumstumpf Geld zu finden und findet auch. Er richtet sich eine ausgedehnte Wirtschaft ein.

Auf das Drängen des Geliebten stellt die Frau sich krank, um ihrem Mann das Geheimnis seines Reichtums zu entreißen. Sie stiehlt die Feder und verwandelt den Mann mit Hilfe des Geliebten in einen Hund. Dieser hört zwei Adler — den Adlerkönig und die Adlerkönigin — am Rande des Waldes darüber sprechen, daß er ihren Rat nicht befolgt hat. Auf ihr Drängen verwandelt ihn der Adler in eine Katze und rät ihm, die Feder zu stehlen und dreimal mit der Feder im Maul in eine Quelle zu tauchen, wenn er wieder Mensch werden will. Der in eine Katze verwandelte Mann stiehlt die Feder, wird Mensch und verwandelt die beiden in einen Ochsen bzw. eine Kuh, die er allen aus dem Dorf gratis zur Verfügung stellt.

MIT DEM ARMEN MANN UND DEM BOJAREN

(A., Th., 460 A, 830 C, siehe 532 *)

Ein armer Diener eines Bojaren hört in der Kirche, daß Almosen dem Geber vierfältig vergolten werden und gibt seine einzige Kuh dem Bojaren. Als er merkt, daß er nichts dafür bekommt, geht er zu Gott. Der Bojar trägt ihm auf, den lieben Gott zu fragen, weshalb er so reich sei. Auf dem Weg bittet ihn ein armer Mann zu fragen, weshalb er nicht sterbe, und ein Birnbaum, weshalb seine Birnen abfielen. Er hört zwei Mädchen, die auf einem großen Ährenfeld arbeiten, sagen, daß sie die Arbeit beenden werden, wenn ihnen Gott hilft, während zwei andere, die nicht mehr viel Arbeit haben, meinen, sie würden auch ohne Gottes Hilfe fertig werden. Ein Fisch setzt ihn über einen großen Fluß mit der Bedingung, den lieben Gott zu fragen, weshalb er der einzige Fisch darin sei. Drüben sieht der Mann zwei schöne Ochsen. Er gelangt zu Gott, der ihm Stricke gibt, die Ochsen zu binden und ihm erklärt, daß der Bojar, sein Herr, seinen Reichtum verlieren und der Arme bald sterben wird, daß unter dem Birnbaum ein Eimer Geld glüht, die Mädchen mit der vielen Arbeit den Weizenschnitt beenden und die beiden anderen ihn nicht beenden werden, der Fisch aber nicht mehr allein im Flusse sein wird, wenn Menschen darin ertrinken.

Der Arme kehrt mit den Ochsen heim, und als er ein Kilometer weit jenseits des Flusses ist, verkündigt er, was er gehört hat. Darauf steigt der Fluß so hoch, daß er ihn fast vom Rücken der Ochsen herunterspült. Die Mädchen schneiden noch immer Weizen, der Birnbaum liegt entwurzelt da, und der Arme ist gestorben. Der Bojar will den Worten seines Dieners nicht glauben. Er trachtet nach dessen Ochsen und bietet ihm mehr und mehr, zuletzt sogar alle seine Ochsenherden. Da sein Anerbieten abschlägig beantwortet wird, beklagt er sich beim Kaiser. Ein Minister rät ihm, den Diener vor die Wahl zu stellen, daß seine Ochsen entweder in einer Nacht alles Heu des Bojaren fressen und alles Wasser der

Talmulde saufen, oder ihm weggenommen werden. Am Morgen ist das ganze Heu aufgefressen und das ganze Wasser gesoffen. Er befiehlt dem Diener, an einem Tag alle Äcker zu pflügen, und setzt sein ganzes Hab und Gut dagegen. Die Ochsen pflügen und eggen bis abends alles. Der Bojar muß alles dem Diener geben und bleibt arm wie eine Kirchenmaus.

MIT ZWEI BRÜDERN

(A., Th., 460 B)

Ein Mann hat zwei Söhne. Ion, der größere, ist fleißig, Gheorghe, der die Schafe hütet, ist faul und überläßt alles dem Dienstgesinde. Ion heiratet, bringt es aber nicht weit und fordert sein Erbteil. Er läßt Schafe und Rinder von anderen hüten und in kurzer Zeit gehen sie ein. Gheorghe wird reicher. Ion borgt von ihm 10 Gulden und zieht in die Welt, um die Schicksalsfeen zu fragen, warum ihm ein solches Schicksal beschieden ist. Auf einem Gebirge sieht er viele schöne Rinder, die von einem spinnenden Mädchen behütet werden: es ist das Glück Gheorghes. Als er erfährt, daß sein Glück im Tal sei, geht er hinunter und findet eine schäbige Alte. Diese weist ihm den Weg zum Palast der Schicksalsfeen und rät ihm, nicht zu sprechen, sondern dasselbe zu tun, was die Frau dort tun wird.

Hier findet er eine reiche, in Luxus gekleidete Dame und einen mit Leckerbissen beladenen Tisch. Um Mitternacht hört er, wie sie weissagt, daß alle in dem Augenblick geborenen Kinder so reich werden sollen wie sie. Am zweiten Tag erwacht er in einem anspruchslosen Heim; die Dame ist Geschäftsfrau in der Vorstadt. Sie essen ein einfaches Mahl und in der Nacht bestimmt sie den Neugeborenen den Reichtum des vergangenen Tages. Am dritten Tag erwacht er in einem eingefallenen, elenden Haus; die Fee ist eine magere, schäbige Bäuerin. Er ißt Maisbrei mit Brennesseln und gräbt

den ganzen Tag über im Garten. In der Nacht bestimmt sie für die Neugeborenen die *Armut* dieses Tages. Da begreift er, daß er an einem solchen Tage geboren wurde, kehrt heim, und wird Verwalter des Gutes seines Bruders.

DER JÜNGLING AUF DER SUCHE NACH DEM GLÜCK

(A., Th., 460 B)

Ein Jüngling zieht in die Welt, um sein Glück zu suchen. Ein alter Mann schickt ihn in den Wald zu den sieben Jünglingen, die einen Balken behauen, damit er ihnen helfe, aber ohne ein Wort zu sprechen. Nachts legen sich alle hungrig in einen Stall, wo es sie beregnet. Gegen Morgen bringen sieben Mädchen den Schicksalsfeen, denn diese sind es, die Nachricht, daß in der Nacht 3600 Kinder geboren wurden. Diese verhängen über die Kinder das Schicksal, das sie in dieser Nacht gehabt haben.

In der zweiten Nacht führt sie der Zufall auf eine Hochzeit und sie bescheiden den Neugeborenen soviel Überfluß wie auf dieser Hochzeit. Am dritten Tag sagen sie ihm, er solle nicht mehr versuchen, da das bei der Geburt bestimmte Schicksal nicht geändert werden kann.

HE, WAS, ICH WEISS NICHT WAS

(A., Th., 465 A, siehe 402)

Ion, der Schafhirte eines Kaisers, findet einen Drachen in einer Höhle und gibt ihm zu trinken, so daß er anschwillt und von dort herauskommen kann. Zum Dank führt ihn der Drache nach Hause zu seinen Eltern und rät ihm, sich von ihnen die Schachtel vom Rauchfang zu erbitten. Zuerst wird seine Bitte abgelehnt, dann erhält er die Schachtel aber doch mit dem Ratschlag, sie bis nach Hause nicht zu öffnen. Eine Weile hält er das Verbot, doch auf einem Feld öffnet er sie, und zum Vorschein kommt ein Hof mit Rinderherden

und Dienstgesinde. Er beklagt sich, daß er die Herde nicht sammeln kann, der Drache kommt und treibt sie zusammen. Auf dem Weg erreicht ihn die Tochter des Drachen, die man ihm zur Frau gegeben hat. Zu Hause baut er Paläste und Wirtschaftsgebäude, in die er Reichtümer anhäuft. Nach drei Monaten verwandelt sich die Drachentochter in ein wunderschönes Mädchen. Während sie schläft, wirft er ihre Drachenhaut ins Feuer. Sie prophezeit ihm, daß er wieder Diener des Kaisers und sie dessen Frau werden wird.

Als der Kaiser von ihrer Schönheit erfährt, kürt er sich Ion zum Diener. Eine Alte lehrt den Kaiser, von Ion zu verlangen, daß er aus einem Gebirge ein bestelltes Feld mache, und ihn zu töten, wenn es ihm nicht gelingt. Seine Frau stößt ins Alphorn, die Tiere der Erde versammeln sich und vollbringen das Wunder. Eine andere Alte rät dem Kaiser, den Diener auf die schwarze Welt zu der bösen Alten um Striegel und Kamm zu schicken. Eine dritte beschwätzt ihn, Ion auszuschicken, damit er ihm *He, was, ich weiß nicht was, geh weg, der Teufel weiß was, komm her, ich weiß nicht was* bringe. Seine Frau gibt ihm ein Handtuch, auf das ihr Name gestickt ist, dazu zwei Enten aus Holz und schleudert ihm einen Apfel auf den Weg voraus, damit er ihm nachgehe, bis nach drei Jahren die beiden Enten Eier legen zum Zeichen, daß sie sich wieder treffen werden, und zieht davon. Sie baut sich irgendwo in der Ferne ein Kloster.

Ion macht sich auf die Suche nach seiner Frau. Er gelangt zu einer ihrer Schwestern, die ihn zu einer anderen Schwester schickt, die auch nichts von *He, was* weiß und ihn zur dritten sendet. Diese erfährt von einer lahmen Haubenlerche, die bei *He, was, ich weiß nicht was* getanzt hatte, wo er wohnt, und beauftragt die Lerche, ihren Schwager hinzuführen. Sie führt ihn zu einem Baumstumpf und nötigt ihn, da zu warten. Ein Drache kommt und stößt mit dem Fuß an den Stumpf, worauf sich eine Tür öffnet und er *He, was* Essen und Gesang verlangt und abzieht. Ion tritt auch ein, verlangt Essen, Getränk, Klage- und Tanzlieder und fordert ihn auf

mitzukommen. *He, was* ist so groß wie eine halbe Zigarette und liegt in einem Teller. *He, was* verspricht mitzugehen, wenn Ion ihm so viel Geld gibt, als er tragen kann. Beide kehren zum Kaiser zurück. Es wird ein Ball gegeben und *He, was* spielt drei Tage und drei Nächte ununterbrochen zum Tanz auf, bis alle tot umfallen. *He, was* nimmt kein Geld an und kehrt nach Hause zurück. Ion zieht seine Frau holen und gelangt am Ostertag zu ihrem Kloster. Die beiden Holzenten werden lebendig und legen zwei rote Eier. Die Frau entdeckt ihn, und beide kehren zum Hofe des Kaisers zurück.

DIE MAUS, DIE MEISE UND DER ADLER

Nach einem Krieg zwischen Mäusen und Meisen bleibt ein großer Adler übrig. Ein Mann, der in den Wald um Holz gekommen ist, wird vom Adler gezwungen, ihn nach Hause zu führen. Er verlangt ihm der Reihe nach die Jungkuh und die Ochsen zum Fraß, dann nimmt er ihn auf den Rücken und fliegt mit ihm zu seinen Eltern. Der Vater des Adlers schenkt ihm seinen Stab, mit dem man jeden Angreifer versteinern kann, der Mann aber fordert einen Ring, der ihn ernährt. Er baut sich einen Palast, der Kaiser aber schickt ihn *Ich weiß nicht wo, ich weiß nicht was* zu holen. Mit Hilfe des Ringes gelangt er zu *Ich weiß nicht wo;* hier findet er tanzende Mädchen vor. Auf den Rat des Ringes tritt er in den Reigen und tanzt mit ihnen bis abends. Als er wegzieht, folgt ihm *Ich weiß nicht wo* nach und baut ihm ein großes Schloß. Während eines Krieges verpflegt er ein ganzes hungriges Heer. Auf die Bitte eines Generals gibt er ihnen den Ring sowie *Ich weiß nicht wo* und bleibt arm. Nach Kriegsende verlangt der General auch noch für jeden Soldaten eine Frau, aber *Ich weiß nicht wo* nimmt den Ring, kehrt zu seinem Besitzer zurück und macht ihn reich.

MIT EINEM POPEN

(A., Th., 510 B)

Ein Pope hat eine Tochter, die ihrer Mutter wie aus dem Gesicht geschnitten ist. Seine Frau stirbt und er träumt davon, nur diejenige zu heiraten, die seiner Frau aufs Haar gleicht. Der Pope sucht, findet aber keine solche Frau und ein Traumbild sagt ihm, er solle seine Tochter heiraten. Zuerst getraut er sich nicht, aber nachdem er dreimal dasselbe geträumt hat, hält er um die Hand seiner Tochter an. Diese verlangt ihm drei nußschalengroße Anzüge: je einen aus Kupfer, Silber und Gold. Der Pope läßt sie machen, sie aber flieht in den Wald. Etliche Holzfäller machen ihr einen Anzug aus Holz, der sie vor den Tieren schützt. Das Mädchen gelangt auf eine Insel, steigt durch ein Loch hinunter und trifft dort Affen. Sie drillt sie wie beim Militär, kehrt mit ihnen nach Hause zurück und tötet ihren Vater. Dann verläßt sie ihre Heimat und hütet die Schweine des Kaisers. Sie zieht ihre Brautkleider an und macht den Sohn des Kaisers verliebt. Seine Mutter rät ihm, ihr auf den Schuh zu treten, daß sie ihn zurückläßt. Er folgt ihr und streift dann mit dem erbeuteten Schuh durchs Land. Er paßt nur der Schweinehirtin, und sie nimmt er zur Frau.

MIT EINEM KAISER

(A., Th., 514)

Ein Kaiser lacht mit dem einen Auge und weint mit dem anderen, weil er nur drei Töchter hat und niemanden in den Krieg schicken kann. Die größte Tochter legt Soldatenkleider an und zieht hinaus. Der Vater stellt sich ihr in Gestalt eines Wolfes in den Weg; sie erschrickt und verzichtet auf ihr Vorhaben. Der zweitgrößten geht es auch so. Die dritte fürchtet sich nicht vor der Schlange, in die sich ihr Vater verwandelt, und setzt ihren Weg bis in das bewußte Kaiser-

reich fort. Man tut sie Wache stehen, und die Tochter des Kaisers verliebt sich in sie. Zum Schluß weist ihr der Kaiser den Posten am Fenster seiner Tochter zu, damit sie miteinander sprechen können. Die Tochter des Kaisers entschließt sich, sie zu heiraten. Da die Liebe unvollständig ist, will die Tochter des Kaisers sich scheiden lassen. Ihr Vater schickt den Schwiegersohn mit einem Brief und neun Pferden weit weg. Sie gelangt in die Wüste, wo sie auf den Rat der Hündin solange nicht mit dem Drachen spricht, bis sie nicht alle Zwerchsäcke aufgeladen hat. Nachts wechselt sie auf den Rat der Hündin den Giftbecher aus, und der Teufel fällt tot hin.

Auf dem Rückweg verirrt sie sich in der Wüste, findet ein Weihbrot und ein Glas Wein, führt sie sich zu Gemüte und zieht davon. Als der Einsiedler seine Speise nicht mehr vorfindet, flucht er dem Räuber, daß er sein Geschlecht wechsle. Sie kommt als Mann zu ihrem Schwiegervater zurück, und nun ist auch die Tochter des Kaisers zufrieden.

DER KAISER MIT DEN DREI TÖCHTERN

(Siehe A., Th., 514)

Ein Kaiser hat nur drei Mädchen und ist traurig, weil er einen Jungen ein Jahr lang als Geisel zum Roten Kaiser schicken muß. Die größte Tochter macht sich auf, schreckt aber vor ihrem Vater im Bärenfell zurück. Die zweitgrößte verhält sich genau so. Eine alte Frau rät der kleinsten, mit den Bräutigamkleidern, dem Schwert und dem Hochzeitspferd ihres Vaters auszuziehen. Das Pferd ist arg heruntergekommen, aber es weicht nicht von der Stelle. Sie hat keine Angst vor ihrem Vater.

Am Hofe des Roten Kaisers bereitet sie das Essen besser zu als die anderen Kaiserssöhne und wird Köchin. Die neidischen Kaiserssöhne sagen, sie habe sich gerühmt, Datteln aus den Gärten des Bären zu holen. Mit Hilfe des Pferdes

bringt sie die Datteln. Dann wird verbreitet, sie habe sich gerühmt, den Hengst von den wilden Stuten aus der Sahara herbeizuschaffen. Das Pferd läßt sich von ihr in eine Büffelhaut einnähen und befiehlt ihr, sich eine Schlinge zu machen. Dort kämpft das Pferd mit dem Hengst, sie wirft ihm die Schlinge um den Hals und bringt ihn. Dann wird angegeben, sie hätte sich gerühmt, totes und lebendes Wasser zu bringen von der Stelle, wo die Scheitel der Gebirge zusammenstoßen. Auf den Rat des Pferdes nimmt sie das Wasser, während die Gebirge ihre Mittagspause halten, aber eine Stimme verflucht sie, sie solle ihr Geschlecht wechseln. Dann wird sie verklagt, sich gerühmt zu haben, den Urochs mit dem Stern auf der Stirn zu bringen. Auf den Rat des Pferdes lauert sie in einer Grube, bis er einschläft, schlägt ihm den Kopf ab und springt in die Grube zurück, wo sie bis Sonnenuntergang warten muß, daß der Urochs stirbt.

Das Jungenmädchen gibt nun seinerseits an, die Kaiserssöhne hätten damit wichtig getan, daß sie auf einem brennenden Heuschober sitzen und Märchen erzählen könnten. Sie sterben alle, das Jungenmädchen aber kehrt nach Hause zurück und erbt den Thron seines Vaters.

DIE GESCHICHTE VOM WEISSEN MOHREN

(A., Th., 400, 516, 530, 531)

Ein Kaiser hat einen Birnbaum, dessen Birnen nachts von drei Vögeln mit eisernen Schnäbeln gebrochen werden. Die zwei größten Söhne können sie nicht fangen. Eine alte Frau rät dem jüngsten, nicht zu schlafen und *einen* Vogel zu fangen. Eine Maus bietet sich für eine Brotkrume an, ihn wachzuhalten. Wenn er am Einschlafen ist, zwickt sie ihn in die Nase und so gelingt es ihm, einen Vogel zu fangen. Als er ihn ins Haus trägt, verwandelt er sich in die Weltschönste, und sie legen sich zusammen schlafen. Eine Dienerin schneidet ihr eine Locke Goldhaare ab. Die Weltschönste wird

zornig und sagt, daß sie nur dann wieder seine Frau sein wird, wenn er das Glasgebirge überschreitet. Sie verwandelt sich in einen Vogel und fliegt davon.

Ein anderer Kaiser verlangt einen Sohn dieses Kaisers zum Mann für seine Tochter, die Weltschönste. Der älteste Sohn macht sich auf, sein Vater hängt sich ein Bärenfell um und vertritt ihm den Weg; der Sohn steht von der Reise ab. Genau so geht es auch dem mittleren. Eine Alte rät dem jüngsten, sich das Pferd, das Kohlenglut frißt, auszuwählen sowie die Kleider und das Schwert, die sein Vater als Bräutigam getragen hat. Nachdem er sich das schlechteste Pferd genommen hat, zieht er los. Er fürchtet sich nicht vor dem Vater im Bärenfell. Dieser rät ihm, sich vor dem Rotbärtigen und dem Bartlosen zu hüten.

In einem Wald bietet ihm ein Bartloser seine Begleitung an. Er weist ihn zweimal zurück, aber beim dritten Mal nimmt er ihn an, weil der Bartlose ihm einredet, daß dort nur seinesgleichen leben. Bei einem Brunnen mit einer Leiter bringt er den Kaiserssohn dazu hinunterzusteigen, dann schließt er den Brunnen und zwingt ihn zu schwören, daß sie die Rollen tauschen werden. Er nennt ihn den Weißen Mohren.

Sie gelangen zum Hof des Roten Kaisers. Der Bartlose schickt den Weißen Mohren in den Löwengarten nach einem Edelstein, den er dort gesehen hat. Bei seiner Rückkehr bekommt der Weiße Mohr Schläge, weil er nicht schneller gekommen ist. Als der Bartlose ein goldenes Hirschgeweih sieht, schickt er den Weißen Mohren um den Kopf des Hirsches. Der enthauptet den Hirsch mit Hilfe des Pferdes und bringt ihm den Kopf. Er wird wieder wegen Verspätung verprügelt. Dann tötet das Pferd den Bartlosen und entlarvt den Betrug.

Nach der Hochzeit kehren sie zu seinem Vater zurück in Begleitung ihres Traupaten, *Räuber von neun Ländern*. Der Traupate beschlägt die Pferde mit zwölf Zentner schweren Hufeisen und verbindet den Hochzeitsgästen die Augen, bis

sie über das gläserne Gebirge steigen. Nahe am Gipfel wollen sich einige die Augen aufbinden, und die Pferde fallen in die Knie. Unterdessen ist die Mutter des Weißen Mohren gestorben, und sein Vater hat wieder geheiratet. Die Stiefmutter bereitet alles zu ihrem Empfang vor, vergiftet aber das Essen und die Brücke. *Räuber von neun Ländern* meidet die Brücke, gibt das Essen den Schweinen und verbrennt die für das Brautpaar bereitstehenden Kleider. Da alle unzufrieden sind, erzählt er, daß die Brücke und das Essen vergiftet waren, und wird langsam, von unten nach oben zu Stein.

Die Weltschönste bringt ein Wunderkind zur Welt. Einmal träumt den Eltern, daß ihr Traupate lebendig werde, wenn sie das Kind über den Stein heben. Sie nehmen beide das Kind, es fallen drei Tropfen Blut auf den Stein, und *Räuber von neun Ländern* wird wieder lebendig.

MIT CAZARCHINA

(Siehe A., Th., 516)

Der Sohn eines Kaisers nimmt die Tochter eines anderen Kaisers zur Frau. Die Frau kann nicht gebären, bis der Kaiser nicht dem Bären einen Flecken Landes schenkt. Einmal zieht der Kaiser auf eine Versammlung und läßt seinen Sohn Ionică als Stellvertreter zurück, nachdem er ihm verbietet, einen bestimmten Schlüssel zu gebrauchen. Der Sohn beachtet das Verbot nicht und öffnet die entsprechende Tür: er findet die alten Register des Staates. Darunter ist auch die Fotografie eines Mädchens. Sobald er sie ansieht, wird er ohnmächtig. Er bricht nach dem Gut des Bären auf, tötet ihn und zieht weiter. So gelangt er zu einem leeren Schloß, wo das Essen fertig aufgetragen auf den Tischen steht, dann zu einem Wald, neben dem ein Riese schläft — *Meute vom Feld.* Ihn hindert ein Drachenweib, das nach dem Kampf immer auf dem Eckstück eines Mörsers flieht, auf ein Schloß zum Essen zu gehen. Das Drachenweib kommt, die beiden

kämpfen, dann verfolgt sie Ionică auf seinem Pferd über drei Zollämter mit drei Mädchen hinweg. Bei dem jüngsten Mädchen stellt er das Pferd unter. Sie erzählt ihm, daß das Schloß des Drachenweibs von Flammen umgeben sei und daß man nur mit dem Zauberboot hindurchkönne, mit dem die Tochter des Drachenweibs ihnen Wolle zum Spinnen brächte. Sie belehrt ihn, die Fässer mit totem Wasser auszuschütten und von dem lebendigen Wasser zu trinken, um sich zu stärken. Ionică folgt ihrem Rat, tötet das Drachenweib, kehrt mit ihrer Tochter zurück und tötet auch diese. Das Eckstück des Mörsers nimmt er zum Beweis für *Meute vom Feld* mit, wohin er auch die drei Mädchen bringt.

Sie hören großen Lärm von *Ciudă (Neid) de Obilă*, der die Pferde beim Pflügen antreibt. Er verabreicht Ionică eine solche Ohrfeige, daß er ohnmächtig wird, und schafft ihn nach Hause. Seine Sklavin verrät Ionică, worin die Kräfte ihres Herrn bestehen, nachdem ihr Herr sie zuerst an der Nase führt und sagt, sie bestünden in dem Torpfosten, dann in einem Schwert, das in einem tiefen Keller liege. Ionică findet in dem Keller hunderte versklavte Mädchen. Er tötet *Neid*, nimmt seine Sklavin, die gewesene Frau des *Meute vom Feld*, und gibt sie diesem zurück.

Er selbst zieht auf die Suche nach seiner Frau aus dem Bilde und rastet bei einem Brunnen inmitten eines trockenen Feldes. Hier fordern ihn zehn Teufel zum Kampf heraus und versprechen ihm Mangalina, die Blumenkaiserin, wenn er siegt. Er gewinnt den Kampf und wird im Aufzug mit dem Essen zu ihr hinaufgefahren. Oben erfährt er, daß Cazarchina stärker ist als er, und macht sich auf, sie zu suchen. Er gelangt zu einer Stadt, deren Rand menschenleer ist, weil alles Volk ins Zentrum geströmt ist, um Brot zu kaufen, aus Angst vor Cazarchina, die alles aufißt, was sie findet. Ionică fängt sie, prügelt sie und läßt sie erst frei, nachdem sie geschworen hat, seine Sklavin zu sein. Er folgt ihr verstohlen nach, bis sie spurlos in der Erde verschwindet. Er findet den Griff eines Deckels, hebt ihn auf und steigt die Treppen hinunter.

Er findet sie nackt, besitzt sie, schreibt auf einen Zettel, daß er mit ihr gesündigt habe, und zieht fort. Sie erreicht ihn und erzählt ihm, daß sie verzaubert wurde, in ihrem Zustand zu leben, bis jemand mit ihr sündigt, ohne daß sie es merkt. Zum Dank will sie neun Jahre seine Sklavin sein. Eines Tages kommen die Teufel zum Essen in der Absicht, ihn zu töten. Cazarchina tötet sie alle, während sie im Aufzug zu ihm hinauffahren. Mangalina will sich mit ihm trauen lassen. Ionică läßt durch sein Pferd einen Pfarrer holen, den er dann mit der Fotografie zu seinem Vater schickt. Als dieser hört, daß Ionică über ein Jahr kommen wird, richtet er eine Schlange ab, ihn zu töten, und steckt die Kaiserin ins Gefängnis, damit er die Schwiegertochter zur Frau nehmen kann. Auf dem Heimweg erfährt Cazarchina von zwei Tauben, was in die Wege geleitet wird. Nachts kämpft sie mit der Schlange und ruft Ionică zu Hilfe, weil sie allein nicht mit ihr fertig wird. Dann will Ionicăs Vater ihn mit dem Schwert umbringen, sie aber kommt ihm zuvor und wird angeklagt, ihren Herrn umbringen zu wollen. In der Kirche erzählt Cazarchina, was sie von den Tauben gehört hat; am Ende ihrer Erzählung wird sie zu Stein. Ionică tötet seinen Vater, befreit seine Mutter. Seine Frau bringt ein Kind zur Welt mit einem Zettel, auf dem geschrieben steht, daß Cazarchina mit Hilfe des Blutes dieses Kindes wieder lebendig gemacht werden kann. Sie schneiden dem Kind den Kopf ab, und die Blutstropfen machen Cazarchina wieder lebendig. Sie setzt den Kopf des Kindes wieder auf den Rumpf und erweckt es zum Leben.

MIT ZWEI KAISERN

(Siehe A., Th., 516 B)

Drei in ihrer Armut verzweifelte Kinder sind bereit, auch vom Teufel Geld zu leihen. Der Teufel hört es und gibt ihnen einen Hut voll Geld mit der Bedingung, übers Jahr zu erraten,

woraus er einen Stuhl und ein Bett gemacht hat. Der heilige Freitag rät dem Kleinsten, sich unter den Galgen zu legen, weil die Teufel hinkommen werden und er sie belauschen kann. Diese erscheinen als Raben, und der Betreffende sagt, er habe den Tisch aus der Hirnschale und das Bett aus den Rippen Ions des Großen gemacht. So löst der Kleinste das Rätsel und wird zum Lohn dafür in ein Gebirge geschickt. Dort trifft er den heiligen Freitag; dieser gibt ihm einen Pfeil, mit dem er Vögel jagen kann. Als Jagdhunde nimmt er einen Adler, einen Fuchs, einen Wolf und einen Bären. Diese entschließen sich, ihm die Tochter des Roten Kaisers zur Frau zu gewinnen. Der Wolf und der Bär spannen sich ins Joch, der Fuchs führt sie an den Hörnern, und so pflügen sie neben dem Hofe des Kaisers. Die Leute versammeln sich, um das Wunder zu sehen. Als auch die Tochter des Kaisers erscheint, raubt der Adler sie. Fuchs, Wolf und Bär fliehen.

Eine Alte bietet sich dem Kaiser an, das Mädchen zurückzubringen, wenn er ihr ein hohes Faß und zwei Goldäpfel gibt. Sie geht damit an den Rand des Waldes und ruft das Mädchen zu sich. Sie läßt es einen Apfel wählen, und das Mädchen betritt zu diesem Zweck das Faß, die Alte verschließt das Faß und führt das Mädchen an den Hof zurück. Bei den Eltern ist das Mädchen sehr traurig. Der Adler lauert ihm ständig auf. Als sie die Erlaubnis erhält, im Garten spazieren zu gehen, raubt er sie und führt sie zu seinem Herrn. Der Kaiser schickt die Alte diesmal mit drei Äpfeln nach ihr aus. Die Tiere lauern ihr auf und fressen sie.

Da sammelt er ein Heer und nähert sich dem Gebirge. Er schickt einen Boten aus, der das Mädchen zurückverlangt, ihr Gatte aber weist ihn ab. Der Adler sammelt alle Adler, der Fuchs, der Wolf und der Bär alle Füchse, Wölfe und Bären der Welt. Als das Heer an den Fuß des Gebirges gelangt, entsetzt es sich vor den vielen Tieren; die Adler bombardieren es aus der Luft mit Steinen. Der Kaiser entschließt sich, dem Paar den Thron zu überlassen und es zu seinen Erben zu machen.

DER ASCHENBUB

(A., Th., 530)

(Zwei Varianten von derselben Person; die erste nach dem Diktat des Erzählers aufgeschrieben, die zweite nach 4 Jahren auf Tonband aufgenommen. Das epische Schema ist dasselbe, hie und da sind die Charakterzeichnungen und die Beweggründe der Handlungen verschieden.)

Drei Waisenkinder bebauen das väterliche Feld mit Weizen, vor dem Schnitt aber weidet ihn regelmäßig jemand ab. Die beiden ältesten Brüder legen sich auf die Lauer, aber sie können nichts fangen, weil sie einschlafen. Der jüngste, Aschenbub, fängt mit Hilfe einer Maus hintereinander eine Koppel kupferner, silberner und goldener Pferde, die ihm je einen Zaum geben, damit er sie freiläßt.

Der Kaiser läßt im Land die Nachricht verbreiten, daß er demjenigen, der die Krone von einem hohen Pfahl herunterholt, zu seinem Thronerben machen und ihm seine Tochter zur Frau geben wird. Es versammelt sich eine große Menschenmenge, auch die Landsleute und die Brüder Aschenbubs, niemand aber kann mit dem Pferd die Krone erreichen. Aschenbub schüttelt den kupfernen Zaum, es erscheint ein kupfernes Pferd, das ihm kupferne Kleider mitbringt, und er zieht an den Hof. Im Vorbeigaloppieren streift er die Krone fast, verschwindet und kehrt heim. Den verwunderten Brüdern erzählt er, er habe alles von der Höhe des Schweinestalls aus gesehen, und diese reißen ihn ab. Am zweiten Tag kommt er mit dem silbernen Pferd, berührt die Krone mit den Fingern und kehrt heim. Er erzählt, daß er vom Scheunendach zugesehen habe, und die Brüder reißen die Scheune ab. Am dritten Tag kommt er mit dem goldenen Pferd, nimmt die Krone, bringt sie heim und versteckt sie in der Asche. Er prahlt, er habe vom Dachfirst des Hauses zugesehen, und die Brüder kleiden auch das Haus ab.

Der Kaiser schickt Geheimboten ins Land, die Krone aufzuspüren, und sie finden sie in Aschenbubs Asche. Der

Kaiser ist aber mit seinem Schwiegersohn nicht zufrieden, und als ein Krieg ausbricht, schickt er ihn, sich mit dem benachbarten Kaiser zu schlagen. Aschenbub ruft das kupferne Pferd, das über das feindliche Heer faucht, so daß die Soldaten umfallen. Am zweiten Tag kommt er mit dem silbernen Pferd und versteinert das ganze Heer. Am dritten Tag nimmt er das goldene Pferd, und der feindliche Kaiser bittet auf den Rat seines Sohnes um Frieden und trägt die Hälfte seines Reiches sowie seine beiden Töchter Aschenbub für seine Brüder an, die über den gewonnenen Teil herrschen. Aschenbub kehrt zu seinem Schwiegervater zurück.

DIE WUNDERKATZE

(A., Th., 545)

(Zwei Varianten, von derselben Person im Abstand von einer Woche aufgenommen, eine nach dem Diktat des Erzählers, die andere auf Tonband. Dasselbe epische Schema; die erste viel ärmer an Einzelheiten und Dialogen.)

Der Sohn des Weißen Kaisers ist in bitterste Armut geraten, weil er nichts arbeitet. Die Katze — sein einziges Gut — macht sich auf, um für ihren Herren um die Tochter des Grünen Kaisers zu werben. Sie lügt, daß ihr Herr nicht kommen könne, weil er sehr beschäftigt sei mit der Jagd. Der Kaiser verlangt, daß sich der Freier vorstelle.

Auf dem Weg findet die Katze hundert hungrige Hasen, bringt sie dem Grünen Kaiser und sagt, ihr Herr habe sie geschickt. Das Heer erschreckt, und der Kaiser glaubt wieder, daß der Freier tüchtiger sei als seine Tochter, und will ihn sehen. Die Katze trifft hundert hungrige Wölfe, bringt sie dem Grünen Kaiser und sagt, sie seien ein Geschenk ihres Herrn. Dieser will wieder den Freier sehen. Die Katze bringt ihren Herrn nahe an den Hof, steckt ihn unter eine Brücke, geht dann zum Kaiser und sagt, sie seien von Räubern ausgeraubt worden und hätten auch keine Kleider mehr auf

sich. Der Grüne Kaiser gibt ihm reiche Kleider und einen goldenen Wagen. Dann wird Hochzeit gefeiert.

Die Eltern der Braut begleiten das Paar nach Hause. Die Katze geht dem Zug voran, gelangt zu einer Kuhherde und überredet die Kuhhirten zu sagen, die Herde gehöre dem Sohn des Weißen Kaisers. Dasselbe wiederholt sie mit Ochsenhütern. Als die Katze zu etlichen Riesen gelangt, macht sie ihnen angst, man wolle sie mit Kanonen erschießen, sie sollten sich im Stroh verstecken. Dann zündet sie das Stroh an, die Riesen verbrennen, und das Paar bleibt Herrscher über deren Anwesen.

DER MANN MIT DEN DREI SÖHNEN

(A., Th., 552)

Ein Mann verheiratet seine drei Söhne; diese ziehen mit den Wagen zu ihren Schwiegereltern mit der Weisung, niemanden aufzuladen. Auf dem Heimweg erbarmt sich der jüngste eines Mannes, der in einem Sumpf steckt, und steigt aus, um ihm herauszuhelfen. Der Mann springt in den Wagen und macht sich unsichtbar mitsamt dem Wagen und der Frau. Der Vater der drei hat ihre drei Schwestern nachts durch das Fenster an drei Unbekannte verheiratet. Der jüngste Bruder zieht in die Welt, und in einem Wald stößt er auf die älteste Schwester, die mit dem Krähenkaiser verheiratet ist. Dieser hat den Drachen mit der Frau vorbeiziehen hören und schickt ihn zu seinem Schwager, dem Rabenkönig. Der hat ihn ebenfalls nur gehört und schickt ihn zu seinem Schwager, dem Adlerkaiser. Dem hat der vorbeirasende Drache die Armee verstreut, aber er zeigt ihm den Weg. Auf dem Weg rettet er einen Wolf mit gebrochenem Fuß vor den Hunden, einen Fuchs mit gebrochener Pfote und einen Fisch, der von den Krebsen verfolgt wird. In einer Mühle findet er seine Frau beim Kleiderwaschen. Er raubt sie und flieht, der Drache aber verfolgt sie und jagt ihm die Frau ab.

Der Mann gelangt zu einem Schloß mit Menschenköpfen auf Pfählen gespießt, wird Knecht bei einer Frau, die ihm nachtsüber eine Stute mit einem Fohlen zum Hüten anvertraut. Er schläft ein und bleibt ohne Stute. Da erinnert er sich des Wolfes, und der sagt ihm, sie habe sich in ein Schaf mit einem Lämmchen verwandelt, und bringt sie ihm. In der zweiten Nacht holt der Fisch sie vom Meeresgrund herauf. In der dritten verwandelt sich die Stute in eine Gluckhenne mit Kücken und setzt sich auf den Herd ihrer Mutter. Der Fuchs steigt zu den Hühnern auf den Aufboden und scheucht sie auf, die Frau steigt hinauf, ihn zu verjagen. Inzwischen tritt der Mann ein, legt der Henne den Zaum an, und sie verwandelt sich in Stute und Fohlen. Dann wählt er das muckenvollste Pferd, das wunderkräftig wird, wenn man es mit Glut füttert. Damit raubt er die Frau und flieht. Das Pferd des Mannes überzeugt das Pferd des Drachen, seinen Reiter abzuwerfen und ihm zu helfen. So gelangen sie nach Hause.

MIT DEM BLAUEN BERG

Die Drachen rauben die drei Töchter eines Kaisers, dann die Kaiserin, die eben einen Sohn geboren hatte. Die drei Jungen erfahren schließlich, was vorgefallen ist. Der größte Junge macht sich auf, fürchtet sich aber vor seinem Vater in einer Bärenhaut und kehrt um. So ergeht es auch dem zweiten. Der jüngste zieht mit den Hochzeitskleidern, dem Hochzeitspferd und dem Bräutigamsschwert des Vaters hinaus. Das Pferd wählt er mit einem Becken voll glühender Kohlen nach drei Versuchen aus. An der goldenen Brücke schreckt er vor seinem Vater in Gestalt einer Schlange nicht zurück. Auf dem Weg trifft er Gott als Greis, der ihm rät, kein vergiftetes Brot aus einer Bäckerei zu essen, kein vergiftetes Wasser aus einer Quelle zu trinken; auf der Blumenwiese aber, weissagt er ihm, wird er es bereuen, wenn er eine Blume

abreißt, oder wenn er keine abreißt. Als er eine Blume abreißt, verwandeln sich alle anderen in Soldaten und umzingeln ihn. Er tötet sie alle mit dem Schwert. Unter einem Baum findet er den schlafenden Riesen Blauer Berg, der mit den Füßen bis an die Sonne reicht. Sie werden Kreuzbrüder, und dieser schickt ihn zu einem benachbarten Drachen, wo sich die Mutter des Jungen befindet. Der Jüngling raubt sie, der Drache aber holt sie ein und nimmt sie ihm wieder ab. Blauer Berg schickt ihn zu seiner ältesten Schwester, er tötet ihren Drachen und bringt sie zum Riesen. Am zweiten Tag befreit er die mittlere Schwester. Zur dritten zieht der Riese hin, nachdem er ihm ein Taschentuch reicht, das Blutflecken bekommt, wenn er gestorben ist. Der Riese kämpft mit dem Drachen bei der goldenen Brücke, und sein Haupt fällt unter den Streichen des Drachen. Der Jüngling zieht ihm entgegen. Auf dem Weg bekommt er von einer Schlange das Lebenskraut und erweckt den Riesen. Dieser bemächtigt sich des Schwerts des Drachens, tötet ihn und kehrt mit der jüngsten Schwester zurück, die er auch heiratet. Der Junge verdingt sich als Knecht bei der alten Hîrba, um ihre Stute drei Tage lang zu hüten. Auf dem Weg verschont er eine Wölfin, die ihm ein Haar gibt, verbindet den Flügel eines Raben, der ihm eine Feder gibt, wirft eine Barbe ins Wasser, die ihm eine Schuppe gibt. In der ersten Nacht verwandelt sich die Stute in eine Wölfin, die der dankbare Wolf mit Hilfe der anderen Wölfe bringt. In der zweiten Nacht verwandelt sie sich in einen Raben, und der dankbare Rabe bringt sie mit Hilfe seiner Artgenossen zurück. In der dritten Nacht verwandelt sie sich in eine Barbe, und die dankbare Barbe bringt sie dem Jungen mit Hilfe anderer Fische wieder. Eine Maus rät ihm, das magerste Pferd zu wählen, da die Alte alle Kräfte in dieses hineingestopft habe. Er soll ihr auch nicht erlauben, das Pferd bevor er abreitet zu streicheln, damit sie ihm nicht alle Kräfte nimmt. Der Jüngling schwingt sich aufs Pferd und raubt seine Mutter. In der Luft verspricht das Pferd dem Pferd des sie verfolgenden Drachens die Kräfte

mit ihm zu teilen, wenn es den Drachen abwirft. Er zieht zu Blauer Berg und kehrt mit der Mutter und zwei Schwestern heim. Der Kaiser schickt ihn zurück um den Riesen und seine Schwester zu Tisch zu laden. Auf seine Bitte bäckt er neun Backofen Brot und bereitet neun Fässer Wein und neun gebratene Büffel vor. Der Kaiser will nicht zu Tisch sitzen, aber die Gäste zwingen ihn dazu. Blauer Berg schlägt ihm mit den Knochen den Kopf ein und begründet die Tat damit, daß der Kaiser nach seiner Abreise seinen Kreuzbruder ermordet hätte.

DREI WEISSE ZIEGEN

(Siehe A., Th., 561, 562)

Petre, der Sohn eines Kaisers, bittet und bettelt solange, bis er mit sieben Jahren auf die Jagd mitgenommen wird. Sein Vater stellt ihn an die gefährlichste Stelle. Der Junge sieht drei weiße Ziegen, denen er trotz aller Bemühungen nicht näherkommen kann. Sie bleiben immer in derselben Entfernung, und er verirrt sich im Wald. Er geht immer geradeaus und kommt zur Hütte einer Alten. Drei Jahre bleibt er als Knecht bei ihr, hat drei Schafe zu hüten, die er nicht ans Donauufer führen darf. Er tut es doch. Zu Mittag bringt ihm ein schönes Mädchen das Essen; er vergißt, sie nach einem Vogel zu fragen, den er dort gesehen hat. Am zweiten Tag rät ihm das Mädchen, sich im Sand zu verstecken, dem Vogel aufzulauern und ihn an den Füßen zu erwischen. Am dritten Tag macht er es so. Er läßt den Vogel nicht frei, bis dieser ihm nicht sagt, daß er die Kinder schön mache. Das Mädchen sagt ihm, daß sie die Tochter eines Kaisers ist, die von dem Vogel geraubt, im Sande vergessen und von der Alten gefunden wurde. Der Junge bleibt noch ein Tagjahr und versteckt sich in den Weiden am Donauufer, so daß der Vogel ihn nicht findet. Das Mädchen gibt ihm den Rat, wegzugehen und von der Alten die Lampe aus dem Haus-

flur zu verlangen. Die Alte gibt sie erst auf das Drängen des Mädchens, bringt die beiden aber dazu, daß sie die Ringe wechseln.

Er gelangt in einen Wald, zündet die Lampe an, und es erscheinen drei Ziegen, die ihn bedienen. Sie fachen Feuer an, geben ihm zu essen und führen ihn in ein Restaurant. Hier freundet er sich mit Herşîl, dem Sohn des Wirts, an. Dieser rät ihm, die Tochter des Roten Kaisers aus der Stadt zu heiraten. Petre befiehlt den Ziegen, ihm das Mädchen zu bringen, und er liebkost mit ihr. Das Mädchen sagt, was ihr widerfahren ist. Eine Alte gibt dem Kaiser den Rat, ein Sieb mit Mohn an ihr Bett zu binden. Am zweiten Tag unterrichten ihn die Ziegen, daß der Weg von ihm bis zum Kaiser mit Mohn bezeichnet sei, und ziehen Mohnspuren durch alle Straßen der Stadt. Die Alte lehrt den Kaiser, ihr einen Stempel in den Mund einzulassen, damit er beim Kuß gestempelt werde. Die Ziegen drücken allen Menschen ähnliche Stempel auf. Die Alte rät ihm, das Ende eines Knäuels Zwirn an ihr Fenster zu binden, und es dem Mädchen mitzugeben. Die Ziegen merken diesmal nichts, und er wird zum Kaiser geführt. Dieser mauert ihn ein und läßt nur ein Loch frei, durch das ihm das Essen gereicht wird. Herşîl bringt ihm zu essen und nachher die Wunderlampe. Die Ziegen erlösen ihn aus dem Verlies. Am nächsten Tag geht er mit den Ziegen vor den Kaiser, und dieser bietet ihm seine Tochter als Frau an.

Petre wird also Kaiser, Herşîl Minister und verrät ihm, daß ihn die Kaiserin mit einem Apotheker betrügt. Die Ziegen enthüllen, daß die beiden ihn umbringen wollen. Nachts wird der Apotheker von Herşîl enthauptet. Die Ziegen raten ihm, nach Hause zu ziehen. Er setzt Herşîl als Kaiser ein und läßt sich von den Ziegen hin führen, wo er die Schafe gelassen hat. Er findet eine sehr große Herde vor und das Mädchen, das seine rollenden Tränen auf einen Faden reiht. Sie erkennt ihn an dem Ring, und er verlangt sie von der Alten zur Frau.

Herşîl hat ein Kind, das wie seinerzeit Petre auf die Jagd will aber mit drei Jahren schon. Er wird auch von den drei Ziegen genarrt und gelangt zu der Alten, als die Hochzeit in vollem Gange ist. Er bittet um die Erlaubnis, eine Geschichte erzählen zu dürfen, gibt was ihm widerfahren ist zum besten und gesteht, daß Petre sein Vater ist, dann nimmt er die Lampe und wirft sie weg. Da verwandeln sich die Ziegen in drei Kaiserssöhne, die verflucht worden waren, solange Ziegen zu bleiben, bis jemand ihre Geschichte erzählt. Der Vogel verläßt zornig die Hochzeit. Nach der Hochzeit geht Petrea an die Donau und findet ein weinendes Mädchen, das damals geboren wurde, als er den Vogel an den Füßen erwischt hatte. Dieser hatte es verflucht, seine Frau zu werden. Der Vogel raubt sie beide. Das Kind Petreas zieht auf die Suche nach ihnen, und mit Hilfe eines Sohnes der Alten in Gestalt eines Hundes holen sie die beiden aus dem Reich des Vogels heraus. Der Sohn Petreas heiratet die Tochter des Vogels.

BÎŢ-BOBEICĂ

(A., Th., 563)

Ein verzweifelter armer Mann mit zwölf Kindern geht zu Gott, um ihn mit dem Beil zu töten. Gott schenkt ihm ein Lämmchen, das Gold aus sich schüttelt. Er übernachtet bei einem Pfarrer, der es ihm mit einem gewöhnlichen Lämmchen vertauscht. Er glaubt, betrogen worden zu sein, und geht wieder zu Gott. Dieser gibt ihm einen Tisch, der sich von selbst mit Essen und Trinken deckt. Der Pfarrer wechselt auch diesen Tisch mit einem gewöhnlichen aus. Zum dritten Mal gibt ihm Gott einen Knüppel, der auf den Befehl „Bîţ-Bobeică" losschlägt. In der Nacht prügelt der Knüppel den Pfarrer und seine Familie, bis er das Lämmchen und den Tisch zurückerstattet.

Er verheiratet alle Kinder, stattet sie gut aus, außer dem Kleinsten, der auszieht, eine Kaiserstochter zu freien.

Bei einem im Bau befindlichen Kloster schicken ihn die Mönche in ein Reich, dessen Kaiser seine Tochter demjenigen geben will, der sich mit dem Pferd neun Klafter hoch erheben kann und von seiner Tochter mit dem Apfel getroffen wird. Sein Pferd steigt höher als vorgeschrieben, und das Mädchen trifft ihn mit dem Apfel, der ihm im Busen stecken bleibt. Das Mädchen will ihn nicht nehmen. Da kommt ihr Vater auf den Gedanken, die beiden mit einem Kaiserssohn in ein Zimmer einzuschließen. Mit dem sie sich schlafen legt, der soll ihr Mann sein. Nachts wechselt der Bauer das Bett, und der Kaiser findet seine Tochter bei ihm. So muß er sie ihm zur Frau geben.

SĂRĂCUȚ[1] *PĂTRU*

(A., Th., 566, 567)

Sărăcuț Pătru hat zwei Kinder und ist sehr arm, ißt aber für sieben. Sein reicher Schwager ruft ihn zum Garbenbinden. Hin kommt auch ein Greis, der die Ähren aufliest und von der Portion des Sărăcuț ißt. Dieser schlägt ihn und erfährt, daß der Greis das Glück seines Bruders ist und daß sein Glück betrunken in der Schenke sitzt. Er solle hingehen und nichts als die Gluckhenne verlangen. Am nächsten Tag geht er in die Schenke und erhält die Henne. Die Henne legt jeden Tag ein Ei. Pătru verkauft die Eier und wird reich.

Der Lehrer verliebt sich in seine Frau und liest, was auf dem rechten Flügel der Henne steht: wer ihre Nieren ißt, wird jeden Morgen ein Bündel Geld im Bett finden, wer das Herz ißt, wird Kaiser werden. Auf seinen Wunsch schlachtet sie die Henne. Die Kinder stibitzen die Nieren und das Herz aus dem Topf und essen sie. Der Lehrer veranlaßt die Frau, die Kinder mit den Henkern in den Wald zu schicken, damit sie sie erschießen und ihm die Lungen und Nieren

[1] sărac — arm.

bringen. Die Kinder bitten die Henker, den mitgelaufenen Hund an ihrer Statt umzubringen. Die Henker kehren mit den Lungen und den Nieren des Hundes zurück.

Die Kinder gelangen zu einem Birnbaum, essen Birnen und es wachsen ihnen Hörner. Sie essen je einen Apfel und die Hörner fallen ihnen ab. Sie gelangen zu zwei Alten, die sie bei sich halten und jede Nacht ein Bündel Geld von dem Kind einstreichen.

Da am nächsten Tag Kaiserwahl ist, gehen die Kinder in die Stadt, und die Krone schwebt durch die Luft und setzt sich einem von ihnen auf den Kopf. Der andere Junge kehrt zu den Alten zurück und heiratet die Tochter eines Ministers, eine alte Jungfer. Diese hat einen Arzt zum Geliebten, der ihr Arzneien gibt, sie in den Kaffee ihres Mannes zu tun, damit er zwei Stückchen Fleisch ausgebe. Die Jungfer nimmt die Nierenstückchen, verschluckt sie selbst und jagt ihren Mann fort. Der Alte schickt ihn zu den beiden Bäumen, um sechs Birnen und vier Äpfel, dann auf den Markt, eine Birne um tausend Lei zu verkaufen. Nur seine gewesene Frau kauft, und so wachsen allen Mitgliedern ihrer Familie Hörner. Der Alte gibt ihm den Rat, Arzt zu werden, und die Äpfel und einige Brechmittel mitzunehmen. Er gibt den Eltern seiner gewesenen Frau je einen Apfel und die Hörner fallen ihnen ab. Die Brechmittel gibt er ihrer Tochter, verschlingt die Stückchen Nieren, verzichtet auf die Hälfte ihres Reichtums und auf ihre Hand.

Er geht zu seinem kaiserlichen Bruder. Dieser ist im Krieg und seine Frau hält ihn für ihren Mann. Auf ihr Drängen legen sie sich zusammen nieder, als sie aber die Hand über ihn hebt, fällt sie ihr ab. Er zieht seinem Bruder entgegen und erzählt ihm alles. Dieser glaubt, daß der Bruder schuldig sei, und wirft ihn ins Meer. Seine Seele taucht aber auf und wird ein Stern am Himmel. Als er zu Hause feststellt, daß sein Bruder nicht gelogen hat, ersäuft er sich auch und wird auch ein Stern.

EIN ARMER MANN MIT DEM WAGEN

(A., Th., 569)

Ein armer Mann fährt mit dem Wagen in den Wald um Holz. Ein Riese setzt sich zu ihm in den Wagen und befiehlt ihm, ihn nach Hause zu führen. Der Riese ißt ihm drei Brote weg, dann die Ochsen und trägt ihn zu seinen Eltern. Er warnt ihn, nicht abzusteigen, während sie das Durstfeld durchqueren, keine Blume von der Blumenwiese zu pflücken und auf dem Schlaffeld nicht einzuschlafen. Er beherzigt die Mahnung, und sie gelangen zu den Teufeln, den Eltern des Unholds. Dieser gibt ihm den Rat, einzig das Kästchen vom Kopfende des Bettes zu verlangen. Nachdem er es mit schwerer Mühe erhält, bringt ihn das Ungetüm durch die drei Felder zurück und lehrt ihn, dem Kästchen zu befehlen, sich mit Essen und Trinken zu decken und alles wieder abzutragen.

Auf dem Weg trifft er einen Mann mit einem Knüppel, der auf Befehl nach Belieben jeden schlägt. Sie tauschen, dann befiehlt er dem Knüppel, den anderen zu schlagen, bis er das Kästchen wegwirft, das er dann an sich nimmt. Dasselbe passiert einem Zigeuner, dessen Geige die Toten erweckt. Mit dem Kästchen, dem Knüppel und der Geige geht er nach Hause, wo er dem Knüppel befiehlt, seine Frau zu schlagen, weil sie ständig mit ihm zankt. Dann zieht er davon, trifft einen Teufel, der ihm zum Tausch für das Kästchen eine Kappe anbietet, aus der, wenn sie geschüttelt wird, alle Teufel erscheinen. Der Mann erhält das Kästchen wieder, indem er dem Knüppel befiehlt, den Teufel zu verprügeln und den anderen Teufeln, ihm das Kästchen zu bringen.

Als seine Frau wieder ein Kind zur Welt bringt, bestellt er den Kaiser telefonisch als Taufpaten. Der Kaiser erklärt sich einverstanden, wenn der Mann eine Brücke aus Gold und Silber bis zu ihm baut, von Bäumen und Vögeln aller Art gesäumt. Der Arme errichtet sie, der Kaiser kommt und

tauft sein Kind. Er speist an der Tafel aus dem Kästchen. Danach will er es für sich haben. Als der Arme nicht einwilligt, erklärt ihm der Kaiser den Krieg. Er mobilisiert seine Armee und wartet am festgesetzten Ort. Dort angekommen, schüttelt sein armer Gevatter die Kappe, die erschienenen Teufel metzeln alle Soldaten nieder. Er befiehlt dem Knüppel, auch den Taufpaten zu prügeln. Der Kaiser erkennt ihn als Sieger an und bietet ihm die Hälfte des Reiches, wenn er das Heer wieder erweckt. Der Arme schreitet auf der Geige spielend durch die Reihen der Toten, erweckt sie und bekommt die Hälfte des Reiches.

DIE GESCHICHTE MIT DER BARBE

(A., Th., 570 A, 675)

Die Tochter eines Kaisers bleibt infolge ihrer Ausschweifungen schwanger und weigert sich zu sagen, wer der Vater des Kindes ist. Der Vater verspricht, sie demjenigen zu geben, den das Kind mit dem Stock schlägt. Das Kind schlägt einen Einfaltspinsel. Der Kaiser sperrt sie vor Scham in ein Schiff und läßt es stromab treiben; wo es aufläuft, machen sie sich eine Hütte. Beim Fischen bittet sie eine Barbe, sie zu schonen und gibt ihnen eine Schuppe. Der Mann nimmt die Schuppe und verlangt, daß sie ihm eins nach dem anderen einen Palast erbaue, Essen und Trinken bringe und eine kupferne, eine silberne und eine goldene Brücke bis zum Kaiser errichte. Der Kaiser zieht mit dem Heer über die Brücken und übernachtet bei ihnen, ohne sie zu kennen. Beim Abschied legt ihm seine Tochter ein goldenes Küken in die Aktentasche. Zwei Diener der öffentlichen Ordnung halten ihn auf, und finden das Küken bei ihm. Er sagt, daß er nicht wisse, wer es ihm in die Aktentasche gelegt habe. Seine Tochter antwortet, daß sie auch nicht wisse, wer der Vater ihres Kindes sei. Er erkennt sie, sie versöhnen sich und kehren alle nach Hause zurück, wo die ehemals verweigerte Hochzeit gefeiert wird.

DER WOLF MIT DEM EHERNEN KOPF

(Siehe A., Th., 590)

Einem Jüngling träumt, daß er mit zwanzig Jahren seine Eltern erschießen wird, und er zieht fort. Er verdingt sich bei einem Bojaren und wird dann Heger. Eine Zigeunerin sagt ihm wahr, daß ihn mit zwanzig Jahren ein Wolf mit einem ehernen Kopf fressen wird. Als er zwanzig Jahre alt ist, hört er es im Kreis um den Hof trappeln und zieht vom Bojaren weg. An einem Bach trifft er eine Alte. Diese schickt ihn, Wasser zu holen, und gibt ihm ein Taschentuch, mit dem er alle Hindernisse überwinden kann, dann noch drei Taschentücher, die ihm, wie sie sagt, in der Not nützen werden. Der Junge gelangt so zum Roten Meer, und mit Hilfe des Taschentuches setzt er in das Land des Wolfes über, während der Wolf sich im Lande des Jungen befindet. Der Jüngling geht zur Mutter des Wolfes, die ihre Tochter beauftragt herauszubekommen, wie er das Meer überquert hat, aber es gelingt ihr nicht. Einmal holt er die drei Taschentücher hervor und sieht sich von drei Hunden umgeben: Erdeschwer, Höregut und Windleicht. Der Jüngling gibt dem Mädchen ein Taschentuch, dieses gibt es der Mutter, damit auch ihr Sohn, der Wolf, über das Wasser setzen könne. Erdeschwer sagt, er solle ihn an der Stelle bleiben lassen, wo er sich hinlegt. Der Wolf hat sich neben die Schwelle eine Grube gegraben, um den Jüngling zu verschlingen, aber Erdeschwer legt sich auf ihn. Am nächsten Abend zwängt sich der Wolf in den Herd, aber der nasse Erdeschwer setzt sich ins Herdfeuer. Am dritten Abend gräbt der Wolf sich unter den Stuhl ein, auf dem der Jüngling gewöhnlich sitzt, aber Erdeschwer legt sich wieder auf ihn. Am nächsten Tag überzeugt ihn die Mutter des Wolfes, die Hunde zu Hause zu lassen. Der Wolf erreicht ihn im Wald. Der Jüngling bittet ihn, auf eine Buche steigen und rufen zu dürfen: „Es lebe mein Land!“ Er steigt hinauf und ruft Erdeschwer. Beim dritten Ruf hören ihn alle drei, brechen durch die Tür des Stalles aus und gelangen

zu ihrem Herrn. Auf dessen Befehl zerreißen sie den Wolf, fressen ihn auf und lassen nur die Leber und die Lunge übrig. Dann erschießt er die Mutter und die Schwester des Wolfes. Die Hunde verlassen ihn, und er kehrt mit Hilfe des Taschentuches heim.

ZWEI BRÜDER

(A., Th., 613)

Ein armer Mann ist gezwungen, während eines langen Winters von seinem reichen Bruder Weizen zu verlangen. Das dritte Mal gibt ihm dieser den Weizen erst, nachdem er ihm die Augen ausgestochen hat. Der Blinde wird an den Dorfrand zu einem Kreuz geführt. Eines Nachts schickt ihn der Teufel zu einem See neben dem Kreuz, sich zu waschen, damit er wieder sehend werde. Er nimmt Wasser aus diesem See, heilt damit viele Kranke im Lande und bekommt viel Geld, das er seiner Frau nach Hause schickt. Er kommt in ein Land, wo er die Tochter des Kaisers heilt. Man überhäuft ihn mit Diplomen eines berühmten Arztes und mit Geld. In einem Land ohne Wasser gräbt er bis auf den Grund der Quelle und entfernt die Steine, die dem Wasser den Weg versperren. Er bekommt viel Geld und kehrt nach Hause zurück. Nur sein kleinstes Kind erkennt ihn wieder.

Sein Bruder erfährt, daß er zurückgekehrt ist, und zeigt ihn aus Neid an, gestohlen zu haben. Der ehemalige arme Mann akzeptiert nur in Begleitung von sechzehn, später zweiunddreißig Gendarmen zum Gericht zu gehen. Er zieht seine Offizierskleider mit den Auszeichnungen an, holt seine Diplome hervor und erzählt, was er gelitten hat. Dann fordert er, daß seinem Bruder dasselbe Schicksal zuteil werde. Dieser wird zu demselben Kreuz geführt, die Augen werden ihm ausgestochen, nachts aber zermalmen ihn die Teufel.

VOM MÄDCHEN, DAS DEN SCHLANGENTEUFEL HEIRATETE

(A., Th., 653, siehe 621)

(Zwei Varianten von derselben Person im Abstand von vier Wochen erzählt. Das epische Schema ist dasselbe.)

Ein Kaiser hält seine Tochter in einem Käfig, damit niemand sie stehle. Er weist viele Freier ab und gibt sie schließlich einem in einen schönen Prinzen verwandelten Teufel, obwohl das Mädchen, Böses ahnend, nicht einwilligt. Sie nimmt eine Taube, Papier und Bleistift mit auf den Weg. Beim Überqueren eines Wassers verwandelt sich der Teufel in eine Schlange und saugt ihr an der Brust. Während die Schlange schläft schreibt sie einen Brief, enthüllt was ihr geschehen ist, bindet ihn an die Taube und läßt sie fliegen. Die Taube kehrt zum Hofe zurück, ihre Eltern erfahren, was vorgefallen ist. Der Kaiser verspricht sie demjenigen zur Frau, der sie zurückbringen wird.

Eine Alte nimmt das Wagnis auf sich, wenn man ihr nur vergessene Sachen geben wird: Essen, Kleider. Sie macht ein unfertiges Hemd daraus. Es kommt ihr Sohn Abenddämmer, sie gibt ihm vergessenes Essen und er schläft ein. Sie näht ein anderes unfertiges Hemd für Mitternacht, der ebenfalls einschläft. Ebenso geht es auch dem Sohn Morgengrauen. Nachdem sie erwacht sind, beginnen sie sich zu prügeln, bis ihre Mutter sie trennt und ihnen sagt, sie seien Brüder. Sie fragt sie nach der Tochter des Kaisers. Morgengrauen hat sie gesehen. Abenddämmer ist sehr geübt im Laufen, Mitternacht hört alles, was auf und unter der Erde vorgeht. Morgengauen kann die Gelse am Himmel treffen. Sie ziehen zu dritt auf die Suche nach dem Mädchen.

Abenddämmer holt eine Ziege ein und melkt sie im Lauf. Mitternacht hört, daß der Teufel schläft, sie nehmen das Mädchen und fliehen. In den Mund stecken sie ihm einen Zipfel des Lederschlauchs mit der gemolkenen Ziegenmilch. Der Teufel trinkt die Milch aus und erreicht sie. Sie lassen das

Mädchen fahren, und der Teufel steigt mit ihr zum Himmel auf. Morgengrauen tötet ihn mit einem Pfeil, das Mädchen löst sich von ihm, und Abenddämmer fängt sie auf. Die drei zanken sich um das Mädchen. Sie aber findet, daß sie demjenigen gehört, der sie aufgefangen hat.

DER ZIMMERMANN-PFARRER

(Siehe A., Th., 650 A)

Ein Pfarrer, der auch Zimmermann war, geht in den Wald um Schnitzholz. Er trifft eine zwischen zwei Stämmen eingeklemmte Bärin, begattet sie und läuft dann weg, ohne sein Werkzeug mitzunehmen. Die Bärin bringt einen Wunderknaben zur Welt. Er erfährt, wer sein Vater ist, nimmt das Werkzeug und wartet vor der Kirche auf ihn. Als ihn der Pfarrer sieht, erkennt er die Werkzeuge, streitet es aber ab, daß er sein Sohn sei. Doch bleibt ihm nichts anderes übrig, als ihn als Knecht einzustellen mit der Absicht, ihn zu verderben. Er schickt ihn mit dem Essen zu einem erfundenen Schweinehirten. Im Wald findet er nur Wildschweine und hält die Rufe der Eule für die Antwort des Schweinehirten. Zornig, daß er ihn nicht mehr findet, bindet er das Essen an den Wipfel eines Baumes, sammelt die Wildschweine und führt sie in den Hof des Pfarrers.

Er wird in den Bärenwald um Holz geschickt. Ein Bär und ein Wolf fressen ihm die Ochsen auf, der Teufel aber zieht ihm die Lünse von einem Rad heraus. Der Knecht spannt den Bären und den Wolf ins Joch, zwingt den Teufel, den Finger an die Stelle der Lünse zu stecken, und kehrt mit beladenem Wagen heim.

MIT DER SPRACHE DER TIERE

(A., Th., 670)

Ein armer Junge, der keinen Vater hat, verdingt sich als Hirte. Eines Tages hört er eine Schlange zu Hilfe schreien,

die auf einem dürren Baum sitzt, der Feuer gefangen hat. Die Schlange verspricht ihm eine große Belohnung; sie sei nämlich der Sohn eines Kaisers und verflucht, bis zur Heimkehr Schlange zu bleiben. Nachdem der Junge sie gerettet hat, zwingt sie ihn, die Schafe in der Hut der Hunde zu lassen und sie heimzuführen. Auf dem Weg gibt sie ihm den Rat, als Lohn nur die Sprache der Tiere zu verlangen. Beim Kaiser angelangt, wird aus der Schlange ein Jüngling, der Junge aber erhält die Sprache der Tiere mit dem Hinweis, dies zu verschweigen.

Während der Hirte seine Schafe weidet, erfährt er von einem Vogel, daß unter einem Stein ein Geldschatz liege. Er nimmt das Geld, kündigt seinem Dienstherrn, baut sich ein Haus und kauft einen großen Garten. Dann heiratet er.

An einem Frühlingstag reitet er zusammen mit seiner schwangeren Frau, diese auf einer trächtigen Stute, zu seinen Schafherden hinaus zum Abmessen der Milch. Auf dem Weg bleibt die Stute etwas zurück, und als das Pferd sie nach dem Grund fragt, gibt sie zur Antwort, daß sie nicht mit ihm Schritt halten könne, weil sie vier Leben zu tragen habe, das Pferd hingegen nur zwei. Der Mann lacht und schweigt. Die neugierige Frau will wissen, weshalb er lacht, und läßt nicht locker. Der Mann verspricht, es ihr zu Hause zu sagen. Bei den Schafherden angelangt hört er, wie ein fettes Schaf den Wolf ruft, damit er es fresse. Auch ein Hündchen ruft nach ihm, in der Hoffnung, sich eine Keule zu ergattern. Ein alter Hund aber sagt dem Wolf, daß er sich an ihm seinen letzten Zahnausbeißen wird. Der Herr befiehlt den verdutzten Schafhirten, das fette Schaf zu schlachten, dem alten Hund eine Keule zu geben, dem Hündchen aber garnichts.

Zu Hause angekommen, setzt die Frau ihm immer heftiger zu, ihr das Geheimnis zu verraten, obwohl er ihr sagt, daß dies seinen Tod herbeiführen wird. Er kauft sich den Sarg und bezahlt die Totenmesse. Bevor er sich in den Sarg legt, füttert er die Hühner und hört, wie der Hahn sich rühmt,

daß ihm 35 Hennen gehorchten, während sein Herr nicht einmal eine einzige befehligen könne und aus diesem Grund wie ein Dummkopf sterben müsse. Der Mann nimmt ein Seil und drischt die Frau so lange, bis sie darauf verzichtet zu erfahren, weshalb er gelacht hat.

DER MANN, DER 99 PFARRER TÖTETE

(Siehe A., Th., 674, 756 C, 931)

Eine Jungfrau bringt ein Kind zur Welt, legt es in ein Kästchen und setzt es aufs Wasser aus. Ein Müller findet den Knaben und zieht ihn groß. Mit achtzehn Jahren schickt er ihn aus, Kundschaft für die Mühle zu werben. Auf einem dieser Wege kehrt er bei seiner Mutter ein. Ahnungslos gehören sie einander an. Als er erfährt, daß er ihr Sohn ist, sucht er einen Pfarrer auf, um zu beichten. Der Pfarrer kann ihn nicht freisprechen, und er bringt ihn um. So tötet er 99 Pfarrer. Der hundertste Pfarrer schließt ihn mit dem Lämmchen, das ihm überallhin folgt, in die Kirche ein, wirft den Schlüssel in ein Gewässer und verkündet, daß er freigesprochen werde, wenn der Schlüssel gefunden wird.

Eines Tages kauft der Pfarrer einen Fisch und findet den Schlüssel in ihm. Er läuft in die Kirche und findet den Jungen in langem, bis zu den Fersen reichenden Haaren mit dem Lämmchen neben sich. Er liest ihm vor, und dieser zerfällt in ein Häuflein Knochen und Staub.

DER GRÜNE UND DER ROTE KAISER

(A., Th., 706)

Der Sohn des Grünen Kaisers verliebt sich in die Tochter des Roten Kaisers. Ihre Mutter entschließt sich, sie zu töten, weil sie schöner ist als sie. Sie schickt sie in Begleitung der Henker in den Wald, und verlangt, daß man ihr die Hände und das Herz des Mädchens bringe. Die Henker geben den

Bitten des Mädchens nach und töten den Hund, ihr aber schneiden sie nur die Hände ab.

Das Mädchen begibt sich hinweg und gerät in den Weingarten des Roten Kaisers, trifft hier dessen Sohn, der sich aufgemacht hat, sie zu suchen. Sie heiraten.

Als ihre Mutter es erfährt, erklärt sie ihrem Mitschwiegervater den Krieg. Ihrem Schwiegersohn schreibt sie, daß seine Frau verderbt sei, der Tochter schreibt sie in seinem Namen, daß er sie nicht mehr zu Hause finden wolle. Das zweite Mal schreibt sie ihr, daß sie auch das Kind in einem Korbe mitnehmen solle. Die junge Frau nimmt ihr Kind und zieht in die Wildnis. Bei seiner Rückkunft liest ihr Mann die ausgeklügelten Briefe und macht sich mit dem Heer auf die Suche nach ihr. Die Frau gelangt mit dem Kind zu einem Brunnen, findet die abgehauenen Hände und pflanzt sie zurück an ihre Stelle. Sie schlüpfen in einem Häuschen unter, zu dem eine Kuh kommt. Ihr Mann findet sie, sie erkennt ihn schweigend. Sie setzt sich auf die Hand des Kindes und sagt ihm, daß dies sein Vater sei. Sie kehren heim, halten Familienrat und beschließen, daß die Intrigantin gehängt werden soll.

MIT EINEM KAISER

(A., Th., 707)

Der Kaiser erläßt ein Verbot, daß abends kein Licht mehr brennen darf. Die Häscher finden drei Schwestern, die bei Licht nähen. Die Älteste rühmt sich, daß sie den Haushalt des kaiserlichen Kutschers mit Wollespinnen aufrechterhalten würde, wenn er sie heirate, die Mittlere, daß sie durch Nähen allein die Wirtschaft des kaiserlichen Reitknechts, falls er sie zur Frau nehme, im Gange halten, und die Kleinste, daß sie dem Sohn des Kaisers zwei Kinder mit goldenem Haar schenken wolle, wenn er sich mit ihr vermähle.

Der Kaiser läßt sich alle drei holen und erfüllt ihre Wünsche. Die älteren Schwestern sind neidisch, daß sie ununter-

brochen spinnen und nähen müssen, und beschließen, die beiden Kinder mit zwei Hündchen zu vertauschen. Der Kaiser vergräbt die jüngste Schwester mit den beiden Hündchen an der Brust auf dem Misthaufen. Die beiden Kinder werden in eine Kiste getan und in den Fluß geworfen. Ein Hirte fängt die Kiste auf und zieht die Knaben groß. Die Mutter der Kinder bringt nach einem Jahr noch ein Mädchen mit Goldhaar zur Welt, das ebenso aufs Wasser ausgesetzt und mit einer Hündin ersetzt wird. Auch das Mädchen findet der Hirte. Die beiden Schwestern erfahren davon und schicken eine Zauberin hin, sie zu töten. Die Zauberin trifft nur das Mädchen an und sagt ihr, daß sie mit der Blume des Pferdes Calman schöner sei. Ihre Brüder ziehen um die Blume. Auf dem Weg fegen sie einen Brunnen, setzen einem Hund einen Knochen vor statt des Heus und einem Esel Heu statt des Knochens. Sie gelangen zum Pferde Calman, nehmen die Blume von seiner Stirn und fliehen. Der Herr schickt das Pferd zum Hund, damit es ihn aufwiegle, sie zu fressen; dieser aber weigert sich. Auch der Esel und der Brunnen tun ihnen nichts Schlechtes. Das Mädchen steckt sich die Blume ins Haar.

Der König macht einen Ball, zu dem auch die goldhaarigen Kinder geladen werden. Man verlangt, daß sie eine Geschichte erzählen. Die Schwester erzählt ihre Geschichte. Der Kaiser läßt die beiden neidischen Schwestern töten und nimmt Frau und Kind zurück.

DER BRUDER, DIE SCHWESTER UND DIE STIEFMUTTER

(A., Th., 720)

Ein Mann, der einen Jungen und ein Mädchen hat, heiratet nach dem Tode seiner Frau wieder. Während der Mann in der Kirche ist, schlachtet die Stiefmutter eine Henne, und der Junge verschüttet den Kochtopf. Das Mädchen schwin-

delt, das Kätzchen mit dem Schwänzchen habe es getan. Die Stiefmutter schlachtet den Jungen, bereitet ihn zu und setzt das Gericht dem Mann vor. Auf seine Fragen antwortet sie ihm, er esse Hahnenhand, Entenbein und Truthahnstrempel.

Das Mädchen nimmt die Knochen, vergräbt sie im Garten und atzt sie mit Milch und Brot. Aus ihnen entsteht ein roter Vogel, der sich auf ein Haus schwingt. Als Kaufleute mit einem Wagen voll Stiefel vorüberfahren, singt der Vogel ihnen seine Geschichte vor, und sie werfen ihm ein Paar Stiefel zu. So auch ein Wagen mit schwarzen Kleidern und einer mit Mühlsteinen.

Der Vogel fliegt auf sein Vaterhaus, ruft singend die Schwester und den Vater herbei und wirft ihnen die roten Stiefel und das schwarze Kleid zu. Dann ruft er die Stiefmutter, wirft ihr den Mühlstein auf den Kopf und tötet sie.

DIE GESCHICHTE VOM GLÜCK

(A., Th., 735)

Zwei Brüder, ein sehr reicher und ein sehr armer. Der Reiche ruft den Armen zum Weizenschnitt. Sie schneiden den Weizen, ohne ihn in Haufen zu legen, und der Reiche legt sich schlafen. Der Arme geht aufs Weizenfeld und sieht einen ausgehungerten und armselig gekleideten Menschen den Weizen zusammentragen. Es ist das Glück seines reichen Bruders, der dick und kräftig ist, weil sein Glück für ihn arbeitet. Als der Arme hört, daß sein Glück in der Schenke zecht und daß es feister ist als alle andern, geht er hin und verprügelt es. Er bindet es mit einem Faden an sich, der Faden zerreißt, und das Glück läuft in die Schenke zurück, so daß der Arme ohne Glück bleibt.

MIT DER ARMUT

(A., Th., 735 A; siehe 947 C *)

Zwei Brüder, ein reicher und ein armer, der dazu noch drei Kinder hat. Verzweifelt macht sich der Arme mit der Familie in die weite Welt auf, kehrt aber eines Messers wegen um. Zu Hause findet er die Armut vor, die im Begriff ist, ihm zu folgen. Er sagt ihr, sie solle sich noch einmal in ein Mohnkorn verwandeln, dann sperrt er sie in ein Fläschchen ein und vergräbt sie unter einem Birnbaum. Er kehrt zurück und beginnt gut zu wirtschaften. Die Frau des Reichen ist neidisch, forscht die Kinder des Armen aus und erfährt, daß er die Armut begraben hat. Sie geht und gräbt sie aus, diese aber heftet sich ihr an die Fersen und der Reiche verarmt gänzlich.

MIT DEN GROSSBAUERN UND DEN ARMEN

Einem armen Mann geht zu Ostern das Feuer aus. Sein reicher Bruder will ihm keines geben. Er erblickt in der Ferne ein Feuer und findet dort zwölf Menschen versammelt — die Monate des Jahres. Als er um Feuer bittet, fragen sie ihn, welches der beste Monat des Jahres sei. Der Arme antwortet, der August sei der beste Monat für die armen Leute, weil sie dann Brot hätten oder von anderen welches bekämen. Der August gibt ihm Feuer und den Rat, es über die ganze Wirtschaft auszustreuen. Sein Aufboden füllt sich mit Korn und der Stall mit Vieh.

Die neidischen Großbauern zwingen ihn mit Hilfe der Ortsbehörden zu gestehen, auf welche Weise er reich geworden ist. Dann lassen sie alle ihre Feuer verlöschen, gehen zu dem Feuer der Monate und antworten, der März sei der beste Monat, weil dann den Armen das Heu und der Weizen ausgehe und sie ihnen alle Arbeitstage für ein Bündel Heu oder

ein Maß Korn abkaufen könnten. Auf diese Art bleiben die Armen immer arm und den Reichen verschuldet. Der März gibt ihnen Feuer und den Rat, es in der Wirtschaft zu verstreuen. Das Feuer aber entzündet ihre Höfe, und sie brennen ab.

MIT SCHULMEISTER GHEORGHE

(A., Th., 745 A)

Ein reicher Geizhals lebt schlecht. Eines Tages kommt er bei seinem Patenkind, der acht Kinder hat, gerade während des Essens vorbei und wird zu Tisch geladen. Es gefällt ihm so gut, daß er seinem Patenkind gleich die Schlüssel gibt und ihn schickt, aus dem Keller Geld zu holen, damit sie zusammen leben. Der Mann geht hin und hört eine Stimme, die ihm sagt, er solle das Geld nicht nehmen, denn es gehöre dem Schulmeister Gheorghe. Der Reiche wird zornig, stopft alles Geld in hohle Weiden und wirft sie aufs Wasser. Die Weiden schwimmen den Fluß hinab bis zum Schulmeister, der auch Müller ist. Er findet das Geld und wird reich. Der frühere Besitzer geht hin und verlangt das Geld zurück. Er wird als Verwalter angestellt; weil er aber das Geld der Taglöhner nicht ehrlich auszahlt, wird er entlassen und bekommt ein Pferd und drei Brote, eines davon voll Gold. Der Geizhals gibt für die Ausbesserung des Sattels gerade das Brot mit dem Gold. Der Sattelmacher bringt dem Schulmeister das Brot mit dem Gold als Geschenk, ohne zu ahnen, was es in sich birgt.

GOTT, DER HEILIGE PETRUS UND DIE DREI JÜNGLINGE

(A., Th., 750 D)

Gott und Petrus treffen drei Jünglinge, die ausgezogen sind, um Arbeit zu suchen. Der eine wünscht sich eine Frau,

schöner als alle anderen, der zweite großen Reichtum und der dritte eine ihm gleichstehende und treue Frau. Die Jünglinge heiraten so, wie sie es sich gewünscht haben. Nach zwei Jahren suchen Gott und Petrus sie auf. Der Reiche empfängt sie nicht, weil er mit der Unterbringung des Viehs nicht zu Rande kommt; der mit der schönen Frau ist dauernd mit Aufträgen unterwegs und kann sie nicht empfangen. Der Jüngste aber bewirtet sie nach Gebühr.

DER MANN MIT DEN DREI SÖHNEN

(Siehe A., Th., 750 D)

Ein armer Mann schickt seine drei Söhne zur Arbeit. Auf dem Weg fragt Gott sie, was sie sich wünschen: der älteste wünscht Pfarrer zu sein, der mittlere Hirte seiner eigenen Herde und der jüngste möchte eine treue Frau haben. Ihre Wünsche gehen in Erfüllung. Der Alte kommt, um ihre Güte auf die Probe zu stellen. Er findet das Tor des Pfarrhofs verrammelt und geht von hinten hinein, wird aber vom Pfarrer hinausgeworfen. Der Hirte schützt ihn nicht vor den Hunden und setzt ihm keine gekochte Schafsmolke vor. Auf dem Weg trifft er den heiligen Petrus, dem er erzählt, was ihm widerfahren ist; sie kehren beide zum Pfarrhof zurück. Petrus tritt ein, findet den Pfarrer in ein Pferd verwandelt und schenkt dieses einem Zigeuner zum Kohle fahren. Dem Hirten gibt Gott ein, sein Geld in einem hohlen Baume zu verstecken, diesen Baum haut der Zigeuner ab und findet den Schatz. Sie kehren beim Jüngsten ein. Dieser bewirtet sie, obwohl er die Nahrungsmittel ausborgen muß, aber der reiche Nachbar will ihnen kein Stroh zum Schlafen geben. Nachts brennt das Haus des Nachbars ab. Beim Weggehen rät ihnen Gott, die Kohlen in die Ecken des Stalles zu verstreuen. Am nächsten Tag findet der jüngste Bruder viel Vieh vor. Der geizige Nachbar macht es auch so, aber nun brennen auch seine Ställe ab.

ALS GOTT UND PETRUS AUF ERDEN WANDELTEN

(A., Th., 791, 822)

Gott und der heilige Petrus finden auf ihrem Weg einen faulen Burschen und etwas weiter ein fleißiges Mädchen, die ihn heiraten soll. Zornig kehrt Petrus um und gibt dem Burschen eine Ohrfeige. Nach einiger Zeit kehren die beiden auf die Erde zurück und verlangen beim Faulen Herberge. Die Frau nimmt sie auf, er kehrt etwas später besoffen heim. Weil die beiden am Abend das Essen verschmäht haben, steht der Mann in der Nacht auf, ohrfeigt den Petrus und geht hinaus. Gott wechselt den Platz mit Petrus, der noch einmal geohrfeigt wird. Beim Weggehen eröffnet ihm Gott, wer ihr Gastgeber war und erinnert Petrus daran, daß er ihm gesagt habe, er werde für die eine Ohrfeige von diesem Mann zwei einstecken müssen.

DER GLÄUBIGE JÜNGLING

(A., Th., 810 A)

Ein Waisenjunge kommt gut zurecht, weil er gläubig ist. Die Teufel beschließen, ihm Böses zu tun und versenken ihm die Ochsen und den Wagen. Der Jüngling ärgert sich nicht und flucht nicht, und der Höllenfürst schickt einen Teufel, daß er ihm diene. Der Jüngling und der Teufel, sein Knecht, gehen zu einem Bojaren, wo der Teufel eine große Parzelle übernimmt und den Weizen nachts mit Hilfe der anderen Teufel schneidet. Mit dem Geld, das er erhält, kauft er vier Ochsen und pflügt nachts eine große Fläche um. Der Teufel rät ihm, ein Haus zu bauen und vom Waldhüter so viel Holz zu kaufen, als er mit vier Ochsen führen kann. Er lädt sehr viel Holz auf, und der Teufel schiebt den Wagen mit einem Finger. Man rät ihm zu heiraten, der Teufel aber redet ihm zu, keines der beiden Mädchen zu nehmen, mit denen er angebandelt hat. Beim dritten Mädchen hört er nicht mehr auf den Teufel, wie anfangs ausgemacht wurde. Auf den Rat einer

Alten hält seine Frau sich einen Liebhaber und zwar den Enkel der Alten. Der Mann und sein Knecht ziehen für eine Woche aus, um zu pflügen, kehren aber auf den beharrlichen Rat des Teufels am zweiten Tag zurück. Der Liebhaber versteckt sich unter dem Bett, und die Alte kriecht in einen Sack voll Werg. Der Liebhaber wird unter dem Bett aufgefunden. Der Teufel erklärt dem Mann, daß die zwei ersten Mädchen, drei bzw. zwei Teufelsrippen hatten, seine Frau hingegen habe nur eine. Nachdem er den Liebhaber verprügelt, zieht der Teufel fort und nimmt als Dienstlohn den Sack mit, in dem die Alte steckt.

DER TEUFEL UND DIE SCHAFE

(A., Th., 1137)

Drei Kinder hüten die Schafe im Gebirge, und ihr Vater rät ihnen, niemanden in die Hütte einzulassen. Der Teufel jammert, daß man ihn umbringe, und bittet um Einlaß. Der jüngste ist dagegen, die beiden anderen aber öffnen die Tür. Er lockt sie mit der Herde zu sich, unter dem Vorwand, er hätte Schafe mit goldener Wolle. Er treibt sie mit der Herde zu einem Felsentor hinein. Auf Befehl des Teufels bohrt sich ein Ziegel in das Fleisch des ältesten Bruders, der Teufel brät ihn, frißt ihn auf und hängt seine Augen an einen Nagel. Ebenso ergeht es dem mittleren Bruder. Der jüngste wirft dem Teufel ein Stück brennendes Fleisch ins Gesicht, daß er erblindet. Da er nicht hinaus kann, nimmt er Nüsse aus einem Sack und wirft sie an die Wand. Der Teufel glaubt, er habe die Tür schon gefunden und öffnet sie. Der Junge wirft auch ins nächste Zimmer Nüsse, bis er draußen ist. Der Teufel bittet ihn, ihm die Schafe scheiden zu helfen. Zum Schluß schlachtet der Junge den Bock, zieht sich die Haut über und kommt davon. Der Teufel bietet ihm ein Faß Gulden an, das ihn nicht losläßt. Der Junge schneidet sich die Kleider vom Leibe und die Haut von den Fingern herunter, die am

Faß kleben, und entkommt. Der blinde Teufel stößt sich am Faß den Schädel ein. Er bietet dem Jungen einen goldenen Ring an, der ihn nicht fortläßt. Der Junge schneidet sich den Finger mit dem Ring ab und wirft ihn in einen See, wo der Teufel ersäuft. Dann kehrt er mit des Teufels Schafen zu seinem Vater zurück.

DER SÄUFER

(A., Th., 1164)

Ein Mann, der viel trinkt, wird von seiner Frau dieses Lasters wegen immer ausgezankt. Um sie loszuwerden, wirft er sie in einen ausgetrockneten Brunnen. Ein Teufel, der den Pfarrer mit dem Kreuz auf sich zukommen sieht, versteckt sich in dem selben Brunnen. Da der Raum zu klein ist, keift sie mit ihm und stößt ihn in die Rippen, so daß der Teufel im Verlaufe eines Tages und einer Nacht ergraut.

Nach ein paar Tagen geht der Mann, um sie herauszuholen, läßt eine Stange in den Brunnen, und zieht den Teufel heraus. Als der Teufel erfährt, daß die Frau in dem Brunnen das Weib des Mannes ist, schlägt er dem Mann vor, sie nicht mehr heraufzuholen, und verspricht ihm einen Lederschlauch voll Gold. Der Mann kann den Schlauch nicht tragen, und so schleppt ihn der Teufel. Als sie sich dem Dorf nähern, erzählt ihm der Mann, daß sein Haus mit Teufelsfellen gedeckt sei und daß an die noch freie Stelle das Fell seines Begleiters käme. Der Teufel wirft den Schlauch hin und flieht. Der Mann heiratet eine andere Frau.

DER MANN AUF DEM JAHRMARKT

(A., Th., 1415; siehe 812)

Ein Dummer geht zum ersten Mal auf den Jahrmarkt, und zwar mit einer Kuh. Er verkauft sie um 20 Lei und kauft dafür eine Gans. Die Gans verkauft er einem Juden und

ersteht dafür eine Pfeife und einen Beutel Tabak. Als ein Bojar aus seinem Dorf davon erfährt, wettet er mit dem Dummen, daß seine Frau ihn schelten wird, wenn er nach Hause kommt. Sollte er nicht recht behalten, so will er ihm einen mit Korn beladenen Wagen und vier Ochsen schenken.

Auf dem Heimweg kann der Mann den Zoll für die Fähre nicht bezahlen und läßt die Pfeife und den Tabak als Pfand zurück. Zu Hause zankt seine Frau nicht mit ihm und der Bojar fällt vor Ärger tot zu Boden. Der Mann nimmt den Wagen mit dem Korn und die vier Ochsen.

Nach einiger Zeit fährt er in den Wald um Holz. Da der Wagen schwer und der Weg abschüssig ist, können die Kühe den Wagen nicht herausziehen. Es erscheint ein Drache und verspricht ihm den Wagen bis dorthin, wo der Weg eben ist, zu bringen, wenn es ihm am Dienstag abend gelingt, das Alter des Drachens, der ihn um diese Zeit besuchen wird, zu erraten. Seine Frau klagt ihr Leid den Leuten, und eine Alte rät ihr, sich Dienstagabend ganz auszuziehn, mit Honig einzuschmieren und in Hühnerfedern zu wälzen. Wenn sie dann am Dienstag die Stimme des Drachens hört, soll sie in dieser Aufmachung vom Aufboden heruntersteigen. Sie befolgt den Rat, und als der Drache ihrer ansichtig wird, entschlüpft es ihm, er sei 180 Jahre alt, aber so eine Henne habe er noch nie gesehen. Der Mann hört es und weiß nun, wie alt der Drache ist.

BÎRNUŞCA

(Siehe A., Th., 1920)

Ein Mann hat tausend Bienenstöcke und in jedem Bienenstock zehntausend Bienen, jede mit ihrem Namen. Er zählt sie jeden Abend. Eines Abends merkt er, daß Bîrnuşca fehlt, und macht sich mit seinem Sohn auf, sie zu suchen. Nach zwei Wochen finden sie die Biene bei einem Mann, der sie mit einem Büffel zusammen ins Joch gespannt hat und mit

ihnen pflügt. Der eine gibt dem anderen Geld, und sie versöhnen sich. Das Joch hat den Nacken der Biene wundgerieben. Ein Mann rät ihrem Herrn, Nußkern auf die Wunde zu legen. Aus dem Nacken der Biene wächst ein riesiger Nußbaum mit Nüssen so groß wie Eier. Die Krähen kommen Nüsse stehlen, der Mann und sein Sohn werfen mit Erdklumpen nach ihnen und aus diesen Klumpen entsteht eine Ebene. Der Besitzer schafft die Ochsen und den Pflug auf einer Leiter hinauf und pflügt und bebaut die Ebene mit Weizen. Bei Beginn der Erntezeit wirft der Sohn mit der Axt nach einem Hasen, die Axt bohrt sich dem Hasen zwischen die Rippen ein, worauf er sich wie ein Kreisel herumdreht und das ganze Kornfeld abmäht, so daß den Schnittern nichts zu tun bleibt, als die Garben zu binden. Der Weizen wird in die Mühle am Dorfrand gebracht. Der rotbärtige Müller mahlt nur demjenigen, der eine ihm unbekannte Geschichte erzählt. Der Sohn des Bienenzüchters erzählt die Geschichte von Bîrnușca. Der Müller mahlt ihm, ohne Maut zu nehmen.

DER REICHE UND DER ARME

(A., Th., 844)

Ein Mann ist sehr habgierig, und einer rät ihm, das Hemd eines zufriedenen Menschen zu kaufen. Der Reiche macht sich auf die Suche und trifft einen zufriedenen Bettler, der ihm aber das Hemd nicht verkaufen kann, weil er nur das eine hat, das er trägt.

VIER ERHALTEN ACHT

(A., Th., 875 B)

Ein Bojar verspricht demjenigen die Hälfte seines Gutes, der ihm deuten kann, was das heißt: viere erhalten acht, aber achte können vier nicht erhalten. Nur die Tochter eines armen Mannes weiß, was gemeint ist: die vier Sommermonate, in denen geerntet wird, und die acht ertraglosen Monate des Jahres. Ihr Vater berichtet es dem Bojaren, der ihm bei Androhung der Todesstrafe befiehlt, zu gestehen, von wem er die Antwort erfahren hat. Der Bojar schickt dem Mädchen eine volle Spindel und verlangt, daß sie aus dem Garn einen Anzug mache und den ganzen Hof bekleide. Das Mädchen schickt ihm die leere Spindel zurück mit der Bitte, ihr daraus das Gestell, die Lade, das Schiffchen und die Spule dazu zu machen, damit sie das Garn verarbeiten könne. Der Bojar ritzt die Umrisse der verlangten Webstuhlteile auf die Spindel. Das Mädchen verfertigt die Teile des Anzugs in Miniatur aus dem locker wie ein Netz gewebten Zeug und hängt ein kleines Stückchen davon an einen Nagel,

damit es, sich um den Nagel drehend, den ganzen Hof einkleide. Der Bojar ruft sie zu sich, schärft ihr aber ein, weder beritten noch zu Fuß, weder auf dem Weg noch auf dem Straßengraben, weder mit einem Geschenk noch ohne Geschenk zu kommen. Das Mädchen reitet auf einem Hund, so daß es die Erde mit den Füßen berührt, am Rande des Weges mit einem Spatz in der Hand. Als sie ihn dem Bojaren überreicht, fliegt er davon.

Der Bojar heiratet sie, verbietet ihr aber, sich in seine Angelegenheiten einzumischen, widrigenfalls sie sich scheiden lassen werden. Zwei Menschen ziehen in die Mühle, einer mit einem Ochsenwagen, der andere mit einer Stute. Das frisch geworfene Füllen kommt unter den Ochsenwagen zu liegen. Der Mann behauptet, der Wagen hätte es geworfen und es gehöre ihm. Sie gehen zum Bojaren, damit er den Streit schlichte. Da er abwesend ist, bestimmt seine Frau, daß die streitenden Parteien nach verschiedenen Richtungen aus der Mühle abziehen sollen und das Fohlen dem zu gehören hat, hinter dessen Wagen es läuft. Auf diese Weise erhält der Besitzer sein Fohlen zurück.

Bei seiner Rückkehr erfährt der Bojar von dem Rechtsspruch seiner Frau und trennt sich von ihr, nachdem er ihr die Hälfte seiner Habe abtritt. Die Frau bittet, das mitnehmen zu dürfen, was ihr am liebsten ist und was sie in ihren Armen forttragen kann. Sie nimmt ihren Mann in die Arme, setzt ihn in die Kutsche und zieht davon. Auf dem Weg versöhnen sie sich und kehren zusammen nach Hause zurück.

DER JUNGE UND DER TÜRKE

(A., Th., 910 A)

(Zwei Varianten von derselben Person im Abstand von fünf Jahren erzählt. Das epische Schema ist dasselbe.)

Ein Waisenkind verdingt sich auf ein Jahr als Diener und erhält drei Gulden. Auf dem Heimweg trifft er einen Greis, der ihm für die drei Gulden drei Ratschläge gibt: erstens, er solle das Vieh keinen fremden Händen anvertrauen,

zweitens, er solle seiner Frau nicht trauen, und drittens, er solle dafür sorgen, daß sein Geheimnis nicht verraten werde.

In einem See sieht er einen Türken baden. Ohne bemerkt zu werden, erschießt er den Türken mit dessen Pistole, nimmt Pferd, Geld und Kleider und reitet zu seinem gewesenen Herrn, wo er Kleider und Geld versteckt. Er dient von neuem, bis er ein Mädchen aus dem Dorf heiratet. Traupate ist sein gewesener Herr.

Einmal überläßt er seinem gewesenen Herrn die Stute und den Wagen zum Holz holen. Entgegen ihrer Absprache fährt der zweimal in den Wald und belädt den Wagen zu sehr. An einer abschüssigen Stelle schlägt er dann auf die Stute ein, bis ihr das Fohlen abgeht. Der Mann, der ihn beobachtet hat, nimmt das tote Fohlen und versteckt es.

Auf eine Hochzeit, zu der sie eingeladen sind, schickt er nur seine Frau und deren Mutter; er selbst verkleidet sich als Türke, färbt sich das Gesicht, um nicht erkannt zu werden, und geht auch hin. Er ersucht seine Schwiegermutter, ihm für Geld eine Frau zu verschaffen, und sie bietet ihm ihre Tochter an. Die Frau bringt auch den Säugling mit. Der Mann besäuft seine Frau, läßt sie auf dem Stroh liegen, nimmt sein Kind und schafft es zu einer Verwandten. In der Früh merken Frau und Schwiegermutter, daß ihnen das Kind fehlt, und glauben, der Türke hätte es mitgenommen. Die Schwiegermutter zündet das Haus an und wehklagt dann, daß das Kind verbrenne. Mit dieser Nachricht kehren sie nach Hause zurück.

Der Mann veranstaltet eine Art Leichenschmaus, zu dem sein Traupate und die Verwandte mit dem Kind geladen sind. Seine Frau erkennt das Kind. Der Mann verprügelt sie. Der Traupate will sie versöhnen, der Mann aber holt das tote Fohlen herbei, verprügelt alle und unterhält sich nur mit seiner Verwandten.

DER KAISER MIT DEM GESTOHLENEN RING

(A., Th., 922, 1641)

Ein Kaiser reist mit dreien seiner Räte im Lande herum und trifft einen Alten, der mit einem Kind pflügt. Der

Kaiser stellt ihm Fragen, und der Greis antwortet. Frage: „Ist die Ferne weit?“ (d.h. wie weit kannst du sehen). „Bis zwischen die Hörner der Ochsen.“ „Bist du spät aufgestanden?“ (hast du geheiratet). „Siebenmal schlafen gelegt und siebenmal aufgestanden.“ „Kannst du drei Böcke melken?“ (nämlich die drei Räte des Kaisers). „Wenn die Melkhürde gut ist.“ Dann verlangt er vom ersten Rat, er solle ihm die erste Frage lösen. Der eilt zum Alten, welcher ihm für einen Beutel voll Gulden die Lösung sagt. Genau so machen es auch die beiden anderen.

Die drei beschließen, sich am Kaiser zu rächen, und stehlen ihm den Ring, was vierzig Leuten bekannt ist. Ein armer Zigeuner, dem es nur darauf ankommt, vierzig Tage lang gut zu leben, bietet sich ohne Bedenken dem Kaiser an, zu erraten, wer ihn gestohlen hat, wenn man ihm jeden Tag eine gebratene Gans und einen Krug Wein gibt. Der Zigeuner ist dünn angezogen und spricht vor Kälte seine Hose mit „spazier“ an. Der Rat Pafiru, der eben die erste Gans vom Kaiser bringt, hört ihn und glaubt sich entdeckt. Er kommt mit dem Zigeuner überein, den Ring dem Schoßhündchen in den Hals zu stecken. Dann stehlen die Räte die Perlen der Kaiserin, und einer kommt mit dem Zigeuner überein, sie in eine der Gänse zu stecken. Zum Schluß stecken sie einen Fuchs in den Sack, um den Hellseher auf die Probe zu stellen. Der Zigeuner antwortet, er habe viele Gänse und Hühner gegessen, im Sack aber sei er nie gewesen. Die anderen nehmen an, er habe erraten.

DAS GLÜCK UND DER VERSTAND

(A., Th., 945)

Ein armer Mann zieht in den Wald um Holz, hat aber nicht, womit er es nach Hause fahren soll. Das Glück gibt ihm einen Hut voll Geld. Er versteckt es in der Asche, ohne seiner Frau etwas davon zu sagen. Sie gibt die Asche einer

Nachbarin zum Laugemachen und sie bleiben ohne Geld. Das Glück gibt ihm wieder Geld, und diesmal versteckt er es in einem Eimer voll Kleie, ohne seiner Frau davon zu sagen. Die Kleie gibt sie wieder einer Nachbarin, und so bleiben sie auch diesmal ohne Geld.

Im Wald geben ihm das Glück und der Verstand je einen Leu. Auf dem Heimweg trifft er Kinder, die mit einem Goldklumpen spielen. Er kauft ihnen den Goldklumpen für die zwei Lei ab und wird reich.

DIE GERECHTIGKEIT UND DAS UNRECHT

Die Gerechtigkeit geht auf den Jahrmarkt, hat aber kein Geld. Das Unrecht lädt sie in ein Restaurant ein, wo sie essen und trinken. Als die Rechnung gemacht wird, verlangt das Unrecht vom Kellner den Rest bis tausend Lei zurück und schlägt auch noch Lärm. Der Besitzer gibt ihm Recht, der verzweifelte Kellner ruft die Gerechtigkeit an, die ihm antwortet, das Unrecht sei über sie geschritten.

MIT NICOLAIE

(A., Th., 952, 1610)

Nicolaie, ein Junge aus dem Gebirge, wird mit der Seilschlinge fürs Militär eingefangen. Hier muß er alle schweren Arbeiten verrichten und wird viel geprügelt. Als der König einmal auf Inspektion kommt, wird Nicolaie mit den anderen dummen Soldaten in einer Schlucht versteckt.

Nach seiner Heimkehr lachen die Jungen und Mädchen über ihn, weil er den König nicht gesehen hat. Nicolaie zieht zornig davon, um ihn zu sehen. Der König befindet sich auf der Jagd, hat sich im Wald verirrt und ist gerade zu einem Lagerfeuer von Räubern gestoßen. Er gibt sich als Pferdehändler aus. Nicolaie kommt dazu, fürchtet sich nicht vor den Räubern und erzählt seine Geschichte. Die Räuber

bitten ihn, sie militärisch auszubilden, er stellt sie alle in eine Reihe und erschießt sie mit einer einzigen Kugel. Dann stellt er den König als Wachposten aus und gibt ihm zwei Ohrfeigen, weil er ihn im Dienst rauchend findet. Am nächsten Tag macht sich der König davon, findet sein Gefolge und zieht in die Hauptstadt zurück. Der Armee gibt er Befehl, Nicolaie mit allen Ehren zu empfangen. Als er in Audienz zum König kommt, verlangt ein Lakai ihm die Hälfte von dem, was er als Geschenk bekommen wird. Nicolaie will aber nur zwei Ohrfeigen vom König haben und erfährt, daß auch er dem König zwei Ohrfeigen gegeben hat. Der König gibt ihm die zwei Ohrfeigen und Geld. Beim Weggehen haut Nicolaie dem Lakai eine Ohrfeige herunter, daß dieser umfällt, und erklärt dann alles dem König. Der stellt ihm einige Fragen und Nicolaie beantwortet sie. Frage: „Wie weit ist es von Sonnenaufgang bis Sonnenuntergang?" „Eine Tagereise." „Ist es weit bis ins Jenseits?" — „Weit, denn es ist noch niemand zurückgekehrt." „Ist es weit vom Himmel bis zur Erde?" — „Nein, denn sobald es bewölkt ist, regnet es auch schon." Der König sagt ihm, er soll die Fragen niemandem verraten und schickt ihn nach Hause. Dann läßt der König den Oberst, den Major, den Hauptmann und den Feldwebel aus dem Regiment, in dem Nicolaie seinerzeit gedient hat, zu sich kommen, stellt ihnen die Fragen und verlangt, daß sie ihm in drei Tagen die Antwort geben. Sie finden die Antworten nicht und gehen auf den Rat des Feldwebels zu Nicolaie, der ihnen nach vielen Bitten für eine hohe Summe die Antworten sagt. Der König ruft ihn zu sich und hält ihm den Wortbruch vor, er aber verneint und meint, er habe nur vier Gänse gerupft. Der König beschenkt ihn von neuem und kommt auf seine Hochzeit als Traupate.

Schwänke
(und Schwankmärchen)

JANOSCH, DER KNECHT DES PFARRERS

(Siehe A., Th., 1119, 1120, 1910)

(Zwei Varianten von derselben Person, die erste nach Diktat aufgezeichnet; die zweite nach einem Jahr auf Tonband aufgenommen. Ihr episches Schema ist dasselbe, nur die Reihenfolge einiger Motive ist verschieden. Die 1. Variante enthält noch die Episode mit dem Wunderpferd, das den Reiter in die Wolken schleudert, durch Kontamination mit der Erzählung vom Aschenbub Nr. 61.)

Drei Waisenkinder verdingen sich der Reihe nach als Knechte bei einem Pfarrer. Er nimmt sie unter Vertrag mit der Bedingung, daß demjenigen, der sich zuerst ärgert, drei Streifen Haut vom Rücken geschält werden, und wenn es der Knecht ist, er auch den Lohn verliert. Gegen Ende des Jahres gibt er ihnen kein Essen, sie werden zornig, und er bestraft sie. Der jüngste, Janosch, verdingt sich als dritter beim Popen. Gegen Ende des Jahres, als er nichts mehr zum Essen bekommt, schlachtet er einen Bock (nur in der 2. Variante). Um sich zu rächen, schickt ihn der Pope am nächsten Tag aufs Feld pflügen und verspricht ihm, das Essen hinauszuschicken. Da niemand erscheint, macht Janosch mit dem Pflug Feuer und brät einen Ochsen. Der Pfarrer schickt ihn mit dem Wagen um Holz. Ein Wolf und ein Bär fressen ihm die Ochsen auf, und ein Teufel stiehlt ihm die Lünse vom Rad. Janosch spannt Wolf und Bär ins Joch, und den Teufel stellt er an, das Rad zu halten. Der Pfarrer schickt ihn mit den Schweinen auf die Weide.

Er drillt sie militärisch ein, genau so wie die Ziegen am nächsten Tag. Der Kaiser kommt vorbei, Schweine und Ziegen bezeigen ihm militärische Ehren. Der Kaiser ist sprachlos vor Staunen. (Die Episode mit dem Drill kommt nur in der 2. Variante vor.)

Um Janosch loszuwerden, verständigt sich der Pfarrer mit seinem Patenkind, dem Bürgermeister, und sie schicken ihn in den Krieg. Janosch nimmt das Pferd des Pfarrers, Mehl, Käse und den Mamaligakessel. An der Front stellt er seinen Kessel aufs Feuer, und die Feinde füllen ihn mit Kugeln. Nachdem er gegessen hat, packt er voll Grimm das Pferd am Schwanz und an der Mähne und erschlägt den ganzen feindlichen Haufen.

Er kommt nach Hause mit dem toten Pferd auf dem Rücken und pflanzt es im Stall auf. Der Pfarrer rührt es an, und es fällt auf ihn und bricht ihm ein Bein. Janosch macht ihn glauben, daß er, der Pfarrer, das Pferd getötet habe. Der Kaiser läßt ihn rufen, um ihm den Thron abzutreten, aber Janosch lehnt es ab, weil er sein Jahr beim Pfarrer noch nicht abgedient habe.

Als der Pfarrer dies erfährt, bereitet er sich vor, mit der Pfarrerin zu fliehen. Janosch kriecht in den Sack mit den Büchern, und als sie einen Fluß überqueren singt er, der Pfarrer solle den Sack höher heben. Abends, als sie am Feuer sitzen, kriecht er heraus. Der Pfarrer verständigt sich mit der Pfarrerin, ihn ins Wasser zu werfen. Janosch wechselt den Platz mit der Pfarrerin, und so werfen sie diese ins Wasser, und er rächt seine Brüder.

Er reitet auf dem lahmen Pferd des Pfarrers, das ihn (in der 1. Variante) dreimal in den Morast abwirft, zum Kaiser. Er bekommt die Hälfte des Kaiserreiches und bringt seine Brüder hin (1. Variante), oder nimmt die Kaiserstochter zur Frau und wird Kaiser (2. Variante).

EINE GESCHICHTE VON DEN LEUTEN (PĂCALĂ[1])

(A., Th., 1005)

Ein armer Junge tritt als Knecht bei einem Pfarrer ein und schließt mit ihm einen Vertrag, der vorsieht, daß demjenigen, der zornig wird, drei Streifen Haut mit dem Messer vom Rücken geschält werden. Der Pfarrer schickt ihn die Kühe hüten und gibt ihm ein ganzes Brot mit, von dem er essen darf, aber ohne es anzuschneiden und abends empfängt er ihn mit einem Topf Wasser. Der Junge ist zornig, daß er ihn hat hungern lassen, und der Pfarrer schält ihm drei Streifen vom Rücken und entläßt ihn.

Păcală, sein jüngerer Bruder, läßt sich von ihm zum Pfarrer führen und verdingt sich unter denselben Bedingungen. Păcală schneidet das Brot in zwei Teile, ißt das Mark und bindet die beiden Krustenhälften mit einem Strick zusammen. Am nächsten Tag schlachtet er ein Zicklein und bringt die Hälfte dem Pfarrer, der nicht zornig wird darüber. Am dritten Tag schlachtet er ein Kalb, und der Pfarrer ärgert sich noch immer nicht. Am Sonntag gebietet ihm der Pfarrer, während seiner Abwesenheit das zu tun, was die Nachbarn machen werden. Ein Nachbar deckt das Dach auf, um die Ziegel zu ersetzen. Păcală macht es ihm nach. Am nächsten Sonntag trägt der Pfarrer ihm auf, von zu Hause bis zur Kirche eine Brücke zu bauen. Păcală schlachtet das Vieh und breitet die Felle auf den Weg bis zur Kirche aus. An einem anderen Tag sagt der Pfarrer wieder, er solle tun, was die Nachbarn tun. Einer schlägt seiner Frau den Kopf ein, und diese stirbt. Păcală macht es mit der Pfarrerin ebenso.

Der Pfarrer berät sich mit seinem Söhnchen zu fliehen. Păcală kriecht in den Sack mit Büchern, und der Pfarrer schleppt ihn auf dem Rücken. Während sie an einem Wasser ausruhen, beginnt Păcală im Sack zu singen, die beiden glauben, es wären die Bücher. Als sie nachsehen, finden sie

[1] a păcăli — prellen.

Păcală. Der Pfarrer und sein Söhnchen beschließen, Păcală in der Nacht ins Wasser zu werfen. Păcală wechselt den Platz mit dem Jungen. Am Morgen merkt der Pfarrer, daß er auch ohne Kind geblieben ist, und gibt zu, daß er zornig ist. Păcală haut ihm mit dem Riemen drei Streifen auf den Rücken, dann trennen sie sich.

DER PFARRER UND PĂCALĂ

Ein Pfarrer stellt Păcală für so lange als Knecht ein, bis die Wölfe auf dem Herd heulen und die Ziegen sich auf dem Tisch begatten werden. Die Pfarrerin ist in ihren Traupaten, den Dorfschulzen, verliebt. Eines Tages geht der Pfarrer mit Păcală in den Weinberg. Păcală aber kehrt um unter dem Vorwand, einen Ochsen nicht angebunden zu haben, wohl wissend, daß der Schulze unterdessen zur Pfarrerin gekommen ist. Die Pfarrerin versteckt den Geliebten unter dem Backofen, und Păcală trifft ihn dort mit einigen Radnaben, die er hineinwirft. Am zweiten Tag lügt Păcală, er habe das Kalb nicht eingesperrt, und kehrt wieder heim. Die Pfarrerin versteckt den Geliebten in einem Faß mit Wolle. Păcală schüttet kochendes Wasser darüber und verbrüht ihn. Am dritten Tag wird der Schulze im Hühnerstall versteckt, wo ihn Păcală mit Rebpfählen sticht.

Die Pfarrerin verlangt von einer Zauberin Gift; diese aber, mit Păcală im Einverständnis, gibt ihr Honig. Auf den Rat Păcalăs füllen sie sich mit dem Pfarrer die Wänste mit guten Speisen und stellen sich dann tot. Die Pfarrerin ruft den Schulzen, und sie beginnen Orgien zu feiern. Dann entkleidet sich die Pfarrerin, steigt auf den Tisch und meckert wie eine Ziege, und der Schulze heult wie ein Wolf. Păcală und der Pfarrer erheben sich, binden die beiden und führen sie durchs Dorf. Păcală bekommt seinen Lohn und zieht davon.

PĂCALĂ

(A., Th., 1525 N, 1685)

Păcală sammelt einen Sack voll wilder Nüsse, um sie jemandem als gute Nüsse anzudrehen, und Tîndală[1] füllt einen Sack mit Moos, um ihn als einen Sack voll Wolle zu verkaufen. Sie treffen sich auf dem Weg und tauschen die Säcke aus. Nachdem sie sich trennen, merken sie, daß sie sich geprellt haben, und entschließen sich, die Leute zu prellen.

Als sie hungrig werden, treten sie in ein Haus ein, wo sie erzählen, daß man bei ihnen Kohlköpfe züchte, unter denen die Herden dreier Dörfer Schatten fänden. Sie bringen auch Samen davon. Erst als der Kohl gewachsen ist, merken die Leute, daß sie zum Narren gehalten wurden.

Păcală hat ein Schaf, das ein Wolf ihm aufreißt. Păcală kriecht in die Eingeweide, und der zurückkehrende Wolf frißt ihn auf. Von drinnen schreit er „He, Wolf!", streckt eine Hand heraus, reißt sich einen Pfahl aus und schlägt auf den Wolf ein, bis er umfällt. Dann kriecht er heraus und steckt den Wolf in einen Sack. Er geht zu einem vornehmen Herrn und gibt vor, er habe einen Bock mit goldener Wolle im Sack. Um guten Lohn verspricht er, ihn eine Nacht zu seinen Schafen zu lassen. Da und dort befestigt er ein Büschel vergoldeter Wolle an dem Zaun, so, als ob es dort hängen geblieben sei. Am Morgen sind die Schafe tot und der Wolf verschwunden. Păcală bekommt als Entschädigung zehn Schafe, häutet sie ab und zieht mit den Häuten davon.

Er stößt auf einen Hochzeitszug und macht den Leuten weis, es seien auf dem Berg nur tote Schafe. Alle Hochzeitsgäste außer der Braut rennen dahin. Als er erfährt, daß sie gezwungen heiratet, tauscht er mit ihr die Kleider und bleibt an ihrer Statt zurück. In der Brautnacht verläßt er das Haus, bindet den Gürtel einem Bock um, reißt den Zapfen eines Fasses heraus und flieht. Der Bräutigam zieht am Gürtel und bemerkt den Bock. Die Hochzeitsgäste

[1] a tîndăli — trödeln, trendeln.

stürmen hinter ihm drein. Er versteckt sich in einer Mühle und jagt dem Müller Schrecken ein, die Hochzeitsleute kämen, um ihn zu töten, weil er zuviel Maut nehme. Er schlägt ihm vor, ihn selbst Müller sein zu lassen. Der Müller steigt auf einen Baum, Păcală schüttelt ihn und jener fällt ins Wasser, wo er ersäuft. Die Hochzeitsgäste kommen. Păcală, als Müller verkleidet, sagt, Păcală sei ins Wasser gesprungen. Die Hochzeitsgäste beschließen, ein Kalb zu stehlen und es in einer verlassenen Mühle zuzubereiten; Păcală hört das, kriecht in den Rauchfang, springt heraus und erschreckt sie.

Păcală und Tîndală stehlen Geld aus einer Kirche und verstecken sich dann in einem Wald. Păcală schickt Tîndală um Essen und versteckt sich vor ihm. Tîndală tut, als ob er Ochsen antreibe. Păcală, im Glauben, ein Wagen käme vorbei, kommt hervor, den Sack mit Geld aufzuladen. Tîndală entdeckt ihn also, aber Păcală flieht mit dem Geld nach Hause und kriecht in ein Grab auf dem Friedhof. Als Tîndală von Păcalăs Frau erfährt, daß Păcală tot sei, schlägt er mit einem Pfahl aufs Grab und brüllt wie ein Stier. Vor Angst kriecht Păcală hervor, und sie teilen das Geld.

Als Păcală erfährt, daß ein Pfarrer eine Kuh habe, die niemand hüten könne, weil sie über zehn Gemarkungen zu laufen pflege, verdingt er sich für 3 Jahre als Knecht unter der Bedingung, daß demjenigen die Nase abgeschnitten werde, der sich ärgert. Păcală zieht mit der Kuh hinaus, nimmt sich einen Stuhl zum Sitzen mit und spielt Flöte, daß die Kuh ununterbrochen tanzt und nach einigen Tagen sogar draufgeht.

Der Pfarrer schickt ihn mit vier Ochsen pflügen. Da niemand ihm zu essen bringt, schlachtet Păcală einen Ochsen. Am zweiten Tag wiederholt sich alles. Am dritten gibt man ihm die Zehrung mit. Es kommen vier Wölfe und fressen einen Ochsen. Er spannt sie vor den Wagen. Bei einer Brücke ziehen ihm die Teufel alle Lünsen heraus und er zwingt sie, ihre Finger an die Stelle der Lünsen zu stecken.

Der Pfarrer versenkt die Turmglocke in den Brunnen und heißt Păcală hinuntersteigen und die Glocke heraufholen. Die Menschen oben lassen sie wieder auf seinen Kopf los, aber Păcală fängt sie auf, dreht sie um und setzt sie wie einen Fez auf. Der Pfarrer schickt ihn in den Krieg. Die Feinde lassen ihm keine Ruhe, seinen Speck zu braten, deshalb beginnt er mit einem Knüppel auf sie einzuschlagen, bis er sie alle hinstreckt. Der Pfarrer schickt ihn in die Mühle der Teufel; als diese ihn in den Trichter werfen wollen nimmt er sie und wirft sie alle in den Trichter. Nachdem die drei Jahre um sind, nimmt er seinen Lohn und zieht davon.

PĂCALĂ

(Siehe A., Th., 1535)

Das Dorf verpflichtet den armen Păcală, die Kuhherde zu hüten, wenn die Reihe an ihn kommt, obwohl er keine Kuh hat. Aus Rache fertigt Păcală sich eine Kuh aus Holz an und gibt sie demjenigen in die Hut, der gerade an der Reihe ist. Dieser ärgert sich, daß er sie ständig auf dem Rücken herumschleppen muß, schlägt sie in Stücke und legt sie ins Feuer. Păcală übergibt ihn dem Gericht, gewinnt, und erhält von ihm eine wirkliche Kuh. Sein Widersacher aber macht gemeinsame Sache mit den Dorfbewohnern, tötet die Kuh im Stall und läßt Păcală nur die Haut.

Păcală fängt ein Rabenjunges, wickelt es in die Haut ein und zieht in die Welt hinaus. Am Abend nähert er sich einem Haus und sieht, wie die Hausfrau eine Henne brät, Mehlspeisen bäckt und süßes Getränk für ihren Liebsten herrichtet. Vor ihrem Mann, der zurückkommt, versteckt sie alles. Păcală gibt sich für einen großen Hellseher aus und errät der Reihe nach für je hundert Lei (indem er auf das Rabenjunge in der Haut pocht), daß sie eine gebratene Henne unter dem Bett, versüßten Schnaps in dem einen und gefüllte Krapfen in dem anderen Schrank versteckt hält.

Dann verkauft er die Haut um ebenfalls dreihundert Lei und kehrt nach Hause zurück. Den Dörflern sagt er, er hätte die Haut um sechshundert Gulden verkauft. Sie schlachten eiligst ihr Vieh und stürmen mit den Häuten auf den Markt. Sie werden von den Marktleuten verjagt und rächen sich an Păcală, indem sie ihr Bedürfnis in dessen Hausflur verrichten.

Păcală sammelt alles in ein Faß und zieht in die Welt. Er übernachtet auf einem Bojarenhof und prahlt, daß er Geld für den Kaiser führe. Nachdem man die Verantwortung für seine Fuhre übernimmt, bleibt er da. Am nächsten Tag tobt er und beklagt sich, man hätte ihm das Geld gestohlen und das Faß mit Kot gefüllt. Der Bojar läßt das Faß reinigen und füllt es ihm mit Geld.

Er kommt nach Hause und zeigt den Dörflern, wieviel Geld er auf dem Markt für ihren Kot erhalten hat. Diese füllen alle ihre Gefäße damit an und eilen auf den Markt, von wo sie zerbleut heimkehren.

Hierauf beschließen sie, ihn in einen Sack einzuschnüren und zu ertränken. Da sie aber ihre Knüttel vergessen haben, rennen sie nach Hause und lassen ihn allein. Unterdessen kommt ein Schafhirt mit seiner Herde vorbei, den Păcală überzeugt, daß die Dörfler ihn ersäufen wollen, weil er nicht Schulze werden will. Der Hirt kriecht statt seiner in den Sack und wird ins Wasser geworfen.

Păcală betritt das Dorf mit den Schafen des Hirten durch eine andere Gasse und erklärt den Dörflern, daß er diese auf dem Grunde des Flusses gefunden habe.

Hierauf machen sie sich mit dem Pfarrer an der Spitze zum Fluß auf und ertrinken alle.

DER BAUER BEIM MÄHEN

Ein Bauer mäht bei einem Pfarrer. Dieser läßt ihn auch bei Mondschein mähen, weil, so behauptet er, der Mond der

Bruder der Sonne sei und der Tag erst mit dem Untergang des Mondes ende. Beim Ablöhnen legt der Bauer einen Stein neben das Kilogewicht des Pfarrers, der ihm Speck abwiegt, mit der Begründung, der Stein sei der Bruder des Kilogramms.

DER ZIGEUNER UND DER RICHTER

Zwei betrunkene Bauern raufen sich des Nachts. Der Unterlegene nimmt den Zigeuner zum Zeugen und dieser sagt vor Gericht aus, er hätte nichts gesehen, sondern nur gehört, wie der eine geschlagen und der andere gebrüllt habe. Der Richter wirft ihn hinaus mit dem Hinweis, er solle sich hinfort nur auf das, was er sehe, verlassen. Beim Hinausgehen läßt der Zigeuner einen Furz los. Der Richter haut ihm eine Ohrfeige herunter, und der Zigeuner gibt ihm prompt zwei zurück mit dem Hinweis, auch er solle sich nicht auf das Gehörte verlassen.

DER ZIGEUNER UND DIE PFERDE DES PFARRERS

(A., Th., 1804)

Beim Beichten belehrt der Pfarrer den Zigeuner, daß der Gedanke und die Tat dasselbe seien. Als der Knecht des Pfarrers mit den Pferden auf der Straße stehenbleibt und sie ihre Augen auf den Mais des Zigeuners richten, fängt dieser sie gleich ein, bindet sie an und nimmt sie in Beschlag. Als der Pfarrer sie abholen kommt, gibt der Zigeuner sie nur für Geld heraus, weil ja Gedanken und Tat dasselbe sind.

DIE MOTZEN UND DER POPE

Vier Motzen verdingen sich bei einem Popen, ihm den Weizen mit dem Flegel zu dreschen. Der geizige Pope macht sie darauf aufmerksam, daß sie jede Weizenähre ausdreschen

müssen, gleichviel wohin sie fliegen sollte. Eine Ähre fliegt dem Popen auf den Rücken, und einer der Motzen drischt ihn mit dem Flegel.

DER ZIGEUNER UND DIE AXT

Ein diebischer Pope und der Kirchensänger machen am Dreikönigsfest den Rundgang durch die Gemeinde mit dem Weihwasserkessel. Ein Schmied macht eine Feile glühend und legt sie so, daß die beiden sie sehen müssen. Der Pope singt dem Kirchensänger den Befehl zu, die Feile zu stehlen, dieser verbrennt sich die Hand, so daß ihm die Feile entfällt, und meldet dem Popen, auch im Gesang, was ihm widerfahren ist.

DIE FRAU UND DER POPE

(A., Th., 1175, 1536 B)

Eine Frau geht mit ihrem kleinen Kind zum Pfarrer, damit er ein Fürbittgebet für sie verrichte. Dieser verlangt, daß sie mit ihm schlafe. Dasselbe Ansinnen stellen ihr auch zwei andere Pfarrer aus den Nachbargemeinden. Sie kommt mit ihrem Mann überein, alle drei an einem Abend einzuladen. Die drei kriechen der Reihe nach, aus Angst vor dem Mann, in den Rauchfang über dem Herd. Am Schluß kommt ihr Mann und macht Feuer, so daß die Pfarrherren, vom Rauche benommen, herunterfallen, worauf er ihnen die Köpfe abschlägt.

Nun wird der Teufel gerufen, damit er sie hole. Er erscheint und erklärt sich dazu bereit, aber um den Preis des Kindes. Der Mann willigt ein, und der Teufel nimmt einen der Pfarrer, schleppt ihn in eine Schlucht und kehrt zurück. Da holt der Mann den nächsten Pfarrer hervor und hält dem Teufel vor, der erste sei zurückgekehrt. Dasselbe wiederholt sich mit dem dritten Pfarrer. Auf dem Rückweg,

gegen Morgen, trifft der Teufel einen Kirchensänger, hält ihn für den Pfarrer und wirft ihn in die Schlucht.

Die Frau erklärt sich bereit, das Kind herauszugeben, wenn der Teufel ihr einen Ring aus ihrem Haar machen kann. Der Teufel legt das Haar auf den Amboß, aber es gelingt ihm nicht, es geradezubiegen. Der Mann haut ihm die Hände ab, damit er besser arbeiten kann, und lehrt ihn, das Haar zu härten, so daß es in Flammen aufgeht, wodurch das Kind gerettet wird.

DREI POPEN BEI EINER FRAU

(A., Th., 1536 B)

Drei Popen verlieben sich in eine Frau, und diese sagt es ihrem Mann. Der ruft einen Soldaten zu sich, und die Frau lädt die drei Popen ins Haus und sperrt sie an drei verschiedenen Orten ein, von wo jeder der drei auf ihr Zeichen hin zu ihr kommen kann. Der Soldat fängt sie der Reihe nach ab und wirft sie in die Kreisch [1], in der Meinung, derselbe sei zweimal zurückgekehrt. Auf dem letzten Rückweg, gegen Morgen, erblickt er einen Popen, der auf dem Weg nach dem nächsten Dorf ist, und wirft ihn ins Wasser im Glauben, daß dieser es sei, der ständig zurückkehrt.

DIE GESCHICHTE MIT DEM POPEN UND DEM KIRCHENSÄNGER

Ein Pope will die Frau eines Bauern aus dem Dorfe besitzen. Diese verspricht, ihm zu willen zu sein, wenn sie vorher miteinander seinen Ziegenbock gebraten verspeisen. Sie meldet diese Übereinkunft ihrem Manne, damit er dem Popen auflauere, wenn er mit dem Bock erscheinen sollte. Der Pope kommt, und der Mann bewillkommnet ihn mit

[1] Fluß im Nordwesten Siebenbürgens, rum. *Criş*.

einem Pfahl, so daß er wegläuft und den Bock zurückläßt. Er gibt nun sein Pferd dem Kirchensänger, damit er den Bock zurückhole. Der Mann verprügelt auch diesen, bis er das Pferd im Stich läßt und das Weite sucht. Auf die Frage der Popin, ob er Mä-hä-hä nicht gesehen habe, antwortet der Kirchensänger, o ja, auch I-ha-ha sei dort.

DIE FRAU UND DER LIEBHABER

(A., Th., 1419 H)

Ein armer Mann arbeitet von Frühjahr bis Herbst auf Bojarengütern. Die Frau findet sich unterdessen einen Liebhaber. Eines Tages will der Bauer nicht mehr zur Arbeit ausziehen, und so bringt die Frau sich den Liebhaber ins Haus und richtet ihm hinter ihrem Rücken im Ehebett das Lager. Der Bauer fühlt sich eingeengt, zählt die Beine und findet sechs. Die Frau erklärt ihn für närrisch und stülpt ihm einen Eimer über den Kopf, und unterdessen verduftet der Liebhaber, und der Mann findet nur noch vier Beine

MIT DEM HIRTEN

Eine Frau liebt den Dorfhirten. Um sich ungestört mit ihm vergnügen zu können, schickt sie ihren Mann in die Mühle und rät ihm, bis zum Morgen dort zu bleiben, damit er im Dunkeln nicht etwa in eine böse Spur trete.

Der Müller enthüllt ihm, daß seine Frau zu Hause mit dem Hirten schläft. Der Mann kehrt in der Nacht mit dem Mehl nach Hause zurück. Seine Frau weigert sich, ihm zu öffnen, unter dem Vorwand, er sei nicht ihr Mann, er habe eine fremde Stimme. Unterdessen verkriecht der Hirte sich unter dem Mehltrog, und die Frau läßt den Mann herein und versucht, ihm einzureden, er habe in eine böse Spur getreten, denn seine Stimme sei verändert. Sie stülpt ihm einen Trog über den Kopf und beginnt, einen Zauberspruch

herzusagen. Währenddessen zieht der Hirt sich die Schuhe an und verschnürt sich. Der Mann berichtet ihr, was er in der Mühle gehört hat. Am nächsten Tag vertritt die Frau dem Hirten den Weg und schimpft ihn solange aus, bis ihr Mann sich einmischt, ihn endlich in Ruhe zu lassen.

MIT DEM RÄTSELRATER

(A., Th., 1535)

Ein armer Mann verträgt sich gut mit dem Pfarrer und dem Kantor, kann diese aber nicht bewirten, weil seine Frau auf Taglohn hacken gegangen ist. Während sie fort ist, schlachtet er die Kuh und sprengt das Gerücht aus, sie sei zugrunde gegangen. Dann ruft er den Pfarrer und den Kantor zum Essen. Die Haut läßt er trocknen, füllt sie mit Körnern an und macht sich in die Fremde auf, vorgebend, daß er mit diesem Rätselrater eine Kuh gewinnen werde. Er kommt in ein Dorf, zu einer Frau, von der er weiß, daß sie einen Geliebten hat, und verlangt Unterkunft. Die Frau weist ihn ab, als sie aber gerade ihren Mann kommen hört, versteckt sie die Speisen und Getränke, die sie für ihren Geliebten zubereitet hat, im Beisein des Rätselraters. Der betrunkene Mann hält den Fremden zurück, als er von dem Rätselrater hört. Die Frau stellt sich krank. Beide Männer essen zuerst etwas Suppe, dann meint der Fremde, sein Rätselrater zeige ihm eine Flasche versüßten Schnapses an, nachher eine gebratene Henne und schließlich einen Teller voll Krapfen, die der Hausherr jeweils an dem angezeigten Ort findet. Zum Schluß eröffnet ihm der Fremde, daß es mit ihm schief geht, weil er den Teufel im Hause hat, und erbietet sich, diesen um den Preis einer Kuh auszutreiben. Er befiehlt ihm, den Docht der Lampe tiefer zu schrauben und die Tür zu öffnen, dann flüstert er dem Liebhaber unter dem Bett zu, mit dem Pelzmantel über dem Kopf zu fliehen, sobald er ihm ein Zeichen gebe. Der Mann sieht das Ungetüm fliehen und glaubt dem Fremden, der mit einer Kuh heimkehrt.

DER MEERESSCHAUM

(A., Th., 1360 C)

(Zwei ähnliche Varianten, von derselben Person im Abstand von fünf Jahren erzählt.)

Ein Armer lebt vom Tagelöhnern auf entfernten Gütern. Die Frau sucht sich einen Liebhaber. Ihr Mann beschließt, im Frühjahr nicht mehr auf Arbeit auszuziehen. Da stellt die Frau sich krank und gibt vor, eine Alte habe ihr geweissagt, daß sie zu ihrer Genesung Meeresschaum brauche, von dort, wo die Wellen der Meere aufeinanderschlagen.

Der Mann macht sich auf, den Schaum zu holen. Er begegnet Păcală und erzählt ihm alles. Păcală kann ihn nur mit Mühe dazu bringen, in den Sack zu kriechen, damit er sähe, wie seine Frau sich vergnügt. Er nimmt ihm das Versprechen ab, sich ruhig zu verhalten, bis er den Sack umstoßen wird.

Păcală bittet um Nachtquartier. Der Liebhaber rät der Frau ihn aufzunehmen. Angeheitert beginnen die beiden Liebesleute zu tanzen, und die Frau verhöhnt ihren Mann in Tanzsprüchen. Sie ziehen auch Păcală in ihren Reihen, dieser gibt zweideutige Tanzsprüche zum besten und stößt dann auch den Sack um. Der Mann kommt heraus, bindet die beiden und verbleut sie.

DER ERBLINDETE EHEMANN

(A., Th., 1365 A, 1380)

Ein reicher Bauer wundert sich, daß er nur schlechtes Brot zu essen bekommt. Seine Frau gibt dem Müller die Schuld, dieser aber öffnet dem Bauern die Augen darüber, daß seine Frau einen Liebhaber hat, mit dem sie die Blüte des Mehls verpufft, und lehrt ihn auch, sich blind zu stellen, um sie zu überführen. Derselbe Müller rät auch der Frau, ihrem Mann nur schwarze Hennen vorzulegen, damit er

erblinde. Der Mann ißt zwei, drei Tage nur schwarze Hennen, heuchelt dann Blindheit und verlangt, ins Wasser geworfen zu werden. Die Frau nimmt sich einen Anlauf, um ihn ins Wasser zu stoßen, er weicht ihr aus, und sie fällt hinein und ertrinkt. Der Mann aber sucht sie am Wasserlauf aufwärts mit der Begründung, daß sie im Leben alles verkehrt gemacht habe.

TODEREL UND VERONICA

Toderel und Veronica, zwei Jungvermählte, hacken ihr Maisfeld. Es kommt ein schöner Bursche vorbei, und Veronica sieht ihm lange nach. Als sie von Toderel, der den Burschen nicht einmal ansehen will, vernimmt, daß dieser auf ihrem Heuboden geschlafen habe, stellt sie sich schwer krank, läßt die Arbeit liegen und macht sich auf den Heimweg. Der Mann verfolgt sie und merkt, daß sie zu laufen beginnt, sobald die Höhe sie verdeckt. Veronica geht nicht Arznei kaufen, sondern Lebensmittel und beginnt Pfannkuchen zu backen, Hennen zu schmoren und Getränk zuzubereiten. Der Mann kommt im Schutze der Dämmerung nach Hause und steigt unbemerkt auf den Heuboden. Bald kommt Veronica, und er gibt sich ihr als der Bursche vom Vormittag zu erkennen und sagt, er sei aus der Türkei. Nachdem sie gegessen und getrunken haben, schlägt er ihr vor, mit ihm in die Türkei zu fliehen, nicht aber ohne eine Handmühle auf dem Rücken mitzunehmen. Er führt sie bis gegen Morgen im Kreis durch die Wälder um das Dorf herum. Auf einer Lichtung schützt Toderel vor, er müsse den Stand der Grenzwächter auskundschaften, und kehrt nach Hause zurück. Veronica schläft ermüdet ein und wird vom Gebell der Hunde der Rinderhirten aufgeweckt. Sie erkennt die Hirten und fragt sie verwundert, wie sie in die Türkei gelangt sind. Diese bedeuten ihr, sie sei närrisch geworden. Sie reibt sich die Augen, erkennt die Gegend und merkt, daß

der vermeintliche Bursche sich über sie lustig gemacht hat. Sie eilt nach Hause, kocht ein gutes Essen und macht sich zu ihrem Mann auf, der aufs Feld hacken gegangen ist. Dieser stichelt sie mit der Türkei und den Pfannkuchen.

MIT EINEM ARMEN MANN

(Siehe A., Th., 1355, 1681)

Ein armer Mann fürchtet sich, nachts das Haus zu verlassen. Eines Tages sperrt ihn die Frau aus, und er zieht aufs Feld. An einem See wirft er mit der Axt nach Wildenten. Er trifft keine und muß sich ausziehen, um nach der Axt zu fischen. Jemand stiehlt ihm die Kleider, und so kehrt er nackt ins Dorf zurück. Er schlüpft zu der ersten offenen Tür hinein und versteckt sich unter dem Bett. Da ihr Mann nicht zu Hause ist, bringt die Frau sich ihren Liebhaber, den Schulzen, ins Haus. Der Mann kehrt unerwartet zurück, und der Schulze kriecht unter das Bett zu dem Armen. Er wechselt mit ihm den Platz, und der Arme erhält die Speisen und Getränke, die die Frau, in unbewachten Augenblicken ihrem Liebhaber zuschiebt. Der Arme betrinkt sich und schickt sich an zu singen. Der Schulze bringt ihn von diesem Vorhaben ab, indem er ihm der Reihe nach die Hosen und alle Kleidungsstücke anbietet. Als der Hausherr für einen Moment das Zimmer verläßt, schlüpft der Arme zur Tür hinaus und kehrt dann zurück, sich für einen großen Hellseher ausgebend. Er behauptet, daß im Hause eine Krankheit ihr Unwesen treibe, von der er die Hausbewohner für gutes Geld befreien könne. Sie heiße „Schmarotze". Er kocht Wasser und sprengt es unter das Bett, indem er den Zauberspruch hersagt: „Schmarotze, verschwinde, sonst brüh' ich dich geschwinde." Der nackte Schulze kann es nicht aushalten und stiebt zur Tür hinaus.

EINE FRAU MIT EINEM BURSCHEN

Eine Frau sagt einem schönen Burschen, am Abend in ihren Hof zu kommen und auf sie zu warten. Um seine Geistesgegenwart zu erproben, sagt sie ihrem Mann, sie höre etwas im Hofe. Der Bursche zieht sich aus der Klemme, indem er dem Mann antwortet, daß er in der Spinnstube gewettet habe, er, der Mann, habe nur drei, nicht vier Stück Vieh im Stall. Er lädt ihn ein, mit ihm die gewonnene Wette zu vertrinken.

Am nächsten Tag heißt die Frau ihn auf den Backofen kriechen. Auf ihren Hinweis entdeckt der Mann ihn auch hier. Der Bursche erzählt ihm, er hätte gewettet, daß der Backofen nur fünf Brote statt sechs fasse, und bittet ihn zum Trunk.

Am Tage darauf schlägt die Frau ihm vor, am Abend die Enten freizulassen und zum Schnattern zu bringen und, sobald ihr Mann es verlassen habe, ins Haus zu treten. Am Abend macht die Frau, unter dem Vorwand, sie friere, ein gewaltiges Feuer, so daß der Mann sich auch das Hemd ausziehen muß. Da hört man draußen die Enten schnattern, der Mann geht ohne Hemd hinaus, um nachzusehen, der Bursche tritt ins Haus, und die Frau schließt die Tür zu. Der Mann findet die Tür verschlossen, und die Frau weigert sich, ihn einzulassen, mit der Begründung, ihr Mann liege im Bett. In der Meinung, er habe sich verirrt, geht der Mann zu seinem Paten, dem Popen, mit der Bitte, er solle ihm sein Haus ausfindig machen helfen. Die Frau antwortet wieder, ihr Mann läge im Bett, und der Pope hätte ihr womöglich den Teufel ins Haus gebracht. Da wird der Pope den nackten Oberkörper des Mannes gewahr und nimmt erschrocken Reißaus, schreiend, er habe den Teufel zum Hause seines Patenkindes geführt.

DAS DREIMONATSKIND

(A., Th., 1362 A)

Ein älterer Hirte heiratet ein schwangeres Mädchen, das drei Monate nach der Hochzeit ein Kind zur Welt bringt. Ein Verwandter klärt ihn auf, daß die Frauen erst nach neun Monaten Kinder gebären, und daß dieses Kind nicht sein eigenes sein kann. Als er seine Frau zur Rede stellt, rechnet sie ihm vor: drei Monate seit er sie geheiratet hat, drei Monate seit sie ihn geheiratet hat und drei seit sie zusammenleben macht neun Monate.

DIE UNGLÄUBIGE FRAU

Ein Mann klagt abends seiner Frau, daß ihn vom Mähen der Rücken gewaltig schmerze, doch die Frau verspottet ihn, bagatellisiert sein Tagewerk und bietet sich an, selbst zu mähen. Der Mann nimmt sich noch einen Mäher und kommt mit ihm überein, die Frau in die Mitte zu nehmen. Er mäht hinter ihr und gönnt ihr keine Pause, bis die Frau am Abend vor Anstrengung ihre Notdurft nicht mehr zurückhalten kann.

DER POPE IN DER KIRCHE

(A., Th., 1825 D *)

Ein Pfarrer predigt den Leuten in der Kirche, zu machen was er tut. Eine glühende Kohle fällt ihm aus dem Weihrauchfaß in die weiten Schäfte seiner Stiefel. Er spürt den Brand und beginnt mit den Füßen zu trampeln. Die Leute machen es ihm nach und beginnen miteinander zu hadern. Dann wirft der Pfarrer sich auf den Bauch und trommelt mit den Knien auf die Erde, damit die Kohle herausfalle. Die Leute tun desgleichen.

WIE DER KOPF, SO DIE KAPPE

Einem Mann, der durch Fuhrwerken reich geworden ist, rät man, seine Ochsen zu verkaufen und eine Sau für das Geld zu erstehen, weil er auf diese Weise in einigen Jahren zu einer Schweineherde gelangen werde und ohne Arbeit Geld verdienen könne. Der Mann folgt diesem Rat, aber nach etlichen Jahren gehen alle Schweine an einer Seuche ein. Aus den abgezogenen Fellen macht er sich eine Kappe, und denen, die über diese staunen, erklärt er: Wie der Kopf, so die Kappe.

DIE STIEFEL FÜR DIE BUNDSCHUHE

Ein Mann, der durch Lastenfahren reich geworden ist, schafft sich für seine guten, allein den Weg haltenden Ochsen ein Paar ungewöhnte Jungochsen an. Da er nun ständig im Morast der Straße neben den Tieren herwaten muß, tauscht er auch seine Stiefel gegen ein Paar Bundschuhe aus, die nicht dicht genug sind, so daß er ewig nasse Füße hat. Abends, zu Hause, kann er nicht einschlafen und bejammert sein Mißgeschick, aber seine Frau schilt ihn, daß er bejammernswerter gewesen sei, als er die Ochsen für die Jungochsen und die Stiefel für die Bundschuhe gegeben habe.

MIT DER GROSSEN BRAUT

(A., Th., 1295 A *)

Ein armer Bräutigam kehrt mit seiner Braut von der Trauung heim. Da die Braut groß und die Tür klein ist, beraten die Gäste, wie die Braut am besten zur Tür hineingebracht werden könne, ob es besser sei, sie oben oder unten zu kürzen. Einer erbietet sich, die Braut um den Preis eines Liters Schnaps hineinzubefördern. Er gibt ihr einen Faustschlag in den Nacken, daß sie in der Mitte des Zimmers landet, unter dem Beifallsgejohle aller Hochzeitsgäste.

DAS KIND UND DAS HONIGGLAS

(A., Th., 1294 *)

Ein Kind steckt seinen Kopf in ein Honigglas, um die Honigreste vom Boden desselben abzulecken, kann aber den Kopf nicht mehr herausziehen. Niemand weiß, was da zu machen ist, und einige vertreten die Ansicht, daß man ihm den Kopf abschneiden müsse. Der Gescheiteste unter ihnen (er hat das Dorf dreimal umkreist) zerschlägt das Glas mit dem Hammer.

WIE DER MOND AUS DEM BRUNNEN HERAUSGEHOLT WURDE

(A., Th., 1335 A)

Zwei Jungen sehen nachts den Mond im Spiegel des Brunnenwassers und holen ihn mit einem Eimer heraus. Ihre Mutter kauft vor Freuden einen Krug Schnaps und bewirtet alle Vorbeigehenden, die diese Heldentat loben. Nur einer (ein Blödian) behauptet, das wäre keine Heldentat und trinkt mit den Worten: Gib, Herr, den Narren auch Verstand.

MENSCHLICHE EINFALT

(A., Th., 1229 *, 1244, 1245, 1384, 1386, 1838)

Es leben nur zwei Pfarrer auf der Erde. Sie begegnen sich, und der eine behauptet, es würde ihm gut gehen, wenn er allein auf der Welt wäre.

Ein Mann befiehlt seiner Frau, ihm Kraut mit Speck zu machen. Sie legt die Speckstücke auf die Krautköpfe im Garten, wo die Hunde sie wegfressen. Gallig zieht der Mann in die Fremde.

In einem Dorf sieht er Leute, die versuchen, Nüsse mit der Gabel auf den Aufboden zu werfen. Er lehrt sie, die Nüsse in einer Schaube hinaufzubefördern. Weitergehend

sieht er Leute, die sich abmühen, das Licht in Säcken, Hüten usw. in ein fensterloses Haus hineinzuschaffen. Der Mann macht ihnen Fenster in die Wände. Er kommt zu Bauleuten, die je 12 Ochsen an die Enden eines Balkens anspannen, um ihn zu dehnen, und die zu langen Balken an beiden Enden mit Holzschlegeln bearbeiten, um sie zu kürzen. Der Mann zeigt ihnen, wie man die Säge dazu benützt, und kehrt zu seiner Frau zurück.

Ein 18jähriger ungetaufter Bursche hat nie die Kirche besucht. Als sein Vater ihn zur Taufe ruft, nimmt er einen Knüttel und geht in die Kirche. Sowie der Pfarrer das Weihrauchfaß gegen ihn schwingt und die Leute auf die Knie fallen, streckt er ihn mit dem Knüttel nieder.

Nachdem der Pfarrer sich erholt hat, schickt er eines Samstagabends den Glöckner, das Läutebrett zu schlagen. Eine Sau schleicht sich unbemerkt durch die offene Tür in die Kirche, und der Glöckner schließt sie ein. Am Sonntag hört er sie in der Kirche grunzen und läuft erschrocken zum Pfarrer. Dieser kommt, sperrt die Tür auf, die Sau prescht hinaus, zwischen seinen Füßen durch, schleppt ihn auf dem Rücken mit, und wirft ihn gegen einen Zaun.

DIE DUMME FRAU

(A., Th., 1384, 1530, 1540)

(Zwei Varianten, von derselben Person im Abstand von sechs Jahren erzählt. Die zweite ist reicher an Einzelheiten, und die einzelnen Episoden sind erweitert.)

Ein Müller schickt seine Frau auf den Jahrmarkt mit einer Fuhre Mais. Die Frau überläßt die ganze Ladung einem Unbekannten, der ihr verspricht, in einer Woche zu zahlen, und auch ihre Schaube mitnimmt, damit sie ihn erkennen könne, wenn sie um das Geld käme. Der Müller verprügelt sie und jagt sie nach einer Woche auf die Suche nach dem Unbekannten, doch kehrt sie unverrichteter Dinge heim.

Der Mann zieht in die Welt, um zu sehen, ob er eine noch dümmere Frau findet.

Er übernachtet bei einer Witwe, sagt ihr, er käme aus dem Jenseits und trägt sich ihr an, ihrem verstorbenen Mann einen Anzug und das Geld von einem Paar Ochsen zu bringen. Der Sohn der Frau kehrt gleich nachdem der Müller verschwunden ist vom Pflügen heim und reitet ihm nach. Bevor er ihn bei einem Brunnen einholt, wirft der Bauer den Packen weg und tut, als müsse er die Trauerweide stützen. Dem Jungen antwortet er auf dessen Frage nach dem Dieb, er würde ihm diesen bringen, wenn er ihm das Pferd gebe und die Trauerweide stütze, daß sie nicht in den Brunnen falle. Der Müller nimmt das Pferd und kehrt mit allen Sachen heim. (In der zweiten Variante stützt der Junge die Weide einige Tage lang, bis einige Leute ihm zu verstehen geben, daß Păcală ihn genasführt hat.)

DER DUMME BURSCHE

(A., Th., 1525 D, 1691, 1696)

Drei Waisenbuben ziehen in die Fremde. Der älteste verdingt sich als Knecht und erhält als Jahreslohn eine Nadel. In der Meinung, daß sie einen außerordentlichen Wert habe, steckt er sie bei einer Rast auf dem Heimweg in ein Fuder Heu, um sie nicht im Wirtshaus zu verlieren. Dann kehrt er das Heu um und um, findet sie aber nicht. Die Mutter belehrt ihn, daß er sie auf den Hut hätte stecken müssen. Er verdingt sich von neuem als Knecht und erhält einen eisernen Pflug als Lohn, den er sich auf den Hut steckt. Seine Mutter sagt, er hätte eine Schnur dran binden und ihn nachziehen müssen. Wieder verdingt er sich und erhält diesmal eine Jungkuh, die er an einer Schnur nachschleift, daß sie geschunden zu Hause ankommt. Die Mutter macht ihn darauf aufmerksam, daß man Kühe von hinten mit dem Stock treibt. Nach seinem vierten Dienstjahr erhält er die

Tochter des Diensthernn zum Lohn und bringt sie am Strick und mit dem Stock nach Hause, bis an die Krippe im Stall.

Nach einem Jahr ziehen die Neuvermählten zu den Schwiegereltern auf Besuch. Sie kommen an einen Teich, und der Dumme legt statt Steinen Krapfen aus, um trockenen Fußes hinüberzugelangen. Ein Hund bellt ihn an, und er wirft ihm die gebratene Henne hin. Als die Frau bei einer Rast etwas essen will, erfährt sie die Bescherung, und beide müssen sich mit trockenem Brot begnügen. Die Frau schärft ihm ein, bei seinen Schwiegereltern vom Essen abzulassen, wenn sie ihn auf den Fuß tritt. Während des Essens legt sich ihm der Hund auf den Fuß, und er hört auf zu essen. Nachts erwacht er vor Hunger, und seine Frau schickt ihn, die Töpfe mit den Krautwickeln zu suchen. Er gerät aber an die Katze mit ihren Jungen und schlingt alle hinunter. Dann erwacht er vor Durst. Die Frau schickt ihn zum Faß auf dem Vorflur. Dabei fällt ihm das Sieb in die Hände, und er versucht, das Wasser darin aufzufangen, bis das ganze Faß ausgeronnen ist. Die Frau schickt ihn, zwei Säcke Asche über die durchtränkte Stelle zu streuen. Der Dumme schüttet statt ihrer zwei Säcke voll Weißmehl darüber aus. Sobald die Frau hiervon erfährt, läßt sie ihm keine Ruhe mehr, bis sie nicht während der Nacht nach Hause aufbrechen.

Er erinnert sich, daß er mit seinen Brüdern zusammentreffen soll und erwartet sie bei einer Brücke. Der Mittlere kommt zuerst; er hat Tischler gelernt. Dann kommt der Kleinste; der hat das Stehlen gelernt. Sie haben Hunger und sehen einen Hirten mit einem Schafbock. Der kleinste der Brüder läuft dem Hirten voraus und läßt zuerst eine Messerscheide fallen, dann das dazugehörige Messer. Der Hirte sieht die Scheide, läßt sie aber liegen, doch als er das Messer findet, tut es ihm leid. Er läßt Messer und Schafbock sein und eilt zurück, um die Scheide zu holen. Der Dieb nimmt Schafbock und Messer und kehrt zu seinen Brüdern zurück, mit denen er sich an dem Mahle gütlich tut.

EIN MANN UND SEIN WEIB

(A., Th., 1653 A, 1691)

Ein dummer aber reicher Bursche heiratet ein schönes aber armes Mädchen. Auf dem Weg zu ihren Eltern rät sie ihm, nicht allzu rasch zu essen und aufzuhören, wenn sie ihn auf den Fuß tritt. Während des Essens setzt sich die Katze auf seinen Fuß, und er hört auf zu essen, da er glaubt, seine Frau habe ihm das Zeichen gegeben. Nachts weckt ihn der Hunger auf, und die Frau schickt ihn zum Ofen, die Knödel zu suchen. Er findet die Kätzchen und verschlingt sie. Der Durst beginnt ihn zu quälen, und die Frau schickt ihn auf den Vorflur zum hölzernen Wassereimer, er aber reißt den Hahn vom Saueräpfelfäßchen aus. Wie seine Frau dies erfährt, drängt sie zur Flucht noch bevor die Alten erwachen, und er nimmt das Gassentürchen auf dem Rücken mit. Sie gelangen in einen Wald zu einem großen Feuer und steigen auf die danebenstehende Tanne. Es kommen Räuber, die ein Kalb braten. Der Mann schlägt sein Wasser über sie ab, und sie meinen, es falle Tau auf sie nieder. Nachher verrichtet er seine Notdurft, und die Räuber glauben, das Harz schmelze. Schließlich und endlich entfällt ihm die Tür, und die Räuber fliehen vor Schreck. Er steigt herunter und ißt das ganze Fleisch auf.

DAS FAULE WEIB

(A., Th., 1405; siehe 1370 B)

Ein faules Weib arbeitet nicht und will auch nicht zeigen, was es gearbeitet hat. Der Mann bittet einen Nachbarn, sich als Gendarm zu verkleiden und das Weib zu schlagen. Die Frau überredet er, in den Sack zu kriechen, um einer Inspektion zu entgehen. Der falsche Gendarm holt sie aus dem Sack hervor und verbleut sie.

Kaum hat sie im Frühjahr eine Spindel voll gesponnen, verlangt sie schon von ihrem Mann, daß er darüber wacht,

daß keine Krähe über ihr Haus fliege, damit nicht etwa das Gesponnene sich in Werg verwandle. Sobald eine Krähe über das Haus fliegt, holt sie das ungesponnene Werg hervor und klagt über die Rückverwandlung des Garns.

Da sie zu Ostern nichts anzuziehen haben, wickelt sie ihren Mann mit dem gesponnenen Faden ein, kriecht selbst in ein Faß mit nur einem Boden und geht mit ihm zur Kirche. Auf dem Weg bietet ihr ihre Traupatin ein Hemd an, aber die Faule schlägt es aus, als sie erfährt, daß es kein geblümtes ist.

DAS LÄGEL MIT WASSER

Ein älterer Bursche heiratet ein reiches aber faules und hoffärtiges Mädchen, das spät aufsteht und langsam kocht. Der Bursche überzeugt sie, daß dieser Fehler ihn nicht störe, denn auch er sei mit einem Fehler behaftet: er werde toll, wenn er auf leeren Magen Wasser trinken müsse. Nach der Hochzeit geht er aufs Feld hacken, und sie bringt ihm erst am Nachmittag das Mittagessen. Er stürzt sich auf das Trinkwassergefäß, trinkt, stellt sich toll, schlägt sie und bittet sie um Verzeihung. Am nächsten Tag steht die Frau zu nachtschlafener Zeit auf, kommt beizeiten hinaus und läßt ihn kein Wasser vor dem Essen trinken. Sie wird eine fleißige Hausfrau.

DIE VERZAUBERTE HAUT

(Siehe A., Th., 1370)

Ein elternloser Bursche heiratet ein schönes aber faules Mädchen. Auf ihre Frage, ob er eine Dienstmagd habe, antwortet der Bursche, er besäße eine verzauberte Haut, die alle Befehle ausführe.

Nach der Hochzeit kommt sie aus dem Bett nicht einmal heraus. Der Mann schärft der Haut ein aufzuräumen, bis er

aus der Arbeit zurückkehrt. Am Abend hängt er der Frau das Fell auf den Rücken und walkt es tüchtig durch. Die Frau macht von da an alles, ohne auf das Wunder des Fells zu warten.

VASILE ŞORAS LEIDENSCHAFT

(A., Th., 1355 C)

Der Erzähler arbeitet als Bursche mit seinem Vater im Walde beim Holzklaftern. Der Vater schickt ihn ins Dorf um den Lohn. Die Nacht überrascht ihn, und er kriecht in den Schlot einer Mühle. Der Müller kommt mit seiner Geliebten, er bückt sich, um sie besser zu sehen, fällt herunter und erschreckt die beiden. Er läuft weg und kriecht auf einen unvollendeten Heuschober. Daneben läßt sich ein Pärchen nieder, dem er, unaufgefordert, antwortet, er würde das uneheliche Kind nicht erhalten. Das Pärchen läuft vor Schrecken davon, und der Erzähler geht nach Hause.

BEIM PFLÜGEN

(A., Th., 1877 *)

Ein Junge fährt mit seinem Vater zum Pflügen. Weil er die Ochsen nicht gut treibt, bekommt er Schläge und flieht in ein Nachbardorf, wo er sich bei einer Frau als Knecht verdingt. Er verschüttet den Milchzuber und flieht in ein anderes Dorf. Die Nacht verbringt er in einem hohlen Baum, den zwei am nächsten Morgen abzuhauen kommen. Er steckt den Kopf heraus, und die beiden nehmen Reißaus, als hätten sie den Leibhaftigen gesehen. Der Junge kommt in ein anderes Dorf, und sein Herr läßt ihn die Schafe hüten. Da ihm kalt ist, zündet er das Farnkraut an und versengt alle Schafe. Er läuft nach Hause, wo er gut aufgenommen wird.

Sagen und Legenden
(und Schwänklegenden)

MENSCH UND TEUFEL

(Siehe A., Th., 1036)

Der Teufel verbündet sich mit einem Menschen, um Schweine zu stehlen, unter der Bedingung, daß die mit geringeltem Schwanz dem Menschen gehören. Der Teufel wird angeführt, weil nur ein Schwein mit abgerissenem Schwänzchen ihm zufällt. Seither sucht der Teufel die Menschen zu verleiten.

DIE GESCHICHTE BENEȘS

Beneș ist sehr arm und hütet die Ochsen auf dem Gebirge. Er sehnt sich danach, ein geruhsames Leben zu führen, und der Teufel verspricht ihm, alle seine Gelüste zu stillen, wenn er ihm die Seele gibt. Beneș verkauft sich samt seiner Frau dem Teufel für zweihundert Jahre Leben in Wohlstand und zeichnet den Vertrag auf einem Ziegelstein mit seinem Fingerabdruck.

Da verwandelt sich seine Hütte in ein Schloß mit allen Gütern der Erde. Pferde mit goldenen Hufeisen ziehen ihn in einer Kutsche wohin er will. Er schwelgt zweihundert Jahre in allen Genüssen, dann verschwindet das Schloß spurlos.

Eines Tages sehen einige Hirten, wie Beneș und seine Frau tief im Berg auf dem Boden eines Spalts hacken, während der Teufel sie mit der Knute schlägt. Beneș ruft den Hirten zu, keiner solle es ihm nachmachen.

ZWEI BETRUNKENE BURSCHEN

(Siehe A., Th., 470)

Nachdem sie sich im Wirtshaus vollgetrunken haben, entschließen zwei Burschen sich, in die Spinnstube zu gehen. Bei der Überquerung des Friedhofs stolpert einer von ihnen über ein Kreuz und trägt eine geschundene Nase davon. Vor Ärger lädt er den Toten für den nächsten Tag zum Abendessen ein und flucht ihm, daß er aus dem Grab geworfen werden solle, wenn er nicht käme.

Am nächsten Tag stellt sich ein wie die Toten gekleideter Mann im Hause des Burschen ein und nimmt an dem Mahl teil. Beim Weggehen nimmt er den Burschen mit, und sie finden sich in einem Garten mit Obstbäumen wieder. Der Tote erlaubt ihm, nach Belieben Birnen zu essen und Wasser zu trinken, dann verschwindet er. Der Bursche ißt und schläft und wird dann von dem Toten aufgeweckt, der ihm mitteilt, daß er hundert Jahre geschlafen habe. Der Bursche will noch essen und schläft noch zweimal hundert Jahre. Da er nicht glauben will, daß er dreihundert Jahre geschlafen hat, bringt ihn der Tote auf die Erde zurück, damit er sich davon überzeuge, aber unter der Bedingung, daß er nur dem erzählen wird, was er gesehen hat, der sich verpflichtet, ihn zu begraben. In sein Dorf zurückgekehrt stellt er fest, daß die Leute eine andere Sprache sprechen. Der Pfarrer kann ihn in seinen alten Registern kaum noch finden, und da er sich verpflichtet, den Burschen zu begraben, beginnt dieser ihm seine Geschichte zu erzählen. Und während er erzählt, altert er zusehends immer rascher und stirbt am Ende vor zu hohem Alter.

ALS DIE STRASSE ÜBER DEALUL NEAMŢULUI *(DEN „BERG DES DEUTSCHEN") GEBAUT WURDE*

Während die Straße über Dealul Neamţului (zwischen Rodna Veche und Măgura Ilvii — Nordsiebenbürgen) gebaut wurde, sahen die zur Arbeit angetretenen Leute plötzlich

wie ein Bursche aus Rodna Veche in die Lüfte gerissen wurde und verschwand. Feen entführen ihn zu ihrem Haus in einem Felsen. Dort findet er einen Alten vor, der auf dieselbe Weise geraubt wurde und ihn lehrt, stumm zu bleiben und drei Tage nichts zu essen. Nach dieser Zeit kommen die Feen, schön angetan, und locken ihn zu essen, aber der Bursche schweigt und ißt nicht. Da verwandeln sie den Alten in einen achtzehnjährigen Burschen, ziehen ihm schöne Kleider an und tanzen mit ihm, bis sie ermüden. In der Meinung, der Bursche sei stumm, bringen die Feen ihn zurück. Er hat alles erzählt, was er gesehen hat, und ist am nächsten Tag vor Grauen gestorben.

DER FUHRMANN

Zur Zeit der großen Dürre im Jahre 1908, machen sich zwölf Männer auf, um Heu einzukaufen. Einer von ihnen raucht Pfeife und tritt in ein Haus, um Feuer zu verlangen. Nachdem er sich die Pfeife anzündet, vergißt er alles und beginnt in der Wirtschaft der Hausherrin zu arbeiten. Er bleibt 10—15 Jahre da. Die Frau erkrankt unheilbar und verlangt von dem Fuhrmann, der unterdessen ihr Mann geworden ist, er solle ihr zu Häupten auf das Grab ein Kännchen mit Gemüse stellen. Auf dem Weg zum Friedhof fällt ihm ein, daß er das Kännchen vergessen hat, er kehrt um und findet es, beeilt sich, auf den Friedhof zu gelangen, fällt und zerbricht es. Da erinnert er sich an die Ochsenwagen und vergißt das Haus, wo er mit der Toten gelebt hat. Er fragt nach den elf Fuhrleuten und gelangt nach Hause zu seiner Frau, die unterdessen drei Ochsenpaare gewechselt hat und nicht weiß, wo er geblieben ist.

DIE WILDSCHWEINSJAGD

Zwanzig Jäger ziehen auf die Jagd in das „Höllental" im Bihor-Gebirge (Nordsiebenbürgen). Einer von ihnen

belauscht ein Gespräch zwischen zwei Schwestern. Die eine rät der anderen, ihre Schafherde zu behüten, und diese antwortet, sie werde den größten Eber dem besten Jäger geben, und der werde sterben. Der beste Jäger steigt herausfordernd auf den erlegten Eber, fällt in dessen Hauer und stirbt sofort.

DIE GESCHICHTE MIT DER WALDMAID

Ein Schafhirte hält sich auch eine Geliebte. Die Waldmaid kommt jede Nacht und ruft, er solle sie aufnehmen; sie kann aber der Hunde wegen nicht in die Hütte hinein. Der Hirte verlangt von seinem Herrn einen Stiefel, den er auf den Heuschober nebenan legt. In der Nacht ruft er der Waldmaid zu, sie solle zum Schober gehen und sich beschuhen. Sie steckt beide Füße in den Stiefelschaft und kann sie nicht mehr herausziehen. Der Hirte bindet sie und trägt sie dem Dorfpfarrer hin, damit er sie in die Kirche stecke. Die Waldmaid erschrickt, verspricht, seine Sippschaft in Ruhe zu lassen, und wird befreit.

DIE JUNGFRAU, DIE KÄLTE UND DIE HITZE

(A., Th., 298*)

Die Kälte, die Hitze und der Wind ziehen zusammen des Weges. Ein Mädchen bedankt sich nur bei einem von ihnen, und die drei kehren um und dringen in sie, bis sie ihnen sagt, daß sie nur dem Wind gedankt hat. Die Hitze droht dem Mädchen, es im Sommer zu verbrennen; das Mädchen antwortet, es fürchte sich nicht, wenn der Wind nur wehe. Die Kälte droht ihm, es im Winter totfrieren zu lassen, doch das Mädchen antwortet, es habe keine Angst, wenn nur der Wind nicht wehe.

DIE GESCHICHTE ALEXANDERS VON MAZEDONIEN

Im Begriff in den Krieg zu ziehen, droht Alexanders Vater seiner Frau, er würde sie enthaupten lassen, wenn er

sie bei seiner Rückkehr ohne ein Kind vorfände. Die Kaiserin macht schließlich einen Astronomen ausfindig, der ihr zeigt, was sie zu machen hat, um Kinder zu bekommen. Am festgesetzten Abend kleidet er sich in ein Bärenfell mit Adlersflügeln und beschläft die Kaiserin. Kurz vor der Geburt wird derselbe Astronom als Geburtshelfer gerufen, und er hält die Geburt des Sohnes bis zur goldenen Stunde auf. Der Astronom steht dem Kind auch Pate und tauft es auf den Namen Alexander. Er ist auch der Erzieher des Kindes. Nachdem Alexander großwächst, wirft er den Astronomen zum Fenster hinaus und erfüllt damit dessen Weissagung, er werde von der Hand seines eigenen Kindes sterben. Da erfährt Alexander, daß der Astronom sein Vater gewesen ist.

Alexander zieht in den Krieg und erobert die ganze Welt. An den Pforten des Himmels halten ihn die Engel auf und schicken ihn zum Lebensquell, damit er unsterblich werde. Aber nur Buzephalus trinkt aus diesem Quell. Alexander begegnet einem Teufel, besteigt dessen Stange und gelangt in die Hölle. Hier trifft er seinen Schwiegervater Darius, den ein Drachen verschlungen hat. Der Teufel bringt Alexander dann zu seinem Pferd zurück, und dieser macht sich auf den Weg zu einer verwitweten Kaiserin. Diese weist ihm, mit der Absicht, ihn zu enthaupten, zum Schlafen eine Kammer mit Pfefferzungen an, die den Menschen in einen endlosen Schlaf versetzen.

Während der Nacht kehrt der Sohn der Kaiserin siegreich aus dem Kriege heim. Da er hört, daß Alexander sich in der Gewalt seiner Mutter befindet, dringt er in sie, ihn nicht zu töten, sondern, im Gegenteil, zu ehren, weil Alexander ihm zu seinem Sieg verholfen hat. Alexanders Soldaten haben sich alle mit Frauen aus diesem Land verlobt, und die Kaiserin trumpft Alexander damit auf, daß er allein in sein Land zurückkehren müsse. Alexander ruft alle seine Soldaten zum Appell und hält ihnen eine Rede über ihre Pflichten an Mazedonien. Die Soldaten lassen ihre Bräute im Stich und folgen ihm ins Vaterland.

Hier verlangt der oberste Ratgeber, er solle ihm den Thron abtreten. Alexander lehnt ab, und der andere reicht ihm vergifteten Wein. Buzephalus tötet den Ratgeber und zieht sich auf ein Eiland zurück, wo er bis zum Untergang der Welt bleiben wird. Um diese Zeit wird ein von einer Jungfrau geborener Teufel ihn von dort herausholen, sich auf seinen Rücken schwingen, auf die Erde kommen und Elias enthaupten, dessen Blut den Weltenbrand hervorrufen wird.

DIE LEGENDE DES DORNA-LANDES[1]

Zur Zeit Stefans des Großen siedelt sich in dieser unbewohnten Gegend ein Haufen Kriegsleute an, die unter dem Befehl Dorneas einen Beutezug nach Ungarn zu machen hatten. Seither heißt der Landstrich Dorna-Land. Die Tataren überziehen sie mit Krieg und lassen sie in Armut zurück. Stefan der Große kommt zu einem Taufgelage nach Vama, dort bietet ihm Dornea 500 Lämmer und 100 Kälber an, falls er ihm die Unbotmäßigkeit verzeihen sollte. Der Herrscher nimmt das Angebot an und belehnt Dornea gesetzlich mit diesem Landstrich.

Die Nachkommen der Dorna-Leute treiben später ihr Vieh zur Überwinterung in die Umgegend von Jassy, wo Schatzminister Balş ihnen die Schenkungsurkunde entwendet und versucht, sie aus ihrem Gebiet zu vertreiben. Sie weichen nicht, und die Jassyer Bojaren schicken eine Tatarenhorde gegen sie. Die Dornaer erhalten Kunde davon, legen Verhaue in den Wäldern an und vernichten die Eindringlinge. Schließlich willigt der Landesherr ein, daß sie ihren Grund und Boden um 18.000 Gulden dem Schatzminister Balş abkaufen, aber der Grieche, der das Geld einsammelt, brennt damit durch. Fürst Sturza schickt von neuem ein Heer gegen sie und zwingt sie, den Boden zu bezahlen, worauf er ihnen die Besitzerurkunde ausstellt.

[1] Nördliche Moldau.

PINTEA

(Zuerst Heiduckenhauptmann, dann Streiter gegen die Habsburger im Kurutzenheer Franz Rákoczis.)

Der Erzähler weiß von seiner Großmutter, die es von einer alten Frau erfuhr, welche Pintea gekannt hat, daß dieser Schweinehirt in Dealu Mare neben den Dörfern Racşa und Oraşu Nou gewesen ist. Eine Alte, deren Sau er ebenfalls hütete, verzauberte ihn, daß er nur durch einen Schuß mit Frühjahrsweizen unter den linken Arm getötet werden konnte. Er hilft mit seinen 40 Getreuen dem Kaiser. Der verlangt, ihn zu sehen und wünscht, daß Pintea ihn mit einer Kanne Wasser bediene. Pintea nimmt einen Mühlstein in die Hand, stellt die Wasserkanne darauf und präsentiert sie dem Kaiser. Er erhält als Lohn die Gebirge ringsum. Den Bojaren von Baia Mare paßt es nicht. Sie spüren Pintea so lange nach, bis sie von seiner Geliebten erfahren, wie er umgebracht werden kann. Da lauern sie ihm an der Brücke vor der Stadt auf. Die Wächter beginnen seiner zu spotten, Pintea hebt in einer Geste des Erstaunens den linken Arm und einer, der unter der Brücke aufgestellt war, schießt ihn tot.

Pinteas Schätze werden in einer 30 Meter tiefen Höhle aufbewahrt. Eine alte Frau hat sie betreten und einen die Pfeife rauchenden Greis vorgefunden. Sie hat eine Schürze voll Geld genommen, und der Alte hat ihr geraten, es gut anzuwenden. Da sie aber nicht gewußt hat wie, hat an einem Dienstagabend ein Bock sie gestellt und ihr das Geld zurückverlangt, oder die drei am Palmsonntag geborenen Kinder. Für den letzten Fall hat er ihr auch noch drei Fässer Geld versprochen. Da die drei Kinder aber ihre Enkel waren, hat sie abgelehnt und das Geld zurückgeben müssen. Der Alte aus der Höhle hat ihr gesagt, sie hätte die Hälfte des Geldes den Armen geben müssen.

Den Eingang der Höhle verschließt eine eiserne Tür, zwei weitere Eisentüren sperren ihr Inneres ab. Der Erzähler

ist mit zwei Leuten durch die erste Tür hinein und 30—40 Meter im Stollen vorgedrungen. Da sie aber kein Licht gehabt haben und der Stollen verschüttet war, haben sie nicht weiter eindringen können.

DIE LEGENDE DES DORFES MERIA [1]

Sieben Räuber fliehen mit ihrer Beute vor den Häschern und finden Unterschlupf in der Höhle von Piscu neben dem Dorfe Meria. Der Eingang zu dieser Höhle ist nur über eine alte Eiche erreichbar, in die sie Treppen gekerbt und Nägel eingeschlagen haben. Um einer neuen Verfolgung zu entgehen, legen sie vor den Eingang eine Schlange aus Wachs, um Eindringlinge abzuschrecken, vermauern die Öffnung und fällen die Eiche. Sie kommen alle in dem folgenden Kampf um, ohne zu ihren Schätzen zurückkehren zu können. Ein einziger kommt davon, aber der ist blind. Er hat auf Märkten erzählt, wo sie ihre Schätze versteckt haben. Die hat niemand gehoben.

[1] Liegt im Landkreis Haţeg (Südwestsiebenbürgen).

Erzählungen

WAS MIR PASSIERT IST

Der Erzähler gibt die Leiden seiner verwaisten Kindheit (als Knecht, Steinklopfer und Kumpel in einem Eisenerzbergwerk) und Episoden aus dem ersten Weltkrieg wieder.

ERZÄHLUNG AUS DEM ERSTEN WELTKRIEG

Der Erzähler berichtet, wie er verwundet wurde, was ihm in Lazaretten widerfahren ist und wie er als Blinder nach Hause zurückkehrte.

FRONTERZÄHLUNGEN

Der Erzähler zeigt, wie er verwundet, in ein Spital gebracht und dann wieder, anstelle eines anderen, an die Front geschickt wurde, weil er kein Geld hatte, einen Feldwebel zu bestechen.

ERZÄHLUNG AUS DER KRIEGSZEIT

1914 in den Krieg gezogen, kommt der Erzähler verwundet auf Urlaub und überrascht seine Frau mit einem Gendarmen.

DER BÄR

Der Erzähler beschreibt, wie er von einem Bären, der sich eine Jungkuh geholt hatte, angegriffen wurde (er war damals Viehhirt in den Karpaten) und dank der Hunde unbeschädigt davonkam.

DRACHENTÖTER

Der Erzähler gibt zum besten, wie er eine Riesenschlange mit dem Knüttel tötete.

CUPRINS

SNOAVE (şi BASME-SNOAVE)

ANEXE